YMARFER

0

DDUWIOLDEB

YN CYFARVVYDDO dŷn i rodo fal y rhyngo ef fodd Duw.

Yr hwn lyfr â osodwyd allan yn Saeson-aec o waith y gwir barchedig Dâd Lewis Escob Bangor, ac a gyfieithwyd yn gamber-aec o waith Row. Vanghan o Gaergai o sîr Feirion wr bonheddig.

T trydydd Preintiad wedi ei ddiwygio gan C. E.

----Est voluisse satis.

I dduwioldeb y mae'r addewid or bywyd hwn sydd yr awron, ac o'r hwn a fydd. 1 Tim.4.8.

Printiedig Yn LLUNDAIN gan Tho. Dawks, 1675.

CENTELL THEIL

AT TR VCHEL ALLVOCAF Dywysog, Charles, Tywysog Cymbru.

HRIST JESU Tywysog y Tywysogion â fendithio eich mawredd, â hir ddyddiau, ac amlder oi radau ar gynnydd; yr hyn a'ch gwnelo chwi yn wir ffynnadwy yn y bywyd hwn, ac yn ddedwydd dragwyddol yn y byd a ddaw.

1 Tim. 6.15. Dad. 17. 14.

Fe faethodd fonathan dair o faethau i beri i Ddafydd gilio ym mhellach oddiwrth ddigofaint Saul. I Sam. 20. 20. Ac dymma 'r trydydd llythyr a ferifennais innau, i dynnu eich mawrhydi yn nes at ffafr Duw, gan hyfforddi eich calon i dlechreu mal fosiah yn eich ieuengetid, i geisio Duw Dafydd, ac faco eich Tâd. Nid o ran fym môd yn ammeu fod eich Mawrhydi yn gwneuthur hyn, heb fy addyse i, ond o ran y mynnwn gyd a'r Apostol i chwi amlhan mewn grâs, ffydd, a gwybodaeth, a phòb afudrwydd, ac yn eich cariad i wasanaeth Duw, a gwir grefydd. 2 Cor. 8. 7. Ni bu A 2

erioed fwy o eifiau vnion bur ddilygredig athrawiaeth, canys y mae 'n debygol fod y bardd yn brudio am ein hamser ni yn hyn o ymadrodd : Obsequium amicos, veritas odium parit. Gweniaith a bair gariad, gwir a bair gas. Ac nid rhyfedd, gan weled ein bod ni wedi ein gadael i wehilion yr amfer, yr hwn gan ei fod yn ddiwaethaf fydd angenrhaid iddo fod yn waethaf ei ddyddiau. A pha fodd y geill fod yn waeth, gan weled na ŵyr gwagedd pa fodd y bydd gorwageiddiach, nac anwiredd anwireddusach? Ac fel y cyfrifid or blaen bwynt yn fwyaf fancteiddiol, y rhai a ddangofau fwyaf zel a chariad yn eu crefydd: yr awrhon, fe ai cyfrifir hwy yn gallaf, y rhai fy 'n gweuthur y broffess leiaf ou ffydd. Y mae 'n ymddangos yn eglur mai y rhain ydyw y dyddiau diweddaf; o ran bod diofalwch am y stat dragwyddol gwedi llifeirio (fel y rhayddywedodd Crist y byddei. Math.25.5.) Dros bob gradd o ddynion, megis y mae y rhan twyaf fy 'n byw yr awrhon â mwy ferch tu ag at en llawenydd bydol, nag at eu Duw, au llawenydd tragwyddol. 2 Tim. 3. 4. Ac or rhai fydd yn cymmeryd arnynt ddangos ferch tu ag at Dduw: O Dduw Pa galon fancteiddiol ni waeda, weled anfynyched y maent yn dyfod i weddio, mor ddianrhydeddus y gwrandawant air Duw? mor ddieithr ydynt ar fwrdd yr Arglwydd? mor gyfannedd y maent yn olygwyr ar chwaryddiaeth yr staids? Lle (er eu bod yn Gristianogion) yr ymhyfrydant cu hunain wrth wrando eillion y cythraul yn gwatwor crefydd, a thrwy gabledd yn camarfer geiriau yr Scrythur fanctaidd yn eu chwareyddfau, mor cynefin ac yr arferir pibellau Tobacco mewn tafarndai. Feily yr hwn yn y dyddiau hyn a edrychai am north derrio: deb y gaiff yn brin iawn weied eulun o hono mewn llayer o griftianogion. Ni bu erioed fwy

Gorchymynnedig:

fwy o bechu, na llai gond cydwybod am bechu. Ni bu y Barnwr erioed nês i ddyfod, ni bu erioed lai o barodrwydd erbyn ei ddyfod. A phe deuai y priodfab yr awrhon, pa rifedi (or rhai fy'n eu tybied eu hunain yn ddigon doeth a gwybodol) a gaid yn forwynion ffolior, heb un defnyn o olew ffydd gadwedigol yn en lampau? Mat. 25. 8. O blegid y callineb mwyaf fydd gan lawer yn yr oes hon, ydyw bod yn gail i dwyllo eraill yn gyntaf, ai

twyllo eu hunain yn y diwedd.

ia-

dio

sir

an

m-

n-

ha

2-

ld

nt

af

Ac os digwydd ryw amfer i ryw lyfr da ddyfod iw dwylaw, neu ryw feddwl da ddyfod iw pennau, yr hyn a bair iddynt gofio fyrred yw'r oes hon, a gwanned yw eu ficrwydd hwynt am fywyd tragwyddol, pan ddarfyddo y bywyd hwn: ac fel y mae iddynt ryw bechodau cyfrinachol am yr rhai, y mae yn rhaid iddynt edifarhau, neu gael eu cospi yn vstern yn ol hyn. Y mae diofalwcb yn ebrwydd yn sîo ynglust y rhagrithiwr, (er bod yn fadws iddo feddwl am y pethau hyn) nad yw hi etto amfer, ai fod ef etto yn ddigon ieuange; er na eill nas bô 'n gwybod fod llawer myrddiwn cyn ieuanged ac yntau, yn barod yn vflern, eisiau edifeirwch amserol. y mae rhyfyg yn ei ficrhau yn y gluft arall, y geill ef yn ôl hyn gael amfer pan fo'n fegur i edifarhau, a pha wedd bynnac y mae eraill yn marw, ei fod ef yn ddigon pell allan o ergid marwolaeth. Ac am hynny efe a eill yn hyf gymmeryd peth ychwaneg amfer i ddilyn ei drachwantau melus, ac i chwanegu ei olud ai lywodraeth. Ac ar hyn (megis diogwas Salomon) y mae yn ymroi i ychydig gyfcu etto, i ychydig heppian etto,i ychydig blethu dwylaw i gyfcu yn ei bechodau arferol. Nes o'r diwedd i anobaith (gwrthun lawforwyn diofalrhwydd) ddyfod i mewn heb ei difgwyl, a dangos iddo fod ci awr wedi dyfod, ai amfer gwedi myned heibio.

A 3

Ac

Ac nad oes iw ddifgwyl ond marw, a chael cofpedigaeth. Na fydded hyn ddieithrol i neb, o ran gormod y fywaeth a wyddant ei fod yn wir, a mwy (oni chânt fwy a râs) fydd debygol i gael eu gwenhieithio fal hyn iw diwedd, Ac yn y diwedd

cu maglu iw diniftr diddiwedd.

Yn fy nymuniad gan hynny am iechydwriaeth giffredinol, ac yn enwedig am ddaioni tragwyddol eich ardderchawgrwydd chwi, mi â ymegniais i bigo allan o gymyscedd dadleuon anibennus, yr hên ymarfer o wir dduwioldeb, yr hwn oedd yn blodeuo cyn i'r ymrafaelion gwrthwynebus yma ddeôri: yr hwn a ddûg fy llafur egwan i lechu dan gyfgod adenydd eich mawrhydi, a thrwy gael y fath groefaw, ni eill fod yn anghroefawgar i Eglwys Grift. Os bod yn grefyddol ym mhob oefoedd ydoedd yr anrhydedd mwyaf: pa faint mwy anrhydeddus yw, yn yr oes anghrefyddol hon, fod yn wir ymddiffynwr a phatrwm duwioldeb? duwioldeb a wnaeth i Ddafydd, Salomon, Ichosaphat, Ezechias, fosias, Zernbbabel, Constantinus, Theodosius, Edward y chweched, y Frenhines Elizabeth, y tywyfog Harri, a llawer o dywyfogion crefyddol eraill, gael eu hanrhydeddu, fel y mae eu henwau hwy (gwedi eu marwolaeth) yn arogl pêr mal olew gwerthfawr yn eglwys Dduw, a'u coffadwrairh eyn felused a mêl yn ein geneuau, neu megis pereiddlais miwfic mewn llysicu-wiedd o win: Preg. 7. Lle y mae bywyd y tywyfogion anuwiol eu bucheddau, yn braenu ac yn drewi ynghoffadwriaeth pobl Dduw. anrhydedd yw i wyr mawrion gael mawr oruwchafiaeth ar y ddaiar, pan fo Duw yn cyfrif eu henwau yn anheilwng iw scrifennu yn llyfr y bywyd in y nefoedd?

Duwioldeb ydyw 'r peth fy 'n eneinio enw da Tywyfog, ac yn gwneuthur ei wyneb-pryd i ddif-

cleirio

dd

yn

M

Gorchymynnedig.

eu

th

ol

go

n

10

d

ddiscleirio o flaen dynion, ai enaid yn ogoneddus ym mhlith Angelion. Canys fel yr oedd wyneb Moses with ymddiddan yn fynych a Duw, yn difcleirio yngolwg y bobl; Exed. 34. 29, 30. Felly trwy, fynych weddio (yr hyn yw ein hymddiddan ni â Duw) a gwrando ei air (yr hyn yw Duw yn llefaru wrthym ninnan) ni gawn ein cyfnewidio o ogoniant i ogoniant, gan yspryd yr Arglwydd, yn vn llûn ar Argiwydd. 2 Cor. 3. 18. A chan weled mor ddi-ficr yw'r bywyd hwn i bawb, yn enwedig i dywyfogion: pa athrawiaeth fydd refymmolach i dywyfogion, ac i ddeiliaid fyfyrrio arno, nar hon fydd yn dyfcu i ddyn pechadurus ei wadu ei hun, gan farweiddio ei lygredigaeth, fel y gallo feddiannu Crist Awdur yr iechydwriaeth : ag ymwrthod â gau ddifyrrwch y byd darfodedig, i gael meddu y gwir nefol ar tragwyddol lawenydd: iw gwneuthur yn wir anrhydeddus ger bron Duw mewn duwioldeb, y rhai ŷnt yr awrhon anrhydeddus yn vnig ger bron dyn mewn gwagedd? Pa draul bynnac a wnelom mewn daiarol wagedd, gan mwyaf naill ai fe fydd farw gyd â ni, ai yn y man ar ein hôl. Eithr yr hyn a dreiliom ni fel Mair, yn arfer o dduwioldeb, a bery yn goffadwriaeth dragwyddol. Mat. 26. 13. O blegid i dduwioldeb y mae'r addewid yn y byd hwn, ac yn y byd sidd i ddyfod. Eithr heb dduwioldeb, nid oes dim diddanwch ir cydwybod oddifewn, na dim tangneddyf oddialian iw ddifgwyl yn y byd hwn, na dim dedwyddwch tragwyddol yn y byd a ddaw. Pa fodd y geill duwioldeb nad addawo iddo ei hun, gael ymgeleddwr bucheddol o'ch mawrhydi? gan eich bod yn vnig fâb ac aer ir fâth lywiawdr grafusol: yr hwn nid yw yn vnig yn ymdiffynnwr y ffydd mewn enw, eithr yn ymddiffynnwr y ffydd mewn gwirionedd: megis y mae 'r byd yn deall wrth weled ei ddyfceidiaeth

ddysceidiaeth yn argyoeddi gau athrawiaeth Bellarmin, ac fal y curodd i lawr dwyfennau cabledd annuwiol Vorstins. Oh mor hawdd hefyd yw i'ch Mawrhydi chwi fod cyftal (oni fyddwch well) a'r rhai à aethant o'ch blach, mewn grasa mawredd; os gofodwch eich calon i geisio, ac i wasanaethu Duw, gan ystyried mor grefyddol y cafas eich Mawrhydi ddygiad i fynu, gan dduwiol a rhinweddol olygwyr ac Athrawon; a hefyd eich bod chwi yn byw yn yr amfer y darfu i ddoethineb Duw a gofal ein brenin bucheddol, ofod ar yr eglwys hon, (iw hanrhaethadwy lawenydd) ail Jehoiada anrhydeddus, [Archescob eaergaint.] Yr hwn a wna ddaioni i'n Israel ni tu ag at Dduw, a'i dŷ ef: gan yr hwn y geill eich Mawrhydi beunydd gael dyscu pureiddra crefydd ym mhob amheuon,o ran iechydwriaeth eich enaid oddifewn: a doeth gyngor i hyfforddi eich cyflwr oddiallan. Ac i'ch blaenllymmu yn hytrach i fod yn ewyllyfgarach i ymarfer duwioldeb goruchel, meddyliwch yn fynych rhyngoch â chwi 'ch hun, fod eich Mawrhydi yn clywed eich tâd Iaco fucheddol yn dywedyd wrthych, megis y dywedodd Dafydd gynt wrth ei fab Salomon: 1 Chron. 28. 9. A thithau Charles fy mab adnebydd Dduw dy dad a gwasanaetha ef à chalon berffaith, ac à meddwl emyllyscar: Canys or Arglmydd fydd yn chwilio yr holl galonnau, ac yn deall pob dychymyg medddylian: o cheisi ef, ti a's cei, ond os gwrthodi ef, efe a'th wrthyd tithau yn dragywydd.

Er mwyn eich cyfarwyddo yn well i geisio, ac i wasanaethu yr holl alluog Dduw, yr hwn sydd raid iddo fod yn brif ymddiffynnwr i chwi yn eich bywyd, ac yn vnig ddiddanudd i chwi yn eich marwolaeth. Yr ydwyf yma vnwaith etto, ar dâl fyngliniau yn effiwm sy hên hatlirg mewn argraph newydd

yn n

dros

caf

gyn

dyn

ym

Gorchymynnedig.

dd

ch

a'r

d;

nu

ch

nod

W

7,

2

yn nwylaw eich mawrhydi, gan offrwm beunydd dros eich Ardderchawgtwydd at yr Ardderchoccaf fyngoffyngedig weddi, ar i chwr fel y tyfoch mewn maint ac oedran, felly (fal eich Meistr Crist) gynnyddu mewn sfafr a doethineb gyd â Duw a dynion daionus: a'r erfyniad hon ni pheidiaf byth, ymmhob peth arall mi orphywysaf,

> In vfyddwas wrth orchymmyn eich mawrhydi trabwyf:

LEVVIS BAYLY.

ത്തത്തെന്ത്രത്തെ

AD CAROLVM PRINCIPEM.

Tolle malos; extolle Pios, cognosce Teipsum: Sacra tene, Paci consule, disce pati.

HYNNY YW.

Chwyn y drwg oddiwrth y da; A derchafa'r diwyd: Gwêl beth wyt, câr Dduw a hêdd, A dysc ammynedd hefyd.

IR ANNWYL VR.

DDASOL WRAIG, Margred, vnig etifoddes Syr John Lloyd marchog a Serfiant or gyfraith, a chywely John Lloyd o Riwaedog Esq. grâs a thangneddyf yn y byd hwn, a gorfoledd tragwyddol yn y byd a ddaw a ddeifyf, R. U.

MAI na byddwn yn euog o anair ac anvfydd-dod (wir dduwiolfryd fenyw) ni ailwn lai na gwneuthur fyngorau ar gyflawni eich dymuniad: sef, cyfieithu y llyfr hwn yn y dafodiaith arferedig i ni ym mro wynedd: megis trwy hyn o beth, y byddwn yn dangos ewyllyscarwch rhwymedig i dalu diolch i chwi am eich aml ddaioni ach boneddigeidd-dra tu ag attaf fi am heiddo. Gwelwch mai hynny yw'r achos a barodd i mi anghofio fyngwendid am hanneallgarwch yn yr iaith, cyn belled, ac y bûm mor dra-gwrol om bryd (dan hyderu yn fy egni bychan fy hun)a brâs bwytho trwfiad newydd ir etifedd hwn, or wisc gymreig orau ar a fedrais i ei llunio, ai anfon yr wyf attoch megis at fammaeth ddiwyd, yr hon o etifeddiaeth fy 'n dwyn parch a mawl am ymgeleddu eich iaithyddion. Pa wedd bynnac y darfu i mi ei ofod allan yr oedd fy ewyllys yn dda, a hynny yw'r cwbl a geiff atteb trosof, pe tynnasid hwnnw oddiwrthif fe fuafai ty maich yn fymmhwyfo i yn fuan îr ddaiar. Canys wrth ystyried y fith fyd yw hwn, ar fath gyfoethogrwydd o ieithoedd fydd yr awrhon oi tewn, y fath ddyfnder o ddyfceidiaeth, y fath gluftiau moethus, a chyd â hynny amled yw Cenawon Mamus wenwynllyd, ni buafai neb doeth yn rhyfeddu i hynny digu fy amcannion gweiniaid yn eu dechreuad. Eithr ni wniethym i gyfrif yn y byd

or

tari

ewy

nas

me

da

do

n

n

gred,

Ser-

o Ri-

hwn

aw a

dd-

lai

iad:

alu

ig-

nai

n

ac

nd

or fath beth, gan fod gennif ewyllys da yn lle tarian: O blegid pa beth a dery mor flyrnig na eill ewyllys da ei dderbyn, pa beth fydd cyn anhawfed nas gwna ewyllys da ef yn hawdd? pa beth fydd gyfuwch na chyrraedd ewyllys da ef? Pa beth fydd mor haeddedigol, nas ynnill ewyllys da ef? ewyllys da yw cariad, gwirionedd, awdur yr holl gelfyddydau, agoriad pob tryfor, medd Demosthenes. I ddiweddu, nid ocs dim cyfuwch yn y nef vwch ben, na dim cyn ifed yngwaelod y ddaiar, nid oes dim mor ddyfn yn eigion perfedd celfyddyd, na dim mor guddiedig yn nirgelwch natur, ar nas geill ewyllys da, ei amgylchu, ei agori, ei ddeongli, ai ddatcuddio. Pa wedd bynnac y darfu i egni fy ewyllys i ddwyn hyn o orchwyl ir lan, yr wyf yn diogel obeithio y byddwch chwi a phawb duwiol yn ei glodfori, ac nid yn craffu i feio ar fy anwybodaeth. Er i mi gymeryd arnaf yn awr fod yn gyfieithydd, yr wyf yn cydnabod na ddaethym erioed ir râdd i fod yn areithydd parabl-ber i harddu fy myfyrdod ag ymadroddion cymmen, ac ni chwenychwn gael fynghyfrif yn wenhieithydd i mi fy hun nac i neb arall: am hynny i fod yn fyr, yr wyf yn deifyf arnoch dderbyn fynghariad, fy ewyllys, a hyn o dyftiolaeth o honaw, wrth eich meddwl eich gwasanneth ach gorchymyn, minnau a orchymynnaf eich holl wasanaeth ach meddylian, i fod yn arogldarth cadwedig megis olew morwyn gall o flaen y goruchel oruchaf yn y goruchafiaeth pennaf:

> Eich car ach car, gorchmynnwch o mynnweh,

ROVY. VAUGHAN.

Y cyfieithydd, ar henw y llyfr.

Ndeb duwioldeb di-waelder yma cawn, Mwy cynnydd lle gwneler, Mae yrfa oi ymarfer Tueddwn oll at Dduw nêr.

Arfer duwiolder di-waeldaith wirfodd, Arfer bywyd perffaith, Arfer am wir fwrw ymmaith, Bêch i lawr ebychiol waith.

Arfer rôl didol mewn dedwydd arfaeth, Arfer bair llawenydd, Arfer gwn ar fawr gynnydd Arfer dda ar foran ddydd.

Arfer bob amser o ymswyn, cryswaith Mewn crefydd orenswyn, Canllaw os ti ai cynllwyn Jawn fâth yw, i nef i'th ddwyn.

Mawl ir cyfieithydd o waith GRY. PHILIP.

- 1. O's fieithydd purffydd perffaith dysgedig, Dwys gyda synwyr faith Ydyw Rolant wrolwaith, Vaughan awna ei ran ir iaith.
- 2. Tranthodd enfieithodd cof aeth oi ddeall
  Ai dduwiol wybodaeth,
  Th fwyn iawn efe a wnaeth
  I Frydain Arfer odiaeth.
- 3. Troi 'r llyfrau gorau er gwirio ir byd Tr wybodaeth f' ynddo, Troi 'r ieithoedd trwy wir weithio Tn iaith ei fam a wnaeth fo.
- 4. Arfer ddyn purwyn er para d'arfer, I derfyn d'orphwysfa, Goran arfer ag yrfa Ymarfer duwiolder da.
- 5. Arferion treion' at reol, arfer I orfod'chwant cnawdol, Arfer ni âd wr fry'n ôl, Arfer dda arfer dduwiol.
- 6. Arfer a goelier i galyn gwr doeth Yw gair Duw gyferbyn, Er ei arfer ai erfyn Yn nod têg i enaid dyn.

At y darlleydd.

TY anwyl gyd-wladwr deallgar, dyma fi yn bwrw fy mauch oddiarnaf, eithr nid hwyrach cyn gynted ac y delo yn dy olwg di, mai fy nhrwmlwytho â beian yw fyngwohr am dano , gad iddo, os fy nhynged yw hynny, mae n rhaid ei chroefawu: a gwrando dithau yr hwn wyt yn edrych ar wifcoedd fy mâb maeth hwn, o ran cael tyllau yn ei ddillad; bydd di dy hun (pwy bynnac wyt) yn wniedydd iddo neu ir cyfryw yr amfer neffaf, a throa thrin yn orau as y medrych, ac oni byddaf fi yn talu y nechwyn adref i ti, fe fydd rhyw vn ai gwna yn ddiammau. Nid wyf yn adrodd mo hyn er mwyn elwi gwag foliant i'm fy hun: eithr i ddwyn ar ddeall i't, fy mod i yn ddibris am air y byd, pryd yr aethum i ddinoethi fy ny sceidiaeth egwan iddo: ac er mwyn rhoddi i ti argoel fy mod i yn cydnabod nad wyf ond megis march bychan a anturiai fyned tan bwn mwy nac a allai ei ddwyn, yr wyf yma o eigion calon ddifrifol yn fy ymddaroftwng fy hun ger bron Duw a dynion, i erfyn nawdd am fy meiau: gan orchymnayn fyngwaith at ein Leuiaid dyscedyg, iw gyweirio ai delfeio megis y gwelont hwy fod yn orau.

Am y llyfr hwn, a fail yr athrawiaeth fydd ynddo, nid yw ond golau canwyll yngoleuni yr Haul i mi ei glodfori: bid y pedwerydd waith ar hugain y printiwyd yn Saefonacc, yn dyftiolaeth oi odidawgrwydd. Am yr iaith a arferais i iw gyfieithu: yr ydwyf fi yn gweled cymmaint o ragor rhyngddi, ado

cyl

fo

At y darlleydd.

chaberden glyttiog: ac etto nid oes vn fail o athrawiaeth yn y faith gelfyddyd; nad yw wedi ei addurno yn eu hiaith hwy. Oh Frutaniaid gwaedol, cymmerwch chwithau beth poen a thraul, i ofod allan eich tafodiaith gyfoethog: oddieithr i chwi fod o vn feddwl a'r cymru feifnigaidd, y rhai fydd yn tybied yn oreu ddeleu a diffoddi ein iaith ni: fel y byddai yr holl ynys hon yn llefaru yn iaith y Saefon; eithr beth, yw hyn ond meddylfryd anghriftianogawl, ac adeiladu ceftill yn yr awyr, a dymuno i lawer o eneidiau yn y cyfamfer, newynu

fi yn

rach

0, 03

wu:

ifc-

n ei

yn , a

daf

nai

ıyn

r.i

bc

n

n,

-

n

am fara y bywyd. Mwyaf peth fydd yn dyfod yn erbyn ein hiaith ni ydyw, anhawsed gan y cymru roddi eu plant i ddyscu, sel y mae 'n well gan lawer dyn fod ei ctifedd yn fuwch yn ei fyw na threilio gwerth buwch i ddyscu iddo ddarllain: ac ni cheir yn lloegr nemmawr o eurych, neu scubwr simneiau na fedro ddarllain, ac na byddo a'i lyfr tan ei gessel yn yr Eglwys, neu yn ei ddarllain pan fyddo r achos. O dyscwn ninnau gydfrodyr eu dilyn hwy yn hyn o beth megis yr ydym ni yn ddigon parod i ddilyn eu harfer mewn pethau eraill. Yr ydym ni yn meddiannu yr ynys hon ou blaen hwy, er bod Camden ai gau athrawiaeth ddyscedig a llawer o ddiscyblion iddo yn gwadu Brutus, ac yn haeru mai Jeffrey o fynyw a scrisennodd o honaw gyntaf. A chan i mi grybwyll hynny, dyma ddychymyg Camden i chwi i'w ddarllain. Britania (medd efe) o Brith fef, Pittu, a tania y gair groeg yr hwn a arwyddocca gwlad, ergo Britania: ac felly rhoddi Brutus i gyscu mewn ogof anghoffadwriaeth tragwyddol. Cwic dithau mewn heddwch Camden lythrennog o'm rhan i, canys nid yw ran i Griftion lygru enw da y marw. Eithr am dy

ddif-

At y darlleydd.

ddiscyblion, er nad wyf o ddysceidiaeth iw hatteb, mi allaf adrodd fy meddwl iddynt, fel'y gallafant hwythau; fei, fy mod i yn tybied mai mwy o ran cael mawl ac anrhydedd gan Saeson ardderchawg, nag o ran dosparthu 'r gwirionedd y saethafant eu geiriau anguriol gywilyddus. Eithr nid wyf yn ammau na chânt hwy eu hatteb gan ryw fryttwn calonnog, fel nad el eu dychymygion yn gredadwy yn yr oesoedd nessaf. Ac rhag ofn i ti dybied fy mod i yn myned o amgylch y llwybr, fef i adrodd peth amherthynol i ymarfer Dnwiodeb, mi ddychwelaf at fy nestyn drachefn.

Fe allai y tybia llawer i mi gymmeryd mwy o rydd-did yn ferifennu 'r iaith hon, nag yr oedd tadogaeth y geiriau yn canniattâu: Eithr deall, mai wrth fwrw fy ferch ar gywyddau cymraeg y cefais i y gyfrwyddyd wan fydd gennif, ac yr wyf yn gobeithio i mi arfer y geiriau fathredig a arferodd hên Athrawon o'm blaen i, ac na chyfeiliornais o athrawiaeth Doctor Davis ynghyfieithiad y Bibl, yr hwn yw'r vnig Plato ardderchawg o'n hiaith ni. Os darfu i mi ddychymyg ymbell air er mwyn eglurhau pyngciau celfyddgar: y mae'r hên Fardd Hora. Yn atteb trofof yn y geiriau hyn: fef,

Signatum prasente nota producere nomen:
Vt silua folij pronos mutantur in annos,
Prima cadunt, ita verborum vetus interit atas.

Ac nid oes gennif fi ond hyn i ddywedyd wrthit, i gloi ar y cwbl. Edrych a ddichon y llyfr hwn roddi meddyginiaeth i'th enaid, neu lyfrau eraill oi gyffelyb: megis y llyfr odiaethol a gyfenwir llwybr byfford i'r nefoedd o gyfieithiad y llên dyfcedig, am hanwyl athro Mr. Ro. lloyd Ficar y waen, neu bregeth am edifeirwch o waith yr vnrhyw

gym-

gym

i ti

eith

yn (

iait

a fe

Di

Dd

Os

Tn

gymreugydd rhagorol: ac oni ddichon hynny beri i ti wellhau dy fuchedd, ni byddit ti ddim gwell pe cyfodai un oddiwrth y meirw i'th athrawiaethu. eithr os cei di ddaioni oddiwrth y llyfr hwn, meddwl yn dy weddi am vn a fydd rhwym i wneuthur i'w iaith a'i wlad y gwafanaeth a'r vfydd-dod gorau ar a fedro, tra byddo ei enw

Row: Vaughan.

Di gwyn yw gennif yn y deg iaith bêr Ddwyn y boen yn hirfaith, Os byddi was wybydd-iaith Yn fwyn i gyd-ddwyn am gwaith.

o

n

R. V.

CAROL TRIBAN o destyn Duwiol.

Frfi sy 'n dechrau'r awrhon Yn ail i'r Mab afradlon, Trwy nerth Iesu y mâb rhâd, Mi af at sy nhâd yn vnion.

Mi bechais mi gyffeffaf, O flaen y nefoedd vchaf, Im galw mwy nid teilwng fi yn Fab i ti 'r goruchaf.

Mi dorrais bob gorchymmyn
A roddaist im iw ganlyn,
Llawn o bechod wyf erioed,
O fawd fy nhroed im coryn.

Mewn pechod darfu yngeni Ac rwy 'n ymdroi mewn drysni:

Mal y ddafad yn y llwyn Ynghanol twyn mieri.

Myse a fum mor ddiffaith (Heb wneuthur pris o'th gyfraith)

A myned fel yr hwch neu'r ci Ynghyd am brynti ganwaith.

Mi wn i'm bechu yn oestad Na haeddwn gaffael cennad,

O ran ffiaidd fywyd drwg I godi ngolwg attad.

Ond etto rydwy 'n gwybod, Y modd i gael gollyngdod,

Er bod cyfiawnder i't Dduw 'r bêdd Mae mwy trugaredd ynod.

Mi wn ddiddanwch hawddgar, Llawenydd mawr di-gymmar, Fod maddeuant am bob tro Ir neb a fo'n edifar.

Rwy 'n edifeiriol bellach, Attolwg i ti eiriach Dywaid Crist un gair o'th ras Ac fe a dy was yn holliach.

Rwy'n meddwl gadael pechn Yn llwythog yn trafaelu, Er mwyn caffael efmwythhâd Yn dyfod attad Jefu.

Er bod fy aniweirdra,
Mor goch ar scarlat ymma,
Ty di ddichon fy Nuw gwyn
Fy rhoi mor wyn ar eira.

O cladd yr ydwy 'n erfyn Ym medd dy Grist anwyl-ddyn 1

Claddo sladd nas gallont hwy, Fyth godi mwy i'm berbyn.

Duw crea i mi lân galon

I fod ith garu yn ffyddlon,
Adnewydda ddull fy mryd
O'm mewn a'th yspryd vnion.

Dod i mi bur ammynedd

Tra byddwy 'n dwyn fy muchedd

Tn fy mywyd ym mhob cam

I feddwl am fy niwedd.

Dysc i mi heddyw fedru

Fyw trwy lawn hyderu,

Fel pe byddai siwr fyngwedd

O fynd ir bedd y foru.

Na roddwyf bwys na hyder, Mewn da na dŷn a fager, Nac mewn dim ond ynot ti Un Duw a Thri bob amser.

Dod i mi ras i edrych
A gwneuthur a orchmynnych
A gorchymmyn y Duw gwyn
I'm wneuthur hyn a fynnych.

Dod râs i mi Dd' ystyru, T byd, a gallael trechu, T cnawd brwnt, a gochel gwall, Rhag cael or fall fy maglu.

Dod imi 'n byn o fywyd Ddiogel obaith hyfryd, Bywiol ffydd i fynd i'r daith A chariad perffaith hefyd.

A thyred y Messias

Fel dyna ngwisc priodas,

Tyred chwyppyn hyn yw nghân

I gael dy lân gymdeithas.

----Olim hac meminisse innabit.

DAu ddyri triban a adowsid allan y waith gyntaf, y mae yn dangos Lle deuant i fewn yn y llyfr.

I ddiolch am gael meddu dy ddonniau Arglwydd Jesu, Yn enwedig fy Nuw ner am amser edifaru.

A hefyd fy nuw cyfion i ddiolch am y moddion, Oh nad eled byth om gwydd moth garedigrwydd tirion.

CARCA CARCA CARCA CARCA

Mawl ir Cyfieithydd o waith Hugh Lloyd Cynfel.

Dwyn ar fyr, dyn i arferu

Duwiolder, drwy Gamber gû.

Byr fû lle darfû, holl derfyn dy boen.

Byr fû lle darfû, holl derfyn dy boen, Dibennaist waith dichlyn, Hir fydd, foi cynnydd cannyn Dy glôd, tra fo tafod dyn.

Interpretis de seipso Epigramma.

Gwaith yw hwn a haeddei ei wneuthur Gan vn a fài à mwy o synwyr,
Ond fel Pilat mi a ddwedais
A scrisennais, a scrisennais.
Mai 'n dda gennif draan ieuthydd
Thnill cariad y darllennydd,

Os bu ddiffig yn cyfieithu,

Cymred wllys yn lle-gallu.

Mi wn nad yw fyngwaith anhymmig

Ond gwael iawn ac annyscedig,

Fel y mae yn rhodd cymmerwch,

Oni wnewch chwi well canmolwch.

b

Chronogramma.

Arfer DVwIOLDeb a LafVrIaIS I, yn oeD IcsV.

CANCANCANCANCANCANCAN

Englynion i wythnos y Dioddefaint.

'I rhwng Iddewon wyr hy drygionus F' ai droganwyd felly, Dydd mercher benwer bynny Y gwnaed ei frad yn gnawd fry. Ar ddydd fau, golau gu elwog anrheg, Vnrhyw oll-allnog, Da Grift darparwyd i grôg Cabled fesu cubl Dwysog. Ar ddydd gwener, Nêr ddi-anwiredd hwyl Croeshoeliwyd ei fawredd, Jawn gof, yno 'n gyfannedd T rhad Fab ei rhoed im fedd. Sadwrn ddydd cynnydd ceinwyw goreuddawn Gorweddodd Oen glan-ryw, A'r tryddyd y dydd od yw Y cyfodes cof ydyw. Mab Daw gwiwrad o goll a gododd Gwedi dwyn ei archoll: Dina 'r anrbreg deg digoll A'i dros ddyn ai drawfedd oll.

3 R. V.

dkis bkis bkis bkis bkis

Y PRIFBETHAU CYNNVVYSEDIG YN Y

LLYFR HVVN.

EGlurhad am Dduw yn ei sylwedd, ei Bersonau, a'i Briodoliaethau allan o'r Scrythur Sanctaidd, cyn belled ac y mae yn angenrhaid i bob Cristion ei wybod: ag amryw ystyriaethiau, a myfyrdodau perthynassol at hynny. tu dolen. 2.

2. Myfyrdod yn dangos trueni dŷn yn ei fywyd a'i farwolaeth heb ei gymmodi â Duw yn Ghrist.

3. Myfyrdodau am gyflwr bendigedig Cristion gwedi ei gymmodi â Duw yn Ghrist. 54.

4. Myfyrdod am y rhwystrau sy'n attal pechadur oddiwrth ymarfer Duwioldeb: tra-angenrheidiol i'w hystyried: 92.

5. Y Modd y mae i ddyn ddechrau y borau mewn Duwioldeb. 124.

6. Addysc ferr o'r modd y mae Darllain yr Scrytbur lân mewn trefn wnwaith bob blwyddyn trosti.

7. Gweddi forenol.

Gweddiau borenol eraill sydd farrach.

8. Myfyrdodau i arwain Cristion i rodio wrth fodd Duw ar hyd 7 dydd. 145. Yn enwedig i lywodraethu, dy Feddyliau. yn yr

vn man,

yr.

0

SA

me

Si

ei

Dy eirian. Dy weithredoedd. 9. Myfyrdodau yr Hwyr. 10. Prydnawnol weddi. Prydnawnol weddi arall fydd ferrach. 11. Pethau i fyfyrio arnynt wrth fyned wely. 12. Myfyrdodau am Dduwioldeb teula. 13. Boreuol weddi tros y teulu, 14. Yr ymarfer oDduwioldeb ar brydiau, a t	174. saidd. 176.
Dy weithredoedd. 9. Myfyrdodau yr Hwyr. 10. Prydnawnol weddi. Prydnawnol weddi arall fydd ferrach. 11. Pethau i fyfyrio arnynt wrth fyned wely. 12. Myfyrdodau am Dduwioldeb teulu. 13. Boreuol weddi tros y teulu, 14. Yr ymarfer oDduwioldeb ar brydiau, a t	163. 166. 171. 1 i'th 174. saidd. 176.
9. Myfyrdodau yr Hwyr. 10. Prydnawnol weddi. Prydnawnol weddi arall fydd ferrach. 11. Pethau i fyfyrio arnynt wrth fyned wely. 12. Myfyrdodau am Dduwioldeb teulu. 13. Boreuol weddi tros y teulu. 14. Yr ymarfer oDduwioldeb ar brydiau,a t	166. 171. 1 i'th 174. saidd. 176.
10. Prydnawnol weddi. Prydnawnol weddi arall sydd ferrach. 11. Pethau i syfyrio arnynt wrth syneawely. 12. Mysyrdodan am Dduwioldeb teula. 13. Boreuol weddi tros y teulu, 14. Trymarfer oDduwioldeb ar brydian, a t	166. 171. 1 i'th 174. saidd. 176.
Prydnawnol weddi arall sydd ferrach. 11. Pethau i syfyrio arnynt wrth synea wely. 12. Mysyrdodan am Dduwioldeb teulu 13. Boreuol weddi tros y teulu, 14. Yr ymarfer oDduwioldeb ar brydian,a t	174. 174. 176. 176.
11. Pethau i fyfyrio arnynt wrth fyned wely. 12. Myfyrdodau am Dduwioldeb teula 13. Boreuol weddi tros y teulu, 14. Trymarfer oDduwioldeb ar brydiau, a t	174. 174. 176. 176.
12. Myfyrdodan am Dduwioldeb teuls 13. Borenol weddi tros y teulu, 14. Yr ymarfer oDduwioldeb ar brydian,a t	174. saidd. 176.
12. Myfyrdodan am Dduwioldeb teula 13. Boreuol weddi tros y teulu, 14. Tr ymarfer oDduwioldeb ar brydiau,a t	176. 179.
13. Bereuol weddi tros y tenlu, 14. Yr ymarfer oDduwioldeb ar brydian,a t	176.
14. Tr ymarfer o Dduwioldeb ar brydian, a t	179.
14. Tr ymarfer o Dduwioldeb ar brydian, a t	1
yr ymborth.	mretts.
#	183.
15. Rheoledigaeth with ganu Pfalm.	190.
16. Prydnawnol weddi tros y teuln.	192.
17. Myfyrdodau am y Sabboth.	196.
18. Borenol weddi ar y dydd Sabboth.	237.
19. Prydnuwnol weddi ar y dydd Sabboth.	250.
20. Myfyrdod am yr vnion fodd o ymp	
a rhoddi elusenan. 255. ac	
21. Am yr arfer Sanstaidd o Dduwiold	
Gwledda, neu roi prydiau.	271.
22. Myfyrdod yn dangos yr vnion fodd i da	
Cymmun Sanctaidd yr Arglwydd.	272.
23. Cyffes oftyngedig o flaen derbyn y Cyn	
Sanctaidd.	294.
24. Neillduol draethand o flaen derbyn y S	
ment.	309.
25. Gweddi i'w dywedyd yn ôl derbyn y Cys	mmun
Sanctaidd.	317.
26. Myfyrdod o'r modd y mae i ddŷn ei yme	
ei hun yn amser clefyd.	224.
27. Gweddi pan ddechreuo vn fyned yn	olaf.
	326.
28. Cyfarwyddyd i ddyn i wneuthur ei	lythyr
Cymmun.	331.
	29.

29. Gweddi o flaen Cymweryd Physgw	riaeth.
	335.
. 30. Dibenion Duw ju ei geryddon.	337.
31. Myfyrdod i un a elo yn iach o glefyd.	345.
Diolch am fyned yn iach o glefyd.	347.
32. Myfyrdod i un ar farw yn dangos	
ddaioni y mae marwolaeth yn ei ddywyn i ti.	350.
33. Gweddi i ddyn a fyddo ym mron marw.	357.
34. Myfyrdod yn erbyn anobaith.	360.
35. Addyse i'r rhai a ddelont i ymwel	
elaf.	372.
36. Gweddi tros y claf.	375.
Dewis fannau i'w darllain i'r claf.	378.
37. Cymmorth yn erbyn annioddefgarwch	
slefyd.	379.
38. Cossur on erbyn ofn marwolaeth.	383.
39. Saith o feddyliau Santteiddiol ac ochen	
galarus un claf lefc, yn barod i farw.	386.
40. Gollyngdod i'r clwyfus edifeiriol.	394.
41. Gweddi iw dywedyd pan fyddo y dŷn o	
In Imadel a'r byd.	403.
42. Tr arfer o Dduwioldch i farm tros yr	
wydd, sef merthyrdod.	404.
43. Ymddiddan byfryd rhwng yr enaid ai	-
awdwr Ynghylch ei ddioddefaint.	
	4II.
44. Neillduol draethawd yr enaid at G	
Invantant.	422.

TR

ri de gy dy rhy wrt horr dru post gwin bod eth fein

3

(CE)(CE)(CE)(CE)(CE)(CE)(CE)

YR YMAR FER O Douwlolder:

Yn cyfarwyddo dŷn i ryngu bôdd Duw.

>.

n

9.

16

5.

46

3.

-

. 1

e i

wy bynnac wyt fydd yn edrych yn y llyfr hwn, na chymmer arnat fyth ei ddarllen, onid ymroi o'th galon i fôdyn ddifrifol arferwr o dduwioldeb. Etto darllen ef, a hynny yn fuan, rhag cyn i ti ei ddarllen trofto, i Dduw (trwy ryw farwolaeth ddifymmwth) dy dor-

ri di ymmaith am dy hên annuwioldeb cynefin.

Oddieithr i ddŷn wir adnabod Duw, ni ddiehon, ac ni chais moi iawn wasanaethu ef. Canys pa fodd y dichon dŷn garu yr hwn nid edwyn? A phwy â anrhydedda yr hwn y mae yn tybied nad rhaid iddo wrth ei gymmorth? a pha fôdd y cais neb gynnorhwy Duw drwy râs, yr hwn erioed nid adnabu ei drueni ei hûn o naturiaeth? Am hyn y dywed yr Apostol Heb. 11. 6. rhaid ywi'r neb sydd yn dyfod ar Daum gredu ei fodef, a'i fod yn obrwywr i'r rhai sy'n ti geisso ef. Ac yn gymmaint ac na ddichon bôd dim gwir dduwioldeb, heb wybodaeth o Dduw: na dim marfer o jawn wybodaeth gan ddŷn, heb ei adnabod ei hûn: Nyni gan hynny â osodwn i lawr wybodaeth am fawrhydi Duw, a thrueni dŷn, megis yn fylkini isaf ac angenrheidiaf o Tmarfer duwioldeb. AG-

ENENENEN: ENENENEN

AGWEDDIADEGLUR

O sylwedd a phriodoliaethau Duw, allan o'r scrythur lân, cyn belled ac y mae yn addas i bob Christion ei wybod: ac yn angenrhaid ei gredu i'r nêb a fynno fod yn gadwedig.

R na ddichon vn creadur hysbysu pa beth yw Duw, o herwydd diamgystred yw, yn trigo yn y goleuni yr hwn ni ellir dyfod atto: etto fe ryngodd bôdd iw fawrhydi ef ei ddadcuddio ei hun i ni yn ei air cyn belled ag y gallo ein dealtwriaeth wan ei ddirnad yn orau, fal hyn:

Duw yw'r un ysprydol, ac anherfynol berffaith sylwedd, yr hwnsydd ai hanfod o honaw ei hûn yn dragwyddol. Yn y Sylwedd Dduwiol yr ydym i ystyried dau beth. 1. Yr amryw ddull ar hanfod ynddo. 2. Ei briodoliaethau.

Yr amryw ddull ar hanfod yn y Duwdod â elwir perfônau. Perfon yw fylwedd wahanol y Duwdod.

Yn y Duwdod y mae tri pherson: SY Máb, Yr Yspryd glán,

Y

al

wa ei

un

tri

wa

ffo

ei l

01

hec

wir

dw

Y tri phersônau hyn nid ydynt dri o fylweddau didolaidd, eithr tri hanfod gwahanredol, neu dri amryw ddull ar handfod o vn ac vnrhyw fylwedd y Duwdod: Ac felly person yn y Duwdod, yw deall anwahanedig, a hanfod anghyfrannol, yn byw o honaw ei hûn, ac heb ei gynnal gan arall.

Yn vndeb y duwdod y mae lluofogedd, yr hwn nid

yw ddamweiniol, (canys y mae Duw yn

 $\mathfrak{D}$

u

1,

13

IC

b

pa

ed

ni dd

n i in

1-

ir

Y-

Y

* waith pur, ac ni chynnwys atto ddim * Weithred damweiniau) na fylweddol, (canys Duw

un fylwedd yw yn vnig) eithr perfonol.

Y personau yn yr vn fylwedd hon nid ydynt ond tri: yn y dirgelwch hwn y mae alius & alius, arall, ac avall, eithr nid alind of alind, peth, avail a pheth arall,

Sylwedd y Duwdod ynddo ei hûn, ni wahenir, ac ni wahanredir, eithr y tri phersonau yn sylwedd y Duwdod a wahanredir yn eu plith eu hunain mewn tair ffordd.

I. Wrth en henwan.

2. Wrth eu trefn.

3. Wrth en gweithrediadan.

I. Wrth en henwan mat byn.

Y Person cyntaf a elwir y Tad; yn gyntaf, o her-wydd ei Fab naturiol Crist: yn ail, o herwydd yr etholedigion ei blant o fab-wysiad, sef y rhai nid ydynt ei blant ef o naturiaeth, eithr a wnaed yn blant iddo o ras.

Yr ail Person, a elwir y Mâb, o herwydd ei genhedlu ef o fylwedd a naturiaeth ei Dad, ac efe a elwir y Gair: i,o herwydd mai cenedliad gair ym meddwl dyn yw'r peth neilaf a ddichon mewn rhyw fodd

ddangos

ddangos i ni gyffelybrwydd o'r agwedd y cenhedlwyd ef er tragwyddoldeb o fylwedd ei Dad : ac o herwydd hyn hefyd y gelwir ef Doethineb ei Dad, Dihar.

8. 12. 2, O herwydd mai trwyddo ef yr hyfpyfodd y Tâd o'r dechreuad ei ewyllys am ein iechydwriaeth ni: o hyn y gelwir ef logos quafi legôn, y person yn llefaru wrth, neu trwy y Tâdau. O herwyd mai efe yw prif-destyn holl air Duw, neu'r Gair hwnnw am yr hwn y llefarodd Duw, pan addawodd yr hâd bendigedig i'r tadau tan yr hên Destament.

Y trydydd person a elwir yr Yspryd Glân : yn gyntaf, am ei fod yn ysprydol heb gorph: yn ail, o herwydd ei chwthu, ac megis ei anadlu oddiwrth y Tad a'r mâb, sef yn deilliaw oddiwrthynt ill dau.

* Neu yn lân. Ac ete a elwir yn * sanctaidd, yn gystal o herwydd ei fod yn sanctaidd yn

ci naturaieth ei hûn, ac hefyd yn ddigyfrwng fan-

cteiddydd holl etholedig bobl Dduw.

2. Wrth en trefn mal hyn.

P Erfônau y Duwdod ydynt naill ai'r Tad, neu yr rhai ydynt o'r Tad. Y Tâd yw'r perfon cyntaf yn y gogoneddus Drindod,heb dderbyn na'i fylwedd na'i ddechreuad gan neb arall,eithr ganddo ei hun,yn cynhedhu ei Fâb, ac ynghŷd gyd a'i Fâb, yn anfon ei Yfpryd glân er tragwyddoldeb.

Y personau y rhai ydynt o'r Tâd yw, y rhai o herwydd eu personol hanfod sy ganddynt holl sylwedd y Duwdod er tragwyddoldeb, wedi ei gyfrannu iddynt oddiwrth y Tâd. A rhai hynny ydynt naill a'i oddiwrth y Tâd yn vnig, megis y Mab: neu oddiwrth

y Tad a'r Mâb megis yr Yspryd Glân.

Y Mab yw'r eil Person o'r Drindod ogoneddus. Ac fnig genediedig Fâb ei Dâd, nid o ras, ond o naturiaeth; yn cael ei hanfod o'r Tad yn vnig, a holl hanfod

ei

ci

ac

eit

ed

fy

y :

ca

fn,

od

od

fur

by

ma

Ty

hy

y l en y y d

bet

yn

gis

T

a t

Tac

cyn

ffre

liaw

eide

dial

aŵd Tâd ei Dad trwy genediiad tragwyddol ac ammesfuredig, ac ynghŷd a'r Tad yn anfon yr Ysprydd glân. O herwydd ei fylwedd bersfeith-gwbl,o honaw ei hûn y mae: eithr o herwydd ei berson, o'i Dâd y mae,drwy genedliad tragwyddol. Canys nid yw y sylwedd yn cenedlu fylwedd, eithr person y Tâd sydd yn cenedlu person y Mâb, ac felly y mae ef yn Dduw o Dduw, yn cael oddiwrth ei Dad ddechreuad ei Berson, a'i Dresn, eithr nid dechreuad ei fylwedd a'i amser.

Yr YsprydGlân ydyw y trydydd Person o'r Drindod fendigedig, yn deilliaw a chwedi ei anson yn gystal oddiwrth y Tàd ar Mâb, drwy dragwyddol ac ansefurol ysprydoliaeth. Canys fel y mae'r Mab yn derbyn oll sylwedd y Duwdod drwy Genedliad, felly y mae'r YsprydGlân, yn ei dderbyn yn gyfan trwy ysp-

rydoliaeth.

E

d

y h

-

V

r

-

0

h

-

n

-

-

r

ıf

d

n

ei

d

1-

?i

h

C

1-

dei

Y drefn hon rhwng y tri pherson a ymddengys yn hyn: sef sôd y Tâd yr hwn sydd yn cenhedlu, o staen y Mab yr hwn a genhedlwyd; a'r Tâd a'r Mâb o staen yr Yspryd glan, yr hwn sydd yn deilliaw oddiwrth

y ddau.

Y drefn hon a wafanaetha i ni i ofod allan ddau beth: yn gyntaf, y dull pa wêdd y mae y Drindod yn gweithio yn eu gweithrediadau oddiallan: megis bòd y Tad yn gweithio o honaw ei hûn drwy 'r Maba'r Yfpryd glân; y Mab oddiwrth y Tad a thrwy'r Yspryd glan; yr Yspryd glan oddiwrth y Tad ar Mab. Yn ail, i neillduo y dechreuad digyfrwng cyntaf,oddiwrth yr hwn y mae y gweithrediadau cyffredin hynny oddaillan yn tarddu. Oddiymma y deilliaw, yn gymmaint ac y mae y Tâd yn flynnon a gwreiddyn y Drindod, a dechreuad pob gweithrediad oddiallan: enw Duw mewn perthynas, a'r cyfenw creaŵdr yn y Credo, a roddir mewn môdd hynodol i'r Tad:ein prynedigaeth i'r Mab: a'n fancteiddiad i Ber-B 3 fon

fon yr Yspryd Glán, megis gweithredyddion digyfrwng or gorchwyliau hynny. A hyn hefyd yw'r achos y mae'r Mâb fel y mae'n gyfryngwr yn rhoi pob peth ar law ei Dad: ac nid ar yr Yspryd glân; a bôd yr scrythur yn dywedyd cyn fynyched ein bod ni wedi ein cymmodi a'r Tâd.

Oni bae'r drefn oruchel hon, neu'r Deuluaeth, nid oes na chyntaf na diwaethaf, nac vwch nac îs ym mhlith y tri pherfônau, canys o ran naturiaeth cydhandfod y maent, o ran braint go-gyfuwch ydynt, ac

o ran amfer go-gyd-tragwyddol.

Holl fylwedd y Duwdod fydd ym mhob yn o'r tri pherson; eithr a gnawdiwyd yn ynig yn yr ail Person, sef y Gair, ac nid ym mherson y Tad na'r Ysprd glan o herwydd tri rheswm.

1. Fel y gallai Dduw Tâd yn hytrach egluro faint yw ei gariad tu ac at ddynol ryw; yn rhoddi ei vniganedig Fâb i gymmeryd cnawd arno, ac i ddioddel

marwolaeth er mwyn iechydwriaeth dyn.

2. Fel y gallai ef yr hwn yn ei Dduwdod oedd yn Fâb i Dduw, fod hefyd yn ei ddyndod yn Fâb dyn rhag ir enw Mab fyned i arall, yr hwn wrth ei dragwyddol enedigaeth nid ydoedd y Mâb.

3. O herwydd mai gweddeiddiaf oedd i'r Person hwnnw, yr hwn yw sylwedd, a gwir ddelw-lun ei dragwyddol Dad,

* Adgyweirio. * edfrydu ynom ysprydol ddelw Dduw, yr hon a gollasem.

Yn y cnawdoliaeth, ni throed mor Duwdod yn ddyndod, na'r dyndod yn dduwdod, eithr y Duwdod mal y mae yn ail Perfon, neu'r Gair, a gymmerodd arno y dyndod, fef cwbl o naturiaeth dyn, corph ac enaid, a'i briodoliaethau naturiol a'i wendid perthynafol, ond pechod yn vnig.

Yr ail Person ni chymmerodd arno Berson dyn, end naturiaethdyn, Felly nid oes gan y naturiaeth

ddynol

do

fe

m

WI

2

de

fe

b

de

11

d

a

C

7 200

h

f

ddynol mo'r hanfod personol o'r eiddo ei hûn, (canys felly y byddei dau Berson ynGhrist) eithr hanfod y mae efe yn y Gair, yr ail Person. Canys megis na wna enaid a chorph, ond vn perfon dyn: felly Duwdod a dyndod, ni wna ond vn Person Crist.

Dau naturiaeth y Duwdod a'r dyndod ydynt mor ddiymmod wedi eu cyfylltu ynghŷd drwy berfônol vndeb, mal megis na ellir byth eu gwahanu or neulltu, felly ni chymyfgir hwynt; eithr parhau y maent byth yn wahanredol wrth eu amryw fylweddol briodoliaethau, y rhai oedd ganddynt cyn eu cyd-gyffylltu. Megis with ensampl; Anherfynoldeb y Duwiol anian ni chyfrennir ir dynol anian, na therfynoldeb y

dynol i'r Duwiol.

yfr-

chos

peth

bôd

vedi

nid

ym

yd-

, ac

tri

Con,

lan

aint

nig-

def

edd

yn:

Wn

âb.

fon

ad,

elw

yn

od

dd

20

y-

yn,

10

Etto o herwydd yr vndeb perfonol hwn, y mae y fâth gyfundeb priodoliaethau yn y ddau naturiaeth, fal y mae yr hyn fydd briodol i'r naill, weithiau hefyd iw briodoli i'r llall. Megis pwrcafu o Ddum yr eglmys ai briod maed ;ac y barna ef y bŷd drwy y Gur yr hwn a ordeiniodd efe. Act. 20.28. ac 17. 31. O hyn y canlyn, er bod dynolryw Crift yn greuedig, ac am hynny yn derfynol, ac yn gynhwyfedig anian, a c na ddichon fod yn brefennol ym mhôb man, drwy ofodiad gweithredol, neu gynhwyfiad cyfleus yn ol ei hanfod naturiol: etto o herwydd bôd ganddo wedi ei gyfrannu atto Berfonol hanfod MâbDvw,yr hwn fydd anfeidrol ac anherfynedig; a chwedi ei vno a Duw yn y cyfryw fôdd, ac na ellir yn vnlle byth ei wahanu oddiwrth Dduw, am hynny y gellir dywedyd am gorph Crist ei fôd o herwydd ei berfonol hanfod ym mhôb lle.

3. I gweithrediadau drwy'r rhai y gwahanredir y tri Pherson.

Y Gweithrediadau ydynt o ddau fath, naill ai oddiallan: a'r rheini ydynt mewn rhyw fôdd gyffredinol i bob vn o'r tri pherfônau: ai oddimewn ynghylch y perfônau yn eu plith eu hunain, a'r rheini ydynt hollawl yn anghyfunol.

Gweithrediadau cyfunol y tri pherson oddiallan

ydynt y rhai hyn.

Creadigaeth y byd yn perthyn yn neulltuol i Dduw Tad: Prynedigaeth yr Eglwys i Dduw'r Mab: a Sancteiddiad yr etholedigion i Dduw yr YfprydGlân. Eithr o ran i'r Tad greu, a'i fod rhagllaw yn llywodraethu 'r byd drwy'r Mab, yn yr Yfpryd Glan, am hynny y gweithrediadau hyn oddiallan yn gyffredin yn yr Scrythyrau, a gyfrifir weithiau i bob yn o'r tri pherfon, ac am hynny a elwir cyfrannogawl a gwahanol.

Y Gweithrediadau anghyfrannol, neu briodoliaethau y tri pherfon oddimewn ydynt y rhai hyn: fef, 1. Cenedlu, a hynny a berthyn yn vnig i'r Tad, yr hwn ni wnaethpwyd, ni chreuwyd, ac ni chenedlwyd gan arall.

2. Bod * yn genedledig: a hynny a * Wediei berthyn yn vnig ir Mab, yr hwn fydd genedlu, o'r Tad yn vnig, heb ei wneuthu r na'i greu

eithr wedi ei genedlu.

3. Deilliaw oddiwrth y ddau: a hynny a berthyn yn vnig i'r Yfpryd glân, yr hwn fydd oddiwrth y Tâd, a'r Mâb, heb ei wneuthur, na'i greu, na'i genedlu, eithr yn deilliaw.

Felly pan ddywedom fod fylwedd y Duwdod yn y Tad yn ddigenedledig, yn y Mab yn genedledig,

ac

gwne

amr

rhyv Yn b

yn y

wed

y T

wn

diad

yr l

yn I

nid

yn '

Yip

ond

trio

Dd

fell

yw'

gwa

dd

od

food

gw

M

M Yí

fef

yr

yn

ac yn yr Yspryd Glan yn deilliaw: Nid ydym yn gwneuthur tri fylwedd, eithr yn vnig yn dangos amryw ddull ar hanfod, drwy'r hwn y mae'r vnrhyw sylwedd dig ymmysg, digenedledig, dragwyddol. Yn bod ym mhob vn or tri pherson: sef, hyn nid yw yn y Tâd drwy genedliad, hynny fydd yn y Mâb wedi ei gyfrannu oddiwrth y Tâd drwy genedliad : ac yn yr Yspryd glân wedi ei gyfrannu oddiwrth y Tâd a'r Mab drwy ddeilliam.

Y Rhai hyn ydynt weithrediadau angyfunol, ac a wnant neulltuaeth, nid sylweddol, damweiniol, neu refymmol, ond vnion * fodol wahanrediad rhwng y tri pherson. Felly megis hanfodol, yr hwn fydd Dâd yn y Drindod nid yw essentialis. yn Fab : yr hwn fydd Fab yn y Drindod

nid yw yn Dâd:yr hwn yw'r Yfpryd glan

d-

n

ni

n

V

a

yn y Drindod, nid yw na'r Tad na'r Mab, ond yr Yspryd yn deilliaw oddiwrth y ddau; er nad oes ond vn ac unrhyw sylwedd yn gysfredin iddynt ill. trioedd.

Megis gan hynny yr ydym yn credu fod y Tâd yn Dduw, y Mab yn Dduw, ar Yspryd glân yn Dduw: felly credu yr ydym hefyd, mai Duw yw'r Tâd, Duw yw'r Mâb,a Duw yw'r Y spryd glân. Eithr o herwydd y gwahanrediad bodol hwn, person y naill nid yw, ac ni ddichon byth fod yn berfon y llall. Gan hynny tri pherson y Duwdod nid oes mo honynt yn wahanol oddiwrth y fylwedd, eithr mewn môdd: ond yn fodol y mae rhagoriaeth rhyngddynt, ac fe ai gwahanredir o herwydd eu priodoliaeth perfonol. Megis y Tad Duw ydyw, yn cenedlu Duw'r Mâb; y Màb Duw ydyw, cenedledig gan Dduw'r Tad; ar Yspryd glan Duw ydyw yn deilliaw oddiwrth y ddau, fef Duw'r Tad a Duw'r Mab. O hyn y digwydd fod yr Scrythyrau yn arfer o enw Duw, mewn dwy ffordd, yn ai fylweddol, ac yno yn arwyddocau y tri pherfon gogyd

go-gyd a'i gilydd, ai personol, ac yno * Synecdoche. drwy * gyfranddwyn nid yw yn arwyddocau ond vn or tri pherson yn y Duwdod. Megis y Tâd, 1. Tim. 2. 5. neu'r Mâb, Act. 20 28. 1 Tim. 3. 16. neu'r Yspryd glân: Act.

5, 4. 2. Cor. 6. 16.

Ac o herwydd nad yw fylwedd y Duwdod(cyffredin i'r holl dri pherfonau) ond vn, hwnnw a alwn ni Vndod. Eithr o herwydd bod tri pherfon gwahanredol yn yr vn fylwedd diwahanedig hwn, nyni a alwn hwnnw y Drindod. Yn gymmaint a bôd yr Vndod hwn yn y Drindod, a'r Drindod yn yr vndod, yn ddirgelwch santaidd: mae yn hytrach iw addoli yn grefyddol drwy ffydd, nag iw chwilio allan yn rhy fanwl drwy reswm, ymmhellach nag y dadcud diodd Duw yn ei air.

Hyd yn hyn y dangoswyd yr amryw ddull ar hanfod yn sylwedd y Duwdod, bellach am ei briodoliaethau.

P Riodoliaethau ydynt fâth ar ddarluniadau o fylwedd y Duwdod, â adroddir yngair Duw, yn ôl gwendid ein dealltwriaeth ni, er mwyn ein cymmorth i ddeall yn haws naturiaeth fylwedd Duw, ac iw ddirnad oddiwrth bôb fylweddau eraill.

Priodoliaethau Duw ydynt o ddau fath, vn ai

galwedigol, ai hanfodol.

Y priodoliaethau galwedigol ydynt o dri máth: 1. y rhai â arwyddocânt fylwedd Duw: 2. y Perfônau yn y Sylwedd. 3. y rhai a arwyddocânt ei weithredoedd fylweddol ef.

Un or mâth cyntaf ydyw yr enw fehovah, neu yn hytrach fehueb; yr hwn fydd yn arwyddocau hanfod tragwyddol o honaw ei hun, yn yr hwn fydd heb

ddechreu

do

ac

ei

W

ic

tl

r

ddechreu na diwedd, y mae pethau eraill oll yn de-

chreu ac yn diwedd, Efa. 42. 8. Pfal. 83. 18.

no

d-

y b

9

1-

ni

ol

vn

bd

yn

yn

y

ld

od

a-

0

yn

17-

ac

ai

I.

au

ld

y p

bd

cb

eu-

Duw a ddywed wrth Moefes Exod. 6. 3. Nad adnabawyd ef gan Abraham, Isaac, a facob wrth ei enw fehovah, (nid o ran nad adwaenent mai enw Duw oedd hwn, canys hwn a arferent yn eu holl Weddiau) ond o ran na chawfent hwy fyw i weled Duw yn cyflawni mewn gweithred yr hyn â addawafai iddynt, sef gwaredu yn rasusol eu hâd hwynt allan o'r Aipht, a rhoi iddynt wir feddiant yngwlâd Canaan. Ac felly nid bod yn vnig yn Dduw Ollalluog, gwneuthurwr pob dim, eithr hefyd yn cyflawni mewn gweithred i'r plant, yr hyn â addawasei yn ei air iw tâdau, yr hyn beth y mae'r enw hwn Jehovah yn enwedig yn ei arwyddocau. Ac o'r achos yma, y mae Moses yn ei alw ef fehovah yn y cyntaf, Pryd yr oedd yr holl greadwriaeth wedi ei gwbl orphen, Gen. 2. 4. A'r enw rhyfeddol hwn, â argrephir ar dalcen y dêg gorchymmyn, yr hwn a adroddwyd ar ymwared yr Ifraeliaid, i fod yn rheol cyfiawnder, yn ôl yr hyn y dylent wafanaethu eu Gwaredydd yn nhir yr Addewid.

Yr enw hwn fydd mor llawn o ddirgelwch Yfprydol, hyd onid yw yr Iddewon yn dal fod ei adrodd yn bechod; eithr onid yw bechod ei fcrifennu, pa

ham y byddei yn anghyfreithlon ei adrodd?

Yr enw fanctaidd hwn ar Dduw a'n dyfc ni:

1. Yn gyntaf, beth yw Duw, fef hanfod dragwyddol o honaw ei hun.

2. Yn ail, pa beth yw efe i eraill ; oblegid oddiwrtho ef y mae yr holl greaduriaid eraill wedi

derbyn ei hanfod.

a. Yn drydydd, fel y gallom ni yn hydda gcelio ei addewidion: canys ef a gyfenwir fehovah, nid yn v ig o herwydd ei hanfod, ac am beri i bôb reth fod, Eithr yn enwedig o herwydd ei addawidion gra-

fufol-

susol y rhai yn ddiammau a gyslawna ef yn ei amfer gosodedig, ac felly a bair i hynny sod, yr hyn nid ydoedd o'r blaen. Felly yr enw hwn sydd yn wystl euraid i ni, a'r gael o honom faddeuant on pechodau mal yr addawodd, ar ein hedifeirwch: A derbyn ein eneidiau ar ddydd marwolaeth, ac yn yr adgysodiad cysodi ein cyrph mewn gogoniant i fywyd tragwyddol. Isa. 55. 7. Ioan. 11, 15.

yn

E

rh

ef

gi

a

fy

CI

21

n

b

d

C

7

c

1

I

Yr ail enw yn hynodi fylwedd Duw yw Eheieh; ni ddarllennir ond vnwaith, Exod.3.14.0 rvn gwreiddyn ac yw fehovah; yn arwyddocau ydwyf, neu mi fyddaf: canys pan ofynnod Moefes i Dduw, wrth ba enw y

galwai efe ef,

Yno Duw ai cyfenwod ei hûn, Eheieh Ascher Eheich: ydwyf yr hyn ydwyf: neu mi fyddaf yr hyn a fyddaf: gan arwyddocau ei fod ef yn hanfod tragwyddol, ac anghyfnewidiol: oblegid gan welcd fod pob creadur yn amferol, ac yn gyfnewidiol ni ddichon nebryw greadur ddywedyd, ero qui ero: byddaf yr hyn fyddaf. Yr enw hwn yn y Testament newydd, a roddir i'n Harglwydd Crift, lle gelwir ef Alpha ac Omega, y dechreu a'r diwedd, yr hwn fydd, yr hwn a fu, a'r hwn fydd a'r ddyfod, yr hollailuog Datc. r. 8. Canys yr holl amfer à aeth heibio, ac a ddaw, fydd beunydd yn brefennol o flaen Duw. Ac at yr enw hwn y mae Christ ei hun yn bwrw amnaid, Joa 8. 58. Cyn bod Abraham yr wyf fi. Yr enw hwn hefyd a ddylei ddyfcu i ni, ddal ein creadwriaeth cyntaf i'n cot bob amfer, a'n llygredigaeth presennol, a'n gogoneddiad sy' arddyfod: Ac nid ymfodloni ein hunain, ag mi fûm dda, neu mi fyddaf dda, eithr bod yn dda yn yr amfer prefennol; fel pa bryd bynnac y danfono Duw am danom, in caffo wedi ymbaratoi iddo.

Y trydydd enw yw Iah, yr hwn megis y mae yn dyfod

dyfod or vn gwreiddyn, felly nid yw ond * crynhoad o febouah, ac * Crynodeb. yn arwyddocau Arglwydd, o her-

nid

ffl

au

in

ad

ni

yn.

f:

y

er

172

d

an

ol

1:

nt

ef

d,

g

C

v.

W

fi.

n

i-

.

u

-

7,

n

d

wydd efe yw dechreuad, a hanfod pob hanfod. Enw ydyw a roddir fynychaf i Dduw pan ddigwyddo rhyw ymwared nodedig, neu lefhâd, yn ol ei addewid ef o'r blaen: Ac am hynny y gorchymynnir i'r holl greaduriaid yn y nefoedd, ac ar y ddaiar glodfori, ac anrhydeddu Duw yn yr enw hwn Iah. Pfal. 68. 4.

Y pedwerydd yw Curios Arglwydd, yr hwn yn fynych a arferir yn y Testament newydd. Canys cureo neu curô a arwyddoca ydwys: felly nópios a arwyddocâ yr hanfod gyntaf o rywbeth, neu awdurdod. Pryd y rhoddir yn bendant i Dduw y mae'n cyfatteb ir enw Heber-aec Jehovah, ac felly gwedi ei gysieithu gan y dêg a thrigain cyfieithwyr. Canys Duw sydd felly yn Arglwydd, ac o honaw ei hun yn Arglwydd ar y cwbl. Yr enw hwn a ddylei ddwyn ar gôf i ni beunydd, vsyddhau iw orchymynnion ef, ac ymddarostwng iw ewyllys bendigedig, a'i arfaeth: gan ddywedyd gyd a'g Eli, yr Arglwydd yw efe; gwnaed a syddo da yn ei olwg ef. I Sam. 3. 18.

Y Bummed yw, Theos Duw, wedi ei arferu chwechant o weithiau yn y Testament newydd: a chan
scrisennyddion halogedig yn sathredig. Yr enw
hwn a dysodd and ri dien, o herwydd ei sod yn
rhedeg trwodd, ac yn amgylchu pob peth, neu
and nu ainen, yr hyn sydd yn arwyddocau llosgi
neu gynneu: Canys goleuni yw Duw, ac awdur
gwres, goleuni, a bywyd, yn y creaduriaid oll? naill
ai'n ddigysrwng o honaw ei hûn, neu yn gysryngol trwy ail achosion. Yr enw hwn a arferir naill
ai'n amhriodol ai'n briodol. Amhrio-

dol, pan roddir ef, naill ai trwy * Neuffigur.
* ddull i lywedraethwyr, neu ar gam i culun-

ned

vn

yn

dy

m

8.

ga O ho

E

hy Sa

he

dr

m

*

dok

CIV

y c

dd

nod. Eithr pan gymmerir yr enw hwn yn briodol, ac yn ddidueddol, y mae yn arwyddocau tragwyddol fylwedd Duw, yr hwn fydd goruwch pôb peth, a thrwy bôb peth: yn rhoddi bywyd a goleuni i'r creaduriaid oll, ac yn eu cynnal, a'i llywodraethu yn eu hagwedd a'i trefn ryfeddol. Duw fydd yn canfod pawb, ym mhôb lleoedd. Edrychwn gan hynny ym mhôb man pa beth a wnelom yn ei olwg ef.

Hyd yn hyn, am yr enwau sy'n arwyddocau hanfod Duw.

YR enw yn arwyddocau y personau yn yr han-

fod, yn bennaf yw vn, fef Elohim.

Elohim sy'n arwyddocau y Barnwyr cedeyrn: enw o'r rhis lluosog ydyw,i hyspysu Trindod persônau yn vndod sylwedd. Ac er mwyn hyn, y mae'r Yspryd glân yn dechreu y Bibl cyssegrian a'r enw lluosog hwn ar Dduw, wedi ei gysylltu

*Neu Berf. * à Gair or rhif vnig : set Elohim Bara *Duwiau a * dij creavit, y Duwiau cedyrn, neu yr greawdd. holl dri phersonau yn y Duwdod a gre-

awdd: yr Iuddewon hefyd a ddaliant fulw ar y Gair bara, ei fôd o dair

Tn he llythyren yn hynodi dirgelwch y Drinbraec. dod, wrth Beth Beny Mab; wrth Resh

Ruach, yr Yspryd; wrth Aleph, Ab, y Tad. Eithr y dirgelwch sanctaidd hwn a ddysciryn eglurach gen Moeses, Gen. 3. 22. Ac fehovah Elohim a ddywedodd: wele y dŷn a aeth megis vno honom ni, Ac Gen. 19. 24, fehovah a lawiodd ar Sodom a Gomorha frwmstan a thân oddiwrth fehovah or nesoedd: hynny yw, Duw y Mâb oddiwrth Dduw y Tâd, yr hwn a roddes bôb barn ir Mâb, Joa. 5. 22. edrych Psal, 33. 6. Esay 63. 9, 10. Y rhif ynig

vnig o Elohim yw Eloah, yn dyfod o Alah, efe a dyngodd, o herwydd ymmhób achos mawr lle byddo yn angenrhaid olrhen y gwirionedd, ni ddylem dyngu yn vnig i enw Duw, yr hwn yw y Barnwr mawr

cyfiawn yn y nefoedd, ac ar y ddaiar.

lol

dol

w

aid

edd

ym

nan

od

n-

n:

au

3 5

W

tu

4

yr

-

nt

ir

1-

16 h

h i. f

Yr enw hwn Eloah, nid arferir, ond yn anfynych megis yn Abac. 3. 3. Iob. 4. 9. Job. 12. 4. ac yn 15 8. 36, 2. Pfal. 18. 32. Pfal. 114. 7. Vnwaith y mae ganddo enw lluofog wedi ei gysfylltu atto, lob 35. 10. Ond niddywed neb pa ley mae Eloah Gosai, yr holl alluog yr hwn am gwnaeth? I ddangos dirgelwch y tragwyddol Drindod. Hefyd yn fynych fe a ofodir Elohim y rhif llnofog ynghyd a gair lluofog er mwyn hyfpyfu y dirgelwch yn ddirfingach, Gen. 35. 7. 2. Sam. 7. 23. Josu. 24. 19. Ier. 10. 10. Elohim hefyd, mewn troell ymadrodd a roir yn enw i lywodraethwyr, o herwydd ail-lywyddion Duw ydynt; megis i Moeses Exod. 7.1. Iehovah a ddywedodd wrth Moses, Gwel mi a'th wneuthym yn * Sef &- * Dann i Pharaoh. Sef, mi a'th osodais Johim. di yn gennad i arddangos dy fod yn lle yr vn Duw-tri, ac i fynegi ei gennadwri ai ewyllys ef i Pharaoh. Cyn fynyched gan hynny ac y darllenom neu y clywom yr enw hwn Elohim, ni a ddylem feddwl yffyried fod Duwdod y tri pherfon gwahanredol yn vnfylwedd, a bôd Duw yn Ichovab Elohim.

Bellach y canlyn yr enwau, a arwyddocânt Sylweddol weithredoedd Duw, y rhai ydynt y pump hyn yn enwedig.

L, yr hyn fydd gymmaint ac y Duw cadarn, ac a'n dyfe fod Duw, nid yn vnig yn gadarnaf, yn wir gadernid ei hun, oi fylwedd ei hunan; eithr mai efe hefyd, yw'r hwn fydd yn rhoddi pob nerth a gallu ir holl greaduriaid. Am hynny y gelwir Crist Ifay 9. 6. El Gibbor, y Duw cadarn, nag ofned plant Duw gryfder gelynion, canys El ein Duw ni fydd

gryfach na hwynt.

2. Shaddai, hynny yw,Oll-alluog: wrth yr enw hwn yr arferai Dduw ei henwi ei fiun wrth y Patrieirch, myfi wyf El Shaddai, fef y Duw cadarn Ollalluog. O blegid ei fod yn gwbl alluog i ymddiffyn ei weision oddiwrth bob drŵg: iw bendithio a phôb doniau ysprydol,ac'amserol: ac i gyslawni ei addewidion oll, y rhai a wnaeth ef iddynt, am y bywyd yma, ac am yr hwn fydd i ddysod, Yr enw hwn a berthyn i'r Duwdod, ac nid i neb-ryw greadur: nagê, nac i ddyndod Crist. Hyn a ddichon ein dyscu ni gyd a'r Patrierch, i osod ein holl ymdiried yn Nuw. Ac heb ammeu nas cyslawna ef ei addewidion.

3. Adonai, fy Arglwydd; yr enw hwn, fal y mae Massoretiaid yn nodi, a geir bedair ar ddeg a chant o weithiau, yn yr hên Destament. Ar gysfelybiaeth y rhoddir yr enw hwn i greaduriaid, eithr yn briodol y perthyn i Dduw yn vnig. Fe ai harferir Malach-1, 6, Yn y rhif lluosog, er mwyn arddangos dirgelwch y Drindod Sanctaidd. Os fy fi

Ado arod ar di wyda ddyf ofni (yn e flydd Ghri gyda 4. Dan. rydd ygel Fab i addy ài oge

yw .

Yr ymeg mewn 5, Rhuf.

fur)a

I'n a

am y thiau Duw of ab

Testa Tad n tri

o, 1

yw Adonim, Arglwydd, ym mhâ le y mae fy ofn? Adonai yr vnig, Adonim y rhif lluosog. Yr enw hwn a roddir i Grist, Dan. 9. 17. llewyrcha dy myneb ar dy gyssegr anrheithiedig er mwyn Adonai yr Arglwydd Crist.) Clywed yr enw fanctaidd hwn a eill ddyscu i bob dŷn vsyddhau i orchymynnion Duw, a'i osni ef yn vnig, na chasse neb ond efe lywodraethn yn ei gydwybod, ac ymaslyd yn dynn (a deheulaw sydd) yn ei air et, a'i addewid, a honni fod Duw yn Ghrist yn Dduw iddo ynau. Fel y gallo ddywedyd gyd a Thomas, Tydi yw ty Arglwydd am Dun.

4. Tw Helion, sef Coruchaf, Psal. 9. 2. ac. 92.9.
Dan. 4. 17. 24. 25. 34 Act 7. 48. Yr enw hwn a rydd Gabriel i Dduw wrth fynegi i'r Faw forwyn ygelwid y dŷn bychan a enid o honi hi yn Fab ir Goruchaf. Luc. 1. 32. Hyn sydd yn Eelly y

addyscu yn gyntaf, fod Duw yn ei hansod, darfwir, ai ogoniant, yn rhagori (tù hwnt i bob me- Diafol sur) ar holl greaduriad ynesoedd a'r ddaiar. enwi or is Yn ail, na ddyleineb falchio o ddim an- Luc 8,2800 thydedd na mawredd daiarol.

Yn drydydd, os deifyfiwn wir oruwchafiaeth, ymegnio ddylem i gyrhaedd cyfundeb gyd â Duw

mewn grâs a gogoniant.

n

D.

ł

1

I

1

1

1

5, Abba, enw o'r Syrianaec, yn arwyddocau Tad Rhuf. 8.15. Hwn a gymmerir weithiau yn fylweddol, am y tri pherson, megis yngweddi yr Arglwydd, weithiau yn berfonol, megis y mae yn Mat. 11.25. Canys Duw fydd Dad i Grift o naturiaeth, ac i griftianogion fabrys a rhad. Crist a chvir y Tad tragwy ddol, Esa. 9.6. O herwydd ei fod efe yn ein hadgenedlu ni tan y festament newydd. Duw a elwir hefyd * With gr bron nid you Tad y goleuni, lag.1.17. Oblegid ei tod ef goleuni'r n trigo yn y goleuni na ellir mor dyfod atbaulond o, 1. Tim. 6. 16. Ac efe fydd awdur cyfgod. hid yn vnig o oleuni'r baul, eithr hefyd, o holf oleunt rhefwm

rheswm naturiol, a grâs goruwch naturiol, yr hwn sydd yn goleuo pob dŷn a'r sydd yn dyfod ir byd. Joan. 1.9.

Yr enw hwn a'n dysca ni, sôd yr holl ddoniau a dderbyniwn ni oddiwrth Dduw, yn deilliaw o'i

gariad tadol ef yn vnig.

Yn ail, y dylem ni ei garu ynteu eilwaith megis eu blantanwyl. Yn drydydd, y gallwn ni yn ein oll anghenion a'n trallod alw amo yn hyf, megis ar Dâd am ei gymmorth a'i ymwared. Mal hyn ni ddylem ni grybwyll am fanctaidd Enwau Duw, na byddei hynny yn dwyn ar gôf i ni ei ddaioni ef tu ac atton, a'n dyledion ninnau tu ac attoyntau. Ac yno y cawn ni wybod mor gyflurus yw, gwneuthur pob peth yn enw Daw. Dull ar ymadrod arferedig ar dafod pob dŷn, eithr y gwir ddiddanwch oddiwrtho, (drwy aneallgarwch) fydd adnabyddus i galonnau ychydig ddynion.

Doethineb mawr a pheth anrhaethol, i gryshan Afydd Cristion (a syfyrio am Grist) yw gwybod, wrth ba enw y mae galw ar Dduw, megis yn yr hwn yr hysbysodd am dano ei hûn, ei fod yn dra ewyllysgar ac yn barottas iw gymmorth, a'i gynnorthwyo ef yn ei ing a'i adfyd. Chwannogrwydd awyddus i adnabod Duw yw'r dystiolaeth ddiammheuas o'n cariad ar Dduw, ac o stafr Duw tu ac attom ninnau, Psal. 91. 14, 15, Am iddo roddi ei serch arnas: am hynny y gwaredas ef: am iddo adnabod sy enw mi a'i gwrandawas, mewn ing y byddas gyd a'g ef, y gwaredas ac y gogoneddas ef, e'c. A chadarnhâd mawr ar stydd yw dechreu yn ddeallgar bob peth yn enw

Duw

Hyd yma am y Priodoliaethau *

* Perthynol i enw Duw.

Y Priodoliaethau fylweddol ydynt o ddau fath, naill

ai anghyffredinol ai ymgyfattebol.

Y Priodoliaethau anghyffredinol ydynt gyfryw, ac na allant mewn neb rhyw fodd gyttuno (neu weddu) i vn mâth ar greadur, ond i Dduw yn vnig. thai hyn ydynt ddau, fef digymmyf gedd, ac anherfynoldeb:

Digymnysgedd yw'r hyn drwy ba vn, y mae Duw yn ddilwgr oddiwrth bob cymmysgiad, gwahaniad, Unosogiad, digwyddiadau neu rannau cyfanfoddol, iw dirnad, nai deall: megis pa beth bynnag yw efe,

hynny yw ete yn hanfodol.

hwi byd.

au a oʻi

s eu

oll

Dâd

lem

ddei

ton,

awn

h yn

afod

TWV

ydig

hau

vrth

n yr

fgar

yn

dna-

riad

Pfal.

am

ni ai

edat

r ar

enw

Hy

Er bod o Dduw yn dri, nid yw hyn yn rhwystro ei * ddigymmysgedd : canys *Neu symlr-Duw fydd dri, nid trwy gyfylltiad rhan- mydd. nau, eithr drwy gydhanfod perfonau.

Anherfynoldeb yw, drwy 'r hyn y mae pob peth fydd yn Nuw heb na mesur na therfyn, na diben, vch-

od, ifod, ymlaen ac ynôl.

Or ddau hyn angenrheidiol yw tarddu allan dri

eraill o briodoliaethau anghyffredin.

* Bod 1. Amm: suredigaeth, neu, * boblleaymhow lle eth, drwy'r hyn y mae ef o anherfynedig ar vnamgyrhaedd yn llenwi y nefoedd, a'r ddawaith. iar, ac yn cynnwys pôb lleoedd heb yspaid, lle, neu derfyn yn dichon ei gynnwys ef, ac heb fod yn absenhol yn vnlle, mae yn bresennol yn mhob lle.

Y mae pedair grâdd o bresenoldeb Duw, y gyntaf fydd C 2

* Yn llenwi pob man, fydd gyffredinol, drwy 'r hon y mae Duw ym mhôb lle, yn * llanwedigaidd, eithr nid yn vnlle yn gynbwysedigaidd.

efe

fyt

gre

yno

722

fyn

iL

vn

ber

nen

dŷn

nol,

brer

dded yndd aeth ail, mera

ac y eidda

D

Yr ail sydd enwedigol, drwy'r hon y dywedir fod Duw yn y nesoedd, o her ydd bod yno ei allu, a'i ddoethineb, a'i ddaioni mewn môdd mwy rhagorol iw gweled ai mwynhâu: Ac hefyd o blegid oddyno yn arferol y mae ef yn tywallt ei fendithion ai farnedigaethan.

Yn drydydd, mwy enwedigol, drwy 'r hon y mae

Duw yn presŵylio yn ei Seintiau.

Yn bedwerydd, mwyaf enwedigol, a digyffelyb, drwy'r hon y mae cyflawnder y Duwdod yn prefŵylio ynghrift yn gorphorol.

2. Anghyfnewidioldeb, drwy'r hwn y mae Duw heb gyfnewid oll: yn gyftal o herwydd ei fylwedd, ai

ewyllys.

3. Tragwyddoldeb, drwy'r hwn y mae Duw heb ddechreuad iw ddyddiau, na diweddiad iw amfer: ac heb derfynau, o ran * rhagfynediad, neu ôl-ddilynniad.

* O ran dim à aeth o'i flaen neu a ddêl oi ôl.

Hyd yn hyn am y Priodoliaethau anghyffredin, Perthynafol i Dduw yn vnig: Bellach am y rhai tueddol, neu'r cyfryw ac a edrychant tua'r creaduriaid

Y Rheini ydynt bump.

ae

fod

aï

rol no

116-

nae

yb,

ylio

UW.

l,ai

heb

yn-

1. Bywyd. 2. Deall. 3. Ewyllys. 4. Gallu. 5. Mawrhydi.

D Ywyd Duw yw hwnnw, drwy'r hwn, megis trwy'r fwyaf parhaus a phuraf weithred, y mae efe nid yn vnig, yn byw o honaw ei hun, eithr yn fythol ffr,ŵd o ffynnon y bywyd ,o'r hon y mae yr holl greaduriaid yn cael eu bywyd: yn gymmaint ac mai ynddo ef, y maent yn byw, yn symud, yn anadlu, ac in bod. Ac o blegid nad oes gwahaniaeth rhwng ei fywyd ef ai hanfod, am hynny y dywedir, mai i Dduw yn vnig y mae anfarwoldeb. Act 17. 28. 1. Tim. 6. 16.

2. Deall neu wybodaeth Duw, yw'r hyn trwy ba vn (wrth vn bur weithred) y mae ef yn gwybod yn ac berffaith ynddo ei hûn bob peth ar a fu erioed, ydynt, nen a fyddant: ie meddyliau a bwriadau calon pob

dŷn oll. Jer. 17. 10. Rhuf 8, 33.

Y Gwybodaeth hwn yn Nuw fydd naill ai cyffredinol, drwy 'r hwn y gŵyr Duw o honaw ei hûn bob peth yn dragwyddol. Y da wrtho ei hûn, y drwg wrth y da dol, gwrthgefn iddo;gan ofod ar bethau damweiniol,goelbren damweiniaeth, ac ar bethau angenrheidiol, ddeddf anghenrhaid. Ac mal hyn yn gwybod pob peth ynddo acohonaw ei hûn, efe yw'r achos o'r holl wybodaeth fydd ym-mhawb yngyffal dynion ac Angelion. Yn ail, neulltuol, yr hwn a elwir gwybodaeth cymmemeradwy, trwy'r hwn yr edwyn efe wrth eu pennau, ac y cydnebydd yn rafufol a'i etholedigion am yr eiddaw ei hûn. 1 Tim. 2, 19.

Deall hefyd a gynnwys ddoethineb Duw, drwy 'r hwn ei creawdd ef yn hygall bob peth o ddiddym ddeunydd,

ddeunydd mewn rhif, mesur, a phwys; a rhagllaw a'i rheola, ac a'i cymhwysa hwynt, i wasanaethu ei arfaeth

sancteiddiaf, a'i ogoniant ei hunan.

3. Ewyllys Duw yw'r hwn drwy ba vn anhenrhaid iddo ei ewyllysio ei hûn, megis y prif-ddaioni: A thrwy ei ewyllysio ei hûn fe a ewyllysia yn rhwydd ddigymmell oll bethau da eraill, y rhai ydynt oddiallan iddaw.

Ewyllys Duw er nad yw ynddo ei hûn ond vn, megis y mae ei hanfod, etto o herwydd amryw amlygynnau ac effeithiau, fe ai gelwir yn yr Scrythyrau

wrth amryw enwau, fef,

wyllysiad da ein Duw, drwy'r hwn ir ordinhaodd iw etholedigion fod yn gadwedig yn rhâd drwy Grist: ac y rhyddiddynt bob doniau angenrheidiol ir bywyd yma, ac ir hwn fydd ar ddyfod, gan ymfodloni ynddynt hwy, ac yn eu gwafanaeth. 1 Joan 3, 1. Gen. 4, 4.

2. Cyfiawnder yw dianwadal ewyllys Duw, drwy'r hwn y gobrwya efe ddynion ac Angelion yn ol eu gweithredoedd; gan gospi y diedifarus yn ol eu haeddedigaethau, yr hyn a elwir cyfiawnder ei ddigofaint ef: a thalu i'r ffyddloniaid yn ol ei addewidion, yr hyn a elwir cyfiawnder ei râs ef. Rhus. 2, 5. ac 9, 15, 16.

efe

by

eth

ly

N

ew nac

N

nac

o'i

rhe

3. Trugaredd, yr hwn yn vnig yw ewyllys da Duw, a pharodrwydd ei ferch i faddeu i bechadur edifeiriol ei bechodau ai ddrwg foddion.

4. Daioni, drwy 'r hwn y mae Duw yn ewyllysgar yn cyfrannu o'i ddaioni iw greaduriaid: *Neu ac o herwydd ei fod ef yn ei gyfrânnu rhâd yn rhâd, fe ai gelwir ef * grâs.

yn ddianwadal, y pethau a ewyllysio: gan ddibenu ddibenu a chyffawni pob peth ar a ddyweddodd yn ei amfer gofodedig. Pfal. 146, 6.

v a'i

aeth

haid

: A

ydd

vn,

aly-

rau

ldol

lin-

hâd

an-

l ar

1 eu

uw, eli-

lie-

wir

dd-

wir

16.

uw, dut

gar

aid:

nu

IW

gan

nu

6. Ammynedd, drwy'r hwn y mae Duw yn ewyllyfgar yn peidio a chofpi y rhai drygionus, cyhyd ac y cennadhâo ei gyfiawnder, a hyd oni byddo eu pechodau hwythau yn addfed.

7, Santteiddwrydd, drwy'r hwn y neulltuir natur Duw oddiwrth bôb halogedigrwdd: ac y cafhâ efe bôb brynti; ac felly gan fod yn llwyr bureidd-lân ynddo ei hûn, y mae yn ymhoffi ym. hurdeb a diweirdeb ei weifion, oddifewn ac oddiallan, yr hyn a dywalltodd efe ynd-

dynt. 1 Pet. 1, 15, 16. 1 Thef. 4, 3.

8. Dig, drwy'r hwn y deellir diymmod a chyfiawn ewyllys Duw, yn ceryddu yr etholedigion, ac yn rhoddi dial a chosbedigaeth ar y Gwrthodedig, am y cammau a gynnigiant iddo ef ac iw ddewisedig. A phan gospo Duw yndôst, ac yn drwm, yno y gelwir Digofaint, amserol ir Etholedig, tragwyddol ir Gwrthodedig. Pfal. 106, 23. 29, 40, 41.

4. Gallu Duw yw yr hwn, drwy ba vn y dichon ese o honaw ei hûn, ac yn ddiattal wneuthur pa beth bynnac a ewyllysio, ar a fo yn cydhuno a'i naturiaeth ef, a thrwy yr hwn megis y gwnaeth efe, felly y mae efe rhagllaw yn rheoli y nefoedd a'r ddaiar, a'r holl bethau ynddynt. Yr holl alluog nerth hwn yn Nuw fydd naill ai'n hollawl, trwy'r hwn y dichon efe ewyllysio, a gwneuthur mwy nac a ewyllysio, neu nac a wnelo, Mat. 3. 9. ac 20. 53. Rhuf. 9. 18. Neu Weithredol, trwy 'r hwn, y gwna Duw beth bynnac a fynno efei wneuthur, Pfal, 115.3.

5. Mavrhydi yw'r peth, drwy'r hwa y mae Duw o'i wir ollawl awdurdod ei hun yn teyrnafu, ac yn rheoli, megis Arglwydd a Brenin, a'r yr holl grea-

duriaid,

duriaid, gweledig ac anweledig: a chanddo gyfiawnder a meddiant ar bob peth, megis oddiwrth yr hwn, ac er mwyn yr hwn y mae pob peth. A hefyd gyflawnder gallu, fal y dichon ef faddau anwiredd pawb oll a ewyllysio ef eu harbed, a gorchfygu ei elynion, y rhai a fynno efe roi dialedd arnynt a'i destruwio, heb fod yn rhwymedig i roddi i nebryw greadur refwm o'i weithred : ond gwneuthur ei fanctieddiaf ai gyfiawnaf ewyllys eî hûn, iddo yn gyfraith tra pherflaith a thragwyddol. Oddiwrth yr holl briodoliaethau hyn, y cyfyd vn, yr hwn yw prif-fendigedigrwydd, neu berffeithrwydd Duw.

Bendigedigrwydd yw'r perffaith a'r anfesurol fwyniant a'r lawenydd a gogoniant, yr hwn fydd gan Dduw ynddo ei hûn yn dragywydd, ac fydd achos o bob dedwyddwch a pherffeithwydd, a feddianno

pob creadur yn ol ei fesur. 1 Tim. 6. 15.

Y mae Pridoliaethau eraill a * roddir * A gyfrii Dduw ar gyffelybiaeth, ac yn ambriodol, fir. yn y Scrythyrau fanctaidd, megis (trwy ddull ar ymadrodd fef Anthropomorphosis, dynaml agweddiad) aelodau dyn , llygaid , clustian , ffroenau, genau, llam, troed, & c.neu synhwyreu a gweithrediadau dŷn, megis gweled, clywed, aroglu, gwei- hw thio, rhodio, taro, &c. Neu trwy ddull ei l

ar ymadrodd a elwir * Anthropopa- ydy 4 O antrydau thera, gwyniau, cynhyrfiadau dŷn, fef dyn. llawenydd,tristwch, byfrydwch, prudd- yn der, cariad, cas, & c. Neu mal pan hen-fod

*Trny gyffelyb- wer ef trwy * Analogia, yn graig, yn fyd dŵr, yn aftalch, ac felly. Arwyddocad y ond Trydd. rheini pob llyfr o ddeongliad ai hyfpyfa.

he

ni

g

yı ei

ei

or go

y]

YW

YW llei

oes

na a heb fyd gan Am yr holl briodoliaethau hyn, rhaid i ni ddal y rheolau cyffredin yma.

N Id oes vnrhyw briodoliaeth a ddichon adroddi yn eglur hanfod Duw, o herwydd ei fod yn an-

herfynol ac anrhaethol.

V-

y -

n,

io,

ai

er-

an

ld,

y-

gan

hos

nno

ldir

dol,

llub

awl

au ,

vei-

mei-

dull

opa-

, fef

udd-

hen-

ig,yn

ad y

A13

Pa beth bynnac gan hynny a draethir am Dduw, nid Duw ydyw, eithr yn hytrach fe eill wafanaethu i gynnorthwyo ein mennyddiau gweinion ni, i ddirnad yn ein rhefwm, ac i adrodd ar ein geiriau, Fawrhydi ei dduwiol anian ef, cyn belled ac y bu wiw ganddo

ei ddatcuddio ei hûn ini yn ei air-

2. Holl briodoliathau Duw a berthynant i bob vn or tri Pherson, yn gystal ac ir hansod ei hûn, hyd y goddeso y briodoliaeth bersonol. Megis Trugaredd y Tâd yw Trugaredd yn cenedlu: Trugaredd y mâb yw trugaredd cenedledig, trugaredd yr Yspryd glân yw trugaredd yn deilliaw, ac felly am y lleill.

3. Priodoliaethau * bodol Duw, nid * Sylweddol: oes ragoriaeth rhyngddynt a'i hanfod. Oblegid eu bod hwy felly yn yr hanfod, fel y maent yn wir hanfod ei hûn. Gan hynny nid oes dim yn Nuw, ar nad

ydyw vn ai hanfod ai person.

4. Priodoliaethau fylweddol Duwnid amgenant y naill oddiwrth y llall o ran fylwedd, nac o ran gwir fodol hanfod, (o-blegid beth bynnag fydd yn Nuw fydd vn hanfod fyml, ac vn ni chynnwys wahaniad) ond yn vnig yn ein rhefwm a'n deall ni, yrhai gan na allwn wybod pethau daiarol wrth vn vnig weithred heb gynnorthwy llawer o weithredon gwahanredol, fydd raid i ni wrth angenrheidiol gynnorthwy gan lawer o weithredon gwahanredol i adnadod yr anfeidrol

mid

wyo

dat

gwi

ans

Dd

ra

rh

an

ar

gr

ai

ev

tr

anfeidrol Dduw. Am hynny (i ddywedyd yn briodol) nid oes yn Nuw lawer o briodoliaethau, ond yn yn ynig, yr hwn nid yw ddim amgen, ond dwywawl hantod y Duwdod wrth ba briodoliaethau bynnag y galwoch ef. Eithr er mwyn ein rheswm ni, y dywedir eu bod yn gynnifer o briodoliaethau gwahanol. O blegid ein dealltwriaeth ni a ddirnad wrth enw trugaredd, ryw beth dieithrol oddiwrth y peth a elwir cysiawnder. Priodoliaethau hansodol Duw gan hynny nid ydynt ynddynt eu hunain yn wahanol.

5. Priodoliaethau sylweddol Duw nid ydynt rannau, neu gyneddfau fylwedd y Duwdod, na digwyddiadau yn yr hanfod, megis mewn fail: Ond gwir hanfod Duw yn gyfan ac yn gwbl. yn gymmaint a bod pob cyfryw briodoliaeth nid alind & aliud, peth arall a pheth arall, eithr yr vn a'r vnrhyw beth. Nid oes gan hynny yn Nuw ddim maintiolaeth, wrth yr hwn y dywedir, ei fod efe yn gymmaint a chymmaint : na chynneddfau o herwydd pa rai y gellir dywedyd ei fod efe y fâth ar fâth: Eithr pa beth bynnag yw Daw, y cyfryw a'r vnrhyw yw wrth ei hanfod. Wrth ei hanfod y mae'n ddoeth, ac am hynny doethineb ei hûn, wrth ei hanfod y mae ese yn drugarog, ac am hynny trugaredd ei hun: wrth ei hanfod y mae yn dda, ac am hynny yn ddaioni ei hûn, wrth ei hanfod y mae yn gyfiawn, ac am hynny yn gyfiawnder ei hûn, &c. I fod yn fyrr, Duw fydd fawr heb faintioli, daionus, cywir, a chyfiawn heb gynneddf: Trugarog heb wŷn, gweithred heb gynnwrf, ym hob lle yn bresennol heb gyflead, heb amfer, er hynny yn gyntaf ac yn ddiwaethaf. Arglwydd yr holl greaduriaid, oddiwrth yr hwn y derbynniant oll eu hunain, ar holl ddaioni fydd ganddynt; er hynny nid rhaid iddo ef, ac nid

mid yw yn derbyn dim ychwanegiad daioni neu ddedwyddwch oddiwrth neb arall.

Dymma wir agweddiad Duw, cyn belled ac y

datcuddiod efe ei hûn i ni yn ei Air.

Yr athrawiaeth hon (yn anad vn) fydd raid i bob gwir ymarferwr Duwioldeb ei gwybod yn addas, ac angenrhaid ei chredu o ran pedwar achos arbennig, fef,

1. Fel y gallom adnabod ein gwir a'n hunig Dduw, oddiwrth gam ddûwiau ac eulunnod. Canys y portreiad hwn ar Dduw fydd adnabyddus iawn iw Eglwys yn vnig, yn yr hon yr eglurodd efe ei hûn yn

rafufol.

nd

y -

1-

y

d

1

2. I sefydlu yn ein calonnau ni fawr ofn ei Fawrhydi ef; tra bôm yn tybied yn rhyfeddol o honaw, am ei symlrwydd a'i anherfynoldeb: a'i addoli ef, am ei ammesuroldeb, anghyfnewidioldeb, a'i dragwyddoldeb: ac yn ceisio doethineb oddiwrth ei ddeall, ai wybodaeth ef: yn ymddarostwng iw fendigedig ewyllys ai arfaeth: yn ei garu ef, am ei gariad, trugaredd, daioni, ammynedd: ffyddio iw air ef, o ran ei wir ionedd : ei ofni, o ran ei allu, ei g fiawnder, a'i ddigofaint: ei berchi ef am ei sancteiddrwydd, ai foliannu et am ei fendigedigrwydd: A darlynu arno ef tra fôm byw, yr hwn yw vnig Awdur ein bywyd, ein bod, a'r holl bethau daionus fydd genym.

3. I'n cymmell ni i ddilyn Yfpryd Duw yn ei fanaid briodoliaethau, ac i ddwyn (mewn rhyw fefur) ynom ragddelw neu gyffelybiaeth o'i ddoethineb, gariad, ddaioni, gyfiawnder, drugaredd, wirionedd, ammynedd, Zel, ac oi ddigofaint ef yn erbyn pechod: fel y gallom ninnau fod yn adoethion, gariadus, gyfion, drugarogion, eirwir, ddioddefgar, ac yn llawn

Zêl fel y mae ein Duw ni.

4. Yn ddiwaethaf, fel y gallom ni yn ein holl weddiau

diau a'n myfyrdod, iawn fynnied oi ddwywawl Fawrhydi ef. Ac nid yn ôl y gwrthgâs a'r cablaidd drawsfeddyliau, y rhai o naturiaeth a gyfodant ym mhennau dynion: megis y dychymygant sod Duw yn debyg i hên ŵr yn eistedd mewn cadair. A bod y Drindod fendigedig yn debyg ir eulun tri-rhannog a

beintiai y pabyddion yn sfenestri eu heglwysi.

Gan hynny pan fych i weddio at Dduw, Llefared dy galon wrtho ef, megis wrth vn Tragwyddol, anfeidrol, ollalluog, sanctaidd, doeth, eyfiawn, trugarog yspryd; a pherffaithgwbl anwahanol hanfod o dri gwahanredol bersonau, Tad, Mab, ac Yspryd glân: yr hwn gan ei fod yn bresennol ym mhob lle, sy'n llywodraethu y nefoedd, a'r ddaiar: yn dirnad calonnau pawb, yn gwybod trueni pob dŷn; ac yn vnig a ddichon roddi i ni bob doniau a fyddo arnom ni eu heisiau, a gwaredu holl bechaduriaid ediseiriol y rhai a chalonnauffyddlon a geisiant (er mwyn Crist) ei gymmorth ef i fy ned allan o'i holl slinderau, a'u cystuddiau pa fath bynnag. Gen. 17.1. Esay 6,3. ac 63, 16. Math 11,28.

Eifiau y gwir wybodaeth hwn am Dduw, fy'n peri i lawer wneuthur eulun o'r gwir Dduw: a hyn yw'r vnig achos, pa ham y mae cynnifer yn proflessu pob rhan arall o grefydd Dduw mor amharchus, ac mor rhagreithus. Lle pe adnabyddent yn vnion,ni feiddient amgen na ddeuent iw wasanaeth es. A chwedi dyfod, ei wasanaethu mewn ofn ac anrhydedd; canys cyn belled ac y mae dŷn yn ofni Duw, y mae ef yn ei adnabod: ac yno y mae dŷn yn gwir adnabod Duw; pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod Duw; pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gysyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod pan gyfyllto ei ymarfer at fyfyrdod,a hyngoliaeth gwir adnabod gwir adnab

ny fydd:

1. Pryd y bo dŷn felly yn cydnabod ac yn anrhydeddu mawredd Duw, megis yr eglurodd efe ei hûn

ynei Air.

2. Pryd (oddiwrth wir a bywiol yftyriaeth priodoliaethau Duw)y maga ynghalon dŷn, gariad,ofn,

ac

ac

0.

fit

gw

Pf

dd

(n

boo

yw

hy

da

cra

yn

yst

pe

by

lle

nic

foc

bri

Di

nac

 D_{ℓ}

de

ny

yr

rus

mo

ti y

wi

twr

pal

ac ymddiried yn Nuw: canys medd Dew ei hûn; Os ydwyf fi dâd pa le y mae fy anrhydedd? Os ydwyf fi feistr pa le y mae fy ofn? Mala. 1. 6, O profwch a gwelwch mor ddaionus yw'r Arglwydd, medd Dafydd Pfâl. 34. 9. Y neb o'i gydnabyddiaeth ni phrofodd ei ddaioni ef, nid edwyn mor ddaionus yw efe. Yr hwn (medd S. foan 1 Joan. 2.4.) a ddywed ei fod yn adnabod Dew, ac heb gadw ei orchymynnion ef, celŵyddog ym, a'r gwirionedd nid yw ynddo. (yn belled gan hynny, ac y bôm yn gwneuthur ar ôl Duw, mewn daioni, cariad, cysiawnder, trugaredd, ammyned, ac eraill o'i briodoliaethau ej, cyn belled a hynny yr ydym yn adnabod Duw.

3. Pryd trwy ochain dirgeledig ac â difrifol ewyllysfryd ein calonnau, y byddom yn hiraethu, am gael perstaith a chyslawn wybodaeth o'i fawredd ef yn y

bywyd fydd a'r ddyfod.

IV-

dd

ym

uw

dy

ga

red

an-

rog

dri

in:

mo-

au

bon

a

on-

bef

ath

28.

eri

v'r

pob

nor

id-

ve-

dd:

nae

na-

yn-

hy-

ıûn

ri-

fn,

ac

4. Yn ddiwaethaf, hyn a ddatcuddia pa cyn lleied yw nifer y rhai a wir adwaenant Ddnw; Canys nid edwyn neb Dduw, ond yr hwn a'i caro ef; a pha fodd y geill dŷn ddewis na charo ef, gan ei fod yn brif ddaioni, pes adwaenai ef? Gan weled fod natur Duw yn ynill dynion i garu ei ddaioni: a phwy bynnac a garo ddim yn fwy na Duw nid yw deilwng o Dduw. A'r cyfryw yw pob vn a efyd ferch a hoffder ei galon ar ddim arall ond ar Dduw. Gan hynny os wyt yn credu fod Duw yn Ollalluog pa ham yr ofni gythrauliaid a gelynion, ac nad wyt yn hyderus yn ymddiried yn Nuw; ac yn ymbil am ei gymmorth ef ym mhôb trallodau a pheryglon? Os wyt ti yn credu fod Duw yn anfeidrol, pafodd y llyfefi di ei annog ef i ddigofaint?

3. Os wyt yn credu fod Duw yn siml, pa fodd y clywi di ar dy galon allael rhagrithio a bod yn tfuantwr? Os wyt yn credu mai Duw yw'r prif ddaioni, pa ham nad yw dy ferch di wedi ei ofod arno ef yn

IWV.

fwy nac ar holl dda bydol; Os wyt yn credu mewn gwirionedd, fod Duw yn farnwr cyfiawn, pa fodd y beiddi di fyw mor ddifraw mewn pechod, heb edifarhau? Os wyt yn gwir gredu fod Duw yn ddoethaf, paham nad wyt yn rhoi arno ef am wastadhâu a threfnu gwrthwynebion, a dirmygon, yr hwn a ŵyr pa fodd i dueddu pob peth ir hyn gorau, ir sawl ai caran ef? Os wytti yn gwir goelio fod Duw yn eirwir, pa ham yr amheui di ei addewidion ef? Ac os wyt yn credu fod Duw yn brydferthwch, ac yn wir berffeithrwydd, pa ham nad wyt yn ei wneuthur ef yn brifnod vnig i'th holl hoffderau a'th ddymuniadau? Canys o cheri di degwch, efe yw'r teccaf: o chwennychi gyfoeth, efe yw'r cyfoethoccaf: o cheisi ddoethineb, efe yw'r doethaf: pa odidawgrwydd bynnac, a welaift mewn nebryw greaduriaid, nid yw ddim ond megis gwreichionen o'r hyn mewn perfleithrwydd anherfynol fydd yn Nuw. A'r pryd y caffom ddigyfrwng gyfundeb yn y nefoedd gyd â Duw; Ni gawn y pethau hyn oll yn berffaith wedi eu cyfrannu i ni. I fod yn fyrr, ym mhob daioni, efe yw oll yn oll. Car yr vn Duw daionus hwnnw, ac tia fyddi yn ei garu ef, yn yr hwn y mae holl ddawn y donniau yn aros. Yneb gan hynny a chwennycho gael gwir wybodaeth am Dduw, rhaid iddo ddyscu ei adnabod ef drwy gariad. Canys Duw cariad yw,a'r gwybodaetho gar. ad Duw sidd uwchlaw pob gwybodaeth. Eph. 3.19. Canys pob gwybodaeth, oddieithr gwybod pa foddy cerir Daw, ac y gwafanethir ef yn vnig, nidyw ddim ar air Salomon, ond gwagedd o wagedd, a blinder yfpryd.

Ennyn gan hynny o fy Arglwyddes, nagê yn hytrach fy Arglwydd Cariad perffaith, dy gariad dy hûn yn fy enaid, yn enwedig gan ryngu bodd i't, yn ôl fy vno i â thi trwy waed Crift, gael o honof fynghafarwyddo trwy wybod aeth dy râs, i gymmun dy

ogoniant

ł

ogoniant, yn yr hwn y mae fy mhrif ddaioni am ded-

wyddyd tragwyddol yn fefyll.

Mal hyn wrth lewyrch ei Air ei hûn y gwelsom y tu cesn i fehovah Elohim, y tragwyddol drindod; addoli yr hwn sydd wir dduwioldeb, credu yn yr hwn sydd gadwedigol stydd, ac vnion wirionedd: i'r hwn oddiwrth greaduriaid yn y nesoedd, a'r ddaiar, y byddo Moliant, golluogaeth, a gogoniant yn dragwyddol. Amen.

Hyd yna am wybodaeth o Dduw: Bellach am wybodaeth o ddyn ei hûn. 'Ac yn gyntaf am gyflwr ei drueni ef, a'i lygredigaeth heb adnewyddiad trwy

Grift.

af,

nt

Pa

Yn

1-

if-

1 ?

n-isi

id

ryd

eu

oll

yn

yn

0-

ef bo

19.

ar di

y-

dy

yn

ig-

dy

ant

Myfyrdod am drueni dyn i eb ei gymmodi a Duw yn Ghrist.

Scerbwd gwael, ym mhâ gwrr y dechreuaf fi adrodd dy drueni didrangcedig? Yr hwn wyt wedi dy euogfarnu, yr awr gyntaf y cymmeraist Sylwedd yn y grôth, a chwedi dy farnu i farwolaeth dragwyddol, cyn dy eni i fywyd amferol. Gwir yw, y medraf gael dechreuad ar dy drueni, eith ni wn ym mhâ fan y mae i mi geisio y diwedd. Canys pan oedd Adda ac Efa wedi eu creu ar lûn delw Dduw ei hûn, ac yn prefwylio ym mharadwys, mal y gallent hwy, ai hiliogaeth fyw y bywyd anfarwol mewn dedwyddwch, a holl greaduriaid y ddaiar dan eu llywodraeth, ond yn vnig, na chaent archwaethu o ffrwyth vn pren, er mwyn dangos vfydd-dod i'r creawdr holl alluog; er darfod i Dduw eu gwahardd hwy aigorchymyn i ymgadw oddiwrth hyn o beth bychan, dan boen cospedigaeth angeu tragwyddol, er hyn hwy a gredafant i air y cyrhraul o flaen gair Duw, drwy geisio gwneuthur Duw (pes gallasent)

RI

dy

Wy

bu

ni l

ani

yn

iw

ynt y r

fell hwi fed eiri

yn

yn gelwyddog. Ac felly drwy fod yn anniôlchgar am yr holl ddoniau a gawsent ar law Dduw, hwynt hwy a aethant yn anfodlon iw cyflwr presennol, fal pe buafai Dduw, yn rhoddi y gorchymmyn hwnnw iddynt,o gynfigen a chrintachrwydd, ac â goeliafant y gwnai diafol hwynt yn gyfraunogion o bethau anrhydeddusach nac â roesai Dduw iddynt erioed, ac yn eu balchder hwy a wnaethant fradwriaeth yn erbyn y goruchaf, a thrwy fod yn ddiyftur ganddynt fod yn ddeiliadd i Duw, hwy a chwennychafant fod yn dduwiau eu hunain, neu yn ogyfuwch â Duw.yno nes iddynt edifarhau, (trwy golli llûn delw Dduw) hwy a aethant yn debyg ir cythraul: ac felly eu holl hiliogaeth hwynt, megis heppiliaeth wrthryfelgar (tra byddont fal dithau yn anedifeiriol) ydynt yn dda' roftyngedig yn y byd yma, i ddioddef pob trueni helbulus, ac yn y byd a ddaw i'r tân tragwyddol a ddarparwyd i ddiafol ac iw angelion.

Bwrw ymmaith gan hynny dy wagedd amwhyllig, a chymmer olwg ar dy drueni grefynol: yr hyn beth os iawn yftyri, nid wyf yn ammeu, nas gweli di fod yn well o lawer fod o honot heb eni, na bod heb râs

i ymarfer a duwioldeb.

Ystyr gan hynny 21. Yn dy fywyd.
2. Yn dy farwolaeth.
3. Ar ôl dy farwolaeth.

Yn dy fywyd. 2. Y Trueni fydd yn dilyn dy gorph.
2. Y Trueni fydd yn gwrthuno dy enaid.

Yn dy farwolaeth yftyria y perhau ydynt yn gorthymmu dy gorph a'th enaid.

Ar Ar ôl marwolaeth yftyr y trueni a daflant dy gorph

ath enaid ynghyd i dân vffern.

Ac yn gyntaf, gadewch inni gymeryd golwg ar y trueni fydd yn canlyn y corph yn ôl trefn pedair oes dŷn.

1. Mebyd. 2. Ienengtyd. 3 Oedran gar.

4. Henaint.

Ì

t

1

i

1

d

r

1. Myfrdod am drueni mebyd.

B Eth oeddit ti pan oeddit yn faban ond megis ani-fail ar lûn dŷn? onid ymmhoethineb trachwant ith ynnillwyd, dirgelwch cywilydd, a'r gwarth a dyfodd o'r pechod cyntafanedig? Fal hyn i'th fivriwyd ar y ddaiar yn ymdrabaeddu mewn gwaed, a budreddi: yn fudr iawn, pan ddarfu i fab Duw, yr hwn ni bu ddirmygus gauddo gymmeryd arno ddynawl anian, a'r gwendid pyrthynafawl i hynny, etto dybied yn anweddaidd iw fan deiddrwydd ef, fyned ir grôth iw ymddwyn yn ôl y dull a'r modd pechadurus yr ynnillir dyn:a bod yn gywilydd gan dy fam di adrodd y modd i'th aned. pa ryw achos gan hynny fydd itti iymffroftio o'th enedigaeth, yr hon oedd yn boen felldigedig i'th fam, ac i tithau dy hûn yn borth trwy r hwn y daethost ir bywyd helbulus? Ac oran na fedrit y pryd hynny fynnegi faint oedd dy drueni at eiriau, mewn dagrau ac wylofain dydi ai dangofaift, ynorau ac y medrit.

2 Myfgrdod

2. M.fyrdod am drueni ieuengtyd.

B Eth ydyw bachgen neu lange ieuange end megis anifail heb ddofi, ai holl weithredoedd yn lledffol, ac yn ffromwyllt, yn wrthnyfigi gymmeryd cyngor da er ei glywed, ac mal Eppa heb vmlawenhau mewn dim ond oferedd a ffolineb? Am hynny cyn gynted ac y dechreuaift gael dim nerth, a dealltwriaeth, fe ath gadwed allan o law dan y wialen, dan ofn tâd, a mam, ac athrawon; fal pe buasit wedidy eni i fyw yn ôl dyfceidiaeth eraill, ac nid yn ol dy ewyllys dy hûn. Ni bu farch lluddedig erioed chwannoccach i ymadel ai bwnn nac oeddit ti i fyned allan o'r cyflwr caeth yma. Cyflwr ni thâl fôn am dano.

3. Myfyrdod am drueni oedran gŵr.

PA beth yw cyflwr gŵr ond môr, yn yr hwn mal tonnau y mae'r naill orrhrymder yn dilyn y llall, ar olaf yn waeth na'r cyntaf? Cyn gynted ac y dechreuaist drin y byd, di â ymdroist mewn cwmmwl o druenic dy gnawd fy 'n dy arwain i drachwant, y byd yn dy hudo i ddigrifwch, ar cythraul yn dy gym-mell i bob math ar bechod: ofn gelynion fy'n dy ddychrynu, ac erlyn cyfraith yn dy flino, y mae camman ar law cymmydogion drwg yn dy orthrymmu, a gofalon am wraig a phlant yn dy liafu, acaflonyddwch rhwng caseion cyhoeddus, a gau gymdeithion (gan mwyaf) yn dy orthrechu: y mae pechod yn dy frathu di oddifewn, a Satan yn gofod ei rwyd o'th flaen: cydwybod am bechod fy'n dy gynllwyn o'thôl; yr awr-hon y mae adfyd a'r dy law fydd affwy yn dy lidio, yn y man y mae belaethrwydd a'r pedd

dy

dd ago

flei

her

mô

fiv

thy

wei

iw

am

am

gaio glui i n

ien enic

holl yn r

rol,

fyny

rhag

ifel? raid

dy g

dy a

maw

fydd

athra

ddoe

hedd

C

re-

figi heb

Am

, a

asit

yn

oed

ned

am

nal

all,

le-

iwe

m-

dy

nac

m-

2-

m-

re-

dy

aw

dy

ac

dy law ddehau yn gwenheithio itti ; gorvwch dy ben mae dial Duw dyledus am dy bechod yn barod ddescyn arnat, a than dy draed y mae safn vffern, yr agored i'th draflyngcu.ac yn y cyflwr grefynol hwn ibale yr ai di am lonyddwch, ac ymwared? y mae r tŷ yn llawn gofalon, y mae'r maes yn llawn o draflerthion, a'r wlad o anwybodaeth, y ddinas o gynhennau, y llŷs o gynfigen, yr eglwys o bleidiau, y môr o speilwyr, y từ o ladron. Neu ymhâ ryw gyflwr y mynnit fyw? Gan fod golud iw genfigennu, a thylodi iw ddiyftyru, fynwyr iw anghoelio, a diniweidrwydd yn wawd, ofergoel iw gwatwor, a chrefydd iw amheu, drygioni yn cael ei fawrhâu, a rhinwedd ei amherchi. Oh pa ryw fâth wisc o bechod sydd yn dy amgylchu di mewn bŷd o anwiredd? Beth yw dy lygaid, onid ffenestri i edrych ar wagedd? Beth yw dy gluftiau, onid fflodiardau i ollwng Nifeiriaut trawfineb i mewn? Beth yw dy fynhwyrau, ond gofgymmon iennyn tân i'th drachwant? Beth yw dy galon, ond yr enion ar yr hon y darfu i Satan luniollûn echrŷs dy holl amcanion diffaeth? Wyt tio rieni vrddol?y mae yn rhaid itti dy fwrw dy hûn mewn perigl i ryfel dieithrol, i geisio ynnill anrhydedd daiarol; rhaid itti yn fynych roi dy fywyd yn ddibris mewn câd beryglus rhag dy fwrw di yn llyfrwâs.wyt ti wedi dy eni o radd isel? Of' Arglwydd pa fath boen ac anhunedd sydd raid itti ddwyn gartref ac oddicartref i geisio ynnil dy gynhaliaeth ? a'r cwbl ond odid yn brin i borth: dy angen; a phan gasto vn ynnill ychydig, yn ô mawr lafur a hir boen, beth am leied o sicrwyd fydd iddo yn yr hyn a gafodd? o ran di a weli drwy athrawiaeth beunyddiol, fod yr hwn oedd gyfoethog ddoe, yn dlawd heddyw: yr hwn oedd ddoe yn iach heddyw yn glâf, yr hwn oedd ddoeyn vchel ei grechwen fydd heddyw ag achos iddo i vdo yn alarus; yr hwn bedd ddoe mewn parch, fydd heddyw mewn gwarth

ac ammarch: yr hwn oedd ddoe yn fyw, fydd heddyw yn farw: ac ni wyddoft pa cyn gynted, neu ym mha ryw fodd, y byddi di farw dy hûn. A phwya fedr gyfrif ei golledion, ei warthwynebion, ei guriau, ei warthruddiau, ei glefydau, a'r gofidiau y rhai a ddigwyddant i ddyn pechadurus? Heb yngar chwaith am farwolaeth plant, cymdeithion, neu gyfnyseifiaid, yr hyn sydd yn fynych yn chwerwach wrthym, nac yw marwolaeth ei hunan.

4. Myfyrded am drueni henaint.

PA beth yw henaint onid tommen lawn o yscubion gosidiau? canys os tynnu a wnei i gyrhaedd. yd hiroes, y mae'r henaint arfoel yn dy oddiwes, yn dyfod tan ymgrymmu, yn fyfrdanllyd, a'r wyneb yn grŷch,a'r dannedd yn bydron,a'r anadl yn ddrewllyd, yn ffrom o anynadrwydd, yn diflannu o fychder y cnawd, a'r golwg yn pallu, a'r clywed yn ddiffaeth, a dolur im amgilchu, y ddaupen yn plygu ynghyd gan wendid, heb firwyth o wybodaeth yn yr vn or pum fynwyr, ond yn vnig i wybod oddiwrth boen : yr hwn fydd yn gwynio ym mhob aelod oi gorph, heb obaith o gael esmwythdra oddiwrtho, nes iddo ei daflu ef i waelod ei fêdd.

Hyn ymma am y trueni fydd yn canlyn y corph, yr awrhon am y trueni fydd yn canlyn yr enaid yn

bennaf yn y bŷd hwn.

nati mât Wag

bod aph

-

Y

be

bo ef

be gw

od Wn

ho

thr

Gy

Du

yn

faw

for

ei h

5. Myfyrdodau am drueni yr onaid yn y bywyd hwn,

Trueni dy enaid a ymddengis yn eglurach os

YN gyntaf, y dedwyddwch a gollodd efc.

ddym

vy a jur-

rhai

gar

neu

ach

cu-

dd-

,yn

neb

re-

ch-

eth.

gan

um

nwn

aith

ef

ph,

yn

Yn ail, y trueni a dynnodd ef ar ei vcha ei hun trwy

bechod.

Y ddedwyddwch a gollodd efe, cedd yn gyntaf, bod yn gyfrannog o ddelw Dduw, trwy 'r hyn yr cedd ef yn gyffelyb i Dduw mewn gwybodaeth, i allael yn berffaith ddeall dadcuddiedig ewyllys Duw. Yn ail, gwir fancteiddrwydd, trwy 'r hwn yr oedd efe yn lân oddiwrth bob bai halogedig. Yn drydydd, y cyfiawnder, trwy 'r hwn yr oedd efe yn gâllu hyfforddi ei holl alluoedd naturiol, a threfnu yn vnion ei holl weithredoedd, yn deiliaw oddiwrth y galluoedd hynry. Gydâ cholli y dewifedig lûn hwn, efe a gollodd gariad Duw, yn yr hwn yr oedd ei fywyd ai ddedwyddwch yn fefyll. Os colled am olud bydol a'th bruddhâ di yn fawr, pa faint mwy y dylai golled am y nefawl dryfor yma dy drymhau?

Yn ail y trueni a dynnodd yr enaid ar ei wartha

ei hun, fydd yw yftyried mewn dau beth.

2. Melldith.

Pechod ydyw lygrędigaeth cyffredirol, yn gyflal o'i naturiaeth, ac o'i weithredoedd: canys y mae ei natur ef yn hylithr i bechu yn oefdadol ym mhob mâth ar bechod, y meddwl wedi ei lenwi yn llawn o wagedd, y dealltwraieth wedi ei dywyllu gan anwybodaeth, yr cwyllys heb chwennych dim ond oferedd aphethau drwg, y mae gwrthuni mor netthol gyd D 3 ag

ag ef, fal nad yw'r deifyfiad yn fynych yn vfuddhâu i reoledigaeth rheswm yn yr enaid adgenedledig: a'r ewyllys yn gwibio i ganlyn gwyniau pechadurus. Pa gymmaint gan hynny ydyw nerth y deifyfiad a'r ewyllys yn yr enaid gwrthodedig, yr hwn fydd yn aros yn oefdadol yn ei lygredigaeth anianol? O hyn y mae yn digwyddo fod dy enaid truan wediei ymwrthuno gan bechod, ymddifwyno gan drachwant, ymanrheithio gan fudreddi, ymchwydddo gan ddrygnaws,ymroi i wyniau, ymddihoeni gan genfigen, yn ymlythu â gormodedd, yn ymdrabaeddu mewn meddwdod, yn berwi gan lid, yn ymlofci gan greulondeb: a gogoneddus lûn Duw, wedi ei gyfnewid i lûn y diafol echryslon, hyd oni ddarfu ir Arglwydd unwaith edifarhau ddarfod iddo ef erioed wneuthur dyn, Gen. 6. 6.

O ddiwrth y cyntaf fef pechod, y mae y rhan arall o drueni yr enaid yn dyfod, fef melldith, o'r hon

y mae dwy râdd:

fef { Mewn rhan. Yn gyflawn;

Melldith mewn rhan ydyw, yr hon yr ydis yn ei rhoddi ar yr enaid yn ei fywyd a'i farwolaeth, ac fydd yn gyffredin iddo ef gyd a'r corph. Y felldith ar yr enaid yn y bywyd yma, yw digofaint Duw, yr hwn fydd goruwch ben y fâth greadur, fal y byddo pob peth nid yn vnig gofidiau, eithr rhadau a bendithion hefyd, yn ymchwelyd yn dramgwydd iddo.

Dychryn cydwybod fydd yn ei droi ef oddiwrth Dduw a'i wafanaeth,fal nas beiddia ddyfod yngŵydd ei fancteiddrwydd ef; onid ymroi i gaethiwed Satan, ac iw ddeifyfiadau gwaelion ai drachwantau ei hu-

nan,

na

yı th

na

an

ki rel ph

cfe

cly

cyfi

ei v

Wo

pa!

vn.

en y

yn b

Hyn yw melldigedigrwydd yr enaid yn y bywyd: weithian y canlyn melldigedigrwydd yr enaida'r corph ym marwelaeth.

Myfyrdod am drueni y corph a'r enaid wrth farw.

Wedi i'r gwr oedrannus ymdrechu a hir glefyd, Ja dioddef dygn benyd, ac yn difgwyl cael peth esmwythdra; yno y daw Angau i mewn: llofrudd naturiaeth, melldith Dduw, cigydd vffern, ac â edrych yn ddu-oer arw-ddig yn wyneb yr henddyn: heb na thrugarhau with ei oedran, nac ystyried ei hirnych, na chymeryd gwobr o arian, neu aur er cyd-ddwyn: na wna; ni chymmer er arbed ei enioes ef groen am groen, na dim a'r fydd ar ei helw, ond curo i lawr a wna brifrannau ei gorphilyn, ai restio ef i atteb ger bron yr vsdus ofnadwy. A chan dybied na phryfura yr henddyn i ddyfod gyd ag cf yn dra buan: Of Arglwydd pa rifedi o biccellau gofidus y mae cfe yn ei ergydiotrwyddo ef : fef gwaiw, doluriau, clymmau gwithi, y crŷd, peswch, llasur poerion oerllyd, cnofeydd, gwewyr, toftedd, a'r cyfryw.

Oh pafath oer echryson olwg ydyw ei weled ef ar ei wely, gwedi i angau roddi iddo ef, ei friw marwolaeth!pa fâth lychwys oer fydd dros ei holl gorph? pa ryw grynfa fydd ar ei holl aelodau? y mae 'r pen yn llammu,a'r wyneb yn glafu, y trwyn yn duo, ar en yn llaefu, llinynnau y llygaid yn torri, y tafod yn bloefci, ar anadl yn byrhau, yn aroglu yn drwm; y fefnig yn grillian, ac ar bob cbwch o'r genau, y

mae

nu-

dd an,

rth

hâu

a'r

Pa

a'r yn 0 liei

ant,

ry-, yn edon-

id i ydd

bur

rall

non

nei

ac lith

yr ldo

di-

Du

mae llinynnau y galon yn barod i dorri. Yr awr hon y mae'r enaid truan yn deall yn hysbus fodel gorph daiarol yn dechreu marw; ac megis o flaen ymddattodiad hollawl, neu ddiwedd adeiladaeth y byd mawr, y try yr haul ys dywyllwch, a'r lloer yn waed, a'r ser a syrthiant o'r wybrennau, a'r awyr a fydd yn llawn tymeffloedd, a ferennau gwibiog tanllyd, y ddaiar a grŷn, a'r mor arua, a chalonnau dynion a lewyga gan ofn yn difgwyl diwedd a'r y cyfryw ddechruad ofnadwy felly tu ac at ymddattodiad dŷn (yr hwn yw y byd bychan) ei olygon, y rhai ynt yw cyffelybu ir haul a'r lloer, a gollant eu golc uni, ac ni chanffyddant ddim ond geuogrwydd gwaedlyd pechod: y fynhwyrau eraill megis y fer y rhai ydynt lai,a dy wyllant ac â fyrthiant y naill yn ol y llall: ei feddwl, ei reswm, ai gôf, megis nefol nerthoedd yr enaid, a gânt eu hysgwyd gan echiy dus dymettloedd anobaith, a chynfellt o dân vffern ; ei gorph daiarol fy'n dechreu figlo a chrynu, a'r defnyddiau gwlybion megis mor a fai yn llenwi, a ruant, ac a chwrnant yn ei dagell, gan ddifgwyl beunydd' am derfyniad galarus ar y cyfryw ddechreuad dychrynadwy.

Tra foddo efe fal hyn tan ddyfyn i atteb yn y fesiwn fawr gar bron Duw, wele y mae cwarter sessiwn i fwrw carcharorion, iw chadw ynddo ei hûn edditewn. le y mae rheswm yn eistedd mal barnwr, ar cythraul In rhoi bil o ditmant cyn helaethed a llyfr Zachari.s. 2. yn yr hwn y gofodir ar lawr yr holl gamweddau a wnaethost erioed, a'r holl weithredoedd da a esceulufaist eu gwneuthur erioed, a'r holl felldithion, a'r barnedigaethau dyledus i bob rhyw bechod. Dy gydwybod dy hûn a'th cyhudda; a'th côf a dystiolaetha yn doft i'th erbyn, a'r angau a faif wrth y barr yn wed barod, megis dihenyddiwr creulon i wneuthur diben din o honot: Os ty di fal hyn a fyddi yn dy cuog-farnu na s

d

d

by

do

fa

bl

âı

di

th

pe

vf

yn

m

ali

YI

yn

ma

5 m

nô

ho

aw

Or

(yr

yn

wa

hol

IWI

dei

aen

eth

yn

ra

an-

nau

Cy-

liad hai

oleydd

ery

nol

efol hiy

1; 61 fny-

ant, ydd'

dy-

se-

Tiwn

ewn.

raul

ri.5. au a

ccu-

dy

dy hunan; pa fodd y gelli di ochelyd vnion farn Duw, yr hwn fydd yn gwybod oddiwrth dy holl drofeddau yn well na thi dy hun? Ti a chwennychit fwrw allan o'th feddwl goffadwriaeth dy anwireddau y rhai fy'n dy orthrymmu; eithr y maent hwy yn dyfod i'th cof yn gynt o lawer o bynny, ac ni fynnant moi bwrw allan, ond llefain write Nyni yw dy weithredoedd, ac ni a'th ganllynwa. A thra fô dy cnaid ti fal hyn oddifewn allan o hob trefn a thangneddyf,dy blant, dy wraig ath gyfeillion âth fyfrdanant, dan ymbil â thi am ofod trefn ar dy dda, rhai yn llefain, rhai yn difgwyl, rhai yn ceifio, rhai yn twyllo, rhâi yn tofturio, thai 'n cyffuro, oll megis cyhyrod i'th frathu,o ran peri i'th ofid fod yn fwy gofidus.

Yr awrhon y cythrauliaid, y rhai a ddaethant o ystern i ddwyn ymaith dy enaid, sydd yn dechreu ymddangos iddo, ac yn difgwyl am dano iw gymmeryd ai ddwyn ymmaith, cyn gynted ac y delo ef allan o'r corph. Aros i mewn a fynnei, ond deall y mae fod y corph yn dechreu marw bob ychydig, ac yn barod fal hên dŷ amharus i syrthio am ei ben : y mae efe yn ofni dyfod allan, o blegid bod yr vffern-

gŵn hynny yn gwilio ei ddyfodiad.

Oh efe, yr hwn a dreuliodd lawer o ddyddiau a nosau mewn gwag ofer ddigrifwch a roddai yr awr hon yr holl fyd (ped fai ar ei law) am gael un awr o amser i edifarhau, ac i ymgymmodi â Duw. Ond ni eill hynny fod, o herwydd y mae ei gorph, (yr hwn oedd yn cydfynnio ag ef i wneuthur pechod) yn anghymmwys ollawl yr awr hon i vno ag ef ynga'r waith edifeirwch, a rhaid yw bod edifeirwch yn yr gy- holl ddŷn.

etha Yr awrhon mae efe yn gweled fod ei holl lawenydd yn wedi darfod, fal pe na buafai erioed, ac nad oes iben dim iw gael ond poenydiau, y rhai a bery heb drange arnu na gorphen. Pwy a eill ddatcan yn gyflawn ei ofid

am

mae llinynnau y galon yn barod i dorri. Yr awr hony mae'r enaid truan yn deall yn hysbus fodel gorph daiarol yn dechreu marw; ac megis o flaen ymddattodiad hollawl, neu ddiwedd adeiladaeth y byd mawr, y try yr haul yn dywyllwch, a'r lloer yn waed, a'r sor a syrthiant o'r wybrennau, a'r awyr a fydd yn llawn tymettloedd, a ferennau gwibiog tanllyd, y ddaiar a grŷn, a'r mor arua, a chalonnau dynion a lewyga gan ofn yn difgwyl diwedd a'r y cyfryw ddechruad ofnadwy felly tu ac at ymddattodiad dŷn (yr hwn yw y byd bychan) ei olygon, y rhai ynt yw cyffelybu ir haul a'r lloer, a gollant eu goleuni, ac ni chanffyddant ddim ond geuogrwydd gwaedlyd pechod: y fynhwyrau eraill megis y fer y rhai ydynt lai,a dy wyllant ac â fyrthiant y naill yn ol y llall: ei feddwl, ei reswm, ai gos, megis nefol nerthoedd yr enaid, a gânt eu hyfgwyd gan echiy dus dymeitloedd anobaith, a chynfellt o dân vffern; ci gorph daiarol fy'n dechreu figlo a chrynu, a'r defnyddiau gwlybion megis mór a fai yn llenwi, a ruant, ac a chwrnant yn ei dagell, gan ddifgwyl beunydd' am derfyniad galarus ar y cyfryw ddechreuad dychrynadwy.

Tra fyddo efe fal hyn tan ddyfyn i atteb yn y sesiwn fawr gar bron Duw, wele y mae cwarter sessiwn i fwrw carcharorion, iw chadw ynddo ei hûn edditewn. le y mae rheswa yn eistedd mal barnwr, ar cythraul yn rhoi bil o ditmant cyn helaethed a llyfr Zachari.s. 2. yn yr hwn y gofodir ar lawr yr holl gamweddau a wnaethoft erioed, a'r holl weithredoedd da a'efcculufaist eu gwneuthur erioed, a'r holl felldithion, a'r wai barnedigaethau dyledus i bob rhyw bechod. Dygy- hol dwybod dy hûn a'th cyhudda; a'th côf a dystiolaetha yn doft i'th erl yn, a'r angau a faif wrth y barr yn wed barod, megis dihenyddiwr creulon i wneuthur diben din o honot: Osty di fal hyn a fyddi yn dy cucg farnu pag

dy

d

d

C

b

di

fa

bl

â

di

rl

pe

vf

yn

m

ali

VI

yn

ma ā ŵ

nó.

101

aw.

Or

(yr

yn.

IWI

dei

aen

eth

yn

ra

an-

nau

Cydiad

rhai

oleydd

cry

nol

refol hiy

1; 01 fny-

ant, ydd'

dr-

· Se-

Tiwn

ewn.

dy

dy hunan; pa fodd y gelli di ochelyd vnion farn Duw, yr hwn fydd yn gwybod oddiwrth dy holl drofeddau yn well na thi dy hun? Ti a chwennychit fwrw allan o'th feddwl goffadwriaeth dy anwireddau y rhai fy'n dy orchrymmu; eithr y maent hwy yn dyfod i'th cof yn gynt o lawer o bynny, ac ni fynnant moi bwrw allan, ond llefain wrthis Nynijw dy weithredoedd, ac ni a'th ganllynwn. A thra fo dy cnaid ti fai hyn oddifewn allan o hob trefn a thangneddyf,dv blant, d, wraig ath gyfeillion ath fyfrdanant, dan ymbil â thi am ofod trefn ar dy dda, rhai yn llefain, rhai yn difgwyl, rhai yn ceifio, rhai yn twyllo, rhai yn tofturio, rhai 'n cyffuro, oll megis cyhyrod i'th frathu,o ran peri i'th ofid fod yn fwy gofidus.

Yr awrhon y cythrauliaid, y rhai a ddaethant o vstern i ddwyn ymaith dy enaid, sydd yn dechreu ymddangos iddo, ac yn difgwyl am dano iw gymmeryd ai ddwyn ymmaith, cyn gynted ac y delo ef alian o'r corph. Arcs i mewn a fynnei, ond deall y mae fod y corph yn dechreu marw bob ychydig, ac yn barod fal hên dŷ amharus i fyrthio am ei ben : y mae efe yn ofni dyfod allan, o blegid bod yr vffern-

gwn hynny yn gwilio ei ddyfodiad.

Oh efe, yr hwn a dreuliodd lawer o ddyddiau a nósau mewn gwag ofer ddigrifwch a roddar yr awr hon yr holl fyd (ped fai ar ei law) am gael un raul awr o amfer i edifarhau, ac i ymgymmodi â Duw. ri.s. Ond ni eill hynny fod, o herwydd y mae ei gorph, au a (yr hwn oedd yn cydfynnio ag ef i wneuthur pechod) ccu- yn anghymmwys ollawi yr awr hon i vno ag ef yngar waith edifeirwch, a rhaid yw bod edifeirwch yn yr ey- holl ddŷn.

etha Yr awrhon mae efe yn gweled fod ei holl lawenydd r yn wedi darfod, fal pe na buafai erioed, ac nad oes iben dim iw gael ond poenydiau, y rhai a bery heb drange arnu pagorphen. Pwy a eill ddatean yn gyflawn ei ofid

am y pechodau a aethant heibio, ei ddialedd am ei drueni prefennol, a'i ddychryn am y poenau fydd i

ddyfod.

Yn hyn o gyfyngdra caeth, y mae ef yn edrych ymmhôb man am ymwared, ac yn ei weled ei hûn ym mhôb ffordd yn ddigynnorthwy. Fal hyn ynghannol ei ddygn galedi a'i drueni, (yn chwannog i glywed y dim lleiaf o galler) y mae efe yn treuthu yr ymadrodd hwn nel a cyffelyb wrth y llygaid.

Olygaid, y rhai oeddych gynt mor graff eich golwg a fedrwch chwi ganfod dim ymwared, na gweled ffordd yn y byd i mi i ochel y perigl echryflon yma? ond y mae llinynnau y llygaid wedi torri, ni allant hwy weled y gannwyll fydd yn llosci o'i flaen

ef, na gweled gwahaniaeth rhwng dydd a nôs.

Y mae yr enaid (wrth weled nad oes dim cyfur iw gael gan y llygaid) yn dywedyd wrth y cluftiau: O gluftiau, y rhai oeddych arfer o gymmeryd difyrrwch wrth wrando ymadroddion mwynbêr, a phrydferthlais cerddwriaeth; a fedrwch chwi glywed dim newydd, na sôn am ronyn o gymmorth i mi? Y Cluftiau naill a'i y maent mor fyddarion, ac na chlywant ddim yn y byd: a'i y mae'r clyw cyn wanned, ac nas geill ddioddef clywed ei gyfeillion anwylaf yn fiarad ag ef. a pha ham y cai y cluftiau hynny glywed dim hanes am lawenydd ym marwolaeth, yr rhai ni allent aros clywed newyddion da yr Efengyl yn eu bywyd? ni eill y gluft na chymmorth nac ymwared.

Yno y dengys ef ei gwyn wrth y tafod. O dafod, yr hwn â arferit ymffrostio gyd a'r gwychaf, yn awr pa le y mae dy fawrair, a'th ryfyg cynhennus? yr awrhon yn fyng-haledi mwyaf a elli di ddywedyd dim yn fy mhlaid? o ni elli di na dwndrio y gelynion yma a'th eiriau bygythiol, nai hyweddu a'th ymadrodd têg? och, och, y mae'r tafod er ys deu-

ddydd

-

y

ai

i'ı

r

ef

th

yn

wa

dd

cyr

hû

y n llife

fag

Oh

ger

llyg

o'r

ddydd gwedi colli'r parabl, ni eill yn ei angenoctid mwyaf, na galw am ychydig ddiod, na dymuno ar gyfaill dynnu a'i fys y carnboer fydd ym mron ei dagu.

Gan na fedrodd gael etto ddim gobaith o ymwared, fê ddywed wrth y traed: pa le yr ŷch chwi o draed; yr rhai gynt oeddych gyflym i redeg; a ellwch chwi fy nŵyn i unlle allan or lle peryglus yma? y mae'r traed eufys yn farw fythion: oni fymmudir

hwy in fymmudant.

ei

h

n

-

u

d

13

1-

en

ur

1:

r-

d-

m

Y h-

n-

y-

nth,

n-

nac

od,

WI

yr

lyd

ion

th

eu-

Yno y try ef ei achwyn at y dwylaw: O ddwylaw, y rhai yn fynych a gawfoch ganmoliaeth am wrolaeth, mewn heddwch a rhyfel, y rhai yn fynych a fuoch yn ymddiffyn i mi fy hûn, ac yn ddeftruw i'm cafeion, ni bu arnaf fi erioed fwy caledi nac yr awrhon; y mae angau yn edrych yn gethin arnaf, ac yn fy lladd; y mae 'r ellyllon uffernol yn difgwyl o amgylch fy gwely i'm difetha: cynnorthwywch yr awr hon, neu fe ddarfu am danaf yn dragwyddol: Och och, ymae 'r dwylaw mor weinion, ac yn crynu, fal na allant eftyn yn llwyaid o wlybanniaeth at y genau i gynnorthwyo natur ffeintiedig.

Tr enaid truan yn ei weled ei hun wedi ei adael yn vnig, ac yn llwyr ymddifad o gyfeillion, ymwared, a diddanwch; ac yn gwybod fod yn rhaid iddo cyn pen awr fyned i'r tragwyddol boenau, â ddychwel at y galon (yr hon or holl aelodau yw'r cyntaf yn byw a'r olaf yn marw) oddyno y mae ef yn adrodd y galarnad tofturus hwn rhyngddo ac ef ei hûn. O pa fath ddiffeithbeth aflawen wyf? pa fodd y mae gofidiau angau im hamgylchu? pa fodd y mae llifeiriant Belial yn fy nychrynu? pa fodd y dai fu i faglau y farwolaeth gyntaf a'r ail, fy nal ar vnwaith! Oh mor ddifymmwth y lladrattâodd angau attaf a'i gerddediad dirgeledig! nial yr haul, yr hwn nid yw y llygaid yn ei ganfedyn fymmud,er bod ei fymmudiad

am y pechodau a aethant heibio, ei ddialedd am ei drueni prefennol, a'i ddychryn am y poenau fydd i

ddyfod.

Yn hyn o gyfyngdra caeth, y mae ef yn edrych ymmhôb man am ymwared, ac yn ei weied ei hûn ym mhôb ffordd yn ddigynnorthwy. Fal hyn ynghannol ei ddygn galedi a'i drueni, (yn chwannog i glywed y dim Ileiaf o grifur) y mae efe yn treuthu yr ymadrodd hwn ned r cyffelyb wrth y llygaid.

O lygaid, y rhai oeddych gynt mor graff eich golwg a fedrwch chwi ganfod dim ymwared, na gweled ffordd yn y byd i mi i ochel y perigl echryflon yma? ond y mae llinynnau y llygaid wedi torri, ni allant hwy weled y gannwyll fydd yn llofci o'i flaen ef, na gweled gwahaniaeth rhwng dydd a nôs.

Y mae yr enaid (wrth weled nad oes dim cyffur iw gael gan y llygaid) yn dywedyd wrth y cluftiau: O gluftiau, y rhai oeddych arfer o gymmeryd difyrrwch wrth wrando ymadroddion mwynbêr, a phrydferthlais cerddwriaeth; a fedrwch chwi glywed dim newydd, na sôn am ronyn o gymmorth i mi? Y Cluftiau naill a'i y maent mor fyddarion, ac na chlywant ddim yn y byd: a'i y mae'r clyw cyn wanned, ac nas geill ddioddef clywed ei gyfeillion anwylaf yn fiarad ag ef. a pha ham y cai y cluftiau hynny glywed dim hanes am lawenydd ym marwolaeth, yr rhai ni allent aros clywed newyddion da yr Efengyl yn eu bywyd? ni eill y gluft na chymmorth nac ymwared.

Yno y dengys ef ei gwyn wrth y tafod. O dafod, yr hwn â arferit ymffrostio gyd a'r gwychaf, yn awr pa le y mae dy fawrair, a'th ryfyg cynhennus? yr awrhon yn fyng-haledi mwyaf a elli di ddywedyd dim yn fy mhlaid? o ni elli di na dwndrio y gelynion yma a'th eiriau bygythiol, nai hyweddu a'th ymadrodd têg? och, och, y mae'r tafod er ys deu-

ddydd

r

n

y

ar

de

r

ef

th

yn

wa

dd

cyi ad

hû

y n llif

fag

Oh

ger

ddydd gwedi colli'r parabl, ni eill yn ei angenoctid mwyaf, na galw am ychydig ddiod, na dymuno ar gyfaill dynnu a'i fys y carnboer fydd ym mron ei

dagu.

ei

h

n

1-

u

1-

d

13

1-

en

ur

1:

r-

d-

m

Y h-

ın-

13-

n-

th,

n-

nac

od,

IWI vr.

lyd

icn

ith

euydl

Gan na fedrodd gael etto ddim gobaith o ymwared, fe ddywed wrth y traed: pa le yr ŷch chwi o draed; yr rhai gynt oeddych gyflym i redeg; a ellwch chwi fy nŵyn i unlle allan or lle peryglus yma? y mae'r traed eufys yn farw fythion: oni fymmudir

hwy in fymmudant.

Yno y try ef ei achwyn at y dwylaw: O ddwylaw, y rhai yn fynych a gawioch ganmoliaeth am wrolaeth, næwn heddwch a rhyfe, y rhai yn fynych a fuoch yn ymddiffyn i mi fy hun, ac yn ddeltruw i'm cafeion, ni bu arnaf fi crioed fwy caledi nac yr awrhon; y mae an an yn edrych yn gethin arnaf, ac yn fy lladd; y mae 'r eliyllon uffernol yn difgwyl o amgylch fy gwely i'm difetha: cynnorthwywch yr awr hon, neu fe ddarfu am danaf yn dragwyddol: Och och, ymae rdwylaw mor weinion, ac yn crynu, fal na allant eftyn vn llwyaid o wlybanniaeth at y genau i gynnorthwyo natur fleintiedig.

Tr enaid truan yn ei weled ei hun wedi ei adael yn vnig, ac yn llwyr ymddifad o gyfeillion, ymwared, a diddanwch; ac yn gwybod fod yn rhaid iddo cyn pen awr fyned i'r tragwyddol boenau, â ddychwel at y galon (yr hon or holl aelodau yw'r cyntaf yn byw a'r olaf yn marw) oddyno y mac ef yn adrodd y galarnad tofturus hwn rhyngddo ac ef ei hûn. O pa fath ddiffeithbeth aflawen wyf? pa fodd y mae gofidiau angau im hamgyichu? pa fodd y mae llifeiriant Belial yn fy nychrynu? pa fodd y dai fu i faglau y farwolaeth gyntafa'r ail, fy nal ar vnwaith! Oh mor ddifymmwth y lladrattâodd angau attaf a'i gerddediad dirgeledig! ma! yr haul, yr hwn nid yw y llygaid yn ei ganfedyn fymmud,er bed ei fymmudiad

C'T

ôr cyflymmaf; Ofel y mae angau yn dangos ei lid arnaf yn ddidrugaredd!fedd arfu iDduw'r drugaredd fy nghwbi wrthod; a'r cythraul yr hwn nidedwŷn drugaredd, fy'n difgwyl am danaf i'm cymmeryd. pa fawl gwaith i'm rhybuddiwyd am y dydd galarus hwn, gan ffyddlon bregethwyr gair Duw, a minnau heb wneuthur ond gwawd o hynny? pa fudd fydd i mi yn awr o'm baichde:, a'm tŷ prydferthlân, a'm gwiscoedd gwychion? pa beth a ddaeth o felusdra fy holl ddanteithion? yr holl olud bydol y bum ofalus iw cafglu, a roddwn yr awr hon am gydwybod dda, yr hwn yn ddiofal a ddarfu i mi ei esceuluso; pa lawenydd fydd i mi yr awr hon am fy holl gnawdol ddigrifwch a aeth heibio, yn yr bwn y gofodais fy mhrif ddifyrrwch?nid oedd y chwantau cnawdol hynny, ond breuddwydion twyllodrus, ac yr awr hon a aethant ymmaith megis cyfgod diflanedig:eithr meddwl am y poerau tragwyddol y rhai fydd raid i mi en goddef ynghyfair y byrr ddigrifwch hwnnw, fydd i'm poeni cynddrwg ag vffern, cyn fy myned i vffern, Etto yr ydwyf yn gwir gyfaddef mai fal yr haeddais yr wyf yn cael; a myfi wedi fyngwneuthur ar lun Duw yn enaid rhefymmol, ac yn gallu dirnad fynghyflwr ty hvn,a chael cynnyg i mi drugaredd cyn fynyched, ac ymbil a myfiam ei dderbyn, yn gwrthod rhâd Duw, ac yn dewis dilyn trachwantau pechod o flaen crefydd dduwiol i ryngu bodd Duw:fy amfer byrr a dreuliais yn ddiriaid, heb ystyried pa gyfrifon a fyddai raid i mi roi yn y dydd diwedd.ac yn awr holl feiufwedd fy mywyd pe ceiclid ynghyd, ni chyftadlei y rhan leiaf om poenau presennol. y llawenydd a gefais nid oedd ond amferol, ac a ddarfu cyn i mi yn brin ond ei ddechreu:fy nhrueni fydd dragwyddol a di-drangc. Ona ddarfuafai i mi dreulio yr amfer, a fwriais yn ofer yn chwarau cardiau, difiau, a chwaryddiaeth, a'r cyffelyb helynt ddiffaith, yn darllain yr Scrythrau,

LII.

yr

fa

di

au

by

a

m

hw

hy

al

lia

2 1

gr fyr

ffò.

cha

dig

we

efc

fyn

flac

gy

we

CYI

lla

ydi

Sat

gw

phy

am

yr

fy

lid

edd

ŷn

yd.

rus

au

di

m

fy

us

la,

re-

li-

fy

n-

e-

wl

eu,

ld

n.

ais

W

VI;

d,

w,

is

i

fy

af

d

d

c.

n

1,

1,

n

yn gwrando pregethau, yn derbyn y cymmun, yn wylo am fy mhechodau, yn ymprydio, gwilio, a gweddio, fal y gallaswn i yr awr hon ymadel mewn gobaith diogel o iechydwriaeth tragwyddol! O na bawn yn awr i ddechreu fy mywyd drachefn,oh fel y diyftyrwn y byd hwn a'i oferedd!mor bûr ac mor fucheddol y byddwn fyw, mor fynych yr awn i'r Eglwys i fancteidio dydd yr Arglwydd! Ped fai Satan yn cynnyg i mi holl dryfor, diddanwch, a goruwchafiaeth y byd hwn, ni chai efe fyth fy hudo i anghofio y gofidian hyn yn yr awr ddiweddaf. O gorphilyn llygredig, a burgyn drewllyd, pa fodd y chwaradd diafol hudoliaeth a nyni ein dau? Pafodd y darfu i ni wafanaethu, a thwyllo bôb vn y llall? a thynnu damnedigaeth greulon arnom ein deuwedd? yr awrhon y mae fyngyflwr yn fwy grefynus nâ'r anifail sy'n trigo yn y ffos; o herwydd y mae yn rhaidi mi fyned i atteb ger bron brawdle cyfion farnwr nef a daiar : lle ni chaf fi neb i ddadleu drosof, ar diawliaid melldigedig yma, y rhai fy gydnabyddus am holl ddrwg weithredoedd a fydddant i'm cyhuddo, ac ni allaf fy escusodi sy hûn, y mae syngalon sy hûn eusys yn fynghyhuddo, yr wyf yn ficr o gael damnedigaeth o flaen yr orseddfainge, ag oddiyno fy llusgo gan gythrauliaid vffernol, i'r caethiwed anrhaethadwy, a'r poenau didrange o'r tywllwch eithaf : ile ni chaf fi weled mor goleuni mwyach, y peth godidawg cyntaf a'r a wnaeth Duw. myfi y'r hwn ym mhlaen llaw oeddwn yn ymogoneddu fy mod yn rhyddwas, ydwyf yr awr hon gwedi fyngwarchau tan grafangau Satan: fel y betris ddychrynliyd o fewn sbagau y gwalch rheibus. Ym ha le y caf jetty heno? a phwy a fydd yn gyfeillion i mi?o ddychryn i feddwl am dano ! o ofid iw yftyried! o melldithier y dydd yn yr hwn im ganwyd, na tydded y dydd y beichiogodd fy mam arnaf yn fendigedig mellei edig j osto'r dyn a daywedodd-

ddywedodd wrth fy nhâd fe aned iti fab, ac a'i cy-Surodd. melldigedig a fyddo y gwr hwnnw, am nas lladdaseisi: O na buasei groth sy mam yn fêdd i mi, neu na buasai ei chroth byth heb escor. O pa ham i daethym o'r groth i ddioddef yr vsternol arteithiau hyn? ac fal hyn i ddibenu fy nyddiau trwy gywilydd tragwyddol. Melldigedig fo'r dydd im cyfylitiwyd ar fith gorph drygionus. O na allwn gael cymmaint ffafr, ac na chawn weled mo honot ti fyth mwyaeh; y mae ein ymadawiad ni yn dra chwerw, ac yn alarus, eithr ein hail gyfarfod, ar y dydd ofnadwy hwnnw i dderbyn cyflawndra ein haeddedigol ddialedd, a fydd o lawer mwy echrys ac annoddefufach. beth yr wyf iw feddwl fal hyn,wrth alarnad rhyhwyr yn ceisio oedi yr amfer? fe ddaeth yr awr ddiwaethaf: yr wyf yn clywed llinynnau y galon yn torri, y mae'r ty pridd hwn yn cwympo ar fy mhen; nid oes yma na gobaith, nac ymwared, na lle i drigo yn hwy, y mae yn anghenrhaid i mi gychwyn. Tydi yfgerbwd budr : oh yfgerbwd budr, yn lle bydd wych, bydd waeth, my fia'th adawaf: ac felly dan grynu, y mae fe yn dyfod allan, ac yn ddifymmwth y mae r dreigiau vsternol yn ymastyd ynddo, ac yn ei ddwyn yn nerthol Mal llif cornant i'r pwll heb waelod, yr hwn fy'n llosei o dâna brymstân: lle yr ydis yn ei gadw mewn carchar poenedig, nes y byddo y dydd mawr ar farn gyffredinol. Yn ôl hyn y rhoir yr scerbwd drygsawr yn y bêdd, yn yr hon weithred gan mwyaf, y mae'r meirw yn claddu y meirw : hynny yw, y rhai ydynt farwol mewn pechod a gladdant y rhai â fuont feirw am bechod. Ac fal hyn yr anuwiol ar bydol di-ailgenedledig, yr hwn a wnaeth y ddaiar yn beradŵys iddo ei hûn, ei fol yn Ddum, a'i drachwant yn gyfraith: mal y darfu iddo ef yn ei fywyd hau gwagedd, felly yr awrhon wedi ei farw, efe à feda drueni. Yn ei wynfyd efe a esceulufodd

rec efe talu dig ei g

lufa

mai anh llav difg

ena pec dra

yr l canl naic

M

wth benn hwn cyfl

tuol wnc hwy

feni ball

a w

cya lufodd wafanaethu Duw, yn ei adfyd y mae Duw yn ei nas recau yntau o'i gymmorth, a'r cythraul yr hwn y bu cse yn hir yn ei wafanaethu, fydd yn awr or diwedd yn talu iddo ei gyflog. Ffiaidd oedd ei fuchedd, melldigedig ei farwolaeth. Yeythraul a gafodd ei enaid, ar bedd odd ei gorphilyn; yn yr hwn fybwll o lygredigaeth, ogof marwolaeth, daiardŷ galar, y gyd wn y diffeithwas anheilwng yn pydru, a'r fafn ynllawn pridd, ei fol yn llawn pryfed, a'i barwyden yn llawn drygfawr, yn difgwyl adgyfodiad ofnadwy, pryd yr adgyfylltir a'r enaid; fel megis y cyttunasant au gilyd i wneuthur pechod, felly y cânt gyd-boenydio gyd a'i gilydd yn dragwyddol.

A hyn am drueni yr enaid a'r corph wrth farw, va- yr hyn nid yw ond melldith mewn. rhan: Bellach y canlyn cyflawnder melldith, yr hyn yw trueni yr e-

naid a'r corph yn ôl marwolaeth.

mi,

mi

iau

ar

int

; Y

us,

WILL

a nd

vyr

rri,

nid yn

yf-

ch. nu,

nae

yn

yr

ei

dd

yr

ed

:

d-

yn

a-d-

do

ei

u-

de

Myfyrdod am drueni dyn yn ol marwolaeth, yr byn yw cyflawnder melldigedigwrydd.

Yflawnder melldigedigrwydd (pan syrthio ar greadur, ni allo oddef ei bwys) fydd yn ei wthio ef i lawr i ddyfnder diwaelod digofaint anibennus yr oll allnog Dduw, Luc. 16. 23. yr hwn a elwir damnedigaeth uffern, Matt. 23. 33. y cyllawn felldigedigrwydd hwn fydd naill a'i neulltuol, a'i cyffredinol.

Neulltuol ydyw, (yr hyn mewn mefur llaio gyflawndra) fydd yn difcyn a'r yr enaid yn ddi atteg. hwy'n gyntaf ac yr ymwahano ef oddiwrth y corph.

Oblegid yn y munyd yr ymadawo, y mae'n bresennoll yngwydd ac yngolwg Duw. Canys pan ballo ganddo ef weled a'i lygaid corphorol, gweled a wna mewn môdd yfprydol: fel Stephan, yr hwn a welodd ogoniant Dun, as fesu yn sefyll ar ei dashanlaw,

ny

ngo Dd

fal

a of

bec

nef

ty

roa

pa .

mi

mh

mw

grei

fali

im

ar

may

sefy.

ai, i

rah,

yn-c

dryl

fŷch

eni,

nig,

Criff

wedi

er la

r ho

m a

ha

C

haulaw, Act. 7. 5. Neu fal gŵr a aned yn ddall ac ni welfai ddim erioed, wedi cael ei olwg drwy fawr wrthiau, yn gweled yr haul, yr hwn ni welfai erioed or blaen. Ac yno trwy dystiolaeth ei gydwybod ei hûn, y mae Crift y barnwr cyfion yr hwn fy'n gwybod pob peth, yn peri iddo (drwy ei anfeidrol allu) ddeall y gôsp a'r farn sydd ddyledus iddo am ei bechodau, a pha gyfryw fydd ei helynt dragwyddol. Ac yn y modd hyn yn fefyll yngolwg y nef, ac yn anghymmwys o herwydd ei aflendid i fyned i'r nef; yr ydis yn dywedyd ei fod yn fefyll ger bron gorfeddfainge Duw. Ac yno yn ddifymmwth y mae'r angylion drwg, y rhai a ddaethant iw gyrchu, yn ei ddwyn bendramwnwgl i uffern; lle y cedwir ef yngharchar mewn tragwyddol boenau beunyddiol, nes dyfod y farn fawr yn y dydd ofnadwy: eithr nid yn y dygn boenau eithaf, y rhai a dderbyn ef yn gwbl yn y dydd diwaethaf.

Cyffredinol gyflawnder melldith sydd mewn mefur helaethach o gyflawndra, yr hwn a ddifcyn ar y ddau, sef enaid a chorph; pryd y dygir (drwy alluog nerth Crift penbarnwr nef a daiar) un o uffern, a'r llall allan or bêdd, megis carcharorion, i dderbyn barn ofnadwy yn ôl eu drwg weithredoedd. Dadc. 11. 18. Dan. 12. 1. Joa. 5. 18. Pa fodd y bydd y gwrthodedig, pan fyddo 'r mor yn rhus ar ddaiar yn crynu, a nerth y nefoedd yn figlo, gan ddychryndod (oddiwrth yr arŵyddion nefol tû ac at ddiwedd y byd) yn amhwyllo. Oh pa fath gyfarch alarus fydd rhwng yr enaid colledig a'r corph, wrth eu hail gyfylltiad yn y dydd dychrynadw!! O sugnedd pechod, a mygn o sudreddi (medd yr enaid wrth ei gorph) pa fodd yr ydis yn fyngorthrechu i fyned drachefn i'th fewn di? nid megis i gyfannedd i drigo, ond megis i garchar i benydio

all;

YW

el-

. ei

ion

TVY

dy-

ei

fyll

ei

fod

yno

ii a gli

yd-

n y

af,

ae-

ne-

r y

WY

uf

n, i

do-

bbc

gan

tu âth

a'r

Ky-

ddi

yn

nebedio nydio ynghyd. O fel yr wyt yn ymddangos yn fyngolwg fel merch fephre i'm hanguriol gyftudd!O Dduw na buafit ti byth bythol yn pydru yn y bedd, fal nath welfwn byth mwyach! O pa wradwydd a ddygwn ni ynghyd, wrth glywed adrodd ar ofter oflaen Duw, dynion, ac Angelion, yr holl ddirgel bechodau y rhai a wnaethom ynghyd! a gollais i y nef, o wir gariad ar y fath furgyn drewllyd? a'i ty di yw 'r cnawd yn ol trachwantau yr hwn, yr ymroais i wneuthur cymmaint o odineb? O fol gwrthun på född y bum mor ffôl ath wneuthur di yn Dduw i mi? O mor wallgofus oeddwn redeg yn wyfg fy mhen ir cystuddiau yma o boenau annibennus, er mwyn meddiannu llawenydd munudiol. Chwychwi greigiau a mynyddoedd, pa ham yr 3ch yn neidie fal byrddod? Psal. 114.4. ac na chwympwch arnaf im cuddio rhag wyneb yr hwn sydd yn dyfod i eistedd ar yr orseddfaingc accw? Oblegid y mae dydd mawr ei ddigo faint ef wedi dyfod, a phwy a ddichon ffyll? Datc. 6. 16.17. O ddaiar pa ham y cryni, fal hyn wrth weled yr Arglwydd, ac nad agori dy fafn i'm llyngcu i wared fel y gwnaethoft â Chorah, ac mal na'm gwelid mwy?

O Ellyllon damnedig, mi a fynnwn pe gallech yn ddioed fy rhwygo i yn ddrylliau, dan ammod y drylliech fi oni'm gwnelid yn ddiddim. Eithr tra fych di, fal hyn yn ymofidio yn ofer, dros dy dru-ni, yr Angelion a'th lufgânt di ymmaith yn ffyr-nig, o ymmyl dy fêdd i ryw le cyfagos at frowdle Crift, yn yr hwn le tra fych di fal gafr felldigedig, wedi dy ddidoli i fefyll i wared ar y ddaiar, megis ar law affwy y barnwr, fe gyfrif Crift ar gyhoedd yr holl ddoniau a dywalltodd arnat, a'r holl arteithing a ddioddefodd trofot, ar holl weithredoedd a a adewaift dithan heb wneuthur, a'r holl sfeiddra

E

gwa-

ff

ho

da

fai

al

C

do

WI

yf

fw

by

CW

ba

2 dd

WI

av

fyr

tra

chy

li v

ob

wy

ewaharddedig a wnaethost yn ei erbyn ef a'i gyfrei-

thiau.

Dy gydwybod oddifewn, (yn waeth na mil o dy ftion) a'th cyhudda: y cythrauliaid, y rhai a'th ddenodd di ith holl ddireids drygionus, a fyddan o'r naill-tu efo ath cydwybod, yn dwyn tyftiolaeth i'th erbyn : ar y tu arall y faif y Seintiau bendige dig a'r Angelion i gydbrofi cyfiawnder Crift, gan fheiddio creadur mor aflan. Oth ol fin echryflawn aneirif gyfeillion colledig, a damnedigion grefynol yn aros am dy gyfeillach. Oth flaen di yr hol fyd yn llosci yn fllam o dân; goruwch dy ben di y bydd y Barnwr llawnddig a chôfp haeddedigol yn barod i adrodd y farn ith erbyn. Oddi tanat gë nau gwreichionllyd y gauffwrn ddiwaelod yn agored i'th dderbyn. Yn y cyflwr grefynol hwn, fe fydd amhottibl iti ymgadw, o blegit dan yr ammod honno, ti a fynnit pe cwympei y graig fwyaf ar dy uchaf, Dad. 6. 16. 17. Ymddangos a fydd anescorol itti, ac etto y mae 'n rhaid i't fefyll allan gyd a'r colledigion eraill i dderbyn y farn hon arnad, fef, Ewch oddiwrthif chwi felldigedig i'r tân tragwydd.l, yr bwn a ddarparwyd i ddiafol ac iw angelion, Mat. 25.41.

Ewch oddiwrthif] dyna neullduaeth oddiwrth bob

gorfoledd a dedwyddwch.

[hwi felldigedig] Dyna yr yscymundod creulonddwys. Ir tan] dyna greulonrhwyd , Tragwyddol] dyna barhâd y pcenedigaeth. A ddarparwyd wri i ddiawl ac iw angelion] dyna 'r penyd uffernol,a'r eth penydwyr. O farn chadwy rhag yr hon ni eill y yn rhai damnedig mor diange! yr hon pan adrodder, ene ni ellir byth ci throi yn ei hôl; yn erbyn yr hon ni faw ellir bwrw efcufodien; oddiwrth yr hon ni ellir my- boo ned i fan arall i achwyn, rac i affelio. Felly nid oe fyc i'r rhai colledig ddim i ddigwyddo, ond pcenau u wr ffernol,

ffernol, y thai a fydd heb efmwythau'r penydd na dibennu 'r amfer. Oddiwrth yr orfeddfainge hon, rhaid ir angelion dy daflu di (ynghyd ar holl gythreuliaid dammedig ar gwrthodedigion) i'r pwll heb waelod, ar tywyllmch eithaf, yr hwn sy'n llosci a dan a brwmstan yn dragwyddol, Dat. 21. 8. fan hon cyn gynted ac ith teflir, ti gei glywed y fath alar, wylofain, ac ocheneidiau, nad oedd gwaedd Corah, Dathan, ac Abiram pryd eu llyncodd y ddaiar hwynt ddim tebyg ir vdfa yma : nage wrth glywed yr oemad yma, ti a debygit dy fod yn

yffern cyn dy fod yno.

rei

dy.

lan

eth ige.

gan

ry-

grehol

di 9

yn

ge.

goydd

on-

dy

ſco-

ar

fef.

יעשו

eli-

nol.

Yn yr hwn bwll heb waelod, gwedi unwaith dy fwrw, ti a fyddi yn fyrthio bob amfer, ac er hymny byth heb gael gwaelod: ac ynddo y byddi byth yn cwynfan heb neb a dofturio wrthit : ti a wyli yn ddibaid gan angerdd poenau y tân, ac etto dy ddannedd a grýn rhag maint yr oerfel: ti a wyli wrth feddwl fod dy drueni yn ddi-ymwared : ac a wyli wrth feddwl na wna edifairwch ddim lleshâd: Ti awyli wrth feddwl, pa wedd am gyfgodau o ddifyrrwch byrr, y darfu i't fyrthio i ofidiau poenau tragwyddol: ti a wyli wrth weled na eill wylofain y chwaith itti ronyn lleshad: ie ac yn wylo ti a wybob li ychwanego ddagrau nâg fydd o ddwfr yn y môr, oblegid y mae dwfr y môr yn beth terfynol, eithr ren- wylofain y gwrthodedig a fydd an-herfynol.

wy- Yno y caiff dy lygaid ferchogaidd eu cyffuddio wrth edrych a'r yfprydion erchyll : dy gluttiau mola'r ethufglyw eu dychrynu gan oernad y cythrauliaid ill y yn vdo, a rhingeian dannedd y gwrthodedigion poder, enedig : dy drwyn meindlws a gaiff ei lenwi a drygon ni fawyr drewedig frwmftan : dy archwaeth dewifol a my-boenir â newyn anguriol, dy gêg feddw a fych gan of fyched annifloddadwy: dy feddwl a gyffuddir u wrth gofio mai o ferch i ddifyrrwch zuderol; yr

E 2

DW

hwn fy'n distannu cyn blodeuo, y buost nfor ynfyd, i cholli y llawenydd nefol, a rhedeg yngwysc by ben ir poenau vsfernol, y rhai a barhânt tu hwnt i dragwyddoldeb. Dy gydwybod yn oestadol a'th fráth di pan fyddyliych, mor fynych y darfu i Grist trwy ei bregethwyr gynnig iti faddeuant am dy bechodau, a chynnig teyrnas nesoedd i ti yn rhwydd ac yn rhad, os ty di a wnait gymaint a chredu ac edifarhau: ac mor hawdd y gallysit ti dderbyn trugaredd yn y dyddiau hynny; mor agos a fuost lawer gwaith i edifarhau, ac etto fe ddarfu iti gynnwys i'r byd dy gadw yn anediferiol; ac yn awr fal y mae dydd y drugaredd wedi myned heibio ac ni lewyrcha byth dra-

C

m

ant

gae

o h

chefn.

O, fal y bydd dy ddealltwrieth ar bigau dûr, wrth Aftyried, ddarfod i ti o chwant i gyfoeth darfodedig, golli y tryfor tragwyddol, a chyfnewid dedwyddwch nef am drueni vstern! Lle bydd pob rhan o'th gorph (heb na thorr na thrai a'r boenau) yn cael yn vn flunyd eu penydio yn dragywydd. Yn yPenydiau vffernol yma, fea'th ddifuddir yn dragwyddol ô olwg bendigedig yr Arglwydd, yn yr hyn y mae gwir ddawn a bywyd yr enaid yn fefyll. Ni chei di fyth weled goleuni, nac un golwg ar lawenydd, ond gorwedd mewn trazywyddol boenau y tywyllwch eithaf. lle na bydd trefn ond dychryndod; na llais ond llais cablwyr, a rhai yn vdo; na fŵn ond fŵn y poenau, ar penydwyr; na chymdeithas, ond gyd â diafol ai angelyon: y rhai gan eu bod mewn penyd eu hunain, ni allant gael dim llonyddwch ond porthi eu cynddaredd yn dy bennydio di. Lle bydd poenedigaeth heb dofturi, trueni heb drugaredd, alaeth heb gymmorth, gweiddi heb ddisdewi, aflonydd heb fefur, cyftudd heb efmwythdra, lle mae y prof heb farm, a'r tan heb ddiffoddi : lle bydd digofaint Duw yn ymaflyd a'r dy enaid a'th gorph, fal y Ham is

g. di

ei

d,

u:

di

w

ir-

th

ig,

ph

vn le-

wg

wir

yth

or-

af.

ais

QU,

fol

un-

€4

ne-

heli

heb heb

l y

fflam dân ar y pŷg a'r brwmftan: yn yr hon ti a gei losci yn oestadol, a byth heb ddarfod, marw beunydd, a byth heb farw, beunydd yn ymrwyfo mewn gofidiau angau, a byth heb gael gwared o honynt, nac adnabod diben a'r dy boenau. felly pan ddarfyddo i ti eu dioddef hwynt rifeli mil o flynyddoedd, am bob mil o welltglas fydd ar y ddaiar, neu dywod ynglan y môr, nid wyt ti o ronyn nes i gael diben a'r dy boenau, na rawr gyntaf i'th taflwyd iddynt: iê y maent cyn belled oddiwrth ddiweddu nad ŷnt hwy ond dechreu beunydd. Ond pe bai yn ôl mîl filiwn o flynyddoedd obaith y cai dy enaid colledig ddibendod ar y penydiau hyn,ê fyddai hynny beth cyffur, feddylied fod ryw amfer y diwedd i ddyfod: either cyn fynyched ac y byddo 'r meddwl yn cofie y gair yma byth, dyna vffern arall ynghanol vffern.

Y meddylfryd hwn a bair i'r colledig weiddi ouai, ouai, cymaint a phe dywedent ouc aei, ouc aei. O Arglwydd nid byth, nid byth, eu cydwybod a'i hettyb tal y gareg lefain, aei, aei, byth, byth. oddyma y cyfyd eu toftur Ouai, fef, gwae, ac ôch yn dragywydd.

Dyma yr ail farwolaeth, sef yr union gysfredinol gyslawnder o'r holl felldithrwydd a thrueni: yr hyn sydd raid i'r holl gwrthodedigion colledig ei ddioddef, tra fyddo Duw a'i seintiau yn gyfraunog o ogoni-

ant a dedwyddwch nefol yn dragywydd.

Hyn yma am drueni dŷn ynghŷflwr llygredigaeth, oddieithr ei adnewyddu drwy râs Ynghrift.

Yn ôl hyn i canlyn gwybodath am fywyd dŷn, o herwydd grâdd ei adgenediad trwy Grit.

Myfyrdad am gyflwr Cristion gwedi ei gymmodia Duw yn Ghrist.

6

fy

d

W

h

3

de

80

yr

id

yr

try

ym

Ga

dea

yn

YR awrhon gadewch i ni weled, mor ddedwydd yw y gae duwiol mewn cyffwr o adnewyddiad wedi ei gymodi á Duw ynghrift. Y gŵr duwiol yr hwn fydd a'i natur lygredig gwedi ei adnewyddu trwy râs ynghrift, ac a wnaethpwyd yn greadur newydd, fydd fendigedig o herwydd tri pheth. Yn gyntaf, yn ei fywyd. Yn ail, yn ei farwolaeth. Yn drydydd yn ôl ei farwolaeth.

1. Ei ddedwyddwch yn ei fywyd, nid yw ond mewn rhan, hynny a gynhwyfir mewn faith o be-

thau.

Yn gyntaf: O ran ei fod wedi ei ymddwyn trwy'r ysbryd, ynghrôth ei fam, sef yr eglwys. Ioa. 3. 5. Gal. 4. 26. ac fe â aned, nid o waed, nac o ewyllys y cnawd, nac yn ôl ewyllys dŷn eithr o Dduw Joan. 1, 13. yr hwn Ynghrift ydyw ei dâd ef: fel y mae llun Duw ei dâd, yn adnewyddu ynddo ef

ar gynnydd fwyfwy beunyddiol.

2. Yn ail: efe a gafas yn rhâd, ac yn gyflawn, er mwyn haddedigaethau dioddefaint Crist faddau iddo ei holl bechodau, gwreiddiol a gweithredol, a'r euogrwydd, a'r cospedigaeth a ddigwydd iddynt: a holl gyfiawnder Crist â gyfrifir yn rhwydd ac yn gyflawn iddo: ac felly y mae Duw wedi vno atto: ac yn ei weled yn ddifai ac vnion yn ei olwg, a'i gyfrif, Rhus. 4, 7, 8, 25.

3. Yn drydydd, y mae efe gwedi ei ryddhau oddiwrth gaethiwed Satan, a'i wneuthur yn frawd i Grift, ac yn gydetifedd i feddiannu teyrnas nefoedd: yn ysprydol frenin ac offeiriaid, i offrymmu aberthau ysprydol i Dduw trwy Iesu Crist. Rhuf. 8, 17. 1
Pet. 2, 5.

4. Yn

4. Yn bedwerydd, y mae Duw yn ei arbed ef fel yr arbed dŷn ei fab ei hun a fai yn ei wasanaethu, ar ar-

bed yma fy'n fefyll fal hyn.

lia

dd

iad

yr

WY

dd,

yn 1 ôl

ond

be-

vyn

oa.

red,

o re

ef:

ef ef

wn,

lau

aªr

ynt:

yn

to:

gy-

od-

dd:

han

Yn

1. Nid yw Duw yn dal sulw ar bob bai, eithr yn cyd-ddwyn a'i wendid: Exod. 34. 6. 7. Ni theisi Tâd caredig ei sab allan ir drws yn ei gle-syd.

. Nid yw yn ei gosbi pan ei ceryddo, yn ol ei haed-

dedigaeth, Pfalm. 103. 10.

3. Y mae ef yn ei geryddu ef yn gymmedrol, pan welo nad oes dim arall a eili beri iddo ef wellhau ei fuchedd, 2 Sam. 7. 14, 15. 1 Cor. 11, 32.

4.Y mae ef yn rasusol yn derbyn ei ewyllysgarwch, er bod ei vsudd-dod yn amherstaith: ac felly yn dewis amcan ei feddwl, o staen teilyngdod ei weithr-

ed, 2 Cor. 8. 12.

5. Y mae efe yn troi y melldithiau a haeddodd ef yn geryddon tadoi; ie 105 peth, gofidiau y bywyd, marwolaeth, ie hyd yn oed ei bechodau, yn ddaioni iddo. Rhuf. 8. 28. Pfal. 119, 71.

V. Y mae Duw yn rhoddi iddo ef ei ysbryd glân,

yr hwn fydd,

1. Yn ei santteiddio trwyddo a'r gynnydd, hyd oni byddo fwyfwy yn marw i beched, ac yn byw i gyfia-wnder. Rhuf. 8, 10.

2. Yn sicrhau iddo ei fabwysiad: sef, ei fod ef

trwy ras yn blentyn i Dduw. Rhuf. 8. 16.

3. Yn ei gyssuro ef, i ddyfod mewn bŷfdra, ac ymmddiried ger bron Duw. Ephes. 3, 12.

4. A wneiff iddo yn ddiofn ddywedyd Abba Dad

Gal. 4, 6.

5. A dywallt iw galon ef ddawn gweddi sancteid-

dedig. Rhuf. 8. 26.

6. Yn ei roi i goelio ei fod ese, a'i weddiau yn gymeradwy, ac yn cael ei wrando gan Dduw

E 4

Myfyrdod am gyflwr Cristion gwedi ei gymmodia Duw yn Ghrist.

b

fy

de

W

ha

3

80

yr

mid

yr

on

17%

tri

ym

Ga

dec

yn

YR awrhon gadewch i ni weled, mor ddedwydd yw y gad duwiol mewn cyffwr o adnewyddiad wedi ei gymodi á Duw ynghrift. Y gŵr duwiol yr hwn fydd a'i natur lygredig gwedi ei adnewyddu trwy râs ynghrift, ac a wnaethpwyd yn greadur newydd, fydd fendigedig o herwydd tri pheth. Yn gyntaf, yn ei fywyd. Yn ail, yn ei farwolaeth. Yn drydydd yn ol ei farwolaeth.

n. Ei ddedwyddwch yn ei fywyd, nid yw ond mewn rhan, hynny a gynhwyfir mewn faith o be-

thau.

Yn gyntaf: O ran ei fod wedi ei ymddwyn trwy'r ysbryd, ynghrôth ei fam, fef yr eglwys. Ioa. 3. 5. Gal. 4. 26. ac fe â aned, nid o waed, nac o ewyllys y cnawd, nac yn ôl ewyllys dŷn eithr o Dduw Joan. 1, 13. yr hwn Ynghrifl ydyw ei dâd ef: fel y mae llun Duw ei dâd, yn adnewyddu ynddo ef

ar gynnydd fwyfwy beunyddiol.

2. Yn ail: efe a gafas yn rhâd, ac yn gyflawn, er mwyn haddedigaethau dioddefaint Crist faddau iddo ei holl bechodau, gwreiddiol a gweithredol, a'r euogrwydd, a'r cospedigaeth a ddigwydd iddynt: a holl gyfiawnder Crist â gyfrisir yn rhwydd ac yn gyflawn iddo: ac felly y mae Duw wedi vno atto: ac yn ei weled yn ddifai ac vnion yn ei olwg, a'i gyfris. Rhus. 4, 7, 8, 25.

3. Yn drydydd, y mae efe gwedi ei ryddhau oddiwrth gaethiwed Satan, a'i wneuthur yn frawd i Grift, ac yn gydetifedd i feddiannu teyrnas nefoedd: yn yfprydol frenin ac offeiriaid, i offrymmu aberthau yfprydol i Dduw trwy Iesu Crist. Rhuf. 8, 17. 1 Pet. 2, 5.

4. Yn bedwerydd, y mae Duw yn ei arbed ef fel ; r arbed dyn ei fab ei hun a fai yn ei wasanaethu, ar arbed yma fy'n fefyll fal hyn.

lia

dd

ad

yr

WY

dd,

yn

iol

ond

oe-

vyn

oa.

ied,

n 0

ef:

cf cf

wn,

dau a°r

nt:

yn

to:

gy-

od-

edi dd:

han

Yn

1. Nid yw Duw yn dal fulw ar bob bai, eithr vn cyd-ddwyn a'i wendid: Exod. 34. 6. 7. Ni theift Tad caredig ei fab allan ir drws yn ei glefyd.

2. Nid yw yn ei gosbi pan ei ceryddo, yn ol ei haed-

dedigaeth, Pfalm. 103. 10.

2. Y mae ef yn ei geryddu ef yn gymmedrol, pan welo nad ces dim arall a cili beri iddo ef wellhau ei fuchedd, 2 Sam. 7. 14, 15. 1 Cor. 11.

4.Y mae cf yn rafu fol yn derbyn ei ewylly garwch, er bod ei vfudd-dod yn amherffaith: ac feliy yn dewis amcan ei feddwl, o flach teilyngdod ei weithr-

ed, 2 Cor. 8. 12.

5. Y mae efe yn troi y melldithiau a haeddodd ef yngeryddon tadoi; ie 105 peth, gofidiau y bywyd, marwolaeth, ie hyd yn oed ei bechodau, yn ddaioni iddo. Rhuf. 8. 28. Pfal. 119, 71.

V. Y mae Duw yn rhoddi iddo ef ei ysbryd glân,

yr hwn fydd,

1. Yn ei santteiddie trwyddo a'r gynnydd, hyd. oni byddo fwyfwy yn marw i bechod, ac yn byw i gyfiaunder. Khuf. 8, 10.

2. Yn sicrhau iddo ei fabwysiad: sef, ei fod ef

trwy ras yn blentyn i Dduw. Rhuf. 8. 16.

3. Yn ei gyssuro ef, i ddyfod mewn bŷfdra, ac ymmddiried ger bron Duw. Ephef. 3, 12.

4. A wneiff iddo yn ddiofn ddywedyd Abba Dad

Gal. 4, 6.

5. A dywallt iw galon ef ddawn gweddi sancteiddedig. Rhuf. 8. 26.

6. Yn ei roi i goelio ei fod efe, a'i weddiau yn gymeradwy, ac yn cael ei wrando gan Dduw

er mwyn Crist ei gyfryngwr. Rhuf. 8. 16,

7. Yn ei lenwief 1. A heddwch cydwybod.
2. Allawenydd yn yr Yfpryd glân:iw cyffelybu ir hwn,nid yw pob llawenydd daiarol ond gwael ac ofer yn ei olwg ef. Rhuf. 5.1.ac pen.14,17.

a

40

ar

27

be

H

fee

we

ffy

o. Y mae ef yn cael ei lywodraeth o newydd ar y creaduriaid, yr hyn â gollafai wrth gwymp Adda; ac o hynny y mae iddo lawn rydd-did i twynhau yr boll bethau nis gwaharddodd Duw, mal y gallo cu trin a chydwybod dda. O blegit y mae iddo ficrwydd diogel yn y bywyd hwn o wir gyfiawnder yn yr holl bethau yn y nef, ac ar y ddaiar. Ac efe a geiff gyflawn heddychlawn feddiant o honynt yn y bywyd fydd i ddyfod. Pfal. 8.5. I Cor. 3.22.

O hyn y digwydd nad yw'r holl rai gwrthodedig ond trawsgeidwadau ar y cwbl oll maent yn eu feddu, o ran nid oes iddynt gyfannedd oi heiddaw eu

bunain and reffern. Act. 1.25.

7. Y mae iddo ef ficrwydd o dadol ofal Duw, iw ymddiffyn ddydd a nos: yr hwn ofal fydd yn fefyll

yn y tri phèth hyn. fef,

Yn gyntaf, yn darparu iddo holl angenrheidiau ei enaid ai gorph, yn y byd hwn ac yn y byd a ddaw: fel y bo efe yn ficer naill a'i i gael ei gyfraid, neu i gael dioddefgarwch i fod yn fodlon ir hyn fydd ganddo. Math. 6.32.

Yn ail, am fod Daw yn rhoi iw Angelion sanctaidd orchymmyn niegis iw menidegion, i wilio arno ef yn ddyfal, er mwyn ei ddaioni; ie mewn perigl i werfyllio o'i amgylch o ran diogelwch iddo ym mha le bynnac y byddo. Ie cyminorth Duw a'i a'i hymddiffyn ef, mal cwmmwl liw dydd, ac fal colofn o dân liw nos, a'i ragluniaeth a'i ceidw oddi amgylch rhag gallu y cythraul. Pfal. 34, 7. Job.

Yn drydydd, am fod golwg yr Arglwydd arno, a'i gluftiau yn oefdadol yn barod, i weled ei gyflwr, ac i wrando ar ei gwynfan, ac yn ei amfer nodedig, iw waredu ef allan o'i holl orthrymderau.

Hyd yn hyn am fendigedig gyflwr y duwiol, ar dŷn adgeneoledig yn y bywyd yma: bellach am ei

fendigedig stat yn ei farwolaeth.

W

1-

yn

7.

y

yr eu r-

er

Ac nor.

dig

eu

CH.

iw

fyll

iau

aw:

eu t

an-

an-

ilio

wn

ddo

MIN

a'į

Myriaeth am wynfydedig gyflwr y dyn adgenedledig yn ei farwolaeth.

DAn ddanfono Duw angeu, megis ci gennad i gyrchu y dyn adgenedledig, y mae ef yn dyfed iw gyfarfod hanner y ffordd ir nefoedd; canys y mae eiserch a'i ymarweddiad yno o'i flaen ef. Phil. 3.20. nid yw Angeu na dieithrol nac ofnadwy iddo. Nid yw ddieithrol, o blegid yr oedd efe yn marw teunydd; nac ofnadwy, o ran tra fu fyw, marw ydoedd, a'i fywyd a guddiwyd gyd â Christ yn New. Col. 3, 3. Marw gan hynny iddo ef, nid yw ddim amgen onid gorphywyso oddiwrth ei boen yn y byd, a myned adref i dŷ ei dad, iddinas y Duw byw, i Ierusalem nefol, i blith myrddiwn o Angelion, i'r gynulleidfa gyffredinol, i Eglwys y cyntafenedig, at Dauw barnwr pawb oll, at ysprydion y rhai vnion a berffeithiwyd, at Iesn Cyfryngwr y Testament newydd. Heb. 12. 22, 23. Tra fo ei gorph yn glaf, y mae ei feddwl yn iach,o herwydd bod Duw yn gwnenihur ei wely oll yn ei glefid, Pfal. 41,3. ac yn ei gryfhau ef â flydd ac â dioddefaa wch, ar wely ei driftwch.

a phan fyddo yn cychwyn myned i ffordd yr holl ddw fyd; y mae ef (mal facob, Moses, a fosuab) yn o bl rhoi cyngor ac athrawiaeth dduwiol iw blant a'i 'r gyfnefeifiaid, i wafanaethu y gwir Dduw, a'i anrhyddddu yn vnion holl ddyddiau eu heinioes. A& Ei enaid bendigedig, ni anadla allan ddim ond bene bendithion, a'r cyfryw ymadroddion ag a fo arnynt fain flâs oddiwrth yspryd sancteiddiedig. Megis y diga mae ei ddŷn ef oddiallan yn gwanhau; felly y mae nef, cî ddyn ef oddimewn yn cynnyddu, ac yn cryfhâu. ham Pan to ymadrodd ei dafod ef yn pallu, y bydd o- i'r h chneidiau ei galon yn llefaru yn vwch at Dduw. yn u Pan fo golwg y llygaid yn tywyllu, y mae'r Yfpryd fynu glân yn ei oleus ef oddimewn a helaethrwydd ô oleu- gwo ni ysprydol. Nid yw ei enaid yn ofnus, eithr yn Y hyderus i fyned allan o'r corph, ac i drigo gyd a'r Ar- fanci glwydd. 2 Cor. 5. 8. Y mae ef yn cchneidio mal gwae Paul, Cupio dissolvi, Yr wyf yn deisyf fy nartod; hun a bod gyd a Crist, Phil. 1. 23. As megis Dafydd, ith fel y sycheda yr hydd am ddyfrneint, felly y sycheda ifod fy enaid am danat ti o Dauw: y mae fy enaid goni yn sichedu am Dduw, am y Duw byw, Pa amfend ser y caf ddyfod i ymddangos ger bron Duw? eu c Plalm. 42. 2. y mae ef yn gweddio gyd a'r Seintiau, pa hyd o Arglwdd yr hwn ryt san-a cho Etaidd ac vnion? Tred arglwydd fesu, 19- dewo red abwyppyn. Dat. 22. 20. A phan ddei amfer sydd terfynedig ei ymddatodiad, pryd ei bo yn gwybod ei fod yn myned at ei Dad, a'i Waredydd, mewn heddwch cydwybod, a gobaith ficr o gael meddeuant Myf o'i holl bechodau trwy waed yr oen, y mae ef yn canu mal yr hen Simson fendigedig, ei Nunc dimittis, Tr awrhon Arglwydd y gollyngi dy wâs mewn Y tanghneddyf yn ol dy air, &c. Luc. 2. 29. ac a ddyru ei enaid megis a'i ddwylaw ei hun yn nwylaw fodia ei Dad nefoi, gan ddywedyd gyd â Dafydd: ith Y ddwy-farn ddwylaw di o Dâd yr wyf yn gorchymmyn fy enaid, yn o blegit ty di am gwaredaift o Arglwedd Ddaw 'r gwirionedd, Pfal. 31. 5. a chan ddywedyd yn a' Stephen: Arglwydd Iefu derbyn fy ysbryd. Oes, Act. 7. 59. cyn gynted ac y rhoddo ef ei yspryd bendigedig i fynu: yn ebrwydd y mae 'r Angelion ynt fainctaidd (y rhaioeddynt yn gwilio arno ef o'i enidigaeth hyd ei farwolaeth) yn dwyn ei enaid i'r nef, fel y dygafant enaid Lazarus i fonwes Abralau. I'r hon y mae Angelion da, a gweithredoedd da yn unig yn cydymdeithio a'r enaid: y naill i roi i fynu y peth orchymmynwyd iddynt, a'r llall i gael cu gwobr.

Y corph mewn amfer cyfaddas meg is Teml ar- fanthaidd yr Yspryd glân, âelod i Grist, pridwerth gwaed Mâb Duw, a efyd ei gydfrodyr yn barchedig ihuno yn ei fêdd, meg is yngwely Crist, mewn gobaidd, ith sicr o gael destroi yn nydd adcyfodiad y cysion, ifod efo a'r enaid yn gyfrannog o'r bywyd a'r gogoniant tragwyddol. Ac o blegid hyn, se elwir yn fendigedig nid yn ynig eneidiau y sfyddlonniaid eithr eu cyrph hefyd.

einHyn yma am y fendith fydd yn defcyn ar enaid fana chorph y dŷn adgenedledig yn ei farwolaeth. Gadewch i ni weled ym mhellach pa ryw fendith
afer fydd i ddilyn e'i enaid a'i gorph yn ol ei farwolaeth.
bod

f yn nol ei farwolaeth.

ewn

Yn gyntaf o ddydd marwolaeth hyd yr adcy-

ith Yn ail, o'r adcyfodiad hyd oni adrodder j

Yn drydydd, yn oly farn, i barhau yn dragy.

ogo

i de

2 1

ync Car

jed

wei

der

Ob

am

mw

y !

Wic

gor

ber

dlô

gei

da,

a c

ne

fia

led

fyc

r

dd

yn

ra

yn

hu

lav

ha

mydd.

Cyn gynted ac y darfyddo i'r dŷn adgenedledig roddi ei enaid i fynu i Grift, y mae 'r Angelion sanctaidd yn ei dderbyn iw cadwraeth, ac yn ddi-atteg, yn ei ddwyn i'r nef; ac yno yn ei roi yn anrheg gar bron Crist: lle yr ydis yn ei goroni, a choron cyfiawnder, a gogoniant. 2 Tim. 4. 8. Dad. 2. 10. nid yr hon a haeddodd o herwydd ei weithredoedd da, ond yr hon a addawodd Duw o'i ddaioni haelionus ir rhai oll o wir gariad arno, yn y byd hwn a'i gwafanaetho ef, ac a geisio ei ogoniant. Oh pa ryw lawenydd a fydd hynny i'th enaid ti! yr hwn ni bu arferedig o weled dim ond trueni pechaduriaid, gael gweled wyneb brenin y gogoniant! Ie gweled Crift i'th croefawn, cyn gynted ac i'th ddygir di o'i flaen, gan ei Angelion sanctaidd; a'i groesaw yw hyn, euge bone serve: sef yw hynny, da gwnaethost, croeiaw was da a ffyddlon,&c.dos i mewn i lawenydd dy Feistr:a pha ryw orfoledd a fydd itti weled mil miliwn o Cernbiaid, Seraphiaid, Angelion, Gerseddfeingciau, Arglwyddiaethan, Tymfogaethan, Galluorrwydd? Ephef. 1.21. Yr holl Patrieirch fancteiddiol, Prophwydi, Offeiriaid, Apoltolion, Merthyron, Cyfaddefwyr: a holl eneidian dy gymdeithion, cyfnefeifiaid, gwyr, gwragedd, a' phlant, ar cwbl oll o Sointiau Duw, y rhai a ymadawsant o'th flaen di mewn gwir ffydd Grift, yn fefyll ger bron gorfeddfainge Duw mewn anrhydedd a gogoniant? Os oedd brenhines Sheba, with weled rhwysc ac vidduniant Salomon, o wir fyndod yn dywedyd: dedwydd yw dy myr, dedwydd yw dy weision, y rhai Sydd yn sefyll oth flaen, i glywed dy ddoethineb : pa lawenychu a wna dy enaid ti, wrth ei weled ei hûn wedi cael ei gynnwys i fod ym mhlith y gynulleidfa ogo.

agy.

edig

eli-

yn

a ei

yn im.

l o

odd

iad

ifio

nny

lim

neb

-30

10+

ve:

ld-

1-10

7-

4-

I.

ei-

4

d,

0

di

1-

d

-

10

n

ogoneddus yma, i edrych ar fendigedig wyneb Crift, i ddirnad nerth ei ddoethineb? Pa ryw anrhydedd a fydd i'r wrth weled cynifer mil o filoedd fydd yno, yn dy groefawu di iw nefol gymdeithas! Canys fel yr oeddynt oll yn llawenychu pan droift iedifarhau; felly yr awrhon y maent hwy yn llawenach wrth weied dy goroni, ac wrth dy ganfod yn derbyn goron yr hon oedd ynghadw itti oni ddelit. Oblegid yno ŷ mae Coron Merthyrdod iw gofod am ben y Merthyr a ddioddefod arteithiau er mwyn Efengyl Critt: Coron Morwyndod ar ben y Forwyn a orchfygodd Drachwant. Coron Duwioldeb a Diweirdeb, ar ben y rhai oedd yn gogoneddu Crift yn union, ac yn cadw eu priodas yn ddi-halog: Coron gweithredoedd da, ar ben rhoddwyr elusênau, y rhai a fuant syber wrth dlôdion: coron y gogoniant dilygredig, ar ben y bigeiliaid, y rhai tiwy eu pregethau, au ensamplau da, a droesant lawer enaid o lygredigaeth pechod i ogoneddu Duw mewn fancteiddrwydd buchedd. Pwy a ddichon adrodd yn helaeth faint gorfoledd y llu nefol yma, wrth dy goroni di â gogoniant, a'th drwfiadu mewn disclaer, wise cyfiawnder, ac wrth weled Palmwydden buddugoliaeth yn dy law? o wyched fydd ganddynt ddarfod i ti ddiangc rhag holl drueni r bŷd, rhwydau y cythraul, a phoenau vsfern; a chael o honot yn lle hynny orphywysfa a dedwyddwch yn dragywydd ? Oblegid y mae rawb yno yn ymhyfrydu cymmaint mewn happufrwydd vn arall ac yn ei happufrwydd ei hun, a gweled un arall yn cael ei garu gen Dduw cyftal a'i weled ei hun. Ie y mae ganddynt gynnifer o amryw, fath ar lawenydd, ac fydd iddynt o gyfeillion i gydlawenhau. Ac yn y gwynfydedig ar bendigedig gyflwr

yma, y mae yr enaid yn gorphywys gyd â Christ yn y nef, hyd ddydd yr adcyfodiad : pan gyflawner nifer ei chydwafanaethwyr, a'i chydfrodyr yr hyn y mae 'r Arglwydd yn ei gyfrif yn amfer byrr.

Yr ail râdd o ddedwyddwch dŷn yn ôl marwolaeth fydd o amfer yr adcyfodiad, hyd oni adrodder y farn ddiweddaf. O herwydd af y dydd

olaf,

1. Yr wybrennau defnyddol, y ddaiar ac oll fydd o'i mewn a ymddettyd, ac a burir a thân, 2 Pet,

3, 10, 12, 13.

2. Ar sain yr vdcorn diweddaf, neu ar lais Crift yr Archangel, yr vnrhyw gyrph ac a oedd gan yr etholedigion or blaen, (er eu bod wedi eu troi yn bridd ac yn ddaiaren) a gyfyd drachefn. Ac yn yr vn munud, yr ail dychwel enaid pob rhyw ddŷn iw gorph ei hûn, trwy rinwedd adcyfodiad Crist eu pen, ac a adfywheir ac a gyfodir ou beddau, megis ped faent yn deffroi yn eu gwelau; 1 Cor. 15.52.1 Thef.4: 14.16. Joa. 7.28. Ezec. 37. Rhuf. 8.11. a phâ wedd bynnac y darfu i erlidwyr creulon ddryllio en cyrph hwynt yn ddarnau, neu eu difa yn vlw: etto fe gaiff yr Etholedig weled fod yn wir yn y dydd hwnnw: na syrthiodd blemin o'u pen hwynt.

3. Hwynt hwy a ddeuant allan o'i beddau pob un o honynt, megis foseph allan o garchar, neu Danis el allan o ffau y liewod, neu Ionah allan o fol y mors

fil.

4. Gwedi bywhau mal hyn holl gyrph yr etholedigion hwy a godant yn y cyfryw berffeithrwydd naturiaeth ac y buasent yn ôl eu hardymêrwch anianol, o buasent di anatus: ac yn y cytryw oedran, ac y bydd dŷn grymufaf ynghylch ei dair a'r ddêg a'r hr-

higa betl

yn I

gya der

I

dal

fe c

Isa

She

na Cri

fol.

mu

iro

dda

TW

BIA RIG

tha

iL

na ho

eth

bre

ar

A

on

dig

go

hy

TH

ga

higain oed, pob en yn ei ryw priodol ei hûn; yr hyn beth y mae 'r dyscawdwyr yn tybied tod yr Apostol yn pennodi atto yn y geiriau hyn: Oni ddelom ni en gyd oll yn ddyn persfaith ym mesur oedran cyslawn-

der Crift. Eph. 4. 13. Tertul. de Resur.

Pa anaf bynnag oedd o'r blaen ar y corph, megis dallineb, neu gloffni, neu wargrynni, y pryd hynny fe dynnir ymaith. Ni bydd facob yn glôff, nac Isaac yn ddall, na Leab yn llygadŵyr, na Mephibosheth yn glôff efrydd: Canys gan na fynnai Dafydd na dall na chloff i ddyfod iw dŷ, llai o lawer a fyn Crist o ddallineb a chloffni i aros yn ei gyfannedd nefol. Fe wnaeth Crist yr holl ddeillion i weled, y mudiaid i lefaru, y byddariaid i glywed, ar cloffion i rodio, &c. ar â ddaeth atto ef i ofyn ei râs ar y ddaiar: mwy o lawer yr iachâ efe holl amhersfeithrwydd y rhai a gymmero ef yn gyfrannogion o'i ogoniant yn y nefoedd. Im mblith y llwythau hynny, mid oes vn egwan, y dŷn cleff a neidia fel yr bydd, a thafod y dŷn mud a gân. Isay 35.6.

Ac y mae'n ddigon hysbyfol wrth weled ddarfod i Dduw greu ein rhieni cyntaf ni, nid yn fechgyn nac yn henaf gwyr, ond ynghanol perfleithrwydd eu hoedran, y bydd yr anaplasis, sef y creadwriaeth newydd gwedi marwelaeth, ym mhob modd yn bresseithiach na'r plasis, sef y deunyddiad cyntaf ar ddŷn, o'r hwn y cwympodd ef i gyslwr marwol. Ac nid yw debygol, y gail mebyd, yr hwn nid yw ond amhersseithrwydd, a benaint yr hwn sydd lygrydigaeth, gydhuno yn dda â grâdd corph persiaith godiaeth, gydhuno yn dda â grâdd corph persiaith godiaeth, gydhuno yn dda â grâdd corph persiaith godiaeth.

goneddus.

yn y

vner

nfer

ar-

oni

ydd

ydd

Pet.

lais

zan

yn

yr

iw

en:

ed

4:

dd

phi

116

do

2

-

e

s. C) rph yr etholedigion wedi eu cyfodi mal hyn a gant bedair tra rhagorol goruwch naturiol rinweddau, o blegid,

1. Fe a'i c) four hwy mewn nerth trwy 'r hwn y galiant fod byth yn gauwedig rhag pob d flyg, a gwe-idid.

ndid, ac yn gallu parhau heb arfer o fwyd, diod, neu gwic, a'r fath gynhaliaeth. 1 Cor. 15. 42.

2. Mewn anllygredigaeth trwy 'r hyn ni byddant byth digwyddedig i vnrhyw fath a'r ainhersfeithrw-

ydd, anaf, elefyd, neu farwolaeth.

3. Mewn gogoniant, trwy 'r hwn y discleiria eu eyrph mor eglur ar haul yn y ffurfafen, a chwedi eu gwneuthyd mor amlygd, eu eneidiau a oleua trwyddynt yn fwy gogoneddus o lawer nai cyrph. Math. 13.43. o'r hwn ogoniant yr ymddanghofod tri arwyddlewyrch. y cyntaf yn wyneb Mofes : Exod. 34. 27. yr ail yn y cyfnewidiad ar ddull Crift yn y mynydd, ar trydydd yn wynepryd Stephen. Mat. 17. Act. 6. 15.

Tri arwyddocâd diogel o ogoniant ein cyrph ar y dydd gogoneddus hwnnw. Yno y thydd Dafydd heibio ei wisc bigeilaidd, ac a wisc am dano drwsiad mab y brenin, fefu nid fonathan. Yno pob mordecai cywir, yr hwn a alarodd dan fachliain cnawd llygredig, a gaiff ei drwsiadu a harddwych wisc frenhinol: ac a gaiff Goron Ardderchawg ar ei ben, fel y gallo yr holl fyd weled fal y gwneir i'r hwn y mae brenhin y brenhinoedd yn ei anrhydeddu. Os gwna yrawrhon cyfodiad vn haul ir borau ymddangos mor ogoneddus; O mor ogoneddus a fydd y Dydd hwnnw, pan fyddo aneirif fyrdd fyrddiwn o gyrph y Seintiau, a'r Angelion, yn ymddangos yn oleuach nag cglurdeb yr hau! ! a Chorph Crist mewn gogoniant yn rhagori arnynt oll.

4. Mewn escudrwydd neu gyflymdra, trwy 'r hyn y geill eu cyrph hwy ymgyfodi i gyfarfod yr Arglwydd ar ei ddyfodiad gogoneddus yn yr awyr fel gr eryrod yn ehedeg at sclyfaeth. Math. 24. 28.

At yr hwn efgudrwydd ar gyrph y Seintiau y mae r prophwyd yn pennodi lle y dywedodd, Efai.40.31.

Hwy a wellhant en nerth, ac ehedant fel eryrod, rhedant ac ni flinant, rhodiant ac ni ddiffigiant. Ac at y Cyflwr 034

A

ne

ria

m

Pa

yn

pry

15

eth

15 1

gog y b

ble

hef

hwy

176

Phi

yme

dod

gedi

oed

mae

gê, 1

bct

oho

ofw

am (

yw]

hyſp

nfy

ân y

redor

E

flwr hwn y gellir cymhwyfo y geiriau hyn o ddoethineb : sef yn amser eu gweledigaeth y discleiriant, ac y rhedant yma a thraw, . megis gwieichion mewn fofl.

Ac o herwydd y pedair cynneddfau hyn y mae Paul yn galw cyrph y rhai etholedig a gyfodwyd, yn ysprydol:o blegid mewn cynnedfan y byddant ysprydol, eithr yn unrhyw byth mewn fylwedd. I Cor.

15.46.

,bc

ant

W-

eu

CII

ry-ich.

vy-

27.

dd,

r y

iad

cai

re-

nol:

1 y

nac

vna

ydd

A pha wedd bynnag y mae pechod a llygredigaeth yn y cyflwr marwol hwn, yn gwneuthiar dyn yn is nac Augylion, etto diau pan gorono Dum ef à gogoniant ac ambydedd,ni fedraf fi ddirnad pa fodd y bydd dŷn mewn dim oll yn îs na'r Angelion. o blegid Ysprydion ydynt hwy, ac felly y mae dŷn hefyd o herwyddd ei enaid; iê a mwy na hynny, hwy a gânt gyrph ysprydol wedi eu ffurfi, yn gyffelyb i gorph gogoneddus yr Arglwydd fesu Grist, Phil. 3. 21. Yn yr hwn y mae natur dyn gwedi ymdderchafu trwy undeb personol i ogoniant y Duwdod, ac i anwahanol gymdeithas y Drindod fendigedig: yr hwn anrhydedd ni chennadhaodd ef eriigos oed iw Angelion. Heb. 2, 16. Ac o herwydd hyn y mae i ddŷn ragorfraint vwch eu llaw hwynt oll.Narph gê, nid ydynt hwy ond ysprydion gwedi eu trefnu i ach fod yn wenidogion i'r etholedig. Heb. 1.14.a chynnifer ohonynt ar y cyntaf a wrthwynebodd wneuthur hyn ofwydd, ac ni chadwodd y drefn gyntaf ofodedig, ar am eu balchder a daflwyd i lawr i vstern; Nid fel yw hyn yn lleihau teilyngdod yr Angelion, ond hyspysu faint yw cariad Daw tuag ddynawl ryw. Eithr am yr etholedigion, y rhai a fyddant yma

mae infyw, ar yr ail dyfodiad difymmwth i Grift; Y an yr hwn a lyfe lygredigaeth y bŷl a'r gweith-edoedd o'i fewn, mewn munud ar drawiad amrant flwr gad, a'i goddiwes hwynt lle y bônt, nuill a'i yn

ha

m

fer

ger

box

dd

01

eit

A

gal

oth

ben

me

ini

21.

cin

llaw

fy m

fell

yn I

chry

gwe

o la

ohô

ץ מון ac 1

ogor

i T

(yn

malu, niewn melin rhagluniaeth, a'i yn rhodio rhyd meufydd difyrrwch, a'i yn gorwedd mewn gwelŷ llonyddwch; ac felly gen losci eu amhuredd a'i llygredigaeth, o gyrph marwol a'i gwna hwynt yn gyrph anfarwol, a hyn o gyfnewid a fydd iddynt hwy yn lle marwolaeth. I. Cor. If.

Yno y caiff yr enaid drwy lawenydd gyfarch ei gorph gan ddywedyd: Oh da ymgyfarfuom ni eilwaith fy chwaer annyl, mor hyfryd yw dy lais, mor howddgar yw dy wynepryd, gwedi gorwedd cyhyd mewn agennau creigian, ac mewn dirgel lochefau'r bêdd! Can. 2. 14. yr wyt ti yn wir yn breswylfa cyfaddas, mid yn vnig i mi i drigo ynot, ond y cyfryw vn y mae 'r Yfpryd Glân yn gweled yn gymmwys genddo aros ynddo megis in deml iddo yn dragywydd. Bellach y darfu gauaf ein holl orthrymderau, llifeiriant ein trueni a sychodd yn hysh Y mac cyrph ein etholedigion frodyr yn ymddangor yn ddifcleiriach na blodau 'r Lili ar y ddaiar : fe ddaeth yr amfer i ganu Halleluiah, a llais yr vdcorn a glywir yn ein tîr, Ty di a fuost fynghyfarwr yngwaith yr Arglwydd, ac yn gyfaill i mi mewn erlidiau, a chammau, er mwyn Crist a'i Efengyl; yrawrhon y cawn ni fyned gyd a'i gilydd ilawenydd ein Harglwydd. Megis y dygaist y grou gyd a'm si gynt, felly yr awrhon gyd a mysi y cei wisco y goron. Megis yr banaist gyd a myfi yn helaeth mewn dagran, felly yr awrhon, y medi yn helaeth gyd â myfi mewn gorfoledd. O bendigeftol : dig, iê tra bendigedig a fo 'r Duw daionus! yt hwn (tra fu y rhai gwrthodedig accw yn treulio eu holl amser mewn balchder, chwantau cnaw- a wi dol, bwyta, yfed, a gwagedd halogedig) a roes i ni trwy ras i gydrymu a'i gilydd yn gwilio, ymprydio, a gweddio, yn darllain yr ferythyrau, yn cadw y Sabbôt-bwyt hau,

hau, yn gwrando pregethau, yn derbyn y Cymmun faintaidd, yn cynnorthwyo'r tlawd; gan arfer o weithredoedd Duwioldeb ym mhob goftyngeidyrwydd tu ac at Duw, a rhodio yn gydwybodus i wneuthur yn ôl ein galwadigaeth tû ac at

ddynion.

die

Wh

11

ma

dd

IS.

1 ei

ni

9201

ayd

1 2

yfa-

vn

wys

yn br-

ysb.

ngos

: fe

vd-

hy-

mi

t a'i

lydd

roes

y cei

i yn

he-

lige-

hau,

Yn y man ni chei di glywed fon am dy bechôdau, o herwydd fe a'i maddenir, as a'i cuddir, Pfal. 32.1. eithr pob gweithred dda a wnaethoft, er mwyn yr Arglwydd, a gyhoeddir ac a obrwyir. Llonna dy galon, o herwydd y mae dy Farnwr yn gnawd oth cnawd, ac ascwrn o'th ascwrn dithau. Cyfod dy ben i fynn, a gwêl yr Angelion gogoneddus yma; megis Ilu o Gabrieliaid yn ehedeg attom, i ddywedyd ini fod dydd ein ymwared wedi dyfod, Dan. 9,21. Luc. 21.28. ac i'n trofglwyddo ni yn y cymylau i gyfarfod ein iachawdwr yn yr awyr, wele y maent hwy gar llaw: Cyfod gan hynny fyngholomen, fynghariad, symbryd ferth, a thyred ymaith. Can. 2, 13. 17. Ac felly fel yt iyrchod neu geirw iavainc, y maent hwy yn rhedeg gyd a'r Angelion tu ag at Grift tros ddychrynadwy fymddoedd Bethet.

6. Y byw ar meirw ynghyd, yn y modd hyn gwedi eu bywhâu au gogoneddu, a gynnullir allan o law trwy weinidogaeth fancaidd Angelion Duw, o hôb cwrr a pharthau 'r byd, ac a gippir ynghyd my cymylau; i gyfarfod yr Arglwydd yn yr awyr, ac felly a ddeuant gyd ag ef, yn rhan o'i rwyfg ogoneddus i farnu y colledigion a'r angelion drwg. 1 Thef. 4. 17. 1 Cor 6. 1, 3. Y deuddeg Apost stol a fyddant yn eistedd ar ddeuddeg gorseddfaingc reu- (yn nesaf at Grist) i farnu y denddeg kwyth, y rhai naw- a wrthodafant wrando yr Efengyl a bregethwyd si ni ttwy en gweinidogaeth hwynt. Ar holl Seinbot- bwythau, megis barnwyr hefyd i farnu yr angelion

drwg, a dynion bydawl. Ac megis y derbynniodd pob yn o honynt yn y bywyd yma ras i fol yn chwannoccach nac araill, i ofod allan ei ogoniant ac yn ffyddlonach iw wafanaethu ef; felly y byd eu gogoniant a'i gwobr hwythau yn fwy nag erail yn y dydd hwnnw. 2 Cor. 9.6.

Y lle ar fan yr ymgasglant ynghyd at Grist, a'r lle yr eistedd Crist i farnu, a fydd yn yr awyr goruwch dyffryn Iehosaphat, wrth fynydd yr olewydd, yn gyfagos i Ierusalem, ar y tu dwyrain oddiwrth y Deml, fel y mae 'n debygol drwy bedwar o res

ymmau.

1. Yn gyntaf, O blegid bod yr scrythur sandaidd yn cynnwys cymmaint a hynny mewn geiriau hygoel; foel. 3.11,12. mi a gynnullaf yr holl genedloedd i ddyffryn Iehosuphat, ac a ymresymma ag hwynt yno, Pat ith alluogion ddescyn i lawr o Arglwydd, deffroed y cenhedloedd a deuant i fynu i ddyffryn Iehosaphat. O blegid mogr eisteddaf i farnu y cenedloedd o amgylch. Jehosaphat o'i gyfieithu yw, yr Arglwydd a farn, a'r dyffryn hwn a gafodd yr enw yma, oddiwrth y fuddugoliaeth fawr a roes yr Arglwydd i fehosaphat, ac iw werin ar yr Amoniaid, Moabiaid a thrigolion mynydd Seir, 2 Cron. 20. 1,22, 26. Yr hon fuddugoliaeth oedd arwydd o'r fuddugoliaeth ddiwaethaf a rŷdd Crift y barnwr pennaf iw etholedigion, ar eu holl elynion yn y fan honno y dydd olaf, fel y mae 'r holl Iddewon yn ei ddeongli: Edrychwch Zachar. 14. 4, 5. Pfal. 50. 1. 2, 3, 4, 5. Oll yn cyttuno y bydd y lle yngŷlch vno.

2. Yn ail, O blegid megis y darfu ynghylch yno, groeshoelio Crist a'i draddodi i gywilydd cyhoeddus, felly wwch ben y lle hwnnw yr adcysodir ei ogoneddus orseddfaingc yn yr awyr, pan ddêl ese i ymddangos mewn Barn, i eglurhau ei fon

fow

far

efe

ans

toe cyr a d

ad

pe

foo

Gr yr vi

we

le:

r

ar fe di

ch

ll:

fow-

fowredd a'i ogoniant. Canys y mae ynaddas i Grift farnu y byd a barn gyfion yn y fan honno, lle y bu efe ei hunan yn cael ei euogfarnu, a'i gondemnio yn

anghyfion.

nni.

fod

ant

ydd

ail

a'i

ru-

dd,

rth

ef-

idd

el:

dy-

ât

red

a-

dd

dd

la,

r-

11-

0.

r

Vľ

n.

'n

d.

3-

h

)-

n

ei

-

3. Yn drydydd, O blegid gan weled y danfonir yr Angelion i gafclu ynghyd yr etholedigion oddiwrth y pedwar gwynt, o'r naill gwrr i'r ne foedd i'r llall, y mae yn hawdd profi y bydd y lle y cynhullir hwynt oll ynghyd iddo, yn agos i Ierufalem, a dyffryn Iehofaphat: yr hon fan y mae y rhai fydd gyfarwydd ym meffuryddiaeth y bŷd, yn adrodd ei fod yn gannolbarth wyneb y ddaiar:canys os y terfynau eithaf oddiwrth ba rai, a fydd pedwar cyrrau y byd, rhaid yw i'r ymgyfarfod fod ynghylch y perfydd-bwynt, fef, y canol.

- 4. Yn bedwerydd: O blegid i'r Angelion ddywedyd wrth y discyblion: mai megis y gweisant hwy Grist yn ymdderchafu oddiar fynydd yr olewydd, yr hwn sydd vwchlaw dysfryn Iekosaphat feliy yr vn agwedd y daw ef i wared o'r nesoedd. Act. 1.9. 10, 11,12. Dyma feddwl Aguinas a'r holl Mgolwyr, oddieithr Lombart ac Alexander Hales.
- s. Yn ddiwaethaf: pan fyddo Crist yn eistedd yn ei orseddfainge ogoneddus, gyd â llawer miloedd o Seintiau, ac Angelion, yn llewyrchu yn oleuach na chynifer o Haulau mewn gogoniant, ac yn eistedd o'i amgylch: a chorph Crist mewn gogoniant a phrydferthwch yn rhagori arnynt oll: y colledigion gwedieu didôli, ac yn aros ar y ddaiar i wared; canys y llaw ddehau sydd yn arwyddocâu bendigedig, ar llaw aswy melldigedig gyslwr: Crist yn gyntaf a adrodd barn gollyngdod a rhyddhâd, a thragwyddol fendith i'r etholedigion. Yn gyntaf, o herwydd wrth glywed hynny, y myn ef chwannegu

gosid y gwrthodedig. Yn ail, i ddangos ei sod ei yn barottach i roi Trngaredd na Barn. Ac sal hyn o orseddsainge ei Fawrhydi yn yr awyr (yngolwg ac yn ynglyw yr holl s.d) y datean ef wrth ei etholedigion: Denneh chwi sendigedig blant sy nhâd, meddiennwch y deyrnas a barotowyd i chwi cyn deshreuad y byd, &c. Mat. 25. 34.

Deuch chwi] dyma ein bendigedig vndeb ni â

Chrift, a thrwyddo ef a'r holl Drindod.

Fendigedig] dyma ein rhyddhâd ni oddiwrth ein holl anwireddau, a'n cyflawn gynyscaeddu â grâs, a dedwyddwch.

Blant fy nhad] dyma 'r Awdur oddiwrth yr hwn trwy Grist y mae ein hapusrwydd ni yn deil-

liaw.

Meddiennwch] dyma ein mabwysiad ni.

T Deyrnai] gwelwch ein etifeddiaeth, a'n meddiant.

A barotowyd] gwelwn ofal Duw dros ei ddewi-fedig.

Er pan seiliwyd y byd] o rad, tragwyddol, an-

ghyfnewidiol etholedigaeth Duw!

Oh mor rhwymedig yw'r enediau hynny i garu Duw, yr hwn o'i wir ewyllys da a'i arfaeth, a'i dewifodd ac a'i carodd hwynt, cyn iddynt wneuthur nu da na drwg, Rhuf. 9, 3.

Canys yr oddwn newynog, &c.

O Ddaioni Crist, yr hwn sydd yn dal sulw ar holl weithredoedd ei blant, iw gwobrwyo hwynt am dan-ynt! Pa faint yw'r cariad sydd ganddo ef i gristianogion truain, yr hwn sydd yn cymmeryd pob gweithred trugaredd a wneler iddynt hwy er ei swyn ef, fel pe gwneuthid iddo ei hûn! Denwch attaf st, yn yr hwn y credasoch syn i chwi syngweled: 1 Pet. 1. 8. yr hwn

De

gara

wilyd tragv

Er ac i'c

mello agew y cev

nyfei

ych. Nhâ

yn 2 Co

wyd feng ynni

med myf o he

gene yn:f

ir d

Sail

ym yba

gwo

garasoch, ac a geisiasoch mor ewyllyscar, a thrwy lawer o orthrymderau.

Deuwch yr awrhon o flinder i orphywys, o gywilydd i ogoniant, o fafn angau, i lawenydd bywyd tragwyddol.

Er fy mwyn i y disenwasant chwi, ich erlidiwyd,

aci'ch melldithiwyd.

ddi-

i â

cin

râs,

d-

vi-

n-

H

e-

A

Ond yr awrhon yr ymddengys i'r holl Esauiaid melldigedig accw mai chwi ydyw y gwir Iacabiaid, agewch dderbyn bendith eich Tad nejol, a bendigedig y cewch fod. Eich tadau, eich mammau, ac'h cynyseisiaid a'ch gwrthodasant, ac a'ch rhoesant ymmaith, er mwyn fyngwirionedd i, yr hwn yr oeddych chwi yn ei saentumio: Ond yn awr fy Nhâd i a fydd yn Dâd i chwi, a chwi a gewch fod yn feibion ac yn ferched iddo yn dragywydd.

2 Cor. 6,18.

Fe a'ch bwriwyd chwi allan o'ch tiroedd a'ch bywyd, ac ymadawsoch a'r cwbl er fy mwyn; a'm Efengys, eithr fal y bo yn eglur na chollasoch môch
ynnill, eithr ynnill wrth golli: yn lle etifeddiaeth a
meddiannau bydol, chwi a gewch seddiannu gyd â
mys etifeddiaeth fyn neyrnas nesol, lle y cewch sod
o herwydd cariad yn feibion: O herwydd braint,
genedigol yn etifeddion: O herwydd anrhydedd
yn srenhinoedd, O herwydd sancteiddrwydd yn osseiriadau. Ac chwi ellwch yn hyf syned yr awrhon
i'r meddiant, o blegid fyn Nhad a'i darparodd, ac
a'i cadwodd i chwi er yr amser cyntaf y gysodwyd
fail y byd.

Yn ebrwydd yn ol y farmhon o ryddhâd a bendith, ymae pob yn yn derbyn ei goron yr hon y mae Crist ybarnwr cyfion yn ei roi am eu pennau, megis gwobr, yr hon â addawodd ese o'i râs a'i drugaredd, i ffydd a gweithredoedd da y rhai oll a garent i ymddanghosiad ef mewn gogoniant, 2 Tim. 4.8.

F 4

Yro pob un gan gymmeryd ei goron oddiam ei ben, a'i gefyd a'r lawr (fal petteu) wrth draed Crift; a chan ymostwng en hunain ag vn galor, ac un ileferydd, mewn undeb â chyfundeb nefol a ddywedant fal hyn: Dadc, 4.5,10. Moliant, anrhydedd, a gogoniant, anerth, a diolch a fyddo i ti' yr nen bendigedig, yr hwn wyt yn eistedd a'r yr orseddfainge, a laddwyd, ac a'n prynuist ni i Dduw a'th waed, o hob cenedl, ieithoedd a phobloeda, ac an gwnaethost ni yn frenhinoedd, ac yn effeiriaid i Dduw i deyrnasu gyd â thi yn dy deyrnas yn oes oesoedd. Amen.

Yno y cânt hwy eistedd yn eu gorseddfeingciau, au metr, megis barnwyr a'r y gwrthodedigion, a'r Angelion drwg, i glodfori a dwyn tystiolaeth o v. mien farn Crist y Barnwr goruchaf, 1 Cor. 6,1,2.

Gwedi adrodd barnedigaeth y colledigion, y og-

flawna Crift ddwy weithred arbennig.

1. Yn gyntaf rhoi yr etholedigion iw Dad: Ioan. 17.13, 14, 15. Gwel o Dad cyfion dyma y that a roddaist i mi, mi a'i cedwais hwynt, mal na chollodd un o honynt, mi a roddais iddynt dy air di : ac bm a'i credafant ef, n'r byd a'i cashaodd hwynt am nad oeddynt o'r byd magis nad oeddwn innam or byd.

Acyrawr hon O Dad myfi a fynnwn i'r rhai 4 roddnist i mi, fod gyd â mi lle yr ydwyf, fel y gwelant gogoniant a roddaist i mi, fel y byddwyf fi ynddynt bwy faith yn vn, fal, gwyppo'r byd mae tydi am banfo-nodd i, a'th fod yn ei caru hwynt fel y ceraist si. Joan.

17. 23, 24.

2. Yn ail, Crist a ddyru i fynu y deyrnas i Dduw y Tad, hynny yw, a baid a gwafanaethu fwydd ei gyfryngdod, with yr hon, megis y mae yn Frenn, Offeniad, Prophwyd, ac yn ben yr Eglwys, fe

fat-

fathrodd ei elynion, ac a reolodd ei bobl ffyddlon, â'i Yfpryd, ei air, a'i Sacramentau. Felly pan to efe yn gado ei Deyrnas o râs, tros ei Eglwys yn y byd hwn, yn ddi atteg fe a lywodraetha fel y mae yn Dduw gogyfuwch a'r Tad, a'r Yfpryd glân, yn ei Deyrnas o ogoniant yn dragywydd, Nid i leihau dim a'r deilyngdod ei Ddyndod, eithr i hyfpyfu yn eglurach ogoniant ei Dduwdod. Felly megis y mae ef yn Dduw, efe a gaiff o hynny allan, yn mhob cyflawnder heb gyfryngau oddiallan, reoli oll

ynoil. 1 Cor. 15, 24.

aed

lor,

ol a

rbj.

dd-

ath

W-

w i

au,

a'r

2.

Oy:

an.

odd

WY

rad

or

.4

atj

vy;

fo-

ın,

UW

m,

at-

O'r orfedd a'r brawdle yma, y cyfyd Crift a'i holl ogoneddus gynalleidfa o etholedig Angelion, a Seintiau, ac a eiff i fynu yn orfoleddus mewn trefn, allywodraeth i nef y nefoedd, a'r cyfryw hyfrydlais cerddwriaeth nefol iw canlyn: Fal y caffo y gan honno, a ddywedodd Dafydd ei gwirio yn hollawl: fe weth Duw i fynn mewn gorfoledd, yr Arglwydd gyd a fwn yr vdcorn, cenwch foliant i Danw, cenwch foliant i'r Brenin, cenwch foliant : o blegid Duw ydyw brenin yr holl ddaiar, efe biau mdderchafu mewn mawredd Pfal. 47,5,6,7,9. A'r briodasgerdd honno yn Ioan: ymlawenhawn, ac ymbyfrydwn, a rbown anrhydded iddo ef,o blegid y mae priodas yr oen yn dyfod, a'i wraig ef. a ymbaratodd. Alleluiah: Oblegid yr Arglwyd Dduw oliallagg sy'n teyrnasu. Datc. 19, 6, 7.

Y trydydd a'r radd olaf o fendigedig gyflwr y dŷn adgenedledig yn ôl marwolaeth, fydd yn dechfau ar ôl adrodd y farn a bery yn dragwyddol heb dra-

nge na gorphen,

hun

lle t

ei g

dŷn

ddin

dig,

ned i w

m4

den

per

EON

0 60

ida

ber

des

bur

a'r

ne

cr

fo

ça

de

Y

.pı

h

20

Myfyrdod am gyflwr bendigedig ŷ Dŷn Adgenedledig, yn y nef, gwedi ei derbynnio ef ei farno ollyngdod, ger bron brawdle Crist, a'r Ddydd y Farn ddiwaethaf.

Y Mma y mae fy myfyrdod yn llewygu, am pin fcrifennu yn cwympo om llaw, y naill heb allael deall, a'r llall heb allael rhoi ar lawr, y diddanwch tra godidog, a'r tragwyddol bwys gogoniant (o'r hwn nid yw holl ddioddefiadan y byd hwn yn deilwng) 2 Cor. 4. 17. Rhuf. 8. 18. Yr hwn a gânt hwy (sef yr etholedigion) gyd a'r Drindod fendigedig, ei feddiannu, o'r pryd y derbynnir hwynt gyd â Christ yn gyd etifeddion, o'i dernas, a'i lawenydd tragwyddol.

Etto ni allwn roi cais arno fal hyn: y mae'r Scrythur fanctaidd yn dangos allan (i'n dealltwriaerh ni) ogoniant y tragwyddol a'r nefol lawenydd

mewn pedwar peth :

Sef 2. T Golygyn.

3. Rhagorfreintian yr etholedigion yno.

6 4. *. Frwythau y rhagorfreintian bynny.

effeithiau.

T Lle.

Y Lle ydym nef y nefoedd, neu y drydydd nef, yr hon a elwir paradwys: 1 Bren. 8. 2 Cor. 12. 24. Y lle yr escynnodd Crist(yn ei ddynol anian) mbell wwchlaw yr holl nefoedd gweledig, y Stafell y priodasfab, yr hon y mae y sfurfasen â llen frêithlas o sêr gwreichionllyd, a phlanêdau gogoneddus, yn ei chuddio, mal na eill llygaid llygredigol y cnawd moi chaniod. Yr Yspryd glân (gan ei osod ei hun

ne-

nn e

ldy

Pin

m-

ni-

pn

a

n-

nt

0-

r

1

hun at ein gwendid ni) fydd yn datcan gogoniant y lle hwnnw, yr hwn nid all neb ei iawn brifio, wrth ei gyflybu a'r pethau gwerth - fawroccaf yngolwg dŷn. Ac am hynny y mae ef yn Ei gyfflybu i'r ddinas fawr sanctaidd a elwir Jerusalem nefol. Lle In unig y mae Duw a'i bobl, (y rhai sydd gadwedig, a chwedi en scrifenna yn llyfr yr oen) yn cyfanneddu: wedi ei hadeiladu oll o aur coeth, yn debyg i wydr gloiw nou rifial, ei mar o faen fashis, a fail y mur o dden ddeg rhywogaeth o feini gwerthfawr, a denddeg o byrth, a phob un wedi ei adeiladu o un perl, tri phorth yn tueddu tu ac at bob un o bedwar congly byd; ac Angel with bob porth, (fel synifer oborthorion) fel na chaffo dim aftan ddyfod i mewn iddi. mae yn bedwar ochrog, ac am hynny yn berffaith: yr hod, y lled, a'r vehder sydd o un faint, dendeng mil o stadian i bob fordd, am bynny chang, a gogoneddus. a'r byd canol ei heolydd, y mae afon bur o ddwfr y bywyd yn rhedeg yn oestadol, cyn loiwed ar grifial, am hynny yn iachus. Ac o'r naill du i'r afan y mae pren y bywyd yn tyfu yn dragywydd: yr bwn sydd yn dwyn deuddeg math a'r ffrwythau, am bynny yn ffrythlon. A dail y pren sydd iechyd i'r cenedloedd, am bynny yn iachus. Dat 21.

Nid oes gan hynny fangre mor ogoneddus o ran creadigaeth, mor hyfryd o ran diddanwch; mor gyfoethog, o ran meddiant, mor gyffurus o ran cyfannedd. O blegid y brenin yno ydyw Cirst, y gyfraith, cariad: yr anrhydedd, gwirionedd: y dynghneddyf, dedwyddwch: y bywyd, tragywyddoldeb. Y mae yno oleuni heb dywyllwch: llawenydd heb prudd-der, iechyd heb glefyd, cyfoeth heb eisiau: geirda heb anair: glendid heb anaf: esimwythdra heb poen: golud heb rydu, bendith heb drueni: ac hyfrydwch byth heb ddibennu. Mor union y gallwn ni lefain allan gyd â Dafydd am y ddinas

hon:

go fw

ni

hy

D

wy

we o l

y l

ei

(cs

gy

oh

Jo

712

å one

one

ni

922

wei

rak

fec

rhy

net

try

De

ei 1

ma

hon:Pethan gogoneddus a draethir am danat ti o ddi nas Duw, Pfal. 87.3. Ac etto yr holl bethau hyn a ddywedir yn ol gwendid ein dealltwriaeth ni. blegid y mae'r nefoedd yn rhagori ar yr rhain ol mewn gogoniant, cyn belled, na ddichon tafod dŷn ei adrodd,na chalon dŷn ddirnad ei gogoniant, megisy tyftiolaetha Paul yr hwn a fu ynddo'i Cor.2.5.2 Cor,

O nedwch i nimau ymhoffi yn y bythod yma o brenniau, neu feini, 'neu dai wedi eu tylino o bridd y rhai nid ŷnt ond pebyll annuwioldeb, ac anneddan pechaduriaid; eithr difgwyliwn yn hytrach, ac hiraethwn am y ddinas nefol yma, faer ac adeiladydd yr bon you Duw. Yr hon y darfu iddo ef, (yr hwn nid yn gywilydd ganddo i alw yn Dduw i ni) ei pharattoi i

ni, Heb. 11. 10.

2. Y Golygyn.

7 Cyflawn fendigaid, ar gogoneddus olygyn i'r holl ddeallus, a'r rhefymmol greaduriaid yn y nef ydyw Duwdod, mewn Trindod o berfonau; heb yr hwn nid oes na llawenydd na dedwyddwch, eithr gwir gyflawndra gorfoledd fydd yn fefyll yn ei twynhau ef.

Y Golygyn hwn a gawn ni ei fwynhau mewn dwy

ffordd.

Yngmaf, trwy fendigedig olwg ar Dduw.

Yn ail, trwy gyfrannogi Cymmun digyfrwng a'i

Dduwiol anian ef.

Y wynfydedig olwg ar Dduw ydyw honno yn unig fydd yn rhyngu bodd i anherfynol feddwi dŷn Canys y mae pob peth yn tueddu at y perfeddbwynt neu 'r canol. Duw ydyw perfeddbwynt yr enaid: am hynny (mal clommen Noah) ni fedr ef gael doe gorphywys, nac ymlawenhau, nes y dychwelo iw

fwynhau ef.

ddi

hyn

a oll dŷn

gis y Cor,

na o

ridd,

ddau

c hi-

ld yr

d yw

toi i

n i'r

d yn

nau;

wch,

dwy

g a'i

n u-

gor-

Nid oedd y cwbl a roes Duw i Moeses yn bodloni ei feddwl ef, o ni chai ef weled wyneb Duw : am hynny y mae yr holl Eglwys yn gweddio yn ddifrifol: Dum a drigarhão wrthym, ac an bendithio, a thywynned llewyrch ei wyneb arnom. Pfal. 67. 1. Pan welodd Paul vnwaith y fendigedig olwg honno; byth o hynny allan ni wnaeth gyfrif, o olud neu ogoniant y byd hwn, yn ei herwydd, mwy nag o dom: ac yn ei holl fywyd o hynny allan ni bu ef ond ocheneidio (cupio dissolvi) yr wyf yn dymuno fy nattod, a bod gyd â Christ. Phil. 1. 23. Crist hefyd a weddiodd yn ei weddi ddiwaethaf tros ei holl etholedigion, ar gael o honynt feddiannu y weledigaeth fendigedig yma: Joan. 17. 24. Y Tad, y rhai a roddaist i mi, yr wyf yn ewyllysio lle rwyf fi, fod o honynt hwythau hefyd gyd a myfi: (i ba beth?) fel y gwelont fyngogoniant, &c. os discleiriodd wyneb Moeses pryd na buasai ond deugain niwrnod gyd â Duw, ac heb weled dim ond ei du cefn: Exod. 34. 29. pa fodd y byddwn ni yn discleirio, pan so'm yn cael ei weled ef wyneb m wyneb yn dragywydd, a'i adnabod ef, fel yr astweinir ninnau, ac fel y mae efe? 1. Cor. 13. 31. yn ci I Joan. 3.2. Yno ni elwir yr enaid mwyach, Marah, sef chwerwder, ond Naomi, sef tegwch. Oblegid fe dry Duw ei chwerwder byrr ef, yn brydferthwch aglendid trawyddol. Ruth 1. 20.

Yr ail fodd i feddianu y golygyn hwn, yw cael rhydd-deb a chydundeb tragwyddol gyd â Duw yn y Hyn yr ydym ni yn ei gael, yn gyntaf, nefoedd. trwy fod megis yn aeledau i Grift, gwedi ein vno a'idŷn Ddyndod ef, a thrwy ci Ddyndod, (yn bersonol gwedi wynt ei vno a'r Gair) yr y'm gwedi ein vno ag cf, megis y aid: mae efe yn Dduw: a thrwy ei Dduwdcd ar holl Drin-

gael dod.

Y colledigion yn y dydd olaf a gânt weled Dui (fel barnvyr cyfion) iw cospi, eithr o ran bod y cymmun yma yn niffyg, ni chânt hwy na grâs na gogoniant oddiwrtho. Canys diffyg y Cymmun hwn a wnaeth i'r cythrauliaid (pan welfant Grift) lefain allan, Quid nobis teoum? fef, beth fydd i ni a wnelom a thi, O Fab y Duw goruchaf? eithr (trwy rym y Cymmun yma) fe eill yr enaid edifeiriol fyned yn hyf a dywedyd wrth Grift (fel Ruth wrth Boaz) lleda aden gwisg dy drugaredd dros dy lawforwyn; canys fy nghafathrachwr ydwyt ti. Ruth. 3.9. Cymmundeb hwn a addawodd Duw i Abraham, pan roddodd efe ei hun yn wobr fawr iddo. Gen. 15. 1. Ac y mae Crift yn gweddio a'r iw holl eglwys ef gael ei fwynhau. Y Cymundeb hwn y mae St. Paul yn ei roi ar lawr ar vn gair lle dywedodd, Y bydd. Duw i ni ell yn oll. Joan. 17. 20. 21. 1 Cor. 15.18. Gwir yw fod Duw yr awrhon i ni oll yn oll, eithr trwy. gyfrwng, a mefur bychan. Eithr yn y nef Duw ei hûn yn ebrwydd mewn cyflawnder mefur heb gyfranniad, a fydd i ni yn bob daioni, ar a allo cin eneidiau ni, a'n eyrph ei ddeifyf a'i ddymuno. Efe ei hun a fydd yn iachadwriaeth, ac yn llawenydd i'n heneidiau, yn fywyd ac iechyd i'n cyrph, yn lendyd i'n llygaid, yn gerdd i'n clustiau, mêl i'n geneuau, pêrarogl i'n ffroenau, ymborth i'n boliau, goleuni i'n dealltwriaeth: bodlonrhwydd i'n meddyliau: a difyrrwch i'n calonnau: a pha beth a eill fod yn eisiau lle bydd Duw ei hun yn enaid i'n eneidiau ni? Yr holl nerth, fynwyr, diddanwch, rhinwedd, lliwiau, perflaithdra, melufdra, a'r holl ddaioni fydd mewn dynion, anifeiliaid, pyfgod, adar, prennau, llyfiau, a'r holl greaduriaid, nid ydynt ond megis gwreichion o'r pethau fydd yn Nuw ei hûn mewn perffeithrwydd anfeidrol. Ac ynddo ef y cawn eu meddiannu mewn modd perffeid liach, a bendigediccah o lawer. Efe

C

n

a

e

y

y

n

Efe ei hûn a wasanaetha 'r twrn yn eu lle hwynt oll: Na y creaduriad gorau(yr rhai fyddi'n gwafanaethu ni yr awrhon (ni chânt gymmaint o anrhydedd a'n gwafnaethu ni y pryd hynny. Ni bydd eisiau na 'r haul, na'r llenad, i lewyrchu yn y ddinas honno. O blegid y mae gogoniant Duw yn ei goleno hi Datc,21, 23. Ni bydd chwaith yn rhaid wrth un math ar greadur pryd y byddom yn cael meddiannu y creawdr ei hunan. Pan fôm ni gan hynny, yn gweled rhyw beth godidog mewn rhyw greadur, dywedwn wrthym ein hunain, pa faint godidoccah yw'r hwn, a roes y godidawgrwydd yma? Pan welom ni ddoethineb dynion, y rhai sydd yn meistroli creaduriaid cryfach nachwynt eu hunain; a'i deongliad yn rhagflaenori yr haul ar lloer, gan ofod ar lawr yr amfer yr ecclipfiant, neu y tywyllant hwy: diwedwn wrthym ein hunain, Oh mor rhyfeddol yw doethiaeb Duw, yr hwn a'i gwnaeth hwynt mor ddoeth! Pan yftyrion ni nerth y Morfeirch, Oliphantiaid, Temestl y gwynt, a thwrf y daran ddychrynllyd; dywedwn wrthym ein hunain mor nerthol, mor alluog, mor ofnadwy yw'r Duw hwnnw, fydd yn gwneuthur y cryfion ar erchill greaduriaid yma! Pan fôm ni yn archwaethu Pethau melusber, dywedwn wrthym ein hunain, Oh mor felus ydyw'r Duw hwnnw, oddiwrth ba un y cafodd yr holl greaduriad hyn eu melufdra! Pan fôm ni yn gweled cyfliwiau perffaith, y rhai fydd ar flodau, ac adar, neu'r glendid cariadus fydd a r ferched; dywedwn, oh mor howddgar yw'r Duw a wnaeth yr rhain yn howddgar !

A os darfu i'n Duw anwyl raglunio i ni gynifer o ddifyrrwch godidog, tra fôm yn myned trwy Bochim, fef y dyffryn hwn o wylofain; Pa fâth ddidanwch yw hwnnw, a ddarparodd ei ni pan gaffom ni fyned i mewn i lŷs llawenydd ein meistr? Pa fôdd bydd ein eneidiau ni yno yn ymhyfrydu o gariad ar

y fath Dduw cariadus? mor ogoneddus yw'r golwg o Seintiau nefol, ac mor garuaidd yvv golwg ein Iachawdwr grafufavvl.

3, Y Rhazorfreintian Sydd i'r etholedigion yn y nefoedd.

O Herwydd y Cymmun hwn â Duw, fo fyddi'r Etholedigion bedwar o ragorfreintiau tra go-

didog, yn y nefoedd.

1. Yn gyntaf, hwynt hwy a gânt deyrnas Dduw yn ctifeddiaeth: ac â gaut fod yn wyr rhŷdd O Ierusalem nefol, i Pet. 1. 4. St. Paul o herwydd ei fod yn ddinasydd rhyddo Rusain a ddiangodd heb ei stlangellu; Act. 22. 26. 28. eithr y rhai a so vnwaith yn ddinasyddion rhyddion O ferusalem nefol, syddant byth diangol oddiwrth silangellau poenau tragwyddol. O blegid y rhyddhad yma a brynwydi ni, nid â rhif o arian, ond a gwerthfawr waed Christ, i Pet. 1. 19.

2. Yn ail: hwy a gânt oll fod yn frenhinoedd, ac yn effeiriaid; Datc. 5. 10. yfprydol frenhinoedd, i deyrnafu gyd â Christ, i orfoleddu goruwch Satan, y byd, a'r gwrthodedigion, Rhus. 16. 20. ac offeriaid Ysprydol o foliant a diolch yn dragywydd, 1 Pet. 2. 5. Am hynny y dywedir eu bod yn gwisco Coronau a gynau, Datc. 6. 11. O pa gyslur a diddanwch yw hyn i dadau tlodion, a llawer o blant ar eu helw? os hwynt hwy a'u maethant ac a'i meithrinant yn ofn Duw, i fod yn wir gristianogion, yno y byddant yn

dadau i gyniser o Frenhinoedd ac Offeiriaid.

3. Yn drydydd eu cyrph hwynt a oleua fel discleirdeb yr baul yn y ffursafen: fel gogoneddus gorph Crist, yr hwn a daiscleiriodd yn eglurach na'r haul hanner dydd, pan ymddanghosodd ef i Paul.

Mat. 13. 43. Phil 3. 21. AR. 22. 6. Llewyrch neu

gyfcod

G

n

C

W

h

g

lt

d

d

le

S

W

7

i'r

0-

74

4-

yn

n_T

nt

g-

ft,

d,

n,

id

2.

och

fn

fus
'r
ul.
u
d

gysgod o'r hwn oleuni gogoneddus oedd ymrithiad Moeses ac Elias gyd a'r Arglwydd a'r y mynydd sanctaidd, Luc. 9. Mar. 9.3. Am hynny (medd yr Apostol) fe a gyfyd yn gorph gogoneddus, ie yn gorph ysprydol, 1 Cor. 15. 44. nid o herwydd ei sylwedd, ond o herwydd ei gynneddfau, yn ymgynnal trwy foddion ysprydol, a chanddo gyslymdra (sel Angel) i ascynac i ddiscyn. Oh pa anrhydedd ydyw fod ein cyrph ni (y rhai sy'n braenu yn waelach na burgyn yn y byd) yn cael eu hadgysodi mewn gogoniant yn debyg i gorph mab Duw es hûn!

4. Yn ddiwaethaf, y maent hwy yno gyd a'r Angelion sanctaidd, heb na blinder na lludded yw cythryblu, yn cynnal Sabboth oesdadol i ogoniant, anrhydded, a moliant y Drindod tra-bendigedig, am gren, gwaredn, a sancteiddio yr Eglwys; ac am ei allu, ei ddoethineb, ei gysiawnder, ei drugaredd, a'i ddaioni, yn llywodraethu nês a daiar. Pan fyddych di yn gwrando cydseiniad melysgerdd miwsic, mysyria mor ddedwydd fyddi di pan fych gyd â chor o Angelion, a seintiau nesol yn cydganu dy ran o'r Alleluiah ysprydol honno, a'r y tragwyddol fendigedig Sabbôth: Lle bydd y sâth amryw ddisyrrwch, a digonolrhwydd o lawenydd, a'c nad adwaenant syth slinder wrth eu gwneuthur, na diwedd o'u hysrydwich.

4. Ffrwythau digwyddedig oddiwrth y rhagors freintiau bynny.

Oddiwrth y rhagorfreintiau hyn, y cyfyd i'r etholedigion dri mâth a'r effeithiau hynod.

Wynt hwy a gânt adnabod Duw trwy wybodaeth perffeithlawn: cyn belled ac y byddo poffibl i'r creaduriaid ymgyffred y Creawdr. O blegid yno y cawn weled y Gair, y Creandwr; ac yn y gair, yr holl greaduriaid a'r a greawdd y Gair: fel nad rhaid i ni ddyfcu wrth y pethau a wnaethpwyd,wybodaeth am dano ef,trwy'r hwn y gwnaethpwyd pob peth. Y creaduriaid godidoccaf yn y bywyd hwn, nid ŷnt ond megis llen dywyll gwedi ei thynnu rhwng Duw â ni; a phan dynnir y llen bonno o'r neill du, yno y cawn weled Duw wyneb yn wineb, a'i adnabod fel i'n adwaenir, 2 Cor. 3. 16. 1 Cor. 13. 12. Nyni a gawn gydnabyddiaeth a'r allu y Tâd, a'r ddoethineb y Mâb, ac a'r râd yr Yfprydgl n; ac a'r anwahanol anian y Drindod fendigedig. Ac ynddo ef ni gawn adnabod nid yn vnig ein holl gyfeillion y rhai a fu farw mewn ffydd Grift, ond yr holl ffyddloniaid hefyd a'r a fu erioed ac a fydd bŷth. Canys,

1. Y mae Crist yn dywedyd i'r Juddewon y caent hwy weled Abrabam, Isaas, ac facob, a'r holl brophwydi yn neirnas Dduw: am hynny hwy a gânt

eu hadnabod hwynt. Luc. 12. 28.

2. Yr cedd Adda yn ei ddiniweidrwydd yn gwybod fod Efa yn afewrn o'i afewrn ei, ac yn gnawd o'i gnawd ef, cyn gynted ac y deffrôdd efe: Gen. 2.23. gwell o lawer y cawn ni adnabod ein tylwyth, pan ddeffrôm ni gwedi ein perfleiddio, a'n gogoneddu yn yr adcyfodiad.

3. Fe

L

I

lo

fe

ef

hy

re

iw

I

am

yn

Sife

3. Fe adnabu yr Apostolion Grist yn ol ei adey-sodiad, a'r Seintiau y rhai a gyfodasant gyd ag of, ac a ymddangosasant yn y ddinas sanctaidd. Mat. 27.

4. Petr, I ago, ac Ioan a adhabuant Moeses, ac Elias, yn y gwedd newidiad, Mas. 17. 3, 4. pafaint mwy o gydnabod a gawn ni y naill a'r y llall,

pan fôm ni oll gwedi ein gogoneddu.

c-

n

r:

h-

h-

y-

ei

n-

yn

6.

1'5

f-

n-

nig

ft,

ent

llo

int

y-

13.

an

yn

Fe

5. Yr oedd Dines yn adnabod Lazarus ym monwes Abraham, Luc. 16. 23. mwy hytrach y caiff yr

etholedigion adnabod eu gilydd yn y nefoedd.

6. Y mae Crist yn d wedyd, Matth. 19. 28. y caist y deuddeg Apostol eistedd a'r ddaudeg gorsedd-fainge, i farnu (a'r y dydd hwnnw) y dauddeg llwyth: am hynny hwy syddant iw hadnabod, ac felly yn ddilynawl yr adwaenir yr holl Seintiau eraill.

7. Y mae Paul yn dywedyd y cawn ni y dydd hwnnw adnabod megis i'n adwaenir ninnan gan Ddum: ac y mae Awstin (o'r lle yma) yn cyifuro gwraig weddw, gan ei ficrhau hi, mai fel y gwelodd hi ei gŵr yn y bŷd hwn a'i llygaid corphorol, felly yn y bŷd i ddyfod y caiff hi adnabod ei galon ef, a pha beth oedd ei feddylian a'i amcarion. Gan hynny wŷr a gwragedd edrychwch at eich gweithredoedd, a'ch meddyliau. O biegid fo fydd y cwbl iw gweled ryw ddydd yn gyhoeddus i edrychwch i Cor. 4. 5.

8. Yn yr hên Destament yr ydis yn dywedyd, fod y ffyddlonniaid gwedi eu cynnull at eu tadau: wrth hynny mae ein gwybodaeth ni am ein cydnabod;

a'n cyfeillion yn parhau heb pallu.

9. Cariad byth ni chwymp ymmaith i Cor. 13.8. am hynny gwybodaeth, y fail o honaw, fydd yn aros yn y bywyd arall.

10. Oblegid y dydd diweddaf y dadenddir barn Tsfion yr Arglwydd: pryd y gwobrwyir pob ann yn ol cimeithredoedd. Rhuf. 2. 5, 16. Ac os eglurir gweithred pôb rhyw ddŷn, hytrach o lawer y dygir y gweithredydd i'r goleuni. Os caiss dynion drygionus 10i cyfrif am bôb gair ofer, Math. 12.36. mwy o lawer y cair adnabyddiaeth ar yr ofer siaradmir eu hunain. Ac oni adwaenir y dynion, ofer iawn yw cyhoeddi eu gweithredcedd. Am hynny (medd yr Apostol) pob dŷn a ddaw ger bron i roi cyfrif am y weithred a wnaeth ef yn ei gorph, &c. 2 Cor. 5. 10. gwelwch Doethineb pen. 5. 1. Er i amryw raddau a galwedigaethau, sef swyddogaeth, gweinidogaeth, Teuluyddiaeth ballu: iê fe baid Crist a rheoli fel y mae yn gyfryngwr, ac a reola oll yn oll, fel y mae yn Dduw gogysuwch a'r Tad, ac a'r Yspryd glân, 1 Cor. 15. 24, 28.

Y mae cimmaint o ragor rhwng y gwybodaeth a eill dynion ei gael yn y bŷd hwn, a'r gwybodaeth a gawn ni yn y nefoedd, ac fydd rhwng gwybodaeth plentyn ni fedro mor dywedyd yn groiw, a'r dyfcawdwr neu'r Philofophydd gorau 'n y bŷd. 1 Cor. 13. 11.

Y rhai fydd yn fychedu am wybodaeth, byddant hiraethus am fod yn fyfyrwyr o'r ffynnon ddyfnddyfe yma.

n

iv

tv

O blegid yr holl olenni, trwy'r hwn yr ŷm yn adnabod dim yn y byd yma, nid yw ddim ond gwir gyscod Duw. Eithr pan fôm ni yn adnabod Duw yn y nesoedd, ni gawn ynddo ef adnabod trefn gwaith y creadigaeth, a dirgeledigaethau gwaith ein prynedigaeth: ie ni a gawn gymmaint o wybodaeth am y creawdr a'i weithredoedd, ac yw boslibl i greadur ei ddeall, a'i amgysfred. Eithr tra fôm yn y bywyd hwn, nyni a allwn ddywedyd gyd â fob: Mor sychan sw'r peth yr ydym ni yn ei glywed am dano? Job 26.14. A'n sicrhau ein hunain gyd â mâb Syrac, fod

.y

0

eu

yw

yr

7

0.

au

h,

ly

nae

ân,

1 2

a

eth

yf-

or.

ant

yfc

yn

vir

HW

ith

ne-

ei!

yd fyob

od

032

etto bethau mwy na'r rhain yn guddiedig, ac na welfom ond ychydig o weithredoedd Duw

phersseithlawn, gymmaint ac a syddo bossibl i greadur allu. Y modd i garu Duw ydyw, ei garu ef er ei swyn ei hun: y mesur, yw ei garu ef yn ansassarol. Canys yn y bywyd hwn (wrth adnabod Duw yn vnig o ran) nid ydym yn ei garu ef ond mewn rhan: eithr pan so yr etholedigion yn y nesoedd, yn cyflawn adnabod Duw, yno y byddant yn cyflawn garu Duw. Ac o herwydd yr aneirif achosion o gariad, yr hyn a gânt hwy ei adnabod sod ynddo ef, hwy a syddant mewn serch anseidrol iw hossi ef.

2. Hwy a gant eu llenwi a phôb rhyw lawenydd nefol. Ar dy law ddehau (medd Dafidd) y mae llawenydd yn drag ywyddol, Pfal. 16. 11. Ie (medd ef) hwint hwy a gant en diodi ag afon byfrydwcb. Pfal. 36. 8. O blegid cyn gynted ac y caffo yr enaid ei gynnwys i fewn gweithredol feddiant a'r ddedwyddol hanfod Duw: y mae ef yn mwynhau oll ddaioni, howddgarwch, gogoniant, a pherffeithrwydd yr holl greaduriaid (o'r holl fyd) ynghyfwllt a'r unwaith gwedi eu gostwyno iddo yn y golugiad ar Dduw. od yw nêb mewn cariad, yno y caiff fwynhau y peth sydd swy cariadus; od yw nêb yn ymhossi mewn glendid, nid yw'r glendid teccaf ond priddlyd wrth yr hwn fydd yno: yr hwn fy 'n ymhyfrydu mewu llawenydd, yno y caiff ancirif rywogaethau o honaw, heb na gofid iw luddias, na phenyd iw dorri: yr hwn fydd yn caru anrhydedd; yno y caiff ef heb anair cynfigen iw wradwyddo. Yr hwn fydd yn caru tryfer: yno y caiff feddiannu yn hwn ni ddygir byth oddiarno. Yno y cant hwy ddealltwriaeth heb anwybodaeth: jechyd heb glefyd, a bywyd, na eill marwolaeth ei derfynu.

Ar un gair, edrychwch pa faint y mae y byd, o

G 3

herwydd

herwydd goleuni, difyrrwch a chuffur, yn rhagori a'r y grôth gyfyng dywyll, yn yr hon ith cenedlwyd yn blentyn: y cymmaint arall y mae y byd fydd i ddyfod, yn rhagori a'r y byd hwn, mewn llawenydd, ac hyfrydwch dedwyddol. Mor ddedwŷdd fyddwn mi y pryd hynny, pan fo y bywyd hwn gwedi ei gyfnewid, a ninnau gwedi ein trofciwyddo i'r fan honno?

le

ni

A

yn

(fe

190

2.

ni :

dig

oda

dde

bai

hei

gon

ddi

(a)

gen

Wyc

hyn

iyn

ac y

wyd

grif

gyffe

ddyl

buck

poer

myda

led

4. Hwynt a lenwir â llawenydd anrhaethadwy: yn dy wydd di (Medd Dafydd) y mae cyflawnder llawenydd, Pfal. 16. 11. a'r llawenydd hwnnw, a gyfyd yn benaf oddiwrth weled Duw: ac o weled yr holl Angelion sanctaidd, ac eneidiau bendigedig y gwyr cyfiawn perffaith, y rhai fydd mewn llawenydd, a gogoniant gyd ag ef. Ond yn enwedig o'r golwg hyfryd a'r fesu Cyfryngwr y Testament newydd, Heb.12.24, ein Emmanuel ni, Duw wedi ei wneuthur yn ddŷn, ei weled ef a fydd yn brif achos o'n dedwyddyd ni, a'n gorfoledd. darfu i'r Ifraeliaid yn fernfalem floeddio o lawenydd byd eni ddadseiniodd y ddaiar, with weled coroni Salomon; Pa faint a fydd llawenydd yr etholedigion yn y nêf, wrth weled Crift, (y gwir Salomon) gwedi ei ymwisco à gogoniant? O darfu i foan fedyddiwr yn ei wydd ef o wir lawenydd neidio yngbroth ei fam, Luc. 1. 44. Pa faint y cawn ni ymorfoleddu mewn hyfrydwch, pan to ef nid yn unig gyd â nyni, ond ynom ni yn y nefoedd? Os darfu i'r rhai doethion lawengchu cymmaint, pan welfant ef yn faban yn gorwedd yn y preseb: Mat, pa orfoledd a fydd i'r etholedigi-2. Io. on o'i weled ef yn eistedd yn Frenin yn ei orseddsainge nefol? O bu Simeon hen mor llawen with es weled ef yn blentyn yn y deml yn nwylaw oficiriad iw gyfuryno i'r Arglwydd, Luc. 2. 28. pa faint mwy a fydd ein llawenydd ni, gael ei weled ef yn Frenin, yn llywodraethu pob peth a'r ddeheulaw ei Dâd? O bu foseph a Mair mor llawen pan gawsant es ym mhlith yr athrawon yn y deml, Luc. 2. 46. pa faint llawenach a fydd ein eneidiau ni pan welom ef yn eistedd yn Arglwydd ym mhlith Angelion nefol. Dymma y llawenydd hwnnw sydd yn eiddo ein Harglwydd ni, Matth. 25.21. yr hwn (sel y dywaid yr Apostol) ni welodd llygad,ni chlywodd clust, ac ni eill calon dyn moi ddirnad; 1 Cor. 2. 9. yr hwn o ran na eill mor myned ynom ni, ny-

ni a gawn fyned iddo ef.

nì

d

i

d

.

n

r

3

d

+

n'

+

-

ŋ

)9

4

-

n

-

1-

.

g

s

t,

-

.

-

s. Yn olaf, hwynt hwy a feddiannant y bendigedig a'r gogoneddus gyflwr yma yn dragywydd. Am hynny y gelwir ef y bywyd tragywyddol: ac y mae Crift yn dywedyd: y llawenydd hwnnw ni ddwg neb oddiarnom, Joan. 16, 12. 36b llawenydd arall a dderfydd er maint a fyddo. Gwlêdd Ahasferus a barbaodd gant a phedwar vgain o ddyddian: Efth. 1.4. eithr efe,a'i wlêdd, a'i holl lawenydd aethant heibio. Pe cai ddyn bydol ei gymmeryd i'r gogonniant nefol, i gydgymdeithas ag Angelion, iw ddigoni â phob math a'r lawenydd, ac hyfrydwch, (a bynny dros amser) se syddai hyn beth mawr genddaw; eithr cael eu meddiannu hwynt yn dragwyddol heb drange na gorphen, pwy a eill wrando hynny, heb ryfeddu! a phwy a eill ei fynnied, heb fynnu o'i blegid? Holl Seintiau Crift (cyn gynted ac y darfu iddynt wir archwaethu y llawenydd tragwyddol hwnnw) oeddynt yn cyfrifholl gyfoeth a digrifwch y byd hwn megis yn golled ac yn dom, wrth ei gyffelybu i'r llall, Phil. 3. 8. Ac am hynny (trwy ddyfal weddi, ymprydio, eluseni, wylofain, ffydd, a buchedd dda) yr oeddynt hwy yn dyfal gymeryd poen er mwyn cu ficrhau eu hunain o'r bywyd eragmyddol hwn: (Ac o ferch iddo fe ddarfu iddynt yn cwyllywyllyscar naill a'i gwerthu, a'i rhannu eu holl gyso;

eth bydol au meddiannau Ad. 2:45.

Y mae Crist yn galw yr holl Grittianogion yn farcl nadwŷr: a bywyd tragwyddol yn f. sen gwerthfawr, yr hwn y mae y marchnattwr doeth yn ei bwrcasu, iê, pe rhôn a gorfod iddo dalu am dano gwbl oll ac

a feddo. Matth. 13.

Panglybu Alexander fod cyfoeth mawr yngwledydd y dwyrain, yn ebrwydd efe a rannod ei deyrnas ei hun sef Macedonia, rhwng ei gapteinniaid a'i filwyr: Haphestion a ofynnodd iddo beth oedd ei feddwl wrth wneuthur hynny; Alexander a attebodd, mai mwy oedd genthau am gyfoeth yr India(a'r yr hon yr oedd ef yn gobeithio y cai ar fyrr fod yn berchennog) nac am yr holl deyrnas a adawlai Philip ei dad iddo ef Macedonia. Ac oni ddylai Griftianogion fod in fwy genthynt am dragwyddol gyfoeth y nef, fydd mor enwog, (yr hwn a gant ei berchnogi cyn pen hir o ddyddiau) nac am fothach lygredig y ddaiaren lychlyd, yr hwn ni phery ond tros dymmor? Abraham a Sara a adawsant eu gwlad eu hunain, a'u meddiannau i geisio Dinas, · Jaer ac adeyladydd yr hon yw 'Duw, Heb. 11. 10, 15, 16. Ac am hynny ni phrynafant ddim tir, ond yn vnig lle i gladdu. Y mae Dafidd yn well ganthaw vn dydd yn y lle yma,na mil mewn lle arall: ie bod yn borthor yn nhŷ Ddnw, oedd well ganthaw nac aros mews gwychion babellau anwiredd, Pfal. 84. 10. Elias a ymbiliodd yn daer a'r Arglwydd, am dderbyn ei enaid im deyrnas nefol : Ac a aeth yn ewyllyscar, er ei fod yn myned yno mewn cerbyd tanllyd, 2 Bren. 2. 15.0

Paul (Pan gasodd vnwaith weled y nês) oedd beunydd yn dymuno ei ddartodiadd i fod gyd â Christ, Phil. 1. 23. Peter (pan gasas es weled llewyrch y gogoniant tragwyddol a'r ymynydd) a ddeilysodd

gael

0

A

n

h

e

8

T

f

di

de

la

yı

na fo gael trigo yno holl ddyddiau ei fywyd: gan ddywedyd, O Arglwydd da i ni fod yma, Matth. 17. 4. Pa faint well y tybia Petr yr awrhon o'i fod yn y nefoedd? Crift (ychydig cyn ei farwolaeth) a weddiodd a't ei Dâd am ei dderbyn ef i'r rhagorol ogonniant Joan. 17. 5. Ac y mae'r Apostol yn tystiolaethu, mai o herwydd y llawenydd hwn a osodwyd o'i slaen, y dioddefodd ef y groes, ac y dirmygodd gywilydd, Heb. 12, 2. Pe cai ddŷn vnwaith weled yr hyfrydwch hwnnw, se a ddioddefai (o bai bossibl) gan marwolaeth er cael meddiannu y dedwyddfyd hwnnw yn diwrnod.

St Awstin a ddywaid y bydddai efe fodlon i oddef poenan uffern, er mwyn ynnill y llawenydd yma, yn

gynt nac y collai efe ef.

14

or,

W.

4C

W-

r-

aï

ei e-

a'r

yn Iai

lai

lol

ei

nd

CU

45,

15,

yn

aw

ros E-

yn

ar,

dd

ift,

ďď

ael

Ignatins (dîsgybl Paul) pan oeddyd yn ei sygwth es (ac ynteu yn myned i ddioddes) a chreulondeb y poenau, a attebodd trwy sawr siydd hyderus; tân, crogbrennau, bwystsiloedd, torri sy escyrn, sy nhynnu yn aelodau, llethu sy ngorph, holl boenau y cythrauliaid ynghyd, delont arnas si, O cas si feddiannu sy Arglwydd Iesu a'i deyrnas. Y cysryw gesnogrwydd meddwl a ddangosodd Polycarp, yr hwn ni eliid peri iddo wadu Crist yn y dim lleias, rhag osn yn mâth ar farwolaeth.

A'r vnrhyw feddylfryd yr attebodd Basil iw erlidwyr, pan geisiasant ei ddychrynu ef a marwolaeth; nid ofnai (eb efe) farwolaeth byth, yr hon ni eill ddim niwaid, ond fy nhrwysclwyddo at yr hwn am gwnaeth. O darfu i Ruth adael ei gwlad a chalyn Naomi ei gwaudd, i fyned ac aros gyd â hi yngwlad Canaan, (yr hon nid yw ond portreiad o'r nêf) yn vnig am yr hyn a glywsai hi am Dduw Israel, (er nad oedd iddi hi addewid o gael dim rhan yno) pa fodd y dylit ti ganlyn dy fam santtaidd yr Eglwys i fyned at Grist i'r nefol a'r tragwyddol Canaan; yn

£

T

d

20

fu

À

80

bo

na

iec

my

bei

no.

got

yr hon y rhoes Duw i ti etifeddiaeth trag ymyddol, gwedi ei sicrhau trwy gyfammod fanctaidd gwneuthuredig yn ei air ef, scrifenedig a gwaed ei fab, seliedig ai yspryd, ac a'i sacramentau? hyn yw dy ddedwyddwch tragywyddol yn neyrnas nesoedd, lle bydd dy fywyd yn gyfundeb a'r bendigedig Drindod, a'th lawenydd yngwydd yr oen, dy swydd canu, dy gerdd Alleluiab, dy gyd gerddorion Seintiau, ac Angelion: lle y mae ieuengtyd yn cynyddu heb heneiddio byth, glendyd yn parhau heb ddislannu; cariad yn amlhau bŷth heb oeri, sechyd heb wanhychu, a bywyd yn aros byth heb ddiweddu.

Myfyrdod yn hyffurddi Cristion i gymhwyso atto ei hun yn ddioed y rhagddywededig wybodaeth am Dduw, ac am dano ei hun.

L'I a weli gan hynny o ddŷn, mor refynol a melldigedig yw dy gyflwr di,trwy lygredigaeth dy natur, her Grift: yn gymmaint ac y mae y scrythyrau yn cyfielybu dynion drygionus i lewod, eirth, teirm, cyffylan, cwn, ar tath greaduriaid gwlition yn eu bywyd : a diammau fod cyflwr dyn diadgenedledig yn ei farwolaeth yn waeth na chi, neu 'r creadur bryntaf yn y bŷd. O blegid yr anifail (yr hwn ni wnaed ond er mwyn dŷn) pan fyddo marw y mae yn diweddu-ei holi drueni yn ei farwolaeth. Ond dŷn sy 'n meddu enaid rhesymol, ac anfarwol, gwedi ei wneuthur ar lûn Duw, i wasanaethu Duw: pan ddibenno drueni y bywyd hwn, y mae yn rhaid iddo roi cyfrif am ei holl anwiredd; a dechrau goddef y trueni hynny, y rhai ni ddiweddant byth. oes greadur yn y byd ond dyn yn gorfed iddo roi cyfrit o'i fuchedd yn ei farwolaeth : nid rhaid i greaduriaid anifeilaidd direfwm rol cyfrif am eu gweithredoedd, na'r Angelion da er bod ganddynt refwm

fwm roi cyfrif chwaith, am nad oes ynddynt ddim pechod. Ac am yr angelion drwg, y maent hwy heb obaith, gwedi eu heuogfarnu yn barod: fel nad rhaid iddynt hwy wneuthur cyfrif ym mhellach. Lŷn yn vnig yn ei farwolaeth fydd i roi cyfrif ger bron

Duw am ei fywyd.

ic-

6-

ai

dfy-

2-

dd

n:

b,

n-

y-

CS

11-

dy

n,

eu

le-

ni

nd

ve-

ldo

def lid y-

eaverewm Or tû arall yr wyt yn gweled (o ddŷn) mor ddedwyddol a bendigedig yw dy gyflwr gwedi dy wir gymmodi â Duw yn Ghrift, yn hyn o beth dy fod yn cael ail dderbyn llûn delw Dduw, ac adferiad o'th lywodraeth ar yr holl greaduriaid, nid wyt ti ond ychydig is na'r Angelion yn y byd hwn, a gogyfuwch a'r Angelion yn y byd a ddaw; ie o herwydd dy natur wedi ei derchafu trwy berfonol yndeb a Mab Dum, a thrwyddo ef a gogonniant y Drindod, goruwch Angelion: cyfeill-frawd Angelion mewn grâs yfprydol, a gogonniant tragwyddol. Dy di a welaitt mor ogoneddus a pherstaith ydyw Duw, a bod dy brif lawenydd a'th ddedwyddwch yn fefyll ar gastael tragywyddol gymmundeb a'i Fawrhydief.

Yr awrhon (gan hynny) o bechadur anedifeiriol, yn ymyscaroedd fesu Grist, yr wyf yn deisyf ar nat; ie ac yn dy dynghedu sai yr wyt yn caru dy iechydwriaeth dy hûn, yn ddisrifol i ystyried gyd â myh, mor gau, mor ofer; ac mor wael, yw'r holl bethau, sydd yn dy attal, a'th rhwydo yn y gresynol a'r melldigedig gyslwr yma, yn yr hwn yr wyt yn byw, ac sydd yn dy rwystro i gael sfafr Duw, a

gobaith o dragywyddol fywyd a dedwyddwch.

Myfyr-

Myfyrdod am y rhwystrau, sy'n attal pechadur oddiwrth ymarfer Duwioldeb.

YRhwystran hynny ydynt saith yn arbennig.

i. Yn gyntaf, Camgymeryd yn anwybyddu jawn ddeall rhyw fannau o'r scrythur sanctaidd, a rhyw fannau o brif-byngciau crefydd gristianogawl.

Yr fcrythyrau a gamgymerir yw y rhai hyn:

1. Ezech. 33. 14. 16. Pa bryd byynag y bo yn edifar gan bechadur ei bechod,mi a ollyngaf dros gof yr holl, &c. Oddiymma y mae y dŷn cnawdol yn cas-

glu: y geill ef edifarhan pan fynno.

Y mae yn wir, pa bryd bynnag yr edifarhao pechadur y maddau Duw; eithr nid ydyw yr scrythur yn dywedyd, y geill pechadur edifarhau pan y mynno, ond pan roddo Duwiddo ei ras. Llawer (medd yr scrythur) pan fynnent edifarhau, a wrthodwyd; ac ni allent edifarhau, er iddynt geisio yn ddyfal trwy ddagrau, Heb, 12. 17. Pa gysfur y mae yr scrythur hon yn ei roddi i ti, yr hwn nid edifarhaist, ac ni wyddost pa un a wnai a'i cael grâs i edifar-

hau yn ol hyn, a'i nas ceffych?

2. Math. 11. 28. Denwich attaf si bawb a'r syddyn slinderog, ac yn llwythog, ac mi a esmwytha arnoch. Oddiyma y mae'r dŷn drygionus yn deall, y dichon ef ddyfod at Grist pan synno. Eithr y mae yn rhaid iddo wybod, na ddaeth dyn erioed at Grist, ond yr hwn (fel y dywaid Petr) gan adnabod sfordd cysiawnder, a ochelodd halogedigaethau y bŷd, trwy adnabyddaiaeth ein Harglwydd, a'n wich awdwr fesu Crist. 2 Pet. 2. 20, 22. Dyfod at Grist yw edifarhan a chredu. A hyn ni ddichon neb ei wneuthur, oddieithr iw Dâd nefol ei dynnu a'i râs of. Isa. 1. 18. Ioa. 6. 35, 44.

3. Rhuf. 8. 1. Nid oes damnedigaeth i'r rhai sidd

77

n G

dyn

n ol rôi i

chan

duri

chec

parl

yr he

dosg

fenn

feiti

nid

dde

yrl

aw

phe

cho

dy

WC

br

do

m

hy

ci

le

de

ch

fà

y

in Ghrist Jesu. Gwir; ond y cyfryw yw y rhai nid dynt yn rhodio yn ol y onawd, (fel yr wyt ti) eithr yn ol yr Tspryd, yr hyn ni ddarfu i ti etto erioed ymrôi iw wneuthur.

4. I Tim. 1. 19. Crist fesu a ddaeth i'r bŷd i iachan pechaduriaid, &c. Gwir; ond y cyfryw bechaduriaid, y rhai mal Panl, a drôant oddiwrth eu buchedd anwireddus: ac nid fel tydi, yr hwn wyt yn
parhau i fyw mewn camwedd. Oblegid grâs Duw
yrhon, sy'n dwyn iechydwriaeth i bob dŷn, sydd yn
dysgu i ni wadu anuwioldeb, a thrachwantau budol,
a byw yn sobr, yn gysion, ac yn dduwiol yn y byd presennol hwn. Tit. 2. 11. 12.

-

r

r

-

d

1

r

s. Dihar. 23. 26. T mae gwr cyfiawn yn cymmpo feithwaith yn y dydd, ac yn cyfodi, &c. (yn y dydd,) nid yw yn yr ferythur: yr hyn beth nid yw i'w ddeall am gwympo i bechod, ond fyrthio i drallod, yr hyn y mae ei elyn llidiog yn ei ddarparu i'r cyfiawn; oddiwrth yr hyn y mae Duw yn ei waredu: a phe bai yn meddwl cwympo i bechod, a chodi o bechod, beth yw hyn i ti, yr hwn y gall pawb weled dy godymmau bob dydd, ond ni all na Duw na dŷn

weled dy gyfodiad eilwaith drwy edifeirwch?

6. Ef ay 64. 6. Ein holl gystamnder ni sydd mal brattian budron. Oddiyma y mae'r Cristion cnawdol yn casclu; gan weled nad yw gweithredoedd goran y Saintian gorau ddim gwell; wrth hynny y mae ei weithredoedd yntau yn ddigon da: ac am hynny nid rhaid iddo chwaith ymosidio gormod, sod ei grefydd mor amhersfaith. Ond nid yw Esay yn y lle yma, yn meddwl gweithredoedd yr adgenedledig: megis gweddiau disrifol yn enw Duw; cardôdau elusenaidd o eigion trugaredd; dioddes o achos yr Esengyl, colli ei dda, a cholli ei waed, a'r sâth weithredoedd, y rhai y mae Panl yn eu galw yn sfrmyth yr Yspryd; Gal. 5. 22. Eithr y prophwyd

m

W

y

yr A

70

St

yv

en

WC

nngli

23

fai

efe

WI

ar

ddi

has

cha

9 6

y n

mh

na

cho

Pie

gan wneuthur gostyngedig gyffes yn enw Eglwys y Juddewon, pan syrthiasai hi oddiwrth Dduw i ddelw addoliaeth, sy'n cydnabod, mai tra fuont hwy trwy waith eu pechodau aslan, gwedi eu neilltuo oddiwrth Dduw, megis clersion gwabanol o achos eu doluriau heintus, a'i cadachau halogedig, y faent neilltuol oddiwrth ddynion; Nid allai eu cysiawnda goren hwynt, fod oad yn wrddedig yn ei olwg es Ac er nad yw ein gweithredoedd gorau ni, (o'i cystadlu a chysiawnder Crist) ddim gwell na brattiau aslan: etto yn nerbynniad Duw er mwyn Crist se a'i gelwir yn wise wen; iê lliain pûr disclair, digon anhebyg i frithni y llewpart, a'r gwiscoedd budron. Dad. 3. 8. Jer. 13. 23. Zac.

3. 4. 7. faco. 3.2. Mewn llawer o bethan yr ydym ni bawb in llithro. Gwir; ond nid yw plant Duw in pechu ym mhob peth fel yr wyt ti, heb na ffrwyno eu trachwantau, na marwhau eu llygredigaethau. ac er bod gweddillion pechod yn aros yn y plant cûaf gan Dduw, onid yw reidiol iddynt lefain beunydd, Ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd, maddau i ni ein dyledion: Etto yn y Testament newydd, ni elwir neb yn gyffredinol yn bechaduriaid, ond y rhai diailgenedledig. Eithr yr Adgenedledig, o herwydd eu aftudrwydd awydd-frydig i wafanaethu Duw mewn purdeb fancteiddrwydd, ym mhob lle a elwir yn Saint. Yn gymmaint a bod foan yn dywedyd mai pwy bynnag a aned o Ddum, ni pecha; I Joan. 3. 9. hynny yw, nid yw yn byw mewn aflendid yn ewyllyfcar, gan adael i bechod reoli ynddo, fel yr ydwyd ti. Na thwylla mo honot dy hûn ag enw Cristion: pwy bynnag a fo arferol o fyw mewn rhyw beched anafus, nid yw efe yn byw mewn cyflwr grâs. Pob un gan hynny (medd St. Paul) a enwo enw Nid Crist madaxed as anwiredd, 2 Tim. 2. 19: yw'r

w'r adgenedledig yn pechu ond o wendid, y maent hwy yn edifarhau, a Duw yn maddau; am hynny nid ydynt yn pechu i farmolaeth, 1 Joan. 5.16. Y mae'r colledig yn pechu yn faleufus, o'u llawn awydd, ac yn ymlawenhau ynddo: fel o'i gwir fodd, y mae pechod yn ymadel â hwynt, cyn iddynt hwy ymadel ag ef. Nid edifarhant, ac ni faddau Duw. Am hynny y mae eu pechodau yn farmol, (medd St foan) neu yn hytrach yn anfarmol, megis y dywaid St Paul, Rhuf. 2.5. Nid jawn escus (gan hynny) yw dywedyd, pechaduriaid ydym ni o'll. Gwir grittianogion (di a weli) ydynt oll yn Saint.

8. Luc. 23. 43. Y lleidr a drôdd a'r y ffun olaf o'i enau, a dderbynniwyd i Baradmys. Beth am hynny? O caf fi gymmaint o amier, ac y gallwyf ddywedyd wrth farw, Arglwydd trugarha wrthyf, mi gaf finnau yr un ffunyd fy achub am gwaredu. Ond beth oni chai di? ac etto llamer yn y dydd hwnnm a ddymaid Arglwydd, Arglwydd, a'r Arglwydd nid adnebydd mo honynt. Matth. 7. 22, 23. Y lleidr a achubwyd, o herwydd iddo edifarhau; cithr ei gyfaill ni chafas râs i edifarhau, efe aeth yn ddamnedig. Gochel gan hynny, rhag wrth hyderu mewn hwyr edifeirwch yn dy adiwedd ar y ddaiar, o fod arnat edifarhau yn rhyhwyr heb ddiwedd yn uffern.

9. I Joan. 1. Gwaed fesu Grist sydd yn ein glanhau ni oddiwrth bob pechod, ac I foan. 2. I. O phecha neb y mae i ni ddadleuwr yyd a'r Tâd, fesu Grist y cysion, &c. Oh cyssurns! Ond gwrandewch beth y mae S. foan. yn ei ddywedydd yn yr un lle: fy mhlant bychain y pethau hyn a scrisennais attoch fal na phechoch. Os dy di (gan hynny) a adcwi dy bechod, y cyssurau hyn sydd yn dy eiddaw, cnid ê ni

Paerthynant i ti.

elw.

TW

ddi

do-

ne-

nder

cf.

Cy-

rat-

Wyn

dif-

wif-

Zac.

B Hi

yn

us c

c er

gan

Ein

ion:

gylle-

tus

our-

int.

YVIC

yn-

yf-

vyd

on:

4-

Pob

wid .

WT

10. Rhuf. 5. 20. Lle yr amblhaodd pechod, mwy d

lawer yr amlhaodd grâs.

Oh odiaeth! eithr gwrandewch beth a ddywaid Paul yn ol hynny: beth a ddywedwn gan hynny, a barhawn mewn pechod, fel yr amthao gras? na atto Duw. a ninnau wedi meirw i bechod, pa wedd y byddwn fyw etto ynddo ef? Rhuf. 6. 1. 2. Nid yw y lle yma yn dyfcu i ni ryfygu, ond na ddylem anobeithio. Nid oes gan hynny yr vn o'r addewidion hyn, yn addo grâs i neb, ond i'r galon edifeiriol.

Seiliau crefydd a gamgymmerir ydynt:

1. Odiwrth athrawiaeth cyfiawnhad trwy ffydd yn vnig: Criftion cnawdol agascl; nad ydyw gweithredoedd da angenrheidiol. y mae yn canmol eraill a wnelo weithredoedd da, eithr y mae ef yn coelio am dano ei hun y bydd efe cadwedig trwy ei ffydd, heb wneuthur dim or fath bethau. Ond ef a ddylai wybod, er nad yw gweithredoedd da angenrheidiol i gyfiawnhau dŷn; etto y maent yn anghenrheidiol i iechydwriaeth: Canys gwaith Dum ydym, wedi ein creu ynghrist Iesu i weithredoedd da, y rhai a ragddarparodd Duw i ni rodio ynddynt. Ephes. 2. 10. Pwy bynnag gan hynny mewn oedran a fynwyr ni wnêl weithredoedd da wedi ei alw, ni eill ef fod yn gadwedig: ac ni ragddarparwyd ef erioed i fywyd tragywyddol. Am hynny y dywed yr fcrythur y tal Crist i bob dyn yn ol ei weithredoedd, Rhus. 2.6. 2 Cor. 9. 6. Dad. 22. 12. Nid yw Crift yn gweuthur cyfrif o ddim oedd yn yr Angelion o'r faith eglwys, ond o'u gwethredoedd Datc. 2.ac 3. Ac yn y dydd diwaethaf, efa rydd yr etifeddiaeth nefol, yn vnig ir rhai a wnaethant weithredoedd da, yn porthi 'r newynog, yn dilladu 'r noeth, ac felly, Math. 25. Yn y dyd hwnnw cyfiawnder a wisc y goron. 2 Tim. 4. 8. Heb gifiawnder, heb goron, heb weithredoedd da (yn ol ei dalent) heb wobr gan Dann

ni i bleg flyc dod

Da

Shar gari

yr l un a pren y dw nid dyni awnl

Ond ac a 1 Th

riad cafgl ni eil Mod nid y ef a y moo ragdo

at y of taf i g wedd (medd hefyd

29, 3 dy hû viydd

Dauw, oddieithr dial. Bed yn gyfoethog mewn gweithredoedd da,ydyw'r fail gadarnaf o'n ficcrwydd ni i dderbyn bywyd tragywyddol, 1 Tim. 6.19. O blegid gweithredoedd da ydynt wir ffrwythau gwir flydd, yr hon fydd yn ymaflyd ynGrift a'i ufydddod i iechydwriaeth. Ac nid oes ffydd arall yn llehan yn Ghrist, and yr hon sidd yn gweithredu trwy gariad. Gal. 3.6.

d

to

1-

y i=

n,

R

1-

m

b

-

ì ol

di

2.

1ef

i

1-

f.

m r

C

24

١,

y,

0-

eb

418 IN

Ac (oddieithr yngweithred cyfiawnhâd) y ffydd, yr hon fydd yn unig yn cyfiawnhau, nid yw yn unig un amfer, eithr ynghydd gweithredoedd da: Fel y pren a'i ffrwyth, yr haul a'i lewyrch, y tân a'i wrês, y dwfr a'i wlybanniaeth. a'r flydd honno, yr hon nid ymgyfiawnha trwy weithredoedd da o flaen dynion, nid yw ond flydd farwol: yr hon ni chyfiawnha fŷth enaid dyn o flaen Duw. 7ag. 2. 26. Ond y flydd fydd yn cyfiawnhâu a bureiddia y galon, ac a sancteiddia yr holl ddin trwyddo. Act. 15. 9.

1 Thef. 5. 23.

2. Oddiwrth athrawiaeth tragwyddol rhagddarpariad Duw a'i ddigyfnewidiol ofodiad, y mae ef yn casglu: Os rhagddarparwyd ef i fod yn gadwedig, ni eill ef amgen na bô, os i ddamnedigaeth, ni eill Moddion wneuthur iddo ddim daioni. Am hynny nid yw holl weithredoedd Duwioldeb ond ofer. Eithr ef a ddylai ddyfeu ddarfod i Dduw ragddarparu at y moddion, fel at y diwedd. Yr hwn gan hynny a ragddarparodd Duw i fod yn gadwedig, hynny yw, at y diwedd, a ddarfu iddo ei ragddarparu yn gyntatigael ei alw, a'i fancteiddio, a'i wneuthur un agwedd a llun ei Fab, yr hyn yw y moddion, a'r rhai (meddPetr)a ddewifwyd i iachydwriaeth addewifwyd hefydli sanstieddiad yr yspryd, 1 Pet. 2. 16. Rhuf. 8. 29, 36. Os ty di gan hynny ar dy alwad ath ofodi dy hûn at air, ac agwedd Crift dy Arglwydd, ac a vtyddhei i ddaionus gynhyrfiadau yr Yspryd gian, drwy

drwy ymadel a phechod, a byw mewn buchedd ddu-iddi wiol: yno bydded diogel gennit, dy fod yn un or mae rheini, yn ddiammeu a ragddarparwyd i iechyd-wriaeth tragwyddol. Os amgen, na feiâ ar rag-nyd ddarpariad Duw, ond ar dy bechod dy hûn, a'th ein wrthryfelgarwch. Ymchwel di at Dduw, a Duw ddie yn rafufawl ath dderbyn di, fel y derbynniodd y Tal rhyd y Mab afradlon; ac wrth dy drôad, fe fydd eglur, yn gystal i Angelion, ac i ddynion; dy fod di yn perthyn i'w etholedigaeth ef. Luc. 15. 10, 24. Oni

r y

44.

4. (

nede

ned

(ôl

hyn

mo

ef y

ewy

ena

gyfr

dda

Na

oni,

ac y

nefo

pan

cha

ibe

ei h

gw

gwe

gor

hau

yn

ddy

Cri

gwnei; pa ham yr achub Dow dy di?

2. Pan glywo y Criftion cnawdol, nad oes gaa ddŷn rydd-did ewyllys at ddaioni, y mae ef yn goll wng awen y ffrwyn at ei feddwl llygredig ei hûn, fel ped fai heb allu nac ymattal, nac ymgofpi; yn ddigwyddedig yn gwneuthur Duw yn awdur o bechod gan iddo oddef i ddŷn redeg i'r angenrhaid yma. Ond efe a ddylai wybod roi o Dduw i Adda rydddid ewyllys, i sefyll yn ei ddiniweidrwydd, os mynnai ; eithr dŷn a gamarferodd ei ewyllys rhydd, ac a'i collodd ei hun, ac yntau. Gwedi y cwymp, y mae i ddŷn ynghyflwr llygredigaeth, ewyllys rhydd at 1 drwg, ac nid at y da. Oblegid yn yr tlât hon (medd yr Apostol) nid ydym ni yn gallael meddylied un meddwl da. 2 Cor. 3. 5. Ac nid ydyw Duw rwymedig i roi i ni eilwaith yr hyn a gollafom yn enbydus heb gymmeryd gofal mwyach am ei ynnill drachefa Ond cyn gynted ac y byddo dŷn yn adgenedledig, mae gras Dum yn hyfforddi ei emyllys at ddaioni, fel y mae ef yn gwneuthur yr holl bethau da, a'r a wnelo, ac ewyllys rhydd: O blegid felly y mae'r Apostol yn dywedyd fod Duw o'i ewyllys da, yn gweithredu ynom yn gyftal yr ewyllys, a'r gwaith, Phil. 2. 12 2 Cor. 7.1. y rhai (fel y mae'r Apostol yn eiddeongl) ydym yn ein glanhâu ein hunain oddiwrth bob ha logrwydd cnamd ac Yspryd, gan berffeithio ein sancteiderldu-liddrwydd yn ofn Duw. Ac yn y cyflwr yma, y n or mae i bob cristion ewyllys rhydd; ac fel y mae yn nyd-cynyddu mewn grâs, felly y mae ei ewyllys yn cynrag-nyddu mewn rhydd-did: Oblegid pan fo y mâb yn a'th ein gwneuthur ni yn rhydd, yno yr ydym ni yn rhydd Daw ddiogel: ac lle bo yspryd yr Arglwydd yno y mae Tad rhydd-did: Joan. 8. 36. 2 Cor. 3. 17. canys y mae glur, 'r yspryd fanctaidd yn tynnu eu meddyliau, Joan. 6. ii yn 44. nid o'i hanfodd, ond trwy raffau cariad, can. 1. Onis 4. Gan lewyrchu eu meddylian i adnabod y gwirionedd; gan gyfnewidio eu calonnau i garu y gwiriogan nedd adnabyddus; gan nerthu pob vn o honynt yn (ôl y grâs a dderbynniodd) i wneuthur y daioni, yr fel hyn y mae yn ei garu. Eithr nid wyt ti yn arferu dig mo rydd-did dy feddwl, cyn belled ac y rhoes Duw hod, ef yn rhydd: O herwydd yr ydwyd ti yn fynych yn ma, ewyllyfgar (yn erbyn cyfraith Dduw, i beryglu dy ewyllysgar (yn erbyn cyfraith Dduw, i beryglu dy dd-enaid dy hûn) yn gwneuthur peth, yr hyn ped fai gyfraith y Brenin dan boen marwolaeth, neu golli dy gyfraith y Brenin dan boen marwolaeth, neu golli dy dda, yn ei wahardd, neu ei wrthwynebu, nis gwneit. Na wna gan hynny moth ddiffyg emyllys rhyddi ddaioni, i fod yn gymmaint achos o'th waith yn pechu, acyw eisiau calon gariadus i wasanaethu dy Dâd nefol.

, ac

mae

at y

me-

dvn

me-

dus,

efn.

ig,y

fel

W-

A-

ith-

12.

onha-

Ete-

ldr-

4. Pan glywo y dyn cnawdol, na ddichon neb (cr pan gwympodd Adda) gyflawni cyfraith Dduw, a chadw ei holl orchymynnion: Y mae ef yn hyfedr ibechu yn rhyfygus fel rhai eraill: ac yn ei fodloni ei hûn ac yehydig feddyliau da: ac onid yw ef yn gwbl gynddrwg a'r gwaethaf, y mae ef yn gweled ei fod ei hun yn gyftal adgenedledig ac yw'r gorau. Acy mae ef yn cyfrif pob ewyllysgar naghau o wneuthur daioni, neu o wrthwynebu'r drwg, yn amhossiblrwydd y gyfraith. Eithr ef a ddylai ddyfgu, er (yn ol y cwymp) na allodd neb ond Crift, (yr hwn oedd yn Dduw ac yn Ddyn) gy-H 2 flawni

flawni yr holl gyfraith yn berffaith: etto y mae pob gwir griftion, cyn gynted ac ei bo yn adgenedledig vn dechrau cadw holl orchmynnion Duw mewn gwirionedd, er nas geill mewn perffeithrwydd cyf. awn. Ac felly (gyd a Dafydd) maent hwy yn gofod en calonnau i gyflawni gorchmynnion Duw bob amfu bydy diwedd. Pfal. 119, 112. Ac yno y mae 1/. pryd y gras (yr hwn yn ol yr addewid a dywelldir allan yn amlach dan yr Efengyl) yn eu diddan hwynt, ac yn eu cynnorthwyo yn eu hamcannioni wneuthur yr hyn a orchymmynno ef iddynt ei wneuthur. Joel. 2. 28, 29. Ac wrth wneuthur hynny y mae Duw yn derbyn eu hewyllys da a'u dyfalmch yn lle cyflawniad y gyfraith. Gan ofod haeddedigaethau Crift, (yr hwn a gyflawnodd y gyfraith trosom ni) i atteb dros ba beth bynnac a fo diffygiol yn ein vfydd-dod ni. Ac o herwydd hyn, y mae St. Joan yn dywedyd, nad yw gorchymynion Dun In drymmion. I Jo.3.5.

Ac y mae St. Paul yn dywedyd, yr wyf yn galls pob peth trwy Grist yr hwn sydd yn fy nerthu i. Phil. 15. Ac yr ydis yn dywedyd am Zachari ac Elizabeth, iddynt hwy rodio yngorchymynnion yr Arglwydd yn ddiargyoedd Luc. 1. 16. Ac o'r achosyma y mae Crist yn erchi iw ddisgyblion gymmeryd gofal am gadw ei orchmynnion: megis y dystiolaeth gywiraf o'n cariad tu ac atto. Joan. 15. 10. Cymmaint gan hynny y mae dŷn yn caru Crist, ac y mae ete yn gwneuthur cydwybod o rodio yn ei orchmynion ef; a pha swyaf a fo ein cariad ni tu ac a Grist, lleiaf a sydd ein poen ni yn cadw ei gy-

fraith.

Melldith y gyfraith, yr hwn (dan y Testament hên) oedd mor ddychrynadwy, dan y newydd trwy farwolaeth Crist a ddidymmwyd i'r adgenedledig. Y toster cedd yn ei gwneuthur yn amhossibl

, n

inna

dymi

mae

Yr o

a'r

w'r g fydd

maer

hon

gair

chan

newy

byd

Ŕhu

neb

hoea

ledi

barg

wr,

cenf

Ju go

a'r

YW

cydi

y n

ei a

ang

(yr

allu

bob

Th

hwi

ac :

ym

ode

newn

cyfl.

od en

mset

2/

all

lanu

ion i

vne-

nny,

och,

edi-

aith

ffy.

HH

lls

4

y-yd ch

innaturiaeth ni o'r blaen, fydd yr awrhon gwedi ei dymmeru gan yr Yspryd i'r newydd-enedig, fel y mae hi yn ymddangos yn hawdd, ac yn efmwyth. Yr oedd yr Apostolion yn dirio a'r yr Iddewon, a'r cenedloedd digrêd, nad oedd bossibl cadw'r gyfraith drwy nerth naturiaeth lygredig. Ond pan fyddent hwy yn dyscu Cristiannogion credadwy, y maent hwy yn gofyn vfydd-dod i'r gyfraith (yr hon yw rheol cyfiawnder) fef gwir vfydd-dod, mewn gair a gweithred: marwhau eu haelodau: croefooelio y cnavd, ei wynniau a'i drachwantau: adoyfodiad i newydd-deb buchedd, rhodio yn yr Yfpryd, gorchfygu y byd drwy ffydd. Rhuf. 15. 18. Col. 3. 5. Gal. 5. 24. Rhuf. 6. 4, 5. ac 8. 11. 1 Joan. 5. 4. Fel er na allo neb ddywedyd gid â Chrift, pwy o honoch am hargyhoeddai o bechod? fe ddichon pob Cristion adgenedledig ddywedyd am dano ei hûn, pwy o honoch am hargyhoedda fi o fod yn odinebwr; puteiniwr, tynghedwr, meddwyn, lleidryn, occrwr, gorthrechwr, balch, cenfigennus, yn gybydd, yn dorwr y Sabboth sanctaidd, jngelwyddog, yn escenluso cyffredin wasanaeth Duw, a'r fath bechodau dybryd gorthrwm? ac onid ê nid yw efe wir griftion. Pan beidio dŷn a gwneuthur codwybod o ddilyn llywodraeth cyfraith Dduw, yno y mae Duw yn ei. roddi ynteu i fynn iw arwain gan ei drachwantau ei hûn, yr arwydd pennaf o feddwl anghymeradwy, Rhuf. 1. 24, 28. Fel hyn y gyfraith (yr hon gwedi y cwymp ni ddichon neb oi naturiol allu ei chyflawni) a gyflawnir mewn gwirionedd gan bob Criftion adgenedledig, trivy rafuful gynnorthwy Thryd Crist. Rhuf. 8.9. Luc. 11.13. A'r Yspryd hwn a rydd Duw i bob Cristion a weddio am dano, ac a ostyngo ei galon i gadw ei gyfreithiau cf.

V. Pan glywo y dŷn di-adgenedledig, fod Duw yn ymhoffi mwy yn y meddwl oddifewn. nag yn y dŷn oddiallan, yno y mae efe yn meddwl ynddo ei hur,

H 3

fod pob parch, neu grefydd oddiallan, naill a'i 'n

ofergoel a'i yn afraid.

O hyn y digwydda mai anfynych jawn y goftwng ef a'r ei liniau yn yr Eglwys: a'i fod yn gwisco am ei ben wrth ganu Pfalmau, neu a'r weddiau cyffredin: yr hyn beth ni chynnygiai y budredd brwnt yngŵydd tywyfog, neu ŵr anrhydeddus. Ac am y catwo efe ei feddwl i Dduw, y mae yn tybied mewn pethau eraill y gall ddilyn arferion y byd. Y mae efe yn rhannu ei feddyliau, ac yn rhoi hyn a hyn i Dduw, a hyn a hyn iw drachwantau; ie efe a rêiny dydd Sabbôth â Duw, ac a rydd gan mwyaf, y naill hanner i Dduw, ac a dreulia y llall yn gyfan yn ei ddifyrrwch ei hûn. Eithr gwybydd (o ddŷn cnawdol) na fyn yr hollalluog Dduw mo'i wafanaethu ag hannêrau, o herwydd efea greawdd ac a warêdodd yr holl ddŷn, Ac fel y mae Duw yn ffieddio gwafanaeth y dŷn oddiallan, heb y galon oddimewn, megis rhagrith: felly y mae et yn cyfrif gwafanaeth oddimewn, heb anrhydedd oddiallan yn ffieiddbeth halogedig: y mae ef yn gofyn y ddau yn ei wafanaeth. Yn dy weddi (gan hynny) ymoftwng ar dy liniau i dyftiolaethu dy oftyngeiddrwydd: dercha dy olwg, a'th ddwylaw, i arwyddocau dy grediniaeth: goftwng dy ben i lawr, curâ dy ddwyfron, yn arwydd o'th edifeirwch: ac yn enwedig galw a'r Dduw à chalon bur : gwafanaetha ef yn fanctaidd, yn gyfan, ac yn vnig: Canys Duw, a thywyfog y byd hwn, ydynt ddau Arglwydd gwrthwyneb iw gilydd, am hynny nid yw bossibl i neb wasanaethu 'r ddau.

VI. Y mae Cristion diadgenedledig yn cymmeryd gwrando pregethiad yr Efengyl yn beth a ellir ei hepcor, a bod iddo ei ddewis a'i arfer, a'i peidio a'i arfer pan fynno: Ond pwy bynnag wyt a fynnit yn ddiogel ficrhau dygalon, o'th fod yn vn o ddewifedig ddefaid Crist: rhaid itti gymmeryd gofal

mawr

mawr

wranc

prege

dig a

ragdo

gelwi

yn cr

mae

a'i g

mor

Yna

yr b

bobl

ner

yw o

cyn

17.

dry

ein

nô

11

na

hw

gi h

d

wng

n ei

lin:

ng-

cat-

pe-

nac

ni

ny

aill

ci

W-

hu

dd

a-

e-

th

th

1-

ly

12

-

n

mawr, a gwneuthur cydwybod (os iw bossibl itti) i wrando pregethu gair Duw: Oblegid yn gyntaf, pregethiad yr Efengyl ydyw'r prif gyfrwng trefnedig a ofododd Duw i ddychwelyd eneidiau, y rhai a ragddarparodd ef eu bod yn gadwedig: am hynny y gelwir yn allu Duw er iechydwriaeth i bob dŷn sydd yn credu. Rh. 1.16. Ac lle nid yw yr ordinhâd hwn, y mae'r bobl yn golledig. Dih. 29.18. a phwy bynnag a'i gwrthodo, fe fydd efmwythach. I dir Sodom a Gomorha ddydd y farn nac i'r bobl hynny. Luc. 10. 12. Yn ail, pregethiad yr Efengyl ydyw baner Crift; at yr hon yr ymgynnull yr holl filwyr, a'r etholedigion bobl. Efay. 11. 12. ac 2. 2,3. Pan ofoder allan y faner hon megis y gwneir a'r ddydd yr Arglwydd, nid yw efe o bobl Dduw yr hwn ni chyrcho atti, ac ni ddifcyn defnyn o ddwfr ei râs of a'r ei heneidiau. Zac. 14. 17. Yn drydydd: dyma'r moddion cyffredin, drwy'r hyn y mae 'r Yfpryd glân, yn ennyn flydd yn ein calonnau, heb yr hyn ni allwn ni ryngu bodd Duw. Rhuf. 10.14. Os gwrando a'r lais (rijt yw'r nod pennaf ar etholedig ddefaid Crist, ac a'r gyfaill priod fab, Joan. 10. 2. ac 3, 29. Yno ni ddichin na bo hwnnw nôd dychrynadwy o afr wrthodedig, yr hwn a esceuluso, neu ddiystyro wrando pregethiad yr Efengyl. Na fyddylled neb fod yr ymadrodd hwn yn ffol: O-blegid trwy'r ffollineb yma a'r bregethu, y mae yn rhyngu bodd i Dduw achub y rhai a gredant. 1 Cor. 1. 11. Ofnadwy yw eu cyflwr hwynt gan hynny y rhai fy'n byw mewn heddwch, A eill dynion heb of al am bregethiad yr Efengyl. ddifgwyl am drugareddDduw a dirmygu y moddion iw gael? yr hwn, meddCrist am bregethwyr eiEfcngyl, a'ch dirmygo chwi am dirmyga innau, Lu.10. 16. yr hwn sydd oDduw, a wrendy eiriauDuw, am hynny nid ydych chwi yn gwrando, am nad ydych o Dduw. Joa. 8.47. Oni buasai bregethu o foan fedyddiwr ni bu-H 4 afai

asai yr Juddewon byth yn galaru. oni buasai i'r Is. raeliaid glywed cennadwri Phineas, in wylasent byth oni buasai i'r rhai a groeshoeliodd Grist glywed pregeth Petr, ni buasai fyth gynhyrsriw yn eu calonnau, Act. 2.37. oni bai glywed o'r Niniseiaid bregeth fonas, ni buasent hwy byth yn edifarhau Jon. 3.5. ac oni wrendewi dithau ac edifarhau, ni byddi di byth

yn gadwedig, Luc. 13. 5. Dihar. 28, 9.

VII. Yr opiniwn, nad yw'r Sacramentau ond ar. wyddion noethion a felan o addewid Duw a'i ras i ni, a wnaeth fawr rwyftr ar Dduwioldeb; lle mewn gwirionedd y maent yn felau yn gyftal o'n gwafanaeth, a'n hufydd-dodd ni i Dduw : yr hwn wafaraeth, onis cyflawnwn iddo ef, nid yw'r Sacramentau yn selio dim grâs i ni. Eithr o derbyniwa hwynt tan fwriadu bod yn weision sfyddlon ediseiriol, yno y mae y Sacramentau nid yn vnig yn arwyddocau, ac yn cynnig, eithr yn hytrach yn felioa gweithredu gras ysprydol oddifewn, yr hyn oddiallan y maent yn ei addo, ac yn ei arwyddocau. Ac i'r perwyl yma, y gelwir y bedydd ymolchiad adenedigaeth, ac adnewyddiad yr Yspryd glan; Tit. 3. 5. a Swpper yr Arglwydd, cymmun corph a gwaed Crist. 1 Cor. 10. 16. Pe coelid y gwirionedd hwn, y Sacrament sanctaidd o swpper yr Arglwydd, a gymmeryd yn fynychach, ac mewn mwy parch ac anrhydedd.

VIII, Yr olaf, ac nid y cyff lleiaf, wrth yr hwny mae Duwioldeb yn cael tramgwydd mewn achofion crefydd, ydyw addurno campau drwg âg enwau rhinweddau da: megis galw caromfio meddwaidd, yfed iechyd; tywallt gwaed gwirion, gwroldeb; glothineb, lleteugarwch; cybydd-dra, cynnildeb; puteindra caru merched, cyffegr-merth, rhôdd o ddiolch garwch; balchder, ymddigiad hoiw; gwenheithio, medrufrwydd; meibion Belial, cymdeithion da;

314

posi

tu a

ithr

ant

rita

cyc

yn

rw

y 1

TY

lia

poethineb, ffromder; serthedd digriswch; selly or tu arall, galw llarieidd-dra mewn geiriau a gweithredoedd, rhagrithiad; elusênau, gwâg ogoniant; Duwiolder ofergoel; Zêl mewn crefydd, pûritaniaith; gostyngeidd-dra llyfrdra, gweuthur cydwybod, manyldra, &c.

A thra fom ni fal hyn yn galw drwg yn dda; a da yn ddrwg; y mae gwir dduwioldeb yn cael mawr rwyftr i fyned iw thaith a'i helynt. A hyn yma am y rhwyftr cyntaf ar dduwioldeb, wrth gamgymeryd gwir feddwl mannau hynod o'r fcrythyrau, a fei-

liau crefydd griftianogawl.

If.

yth,

prelon-

bre-

3.5.

yth

ar.

ni,

nanaen-

wn ei-

T-

02

1-

ed

Trail peth sydd yn rhwystro Duwioldeb.

2. Drwg ecsamplau y gwŷr mawr. Ystod bucheddau halogedig yr rheini, y maent hwy yn ei ddilyn o flaen gorchymmyn y Duw fanctaidd. Felly pan welont hwy y gwyr mwyaf yn y deyrnas,a llawer o'r gwŷr bonnedigion pennaf yn y wlâd, heb gymmeryd na gofal na chydwybod o wrando pregegethau, nac o dderbyn y Cymmun, nac o fanceiddio Sabboth yr Arglwydd, &c. Ethr yn dyngwyr, yn odinebwyr, yn feddwon, yn gribddeilwyr, ac felly, &c. yno y maent hwy yn tybied nad ydyw y fanctaidd ordiniadau hyn, bethau o bwys mawr: canys pe dyddent, ni wnai y cyfryw wŷr mawr doethion cyn lleied cyfrif o honynt. Ac wrth hyn y maent hwy yn tybied nad yw crefydd beth angenrheidiol. Ac am hynny lle dylent (fel Cristianogion) rwyfo yn erbyn ffrwd anuwioldeb tu a'r nefoedd, y maent hwy yn ymroi i fyned gyd a'r llaweroedd bendramwnwgl i vffern; gan dybied fod yn amhoshbl i Dduw ollwng cynnifer i ddamnedigaeth. Lle oni bai ddarfod i Dduw y byd hwn ddallu llygaid eu meddylian, fe ddyscai yr Scrythur Sanctaidd iddynt

ddynt, nad llawer o rai doethion yn ôl y cnawd, nad llawer o raigalluog, nad lawer o rai bonneddigion a elwir, &c. 1 Cor. 1. 26. Ond gan mwyaf y tlodion sydd yn derbyn yr Efyngyl. Ac ychydig o'r cyfoethogion a fydd cadwedig. Joan. 11. 5. Matth. 19. 23, 24. Ac er bod llawer gwedi en galm, etto ni bydd ond ychydig wedi eu demis. Ac nid iw maintiolaeth lliaws yn gallu cadw oddiwrth ddamnedigaeth. megis y derchafodd Duw rai gwŷr i fowredd vwch law eraill; felly y mae ef yn disgwyl iddynt flaenori eraill mewn crefydd a duwioldeb: Onid ê, mawredd gwedi ei gamarfer yn amser eu gorchwyliaeth, a dry yn fwy cospedigaethiddynt, yn eu dydd cyfrif: y pryd y bydd y gwŷr mawr, a'r galluogion pechadurus, yn gyftal a'r tlodion, caethion, eilldudion, yn dymuno i'r creigiau a'r mynyddoedd Syrthio arnynt a'i cuddio oddiwrth wyneb y Barnwr, ac oddiwrth ei gyfion haeddedigol ddigofaint. Datc. 6., 15, 16. Nid ydyw ond cyflur gwan i ti, gael cynulleidfa fawr o wyr mawrion gyd a thi, yn gyfrannogion o'th tragwyddol boenedigaethau. Nid yw rhyfedi y pechaduriaid yn yscafnhau, eithr yn trymhau y pechod, megis yn Sodom. gwell yw gan hynny, fod yn gadwedig gyd a'g ychydig yn yr Arch, na bod gyd a'r holl fyd yn boddi yn y diluw.Gwell yw rhodio gyd a'r ychydig Duwiol yn llwybr cyfing yr fcrythyrau i'r nefoedd, nac ymwthio gyd a'r dyrfa anuwiol rhyd y ffordd lydan fydd yn tywys i vflern. Matth. 7.13. Na ad gan hynny i famplau gwyr mawr anuwiol dy attal oddiwrth edifeirwch; canys ni eill eu mawredd hwy y dydd hwnnw eu hachub eu hunain odddiwrth eu mawr anfeidrol boenedigaethau.

3

wyd

tarr

y m

1 117

ITW

par

cho

dec

yng

ros

dig

fri

da

fôi

dd

0

R

sîş

ec

ga

8

a

on

0-

3, dd

th

is

-

d

a

Y trydydd peth sydd yn rhwystro Duwioldeb.

3. Diange yn hir heb haeddedigol gosp yn y by-O blegid (medd Salomon) na wneir y farn yn y fan yn erbyn drwg weithredwr,am hynny y mae calonnau meibion dynion gwedi ymroi yn ollawl i wneuthur drwg, heb adnabod fod daioni Duw yn eu irwys i edifeirwch Preg. 8. 11. Rhuf. 2. 4. pan gamarferer ei ammynedd ef, ac addfedu pechod dŷn, fe fydd ei gyfiawnder ef a'r vnwaith yn dechrau, ac yn gwneuthur diben o bechadur: ac ynghyfair ei tod yn hwyrfrydig i lid, ac yn hir ymaros, fe dery o'r diwedd hyd adref, a thrymder cospedigaeth. 1 Sa. 3, 1 2. Er eu gadael i redeg fwyfwy ar gyfrit holl ddyddiau eu heinioes, etto bid diau y cant dalu yr hadling eithaf yn nydd eu marwolaeth. Athra fônt yn eu tybied eu hunain yn ddiangol oddiwrth ddialedd, y maent eufys gwedi eu taro a'r trymmaf o farnedigaethau Duw, sef à chalon ni eill edifarhau. Rhuf. 2. 5. Y garreg yn yr arennau, neu'r chwsîgen fydd benyd angurioi yn lladd Cyrph llaweroedd o ddynion. Eithr nid dolur ond y garreg yn y galon; o'r hon y bu Nabal farw, yr hon a laddodd tyrddiwn o encidiau. Gwrthod y maent brofedigaeth Crift a'i groes : ord maent yn cael cu llabyddio gan ddihenyddwr vffern i angau tragwyddol.

O blegid nad yw llawer o'r pendefigion pennaf, a'r bonneddigion gorau, yn cael eu taro a barnedigaeth brefennol, am dyngu yn felldigedig, godinebu, meddwi, treifio, halcgi 'r Sabbôth, ac efceulufo yn ddirmygus addoliant Duw, a'i wafan eth: yno dechrau maent hwy ammeu rhagddarparwch Duw a'i gyfiawnder. Y ddau lygad hynny a chwe-

nychent hwy eu tynnu allan o Dduw, mor ewyllyfgar, ac y tynnodd y Philistaid lygaid Sampson. Peth iw osni yn fawr yw, rhag iddynt annog yr Arglwydd i lefain yn eu herbyn, megis y gwnaeth Sampson yn erbyn y Phylistiaid; Gan esceuluso'r gyfraith a rhodio yn ol eu calomnau eu hunain, hwy a dynnant (hyd y del erddynt hwy) olygon fy rhagluniaeth, am cyssawnder. Arweiniwch si gan hynny at y pris golosnau hynar yr rhai y mae y deyrnas yn sefyll: sel y gallwys dynnu y deyrnas a'r eu pennau, a chael dial arnynt a'r vnwaith am sy nau lygad. Barn. 16.21, 26. Na âd i ammynedd Duw rwystro dy ediseirwch, ond am ei sod ese yn ymarhous, er mwyn hynny bydd dithau chwannoccach i edifarhau.

Y Pedwerydd peth sy'n rhwystro Duwioldeb.

4. Rhyfygu o drugaredd Duw. O blegid pan argyoedder dynion yn gyfion am eu pechodau, yn ebrwydd y maent hwy yn cymmeryd yn ymdiffyn iddynt y darian yma, fef y mae Crift yn drugarog; ac felly mae pob pechadur yn gwneuthur Crist yn ymddiffynnwr ei bechod ef : Megis ped fuafai ef yn dyfod i'r byd er mwyn pleidio gyd â pechod, ac nid i ddinistrio gweithredoedd y cythrawl. Ar hyn o bêth y mae 'r Cristion cnawdol yn rhyfŷgu, er iddo barhau dros ennyd yn ei bechod, na fyrhâ Duw moi Ethr beth yw hyn, ond bod yn angrhedadyn dirgel? Gan ammeu, naill, ai nad yw Duw yn gweled ei bechodau; neu os yw yn gweled, nad yw yn gyfion Canys os yw yn credu, fod Duw yn gyfion, pa fodd y geill ef dybied fod Duw, yr hwn fy 'n cospi rhai eraill yn drwm am bechod, yn ei garu ef, yr hwn fydd yn ewyllysio parhau'n oestad mewn pechod? gwir yw, fod Crist yn drugarog. eithr i bwy? yn vnig ir rhai a edifarhâo ac a drò oddiweth

lyf-

eth

ydd

ho-

nyd

cy-

go-11 :

ad.

W-

r-

hi

an

'n

n

n

n

d

0

0

i

en hanwiredd yn facob. Ond o bydd neb yn ei fendithio ei hûn yn ei galon, gan ddywedyd, mi gaf danghneddyf, er i mi rodio yn ôl cyndynrhwydd fynghalon fy hun, gan chwanegu meddwdawd at Syched, ni bydd yr Arglwydd trugarog wrth hwnnw, & c. Efay. 59. 20. Deut. 29, 19. O ynfydion! a feiddiant ymfendithio eu hunain, pan fyddo Duw yn eu galw hwynt yn felldigedig. Edrych gan hynny pa cyn belled wyt oddiwrth gael edifeirwch ynot dy hûn, cyn belled a hynny wyt oddiwrth ficcrwydd am gael trugaredd YnGhrist. Gadawed gan hynny y drygionus ei fyrdd, a'r gwr anwir ei foddyliau, a dychweled at yr Arglwydd, ac efe a gymmer drugaredd arno, ac at ein Dum ni, ac efe a arbed yn helaeth, Efa. 55,7.

Nid yw anobaith ynghyful mor beryglus a rhyfyg. Oblegid nid ydym ni yn darllain yn yr holl scrythyrau, oddieithr am dri neu bedwar, y darfu i anobaith ofnadwy eu gorchfygu: eithr fe ddarfu i ryfyg diofal ddanfon myrddiwn yn ddifdaw i golledigaeth. Megis gan hynny yr oedd y llangcesan yn Ifrael yn canu yn eu downfiau, fe laddod Saul ei fil, a Dafydd ei ddengmîl: felly y gallaf finnau ddywedyd, ddarfod i anobaith o drugaredd Dduw yrru miloedd yn golledig: a rhyfyg o drugaredd Dduw yrru deng-miloedd yn golledig: a'i danfon yn fyw i vffern, lle y maent yn aros heb gymmorth, nag esmwythdras na dim gobaith o ymwared. Fe rôes Duw nawdd i'r lleidr, ond nid iw gyfaill; Luc. 23. Duw a rôes nawdd i vn, fel na byddei i neb anobeithio: ni roes Duw nawdd ond i vn, fel na byddei i neb ryfygu. siccrwydd hyfryd i bechadur a edifarhâo: dim cyffur i'r hwn a fyddo yn aros yn anedifeiriol. Y mae Duw yn aneirif ei drugaredd, eithr yn vnig i'r rhai a drô oddiwrth eu pechodau, iw wafanaethu ef mewn fancteiddrwydd: heb yr hynni chaiff neb weled yr Arglwydd. Heb. 12. 14. I'th cadw di gan hynny oddiwrth wrth y rhwystr hwn o rysygu, cosia, mai sel y mae Crist yn waredwr, y mae Moeses yn gyhuddwr. Bydd fyw gan hynny sel pe na bai yr vn Esengyl: bydd farw sel ped sai heb sod vn gysraith. rhêd dy yrsa yn y bywyd sel ped sait dan lywodraeth Moeses, ymad a'r bywyd yma sel pe na bait yn adnabod neb ond Crist, ac ef gwedi ei groeshoelio. na rysyga oni synni di sod yn golledig; edisarha, o mynni sod yn gadwedig.

Y pumed peth sy 'n rhwystro duwioldeb.

5. Cyfeillach ddrwg, yr hyn yn gyffredin a elwir cymdeithion da: Eithr mewn gwirionedd prif offerau'r cythraul i rwyftro pechadur truan i edifeirwch a duwioldeb. Yr arwydd cyntaf o ffafr Duw i bechadur yw rhoi iddo ras i ochel cyfeillion drwg: y cyfryw rai ag fydd yn ewyllyfgar yn ymdrybaeddu mewn pechod, gan ddiyftyru moddion eu galwedigaeth, gan watwor purdeb erefydd rhai eraill, a bod yn gywilydd i ffydd griftianogawl trwy eu bucheddau halogedig. Y rhain sydd yn eistedd ynghadair gwatworwyr, Pfal. 1. 1. O blegid pan fo Duw yn cynnwys pechadur i fod yn vn o'i bobl, y mae efe yn erchi iddo ef ddyfod allan o Babilon. Dad. 18. 4. Pob cynulleidfa ddrygionus yw Babilon. Allan o'r hon naill a'i ymgadwed pob plentyn i Dduw, neu os bydd ynddi tybied fod yn clywed llef ei Dâd yn dadfeinio yn ei glust, Fy mab tyred allan o Babilon. Hwyn gyntaf ac yr edrychodd Crist o'i drugaredd a'r Bedr, efe aeth allan o'r gynulleidfa, yr hon oedd yn neuadd yr Archoffeiriad, ac a wylodd yn chwerwdost am ei bechod .Luc. 22.62. Dafydd ar ei ddychweliad (yn addunedu dilyn buchedd newydd) a ddywedodd; ewch ymmaith oddiwrthif holl weithredwyr anwiredd, Pfal. 6. 8. Fel ped fai yn amhoffibl fod

fod y
holl
eth c
Cyfe
olde

nig foy a d ty d ria

ne

g b I a

01

ac

dd

dd

yn

àd

nd

n-

'n

fod yn ddyn newydd, hyd oni adawai ymmaith yr holl hên gyfeillach ddrygionus; ficeraf profedigaeth o grefydd gwr ydyw dull a buchedd ei gyfeillion. Cyfeillion halogedig ydynt elynion pennaf i dduwioldeb, a diffoddwyr deifyfiadau fanctaidd.

Llawer gwaith y mae Crift dlawd (wrth ymgynnig iw aileni ynot) yn cael ei daflu i'r stabl: tra foy cyfeillion drygionus hyn, wrth yfed, chwarae, a digrifwch, yn cymeryd y stafelloedd gorau yn llety dy galon. Oh na âd i gyfeillach daiarol bechaduriaid dy rwystro di i gymdeithas Seint ac Angylion nefol.

T chwecked peth fy 'n rhwyftro duwioldeb.

6. Ofn meddylgar, rhag i ymarfer a duwioldeb; wneuthur gwr (yn enwedig gwr ievangc) i fod yn rhy brudd ac yn bendrwm: lle mewn gwirionedd ni eill neb gael llawenydd gwell, na mwy achos i orfoleddu na'r duwiol grefyddol griftion. O blegyd cyn gynted ae y maent hwy yn cael eu cyfiawnhau drwy ffydd y mae iddynt danghneddyf gyd â Dum, Rhuf. 5, 2. A mwy llawenyd na hynny ni all fod. Heb law hynny y mae ganddynt eufys deyrnas y gras wedi descyn iw calonnau, yn ficrwydd y cant (yr amfer y gwelo Duw fod yn dda) escyn i deyrnas ei ogoniant ef. Yn y deyrnas hon o râd y mae tri pheth: yn gyntaf cyfiawnder; Oblegid drwy gael cyfiawnder Christ iw cyfiawnhau ger bron Duw, y maent yn bwriadu byw 'n gyfion o flaen dynion. Rhuf. 14. 17. Yn ail tanghneddyf, canys y mae heddwch cydwybod, yn anwahanol yn canlyn ymarweddiad gyfiawn. Yn drydydd llawenydd yr Yspryd glân: yr hwn lawenydd yn vnig fydd iw gael mewn heddwch cydwybod dda, ac sydd umchlam pob deall, Phil 4. 7. ni eill

na thafod ei ddatcan, na chalon ei ddirnad, ond yn vnig yr hwn fydd iw gaffael, a'i feddiannu. Dymma y cyflawndra llawenydd a addawodd Crift iw ddiscyblion ynghanol eu gorthrymderau; Llamenydd yr hwn ni allai neb ei ddwyn oddi arnynt. Joan, 16. 22, 24. Mwyniant y llawenydd hwn yr oedd Dafydd (yn ei edifeirwch) mor ddifritol yn ei erfyn a'r law Dduw: Dyro drachefn i mi lawenydd dy iechydwriaeth, Pfal. 51. 12. Acos ydyw yr Angelion yn y nefoedd, yn llawenychu gymmaint ar droad pechadur: Luc. 19. 10. Y mae 'n rhaid i lawenydd pechadur edifeiriol fod yn dra-mawr arurhr yn ei galon ei hûn. Triftwch bydol fydd yn odi mor gynnar am bennau dynion, ac yn llenwi cwyfau eu calonnau a gofidiau angau. Cystudd duwiol y rhai duwiol (pan welo Duw yr achos i'w profi hwynt) fydd yn peri iddynt edifeirmch diedifeiriol: 2 Cor. 7. 10. Canys hyn fy 'n hyfforddi eu iechydwriaeth. Ac yno ym mhob rhyw orthrymder hwy a allant fod yn ddiogel o gael yr Yspryd glan i fod yn ddiddanydd iddynt; Joa. 14. 16. yr hwn a wna i'n diddanweb amlhau trwy Grift, falyr amlhao dioddefiadau Crist ynom, 2 Cor. 1.5. Ond tra fo dyn yn byw mewn anuwioldeb, nidoes iddo heddwch, medd Esay Pen. 57, 21. ei chwerthiniad ef sydd ynfydrwydd, medd Salomon, Preg. 2.2. Nid iw ei gyfoeth ef ond clai, medd Abacuc: Pen. 2. 6, Ie nid yw'r Apostol yn gwneuthur mwy cyfrif o honynt nac o dom, Phil. 3. 8. (wrth eu cyflybu i dryfawr y duwiol) a'i holl lawenydd a derfyna mewn mylofain, medd Crist, Luc. 6. 25. Na âd gen hynny i'r ofn gau hwn dy rwyftro di i ymarfer a duwioldeb. Gwell yw myned yn glwyfus gyd â Lazarus i'r nefoedd,na myned yn llawn o lawenydd a digrifwch gyd a Dines i waeiedion vstern. Gwell ydyw

ydy

nys flw hwi ddi ei

ddi gyl me nac

19

aid

gos for der

773 6

gridging on cy

na de ei

ho

ydyw alaru dros amfer gyd â dynion, na bod yn poeni yn dragywydd gyd â chythreiliaid.

niw

oyr

'n

4-

W

w Y

d

u

0

È

n

n

i

Y seithfed peth sydd yn rhwystro duwioldeb.

7. A'r peth olaf: ydyw gobaith o hir eniges: Canys pe bai ddŷn o fuchedd ddrwg, yn tybied fod y flwydddyn hon, yn flwyddyn ddiweddaf iddo, y mis hwn, yn fis diwaethaf, yr wythnos hon, yn wythnos ddiwaethaf, a'i possibl na wellhau, ac na chyfnewidiai, ei fuchedd anwireddus? gwnai'n sicr, te arserai y moddion gorau i gael edifeirwch ac i fod yn ddŷn newydd. Bithr fel y gwr goludog yn yr Efengyl, yn addo iddo ei hûn lawer o flynyddoedd i fyw mewn esmwythdra, hawddfyd, a digonedd; Pryd nad oedd iddo ef en noswaith i fyw 'n hwy, Luc. 12, . 19, 20. Felly llawer o'r glothinebwyr, a'r Epicuriaid drygionus, sy 'n gau addaw iddynt eu hunain lawer blwyddyn o enioes, pan fo edafedd eu hoedl agos wedi ei ddirwyn hyd yr eithaf. Felly y mae feremi yn pennodi yr achos o bechodau, a gorthrymderau yr Juddewon, gan ddywedyd, nid yw hi yn meddwl am ei diwedd. Galar-nad Jer. 1. 9.

Nid yw'r ysbaid hwyaf rhwng dyfodiad dŷn o'r grôth, a'i fynediad i'r bêdd, ond byrr: O blegid dŷn a aned o wraig nid oesiddo ond byrr amfer i fyw: ychydig o ddyddian, a'r rheini yn llawn o helbul. Ac oni bai ymarfer â duwioldeb, pa faint gwell ydyw cyflwr y plentyn a fedyddied ddoe, ac a glac'dwyd heddyw,na Methufalem, yr hwn a fu fyn naw cant a nam a thrugain o flynyddoedd, ac yno fu farm? O'r ddau dedwyddach yw'r plentyn, o herwydd bôd yn llai ei bechod, a llai ei gyfluddiau, a pheth fydd yr awrhon yn aros oddiwrth y ddau, ond coffadwriaeth yn vnig? Pa hyder a ddylai ddŷn ei roddi mewn hir enioes?

nioes? wrth weled nad yw holl enioes dŷn ddim amgen, ond marwolaeth arafaidd: Megis y mae'r Apostol yn prosessu: dŷn sydd yn marw beunydd,

n

h

rl

d

b

ly li

a

d

W

d

J

C

ly gi

Č6

ol

rá

ec

5 Cor. 15. 31.

Gwrando yn dy gluft o gyfaill diofal, nid yw dy einioes ond awel o wynt yn dy ffroenau: na hydera Y mae dy enaid a'i drigfa mewn tŷ o bridd, yr hwn a fyrth cyn bo hir. Fel y mae yn eglur wrth dywyllni dy olygon, byddarwch dy gluftiau, crychiadau dy ddeurudd, Pydrni dy ddannedd, gwendid dy gewynnau, crynfa dy ddwylaw, y Calandr yn dy efcyrn, [sef dolur wrth newidiad hîn] byrdra dy gyntun, a phob blewyn gwynn, megis cynnifer o gennadon yn peri i ti ymbarotoi i fyned i'th hîr gartref. gedewch i ni yn y cyfamfer rodio at arch dy dadau, torrwn y cauad, gwelwn yma mai llygredigaeth yw dy dad, a'r prof yw dy fam, ath chwaer: Job. 17. 14. A weli di fel y mae yr rhain? felly y mae yn rhaidi tithau fod cyn bo hir o ddyddiau, o ynfyd y mae dy orriau yn myned heibio yn gyflym, ac yn y cyfamfer y mae angau ym mhob lle yn difgwyl am danat.

. Holl fywyd dyn (oddieithr yr hyn a dreulier yngwafanaeth Duw) nid yw ond ffolineb: Canys y mae dŷn yn byw ddeugain mhlynedd cyn gwybod ei fod ei hunan yn ffôl, a chyn gynted ac ei bo ef yn gweled

ei ynfydrwydd, y mae ei hoedl yn terfynu.

Clyw (lafuriwr) cyn itti weled llawer chwd ychwaneg ogynhauaf, dia fyddi dy hûn yn addfed, ac foi tyrr Angau dy di i lawr a'i grymman. Clyw (dithau greftwr) cyn i lawer chwemis fyned heibio, fe ddaw dy fîs olaf dithau, yn yr hwn ei cai di dithio ymmaith a gadael dy gelfyddyd heibio. Clyw (farnwr pwyllig) cyn pen ychydig dermau, y daw terfyn dy enioes i'th oddiwes, yn yr hwn bryd y rhoi di ymmaith farnu eraill, a myned a wnei dy hunan i'th farnu. Clyw (o ŵr Duw) yr hwn wyt yn myned

ned i'r Pulput; Pregetha y bregeth hon fel ped fai hi'r olaf a'r fydd ith fryd di wneuthur i'th bobl. Clyw (bendefig goruchel) gad ymaith dybied yn rhyddâ o'th Anrhydedd; fe rydd angau cyn bo hir dy anrhydedd di yn y llwch : ac a'th wna di cyn waeled a'r ddaiar, yr hon yr wyt yn ei fathru tan dy draed. Clyw di yr hwn fydd yr awrhon yn darllain y llyfr hwn, bydded diogel gennif cyn bo hir, y bydd dau o dyllau, lle y mae yr awrhon dy ddau lygad wedi eu gofod. Ac fe gaiff rhai eraill ddarllain gwirionedd o'r athrawaieth hon a'r dy benglog noeth di, yr hyn yr wyd dythau yn ei ddarllain yn awr yn y llyfr bychan yma. Pa cyn gynted nis gwn i, ond hyn a wn i yn ddiogel, fod dy amfer wedi ei ofod ar lawr, dy fisoedd gwedi en rhagordeinio, ath ddyddiau wedi en rhifo: Ica'th awr ddiwaethaf gwedi ei phennodi: tu hwnt i'r hon ni thai diffned. Job. 14. 5, 14. Pfal. 90. 12. Dan. 5. 26. Joan. 11. 9. O blegid yno cyntafanedig Angan wedi ei ymdderchafu a'r ei farch gwelwlas, Dad. 6. 15. a ddescyn wrth dy ddrws, ac er dy holl gyfoeth a'th anrhydedd, (ac wylofain dy gynyfeifiaid') a'th ddwg di ymmaith, yn rhwym dy ddwylaw a'h draed, mal carcharor iddo, ac a geidw dy gorph dan lwyth o ddaiar, oni ddêl y dydd yn yn hwn ith ddygir allan i dderbyn yn ôl y pethan a wnaethost yn y corph, pa un bynnag a'i da, a'i drwg. 2 Cor. 5. 10. Oh na âd gan hynny i gau obaith o enioes anwadal, dy rwystro di i fod yn bresennol ymarferwr o adumioldeb crefyddol. y mae Duw heddyw yn cynnyg ei râd, ond pwy fydd yn addo y foru? y mae llawer owyr ieuaingc yr awr hon yn vfiern, y rhai oedd yn bwriadu edifarhau yn eu henaint, ond foi torrodd Angeu hwynt ymmaith yn eu hanedifeirwch, cyn iddynt ddyfod i'r amfer yr oeddynt yn ei ddarparu i edifarhau. Pa hwyaf y byddo dŷn yn glaf, anhaw-

m-Add,

dy lera idd, dy-

dau ge-

n, a yn wn,

au, dy

id i dy ifer

ngnae fod led

chac lyw

diyw law

hoi

nyned faf fydd ei iachau. O'llegid y mae arfer o bechod, yn magu caledrwydd calon: Heb. 3. 13. A'r rhwyftrau y rhai fydd yn dy luddias di yr awr hon i edifarhâu, a fydd yn fwy rhwyftr i ti fel y tynnych at henaint.

bra

dry

ieuc

ond

hyr

ef r

cyns

idd

(w)

gall

25

eW:

di

Dd

fel

thu

da

hw

pe

dr

ag

gu

a't

lia

di

an

hû

de

al

fy

Ra

Gar synhwyrol, yn cymmeryd taith bell, ac rhyd ffordd fudr, niddyry y pwn mwyaf a'r y march gwannaf. Ac a pha ryw fath a'r gydwybod, y gelli di ofod y bauch mawr o edifeirwch a'r dy henaint dinerth blinedig? Lle'r wyt yr awrhon yn dy lawn gryfder, heb allu ei godi, eithr yn hytrach yn barod i wegian tano ef. A'i argoel doethineb yw i'r hwn a fo yn myned i fordwyo i daith bell beryglus, aros i chwarau ac i gyfcu tra bai'r gwynt yn gwafanaethu, a'r môr yn dawel, y llong yn hwylus, at llywydd yn iach, a'r morwyr yn gryfion: Ac yno gofod allan pan fai 'r gwyntoedd yn wrthwynebus, a'r tywydd yn dymeitlog, a'r môr yn rhuadwy, a'r llong yn fraenllyd, a'r llywydd yn glaf, a'r morwyr yn ffeintiedig? Am hynny o enaid pechadurus, dechreu droi at Dduw trafyddo dy fywyd, dy iechyd, dy gryfder, a'thieuengtyd yn parhau: Gyn neshau y blynyddoedd, yn yr rhai y dywedi nid oes i mi ddim diddanuch ynddynt. Preg. 12. 1. Y cyntafanedig a'r blaenffrmyth yr oedd Duw erioed yn ei gofyn yn ei wasanaeth, a'r rheini iw haberthu iddo ef yn ddioed. Exod. 22, 29. Exod. 13. 2. Felly y darfu i Abel gyfiawn aberthu iddo ef o'i flaenfrwyth, a'i wyn breision : Gen. 4. 4. A rheswm da yw, gael o'r Arg.wydd gorau, ei wafanaethu yn gyntaf, ac a'r pethau gorau. Holl weision Duw gan hynny a ddylent gofio gwasanaethu en creamdr yn nyddiau eu biouengtid: Preg. 12. 1. ac yn blygeiniol mal Abraham, Aberthu'i Danm en Haat ienange. Gen. 22. 3. fef ieuengtid eu beinis oes. Ni chewch edrych in fy wyneb i (ebr foseph with ei frodyr. Gen. 43. 3. oni ddygwch chwi jeb brawd

l,yn

rau

lâu,

int.

ryd

an-

di

di-

wn

a-

ir

us,

a-

y-

0-

r

r

r-

S,

H

74

i

0

brand ienangaf gyd a chwi. A pha fodd y cai di edrych yn wyneb fesu, os rhoddi di flynyddoedd dy ieuengtid i'r cythraul, ac heb ddwyn iddo ef ddim ond dy henaint ddail, gloff, grybachlyd. Cynnig hynny i'ch theyfog (medd Malachi. Pen. 1. 8.) os ef ni dderbyn y cyfryw w wafanaethu, pa fodd y commys tymysog y tymysogion y fath vn i fod yn was iddo? O Mynnai Brenin Babel, Dan. 1. 4. gael gwyr ieneingo teg o benpryd, a'r cyfryw a fai a nerth gallnog ynddynt, i fefyll yn ei lis: a gaift Brenin nefordd neb i sefyll yn ei lyfoedd, ond y cloff a'r dall, y cyfryw yr oedd enaid Dafydd yn eu cashau? 2 Sam. s. 8. Wyt ti yn tybied pan fych di gwedi gwafanaethu Satan a'th brif-flynyddoedd, y rhyngi di fodd Duw â dyddiau'r cŵn? Oh gochel rhag i Dduw dy droi di heibio, at dy hên feistr diachefn: fel megis y darfu i ti holl ddyddiau dy fywyd wneuthur ei wasanaeth ef : felly y gallo efe yn y diwedd dalu i ti dy g yflog. A'i amfer cytaddas ydyw hwnnw i gymeryd mewn llaw ddifrifol orchwyl edifeirwch, (yr hwn yw 'r gorchestwaith mwyaf) i droi dy enaid pechadurus at Duw; y pryd na elli a'th holl rym droi dy efgyrn blinedig ar dy wely esmwyth? Os wyt yn ei weled yn beth anawdd i ti yr awr hon, ti agai ei weled yn a hawfach y pryd hynny. Oblegid fe gynnydda dy bechod di yn gryfach, a'th gryfder yn wannach, dy gydwybod a bwyfa arnat, poen a'th pendafada, ofn marwolaeth a'th fynna di, ymweliad dy gynyfeifiaid a'th fyfrdana di, fel oni byddi di ym mlaen llaw, a'th conglau yn llawnion o ffydd, ammynedd, a diddanwch, ni elli na mytyrrio dy hûn, na gwrando geiriau o gyffur gan eraill, na gweddio dy hûn, nac vno ac eraill i weddio trofot. Fe. allai mai'r parlys mûd a'th cymmer di, neu 'r fath finnded marwol fel na ellych di na chofio am Dduw, na meddwl am dy gyflwr dy hûn, ac onid wyt ti yn hacddu

haeddu yn dda i Dduw anghofio dy waredu yn dy farwolaeth, yr hwn nid wyt yn meddwl ei wasanaethu ef yn dy-fywyd? ofn marwolaeth a bâr i lawer y pryd hynny lefain, Arglwydd, Arglwydd; ond y mae Crist yn tystiolaethu, nad adnebydd ef mo bonant am yr eiddo ef. Mat. 7: 22. Ie llawer yr amser hynny sel Esau, trwy ddagrau a geisiant edifeirweb, ac ette ni fedrant moi gael. Heb. 12. 17 O blegid nid oes gan ddin rydd-did medswl i edifarhau pan fynnoei hûn, ond pan fynno Duw roi iddo ei râd. Ac os darfu i drug aredd ei dangos ei hûn mor anymbilgar nad agorai hi ei phyrth i ddeifyfyddion mor dyner a morwynion, a nhwythau mor daer a churo; Math. 25. 11, 12. o herwydd ddyfod o honynt yn rhyhwyr i guro. Pa fodd y tybi di y goddefhi i ti fyth fyned iw phyrth, a thithau mor ffiaidd aflan, na feddyliaist di crioed adael pechod, nes i bechod yn gyntaf dy adael di; ac ni churaist erioed a'th ddyrnau dy hunan a'r gyfair calon edifeirol? Oh mor gyfiawn y mae ei rhâd hi yn gommedd agori pyrth y nef, pan fŷch di yn curo yn dy angenoctid: yr hwn yn dy helaethrwydd ni oddesit i Grist, pan oedd yn curo, ddyfod i mewn i ddôr dy galon. Datc. 3. 20. Na hydera a'r edifeirwch diweddar, nac a'r hir einioes: nid ar edifeirwch diweddar; oherwydd peth iw ofni yn fawr ydyw, rhag i'r edifeirwch hwnnw (yr hwn y mae ofn yn ei beri) farw gyda 'r dŷn a fo'n marw. A'r rhagrithiwr yr hwn a dwyllodd eraill yn ei fywyd, a ddichon ei dwyllo ei hûn yn ei farwolaeth. Nid yw Duw yn derbyn ond aberthau ewyllysgar; a'r edifeirwch a ryngabodd iddo ef, y mae yn rhaid iddo fod o'r ewyllys, ac nid o anfodd. Nid a'r fywyd hir, oblegid y mae henaint yn cwympo a'r wartha neu wddf ieuergtid; ac fel nad oes dim ficerach na marwolaeth, nid ces dim mor anficer a'r amfer i farw.

dy

re-

rer

nd

00-

m-

ir-

0

IT-

do

ûn

y-

au

dd

bi

au

e-

ni

ir

hi

ro

ni i

-

e-

r

C

W

d

a

a

farw. Je yn fynych o amfer, pan fo addfedwch pechod yn pryfuro, trwy greulonrhwydd yn pechu, y mae Duw yn ddifymmwth yn torri ymmaith fucheddwyr drygionus, naill a'i a'r cleddyf, anghymmedroldeb, glothineb, neu'r cyfryw glefyd gwrthwyne-Oni weli di mai 'r yfpryddrwg fydd yn rhoi yn dy ben, oedi dy edifeirwch oni elych i'th henaint. Pan yw esamplan beunyddiol yn dangositi, nad oes vn o fil a'r fydd yn byw a'r dy lwybr di, fyth yn ei chyrhaeddyd? Gad i fandaidd Yfpryd Duw dy gynhyrfu di, rhag ymroi o honot mwyach i fwyta as ifed gyda'r meddwon, rhag i'th feiftr ddanfon angau am danat yn y dydd ni bŷch yn meddwl am dano, ac mewn awr ni bých yn ei ddisgwyl, ac felly yn ddismmwth dy dorri di ymmaith, a rhoddi i ti dy gyflog gyd a'r rhagrithwyr, lle y mas wylofain a rhingcian dannedd. Mat. 24. 48, 49, 50, 51. Eithr o ceri di fjmyd hir,ofna Dduw, a bydded hir gennit am fymyd tragwyddol. Dih. 3. 1,2. Y bywyd hwyaf pan ddêl i'w ddiben eithaf, nid ymddengys ei fod ond fel chwedl a ddywedpwyd, tarth yn diflannu, cysgod yn cilio, breuddwyd, llysieuyn yn tyfu, ac yn blodeuo y borau, a phrydnawn y torrir ef ymmaith, ac a gwywa; neu fal gwennol gwebydd, yr hon wrth ei thaflu yma a thraw, a ymddadlifa yn fuan i ddiben. Pfal. 90. 5,9. Jag. 4. 14. Pfal. 109, 23. ac. 76, 5. 1 Pet. 1. 24. Efay. 38. 12. Nid yw ond munyd, (medd St Paul) O ynfydrwydd dŷn gan hynny yr hwn er cael mwyniant pechod dros amfer, a anturia golli tragywyddol bwys gogoniant. 2 Cor. 4.17.

Dymma saith bris rwystrau Duwioldeb, y rhai sydd raid eu bwrw allan, sel y saith gythraul o Fair sagdelen, cyn i ti syth allu dysod yn wir ymarferwr Duwioldeb; neu gael dim diogel obaith i swynhau, naill a'i stafr oddiwrth Grist drwy râd, a'i cymdei-

thas gyd a'g ef mewn gogoniant,

Y clò cyngan.

I Ddiweddu'r ewbl; yn gymmaint a'th fod ti yn gweled nad wyt heb Grist, ond caethmas i bechod, aillt i angau, ac ymborth i bryfed, ath seddyliau yn oser, a'th weithredoedd yn ddistaith, a'th lawenydd yn brin yn cael dechreuad, ath trueni byth heb adnabod terfyn: Pa ŵr doeth ai yn wysg ei ben i'r cyfryw vssernol boenau, er cael o honaw ef wrth fyw mewn pechod, ynnill iddo ei hun dros amser emerodraeth Angustus, cyfoeth Crassus, neu hyfrydwch Salomon, cyfrwysdra Achitophel, neu ddainteithswyd ac esmwthwisc Dives? O ranbeth a dal i ddyn (sal y mae ein Iachawdwr yn dywedyd) ynnill yr holl syd dros amser, a cholli ei enaid ei hun yn vssern yn dragywydd.

A chan dy fod vn agwedd yn gweled faint yw dy ddedwyddwch yn Ghriff, ac mor ofer yw y rhwyffrau, fydd yn cau rhyngot ti ac ef: gochel (fel y mae'r Apostol yn cynghori) siommiant pechod. Heb. 3.
13. Canys y pechod hwnnw, yr hwn sydd yr awrhon yn rhyngu bodd i'th natur llygredig, a fydd ryw ddydd yn elyn i'th enaid cystuddiol: ac (yn y cyfamser) cyn y dirnedech a galeda dy galon ddie-

diferriol.

Y mae pechod fel Sarph yn ymddangos yn dêg i'r golwg, ond gochel y colyn fydd yn ôl: ffrwyth gwenwynllyd yr hwn, pes adwaenit, di fyddit mor ofalus i ffo rhag pechod, ac rhag y farph. Canys,

1. Pechod ni wnaeth erioed ddaioni i neb; a pha fwyaf o bechod a wnel dŷn, mwy ffiaidd y mae yn ei wneuthur ei hûn ger bron Duw, a mwy cafaus ger bron dynion daionus.

2. Pechod a dynnodd ar dy vchaf di, yr holl wrthwynebion, Colledion, gwarthruddiau, a chlefydau

ar

fy

h b

1

a'r a ddigwyddodd i ti erioed. Ynfydion (medd Dafydd) Oblegid en camweddau, ac o herwydd en hanmireddau a gystuddir. Pfal. 109. 17. Y mae feremi dan gwynofain yn gofyn yr achos; Pa ham y
cyftuddir a'n byw? a'r Yfpryd glân yn atteb; dyn
agystuddir am ei bechod. Galar-nad Jer. 3. 39. O
hyn y mae'r Prophwyd yn llefain yn alarus yn erbyn pechod, megis yn erbyn yr achos o'u holl othrymderau: gwae ni yn awr bechu o honom. Galarn.
5.16.

3. O ni edifarhei di yn fuan am dy bechodau, hwy a dynnant arnat ti etto fwy o ddialedd, gwrthwynebien, colledion, cywilydd, a chospedigaeth nac a ddigwyddodd i ti hyd yn hyn. Darllain Leuit. 26. 28.00.

Deut. 28. 15.00.

e-

yth

th

th e-

y-

u

in

y

r

d

r

S

4. Ac yn ddiweddaf oni thefli di bechod ymmaith, (pan gyflamnir dy anwiredd) Duw a'th teifl di ymmaith am bechod. Gen, 15. 16. Oblegit fal y mae ef yn gyfion, felly efe a all ladd a thaffu i offern holl beshaduriaid calon galed anedifeiriol. Os ty di gan hynny a fynni ochel ffrwythau melldigedig pechod yn y bywyd hwn, a'r digofaint tragywyddol dyledus iddo yn y byd a ddaw, a'th ficrhau dy hun, nad wyt ti yn un o'r rhai a roddwyd heibio i fod yn gollesig; yno gad i'm cyngor i (o bechadur truan) fod jngymmeradwy gennit: Torrymmaith dy bechodau trwy gyfiamnder, a'th anwireddau wrth ddangos trugaredd i'r trueiniaid. Dan. 4. 27. O bydded bellach ddiwygiad o'th amryfussedd. Ni ddywedodd Nathan ond un ddammeg, ac fe droed Dafydd. 2 Sam. 12.1, 23,4.13. Ni phregethodd Jonas ond vnwaith i Niniuch, a'r holl ddinas a edifarbaodd: Jon. 3.5. Nid edrychodd Crist ond vnwaith ar Bedr, ac efe a aeth allan ac a wylodd yn chmerw doft. Luc. 22.62. Ac yn awr gan dy fod ti yn fynych, ac yn gariadol yn cael dy adeilyfu, nid gan brophwyd, ond gan Grift Arglwydd

0

pwi

cwl

hei

ritt

per

WY

hav

Ni

din

geo

dd A'

ne

ni

fy

y

an

do

D

W

d

u

e

wydd y prophwydi: iê a bod Duw ei hun, drwy i gennadon yn attolwg iti gyttuno ag ef: 2 Cor. 5. 20. gâd ymmaith dy odineb, gyd â Dafydd, edifarhâ am dy bechodau fel gwir Ninifit; a thra byddo Cristo'i drugaredd yn edrych arnat, gâd ymmaith dy gyfeillion drygionus, ac myla yn chwerwdost am dy feiau

anwireddus.

Na fodlona mo honot dy hûn a'r grefydd ffurfiol, yr hon a luniodd gwyr diadenedig iddynt eu hunain, yn lle duwioldeb ddiragrith; Canys mewn amldra opinionau, y mae y rhan fwyaf agos wedi colli yr ymarfer o wir flydd. Na thebyg fod yn Griftion digon da, o blegit dy fod di yn gwneuthyd fel y maey rhan fwyaf, ac o ran nad wyr yn gynddrwg a'r gwa-Nid ocs dŷn yn y byd mor ddrygionus, a bod ei ymarweddiad yn tueddu at bob mâth ar feiau. Oherwydd y mae anghysfondeb [Antipathi] rhwng rhai beiau a'i gilydd. Ond cofia beth y mae Crift yn ei ddywedyd; Oddieithr i'ch cyfiawnder fod yn belaethaeb na chyfiannder yr scrifenyddion, a'r Pharaseaid, nid ewch chwi i mown mewn un modd i dejrnas nefoedd. Math. 5. 20. Yftyria ynot dy hûn belled wyt tio ôl y Pharisaiad mewn ymprydio, gweddio, mynych dramwy i'r Eglwys, a' rhoddi clusenau. Meddwl ynot dy hûn pa nifer O Baganiaid, y thai nid adwaenent fedydd, etto mewn rhinweddau gwybodawl, a gonettrwydd buchedd, oeddynt yn rhagori llawer arnat ti. pa le wrth hynny y mae bywyd Crist dy feistr? a pha cyn belled wyt ti oddiwith fod yn wir Griftion? Os wyt ti yn ewyllysgar yn ymroi i fyw mewn vn mâth ar bechod anafus, nd elli di gael enaid adgenedledig; er i ti ddiwygio dy fuchedd mal Herod oddiwrth lawer o feiau eraill. Mar. 6. 10. Y mae'n rhaid i'r gwir griftion gymmeryd gofal i rodio mewn vniondeb calon, yn ol holl orchmynnion Duw, yn gyftal yn y naill a'r llall.

Wy ei

· 20.

to'i

gyciau

fiel,

ain,

dra

y-

di-

ey

Va-

au.

ng

ilt

72

1-

n

-

O blegit medd St. fago, yr hwn a ballo mewn un pungco'r gyfraith (yn ewyllyfgar) fydd enog o'r cwbl. Jag. 2. 10. Acy mae Pedr yn erchi i ni roddi heibio (nid peth) and hall lid, cynfigen, twyll, arhagrith, Oc. 1 Pet. 2. 1. Vn pechod fydd ddigon er peri enaid yn golledig, heb edifeirwch: Na freuddwydia am fyned i'r nef rhyd ffordd negofach neu hawfach na 'r hon a linynniodd Duw i ni yn ei Air. Nid ydyw'r ffordd i'r nefoedd yn hawdd, a chyffrcdin, ond cul a chyfjng: Mat. 7. 14. ie cyn gyfynged ac y mae Crift yn tyftiolaethu, fod yn anhawdd i dayn goludog fyned i deyrnas nefoedd. Math. 19. 22. A'r rheini fydd yn myned i mewn, nid ydynt ond schidig: ac na eill yr ychydig rai hynny mor myned i mewn ond trwy ymdrechu: a bod rhai o'r rheinia ymdrechant heb allu myned i mewn. Luc. 13. Hyn a wyddei holl Seintiau Duw (tra fuont fyw yma) yn dda. Pryd yr oeddynt drwy aml ymprydiau, difrifol weddiau, mor tynych yn gwrando y gair, a derbyn y Sacramentau, a thrwy y cyfryw amldra o ddagrau heilldion yn crefyddol erfyn a'r ddwylau Duw, er mwyn Crift, am gael eu derbyn iw Devrnas.

Oni choeli di hyn o wirionedd; yr wyf fi yn hyfpysu i ti mai'r diafol yr hwn fydd yn peri i ti yr awrhon goelio, fod yn hawdd it fyned i'r nef, a ddywaid it yn ôl hyn ei fod yn waith anhawsaf yn y bŷd.
Os wyt ti gan hynny yn chwennych ynnill ficrwydd
diogel o iechydwriaeth i'th enaid, ac i fyned y ffordd
union i'r nefoedd; cais yn ebrwydd mal morwyn ddoeth olew duwioldeb yn llusern dy ymarweddiad: fel
y gellych fod mewn parodrwydd gwasdadol i gyfarfod y Priodfab, pa vn bynnag ei del, a'i trwy farwolaeth, a'i trwy Farn. Math. 25. 1. Yr hyn fel y gellych
yn haws ei wneuthur, Bydded hyn ymai ti yn ymar-

fer beunyddiol.

I modd y mae i tr neilldnol ddechrau y borau mown Duwioldeb:

Yn gynted ac y deffroech y borau cadw ddôr dy galon ya gauad, na chaffo meddylfryd bydol fyned o'i mewn nes dyfod o Dduw i'w mewn yn gyntaf: a gâd iddo ef o flaen pawb eraill gael y lle cyntaf ynddi. felly pob meddyliau drygionus, naill a'i ni feiddiant fyned i mewn,neu fe ellir yn haws eu cadw hwynt allan: ac fe fydd y galon a mwy o flas fandeiddrwydd a Duwioldeb arni yr holl ddiwrnod a'r ôl Eithroni bydd dy galon a'r dy ddeffrôad cyntaf, gwedi ei lienwi a rhyw fyfyriadau am Dduw, a'i air, a chwedi ei thaclu fel y llusern Tn y Babell, forau, a hwyr, az olew olowydd Gair Dun; Exod. 27. 20. 21. a chwedl ei phereiddio ac arogldarth gweddi: Fe gais Satan ei l'enwi à gofalon bydol, ac à deisyfiadau cnawdol, hyd onid êl hi yn anghymmwys i wafanaeth Duw, yr hollddwthwn hwnnw, heb anfon allanddim ond drygfamr geiriau llygredig celwyddog, a llŵon cablaidd amhwyllig.

Dechrau gan hynny waith pob dydd â gair Duw, ac â gweddi, ac abertha i Dduw ar allor calon ddrylliedig, ruddfan dy Tspryd, Rhuf. 8. A lloi-au dy wefusau, Hose. 13. 2. Yn ossrwm boreuol, a blaensfrwyth y diwrnod, a chyn gynted ac y dessro-

ech dywaid witho effel hyn.

Neilltuol 3madiddaniad byrr pan ddeffro dongyntaf y borau.

FY enaidsyddyn disgwyl am danat ti (O Arglwydd) yn fwy nac y mae y gwilwyr am yborau: Duw gan hynny trugarha wrthif, a thywynned dy wyneb arnaf, diwalla y borau hwn a'th drugaredd fel y gorfoleddwyf, ac y llawenychwyf dros fy holl ddyddiau. Pfal. 130.6. Pfal. 67.1.20 90.14.

lol

m-

n-

dw i-

ôl

ad w.

U,

ď.

th

IC

٧,

Myfyrdod Boreuol. "

Tno myfyria neu feddirl.

FAl y gall yr holl Alluog Dduw (yn yr adcyfodiad) gôdi dy gorph di allan o'r bedd o hún marwolaeth, cyn hawfed ac y gallodd ef y borau hwn, dy ddeffroi di yn dy wely alian o'th hûn naturiaeth. A'r wawriad yr hwa ddydd o adcyfodiad y dan Crift iw ogoneddu yn ei Saint, a phob vn o gyrph y miloedd o'i Saint gwedi en gmenthur un agwedd a'i gorph gogoneddus ef, yn goleno mor eglur a'r banl. Mat. 13. 43. Luc. 9. 31 Phil. 3. 21. A'r holl Angelion vn flunyd, yn llewyrchu yn eu gogoniant: a chorph Crist yn rhagori arnynt oll mewn discleirdeb a gogonniant: a'r Duwdod vwch ei law yntau. gwna tywyniad vn Haul, i'r borau fod mor cgoneddus; Pa fath forau disclaer gogoneddus a sydd hwnnw, yn yr hwn y bydd mii miliwn o gyrph goleuach o lawer na'i haul yn ymddai gos, ac yn canha Crift, megis cymdenthion gogoneddus i ddyfod i gadw y Sessiwn gystredinol o gystawnder, ac i farnu Angelion drwg a dynion anuwiol? Oh ra ôd i elw, difyrrwch darfedede, neu wag ogoniant y diwined hwn, beri i ti gollidy gyfran, a'th wobr o hyfrydwch a gogoniant tragwyddol y dydd hwnnw, yr hwn yn briodol a elwir adcyfodiad y cyfiawn. Luc. 14. 14. Act. 17. 31. Y mae gan anifeiliaid lygaid i weled cyffredinol lewyrch y dydd,eithr ymgais di dy oran â llygaid dy ffydd i ragweled goleuni gogoneddus y

diwrnod yma.

2. Ni wyddost ti mor agos attat ti yr ydoedd r yspryd drwg (yr hwn ddydd anos mal llew rhuadm fydd yn rhodio oddiamgylch dan geisio dy ddifetha di, 1 Pet. 5. 8.) Tra roeddit yn cyfcu, ac na ellit ti moth waredu dy hun. Ac na wyddost ti, pa ryw niwâid a wnaethai i ti, oni bai i Dduw (yr hwn ni chŵsc ac ni hûna) dy amgylchu di a'th eiddaw, a'th ymddiffyn a'i Angelion fanttaidd bendigedig.Pfa.121.

4. Pfa. 34. 7.

3. Pan glywych di y ceiliog yn canu; cofia Bedr i wneuthur a'r ei ôl, galw ith gof geilioglais soniarus yr vdcorn daiwethaf, yr hwn a'th ddeffry di oddi-Ac ystyria ymbâ gyslwr y bydditii wrth y meirw. pe vdcanai ef yr awrhon, ac ymrô i fod yn gyfryw, ac y mynnit dy fod y pryd hwnnw: rhag yn y dydd hwnnw, i ti ddymuno na buasit erioed yn gweled y dydd hwn: a melldithio dydd dy enedigaeth naturiol, eisiau bod wedi dy eni o newydd trwy râd ysprydol. Pan gano 'r ceiliog, y mae 'r lleidr yn anobeithio am ei speilfa, ac yn gadael ymmaith ei amcan a'i fwriad y nofon honno: felly y cythraul fy'n peidio a cheisio gwall ym mhellach, pan glywo ef yr enaid bucheddol yn deffroi ei hûn a boreud weddi.

4.. Cofia fod yr Hollalluog Dduw ynghylch dy wely in gweled dy orweddiad i lawr, ath cyfodiad i fynu: yn deall dy feddyliau, ac yn gydnabyddus a'th holl ffyrdd, Pfal. 139. 2. 3. Cofia yr un ffunud fod ei Angelion fanctaidd, y rhai a wiliodd trofot, ac a'th amddiffynnodd trwy 'r nos, yn gweled hefyd y môdd

mó

hyı

obw

5. 1

5. orc

an

thy

me

al'

lya

i fo

wel

ller

fyr

nac

tha

ddi

der

ael

18.

yng

ddv

o ho

(me

ac a

yr l

22.

ged

fida

dyb

Du

gae.

ame

CHC

modd y deffroaist, ac y codaist. Gwna bob peth gan hynny megis yngwydd yr ofnadwy Dduw, ac yngowg ei Angelion Santtaidd. Gen. 32. 1,2. Pfalm.91.

f. II.

iwi

led rau

s y

l yr

di

t ti

ryw

ni in s

a'th

21.

Bedr

nia-

ddi-

litti

yw,

ydd

WE-

aeth

râd

yn h ei

y'n

Ŷwo

euol

dy

fy-

fod

, ac

yd y

rôdd

s.Tra fŷch yn gwisco dillad am danat,cofia mai yn orchudd cywilydd y rhoddwyd hwynt a'r y cyntaf anhwy yn ffrwyth pechod: a'i bod wedi eu gwneuthyd o arwiscoedd crwyn, ac amhuredd anifeiliaid meirwon. Am hynny pa vn bynnag a yftyriech, al'r defnydd ai 'r ordeinbâd cyntaf: y mae i ti fellyachos techan i falchio o honynt: Ac achos fawr ifod yn oftyngedig wrth eu gweled a'i gwifco : gan weled nad yw 'r gwiscoedd gwerthfawroccaf, ond llen wych i oruwchguddio y cywilydd budraf. Myfyria yn hytrach mai fal y mae dy wifc yn gwafanaethu i guddio dy gywilydd, ac i gadw dy gorph rhag anwyd: Felly y dylit ti fod mor ofalus i guddio dy enaid a'r wisc briodas honno, sef cysiawnder Crist; (yr hwn o ran bod ein ffydd iw dderbyn) aelwir cyfiawnder y Saint. Rhuf. 13. 14. Datc. 19. 18. Rhag tra fôm ni wedi ein trwfiadu yn wychion yngolwg dynion, ein bod yn noeth (a'n holl anharddwch i'w weled) yngolwg Duw. Eithr gallael o honom ein cuddio ein hunain a chyfiawnder Duw (megis a mantell) oddiwrth warth tragywyddol; ac achlefu ein heneidiau oddiwrth yr oerni tanbaid, yr hwn a bair mylofain a rhingcian dannedd. Matth. Ystyria gyd a hynny pa fath bobl fendigedig a fyddai ein cenedlaeth ni, pe bai bôb gwisc o fidan yn cuddio enaid fancteiddiedig. Ac etto fe dybiai ddŷn, mai oddiwrth y rhai, y cyfrannodd Duw twyaf o'i ddonniau oddiallan iddynt, y dylai ef gael mwyaf diolch oddifewn. Eithr os prifia yn amgen fe brifia eu taledigaeth yn drymmach yn nydd en cyfrif. Luc. 12. 48.

Ystyria fel y mae trugaredd Dduw yn adnewyddu

thre

bbo

hûn

hift

Epi

nef

iri

bar

cyf

cyf

dan

fry

Do

fry

lof

ai

[u

de

če,

Gr

WI

hu

ph

fu.

yft

'ni

y

da

of

1

itti bob borau, gan roddi i ti megis bywyd newydd; ac yn peri i'r haul (yn ôl ei yrfa ddibaid) gôdi drachefn i roi i ti oleuni. na âd gan hynny in oleuni gogoneddus dywynnu 'n ofer; eithr achub y blaen yn hytrach ar gyfodiad yr haul(cyn fynyched ac ei gellych) i dalu diolch i Dduw: gan ymostwng i lawr ar dâl dy liniau wrth erchwyn dy wely, cyfarch ef ar dorriad y dydd â rhyw foreuol ddefosiwn, neu erfynniad neillduol; yn cynnwys cysses ostyngedig am dy bechodau, maddeuant am dy gamweddau, a diolch am ei holl ddonniau, a deisys ei rasusol ymddistyn i'w Eglwys, ac i ti dy hûn, ac i bob peth perthynasol i ti.

Addysc ferr o'r modd y mae darllain yr scrythyrau sanctaidd unwaith bob blwyddyn trostynt, yn hawdd, yn fuddiol, ac yn barchedig.

O Nd megis ac y mae ffydd yn enaid, felly darllain a myfyrio ydynt dad a mam gweddi.

Am hynny cyn i ti weddio y borau, yn gyntaf darllain bennod yngair Duw, yno myfyria dros amfer wrthit dy hûn pa bethau godidog a fedri di eu cofio o honaw.

Yn gyntaf; pa gyngor ac addyfc at weithredoedd

da, neu fuchedd fanetaidd.

Yn ail: pa fygythiau o farnedigaeth yn erbyn y fâth a'r fâth ar bechod, a pha ryw esampl ofnadwy o gôsp a dialedd Daw ar y fâth a'r fath bechaduriaid.

Yn drydydd, pa fendithion a addawodd Duw i ammynedd, ddiweirdeb, drugaredd, eluseni, zêlnen ddyfal ferch yn ei wasanaethu, gariad perffaith, ffydd, a gobaith yn Nuw, a'r cyfryw rinweddau Cristianogawl.

Ynbedwerydd, pa fawl ymwared grafufol a weithredodd thredoddDuw: pa fâth fendithiau hynodol a dywalltodd ef, ar yr rhai a fuont weisioncywir a gwresog iddo.

Yn bumed, cymmer y pethau hyn at dy galon dy hûn, ac na ddarllain mor pennodau hynny, megis historiau ofer, eithr megis cynnifer o Lythyrau, neu Epistôlau gwedi eu hanton i lawr oddiwrth Dduw o'r nesoedd attat. Canys pabethau bynnag a scrifenwyd o'r blaen, er addyse i ni yr scrifenwyd hwynt, Rhuf. 15.4.

Yn chweched, darllain hwy gan hynny trwy 'r fâth barch mal pe bai Dduw ei hûn yn fefyll yn dy ymmyl ac yn llafaru y geiriau hyn wrthit, i'th annog di ir cyfryw rinweddau, ac i droi dy feddwl oddiwrth y cyfryw ddrygioni: gan dy ficrhau dy hun os cair y fath bechodau (a'r rhai yr ydwyt yn darllain am danynt yna) ynot ti heb edifeirwch, y daw y cyfryw ddialedd arnat; eithr os arferi di a'r cyfryw Dduwioldeb, a gweithredoedd bucheddol, y cyfryw fendithion a ddigwydda i ti a'th eiddaw.

I fod yn fyrr, casgl y cwbl a ddarllennech di yn yr Scythur Sanctaidd, a dyro hwy at y ddwy galofn arbennig yma, sef naill a'i i gryshau dy stydd; a'i i chwanegu dy edifeirwch: Canys megis yr oedd sustine & abstine, cyd-ddwg ac ymattal, yn grynodeb o sywyd Philosophydd dd: felly crede & resipiste, cred ac edifarha, ydyw'r cwbl o brosses gwir

Griftion.

ne-

(bis

in in

hed

oft-

ely,

fo-

ffes

mf ei

ci

11.4

taf

n-

CU

ld

y

d.:

n.

d,

-

d

Vn pennod a ddarllenner fal hyn trwy ddealldwriaeth, ac a fyfyrier arno dan gymmeryd attat dy
hun, a bortha ac a gyflura dy enaid, yn well na
phump a ddarllennir ac a redir droftynt heb ddal
fulw ar yr ergyd na'r fynwyr, ac heb gymmeryd
yftyriaeth o honaw tu ac attat dy hûn. Os darllenni di dri phennod bôb dydd yn y môdd hyn: fef, vn
y borau, yr ail brydnawn, a'r trydydd y nôs, (a
darllain rhai o'r Pfalmau yn lle hith, cynifer ac a
ofodwyd yn hyfr gweddi gyffredinol yr Eglwys iw
K

darllain a'r foreuol neu brydnawnol weddi) di ddarllenni yr holl ferythur canonical yn y flwyddyn, oddieithr chwe phennod, yr hyn a elli eu ychwanegu at dasc y dydd olafo'r flwyddyn. Darllen y Bibl mewn trefn, a'th hyffordda di i ddean yn well yr hiftori, a meddwl yr ferythur fanctaidd. Am yr Apocrypha, yr hyn a scrifennwyd trwy Yspryd dŷn, di a elli eu dariien wrth dy feddwl, a chredu iddynt cyn belled ac y maent hwy yn cydhuno a'r scrythur ganonical, yr hon a scrifennwyd trwy waith yr Yfpryd glân.

Ond odid tydi a ddywedi na âd dy negesau i ti gymmaint o amfer a gallael o honot ddarllen pennod

bob borau,&c.

Oddýn, cofia nad yw'r bywyd hwn ond byrr, ac nad yw dy holl drafferthion yma ond er mwyn y bywyd byrr hwn; eithr iechydwriaeth neu ddamnedigaeth Sydd dragwyddol. Cyfod yn foreuach o hynny bob borau: Siomma dy gnawd swrth o gymmaint a bynny o gyfcu, ond na thwylla mo'th enaid am ei ymborth, na Duw am ei wasanaeth. Gwasanaetha yr holl Alluog yn vnion tra fych yn cael iechyd ac amfer.

Gwedii ti (mal hyn) ddarllain dy bennod a bod yn barod i weddio, cofia, fôd Duw yn Ddwn Jan-Eteiddrwydd, o'r hyn y mae yn ein rhybuddio ni cyn fynyched, gan adrodd, byddwch chwi yn sanctaidd, fal yr wyf finnau yn sanctaidd. Exod. 26. 36. Lev. 19.2. 1 Pet. 2.5. A phan ddinistriodd ef Nadab ac Abibu a thân difymmwth am aberthu poeth offrwm â thân dieithr. Levit. 10. 2. 3. (megis y rhai yn y dyddiau hyn fy 'n aberthu gweddiau o galonnau llawn o dân llid a thrachwant) ni roddodd yr Arglwydd vn rhefwm arall am ei farnedigaeth ond hyn: mi a sancteiddir yn y rhai a nessant attaf. Mal pe buafai ef yn dywedyd, oni allaf fi gael fy

n

yı

al

W

rh

re

718

ro

me

br

fel

ma

her

Fol

oes

AC 1

ym

did

am

dmy

ddia

7807

Ddu

choc

gynr

yno

gwec

addi

lin w

y

d

u

y

ti

od

ac

yli-

ny

int

m

ha

ac

boo

m-

yn dd,

ev.

lab

eth

s y

1 0

dd-

ga-

At-

gael

fy

fy sancteiddio ynddynt hwy, y rhai ydynt weision i mi, drwy iddynt fyngwasanaethu a sancteiddrwydd pyrthynasol; mi fynnas fy sancteiddio arnyns hwy, gan eu disa hwynt a'm barnedigaeth gysiawn, yr hyn y mae eu hanwiredd hwy yn ei haeddu. Ni all Duw gan hynny aros aslendid, neu anharddwch ewyllyscar, yn y rhai a'i gwasanaetho ef: yn gymmaint ac y gorchymynnodd ef i'r Israeliaid, pan fyddent yn y maes yn erbyn eu gelynnion, gloddio â rhaw-ffon i guddio yr hyn a ddaethai oddiwrthynt: ei reswm ydyw, O herwydd bod yr Arglwydd dy Ddnw yn rhodio ym mhlith dy wersyllau, i'th waredu, ac i roddi dy elynion o'th slaen di; am hynny bydded dy wersyllau yn sanctaidd; fel na welo ynot ti ddim

brynti, a throi oddiwrthit. Deut. 23. 13. 14.

Os myn ef i wyr fod mor fanctaidd yn amfer rhyfel yn y maes : pa faint mwy o fanaeiddrwydd, y mae ef yn ei ddifgwyl a'r ein dwylaw ni yn amfer heddwch yn ein tai? Am hynny medd Zophar yn fob. Pen. 11. 13. 14. Os dydi a baratoi dy galon. as a estynni dy ddwylaw at yr Arglwydd i weddio, os oes ddrygioni yn dy law, bwrw ef ymmaith ym mhell, ac na ddioddef i anwired drigo yn dy luestai. Canys fel ymae Efay yn dywedyd, Pen. 1. 15.0 bydd dim aftendid yn ein dwylaw ni (hynny yw, un math ar bechod, am yr hwn nid ydym yn edifeiriol) er ini eftyn ein dwylaw atto ef, a gwneuthur llawer o weddiau, fe guddia'r Arglwydd ei lygaid oddiwrthym, ac ni wrendy mo'n erfynnian. Am hynny cyn i ti weddio, gad i Dduw weled dy galon yn gyftuddiedig am dy bechod, a'th feddwl gwedi ymroi yn ollawl (trwy gynnorthwyad ei râd ef) i weilhau dy fuchedd. Ac yno gwedi ymolchi a thaclu dy gorph â gwisc fel y gweddai i'th alwedigaeth, ac i ddelw Dduw, yr hon addugi, cae ddôr dy stafell, discyn a'r dâl dy ddeuin with erchwyn dy wely, neu ry w fan gyfleus a-K 2 rall

0

f

0

n

d

h

73

d

S) (fid

h

rall: ac mewn modd parchedig derchafa dy galow ynghyd a'th ddwylaw, a'th lygaid, fel yngwydd Duw, yr hwn fydd yn gweled meddylfryd yr enaid o'i fewn, Offrymma i Dduw oddiar allor calon ddrylliedig, dy weddi yn aberth boreuol, trwy gyfryngdod Crift, yn y geiriau hyn, neu'r cyffelyb.

Gweddiy borau.

Collalluog a gogoneddus Dduw,gyflawn ddiym-II gyffred Allu, a Mawrhydi, gogoniant yr hwn ni ddichon nef y nefoedd ei gynnwys: Edrych i lawr o'r nefoedd arnaf fi dy was anheilwng, yr hwn wyf yma yn fy ymddaroftwng fy hun, wrth droedfainge gorseddfa dy rad, ac edrych arnaf (o Dad) trwy deilyngdod a chyfryngdod fesu Grist dy anwyl Fab yn yr bwn yn vnig i'th fodlonir, O blegit honof fy hûn, nid wyf deilwng i fefyll ger dy fron, neu i lefaru am gwefufau aflan wrth y fath Dduw fandaidd ac ydwyt ti. Canys ti a wyddoft, mai mewn anwireddi'm lluniwyd, ac mewn pechod y beichiogoddfy A darfod i mi ollawl fyw mewn anwimam arnaf. redd: fal y torrais dy holl orchymynnion sandaidd, trwy ddeifyfiadau pechadurus, meddyliau aflan, geiriau drygionus, a gweithredoedd diffaeth: gan adael heb wneuthur lawer o weithredon Duwioldeb, yr hyn yr wyt yn ei erchi i'th wafanaeth, a gwneuthur llawer o'r drygioni, yr hyn a waharddaist tan boen cospedigaeth dy ddigofaint di.

i Bren. 8. 27. Dan. 9. 18. Pfa. 51.5. [Yma y gelli di gyfaddef dy ddirgel bechodau wrth Dduw, y rhai fydd drymmaf ar dy gydwybod: a dangos y lle a'r amfer a'r fut a'r modd y trofeddaift, gan ddywedyd: ond yn enwedig yr ydwyf fi yma yn cyffessu o ddyfuder

calon wrthit.] Oc.

lon

ydd

naid

lon

gyfle-

m-

yr

hi

WI

ed-

d)

vyl

fy

le-

dd

ri-

f

11-

ld,

n,

m

Ь,

n

a

Ac am y pechodau hynny, (O Arglwydd) yr wyf yn fefyll yma yn euog o'th felldith, a holl drueni y bywyd hwn â thragwyddol gofpedigaeth yn nhân vffern yn ôl y bywyd grefynus hwn, os ty di a deli i mi yn ôl fy haeddedigaethau. Ie Arglwydd yr wyf yn cyfaddef mai dy drugaredd sydd yn parhau yn dragywydd, a'th tosturiaethau byth ni phallant : hynny yw'r achos nas darfu am danaf er yf dyddiau. Eithr gyd â thi (O Arglwydd) y mae trugaredd, as amlder o ymwared. Gan hynnny yn amlder dy drugaredd, a'm cyfan ymddiried yn haeddedigaethau Crist yr wyf yn deisyf a'r dy dduwiol Fawrhydi, nad elych i'r farn a'th was, ac na chraffa a'r fy anwiredd: canys os gwnei ni chyfiawnheir neb byw yn dy olwg di. Eithr bydd drugarog wrthif, a golch ymmaith holl frynti fy mhechod, â haeddedigaethau y gwerthfawrocaf waed yr hwn a dywalltodd fesu Grist drosof. A chan weled iddo ef oddes pwys y felldith, yr hon oedd ddyledus i'm pechodau i: O Arglwydd gwared fi oddiwrth fy mhechodau, ac oddiwrth yr holl farnedigaethau fydd goruwch fy mhen yn ddyledus i mi am danynt : a phellhâ hwy o'th olwg, cyn belled ac ym y dmyrain oddie wrth y gorllewin: cladda hwynt ym medd Crist: fel na ffrwythont fyth i gyfodi yn f'erbyn, i'm cywilyddio yn y byd hwn, nac i'm heuog-farnu yn y byd sydd ar ddyfod. Ac nid wyf yn attolygu it yn ynig

(O Arglwydd) olchi ymmaith fym mhechôdau â gwaed dy ôen difrycheulyd; eithr glanh u fynghalen hefyd oddiwrth bydrni fy llygredigaeth anianol: Fel y clywyf dy Yfpryd ar gynnydd yn llâdd pechod ynof yn ei allu a'i weithrediad.

Fel y gallwyf â mwy rhydd-did

Pfa. 130.4. Pfal. 143.2.

Eze. 3. 6. 25.

Pfal. 103. 122

K3 medly

A

chi

fia

Savfy

fyi

We

Fa fia

ty

da

lo

cl

6

Si

Am

meddwl, ac ewyllys vfudd, dy wasanaethu di y tragwyddolDduw, mewn fanteiddrwydd a chyfiamnder y dydd heddyw. Dyro i mi râs mal trwy gynhyrfiad, achyfarwyddyd dy fancaidd Yfpryd hwnnw, y parhâwyf i fod yn wafanaethwr ffyddlon, a diffuant i ti hyd diwedd fy enioes: Mal pan ddibenno y bywyd marwol hwn, y gallwyf fod yn gyfrannog o anfarwoldeb, a dedwyddwch tragwyddol yn dy deyrnas Yn y cyfamfer o Arglwydd, tra byddo yn rhyngu bodd i'th rhadlawn ewyllys, fod o honof fi yn aros i dreilio, ac i ddibennu y esfrif bychan fydd yn ôl o'm dyddiau yr hyn a ordeiniaist i'm i fyw yn y dystryn bono drueni: dyscimifelly gyfrif fy nyddiau, fel y dygwyf fy nghalon i ddoethineb. Ac fel y chwanegech di ddyddiau at fy einioes, felly o Arglwydd daionus chwanega edifeirwch a gwellhâd at fy nyddiau; i fod, megis yr elwyf mewn blynyddoedd, yn cynnyddu mewn grâs a ffafr gyd â thi, a chyd a'th hôll bobl. Ac er mwyn hyn cynnyscaedda fi a'r holl râdau a wyddoff eu bod yn ddiffygiol ynof, ac yn angenrheidiol i mi, a phar gynnydd ar yr holl ddoniau da, â drefnaist i mi yn barod : fel y gallwyf â mwy nerth ddilyn y cyfryw fywyd duwiol acymarweddiad bucheddol ac y byddo dy enw di yn cael ei ogoneddu, eraill yn cymeryd athrawiaeth dda oddiwrthif, am enaid yn cael ei ymborthi yn llawen â thynghneddyf cydmybod, ac yn llawnach o orfoledd yr Tfpryd glân. Ac yma (O Arglwydd) yn ol fy rhwymedig ddlêd, y talaf i't ddiolch o eigion calon oftyngedig, am yr holl fendithiau, y rhai o'th ddaioni a dy-

Luc. 1. 74. welldaist arnas: yn enwedig, am ddarfod i't o'th cariad haelionus, Mat. 24. 13. yn ôl dy ragluniaeth dragywyddol

Psal-90. 12. fy ethol i cynseiliad y byd, fal y byddwy yn sanctaidd ynghrist fesu: rtra-

onder

rfiad.

par-

t i ti

wyd

far-

rnas

yn fi yn

l yn

n y

ely

gl-

fy lo-

2

e-

iol

ar el

1+

W

-

n

Am ddarfod i ti fynghreu ar dy lûn dy hunan, a dechreu edfrydu, ynof, yr hyn a gollwyd yn fy hynafiaid cyntaf: am ddarfod i ti fyngalw trwy waith dy Thrid ym mregethiad yr Efengyl a derbyniad y Sacramentan, i wybodaeth dy ras cadwedigol, ac i vfydddod dy ewyllys bendigedig: Am ddarfod i ti fym mhrynu am gwaredu o boenau vffern a chaethiwed Satan, a gwerthfawrocaf waed dy vnig-anedig Fab: am ddarfod iti trwy ffydd yn Ghrift fynghyfiawnhau i, yr hwn o herwydd natur ydwyf blentyn y digofaint: am ddarfod i ti fy fancteiddio i mewn mesur da, â'th Tspryd glân, a rhoddi i mi gyhyd o amfer i edifarhau, a hefyd moddion yr ediseirweh. Yr ydwyf yn diolch i ti hefyd Arglmydd daionus, am fy mywyd, fy iechyd, fynghyfoeth, fyymborth, fyngwife, fynhangneddyf, fy hawddfyd, am helaethrwydd; ac am ddarfod i ti fy ymddiffyn y nôs hon, oddiwrth oll niweidiau a pheryglon y corph a'r enaid, am cadw yn ddiangol hyd dechreu y dydd heddyw. Ac fel y darfu iti ddeffroi fynghorph ogwic, felly attolwg deffro fy enaid o bechod a diofalwch cnawdol: Ac fel y peraift i oleuniy dydd lewyrchu yn fy llygaid corphorol; felly O Arglwydd daionus, pâr i oleuni dy air a'th Yspryd Sanctaidd ddiscleirio yn fynghalon: Dyro i mi râs i rodio (megis vn o blant y goleuni) mewn oll oftyngeiddrwydd y dydd hwn ger bron dy wyneb: fel y gallwyf ymegnio i gadw ffydd a cydwybod lân yn wastad that attat ti a dynion, yn fy holl feddyliau, geiriau a gweithredoedd. Bendithia felly Arglwydd graflawn fy holl fyfyriadau am gorchmylion, y rhai a gymmerwyf yn llaw y dydd heddyw, mal eu byddont yn tueddu at dy o-Luc. 16. 8. goniant di, daioni eraill, ac at ddi-Phil. 2. 15. ddanwch fy enaid am cydwybod fy 2 Cor. 2. 5.

K 4

hûn, yn y dydd ei bwyf yn rhoi y

cy-

eyfrif diwethaf ger dy fron di, am danynt. Oh fy Nuw cadw dy was na wnelwyf ddim drwg i nêb y dydd hwn: a rhyglydded bodd i'th ewyllys bendigedig, na allo'r cythraul,nac vn o'i angelion melldigedig, nam gelynion llidiog wneuthur i mi ortrech ddrwg neu niwaid. Eithr bod o lygaid dy ragluniaeth i wilio drosof am ddaioni, ac nid am ddrwg: A gorchymyn i'th Angelion sanct aidd gastellu o'm bamgyleh, i'm hymddiffyn, a'm cadw i, yn fg mynedi. ad allan, am dyfodiad i mewn, fel yr addewaift, eu caent wneuthur o amgylch yr rhai a ofnent dy enw. Canys i'th law di o Dad y gorchymynnaf fy enaid, fyngorchwylion, a chwbl oll a'r a feddaf i gael eu cadw, eu hymddiffyn, a'i coleddu gennit : gan fod yn hyspus, na ddichon dim niwaid drwg ddigwyddo i'r peth a gymmerych di yn dy gadwraeth. Ac os digwydda i mi vnamfer y dydd hwn trwy wendid dy anghofio di, etto yr wyf yn attolwg i't, (O fy Nuw) yn dy drugaredd fynghofio i. Ac nid wyf (rafol Dad yn vnig yn gweddio drofof fy hûn, eithr yn deifyf arnat fôd yn drugarog wrth dy holl Eglwys, a'th bobl etholedig, ple bynnag y maent yn wascaredig yn byw ar wyneb y ddaiar. Cadw hwynt rhag llid, digofaint, a chreulondeb y cythraul, y byd, a'r Anghrift. Dyro i'th Efengyl rwydd-deb rhydd a gorfoleddus trwy'r bŷd, er mwyn troad y rhai a berthynant i'th deyrnas, a'th etholedigaeth.

Bendithia yr Eglwyfydd a'r teyrnafoedd (lle yr ydym ni yn byw) a thynghneddif, cyfiawnder, a

Zac. 3. 2. Pfal. 91. 11. Nehein. 31.

chrefydd dda. Ymddiffyn Fawrhydi y brenin, rhag ci holl elynion a channiadha iddo hir heedl mewn iechyd, a dedwyddwch, i lywodraethu arnom. dithia y Frenhines, y tymysog, a'r holl dwyfogawl heppil. Chwanega ynddynt adonniau ardderehawg,

a rhac

odd a ddi'r

fwydd

tangh

garog

wo a

fydd feddy

rai f

laeth

ro ic y fo

er g

ac e

fura fyna

ifo feri

nag Fai

ie .

au

rhe

a rhadau Ysprydol, fel eu byddont gymhefur i'r llêodd a drefnaist iddynt. Hyffordda holl Arglwyddi'r cyngor, Escobion, gweinidogion yr Eglwys, a fwyddogion, i lywodraethu'r bobl, mewn gwir ffydd, tanghneddyf, cyfiawnder, ac vffydddod. Bydd drugarog wrth yr holl frodyr y rhai a'th ofnant, ac a alwo ar dy enw. A chyflura gynifer o honynt, ac fydd yn glaf, neu yn ddigynnorthwy mewn corph neu feddwl: bydd gariadus yn enwedig, wrth yr holl raify 'n goddef adfyd a chyftudd er mwyn tyftiolaeth i'th wirionedd, a'th Efyngyl fanctaidd: Adyto iddynt ymwared grafufol alian o'i holl flinderau, y flordd y gwelo dy dduwiol ddoethineb fod yn orau: er gogoniant dy enw, helaethrwydd i'th wirionedd, ac er mwyn chwanegu eu cyffur au diddanwch. Pryfura dy ddyfodiad o Iachawdwr bendigedig, a therfyna y dyddiau pechadurus yma. A dyro i mi rás ifod fel morwyn ddoeth yn barod, ag olew yn fy llufern, ith cyfarfod ti priodfab fy enaid: pa vn bynnag ei delych a'i yn nydd marwolaeth, a'i yn nydd y Fain: Ac yno Arglwydd fesu tyred pan fynnych: ie Arglwyd fosu tyred ar frys. Hyn a phob donniau eraill, a wyddoft ti fod yn ddiffygiol ac yn angenrheidiol i mi, y dydd hwn ac yn dragywydd, yr wyf ynymbil, ac yn deifyf yn oftyngedig eu cael ar dy law o Dad grafusol: Gan roddi i ti dy ogoniant, yn y flurf ar weddi a ddyfcodd Crift ei hûn i mi ddywcdyd wrthit.

Ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy

enw, Oc.

ellach

ni-

A

mdi.

eu

W.

id,

eu

od do

25

Myfyrdod i'n hannog i weddio y borau.

Os bydd Satan, pan fyddych yn amcanu gweddio, yn ceifio gennit gcelio fod dy weddiau yn rhyhir, ac am hynny fed yn well i ti, naill a'i

en gadael hwy heibio, a'i eu torri yn fyrrach: Myfyria, mai gweddi yw'r aberth yfprydol â'r hon y
rhyngir bodd Duw: Heb. 13. 15, 16. Ac am hynny y mae yn anfodloni y cythraul, ac mor wrthwynebus i'th cnawd. Plŷg gan hynny dy ferch
(byd mynnu bid peidio) at y fâth ymarfer fanctaidd: Gan dy ficrhau dy hun fod hynny yn rhyngu
bôdd i Dduw yn fwy, o gymaint ac y mae yn anto-

dloni dy gnawd ti.

2. Nac anghofia, fel y mae 'r Yspryd glân yn rhoi ar lawr megis yn brifnod ar golledigion: ni alwant ar yr Arglwydd: ni alwasant ar Ddnw: Pfal. 14. 4. A phan feddyliodd Eliphaz i fob dorri ymmaith ofn Daw, a darfod i Dduw ei fwrw ef allan o'i ffafr ef, y mae yn ei argyoeddi am attal ei meddi ger bron Duw: Job. 15, 4. gan wneuthur y naill yn achos o'r llall. Or tu arall addaw o Dduw: Twy bynnac a alwo ar enw 'r Arglwydd cadwedig fydd. Rhuf. 10.13. Y Mae'n ddiau y neb ni wnêl gydwybod o'i ddylêd i weddio, nad oes mô râd yr Yspryd glân ynddo ef. Canys Yspryd y gras a gweddi ydyw- yr un, Zech. 12. 10. ac am hynny y mae gras a gwedi yn myned ynghyd. Ond yr hwn a fedro (nos a borau.) weddio at Dduw a chalon edifeiriol, diogel ei fod yn cael ei fesur orad yn y bŷd hwn: ac y caiff ei ran or gogoniant yn y byd fydd i ddyfod.

3. Cosia mai sel y mae llysiant ar swyd, a phoen wrth ddywedyd; yn ddau arwydd o gorph clwysus; selly distygiant mewn gweddi, pan sych yn ymddiddan á Duw, a diosalwch yn gwrando, pan so Duw drwy ei air yn llesaru wrthit tithau, ydynt ddau ar-

wydd diammau o enaid clwyfus.

4. Galw i'th côf ddyfal grefydd y Christianogion yn yr Eglwysgynfydedig, y rhai a dreilient lawer nofwaith gyfan i wilio ac i weddio, er cael maddeu-

ant

ant

by

gai

thi

D

da

na

Pa

pe

da

dd

ch

by

pe

iw

ur

G

W

go

W

G

01

rl

de

d

0

d

g B

fe

Myhon y

hyn-

wrth-

ferch

ncta-

lyngu

anto-

n yn

6 do-

WIW

attal

neu-

daw

oydd

neb

mô

d y

ac

ŷd.

at

ei

go-

oen

15:

di-

IW

r-

on

-

1-

ıt

mi :

ant am eu pechodau: Ac fel y byddent barod erbyn dyfodiad Crist. Ac megis nad oedd ddigon gan Ddafydd weddio nôs a borau, a phrydnawn, cithr fe godai i fynn hefyd hanner nos i weddio at Dduw, Psal. 55. 16. 17. Psal. 119. 62. Ac o darfu i Grist edliw, a cheryddu ei ddiscyblion, am na wilient un awr gyd ag ef i weddio, Mat. 26. 40. Pa gerydd a haeddit ti, yr hwn wyt yn tybied tod pedwerydd ran awr yn rhyhir i't i weddio? Os darfu i ti dreilio llawer awr yn edrych ar chwaryddiaeth ofer, ie diwrnodau a nosweithiau cyfan, yn chwarau disiau, a chardiau i fodloni dy gnawd; bydded cywilydd gennit dybied fod gweddio hyd pedwaredd ran awr, yn beth rhyhir i'w hymarfer iwasanaethu Duw.

5. Yftyria, os ydyw y Papifdiaid, yn eu hofergoeldywyll, mewn tafodiaith anadnabyddus, am hynny yn ddiadeiladaidd, I Cor. 14. 15. (yr hyn yn unig a weddai i blant Babilon ddirgelaidd fawr, Gen. 11). yn rhuo, ac yn mumlio forau a hŵyr gymmaint ugeuniau o Ave Marian, a Phater Nosterau, a'r eu Paderau, a gweddiau i addoli delwau: Pa fodd y byddant hwy yn eu crefydd ofergoelaidd yn codi yn y farn yn d'erbyn di, yr hwn wyt yn addef dy fod dy hun yn wir addolwr i Grift? Os wyt ti yn tybied fod y gweddiau hyn yn ormod tasc, y rhai o ran maint sydd fyrrach na'u thai hwynt, ac o ran ffrwyth o lawer yn fwy buddiol, yn unig yn tueddu at ogoniant Duw, a'th ddaioni dithau, a chwedi eu cynnill ynghyd allan o ymadroddion yr ferythur lân, megis y gallech di lefaru wrth Dduw, yn gyftal yn ei eiriau bendigedig ei hun, ac yn dy dafodiaith gartrefol dithau. Bydded cywilydd gennit fod y Papisdiaid yn eu hofergoelus addoliad o'r creaduriaid, Yn eu hymddangos eu hunain yn fwy crefyddol na thydi yn addoli

be har

mwyr

farwo

yt Wy

phare

wrth

i mi o

yr hy

naul'

digy

WYS

holl

fwyf

wafa

fand

gali

gyfi

yrn calc wel gar

dry

nia

dd

dia

he

yn

ni

be

of

addoli y gwir a'r unig Dduw: Joan. 17. 3. Ac thru mewn gwirionedd gweddi mewn crefydd neillduol, a ddylai fod yn ymadrodd parhaus, ac nid yn ddry. wnde

lliedig ddarnau.

6. Yn olaf, pan ddêl y fâth feddyliau yn dy ben. naill ai i'th cadw oddiwrth weddio, ai i beri i't ab. ergofi gweddio: cofia mai y rheini ydynt yr ehediaid a anfonodd yr un drwg i ddifa'r had da,a chyrph dy aberthau ysprydol: eithr ymegnia gyd a'g Abraham, iw emylltio hwynt ymmaith. Math. 13. 4, 19. Gen. 25. 11. Etto er hynny o byddi di yn deall at ryw amfer, fod dy yspryd yn syfrdan, a'th feddwl yn anghymmwys i weddio, ac i grefydd fencteiddiol, na ymdrech ormod y pryd hynny; eithr tan dy ymostwng dy hun wrth glywed dy wendid, a'th fyfrdanrhwydd, gan wybod fod Duw yn derbyn, medaml ewyllysgar, 1 Cor. 8. 12. (er ei fod wedi ei orthrymmu gan fauch y cnawd) ymegnia amfer arall i dalu ynghyfair dy anewyllyfgarwch yn awr, gan ddyblu dy Zêl; ac am yr amfer presennol gorchymmyn dy enaid i Dduw yn y weddi ferr yma, neu'r cyfryw.

Gweddi foreuol arall sy ferrach.

Gwir rafusol Dduw a thrugaroccas Dad, mysight dy was anheilwng wyf yma yn cydnabod, mai sel i'm ganwyd mewn pechod, felly y bum fyw mewn anwiredd, ac a dorrais bôb vn o'th orchmynnion mewn meddwl, gair, a gweithred; gan ddilyn deifysiadau fy ewyllys fy hun, a thrachwantau fynghnawd, heb ofal gennif am fy ymddwyn fy hun yn ôl dy air, a'th Yspryd sanctaidd di: Ac am hynny yr wyf yn haeddu yn gysiawn oll gywilydd

ab-

bedi-

grph bra-

19.

l at

dwl

ldi-

tan

th

n y ei

cr

r,

r-

2,

halon

Achrueni yn y bŷd i.wn, a thragwyddol ddamnediueth yn hân vffern, pe gwobrwyit fi yn ôl dy gyfidry-wnder di, am haeddedigaeth innau. O herwydd ham, o nefol Dad, yr wyf yn attolygu i ti (er ben, mwyn dy fab Iesu Grist, ac er mwyn teilyngdod y farwolaeth chwerw a'r dioddefaint creulon, yr hyn rtwyf yn ei gredu a ddioddefodd trofof) faddau a phardynu i mi fy hou bechodau, am gwaredu oddiwith y cywilydd a'r didedd, yr hyn fydd ddyledus imio'i plegid. Ac affon dy Yspryd glan i'm calon, yrhwn a'm ficrhao i o'th fod ti yn Dad i mi, a minnau yn fab i tithau, a' th fod i'm caru a chariad digyfnewidiol: a gåd i'th vnrhyw Yfpryd fy nhywys i yn y gwirionedd, a chroeshoelio fwyfwy, ynof holl gnawdol a by dol drachwantau, fel y bo pechod fwyfwy yn marweiddio ynof: ac fel y gallwyf dy wasanaethu di, mewn diragrithiol gysiawnder, a fan&eiddrwydd y dydd thwn, a holl ddyddiau fy mywyd: fel pan ddiweddo y bywyd marwol hwn,y galwyf (drwy dy drugaredd Yng-Hrift) fod yn gygyfrannog o'th ogoniant tragwyddol yn dy nefol deyrnas. Ac yma O Arglwydd, yr wyf o eigiawn calon, yn diolch i ti, am yr holl fendithiau a dywelldaist a'r fy enaid, a'm corph: am fy ethol i o'th gariad, fyngwaredu drwy dy Fab, a'm fancteiddio drwy dy Yipryd glân,am fy ymddiffyn o'm ieuengtydhyd y dydd hwn a'r awr brefennol, o'th raglumaeth tra-grafufol.

Yr wyf yn diolch i't yn bendifaddeu, am fy ymddiffyn y nos hon,oddiwrth bôb peryglon, a niweidiau, a'm dwyn yn ddiangol hyd dechrau y dydd heddyw. Yr awrhon O Arglwydd daionus; yr wyf yn attolwg i ti, cadw fi rhag llaw oddiwrth bôb drwg niweidiol i mi, ac rhag fyrthio i fewn vn mâth ar bechod gorthrwm i ennyn dy ddigofaint di:gofod dy ofn o flaen fyngolygen, a'th Yfpryd i reoli fyng-

addoli y gwir a'r unig Dduw: Joan. 17. 3. Acathru mewn gwirionedd gweddi mewn crefydd neillduol,a ddylai fod yn ymadrodd parhaus, ac nid yn ddrywnd

lliedig ddarnau.

6. Yn olaf, pan ddêl y fâth feddyliau yn dy ben. naill ai i'th cadw oddiwrth weddio, ai i beri i't ab. ergofi gweddio: cofia mai y rheini ydynt yr ehediaid a anfonodd yr un drwg i ddifa'r had da,a chyrph dy aberthau ysprydol: eithr ymegnia gyd a'g Abraham, in gwylltio hwynt mmaith. Math. 13. 4, 19. Gen. 25. 11. Etto er hynny o byddi di yn deall at ryw amser, fod dy yspryd yn syfrdan, a'th feddwl yn anghymmwys i weddio, ac i grefydd fencteiddiol, na ymdrech ormod y pryd hynny; eithr tan dy ymostwng dy hun wrth glywed dy wendid, a'th fyfrdanrhwydd, gan wybod fod Duw yn derbyn, medawl ewyllysgar, 1 Cor. 8. 12. (er ei fod wedi ei orthrymmu gan fauch v cnawd) ymegnia amfer arall i dalu ynghyfair dy anewyllyfgarwch yn awr, gan ddyblu dy Zêl; ac am yr amfer presennol gorchymmyn dy enaid i Dduw yn y weddi ferr yma, neu'r cyfryw.

Gweddi foreuol arall sy ferrach.

Wir rasusol Dduw a thrugaroccas Dad, mysi dy was anheilwng wyf yma yn cydnabod, mai fel i'm ganwyd mewn pechod, felly y bum fyw mewn anwiredd, aca dorrais bôb vn o'th orchmynnion mewn meddwl, gair, a gweithred; gan ddilyn deifyfiadau fy ewyllys fy hun, a thrachwantau fy nghnawd, heb of al gennif am fy ymddwyn fy hun yn ôl dy air, a'th Yspryd sanctaidd di: Acam hynny yr wyf yn haeddu yn grfiawn oll gywilydd

aeth

oa ha

mwy

farwo

st Wy

phar

wrth

imi

yr h

nau

digy

owys

holl

fivyf

waf

fand

my

gali

gyf

yrn cale wel gar

dry tyc

nia

dd

dia

he

yn

niv

be

of

ab-

bedi-

nrph

bra-

19.

lar

dwl

ldi-

tan

i'th

ny

ei

(er

vr,

r-

a,

Achtrueni yn y bŷd iwn, a thragwyddol ddamnediaol,a aeth yn hân vffern, pe gwobrwyit fi yn ôl dy gyfidry-winder di, am haeddedigaeth innau. O herwydd nham, o nefol Dad, yr wyf yn attolygu i ti (er ben, mwyn dy fab Iesu Grist, ac er mwyn teilyngdod y farwolaeth chwerw a'r dioddefaint creulon, yr hyn rwyf yn ei greda a ddioddefodd trofof) faddau a phardynu i mi fy hou bechodau, am gwaredu oddiwith y cywilydd a'r dialedd, yr hyn fydd ddyledus imi o'i plegid. Ac affon dy Yspryd gian i'm calon, yrhwn a'm ficrhao i o'th fod ti yn Dad i mi, a minnau yn fab i tithau, a' th fod i'm caru a chariad digyfnewidiol: a gâd i'th vnrhyw Yfpryd fy nhywys i yn y gwirionedd, a chroeshoelio fwyfwy. ynof holl gnawdol a by dol drachwantau, fel y bo pechod fwyfwy yn marweiddio ynot: ac fel y gallwyf dy wafanaethu di, mewn diragrithiol gyfiawnder, a fanteiddrwydd y dydd hwn, a holl ddyddiau fy mywyd: fel ran ddiweddo y bywyd marwol hwn,y galwyf (drwy dy drugaredd Yng-Hrift) fod yn gygyfrannog o'th ogoniant tragwyddol yn dy nefol deyrnas. Ac yma O Arglwydd, yr wyf o eigiawn calon, yn diolch i ti, am yr holl fendithiau a dywelldaift a'r fy enaid, a'm corph: am fy ethol i o'th garind, fyngwaredn drwy dy Fab, a'm fancteiddio drwy dy Yfpryd glân, am fy ymddiffyn o'm ieuengtydhyd y dydd hwn a'r awr brefennol, o'th ragluniaeth tra-grafufol.

Yr wyf yn diolch i't yn bendifaddeu, am fy ymddiffyn y nos hon,oddiwrth bôb peryglon, a niweidiau, a'm dwyn yn ddiangol hyd dechrau y dydd heddyw. Yr awrhon O Arglwydd daionus; yr wyf yn attolwg i ti, cadw fi rhag llaw oddiwrth bôb drwg niweidiol i mi, ac rhag fyrthio i fewn vn math ar bechod gorthrwm i ennyn dy ddigofaint di:gofod dy ofn o flaen fyngolygen, a'th Yfpryd i reoli fyng-

halon

halon, megis y byddo y cwbl oll a feddyliwyf, addi. wedwyf, ac a wnelwyf y dydd heddyw, yn tueddu at dy ogoniant di, daioni eraill, a thangneddyf fynghydwybod fy hûn. Acer mwyn hynny, yr wyf yn fyngorchymmyn fy hun, fy llwybrau, am gweithredoedd, a chwbl a berthynant i mi, i'th rafufol hyfforddiad a'th cadwraeth di; gan ddeifyfu arnat eu cadw hwynt a minnau, rhag pob drwg: a thoddi dy râd a'th fendith ar ein holl a fur onest a'n amca-nion bucheddol. Ymddiffyr holl Eglwys rhag creulondeby bŷd, a'r Anghrift. Cadw ein Brenin grafol rhag pob twyll a bradwriaeth: cennadhâ iddo lywodraethu arnom yn hir, ac yn ddedwyddol. Bendithia y Frenhines, y Tymyfog. Cynyfgaedda hwynt a'th nefol râd, a gwared hwy rhag pob drwg. Bendithia yr holl eglwyfwyr, a'r fwyddogion, â'r cyfryw ddonniau, a rhadau, ac a wyddoft ti fod yn angenrheidiol iw lleodd. Synnia ar bawb a'r a'th ofnant, ac a grynant with glywed dy farnedigae-Cyssura bawb a'r sydd yn glwyfus, ac yn ddiymwared. Arglwydd cadw fi drwy ffydd, ac editeirwch mewn gwasdadol barodrwydd im diwedd: Fel pa un bynnag ai byw ai marw fyddwyf, i'm ceir yn eiddot ti, i'th ogoniant di, a'm iechydwriaeth dragwyddol innau, trwy fesu Grist sy vnig Iachawdr. Yn yr hwn enw bendigedig, yr wyf yn erfyn y trugareddau hyn ar dy law, ac yn rhoddi i ti dy fawl a'th ogoniant yn y weddi a fancteiddiodd ef ai wefufau ei hûn, gan ddywedyd.

Ein tadyr hwn wyt yn y nefoedd, &c.

Tchwaneg

elgv

mac arny eife

ogel

fell

wel

dod

yno

di 1

m (

mw

ena

yn dy

by

andd

fy

yd

an

tr

ddi.

eddu

fyngyf yn

eith.

fufol

rnat

oddi

nca-

rhag

enin

id-

dol.

dda

rwg.

ár

yn

a'th

ae-

ldi-

die

d:

eir

eth

dr.

u-

wl

u-

Tehwaneg o fyfyrdodau i'n hannog ni i weddio y borau.

NA thybia, fod negesau na thrasserth yn y byd (er maint a syddont) yn escus gweddol i adaelgweddi foreuol ymmaith, eithr mysyrria.

1. Mai pa swyaf sô dy negesau, o ran hynny y mae i ti swy achos i weddio am rad Duw a'i sendith arnynt: gan weled sod yn sier na lwydda dim, heb i fendith ef.

2. Fod llawer dŷn pan fai yn ei dybied ei hûn ddiogelaf, yn cael ei wrthwynebu yn gyntaf o'r cwbl, felly y gelli dithau.

3. Fyned llawer dŷn allan o'i ddrws ac heb ddych-welyd byth yn ei ôl drachefn. Llawer dŷn a gô-dodd yn iach lawen y borau, ac a gaed yn farw cyn ynos, felly y gall ddigwyddo i tithau. Ac o byddi mor ofalus (cyn dy fyned allan) i yfed, er mwin cadw dy gorph rhag awyr dditfaith; pa faint mwy gofalus y dylit ti fod i weddio i ymddiffyn dy cnaid rhag profedigaet au neweidus?

4. Nad yw'r amfer a dreuliaist ti yn gweddio, yn rhwystro dim, eithr yn hysforddi, ac yn llwyddo dy waith a'th negesau.

5. Mai, pan fyddych yn myned allan i drin y byd, dy fod yn myned i anialwch llawn o beryglon anadnabyddus: lle y cyfarfyddi á llawer miaren i ddryllio dy enw da, llawer o faglan i rwydo dy fywyd, a llawer o helwyr i ddifetha dy enaid. Maes ydyw o wellt rhywiog, eithr yn llawn o feirph gwenwynllyd. Na anturia gan hynny fyned yn noeth ym mhlîth y mieri hyn, cyn i ti ymbil á Chrift am dy ddilladu di a'i gyfiawnder ef: nac i fyned trwy'r hoenynnau a'r cynllwynau hyn, cyn i ti weddio am ragddarparwch Duw i fod i'th cyfarwyddo

ddo; nac i rodio yn droednoeth trwy 'r maes pryfedog hwn, nes i tigael dy draed wedi en hymwige ag esgydian paratoad Esengyl Tynghneddys: a gweddio fod y sarph brês yn oettadol yngolwg dy stydd: i gael felly fod yn sicr oni ddeui adres yn santteiddiach, na bythych ddim gwaeth na'r pryd yr aethost di allan o'r drws.

Am hynny er maint a fyddo dy frŷs, neu er cymmaint a fyddo dy negessau, etto na ddos yn eu cylch, nac allan o'th dŷ, nes i ti or lleiaf ddywedyd y wed-

di ferr hon, neu'r cyfryw.

Borenol weddi ferr.

Drugarog Dad, er mwyn Jesu Grist, yr wyf yn attolygu i ti, faddeu i mi fy holl gyhoeddus a dirgeledig bechodau, y rhai ar feddwl, gair, a gweithred a wnaethym yn erbyn dy ddawiol Fawrhydi: A gwared fi oddiwrth yr holl farnedigaethau dyledus i mi am danynt, a sancteiddia fynghalon a'th lan Yspryd, fel y gallwyf o hyn allan arwain bywyd duwiolach, a mwy bucheddol. Ac yma o Arglwydd, yr wyf yn aberthu moliant i'th enw sanctaidd am ddarfod i ti fy niddanu i y nôs hon a chymefurdeb o gwig, ac esmwythdra. Yr wyf yn attolwgi ti hefyd y dydd hwn, ymddiffyn fy enaid am corph rhag pob rhyw beryglon, a niweidiau. Ac et mwyn hyn, yr wyf yn fyngorchymyn fy hunan, a'm holl orchwylion i'th fendigedig gadwraeth a'th reoledigaeth; gan ddeifyf arnat, pa vn bynnag a wnelwyf ai byw, ai marw, i mi fyw, a marw, i'th ogoniant ti, ac i iechydwriaeth fy enaid truan, yr hwn a brynaist a'th werthfawr waed. Bendithia fi gan hynny, O Arglwydd, yn fy mynediad allan, am d) fodiad i mewn: A chennadhâ pa peth bynnag, a teddylivyf, a ddywedwrf, neu a gymmerwyf mewn llaw

thur f Dâd e diged erfyn tieu l dragy

llaw y

dy en

wyboo

mi, a

Λ

ar dy beth gynr olau

> y m As Pfal ddie

arfo yno nac

Me

llaw y dyddheddyw, ei fod yn tueddu at ogoniant dy enw di, at ddaioni eraill, a diddanwch fynghydwybod fy hun, pan ddelwyf ger dy fron di, i wneu-hur fy nghyfrif diwaethaf. Cennadhâ hyn o nefol Dâd er mwyn dy fab fesu Grist, yn yr hwn enw bendigedig, yr wyf yn rhoddi i ti dy ogoniant, ac yn ersyn a'r dy ddwylaw, yr holl râdau eraill, a wyddost tieu bod yn angenrheidol i mi y dydd hwn, ac yn dragywydd, yn y weddi a ddyscodd Crist ei hûn i mi, gan ddywedyd: Etn Tâd yr bwn wyt yn y nefoedd, G'c.

ifgo we-

rdd:

ldi-

noft

m-

ch;

d-

yf d-

y-

u

d

d

Myfyrdodau yn arwain Cristion, fel y gallo ef rodio yr holl ddiwrnod gyd a Duw mal Enoch.

Gwedi i ti ddechrau fal hyn, gwilia mor ddyfal ac ei gellych yr holl ddiwrnod yn ôl hynny ardy feddyliau, geiriau, a gweithredoedd: yr hyn beth a elli di ei wneuthur yn hawdd, os ymbili am gynnorthwy Yfpryd Duw, a fynnied yr ychydig reolau hyn.

Yn gyntaf, am dy feddyliau.

Bydd ofalus i ddodi heibio bob pechod yn y on nawrf cyntaf. Taro i lawr blant Babilon wrth y meini, tra fythont yn ieuaingc. Sathra wyau yr Asp (mewn pryd) rhag iddo dorri ailan yn farph. Pfalm. 137. 9. Efay. 59. 5. Bydded pechod yn ddiethr i'r galon, ac nid yn cyfanneddu ynddi. Gochel gwympo yn fynych i'r vnrhyw bechod, rhag i arfer o bechu dynnu ymmaith gydwybod o bechu, ac yno yr ai mor ddigwilydd felldiged g, na wnelech di nac ofni Duw, nac anrhydeddu dŷn.

Na ad i'th feddwl ymfodloni mewn nebryw fe-L ddylfryd ddylfryd, yr hwn a fyddo, naill, ai amhossibl i ti ei gyslawni, ai anfuddiol wedi ei wneuthur: eithr yn hytrach meddwl am wagedd y byd, iw ddiystyru: am farwolaeth, i ddisgwyl am dani: am farnedigaeth iw gocheiyd: am vffern i ddiange rhagddi; ac am y nefoedd iw deisysu.

b

fi

P

m

fa

m

re

h

do

ge

au

Du

fia

yr

go

L

fre

int

gar

CW

i th

nar

ma

byd

WYI

fod

3. Na ddeif sfia gyflawni dy feddwl ym mhob peth: eithr dysc nacau i ti dy hun y deif sfiadau hynny, (er daed y bônt yn rhyngu bodd i'th naturiaeth) y rhai pan eu ceffych a bair ogan i'th grefydd, a chasineb i tithau. Ystyrria y diwedd ym mhob

peth cyn i ti ddechrau y weithred.

Chwilia beunydd fwyfwy i weled dy drueni dy hun, o achos anghrediniaeth, neillduol gariad, ac ewyllyflawn derriad cyfraith Dduw: a gwêl ddiffyg trugaredd Dduw, trwy haeddedigaethau dioddefaint Crift i fod yn gyfryw: fel pe gofynnid i ti pa greadur waelaf ar y ddaiar? y gallo dy gydwybod atteb; Myfi fy hûn o herwydd fy mhechodau: ac o'r tu arall pe gofynnid i ti, pa beth yr wyt ti yn ei gymmeryd yn beth mwyaf gwerthfawr yn y byd? bod o'th galon i'th atteb, un defnyn o waed Crift i olchi ymmaith fy mhechodau. Ac fel yr wyt yn prisio yn iechydwriaeth dy enaid, na fydd fyw mewn un mâth a'r bechod rhyfygus. Oblegid gwir sfydd, a bwridd i bechu, byth ni chyttunant a'i gilydd.

y. Ymddangos dy fod yn wir wâs i Grift, nid yn vnig yn dy alwedigaeth gyffredinol, megis trwy tynych arfer y gair a'r Saeramentau: eithr hefyd yn neilltuol,gan wneuthur cydwybod i ochel pob pechod adnabyddus: ac i vfyddhau i Dduw ym mhob yn o'i orchymynnion: Mal Josias, yr hwn a drôdd at Dduw, a'i holl galon, yn ôl cyfraith Moeses. I Bren. 13: 25. A Zachari ac Elizabeth, yrhai a rodiasant yn holl orchymynnion a deddfau'r Arglwydd yn ddifeius. Luc. 1.6. Eithr o dygwydda it O wendid

did vn amfer gwympo i ryw fâth ar bechod, na orwedd ynddo, eithr ymgyfoda o honaw chwypyn drwy edifeirwch difrifol; gan weddio am faddeuant, nes i'th cydwybod gael ei heddychu, a'th cafineb i bechod ei chwanegu, a'th fwriad i wellhau ei gydffyr-

fio yn hollawl.

6. Gochel fod yn hoffi cael canmholiaeth wenhieithus gan y bobl: ni ddaw'r diwedd o hynny fyth i ddaioni. Ac er i ti gael mawl trwy haeddiant rhyglyddus, derbyn yn gall, rhag iddo brifio yn fwy peryglus na diyftyrwch. Oblegid nid yw'r gwyr mawr yn chwennych ond cadw yn ifel y rhai a lyfant hwy am eu hanneilyngdod: eithr torrant ymmaith y rhai y bônt yn eu cynfigennu am eu maw-Hwnnw gan hynny fydd wir vnion gall, yr hwn (wrth yftyried yr ymadrodd o'r blaen) ni byddo yn hoffi, nag yn llyfu canmholiaeth. Eithr mogel er dim i feddwl anfodlong ar letyfa ynot, canys fe ddichon wneuthur mwy o alaeth nag a wyddost. Trugaredd hynod yw, ym myfg y lliaws o fendithiau a gefaist, gael rhai gwrthwynebion. Y mae Duw yn rhoddi i ti lawer o fendithion, rhag trwy eisiau, a thithau yn blentyn iddo, i ti anobeithio. Ac y mae ef yn danfon rhai gwrthwynebion, rhag mewn gormod llawnder (wrth fod yn ffôl) i ti ryfygu. Llawer o'r rhain ymgyfodafant eu hunain i vchelfreintiau, a fuasent yn eu bodloni eu hunain a breintiau îs pa gwybuasent eu mawrion beryglau: hoffa gan hynny gymmedroldeb o flaen mawredd, ac yn dy ewyllys di bydded gennit olwg ar ewyllys Duw: rhag i'th weithred dy hûn ymchwelyd yn ddinistr it' dy hunan. Dedwyddol yw'r dyn yr hwn yn y byd byrr yma,y mae'r bŷd yn cael lleiaf cydnabod arno, am y byddo ef yn gwir adnabod Duw, ac ef ei hun. Pa wrthwyneb bynnag gan hynny a ddigwyddo i ti; cofia ei fod yn llai nac y mae dy bechodau yn ei haeddu. Cytrif

nob lau

ei

yn

u:

a-

ac

dd,

un, yfruaint ea-

ato'r mbod lchi

oyn nâth wri-

tyd yn hod

d at tren.

yk vendid

yn

ei

wi il

hy

an

OS

dy

ef

WC F.

de

eia Yr

ith

dy

ga

m

M

dy

car

ho

gw of:

dd

Di

yn

ed hû

211

Ingha.

frifgan hynny Grift yn fwyaf llawenydd, a phechod yn fwyaf prudd-der i ti : na chyffelyba vn math ar eifiau,i eisiau gras, nac vn math ar golled,i'r golled am ffafr Duw: ac yno yr anfodlonrhwydd oddiallan a orthrymma lai ar dy feddwl oddifewn. A chyn fynyched ac y cynnygio Satan wneuthur cynnwrf o anfodlonrhwydd yn dy feddylfryd, cofia athrawiaeth Paul, ni ddygasom ni ddim i'r byd, ac eglur yw, na allwn ni ddwyn dim allan chwaith. Am bynny o bydd genym ymborth a dillad, ymfodlonwn ar hynny. Canys y rhai sydd yn ewyllysio ymgyfoethogi, sydd yn syrthio i brofedigaeth, a magl, a llawer o chwantan ynfyd a neweidiol, y rhai sy'n boddi dynion i ddinistr, a cholledigaeth. 1 Tim. 6, 7, 8, 9. Gweddia gan hynny gyd ag Agur ddoeth: O Arglwydd na ddyro i mi na thylodi, na chyfoeth, portha fi am digoneddo fara, rhag i mi ymlenwi a'th wadu di, a dywedyd, pwy yw'r Arglwydd: a rhag i mi fyned yn dlawd alledratta, a chymmeryd enw fy Nuw yn ofer. Dihar. 30. 8. 9.

7. Nadd to fwy o feddwl ar bethau bydol, nac fydd angenrhaid o ran cyflawni dy le, a chynhaliaeth dy fywyd: ac yn waltad gofala fwy am bethau nefol, nac am bethau daiarol; Col. 3. 1. 2. Phil. 3. 20. a bydded mwy gofidus gennit, am yr ammarch a wnelir i Dduw, nac am y llwyrgam a gynnygier i ti dy hunan: Josu. 7. 9. Pfal. 139. Ond os cam neillduol a gynnygir i ti, cyd-ddyga fel Criftion trwy ammynedd. Ni bu erioed vn diniwaid yn cael cam, os cyd-ddygai yn ddioddefgar, nas gorfyddai yn y diwedd. Eithr y mae dy enw da (meddi di) yn y cyfamfer yn cael anaf: cyd-ddyga hynny hefyd, yn ammyneddgar: Canys yr hwn yn y dydd olaf a rydd i'th gorph di adgyfodiad, a gennadha yn ddiogel, mewn amfer gweddol, adgyfodiad i'th enw da. Os ty dia fyddi yn anoddefgar, yn ymwenwyno, ac yn ymofidio

yn

isi-

am

na

fy-

an-

eth

na

ydd

my.

yn

an

tr.

an

dy-

ly-

gn

0-

ac

a-

u

ch

m

ly

n,

J

n

)

ymofidio o achos bod yn cael cam,y briw, yr wyt yn ei wneuthur it dy hûn, fydd fwy na'r hyn y mae dy wrthwynebwr yn ei wneuthur i ti. Ni eili chwaith mo-'ilawenychu ef yn fwy, na chael o hono glywed fod hynny yn dy ofidio di trwyddot. Eithr o gelii ddangos ammynedd ar y ddaiar, fe ddengys Duw ei fod ntau yngyfion yn y nefoedd. Gweddia trofto ef; Can's os da wyt ti dy hûn, ni elli na lawenychi, o gweli dyelyn pennaf yn dyfod yn ddŷn da yntau. Eithr os ef ni ymwrthyd a'i dwyll, ac a'i falais, ymro di i weddio, gan dy orchymmyn dy hun a'r achos at Farnwr cyfion nef a ddaiar, a chan ddywedyd gyd â feremi : O Arglwydd y lluoedd, barnwr cyfiawn-. der, a chwiliwr yr arennau a'r galon: dialedd sydd eiddot; i ti y datcuddiais fy nghwyn. Jer. 11. 20. Yn ycyfamfer gwilia (gyd â Dafydd) am yr Arglwydd: bydd ogyffur da, ac ef a ddiddana dy galon.

8. Pa fwyaf a ganmolo eraill arnat ti am ryw weithred odidog, bydd dithau fwyaf goftyngedig yn dy feddylfryd dy hûn. Nac ymhoffa mewn gwâg ganmholiaeth dynion; yr oedd y forwyn Fendigedig mewn ymdrech meddwl, pan gafodd hi ei gwir ganmol gan yr Angel. Hwynt hwy a glodforir gan Angelion yn y nef, y rhai a ochelant ganmholiaeth dynion ar y ddaiar. Nid rhaid i ti chwaith mo'th canmol dy hun; os da gwnei, di gei ddigon i gyhoeddid dy foliant. Na fydd ymofyngar i mybod gweithredoedd rhai eraill, eithr yn hytrach bydd ofalus, na wypo nêb arall yn gamweithred o'th eiddo di.

9. Na chyfrif vn pechod yn fychan, canys y mae dial Duw yn ddyledus i'r lleiaf: ar lleiaf a'th fwriafai di yn golledig, oni buafai i Fâb Duw farw drofot. Bydded grefynus gennit (wrth hynny) drueni dy gyflwr dy hûn: ac fel y byddo 'r achos yn gofyn galara am anwiredd yr amfer, Eze. 9.4. gweddia ar i Dduw

L

ci

di-dde 2.

nestru

mewn

ddia]

calba

funya

waith

celwy

yn d

adwa

o by

o fla

fydd

celw

er n

er n

âd i chos

gwe byn

n f gae.

fer

dd

fry

fri

th

ar

A

fe.

y

ei wellhau, ac na fydd di vn or rhai, a'i gwnelo yn flaen 1

10. Yn ddiweddaf, mynych-feddwl fyrred yw dy enoies a ficred yw marwolaeth: a dymuna enioes dda, o flaen enioes bir; Canys fel y mae yn well yn diwrnod o enioes dyn na'r oed hwyaf i garw neu i gigfran: felly vn dydd gwedi ci dreilio mewn dwywawl grefydd, fydd werthfawrocach na

holl fywyd dŷn addarfyddo yn halogedig.

Moes vnwaith gan hynny bob dydd, rifo dy ddyddiau, i dynnu ymmaith y rhai a ddarfuont, (mal breuddwyd neithiwyr a ddiflannodd) a thynnu ynghyd, y rhai fydd i ddyfod, (gan fod y naill hanner iw cyfgu allan, a'r llall yn heibulus, gan orthrymderau y byd, dy afiechyd dy hûn, a marwolaethau cynneseifiaid) gan gyfrif yn vnig y dydd presennol yn eiddot ti; yr hwn treilia fel pe bai heb fod i ti iw dreilio vn dydd ond hwnnw.

Yn ail, am dy eiriau.

Ofia fod yn rhaid i ti roi cyfrif am bob gair se-gur: Mat. 12. 36. a bod y gŵr doethaf wrth siarad gormod, yn myned tu hwnt iddo ei hûn. Dihar. 10.19. Gochel gan hynny bôb anibennus ag ofer fiarad, o'r hyn anfynych y daw diddanwch, a thramynych edifeirwch: yn enwedig mogel attebion byrbwyll, pryd y mae y tafod yn rhedeg o flaen y meddwl:y gair oedd eiddot ti tra cedwaist ef i mewn, y mae'n eiddo arall cyn gynted ac yr aeth allan. O gywilydd a gwarth, pan fyddo tafod dŷn ei hun yn dyfod yn dŷst yn ei erbyn, i wradwyddo ei wynebei Ynteu bydded dy eiriau yn anaml, ac yn bwyllig: rhagfyfyria ydyw y peth yr wyt ar fedr ei ddywedyd, yn weddaidd iw ddywedyd: na haera fwy nag a wypych ti ei fod yn wir, a dewis dewi o flaen lo yn flaen fiarad yn ddiffrwyth, neu chwedieua rhefwm

di-ddenfydd. Jag. 1. 19.

yaf i

reilio

na na

ldy-

mal

nnu

an-

or-

VO-

dd

bai

r

d yw 2. Eled dy galon a'th dafod ynghyd mewn honestruydd, a gwirionedd, casha ragrith, a chelwydd nuna mewn arall, ffieiddia ynot dy hun: nen fo ffieimae dia Dum dy di am hynny. O blegit y mae ef ym cashan y dŷn celânddog a'r cythraul ei Dad ef un funyd. 1 Pet. 2.1. Pfal. 3. 2. Os gwybyddir vnwaith dy fod heb wneuthur cydwybod o ddywedyd celwydd; ni choelia vn dŷn mo honot pan fyddych vn dywedyd y gwirionedd; Os celwyddog i'th adwaenant, pryd y traethech wir ni'th coeliant, eithr. o byddi yn caru y gwirionedd, fe a goelir i'th air di o flaen llwf vn celŵyddog. Mawr yw'r meddiant fydd gan Satan ar yr rhai a ymarfero a dywedyd celwydd, megis na fedrant ond dywedyd celwydd, er na byddo iddynt elw yn y byd oddiwrtho: ac er na bô neb arall yn peri iddynt ei ddywedyd. ad i'th ddigofaint barhau wedi ei darfyddo 'r achos: gwel byth ragoriaeth, rhwng yr hwn fy'n gweuthur cam o herwydd ei wendid (neu yn erbyn ei ewyllys,) a'r hwn sy'n trawseddu oi lawnfryd m falaisus; gad i'r naill gael trugaredd, ac i'r llall gael cyfiawnder.

3, Cadw dy ymadrodd oddiwrth bob budreddi a ferthrwydd, mor lân, ac y mynnit gadw dy fwyd oddiwrth wenwyn; a bydded dy ymadrodd yn gyfryw ac a fyddo da i adeiladu yn fuddiol, ac yn peri gras ir gwrandawyr: Eph. 4 29. Bydd mwy difrifol yn fiarad am y grefydd, nac yn fiarad am be-

thau bydol.

O Deelli i't gyfeiliorni, nag ymdro yn wargaled i aros yn dy fai ; gorfoledda wrth gael y gwirionedd, a mawrygaef. Myfyria gan hynny ar dri pheth, fef i ddeall yn dda,i ddywedyd yn dda,a gwneuthur yn dda. A phan gyfarfyddych di â phlant Duw, bydd

bydd sier o gynnill rhyw leshâd o ddiwrthynt, dysc ganddynt gwbl ac a ellych o ddaioni,a chyfranna ag hwynt yr holl bethau daionus a wyddoft dithau. Pa fwyaf o ddaioni a ddyfcech i eraill, mwyaf a ddyfe Duw i tithan, Marc. 4.24. 25. Canys megis y mae rhoddion dynion with hir ymarfer o honynt, yn delwi, ac yn darfod: felly y mae donniau Duw oi hir ymarfer yn cynnyddu, ac yn chwanegu; Mogis ysteneid o olew y wraig weddw ddyledog, yr hun pa fwyaf a dywalltai hi o honi, fwyfwy a fyddai ynddi, 2 Bren. 4. 2.

4. Gochel gredu y cwbl a ddywedpwyd i ti, ac na ddywed y cwbl a glywych di : Can s os gwnei, ni chei di hir feddu cyfeillion e wir, na byth eisiau blinderau trymmion. Preg. 3. 7. Luc. 2.19. Am hynny mewn cyhuddiadau, bydd yn gyntaf ddiogel o'r gwirionedd, yno barna. Ac fel yr wyt yn prisio geirda calon honest, na ad fyth i gasineb mewn drygnaws

beri i tiadrodd, yr hyn a ddarfu i gariad mewn

cymdeithas dy rwymo di (er ys hir o amfer) iw

gadw yn gyfrinachol. Eithr thag ofn y fath wyniau, fynnia ddau beth:

Yn gyntaf, er maint dy gydnabyddiaeth, na wna yr vn yn gefeillfrawd o'th cyfrinach, ond vn a fyddo yn gwir ofni Duw, y cyfrywnid rhaid i ti b, th moi ofni. Canyso digwydda i chwi amrafaelio mewn rhyw bethau neillduol, etto cariad cristianogawl, prif fail eich cyfeillach, ni chwympa ymmaith byth; ac ni chynnwys ofn Duw iddo ef, wneuthur dihirdra 2 thydi.

Yn ail, na wna ddim yngŵydd dy gyfaill dinafol, am yr hyn ni elli fod yn ddiangol,oddieithr ei gadw yn gyfrinachol: nag yn peth am yr hwn(o daw achos) y bydd rhaid i ti ei ofii; c's ef a brifia i fod yn elyn anasus i ti. O gwnaethost ti ddim ar fai, gosyn faddauan

yı

fadda

dy gy

ddiog

nag a

mae

o he

hedo

byde

y m

mra

feil.

cofi

tur

dea

gw:

Ic

hir

we

taf

27

y

faddauant i Dduw, a pherswadia dy di dy hun, ac nid dy gyfaill, i gadw dy gyfrinach dy hun. Canys bydd ddiogel pa geseillach bynnag, a ofodir ar sail amgen nag ar wir grefydd, os yr achos o honi a setha, y mae'r gyfeillach yn myned i'r gwellt: Ac yn hytrach, o herwydd fel y mae Duw yn magu gwirionedd, heddwch, a chymdeithas ymhlith dynien, mal y byddem syw i wneuthur daioni y naill ir llall: selly y mae'r cythraul beunydd yn hau celwydd, amrafael, a gelyniaeth, i beri (os gall es) i'r cyfeilion anwylaf, ddifetha eu gilydo.

5. Na wna goeg-ddigrifwch o wendid vn arall: cofia dy vn dy hunan. Ffieiddia fynwyr gâs, a naturiaeth front y dŷn fydd (pan fo ci mennydd yn deall rhyw achos o watwor) yn trafaelio megis gwraig feichiog, nes cael ei ben yn rhydd oddiwrtho. Ie gwell ganddo golli ei gyfaill gorau nai wawd dihiraf: eithr o bydd ynot hoen i fod yn llawen, cymmer ofal mawr am dripheth. Yn gyntaf, na byddo dy ddigrifwch yn gwrthwynebu iawn

grefydd.

ysc

ag

Pa

dyfe

nae

de-

0'i

gu;

gr dai

na

ni n-

ny ir-

da

ws /n

W

12

ì

n

Yn ail, na byddo yn erbyn cariad perffaith.

Yn drydydd, na byddo yn erbyn diweirdeb. Ac yno bydd mor llawen ac a fynnych, yn unig yn yr

Arglwydd. Phil. 4. 4.

6, Na fydded llawen gennit weled codwm i'th elyn, o blegit ni wyddost pa sodd y bydd dy ddiwedd dy hun. Eithr gorfoledda fwy wrth weled gwellhâd y dŷn dihiraf, nac wrth weled ei gospedigaeth. Na cashâ un dŷn, rhag osn bod Crist yn ei garu: yr hwn ni fyn'i ti gashau'r hwn a garo ef. Yr oedd Crist yn dy garu di, pan oeddit yn elyn iddo; Rhus. 5. 8. 10. Eph. 2. 4. Am hynny drwy haeddedigaethau ei waed, y mae ef yn erfyn arnat er ei fwyn ef garn dy elyn: nacâ ef (a thithau yn Gristion) os

llyfesi. Nid yw ef yn gosyn ond maddeuant o gant o geniogau am saddeuant o ddeng-mil o dalentau. Math. 18.24, 28. ac 25.28. Trugain can-mil o godnau, am ddeg-coron: Ychydig o saddeuant dŷn am anhersynol saddeuant yr hoil Allung Dduw, er i ti dybied, nad yw dy clyn yn haeddu maddeuant, etto y mae Crist yn deilwng i'w anrhyddeddu.

7. Dywed y gwirionedd, ac na ofna wyneb dŷn, pan fyddo gogoniant Duw neu ddaioni dy gymydog yn ei ofyn ar dy law: wrth ynnill câs y Tywyfog lawer gwaith yr ynnillir cariad Duw: ni cheitl gwenniaith ond byr barhau mewn cymmeriad, na gwiri-

onedd mor hir aros mewn ammarch.

8. Tybia ei fod yn gyfaill cywir ffyddlon, a ddywedo i ti dy feiau yn eglur mewn dirgelwch. Yr hwn fydd yn dy weled ti yn trofeddu, ac heb ddywedyd i ti dy fai, naill a'i mai ef yn gwenhieithio i't am dy ffafr, neu ni feiddia ef rhag ofn mo'th anfodloni. Grefynus ydyw cyflwr yr hwn, wrth ei raid ni feddo un i'w gynghori. Argyoeddiad, bid gyfion bid anghyfion, pa vn bynnag a'i o enau cydymmaith, a'i o enau gelyn y delo, ni wna fyth niwaid i wr fynhwyrol. O blegid os bydd hynny yn wir, dyna i ti rybydd i wellhau: os anwir, dyna ddangos i ti beth i'w ochelyd felly ym mhob ffordd y mae yn gwneuthur gŵr câll yn well, neu yn ddichlymnach. Ond oni elli aros dy argyoeddi, na wna dithau ddim achos o argyoeddiad.

9. Na chrybwylla Dduw, ond trwy ofn ac anrhydedd, megis yn ei glyw a'i olwg. Canys gan weled nad ydym ni deilwng i arferu ei enw fanctaidd yn ein geneuau: llai o lawer y dylem ni gamarfer ei enw bendigedig yn ofer, yn ein hymadroddion. Canys ei arfer beunydd, mewn ofer, byrbwyll, neu gau lyfon, fydd arwydd diamheuus o enaid ni wir ofnodd Dduw erioed. Gweddia gan

hynny

hynt

rhy

fod e

ddry

bode

drug

yn g

Thin

12.

edif

âd v

ddi

cvn

Pfa

Law

dy a

lon

nyc

llwy

nia

gwe

Na

cyn

ffie

bet

Ma

byfi

hynny gyd a Dafydd, pan fyddych i lefaru mewn rhyw achos a ddichon beri digofaint fel hyn: Gofod Arglwydd gadwraeth o flaen fyngenau: cadw

ddrws fyn gwefulau, Pfal. 141. 2.

gant tau.

20-

lŷn

er int,

n,

log

log

nri-

y-i't

1-

ei

d

3

10. Yn olaf, bydd weddaidd yn canmol, yn wybodol yn cyfarch, yn gymdeithgar yn cynghori, yn drugarog yn maddeu, yn ffyddlon in addo, yn hael yn gwobrwyo twrn da, heb wneuthur taledigaeth rhinwedd, yn wo'r rau ffafor. 2 Pet, 1. 12. Rhuf. 12. 10. 2 Thef. 3. 15, Pfal. 15. 4.

Yn drydydd am dy weithredoedd.

NA wna ddrwg er gallael ei wneuthur: O ble-gid ni chynnwys Duw i'r pechod lleiaf (heb edifeirwch chwerwdôft) ddiangc yn ddigôfp. âd vn daioni a'r a ellych heb ei wneuthur. ddim allan o'th alwedigaeth, nac yn dy alwedigaeth, cyniti yn gyntaf gymmeryd cyngor gen air Duw, Pfal. 119. 101. I mybod a fyddo y peth yn gyfreithlawn, a'i na byddo; a gweddio am ei fendith ef ar dy amcannion, ag yno gwna ef yn enw Duw, â chalon lawn o gyflur; gan orchymmyn y rhâd a'r cynnydd iddo ef, yngallu yr hwn, y mae bendigo, a llwyddo pa orchwyl bynnag a ddarparwyd iw ogoniant.

2. Prydith arweinir i brofedigaeth, i wneuthur gweithred ddrwg, cofia fod Satan gyd a'i orchwyl ef. Na âd gan hynny i blentyn i Dduw fod yn offer i aill cyn ddihired. Casha y gorehwyl, mal yr wyt yn ffieiddio yr awdur. ymofyn a'th cydwybod y ddau beth hyn: a fynnwn i i arall wneuthur fal hyn a mi? Mat. 7. 11. Parywatteb a rof i Grist, in nydd fyngbyfrif, Os fy fi Gngwrthwyneb im gwybodaeth a'm

cjd

cydwybod) a wnaf yr anwiredd, a'r pechod hwn yn ei erbyn ef? Luc. 16.2. 2 Cor. 6. 2. Cofia gyd a foseph, er nad oes vn dŷn yn gweled, etto y mae Duw yn gweled y cwbl. Gen. 39.9. 11. Ymad gan hynny a'th holl bechodau, (gyd a foseph) yn gystal y rhai ydynt gyfrinachol yngolwg Duw yn vnig, a'r rhai ydynt eglur yngolwg dynion. O blegit Duw fel y mae yn gyfiawn, (oddiethr i't bryfuro i edifarhan) a ddwg yr holl bechodau dirgeledig i oleuni cyhoeddus, megis y dygodd rai Dafydd gar bron holl Ifrael, a char bron yr haul. 2 Sam. 12. 12. Bydded gan hynny pechodau dirgeledig mor ofnadwy gennit, ac yw cywilydd agored. A gochel hwynt oll yn gyffredin, mal na byddych yn cennadhau i't dy hûn vn neillduol bechod anwyl, yr hwn y mae llygredigaeth dy anian yn cyttuno yn orau ag efo: oblegit te fedr y cythraul cyfrwys-ddrwg, ddala enaid dŷn ynglŷn, cyn dynned wrth vn, ac wrth lawer o bechodau: ac yn dynnach wrth vn a fyddo yn rhyngu bodd i ti, nac wrth yr holl rai y byddych yn dechrau eu cashau. Ac fel yr wyt yn chwennych ymadael ar pechod, felly bydd ofalus i ochelyd yr achos.

3. Er mwyn cwblhau gweithredoedd da o fewn dy alwedigaeth, nac ammeu ragluniaeth Duw, er i ti weled y moddion naill, a'i 'n weinion, a'i 'n ddiffygiol. Ac o bydd y moddion yn ymgynnig i ti bydd ddiogel eu bod hwynt yn gyfreithlon: a chwedi ei ceffych foddion cyfreithlon, gwilia hyderu mwy arnynt hwy, nac ar Dduw ei hun. Cymmeryd poen mewn galwedigaeth gyfreithlon, ydyw moddion cyffredinol Duw, drwy'r rhai y mae Duw yn bendithio ei blant â phethau oddiallan. Gweddia gan hynny am fendith Duw ar ei foddion ef. Bydded gennit feddylfryd nefol mewn bydol a daiorol drafferth: Gwna dy egni gorau, a gorchymmyn y digwyddiad

wyddiad i ragordeiniad doethineb y goruchaf Dduw. Na feddwl gael llwyddiant wrth foddion a felldigodd Duw. Nid elw yn y diwedd yw, yr hyn a ynnillych wrth golli dy enaid, Math. 16. 26. Ymmhob gweithredoedd a moddion gan hynny, ymegnia gyd â Thanl, i gadw cydmybod lan bob amfer tu ac at Ddum, a dynion. Act. 24. 16.

Oran, cydwybod sy 'n gwaredu, cydwybod sydd yn enog farnu, Cydwybod garwnod, yn ol gwaith gwallus,

bair golli dŷn diffaith, Cydwybod mewn cyd-obaith a geidw dŷn gwedi ei daith.

MM

n-

y ar

uw li-

u-

OR

2. d-

nt i't

1e

):

h

-

n

i

4. Câr bob pethau daionus er mwyn Duw: a châr Dduw er ei fwyn ei hûn. Tra fyddych yn dal Duw yn gyfaill it, nid rhaid i ti ofni pwy a fyddo gelyn i ti: canys naill, a'i fe a wna Duw dy elyn i fod 'yn gyfaill i ti, a'i fe a'i ffrwyna ef, fel nas gallo wneuthur dim niweid i ti. Rhuf. 8.31. Diha. 16.7. Erioed ni orchfygwyd un dŷn gan ei elyn, nes i'w bechod ef yn gyntaf gael y llaw 'n vchaf arno, a Duw ei adael ef iddo ei hûn. Yr hwn gan hynny a fynno fod yn gadwedig rhag ofn ei elynion, a byw yn wafdod yn ffafr Duw, pryned ynfydrwydd yr amfer a aeth heibio ag edifeirwch difrifol: edryched at yr amfer prefennol trwy fanyldra Duwiol grefydd, a gwilied yr amfer fydd i ddyfod trwy ragwybodaeth diefceulus. Pfal. 27. 11. 12, 13.

y cefaist ti dwrn da, cesta (an oly gallu a roddes Duw i ti) fod yn ddiolehgar iddo. Cydnabydda hyn yn gariadus o slaen dynion, a gweddia trosto at Dduw a chalon ewylli sgar, a chyfrif bob bendith a dderbynniaist oddiwrth Ddaw, yn arwydd o'i dra-

gwydd

gwyddol gariad, i'th cymmell i dduwiol fywyd.

6. Na falchia o achos dy olud bydol oddiallan. nac o aches dy ddoniau ysprydol oddifewn. Nido aches dy dda bydol oddiallan, o blegit fel eu daethant yn ddiweddar, felly yr ânt ymmaith drachefn yn ddifymmwth, am hynny y golled o honynt Sydd lai i'w chwyno. Nac am ddonniau oddifewn chwaith, canys, fel y darfu i Dduw eu rhoi, felly un agwedd efe a'i dwg hwynt ymmaith, Os (gan anghofio y Rhoddwr) y camarferi di ei ddonniau, i chwyddo dy galon a balchder o'th haeddedigaeth dy hûn ; ac iddiyityru eraill, er mwyn pa rai y darfui'r Oilalluog Dduw dywallt y cyfryw ddonniau arnat, Oes gennit ti vn rhin dda a bair i ti feddwl yn dda am danat dy hun? y mae arnat titheu ugain o feiau a ddylai yn hytrach beri it ymddangos yn wael yn dy olwg dy hun.

Bydd yn gyfryw vn yngolwg Duw, yr hwn fydd yn gweled dy galon, ac yr wyt yn ymddangos yngolwg dynion, y rhai fydd yn gweled dy wyneb. Na ymfodlona mo honot dy hûn ag enw da oddiallan, pan fyddo dy gydwybod oddifewn yn dywedyd i ti, nad wyt yn ei haeddu, ac am hynny nid eiddo ti mo honaw. Enw da haeddedigol, am beth bynnag y byddo, oddieithr am Dduwioldeb, a bery ychydig, a llai a dâl. Ni ddarllennais ericed yn yr holl fcrythyrau fanctaidd am edifeirwch rhagrithiwr; ac nid rhyfedd: Canys yn ôl pechu dychweliad ydyw yr vnig fodd fydd wedi ei adael i iachau pechaduriaid eraill; ond pa ryw fodd fydd i'w gael i'w ddychwelyd cf, yr hwn a drôdd droad ei hun yn bechod? Gwae gan hynny yr enaid nid yw, ac etto

fy'n ymddangos yn fucheddol.

7. Dal sulw ar Ddihenydd ofnadwy y dynion meldigedig hynodol, i sfieiddio eu gweithredoedd drygionus; edrych ar symyd y duwiol, fel y gellych ddys-

cu

lan,

do

ant

lai

ith.

dd

y

ydy

ir

at.

da ei-

iel

dd

n-

Va

n,

ti,

10

y

g,

d

el

n

0

cu gwneuthur ar ei ôl: a'i ddiwedd bendigedig, fel y gellych gael cyssur oddiwrtho. Num. 23.10. Pfal. 37. 35, 36, 37. Gwna barch i'th well, dal sulw ar y doeth, cynnal gymdeithas y dyn gonest, a chár y dŷn crefyddol. A chan weled sod natur lygredig dŷn yn tueddu at Ragrith: gochel arseru crefydd yn ddibris ac yn scoewan, heb na gofal 1.a chydwybod i gynnyddu yn dduwiolach a sanctaiddiolach oddiwrthi. Ymwrando gan hynny pa fodd yr ymglywych (trwy arseru moddion Duw beunydd) yn marwhau dy lygredigaeth, ac yn cynnyddu mewn sancteiddrwydd: Ac na wna ddim llûn neu wâgsost i ymdangos, yn sancteiddiach oddiallan, nac wyt ti (yngolwg Duw) oddisewn yn dy galon. Math. 23. 27, 28.

8. Cais lywodraethu y rhai fy 'n byw tan dy awdurdod trwy gariad, yn hytrach na thrwy ofn: Canys llywodraethu trwy gariad fydd hawdd a diogel, eithr gofal a dychryn a fydd byth yn canlyn creulondeb: Gortrechiad a bair i'r rhai a ortrechir ddifgwyl odfa i fyned oddi dan yr iau, yr hon nid ydynt fodlon iw ddwyn: Ni âd cyfiawnder Duw chwaith, i lywodraeth a feiliwyd ar greulondeb barhau yn hir. Cofia er eu bod trwy ddynol ordinhâd, yn dy wasanaethu di; etto trwy briodol drefn gyfiawnach, gweifion i Dduw ydynt, ie a chan eu bod yn Griftianogion, nid megis dy weision, eithr vwchlaw gweision, brodyr anwyl yn yr Arglwydd. Philem. 16. i Cor. 9. 5. Rheola gan hynny ar Gristianogion (gan dy fod yn griftion) mewn cariad, a thrugaredd, fel Crift dy ben Athro.

9. Cofia, mai o holl weithredoedd dyn, nad oes dim yn peri fod Swyddog yn debyceach i Dduw (rhaglaw i'r hwn yw ef) nac yw, gwneuthur vniondeb yn union. O ran cyflawni yr hyn beth mal y dylit: Yn gyntaf, bydded gennit ti gluft agored i wrando achwynion cyfiawn am angh fiawn weithredoedd.

Yn ail, dod felly fenthyg vn glust i'r cyhuddwr, sel y bŷch yn cadw y llall i'r ymddiffynnwr: Canys yr hwn o tarno gyd a'r naill du,cyn gwrando y ddau, er iddo farnu yn gysiawn, y mae ef yn farnwr anghysiawn.

Yn drydydd, wrth wrando 'r ddeutu, na ogŵydda at y llaw ddehau o ferch, nac at yr aswy o gasineb: megis i goelio rhesymman o debygoliaeth gan gyfaill, o flaen y gwirionedd eglur gan gas-ddyn.

Yn bedwerydd, na ddyronag o gyfiawnder, (yr hyn yw regia mensura, sef mesur brenkinol,) i'r deiliaid gwaelaf. Eithr gâd i achos y gwan, a'r anghê. nog, y cryf, ar cyfoethog, fod yn yr vnrhyw bwyfau gwastad. Os canfyddi o'r naill du mewn rhyw achos, frynnian ochel gyfrwysdra dichellgar, ymbleidio cadarn, ag erlid haerllyg gortrech : ac o'r tu arall bannylau isel, tlodi, diniweidra, a gwendid di-ymwaredol. Paratôa dy ffordd (fel y mae Duw yn gwneuthur) i farnu, gan gyfodi pannylau, a thynnu i lawr frynniau, a rhoi anghyffelybiaeth yn gyffelyb. Luc. 3. 4. 5. Efay 40. 3. Fel y golodych sail dy farn ar dir gwasdad. Mewn achos o uniondeb neu gam rhwng plaid a phlaid, bydded dy gydwybod yn ofalus im dicere i adrodd y gyfraith yr hon a wnaethpwyd, fecundum allegara et probata;yn oi y pethau a haerer ac a brofer; 2 Cron. 19.10. Yn hytrach nag ius dare, i wneuthur cyfraith dy hun, yn ôl awdurded sie vole, sie jubee, fef felly yr wyf yn mynnu, felly yr wyf yn gorchymmyn; gan ofni y felldith honno, Deut 27.17. Melldigedig yw'r hwn a symmudo derfyn tir ei gymmydog. Mewn achofion am fywyd neu farwolaeth, bydded Barnwyr yn gyffelyb i Elohim, mewn cyfiawnder yu cofio trugaread ;

olwg conglided der y

reda :

gorp thr p farn acho

> ti yn mae el dy i'th g

Eith

Ap

tud

Tw '

1 T

fiaw

bras

•ddi

an-

10-

vr.

ly!

u,

g-

y-G-

an

Yr

ê.

W

d

reda; Hab. 3. 2. Ac felly yn edrych a milain olwg Cyfiawnder ar y weithred, fel y byddo tofturus
olwg Trugaredd ar y drwg weithredwr. Gan ddeongli flafr y gyfraith i fod yn ffafr o fywyd, lle byddo grâs yn addo gwellhâd: eithr o bydd cyfiawnder yn gofyn i vn farw, rhag marw vndeb, a bod yn
rhaid torri ymmaith aelod pydrllyd, rhag i'r holl
gorph fadru, fiat institia, gwneler cyfiawnder. Eithr pan fŷch yn rhoddi y farn ar arall, cofia fod dy
farn dy hun yn crogi goruwch dy ben. Ym mhob
aches gan hynny barna yn gyfiawn, o blegid yr wyt
ti yn ficr o gael Barnwr cyfiawn, ger bron yr hwn y
mae'n rhaid i ti ar fyrder fyned i ymddangos, i gael dy farnu dy hun: y pryd hynny y gelli di adael
ith gyfaill hyn o Farwnad yn dy ol.

Nuper eram Judex, iam Judicis ante Tribunal Subsistens, paneo; indicor ipse modo.

Hynny yw:
Barnwr doeth a fum i gynt
yn cael yr helynt oran:
Ac yr awrhon ofnog wr
ger bron y Barnwr finnau.

Llawer sydd (ni wn i o herwydd pa ham) a ymosidiant o herwydd cyfraith y deyrnas: Eithr y gwyr a so doeth a ddichon atteb gyd a'r espostol, Nos scimus bonam esse Legem, modd sudexea legitime vtatur; Nyni a wyddom mai ds sw'r gyfraith, os arfer dyn hi yn gyfreithlawn. I Tim. 1. 8. Ac mysi a'i galwaf ef yn Farnwr cyfiawn, calon yr hwn ni ddichon llygredigaeth gwobran, osn gelynnion, na chariad cyfeillion ei dynnu eddiwrth ymarfer cydwybodus a'r gorchymynnion

yma. Ac wrth yr anaml-fath anrhydeddus Farn. wr hwnnw, y dywedaf gyd â febosaphat : ymwrol. web, a gwnewch gyslawnder, a'r Arglwydd fydd

gyd a'r daionus. 2 Cron. 19. 11.

10. Yn ddiwaethaf, na wna vn difyrrwch yn ar. fer bennyddiol i ti. Nid yw yr ymarfer hwyaf o ddigrifwch ond byrr, eithr y poenau am gamarfer di. grifwch ydynt dragwyddol. Arfer gan hynny o ddifyrrwch cyfreithlawn cyn belled, ac ei byddo i'th wneuthur yn dy gorph a'th feddwl yn gymmefur ach a chysurusach i wneuthur gwasanaeth Duw, a'r dy. ledion perthynafol i'th alwedigaeth. Y mae dy waith yn fawr, nid yw dy amfer ond byrr. Ac y mae'r hwn sydd yn talu gwobr i bob un fel y byddo ei waith ef, yn sefyll wrth y drws. Dad. 22. 12. Jag. 5. 9. Meddwl pa waith fydd etto yn ôl, mor araf y gweithiaist yr amser a aeth heibio; a pha gyfrif a fyddei gennit, pe bai dy Arglwydd yn dy alw ger ei fron y dydd heddyw. Bydd ofalus o hyn allan, i wneuthur yr elw gorau a ellych o'r amfer byrr fydd i tiyn ôl, fel y gwnai ddŷn o hên ammodau a fai ym mron myned allan: A phan fych yn bwriadu difyrru yr amser, i't dy hun, cofia leied yw amser dy enioes, ac am hynny na ellir difa llawer o hynny, mewn fegu. ryd, digrifweh, chwaryddiaeth, a gwag oferedd: Gan weled nad yw'r cwbl ond yspaid byrr, iw dreilio yn gwneuthur y daioni gorau a fedrych. Oblegid ni chreuwyd dŷn er mwyn ymddifyrru, ymddigrifo, neu chwaren: eithr i wasanaethu Duw mewa Crefydd yn ddyfal, ac i wafanaethu ei gymydog yn gydwybodus yn ei alwedigaeth; ac felly yw ficrhau ei hûn o iech dwriaeth tragwyddol. Cyfrif gan hynny golli 'r amfer, yn vn o'r colledion mwyaf. Prin yr amser yn ofalus, a bydd dra-doeth iw dreilio, fel pan ddêl yr amfer, yn yr hwn ni chei mor bod ju

nchwy nydd y nas da ai yn

dragy

TH

ich f

ac yfl waift goffa wydd

e hor

ymo gi i rhâc a ch

wna thry tyf

cyn gyl am thi arn. mhwyliwr mwyach ar y ddaiar; y byddo dy Argla nydd yn dy groefawu dia'g Euge bone serue, sef da ras da, ac yn rhoddi i ti le gwell yn y nefoedd, lle ai yn llawen fwynhau llawenydd dy Arglwydd yn dragywydd.

Prydnawnol fyfyrdod.

ar-

af o di-

ddii'th

ach

dy-

aith

eith

ci-

dei

On

11-

yn

on

yr

ac

H.

1:

ei.

e-

1-

/n

8

U

1

Tuyr hwyr, pan fyddych yn dy baratoi dy hun. igymmeryd dy esmwythder, myfyria ar yr ychydig byngciau hyn.

. An weled fod dy ddyddiau wedi eu cyfrif. I ac vn ychwaneg or cyfrif wedi ei dreilio:

ith fod yn agofach i'th ddiwedd o ddiwrnod.

2. Eistedd i lawr ennyd, cyn i ti fyned i'th wely, acystyria wrthit dy hun, pa beth a welaist, a glywaift, neu a ddarllennaist y dydd hwn, a haeddai goffadwriaeth, mwy nac a wellit, a glywfit, neu a wyddit o'r blaen, a gwna y deunydd goreu a ellych chonynt. Eithr yn enwedig galw i'th côf, pa bechod a wnaethoft y dydd hwnnw, yn erbyn Duw neu ddyn: a pha ddaioni a adewaist heb wneuthur: ac ymostwng dy hun am y ddeubeth hynny: O thebygi i ti dy hun wneuthur dim da, cydnabydda mai rhâd Duw oedd hynny, a dyro iddo ef y gogoniant, achyfrif y dydd hwnnw yn golledig, yn yr hwn ni wnaethost ti ddim daioni.

3. Os gwyddost i ti wneuthur vn pechod gorthrwm, trwy wendid neu brofedigaeth gref: Na tyfyga gyfgu nes darfod i ti ar dy liniau wneuthur cymmod neillduol a Dduw yn Ghrift am hynny: yn gystal drwy gyffessu dy fai, a thrwy ddyfad weddio amgael gollyngdod a maddenant. Felly wrth whenthur dy gyfrif yn vnion â Christ bob nôs, fe fydd i ti lai o dafg, with wneuthur y cyfrif diwaethaf, offai

en ei Fawrhydi yn Nydd y Farn.

4. Os dygwydda i ti vn dydd fyrthio allan â neb, Na fachluded) r haul ar dy ddigofaint di y no. fon honno. Eph. 4. 26. Os bydd dy gydwybod yn cyhuddo i ti wneuthur cam ag ef,cydnebydd ar bai, ac ymbil ag ef am faddeuant. Os efe a wnaeth gam a thy di, cynnyg ei gymmod iddo, ac oni chymmoda ef, etto madden di iddo o'th calon, Math. s. .23. Ond mewn vn modd na ryfyga fod yn ddialwr drofot dy hun. Canys felly yr wyt yn gwneuthur cam deublyg â Duw.: yn gyntaf, am gynnyg dwyn cieddyf cyfiawnder o'i law ef, fel pe bai ef heb fod yn gyfiawn, ac yntau wedi cadw talu dial yn ei law ei hun. Yn ail, am gamarfer awdurdod ar ei wâs ef, heb droi'r achos atto ef iw wrando, ac iw farnu, yr hwn fydd yn Arglwydd, ac yn Feistr i chwi'ch deuwedd. Heb law hynny, yr wyt ti yn tueddu gormod or naill du i fod yn ddialwr. O blegid pe bait ti i roi dial arnat dy hun, ti ai rhoddit yn rhy yfeafnac ar dy elyn yn rhy drwm. Am hynny Duw piau dial, ditheu piau maddeu.

. Ac yn dyftiolaeth ddarfod i ti yn ollawl faddou iddoef, gweddia at Dduw am gael o hor o faddenanto'i fai, a gwellhâd o'i fuchedd: ac yn ôl hynny o daw achos (o bydd yn dy allu) gwna iddo gymmwynas, a gorfoledda yn ei wneuthur: Canys yr hwn fydd yn gwneuthur daioni iw elynion, fydd yn ei ymddangos ei hun yn fab Duw, a'i wobr fydd gyd

à Duw ei Dad.

s. Nac arfera o gŵsc megis moddion i sodloni fyrthni mwlldy gnawd, Eithr megis yn feddiginiaeth i adnewyddu dy fynwyrau, a'th aelodau blinion: Cymmedroldeb o gyfcu fydd yn efcydhau y meddwl, ac yn bywhau y corph:eithr anghymmedrol gric

offic

6. gyfod

diwrt

hwn f

yn C

gan h

ro dy

Ac to

Duw,

argra

mode

Dar

ar la frdde

chwy

fell,

ddwy

ci (ai

nit y

1 W

wellt

dder

dwth

nofor

eth f

gion,

a'th e

2. cl m

wsc sydd yn trymhau y naill, ac yn tewychu y llall.

6. Cofia fod llawer yn myned iw gwely, ac heb no. grfodi byth drachefn, hyd oni deffroer, i adgyfo-yn diwrth lais ofnadwy yr vdcorn diwaethaf. eithr yr bai, hwn fydd yn cyfcu ac yn deffro gyd â gweddi, fydd yn cyfeu ac yn deffro gyd â Christ. Os dymuni gan hynny gyfeu yn ddiofal, ac yn ddiogel, ymddynody hun i ddwylaw Duw, tra byddych yn effro: Ac felly dos i'th wely gyd a pharch i Fawrhydi Daw, ystyriaeth dy drueni dy hun, yr hyn a elli ei argraphu yn dy galon mewn peth mefur, trwy 'r modd hyn, neu'r cyfryw fyfyrdod.

Darllan bennod yn yr unrhyw drefn ac a ofodwyd a lawr i ti iw wneuthur yn y borau : a phan ddarfiddo i ti, goftwng i lawr ar dil dy finiau wrth erdwyn dy wely, neu ryw le cyfleus arall yn dy stafell, a chan dderchafu dy galon, dy olygon, a'th ddwylaw, at dy D d nefol, yn enw a chyfryngdod cilainctaidd Fab fesu, gweddia atto es,os oes gen-

nit y dawn i weddio.

fla

ın â

gam me-

ial-

hur

wyn

fod

law

wâs

yr

eu-

od

tii

ac

di-

011

11-

ny

n-

yr

n

d

ni

10

è.

y d

1. Gan gyfaddef dy bechodau, yn enwedig y rhai

a wanaethost y dydd hwnnw.

2. Gan ymbil yn ddifrifol er mwvn Crist am gad maddeuant, a rhyddhad oddiwrthynt.

3. Gan attolygu ei Yspryd glân i'th rhagflaenu i

wellhau dy fuchedd.

4. Gan roddi diolch, am yr holl ddoniau a dderbyniaist, yn enwedig, am dy gadwedigaeth y dwthwn hwnnw.

5. Gan weddio am lonyddwch, ac ymwared y

noton honno.

6. Gan gofio stat yr Eglwys, y Brenin, ar hiliogaeth frenhinol, Gweinidogion gair Duw, a Swyddogion, a'n holl frodyr ymweledig neu erlidiedig.

7. Yn ddiwaethaf, gan dy orchymanyn dy hua

atheiddo iw gadwraeth grafusol.

M 3

Hyn

Hyn oll, a elli di ei wneuthur yn y geiriau hyn, neur'r cyfryw.

Prydnawnol weddi.

Dra-grafusol Dduw, a thrugaroccas Dad, yr hwn wyt o amgylch fyngwely, yn gwybod In hysbys fyugormeddfa am cyfodiad, ac wyt yn agos at y rhai oll à alwant arnat mewn gwirionedd a phurdeb. Myfi bechadur truan fy 'n attolwgi ti edrych arnaf a golygon dy drugaredd, ac nid craffu arnaf fel yr ydwyf o honof fy hun; O blegid yno ni cheit weled ond creadur diffaith, ac ammur, gwedi ei lunio mewn anwiredd, ac yn byw mewn pechod, fely mae yn gymilydd gennif dderchafu fyngolwg tu ar nefoedd, gan wybod mor orthrwm y pechais yn erbyn y nefoedd, ac o'th flaen di. O blegid (O Arglwydd) mi a drofeddais dy holl orchymynnion a'th union ddeddfau, nid yn unig trwy esceulusdra a gwendid, eithr trwy ryfyg ewyllyscar yngwrthwyneb fyngwybodaeth fy hun; ie yn erbyn cynnwrf dy Yspryd sanctaidd, yr hwn oedd ynfyngalw i oddiwrthynt, fel y darfu i mi anafu fynghydwybod, a digio dy Yfpryd glân, rrwy'r hwn i'm seliwyd byd ddydd prynedigaeth. Ty di a gyssegraist fy enaid a'm Corph i fod yn demlau i'r Tspryd glan: My fi bechadur gwael, a halogais y ddau a phob math ar aflendid, a budreddi.

Pfa-139.2,3.

51. 9.

Heb. 9.6. Eph. 4. 30. i graffu ar oferedd, fynghlustiau yn gwrando ammur ac aniwair ymadroddion, fy nhafod yn cablu ac yn dywedyd celwydd, fy nwylaw mor llawn o amhuredd, fel y mae'n

gywilydd gennif eu codi attat : am

tracq

tr

for middle

71.4

aid

fei m

y :

lor

fy

WC

bry

nai

gyv

teic

yn

yn dde

fad

red

deg

ei h

edif

yn,

bod

gos

i ti

affu

yno

me -

pe-

yn-

pe-

gid

m-

eu-

ng-

byn

yn-

yn-

7

li a

ir

SY

Fy

vch

yn

na-

yn

nor

n's

am acd

traced yn fy nŵyn yn ôl fy llwybrau fy hun: fy rhelym am deall, y rhai fydd mor fywiol mewn masnach fydol, ydynt ddall, ac aneallgar, pan ddelwyf i ddadleu, neu i fyfyrio am nefol ac yfprdol bethau: fynghôf, yr hwn a ddylei fod yn dryffordŷ pob daioni, nid yw mor gymhefur a pharod i gofio dim, ac yw i gofio gwagedd ac ynfydrwydd. Ie Arglwydd trwy wybodaeth alarus yr wyf yn canfod, mai naturiol gan oll furiad meddylfryd fynghalon fod yn ddrygionus bob amfer. fymbeshodau ydynt amlach na gwallt fy mhen, ac hwy a dyfafant trofof megis gwahanglwyf ffieiddiol, fel nad oes o wadn y troed hyd y pen, un man na rhan heb fod yn glwyfedig oddiwrthynt. Y maent hwy yn perii mi ymddanpa faint mwy ffigos yn wael yn fyngolwg fy hun: aidd ydwyf gan hynny yn dy ŵydd di? Ac ymarfer o beched gan mwyaf a dynnodd ymmaith deimlad cydwybod am bechu, ac a luscodd ar fy uchaf y fath fyndra o fynwyr, a chaledwch calon, fel nad yw dy farnedigaethau pan adrodder gan ffyddlon bregethwyr dy air yn erbyn fy mhechodau, yn fy nychrynu i ddychwelyd attat ti, trwy edifeirwch difrifol. A phe bai ti Arglwydd yn fyngwobrwyo, yn ol dy gyfiawnder di, am haeddigaeth innau, mi gawn wradwydd a damnedigaeth yn dragywydd. Eithr gan weled, mai o'th trugaredd anseidrol ei gwaredaist fi hyd yn hyn, ac wyt beunydd yn gwilio am fy edifeirwch: yr wyf yn oftyngedig yn deifyf arnat, er mwyn y dirfawr Angau, ar Dioddefaint gwaedlyd a ddioddefodd Jefu Grift drofof, faddeu a phardynu i mi fy holl bechodau am hanwireddau, ac agoryd imi ffynnon redegog gwaed Crift, fel yr addewaist Efay. 1.6. ei hagori tan y testament Newydd i'r Rhu. 3. 15. edifeiriol o dy Dafydd: mal y byddo Zech.13. 1. M 4

fy holl bechodan am haflendid wedi eu trochi yn ei waed, eu claddu yn ei farwolaeth, a'i cuddio yn ei friwiau, fel na ddelont byth i gael eu gweled mwyach, i'm cywilyddio yn y bŷd hwn, nac i'm heuogfarnu ger bron dy orfeddfaingc yn y bŷd fydd i ddyfod. Ac yn gymmaint o Arglwydd ac y gwyddoft, nad oes ym meddiant dŷn droi ei galon, oni bydd i ti yn gyntaf roddi iddo ras i ymchwelyd: a chan weled fod cyn hawfed i ti fyngweuthur yn gyfion, ac yn fanctaidd, ac erehi i mi fod felly: O fy Nuw, dyroimi rasi wneuthur a orchymynnaist, ac yno gorchymmyn a fynnych di, ac tiam cei yn barod i wneuthur dy orchymmyn fan aidd. Ac er mwyn hyn dyro i mi dy Yspryd glan, yr hyn a addewaist ei roi (byd adiwedd y byd) i'th holl etholedigion bobl. A gad i'th vnrhyw Yfpryd glân bureiddio fynghalon, iachau fy llygredigaeth, fancteiddio fy anian, a chyilegru fy enaid am corph, megis y byddont yn demlau gr Yspryd glan, ith wasanaethu di mewn sancteiddrwydd a chi fiawnder hollddyddiau fy mywyd: fel pan orphennwyf (trwy gynnorthwy dy Yspryd fanctaidd di) fyngyrfa yn y bymyd darfodedig bwn; y gallwyf yn liawen adael y byd yma, a gorchymmyn fy enaid i'th ddwylaw Tadol, mewn diogel obaith o fwynhau y bywyd tragwyddol gyd â thi yn dy deyrnas nefol, yr hon a ddarperaist i'th Seintian etholedig, y rhai a garant yr Arglwydd fesu, ac a ddifgwyliant am ei ddyfodiad.

Yn y cyfamfer (o iefol D'd) yr wyf yn attolwg, i'ch lin Yfpryd weithredu ynof y cyfryw edifeirwch difrifol, fel y byddwyf trwy wylofain yn ga-

laru am fy mhechodau a aethant Mat. 28. 20. heibio, trwy ofid calonyn offynge-1 Tim. 4. 7. dig am fy mhechodau prefennol, Mat. 25. 34. ac am holl egni yn gwrthwynebu y cyfryw bechodau budron o

hyn

21

3

E Conty

ei

ei

t,

ti

'n

y-

r-

1-

'n

01

A

n,

y -

r-

an

a-

y

n-

ody

1-

2

01-

ei-

a-

c-

ol,

bu

Ó

yn

hyn allan. A gâd i'th vnrhyw Yfpryd glân fynghadw hefyd yn vndeb yr Eglwys, nhywys yngwirionedd dy air, am ymddetfyn, nad vsgogwyf byth oddiwrtho i Babeidd-dra, nac i neb ryw amryfusedd arall, na gau addoliad. Agored dy yspryd ty llygaid lediêd, i weled pethan rhyfedd allan o'th gyfraith di. Ac agor fyngwefusau, fel y byddo fyngenau beunydd yn ymddiffyn dy wirionedd, ac yn gosod allan dy foliant. Chwanega ynof yr holl ddonniau daionus, y rhai o'th trugaredd a ganniadhauaist i mi yn barod; a dyro i mi yspryd dioddefgar, a chalon ddiwair, meddwl bodlonol, ferch pur, ymddygiad gweddol, a'r holl radau eraill, a wyddoft ti fod yn angenrheid i mi, i lywodraethu fynghalon yn dy ofn, ac i vnioni fy mywyd yn dy flafr: fel pa vn bynnag, a'i byw a'i marw a wnelwyf, y gallwyf fyw a marw i ti, yr hwn wyt fy Nuw am gwaredydd. Ac yma o Arglwydd, yn ôl fy rhymedig ddlêd, y rhoddaf i't ddiolch tramawr oddiar Allor calon oftyngedig, am dy holl ddonniau, a'th fendithion, y rhai yn rafufol ac yn helaeth a dywelltaift ar fy enaid am corph, tu acaty bywyd hwn, a'r bywyd fydd i ddyfod: yn bendifaddeu am fy etholedigaeth, creadigaeth, prynydigaeth, cyfiawnhad, sancteiddiad, am hymddiffynniad o'm hieuengtyd hyd y dydd ar awr brefennol yma: ac am y diogel obaith a roddaist i mi o'm rogoneddiad. Hefyd am fy iechyd, fynghyfoeth, fy ymborth, fyngwifcoedd, am dedwyddfyd, ac yn enwedig, am ddarfod i ti fy ymddiffyn y dydd hwn aeth heibio rhag pôb peryglon a niweidiau, yn fyngorph, am henaid, gan fynghynyscaeddu i ar holl bethau ydoedd Psa. angenrheidiol i mi. Ac fel yr ordeiniaist y dydd i ddin i lafurio ynddo,

ar nosigymmeryd ei esmwythdra: Felly yr wyf yn attolwg i't fancteiddio i mi gŵsc ac esmwythder v nos hon, fel y mwynhawyf hynny megis cyffur rhadlawn o'th fendith di. Mal pan ddarfyddo im corph swrth gael ei lonni a'i ddiffino â chymedroldeb o gŵsc a llonyddwch, y gallwyf a mwy nerth rodio gyd â thi, gan wneuthur y cyfryw weithredoedd da a orchymynnaist, pan ryngo bodd i'th ddwywawl allu fy neffroi y borau neffaf. A thra bwyf yn cyfcu, Bydd di Ceidwad Ifrael yr hwn ni huna, ac ni chwfc, o'th ragluniaeth fanctaidd i'm hymddiffyn rhag pob peryglon, fel na allo Satan na'i angelion drwg, nae vn gelyn arall wneuthur i mi ddim drwg, neu niweid. Ac i'r perwyl yma, gorchymmyn i'th Angelion Sanctaidd Gastellu o'm hamgylch, i'm cadw a'm gwaredu: fel yr addewaist y caent wneuthur o amgylch y rhai a ofnant dy enw. A chan wybod fod dy enw yn dŵr cadarn, diogel i'r rhai a redant atto; yr wyf yma yn fyngorchymmyn fy hun (a chwbl a berthyn i mi) ith fanchaidd gadwraeth a'th ymddiffynniad. Os dy ewyllys bendigedig fydd alw am danaf om cŵsc: O Arglwydd, er mwyn Jesu Grist cymmer drugaredd arnaf, a derbyn fy enaid i'th deyrnas nefol. Ac o rhynga bodd it chwanegu dyddiau at fy mywyd, o Arglwydd, chwanega wellhâd at fy nyddiau; a diddyfna fy meddwl oddiwrth ferch i'r bŷd, ac i oferedd bydol, a phâr i mi gymmwyfo fy ymarweddiad at y nef, a phethau nefol. A pherffeithia ynof bennydd y gorchwyl da a ddechrenaift, i ogoniant dy

Pfal.121.4. Dad. 12. 7. Pfa. 34. 7. Diha. 18. 10. enw, ac i iechydwriaeth fy enaid pechadurus. O Arglwydd yr wyf yn erfyn arnat am ymddiffyn, a chadw rhag pob neweid drwg, neu berigl, dy holl Eglwys, mawrhydi y Brenin, a'r Frenhines, a'r Ty-

wyfog,

n

1-

b

0

d

vl

C-

ns

n

73

th

n

-

n

15

0

f

d

f

a

wyfog, Cadw hwynt ym mhurdeb dy wirionedd, a llwydda hwynt â phob gras, a dedwyddwch. Bendithia yr holl Bennaethiaid, Gweinidogion, a Swyddogion o'r Eglwyfi ar Teyrnafau hyn, Bawb o honynt â rhadau angenrhaid iw lleoedd, a'i galwediga-A bydd di o Arglwydd, yn ddiddanwch ac yn gyffur i'th holl bobl, y rhai a welaift ti yn dda en gotwyo ag vn mâth ar glefyd, gwrthwyneb, neu gystudd. Pryffura, o Dad, ddyfodiad ein Harglwydd ni fesu Grist. Gwna i mi fod ollawl yn feddylgar am fy niwedd, ac am y cyfrif fydd raid i mi ei wneuthur i tiy prydhynny: ac yn y cyfamfer iganlyn Crist yn yr adenedigaeth: mal y casswyf gyd â Christ gytran yn adeyfodiad y rhai cyfiawn, gwedi dibenno y bywyd marwol hwn. Y doniau hyn, a'r holl fendithiau eraill a wyddost ti (O Dâd) fod yn ddiffygiol ynof, ac yn angenrheidiol i mi, yr wyf yn oftyngedig yn ymbil, ac yn deifyfu eu cael ar dy ddwylaw, yn enw a Dat. 22,20. chyfryngdod fesu Grist, dy Fab, yn y Mat. 19.28. flurfar weddi a ddyscodd efei hunan Luc. 14.14. i mi iw ddywedyd wrthit.

Ein Tadyr hwn wyt. Cc.

Prydnawnol weddi arall sydd ferrach.

O Dragwyddol Dduw a nefol Dâd, oni bai fy addyscu am sicrhau trwy addewidion dy Esengyl, ac esamplau Petr, Magdelen, y Publican, y Mâb afradlon, a llawer eraill o bechaduriad ediseiriol, dy fod ti yn llawn o ddrugarogrwydd, ac yn barod i saddeu i'r pechaduriad trymmaf en beichian o bechod, pa Luc. 22. 61. bryd bynnac y dychwelant attat tiâ Lue. 7. 47. chalonnau ediseiriol, gan ymosidio

Gri

rho

iti

lon

fy:

lia

tru

lar

lw

VE

dr

yn

A

yı de

T

ne

Y

m

it

C

13

Grift.

am eu pechodau, a deifyfu da ras: mi fyddwn gwedi anobeithio o rhan fy mhechodau heb ronyn cyffur ynof i ryfygu dyfod o'th flaen di: wrth yftyried ca-Jodweh fynghalon, afreoledigaeth fy ferch, aflendid fy ymarweddiad, trwy y rhai y trofeddais dy holl gyfreithiau, ac yr haeddais dy felldith, yr hyn a allai berii'm corph gael ei gyftuddio â rhyw haint echryflon, am henaid ei nychu gan farwolaeth pechod,am enw da gael ei foddi gan warth gwradwyddus, a gwneuthur fy meddiannau yn agored i bôb mith ar wrthwynebion a damweiniau. Yr wyf yn cyfaddef O Arglwydd, Mai dy drugaredd di yw'r achos na ddarfu am danaf. Eithr o fy Nuw, megis y darfu i'th trugaredd yn vnig attal dy farnedigaeth rhag descyn arnaf hyd yn hyn; felly yr wyf yn oftyngedig yn attolwyn i ti, yn ym scaroedd trugareddau Jesu Grift, yn yr hwn yn vnig i'th fodlonir, na thâl i mi yn ôl fo haeddedigaeth, eithr maddau yn rhwydd ac yn rhâd i mi, fy holl bechodau, a'm hanwireddau: a golch fi yn lân oddiwrthynt â rhinwedd y gwerthfawroccaf waed, yr hwn a gollodd fesu Grist trosof. Canys efe yw'r vnig physygwr, a'i waed ef yw'r vnig feddiginiaeth a ddichon iachau fy nolur. efe yw'r wir Sarph brês a all fyngwneuthur yn iach oddiwrth y gwenwyn, a'r hwn y darfu i sarph danllyd fy mbechôdau frathu a gwenwyno fy mriwedig am clwyfedig enaid. Dyro i mi (yr wyf yn attolygu it) dy Yspryd glân, i'm fierhau o'm mabwysiad, ac

i gryfhau fy ffydd, i chwanegu fy
Galaru. 3. 22. edifeirwch, i oleuo fy neall, i buro
Mal. 3. 6. fynghalon, i vnioni fy ewyllys a'm
Col. 3. 12. deifyfiadau, i'm fancteiddio trwof,
Mat. 3. 17. fel y cadwer gwbl oll om hyfpryd,
Gal. 4. 5. fy enaid am corph, yn ddiarg joedd
I Thef. 5.23. yn nyfodiad ein Arglwydd fesu

li

ır

1-

d

11

ai

f-

n

a

ref

a

1

1

ŀ

Grift. Ac yr awr'hon O Arglwydd yr wyf yn rhoddi i't ddiolch a moliant ewyllyfcar, a'm ddarfod iti fyngwaredu y dydd hwn, oddiwrth bob peryglon a niweidiau, er dryced i'r haeddwn, ac er maint fy anwiredd. Yr wyf yn attolwg i ti hefyd fynghadw y nos hon, rhag y llew rhuadwy, yr hwn ddydd anes sy'n rhodio oddi amgylch gan geisio fy llyngen. Gwilia di O Arglwydd trofof y nôs hon; i'm gwared rhág ei greulondeb a'i brofedigaethau: a gad i'th' trugaredd fod yn achles a tharian i mi, rhag ei angymmodol lid a'i aruthrol'ddigofaint. Ac er mwyn hyn, yr wyf yn fyngorchymmyn fy hun i'th ddwylaw a'th gadwedigaeth di, gan attolygu i ti o fy Arglwydd a'm Duw, na chynhwyfech i Satan, nac i'r vno'i aelodau disfaith allu gwneuthnr i mi ddim dirdra neu niweid drwg y nos heno. A chaniadha o Arglwydd daionus, yn cyfeu ac yn effro, yn bym, ac In mario, i mi gysch, a deffro, byiv, a mariv iti, ac i ogoniant dy enw, ac i iechydwriaeth fy enaid. Arglwydd bendithia a chadw dy etholedigion, bobl ym mhob lle. Canniadha i'n Brenin hir a dedwyddol lywodraeth arnom, bendithia y frenhines, y Tywyfog, a'n holl Swyddogion, a Gweinidogion dy Air. Cyffura bawb a'r y fydd mewn trueni, angen, neu glefyd: o Arglwydd daionus dyro i mi râs i fod yn vn o'r mormynion call, fel y paratowyf fynghalon megis lamp yn llawn o olew ffydd, a discleirdeb gweithredoedd da, i gyfarfod yr Arglwydd Jefu, byfryd briodfab fy enaid, ar ei ail ddyfodiad difymmwth yn ei ogoniant. Canniadha hyn o Dad nefol, er mwyn Crist fesa, fy vnig Iachawdwr am Cyfryngwr, yn yr hwn Enw ben-1 Petr. 5, 8. digedig, ac yn ei bynod eriau ei bunan y galwaf arnat fel i'm dyfcodd:

Ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd &c.

I'm

awi gor bed

ef i

for

yw wy

yn

oni

Ef

W

PI

yr

de

go

Ca

fr

In ôl bynny dywaid!

DY râd O Ar glwydd fesu Grist, dy serch o nefol Dâd, dy gymdeithas a'th diddanwch, o fendigedig a santteiddlan Yspryd, a fo gyd â mysi ac a gyfanneddo yn fyngbalon, y nos hon, ac yn dragywydd. Amen.

Yno dán ymgyfodi gyda pharch fancteiddiol, myfyria wrth dynnu dy ddillad oddi am danat.

Pethau i fyfyrio arnynt pan fyddych yn diosc oddi am danat.

1. Fod y dydd yn dyfod, pryd i'th ddinoether mor noeth oddiwrth y cwbl a feddi di yn y byd, ac wyt ti yr awrhon oddiwrth dy ddillad: Nid oes gennit ti gan hynny yma ond benthyg yr holl bethau dros amfer, megis gorchwyliwr, a hynny i roddi cyfrif. Luc. 16. 2. Am hynny tra yr ymddirieder i ti am yr orchwyliaeth hon bydd gall a ffyddlon.

Nudus in hunc nundum veni, quoque nudus abibo.

fef:

I'r byd dros ennyd draws aniau daethym I dithio'n noeth aflan, Hefyd o fyd yn y fan Felly yr af fi allan.

2. Pan ganfyddych dy wely, pared hynny i ti feddwl am dy fêdd; Job 17.13. yr hwn fydd yr awrhon awrhon yn wely Crift. Canys Crift (gan roddi ei gorph sanctaidd dridiau a theirnos i orwedd yn y bedd) ai sancteiddiodd, ac (megis) a'i twymnodd ef i gyrph ei Saint, i orphywys, a huno ynddo, hyd soreuddydd yr Adcyfodiad: felly yr awrhon nid yw marwolaeth i'r ffyddlonniaid, ond hûn esmwyth, a'r bedd ond gwely Crift, lle y mae eu cyrph yn gorphywys ac yn cyscu mewn tangneddyf: hyd oni lewyrcho hyfryd foreuddydd yr Adcyfodiad iddynt, Esay. 20. 26.

Cofia wrth weled dy wely.
Ut somnus mortis, sie lectus imago sepulchri.
sef:

Bydded cŵsc sydd gyssur maeth Yn ail marwolaeth cennyd: A'r gwely gwel yn ail i'r bedd Lle rhaid i't orwedd befyd.

n-

7-

y-

11

i

LS

Bydded gan hynny dillad dy wely yn arwyddoccau i tibridd y ddaiar, yr hwn a'th oruwchguddia: a'th cynfasau dy amdo: dy gwsc dy farwolaeth: dy ddefiroad dy adgyfodiad. A phan orweddych yn dy wely a deall o honot fod cyfcu yn nefâu: Dywaid, mewn beddwch y gorweddaf ac i'r hunaf, canys ti Arglwydd yn unig am cyfleaist mewn diogelwch. Pfal. 4. 8. Fal hyn gan agoryd dy galon bobborau yn grefyddol, a'i chau drachefn bob nos â gair Duw ac à gweddi, megis à chlô ag agoriad: Ac felly gan ddechrau y dydd ag addoliant Duw, a myned rhagot yn ei ofn, a'i ddiweddu yn ei flafr,di a fyddi ficr o gael bendith Dduw ar dy holl orchwylion, a'th amcannion y dydd hwnnw: a'r nofon, ti a elli dy ficrhau dy hûn, y cei gyscu yn ddiogel, ac yn hyfryd ym mreichiau rhagluniaeth dy Dâd nefol.

Hyd yn hyn am y Duwioldeb, yr hwn a ddylai

bob

bob Cristion ei arferu beunydd yn neulkuol. Yma y canlyn yr hyn sydd raid i Berchen tyaeth ei ymarfer gyd a'i deulu.

Myfyrdodau am dduwioldeb teuluaidd.

S galwyd ti i gadw tŷ a thylwyth, na thybia fod yn ddigon abl i ti dy hun weddio a gwafanaethu Duw yn union, eithr rhaid i ti beri i bawb a fyddo tan dy lywodraeth wneuthur yr unrhyw gyd â thi. Am gyflawni hyn o ddlêd, yr oedd Duw yn ymfodloni cyftal yn Abraham, na chelai ef yr hyn a wnai rhagddo: Canys (medd Duw) mi ai hadwaen ef, y gorchymmyn ef iw blant, ac iw dylwith ar ei ol, gadin o honyne ffordd yr Arglmydd; gan wneuthur c) flawnder a barn, fel y dygo'r Arolwydd ar Abraham, yr hyn a lefarodd efe am danaw, Gen, 18. 17. 19. Ac yr oedd gan Abraham ddeunaw a thrychant o hyfforddus weision, a anesid yn ei dý ef; trwy nerth y rhai yr achnhodd ef Lot el nai o danylaw ei elynion, Gen. 14, 14. Ac y mac Fosuah dduwiolwych yn tytiolaethu ger bron yt holl bobl, er syrthio o honynt oll oddiwrth wir addoli Duw, etto efe a'i dylwyth a wasangethent jr Arglwydd, Josh. 24. 15. Ac y mae Duw ei hun yn gorchymyn yn neillduol bob perchen tyaeth i athrawiaethu eu teulu yn ei Air, a'i dwyn i fynu yn ei ofn a'i wafaneth. Bydded y geiriau hyn yr ydwyf yn en gerchymyn i ti heddyw, yn dy galon. Ac hyspyssa bwynt i'th plant, a chrybwyll am danynt pan eisteddych yn dy dŷ, a phan gerddych ar y ffordd, a phan orweddych i lawr, a phan gyfodych i fynu, oc: Ofna yr Arglwydd dy Ddum a gwasanaetha ef, Deu. 6. 7. Yr oedd Dafydd gwedi trefnu ei dŷ yn ôl y gyfraith hop, fel na chai ddyn twyllodrus drigo yn es di

Di mi

动

2934

H

Di

or

Fo

pa an ga

ir

ðl

hu we Sa

ed wo

ga

dd wy no

lla

na

ei

ia

a-

b

W

W

yr

is

1-

-

1-

m

id

81

C

T

-

i

n

n

1

di, eithry cyfryw a wasanaethai Ddnw, ac a rodiai mewn fordd berffaith. Pfal. 101. 6, 7. Yr oedd Hefther dduwiol yn dyfcu ei llancefan i wasanaethu Duw mewn gweddi ac ympryd. Hest. 4. 16. Ac er mwyn hyfforddi dy deulu mewn zêl w.efog i grefydd vnion, hoffa yn fwyaf y rhai a welych yn ymrei yn orau i wir dduwioldeb. Hynny a fydd buddiol i ti o herwydd dwy achos. Yn gyntaf, fe a fendithia Duw yn hytrach, ac a lwyddianna lafur, a gorchwyl dwylaw y cyfryw weifion duwiol. Canys yr oedd Laban yn gweled fod Duw yn ei fendithio oblegid facob: Gen. 30. 27. Ac yr dedd Potiphar yn deall, Fodyr Arglwydd gyd a foseph yn llwyddo cwbl oll oedd tan ei law ef: ie pan daflwyd foseph yn wirion ir carchar, yr oedd pennaeth y carchardy yn gweled pa beth bynnac a wnai ef, ei fod yn llwyddo: Ac am hynny y rhoddes pennaeth y carcha dŷ yr holl garcharorion tan law foseph. Gen. 39. 3. 22. 23. Yn ail, pa vnionaf y gwafanaetho dŷn Dduw, flyddlonaf fydd ei wasanaeth i tithau.

2. Pe bai bob perchen teulu fel hyn yn ofalus yn ôl ei rwymedig ddlêd, i ddwyn i fynu ei blant a'i dylwyth yn om Duw, a'i wafanaeth, yn ei dŷ ei hun, yno y llenwid Tŷ Dduw yn well, ac i'r ymwelid â Bwrdd yr Arglwydd yn fynychach ar y dydd Sabboth; a llafur a phregethiad y Bigeiliaid a ddygai ffrwyth yn well nac y mae. Ni byddai ftrydoedd y trefi, a'r dinafoedd cyn llawned o rai meddwon, anudonwyr, puteinwyr, ac halogedig watworwyr gwir dduwioldeb, a chrefydd fanctaidd; ni byddai lŷs westminster mor llawn o ymrysonau gwrthwynebus, holion cecerus, ac ymddadlau anghristianogawl, ac ni byddai'r carchardai bob Sessium mor llawn o ladron, speilwyr sfyrdd fawr, bradwyr, a llofruddion.

Fithr y fi waeth ni wna y than fwyaf o berchen tai

and co

amgenach defnydd o'i gweision, nac o'i haniseiliaid; am y eastont hwy eu cyrph i wneuthur eu gwasanaeth, ni waeth ganddynt er i'w heneidiau wasanaethu 'r cythraul. Esto yr achwyn cysfredinol yw, sod gweision da a sfyddion yn anhawdd, ac yn anaml iw cae. Gwir; eithr yr achos o hynny yw, sod cyn amied ar uwiol ac halogedig Feistred: Canys esampl ac athrawiaeth meistr duwiol a bucheddol a wna was da a sfyddion, sel y tystiolaetha esamplau o Arraham, I suah, Dasydd, Cornelius, &c. Y rhai oedd ganddynt weision da o herwydd eu bod yn seistred duwiol, a chyfryw rai ac oeddynt ofalus i

wheathar eu gweision yn weision i Dduw.

Prif lafur a gofal llawer ydyw, codi ac ardderchafu eu tai; ac etto codont yn forau, ac elont yn hwyr i gyfcu, a bwytaont fara gofalmch; fe a'r cmbl yn ofer, canys os yr Arglwydd nid adeilada y 13, (bynny yw, codi tenlu) ofer y Hafuriant wrtho. Pfal. 127. 1. 2. Canys Duw a feliodd hyn yn gyfraeth digyfnewidiol, y tywallt ei lid ar y teuluoedd ni alwa-Sant ar ei enw ef: ie Duw a dynn y drygionus allan o'i babell, ac a'i diwreiddia o dir y rhai byw. Jer. 10.25. Pfal, 52.5. Ie pan gyflawner eu hanwiredd, y gwna ef i r wlad chwdu allan ei holl Canaanitiaid. Levit. 18.25. Am hynny gwir grefydd, a gwafanaethu Duw ymhlith teulu, ydyw'r adeilad orau, a'r scrifenadau diogelaf i sicrhau tŷ a thir ar ddyn, a'i etifeddion. Canys y cyfiawn a etifedda y ddaiar as a bressivylia ynddi yn drag ywydd. Pla. 37. 29.

Os dymuni gan hynny gael bendith Dduw arnat dy hun, a'th teulu; naill a'i cynt a'i gwedi dy neillduoi weddi dy hun, galw ynghyd bob borau i ryw stafell gysteus dy holi deulu; ac yn gyntaf, naill a'i cynt a'i gwedi dy neillduol weddi dy hun, galw ynghyd bob borau i ryw stafell gysteus dy holl deu-

11

lu

be

do

or

ne

pa

yn

fa

fre

yn

ga

TI

yn

1 1

pr

nu

a'ı

ha

ar:

it,

y b

my

tho

Tac

nye

yr

ger

aiu

bc

W

yn

n-

a

i-

a-/n

bl

1,

ıl.

<u>i</u>-

1-

m

r.

i-

7-

d

er

1.

at

-

2i

W

1-

u

lu; ac yn gyntaf, naill a'i darllain dy hunan iddynt bennod yngair Duw, neu bair i yn arall a fedro ddarllain yn liawnilythyr; O chei ennyd di elli ddeongli iddynt brif adnodau daionus; ac yno gan fyned lawr ar dy ddeulin gyd â hwynt, mewn modd parchedig fel y dywetpwyd or blaen, cyd-weddiwch yn y modd hyn.

Borenol weddi tros y teulu.

O Arglwydd ein Duw a'n Tâd nefol, yr hwn wyt unig creawdwr, a llywiawdwr nef a daiar, a phob peth fydd o'i mewn, yr ydym ni yn cyfaddef ein bod yn anheilwng i ymddangos ger dy fron di, gan yftyried yr aml bechodau a wnaethom yn erbyn y nefoedd, ac o'th flaen di; ac fel i'n ganwyd mewn pechod, ac yr ydym beunydd yn torri dy gyfreithiau, a'th orchymynnion fanctaidd, yngwrthwyneb i'n gwybodaeth, a'n cydwybod; er ini wybod mai ty di yw'r creawdwr yr hwn a'n prynaist â gwaed dy unig anedig f.b; a'n diddanudd, yr hwn wyt yn rhoddi i ni yr holl ddaioni a'r rhâdau fanctaidd a feddiannom yn ein heneidiau,a'n cyrph. A pha gwneit ti a nyni mal y mae ein hanwiredd a'n haniolchgarwch yn haeddu; pa beth arallo Arglwydd, a allwn ni ei ddifgwil oddiwrthit, ond cywilydd, a gwarth yn ybŷd hwn, ac yn ybŷd a ddaw digofaint a damnedigaeth dragwyddol? Etto o Arglwydd, yn ufydddod dy orchymyn, ac yn y diogel hyder fydd genym yn anrhaethol ac anherfynol drugaredd dy Fab fefu Grift, ein Jachawdwr: Nyni dy weifion truain, gan chwennych codi oddiwrth orfedfainge dy gyfiawnder, (lle yr ydym yn gyfiawn gwedi ein euogfarnu) a dyfod gerbron gorseddfainge dy râd, lle y mae trugaredd

fo

2

A

he

de

A

h

lu

fy

et

di

hy

yr

th

di

á

D

na

ti

fa

A

fer

oe

thi

EB

211

mi

vn llywodraethu i faddau pechod aml: ydym ô eigion ein calonnau yn oftyngedig yn attolwg i ti ollwng heibio, a madden i ni ein holl feiau a'n hanwireddau; fel trwy rinwedd gwerthfawroccaf waed Fela Grift, dy oen gwirion, yr hwn a dywalltodd ef yn dra helaeth er mwyn tynnu ymmaith bechodau y byd: y gallo ein holl bechôdau yn gyftal gwreiddiol, a gwneuthurol, gael felly eu glanhau a'i golchi ymmaith, fel na byddont byth yn fauch arnom, ac na chyfodont yn y farn i'n herbyn. Ac nyni attolygwn i ti O Dad daionus, er mwyn dirfawr Angan a dioddefaint Crift, Na chynnwys i'r felldith ofnadwy, ar dial echrys, yr hyn y mae dy gyfraith yn ei fygwth, a'n pechodau ninnau yn ei gyfion haeddu, fyrthio arnom. Ac yn gymmaint O Arglwydd, ac i'n dyfeir gan dy air di, na chaiff delw-addolwyr, godinebwyr, cybyddion, ymryfonwyr, meddwyr, glothinebwyr, a'r cyfryw fucheddwyr afreolus etifeddu teyrnas nefoedd: Tywallt rad dy fanctaidd Yspryd ynom, fel y goleuo ein calonnau i ddirnad affendid ein pechodau iw ffieiddio kwynt: ac i'n cynhyrfer fwyfwy i fyw mewn newydd-deb buchedd, a chariad i'th Fawrhydi; fel y chwanego ynom beunydd, ufydd-dodi'th air a gofal cydwybodus, a'm gadw dy orchymynnion. Ac yr awrhon O Arglwydd ni roddwn it dramawr ddiolch o ddyfnder calonnau, a'm ddarfod i ti en hothol, ein creu, cin gwaredu, ein galw, ein cyfiawnhau, a'n fancteiddio mewn rhyw fefur yn y bywyd hwn, ac am roddi i ni ddiogel obaith o ogoniant yn dy deyrnas nefol pan ddiweddo'r bywyd marwol hwn. Yr ydym yn diolch it hefyd am ein bywyd, ein kiechyd, ein golud, ein rhydd-did, ein ilwyddiant a'n heddwch; vn enwedig o Arglwydd am barhaus gymmorth dy Efengyl fandaidd i'n with, am ein harbed had yn hyn, a channiadhau i ni

11-

ned

dd

i-

a'i

r-Ac

r-

ly

ci

nt

iff.

r,

e-

ly

t:

b

C-

y -

r-

i-

in

100

y -

r-

1-

H

d

'n

ni

ni y cyfryw amfer grafufol i edifarhan. Ni a'th folianwn un agwedd, am yr holl drugareddau eraill a dywelltaift arnom, yn bendifaddeu am ein cadw a'n gwared y nos hon a aeth heibio, oddiwrth bob niweid a allai ddigwyddo i'n Cyrph a'n heneidiau. A chan i ti ein dwyn yn ddiogel hyd dechrau y dydd heddyw, ni attolygwn i ti ein hymddiffyn a'n hyfforddi ni ynddo. Bendithia a chadw ni yn ein mynediad allan, a'n dyfodiad i mewn y dydd heddyw, ac yn dragywydd. Cyfgoda nyni o Arglwydd, rhag holl brofedigaethau y fall, a channiadha i ni, fod dy Angelion fanctaidd i'n cadw, a'n gwaredu yn ein holl lwybrau.

Acer mwyn hyn, yr ydym ni yn ein gorchymmyn ein hunain, a chwbl oll a berthynant inni, ac fydd oddiwrthym, i'th ddwylaw di a'th gadwedigaethgalluoccass. Arglwydd cadw hwynt rhag pob drwg, llwydda hwynt â phob rhadau, a llanw hwynt a'th ddaioni. Ymddiffyn nyni hefyd y dydd hwn, rhag cwympo i fewn un gorthrwm bechod: yn enwedig i'r rhai y mae ein naturiaeth ni yn hylithr i dueddu attynt. Gofod wiliadwriaeth o flaen drws ein gwefusau, fal na ddigiom moth Fawrh; di ag un math ar ffeilfion neu amhwyllog lyfau,neu a rhyw fath ar ymadrodd diffaith neu gelŵyddog: Dyro i ni feddyliau dioddefgar, pur a diwair galonnau, a holl radau craill dy lân Yfpryd, a wyddost ti eu bod yn anghenrhaid' i ni, fel y gallom dy wafanaethu di, mewn fancteiddrwydd a chyfiawndor. A chan weled fod yn ofer holl lafur dŷn, heb dy fendith di: Bendithia bob un o honom yn Gin lleoedd a'n galwedigaethau neilltuol, Uniona di weithredoedd ein dwylaw arnom ni, ie llwidda ein gorshwylion; Canys oddieithr i ti ein harwain ath .ad. ni eill ein hamcannion ddibennu 'n dda. A darpara i m O Dad, yr holl bethau a wyddoft ti fod arnoni

eu heisiau, i'n heneidiau, a'n cyrph y dydd heddyw. A channiadha i ni fedru myned trwy bererindod y bywyd byrr hwn, fel gan fod heb osod ein calonnau ar ddim darfodedig, a gyfarfyddom yn y ffordd: y gallo ein heneidiau hiraethu am ein car-

T:

n

21

he

W

yn

ift

gy

ga

ati

tref yn dy deyrnas dragwyddol.

Ymddiffyn (hefyd O Arglwydd) holl stât yr eglwys, a phob aelod neilltuol o honi : yn enwedig ni a attolygwn i ti barhau tangneddyf a llwyddiant yr Eglwyfi o'r teyrnafau hyn lle yr ydym yn byw. Cadw a gwared rhag pob drygau a pheryglon, ein grafufol Frenin Charles, y Frenhines, y Tywyfog, a'r tywyfogawl heppil. Amlba eu dyddiau mewn hyfrydwch a hawddfyd: ac yn y diwedd corona hwynt, a gorfoledd a gogoniant yn dragywydd. thia hall weinidogion dy air, a Swyddogion, a'r holl radau angenrheidiol i'w llêodd, a llywodraetha di hwynt fel y llywodraethont hwythau arnom ni, mewn beddweb a duwisldeb. Ac o'th trugaredd Arglwydd, cynnorthwya bawb o'n brodyr fydd yn gyffuddiol, yn glwyfus, neu yn rhyw fodd arall yn ddigynnorthwy, yn enwedig y rhai a boenir, naill, a'i a chydwybod ddrwg, o blegit iddynt bechu yn erbyn dy Air, neu am eu cydwybod dda, O herwidd na phechant yn erbyn dy wirionedd. Pâr i'r rhai cyntaf wybod, nad oedd un defnyn o waed Crift, ynddefnyn o ddialedd, eithr oll yn ddefnynnau o rad grymmiol i beri maddeuant pechodau, ir trofeddwyr mwyaf yn yr hollfyd. heill O Arglwydd, na ad i'th hir ddioddefgarwch, nai thoi hwynt allan o gyffur yn rhybell, na llawenychu gormod ar eu gelynnien; eithr canniadha i dynt ammynedd i oddef, a grafufol a buan ymwared, y floidd y byddych yn ei gweled yn orau i'w cynnorthwy hwyrt, aci'th ogoniant dithau. Dód

he-

be-

cin

ny

ar-

egl-

dig

iant

yw.

ein

og,

wn

W-

di-

noll

wn

gl-

tudi-

a'i

er-

eri'r

nau,

h,

e-

ha

a-

ód

Dôd râs i bob vn o honom i fod bob amfer yn gofgar am ei ddiben diweddaf, ac i fod wedi ymbaratoi â ffydd ac a'g edifeirwch, megis â gwife briodan, erbyn yr amfer y gelwych arnom allan o'r bŷd pechadurus hwn. Ac yn y cyfamfer y gallom ni ym mhôb peth, ac o flaen pôb peth, geisio dy ogoniant, fel pan ddarfyddo y bywyd marwol hwn, y byddom gyfrannogion o anfarwoldeb yn dy fendigedig, a'th tra-ogoneddus deyrnas.

Y doniau hyn, a chwbl eraill O nefol D'd, a wyddoft eu bod yn anghenraid i ni, ac i'th holi Egl-wys, yr ydym ni yn oftyngedig yn eu deifyfu a'i herfyn ar dy ddwylaw, gan derfynu ein amherfiaith weddi, yn yr odiaethol fodd ar weddi yr hon a ddy-fcodd Crift ei hunan i ni, gan ddywedyd:

Eid Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, &c.

Ar ol gweddio aed pob vn o'r teulu ymmaith, gwediiddynt yn ofn Duw gymmeryd bwyd, a'r bereuol ymborth a drefnodd Duw iddynt: y plant i'r fil, y gweision at eu gwaith, pob vn at ei swydd, A Meistra Meistres y teulu at eu galwedigaethau, neu at ryw ymarfer gonest iw difyrru, fel y gwelont yn gymhesur.

Trymarfer o dduwioldeb ar brydiau, a threfn yr ymborib.

Cyn ciniaw a Swpper, pan fyddo'r Bwrdd gwedi ei hilio, meddyl a wrthit dy hunan am y Myfyrdodau hyn; I weithredu ôl dyfnich yn dy galon o dadol raglunaeth Duw, a'i ddaioni tu ac attat.

Myfyrdod o flaen ciniaw neu Swpper.

Yfyria fod newyn yn debyg i'r clefyd â elwir y Blaidd, yr hwn oni phorthi di ef, fe a'th fwyty di ei gyd: Ac nad yw bwyd a diod ond Phyfyenriaeth neu foddion a drefnodd Duw i ddiddanu, ac iachau yr anianol wendid hwn, a'r angenrhaid fydd ar ddyn. Arfer gan hynny o fwyta, ac yfed, o ran cynnal a chyffuro gwendid dy anian; yn hytrach nac igyflawni dymuniadau a thrachwantau dy gnawd. ha wa gan hynny i fyw, eithr na fydd fyw i fwyta. Arlocher tref yr hwn fydd a'i fywiolaeth i garthu, fydd well na'r hwn fy'n byw yn vnig i lenwi geudai. Nid oes wafanaeth yn y byd mor wael i ddŷn, a bod yn aill caeth iw fol ei hûn, y mae'r Apostol Paul, yn cu galw hwynt Bol-ddmwiau Phil. 3. 19. Am hynny ni allwn yn hyf eu cyfenwi, fel y mae 'r fcrythyrau yn galw delwau eraill Gullulim, Tomdduwiau. Hab. 2. 18. 19. 2. Brenhin. 17. 12. Ac fel nad ces vn weithred (heb fon am ordeinhad Daw) yn gwneuthur dŷn yn debyccach i anifail,nac yd w bwyta ac yfed: Felly camarfer neu ormodedd o fwyta neu yfed, hyd lothineb, meddwi, a chwydn, a wnaist ddŷn yn waelach neg anifail.

2. Myfyria am ollalluogrwydd y goruchaf Dduw, yr hwn a wnaeth y creaduriaid hyn o ddim: Heb 11.3. Am ei ddoethineb, yr hwn fydd yn porthi aneirif o greaduriaid trwy 'r holl fŷd, gan roddi cynhaliaeth i bob perchen enioes ar a greawdd: Pfal. 145. 15, 16. Yr hyn fydd yn rhagori ar ddoethineb yr holl Angelion o'r nef: ac am ei rywiogrwydd a'i ddaioni,

yn petthi ci wir clynnion. Math. 5. 45.

3. Myfyria pa nifer o rywiogaethau ar greadurisid sef bwystfisloedd, pysccod, ac adar, a gollaen bywyd, i sod yn ilyniaeth i'th porthi di; ac

1

fel

yn i'th

me

att

oh

Do

ab

an

yı

CC

1

fel y mae rhagddarpariad Duw o fannau anghysbell, yn trefnu i ti y pethau hyn ynghyd ar dy fwrdd i'th ymborth. Ac fel y mae ef a'r creaduriaid meirwon yma, yn dy gynnal di yn fyw mewn iechyd.

th

Sy-

ac

aid

,0

ich

vd.

ta.

od

yn n-

y-

u-Ac

ad

ac

, 2

W,

3.

th

S, oll

ıi,

i-

1-

ac

el

13

4. Myfyria, gen fod i ti gynnifer o wyftlon o dadol haelioni Duw, o'i ddaioni, a'i drugaredd tu ac attad, ac fydd o feigfau o fwydydd ar dy fwrdd: oh na chynnwys dithau yn y cyfryw le, y cyfryw Dduw grafufol i gael ei amherchi trwy watworgerdd, ferthedd, neu dyngu: na'th gydfrawd, trwy absen gwradwyddus anair, neu enllib.

Tr scrifen vwch ben bwrdd St Awstin oedd hon: Quisquis amat dictis absentum rodere samam, Hanc mensam vetitam noverit esse sibi.

fcf:

Y neb a ddwedo air o'i ben Drwg absen i'w gymydog: Ymadawed ar bwrdd hwn Enllibiwr twn celwyddog.

Grist, ddim ymborth vn amser, nes iddo yn gyntaf fendigo y creaduriaid, a rhoddi diolch i'w Dâd nesol am danynt. Ac yn ôl ei swpper diweddas, yr ydym yn darllain iddo ef ganu Psalm. Luc. 9. 16. ac 22. 19. Mat. 14, 19. ac 26., 21, 30. Canys hyn oedd orchymyn Duw: Pan fwytteych, a'th ddigoni, yna y bendithi'r Arglwydd dy Dduw, &c. Deut. 8. 10. hynny oedd arfer y Prophwydi: canys ni fwytai y bobl ar eu gwleddoedd, nes i Samuel yn gyntaf sendithio eu bwyd. 1 Sam. 9. 12. Ac y mae foel yn dywedyd wrth bobl Dduw. Yna y bwyttewch, gan fwytta ac ymddigoni, ac y moliennwch enw'r Argl-wydd eich Duw. Joel. 2. 16. Hyn hefyd aymarfe-

rai

W

n

rai yr Apostolion: Canys yr oedd St Paul yn y llong yn rhoddi diolch cyn bwyd yngŵydd yr holl bobi oedd ynddi Act. 27.35. Gwna gan hynny yn y fath fanctaidd weithred, ar ôi y fath Feithr bendigedig, a dilyn y cyfryw nifer o athrawon teilwng, a'i canlynodd ef, ac a aethant o'th flaen di, Fe al.ai o herwydd nad arferaift erioed o dalu diolch ar brydiau, am hynny y bydd cywilydd gennit yr awrhon fyned i ddechrau. Na thybia yn gywilydd it wneuthur y peth a wnaeth Crift; eithr yn hytrach bydded cywilydd gennit ddarfod i ti efceulufo cyhyd y cyfryw ddyledus orchwyl Cristianogawl. Acos rhoddodd MâbDuw y fâth ddiolch i'w Dâd nefol am y ciniaw o fara haidd ac ychydig byscod; Joa.6.9. pa fâth ddiolch a ddilai y fâth ddyn pechadurus ac wyt ti, dalu i Dduw am y cyfryw amlder o ddanteithion moethus ?pa gynniser o wir gristianogion,a lawenent gael llenwi eu boliau a'r tammeidiau yr wyt ti yn eu gwrthod, ac fydd arnynt eifiau yr hyn yr wyt ti yn ei weddill? mor galed y mae rhai eraill yn gweithio am eu hymborth, a thithau yn cael dy lyniaeth gwedi ei baratoi it, heb arnat na phoen na gofal? i ddibennu, os oedd delw-addolwyr Paganaidd yn eu gwleddoedd, ynarfer o foliannu eu gau dduwiau; Dan. 5. 1.4. Pagywilydd ydyw i griftion, na folianna y Gwir Dduw (ar ei giniaw neu ei swpper) yn yr hwn yr ydym ni yn byw, yn symmud, ac yn bod: Act. 17. 28.

6. Myfyria, mai rhaid i'r corph, yr hwn yr wyt ti yr awrhon mor foethus yn ei borthi fod (ni wyddoff pa cyn gynted) yn fwyd i bryfed, lle y gelli ddywedyd wrth lygredigaeth, ty di ym fy nhâd: ac wrth y pryf, ty di ym fy mam a'm chwaer. Job. 17.14.

7. Myfyria, fel y mae bwrdd llawer dyn wedi ei wneuthur

yn y

holl

y yn

eiltr

teil-

di.

t yr

cy-

c os

âth

ti,

ent.

eu yn

nio

e-

li-

eu

1 ; li-

yn d:

t

).

7

wneuthur yn fagliddo, Pfal. 69. 12. Megis trwy angymmedroldeb, ac aniolchgarwch, y mae y bwyd yr hwn a ddylai faethu ei gorph, yn ei lâdd â gormodedd: yn gymmaint, a bod mwy yn cael eu aifetha gan y fagt hon, na chan' y cleddyf. A chan weled wedi 'r felldith, fod yr arfer o fwyd a diod (ac o'r holl greaduriaid vn agwedd) yn aflan i ni nes ei sancteiddio trwy air Duw a gweddi : 1 Tim. 4. 4. 5. ac nad yw dŷn yn byw yn unig trwy fara, ond trwy bob gair a ddaw allan o enau Duw, a'i fendith, yr byna elwir ffon y bara: Mat. 4. 4. Lev. 26. 26. Nac eifte'dd gan hynny i lawr i fwyta heb weddio,ac na chyfod, cyni ti roddi diolch i Dduw. Ymbortha i ddigoni dy anian, a chyfod â pheth chwant arrat, a chofia dy gristianogawl frodyr tlodion, sy 'n goddef newyn, ac arnynt eifiau y pethau fydd i ti amlder o honynt.

Gwedi i ti fyfyrio ar y pethau hyn, neu'r cyfrym, oni bydd un Samuel yn bresennol yn y lle, derchafa dy galon, dy ddwylaw, a'th olyzon, trwy barch ae anrhydedd dyledus, at y Creawdr mawr, a phorthwr yr holl greaduriaid; a chyn bwyd gweddia atto fal hyn:

Gras cyn bwyd.

Dra-grasusol Dduw, ac anwyl Dâd, yr hwn wyt yn porthi yr holl greaduriaid bydol, y rhai fydd a'i goglyd ar dy dduwiol ragddarparwch: ni attolygwn i ti fancteiddio y creaduriaid hyn, y rhai a dresnaist i ni: dyro iddynt rinwedd i faethu ein cyrph, mewn bywyd, ac iechyd: a dyro i ninnau râd iw-derbyn yn llariaidd ddiolchgar, megis oth ddwylaw di, fel trwy nerth y rhai hyn, ac eraill o'th fendithion, y gallom rodio mewn yniondeb o'n calonnau, o flaen dy wyneb y dydd heddyw

heddyw, aholl ddyddiau ein henioes trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Neufal byn.

TRa-grafusol Dduw a thrugarog Dad, ni attolygwn i ti sanceiddio y creaduriaid hyn, i'n hymborth: gwna hwynt yn llyniaeth iachus i'n cyrph, a nianau yn ddiolchgar am dy holl sendithiau, trwy Grist ein Harglwydd an hunig waredwr. Amen.

Gras arall cyn bwyd.

Dragwyddol Dduw, yn yr hwn yr ydym ni yn byw, yn fymmud, ac yn bod, ni attolygwn iti fendithio dy greaduriaid hyn i'th weision, megis trwy eu nerth hwynt, y gallom fyw i osod allan dy soliant a'th ogoniant, trwy fesu Grist, ein Harglwydd a'n hunig Iachawdwr Amen.

Ar ol pob pryd bwyd bydd mor ofalus am danat dy bûn a'th teuli, ac oedd fob am dano ei hun a'i blant, fob. 1.4. rhag pan fyddech yn llon wrth fwyta, neu yfedi ryw ymadrodd lithro allan och geneuau a allo ddigio Duw, neu wneuthur cam a dŷn. Ac am hynny, trwy'r wnrhyw fâth ymddygiad, ac anrhydedd gweddol, dyro ddiolch i Ddww, a gweddia mal byn.

Bendigedig fyddo dy enw di, O Arglwydd ein Duw, am dy ddoniau daionus hyn, a'r rhai y darfu i tigyffuro a dadebru ein cyrph: O Arglwydd bydded gwiw gennit vn agwedd borthi ein eneidiau ag yfprydol ymborth dy air, a'th Tspryd fanthaidd i fywyd tragwyddol. Arglwydd cadw ac

ym-

YI

BI

Ta

fe

n

I

d

h

u

n

Y

ymddesiyn dy holl Eglwys: ein grasusol Frenin a's Brenhines, y Tywysog, a'r tywysogawl heppii. Maddeu i ni ein holl bechodau, a'n hanioichgarwch, na chrasta a'r ein hanianol aneiris lygredigaethau, par i ni oll feddwl am ein diwedd, ar cytris syddraid i ni ei wneuthur y pryd hynny. Yn y cysamfer canniadha i ni iechyd, tanghneddys, a gwirionedd, trwy fesu Grist ein Harglwydd, a'n hunig Iachawdwr. Amen.

Nen fel hyn.

B Endigedig a fyddo dy enw fanctaidd Oh Arglwydd, am y doniau yma, â'r rhai y darfu i ti ein llouni a'n llawenu y pryd hyn. Arglwydd maddeu i ni ein holl bechodau, a'n esceulusdra: eadw a gwared yr holl Eglwys, y Brenin, y Frenhines, ar holl rywogaeth frenhinol, a Dôd i ni iechyd, heddwch a gwirionedd trwy Grist ein hunig Jachawdwr.

Neu mal byst.

NI roddwn i ti ddiolch O Dâd nefol, am borthi ein cyrph mor rafufol â'th creaduriaid daionus, i'r bywyd amferol hwn; ni a attolygwn i ti un ffunyd borthi ein heneidiau a'th air fanctaidd i fywyd tragwyddol. Cadw O Arglwydd dy holl Eglwys, y Brenin, y Frenhines, a'r hiliogaeth frenhinol. A pharhâ dy râd a'th trugaredd tu ac attom Yn Ghrift ein hunig Jachawdwr. Amen.

Arferiad Duwiolder yn yr Hwyr.

In yr Hwyr pan fo'n amfer cyfaddas i ddyfod i grfannedd ac esmwythdra, galw ynghyd drachefu

Jefu

ymn, a rwy

en,

i yn iti

gis dy gl-

dy nt, di

ay ol,

in y l-

1-d

chefn dy holl deulu. Darllain bennod yn yr un môdd ac yr adroddwyd it yn y Boran. Ino (er wwyn dilyn arfer sanctaidd ein tlarglwydd a'i ddiscyblion) cân Psalm: Eithr wr h gann Psalmau, naill a'i ar ôl Swpper, neu ryw amfer arall, cadw y rheoledigaeth hon, sydd yn canlyn.

Rheolan iw cadw wrth gann Psalman.

1. GOchel ganu y Pfalmau bendigedig o ran difyrwch cyffredinol; megis y bydd rhai dynion o ysprydau aflan, y rhai a ganant y Tfalmau fanctaidd ynghymmyfc a dyrifau halogedig. Gair Duw ydynt, na chymmer mo honynt yn dy enau yn ofer.

2. Cofia ganu Psalman Dafydd ag Yspryd Da-

fydd, Mat. 22. 43.

3. Gwna yn ôl dosparth St. Paul, sef, mi ganaf a'r yspryd, ond mi ganaf a'r deall befyd. 1 Cor.

14.15.

4. Tra fyddoch yn canu, byddwch oll yn bennoethion, ac ymddygwch chwi eich hunein, gyda pharch gweddus, megis o flaen Duw, gan ganu i Dduw yn ei eiriau ei hun: eithr byddwch ddiogel i'r peth hyn wneuthur mwy o ddiddanwch yn eich calonnau, nac o gerddwriaeth yn eich clustiau: Col. 3. 16. Eph. 5. 19. Canys y canu yn y galon trwy ras, ydyw'r hyn y mae'r Arglwydd yn ymhoffi ynddo, yn ôl yr hên odl yma.

Non vox, sed votum, non mußea chordula, sed cor,

Nonclamans, sed amans, psallit in anre Dei.

Nid-

ho

g) di

fe

ai

cô

10

91

iai

14

a'r

yn

II.

67,

140

Nid peraidd lais cerddwriaeth crêd Ond yr adduned hylwydd, A chalon bur garedig lon, Yw'r gân ger bron yr Arglwydd.

5. Ty di a elli o gweli di fod yn dda, ganu yr holl Psalmau trostynt mewn tresn: o ran maent eu gyd, yn dra hyfryd a chyssurus. Eithr o mynni di ddewis rhyw Psalmau neilltuol cyfaddas i ryw amserau, ac achosion: a'r cyfryw (wrth eu mynych arser) y gallo dy ddynion yn hawsaf eu dal i'w côs.

Yno can.

Yn y borau. Pfal. 3.5.16. 22. 144.

Yn yr hwyr, Pfal. 4. 127. 141.

Am drugaredd yn ôl gwneuthur pechod Pfal. 51.

Mewn clefyd neu orthrymder, Psal. 6. 13. 88.

91. 137. 146.

Ar ôl myned yn iach o glefyd, neu o bechod i'r iawn. Psal. 30. 32.

Ar y dydd Sabbath, Pfal. 19.92, 95.

Yn amser llawenydd. Isal. 80. 98, 107. 136.

Oflach Pregeth. Pfal. 1,12. 147. y than gyntaf,

arbummed, o'r 119.

Ar ôl Pregeth, y Psalm a fynnit ar a fyddo yn perthyn i destyn y bregeth.

Wrth dderbyn y Cymmun. Pfal. 22. 23.103. 111.

113.

Am ddiddanwch ysprydol, Psal. 15. 19. 25. 46. 67, 112. 116.

Yn ôl eael cam neu wradwydd. Psal. 42-69.70, 140. 144.

Ar

air nau

di-

ly-

un

er

ai

122

yn

naf Cor.

)4-

yda nu i l i'r

Col.

Sed.

i. Nid Ar ol y Psalm ymostynged pawb ar eu glinian mewn modd anrhydoddus, fel yr adroddwyd or blaen, ac aed y pen teulu (neu y pennaf yno yn ei absen) i weddio mal hyn.

Prydnawnol weddi tros y Teulu,

Dragwyddol Dduw a thrugaroccaf Dad, Nyni dy weifion anheilwng a ymdaroftyngwn ein hunain i lawr o flaen troedfainge dy rad, gan gydnabod ein bod ni yn etifeddu llygredigaeth ein Tadan, a thorri o honom yn weithredol dy holl orchymynion sanctaidd, ar feddwl, gair, a gweithred, fel nad oes dim daioni wrth natur yn cyfanneddu o'n mewn. Canys y mae ein calonnau ni yn llawn o falchder dirgeledig, anoddefgarwch, rhagrith, celwydd, trachwant, gwagedd, halogedigrwydd, anhyder, gormod cariad i ni ein hunain, ac i'r byd, rhy fychan o gariad i ti ac i'th Teyrnas, ac yn wâg heb ddim ffydd, cariad, dioddefgarwch a'r cyfryw râdau ysprydol. Pe bait ti gan hynny yn myned a nyni i'r Farn, ac yn chwilio ein anianol lygredigaeth, a dal fulwar y firwythau ar effeithiau melldigedig a dyfodd o hono: Fe allai Satan ein cyfrif, a'n nodi yn vniawn yn ei eiddo ei hun, ae ni allem ni ddifgwil dim arall oddiwrth dy Fawrhydi, ond dy ddigofaint ti, a'n damnedigaeth ninnau, yr hyn er ys hir o amfer a haeddafom.

Eithr o Dad daionus, er mwyn Jesu Grist dy anwel sab, yn yr hwn yn onig i'th fodlonir, ac er mwyn haeddedigaethau yr angau chwerwdost, a'r dioddefaint gwaedlyd, yr hyn yr ydym yn ei gredu a oddefodd trosom ni: trugarha wrthym, maddau a de-

leuz

10

10

20

co

cic

ny

go

dia

che

Wal

nia

wir

000

mu

hen

Fess

etci

gan

yr a

i fy

chiv:

feng

won,

dici

blant

THE

leua ein holl bechodau, a rhyddhâ ni oddiwrth y gwarth a'r cywilydd fydd ddyledus i ni am danynt, fel na allont fyth gyffwrdd a nyni, i'n gwradwyddo vn y byd hwn, nac i'n heuog-farnu yn y byd fydd i ddyfod. Ac megis y creuaist ni i'th wasanaethu di, a'r holl greaduriaid eraill i'n gwafanaethu ninnau: felly ni atttolygwn i ti anfon dy Yspryd glân i'n calonnau, fel trwy ei lewyrch a'i weithrediad ffrwythlon, y gwelom ac yr ymwrandawom a'n pechodau, ac a'n llygredigaethau anianol, megis na byddom gwedi ein dallu ynddynt trwy ymarfer, fel y mae y colledigion: eithr bod o honorn ni fwyfwy yn cu fficiddio hwynt, ac o'n calonnau yn dra-ofidus am danynt, gan ymegnio i ymarfer pob moddion da iw gorchfygu, ac i fyned allan o honynt. Oh par i ni glywed gallu marwolaeth Crift yn llâdd pechod yn ein cyrph marwol; a rhinwedd ei adg fodiad yn cyfodi ein heneidiau i newydd-deb buchedd. Ymchwel ein calonnau, goftwng ein trachwantau, adnewydda ein meddyliau, glanha ein hanian; ac na chynnwys mo honom i foddi yn ein hanwireddau budron, ac yn nifyrrwch pechodlawn yr oes hon, yr hyn beth a ddygodd filoedd bendramwnwgl i ddestryw tragwyddol: Eithr gweithia ni bennydd fwyfwy at agwedd a chyffelybiaeth dy Fab fesu Grist, fel y gallom mewn cyfiawnder, a sandeiddrwydd, dy wafanaethu a'th ogotieddu; megis gan fyw yn dy ofn, a marw yn dy ffafr, y caffom (yn yr amfer a ofodaist) gyfran o adgyfodiad y cyfiawn, 1 fywyd tragwyddol. Yn y cyfamfer O Arglwydd, chwanega ynom ffydd yn addewidion hyfryd dy Efengyl, edifeirwch oddi wrth weithredoedd meirwon, diogelwch o'n gobaith yn dy addewidion, ofn drenw, cafineb ein pechodau, a chariad tu ac at dy blant di: yn enwedig tu ac at y rhai y gwyddom fod arnynt eisiau ein cymmorth a'n diddanwch: megis THEY

naf

AH

d, wn an

ein orchn-

yn ggrac

ac a'r ny-

if,

ni dy ys

nyn lele-

leua

yn g

ac a

wyd

nnai

gu b

hun

ith .

a'n t

gan

ein

dad

gyn

bod

Ac

yn c

barl

ni v

y rh

am

Y

bra

wy

ddo

di a

ory

me

vr

fan

ger

ddi

fyd

chy

adf

hyn

o h

trwy ffrwythau duwioldeb, a bywyd cyfiawn, y byddom ficr o fod dy Yfpryd fanctaidd yn aros ynom, a'n bod yn blant i ti trwy fabwys a rhâd. A channiadhâ i ni o Dâd daionus, barhâd o iechyd, tanghneddyf, a chynhaliaeth, a'r holl bethau eraill oddiallan, cyn belled, ac y gwelo dy Ddwywawl Ddoethineb fod yn addas, ac yn angenrhaid, i bob yn o honom.

Ac yma O Arglwydd, yn ôl ein rhwymedig ddlêd, yr ydym yn cyfaddef dy fod yn dra-thrugarog wrthym, mewn holl bethau y bywyd hwn: eithr yn drugarog anfeidrol, mewn pethau o fywyd gwell, ac am hynny yr ydym o eigion ein heneidiau yn rhoddi i ti holl ddiolch ewyllyscar o galonnau gostyngedig, am yr holl fendithiau a doniau a dywelldaift ar ein heneidiau, a'n cyrph: gan gydnabod mai tydi yw Tad y goleuni oddiwrth ba un y discyn pob rhoddiad daionus, a phob rhodd berffaith; ac i ti yn vnig, y traddodwn oll ogoniant, anrhydedd, amoliant am danynt, yr awr hon ac yn dragywydd- Eithr yn benditaddeu yr ydym ni yn clodfori dy dduwiol Fawrhydi, am ein cadw y dydd hwn yn ddiangol oddiwrth bob peryglon, a niweidiau : mal na ddarfu i'r vno'r barnedigaethau (y rhai yr oedd ein pechodau yn eu haeddu) ddigwyddo i'r vn o honom. O Arglwydd daionus, maddeu i ni y pechodau a wnaethom y dydd hwn, yn erbyn dy dduwiol Fawrhydi, ac yn erbyn ein cydfrodyr: ac er mwyn fesu Grist, dyro ein cymmod i ni am danynt. Ac yr ydym yn attolygu i ti vn agwedd, o'th vnrhyw anfeidrol ddaioni a'th trugaredd, ein cadw a'n ymddiffyn, a chwbl a berthynant i ni y nos hon, rhag pob perigl tan, ylpail, dychryn Angelion drwg, neu ryw ofn neu niwaid arall, yr hyn o herwydd ein pechodau â allai yn gyfion ddigwyddo i ni. Ac fel y gallom fod yn gadwedig dan gyscod dy escyll di, yr ydym ni yma YI

yngorchymyn ein cyrph, a'n heneidiau, a chwbl oll ac a feddom, i'th olialluog gadwedigaeth. Arglwydd bendithia ac ymddeffyn, yn gyffal hwy a nimau, oddiwrth bob drwg. A thra fyddom yn cyfgu bydd dio Dâd, yr hwn nid wyt yn cyfgu nac yn huno, yn gwilied dros dy blant, a dyro orchymmyn i'th Angelion fanctaidd i werfylln o amgylch ein tŷ a'n trigfa,i'n ymddiffyn rhag pôb niweidiau: megis gan gyfcu gyd â thi, y gallom y borau neffaf gael ein deffro genrit ti, ac felly gwedi ein cyffuro a'n dadehiu â chymedroldeb o gŵfc, y byddom yn gymmefurach i ofod allan dy ogoniant ynghydwybodus ddledfwyddau ein galwedigaethau.

Ac hefyd nyni a attolygwn it (o Arglwydd) fod yn drugarog wrth dy holl Eglwys, a channiadhâ dy barhaus danghneddyf i'r teyrnafau yma lle yr ydym niynbyw, gan droi oediwrthym yr holl gyftuddiau, yrhai y mae pechodau y genedlaeth hon yn llefain

am danynt.

by-

om,

nan-

igh-

ddi-

loe-

n o

lêd,

rog

yn

l, ac

ddi

dig,

ein

yw

iad

da-

en-

vr-

rth

o'r

Cu

dd

y

yn

ro

to-

oni

a

f-

ni-

lai

yn

na

yn

Ymddiffyn ein bucheddol Frenin Charles rhag pob bradwriaeth a niwaid, bendithia y Frenhines, y Tywyfog, a'r tywyfogawl heppil. Bendithia ein holl fwyddogion, a gweinidogion dy air, a'r holl rai a'th ofnant di ac â alwant ar dy enw, a'n holl frodyr, a'n chwiorydd Cristianogawl, a'r y sydd yn glwyfus, neu mewn rhyw fodd arall yn orthrymedig: yn enwedig y rhai fydd yn dioddef adf, d er mwyn dy Efengyl sanctaidd, Canniadha iddynt ammynedd i oddef dy gerydd, ac ymwared y pryd ar modd y gwelo dy dduwiol ddoethineb fod yn orau. Ac na ad i ni byth o Arglwydd anghofio ein diben diwaethaf, ar cyfrif fydd raid i ni ei roddi y pryd hynny. Yn ein hiechyd a'n hawddfyd, pâr i ni feddwl am glefyd ar adfyd i ddyfod, fel na allo y pethan Pf.91.5,11,12.

hyn ein goddiwes fel magl: Eithr bod Luc. 21.35.

honom mewn mesur da, megis Math. 25.3.

0.

morwynion call, wedi ein paratoi ein hunain er hoede byn dyfodiad Crift, anwyl briodfab ein beneid nill ; au. Ac yr awrhon o Arglwydd tra-chyfiawn fan mode chaidd, yr ydym yn cyfaddef, nad oes un achos vn D dylyt ti (yr hwn wyt yn cafhau pechod gymmaint hefy wrando eirchion pechaduriaid; ond yn unig e ei fwyn ef, yr hwn a ddioddefodd am bechod ac ni pechodd. Gan hynny yn unig gyfryngdol dy dragwyddol Fab fefu Grift, ein Harglwydd, ai Hiachawdwr, yr ydym yn oftyngedig yn ymbil am rhai hyn, a'r holl ddonlau craill a wyddoft ti ei bed yn angenrheidiol i ni, gan gloi ein erfynniau am herstaith hyn, yn y wir fanctaidd weddi a ddyfcod Crist ei hunan i ni i ddywedyd wrthit. Ein Tal CC.

H

tan '

feith

hwn

gyfr

new

nos

Ca

law

nu

dd

yn

10

de

IV

id

d

1

N

Dyrad O Arglwydd fefu Grift, dy ferch o nefel Dad, dy gymdeithas a'th ddiddanwch, O santtaid abendigedig lan Tspryd, a fyddo gyd a nyni ac s drigo in ein plith y nos hon, aa yn dragywydd

Amen.

Yno wedi ymgyfarch y naill y llall, fel y perthyn i Griftianogion, y rhai ydynt lestri y gras, a themlau yr Yspryd glan, ymadawant yn ofn Duw, bob un iw efniwythdra, gan arfer peth o'r myfyrdod neilltuol a ofodwyd o'r blaen, am brydnawn.

Hyn vma am gyhoeddus Arfer O Danwiolder perchen tyaeth, efoa'i deulu beb dydd: weithiany canlyn ei Arfer ef o Dauwioldeb gyd a'r Eghrys ar

dydd Sabbath.

Myfyrdod am yr union fodd o Arfer Duvioldeb, ar y aydd Sabbath.

F a fyn yr holiallucg Dduw gael ei addoli, nid I yn unig mewn modd neilltuol, gan ddynion a thenlu' neilituol: eithr hefyd mewn trefn fwy cyhecceus, achos

maint

inig e

echod

ngdod

dd, air

il amy

ti eu

u am-

fcode

Tad.

nefal

taids

AC A

midd.

rthyn

icm-

bob

rdod

Ideo

any

s ar

1-

nid

1 2

cy-

115,

ain et hooddus, gan yr holl rai duwiol wedi en hymgynbeneid nill ynghyd mewn Eglwys weledig: megis trwy y vn fan moddion hyn yr adnabydder ef, nid yn unig i fod yn Dduw ac Arglwydd i bob neilltuol ddŷn; cithr hefyd i greaduriaid yr holl fyd cyffredinol.

Holi. Eithr pa ham nad ydym ni Griffianogion tan y Testament newydd yn cadw y Sabbath ar yr un feithfed dydd, ac yr oeddyd yn ei gadw tan yr hen?

Mi attebaf: Oblegit in Harghwydd fefu, yr hwn yw Arghyydd ar y Sabbath, a'r hwn y mae y. gyfraith ei hun yn gorchymyn i ni ei wrando, ei newid o'r feithfed dydd, i'r dydd cyntaf o'r wythnos, ar yr hwn yr ydym ni yn cadw ein Sabbath. Canys y mae 'r Efangylwr Sanctaidd yn rhoi ar lawr, ddyfod o'n Harghydd i ganol y gynnulleidfa fanctaidd, ar y ddau ddydd cyntaf o'r ddwy wythnos gyntaf yn ôl ei Adeyfodiad, ac yno y bendigodd ef yr Eglwys, ac yr anadlodd ef yr Yfpryd glin ar ei Apostolion, ac a roddes iddynt yr agoriadau gweinidogawl, a'r gailu i rwymo ac i ryddhau pechodau. Joan. 20. 19. 20, 21, 22, 26. Ac y mae yn debygol iawn ddarfod iddo ef mewn defod barchedig wneuthur felly, bob dydd cyntaf o'r wythnos, tros y deugain niwrnod y bu ef ar y ddaiar, rhwng ei adeyfodiad a'i dderchafiad. Canys y degfed diwrnod a deugain ar ol honny, yr hwn oedd y dydd cyntaf o'r wythnos, yr ymgynnullodd yr Apostolion ynghyd. Yn yr hwn amfer, y rhoddes orchymynnion iw Apostolioe, ac y dywedodd iddynt y pethan a berthynent i deyrnas Daw, Ad. 1. 3. 4. Darllain Ciryl ar foan. life 12. pen. 58. hynny yw, efe a roes arbrawiaeth iddynt y modd y dylent hwy trwy 'r holl Eglw fi (y rhai oeddynt iw troi) newid y Sabbath i ddyad yr Arglwydd: a corphorol aberdiau o anifeiliait, 1Ysprydol aberthau o foliant, gweddi, a chalbanau

edifeiriol; offeiriadaeth Left tan y ddeddf, i griftianogawi weinidogaeth yr Efengyl: teml a Synagogau yr Juddewon, i Eglwyfi a thai gweddi: Yr hên Sacramentau sef enwaediad a'r oen pasc, i fedydd a Swpper yr Arglwydd, &c. Fel yr ymddengys wrth yr unrhyw ymadrodd, Act. 19. 8. Act. 28. 23. Col. 4. 11. Wedi ei roddi ar lawr am yr holl gwbl o athrawiaeth Paul, trwy'r hon y gweithredwyd yr holl g fnewidiau hyn, lle y dygai ffrw th. felly megis y bu Grist ddeugain nhiwrnod yn athrawiaethu Mieses ym mynydd Sinai, ac yn dangos iddo y modd y dyfcai, ac y llywodraethai yr Eglwys tan y ddeddf: felly ef a arhofodd ddeugain niwrnod i ddyscu ei ddiscyblion yn Sion, pa beth a bregethent, a pha fodd y rheolent yr Eglwys tan yr Efengyl. A chan weled fod yn dra eglur, mai o fewn y deugain niwrnod hynny, yr hyfpyfodd Crift beth a ddylei gweinidogion y gair ei athrawiaethu, a pha wedd y dylent lywodraethu yr Eglwys hyd ddiwedd y byd; Eph. 4. 1. 11. 12. nid rhaid ammeu, na ddarfu iddo ef, o fewn y deugain nhiwrnod hynny hefyd ofod ar lawr ar ba ddiwrnod y dylent gadw eu Sabbath, a gwneuthur cyffredinol orchwyl eu gwenidogaeth; yn enwedig, gan weled fod Duw tan yr hên Destament, yn ei ymddangos ei hun mor ofalus yn ei ddeddf Ddefodol, ai ddeddf Ceremoniaidd, i lunio n gyftal yr amfer, a'r modd iw addoli et. Nid ydyw hefyd beth iw anghofio, fel y darfu i'r Arglwydd, yr hwn fydd a'r amferoedd a'r prydiau yn ei feddiant ei hun, ordeinio y dydd cyntaf o'r wythnos ynddo i ddanfon i lawr o'r nef yr Yfpryd glân ar yr Apostolion; mal y dechreuasant yn gyntaf ar y dydd hwnnw, ac y parhaufant byth yn ôl hynny, i arfer ar gyhocdd eu gweinidogaeth i bregethu y gair, a chyfrannu y Sacramentau, ac i roi gollyngdod o'i pechodau i'r pechaduriaid edifeiriol. Act.

2,1.

2. I

lyb,

Arg

gof

ir

syf

ani

Da

A

dd

fel

fai

yr

nv

d

2. 1. 4. 31. 36. 37. 38.42. Ar y sail hon a'r cysselyb, y mae Athanasius yn tystiolaethu ddarfod i'r

Arglwydd ei hun gyfnewid y dydd Sabbath.

ifti-

go-

hên

da

gys

28.

llon

ed-

th.

ra-

gos

vys

lod

nt,

A

u-

V-

dd

d;

do

yd

eu

e-

yr

US

1,

r

n.

]-

n

r

Megis gan hynny y gelwir y Cymmun swpper yr Arglwydd, o herwydd i'r Arglwydd ei ordeinio yn goffadwriaeth o'i farwolaeth: felly y Sabbath Criftianogol a gyfenwir dydd yr Arghwydd, o herwydd ir Arglwydd ei ordeinio er coffadwriaeth o'i Adcyfodiad. Ac megis y mae enw yr Arglwydd yn anrhydedd i'r naill, felly y mae un agwedd i'r llall. Datc. 1. 10. 1 Cor. 11. 20. Megis hefyd yr oedd Arglwydd y Sabboth o herwydd ei ragorfraint ardderchawg, a'i awdurdod goruchel yn gailael; felly yr oedd iddo achos hefyd i newid y Sabbath fanctaidd o'r seithfed dydd, i'r dydd ar yr hwn yr ydym ni yn ei gadw. Canys am y Sabbath hwnnwoedd yn canlyn y chwe diwrnod y bu Dduw yn gorphen y Creadigaeth juddynt; nid oedd mor cyfryw ddi-ail osodiad, neu achos resdiol iw sancteiddio yn dragwyddol, na allai yr vn awdurdod ar reliwm ac achos mwy, ei gyfnewid a'i droi i 1yw ddydd seithfed arall. Canys nid yw'r gorchymmyn yn dywedyd, Cofia gadw yn fanctaidd y feithfed dydd nessaf yn ebrwydd yn canlyn y chweched dydd o'r Creadigaeth, neu'r seithfed yma, neu'r seithfed accw: Eithr yn gyffredin cofia gadw feithfed dydd yn sanctaidd. Ac i ddywedyd yn briodol, megis yr ydym ni yn cymmeryd diwrnod i fod yn wahanrediad amser, a elwir naill a'i dydd naturiol, yn cynnwys 24 o orriau, neu ddydd celfyddydol, yn cynnwys 12 o orriau, fef o godiad haul hyd ei tachludiad; a chyd â hynny yftyried fefyll o'r haul ar brydnawngwaith yn amfer foshua, tros ddiwrnodd cyfan: Jos. 10. 12, 13. a myned o'r haul yn ei ôl ddeg a raddau (sef pum awr, agos i hanner diwrnod celfyddydol) yn amfer Ezschias: 2 Brenh. 2 Brenh. 20. 11. Ni allai yr Iddewon eu hynain gadw eu Sabboth ar yr amfer pennodol, a gwahanredol, a elwid yn y cyntaf y seithfed dydd

oddiwrth y creadigaeth.

A chyd a hynny, o herwydd amryw brydnawnau, neu meridianau, a rhagoriaeth yr amfer o godiad neu fachludiad yr haul yn y naill fan rhagor y llall, amgena'r dydd mewn rhyw fan y pedwaredd ran, mewn man arall yr hanner, mewn man arall ddiwrnod cyfan. Am hynny feithfed dydd yr Iddewon ni ellir moi gadw yn ollawl yr vn amfer ym mhob man yn y byd.

Yrawrhon ein Harglwydd Jefu Grift, gan fod iddo ef Awdurdod megis Arglwydd ar y Sabboth, ydoedd ganddo hefyd fwy rhefwm ac achos i droi y Sabboth o feithfed dydd yr Iddewon, i'r feithfed dydd, ar yr hwn y mae y Criftianogion yn cadw eu

Sabboth.

n. Oherwydd bod ei Adcyfodiad ef oddiwrth y meirw, yn gweithredu newydd greadigaeth yfprydel o'r bŷd: heb yr hwn y buafai holl hiliogaeth Adda yn cael eu taflu i'r dinistr tragwyddol, Ac ni buafai holl orcheftol orchwyl y creadigaeth cyn-

taf yn peri dim diddanwch i ni.

2. Ac oherwydd y newydd greadigaeth yfprydol liwn, y mae'r icrythur yn dywedyd, yr hen bethau a aethant heibio, wele gwnaethrwyd pob peth yn newydd: Creaduriaid newydd, pobl newydd, dynion newyddion, gwybodaeth newydd, Testament newydd, gerchymmyn newydd, henwau newyddion, ffordd newydd, cantad newydd, gwisc newydd, gwin newydd, costrelau newyddion, ferusalem newydd, nef newydd. 2 Cor. 5. 17. Gal. 6. 19. 1 Petr. 2. 10. Eph. 4. 24. Col. 3. 10. Mat. 26. 28. Datc. 21. Ac am hynry angenrhaid yw, fod dydd Sabbeth newydd yn l.e'r hên, i anrhydeddu a molian-

24

nu (

wri

ftar

fod

gac

dig

dda

cd

ord

hy

58

Sa

na

WI

YI

cı

h

ha

r

hu-

gwalydd

nau,

diad

llall,

ran,

won

y-

fed

eu

hy

y-

th

tc

n-

ol

14

-

l,

1,

nu ein Gwaredydd, i fyfyrio ar orchwyl ein iechydwriaeth, ac i ddangos newydd gyfnewid yr hên De-stament.

3. O herwydd mai'ar y dydd hwn y gorphywyfodd Crift oddiwrth holl boenau ei ddioddefaint, ac y gorphennodd arrhydeddus weithred ein prynedigaeth. Os oedd gan hynny dibenniad gwaith y creadigaeth cyntaf, trwy 'r hyn yr oedd Duw yn ei ymddangos ei hun yn ollalluog iw greaduriaid, yn haeddu Sabboth i dowyn cofladwriaeth am y cyfryw orchwyl, er anrhydedd i'r gweithredydd, ac am hynny y mae yn ei alw fy Nydd Sanctaidd: Esay 58. 13. gwell o lawer y mae creadigaeth newydd y byd, a wnaed trwy adeyfodiad Crift (yn yr hyn yr eglurwyd ei fod yn fab Duw Rhu. 1. 4.) yn haeddu Sabboth er mwyn tragwyddol goffadwriaeth o honaw i anrhydedd Crift, am hynny y gelwir yn deilwng Dydd yr Arglwydd: Dat. 1. 10. Canys megis yr oedd yr ymwared allan o gaethiwed Babylon,gan ei fod yn fwyaf, yn tynnu ymmaith enw yr ymwared allan o wlad yr Aipht, Jer. 23.7.8. felly y dydd ar yr hwn y darfu i Grift orphen prynedigaeth y byd, a haeddodd yn deilyngach, gael Sabboth iw gadw arno, na'r dydd ar yr hwn y gorphywyfodd Duw yn ôl Creadigaeth y byd. Megis gan hynny yn y Creadigaeth, y dydd cyntaf ar yr hwn y gorphennwyd, a gyslegrwyd yn Sabboth: felly yn amfer y Prynedigaeth, y dydd cyntaf ar yr hwn y persfeithiwyd, fydd raid ei gadw yn orphywysfa fanctaidd: fel y cadwer y feithfed yn oestad yn ôl Moddol orchymmyn Duw. Yr oedd yr Iddewon yn cadw y dydd olaf o'r wythnos, gan ddechrau eu Sabboth gyd a'r môs pan orphywyfodd Duw: eithr y mae Cristianogion yn anrhydeddu'r Argiwydd yn well gan ddechrau eu Sabboth gyda'r dydd, pryd y cyfododd yr Arglwydd

wydd. Neh. 13. 19. Math. 28. 1. Yr oeddynt hwy yn cynnal eu Sabboth, er dwyn coffadwriaeth o greadigaeth y bŷd: iê, dydd yr Arglwydd, gan ei fod yn gyntaf o'r Creadigaeth a'r Prynedigaeth, a bâri ni gofio yn gyftal am wneuthuriad yr hên, ac am

warediad y bŷd newydd.

Megis gan hynny yr oedd Duw tan yr hên Deftament yn dangos ei ogoniant yn y saith o ganhwyllbren. nan, a'r chwech o geingcian, Gc. Exod. 25. 31. gan eu rhoi i feddwl am greadigaeth y goleuni, a gorphywysfa y Sabboth: felly tan y Testament newydd y mae Crist gwir oleuni y bod, yn dyfod ynghanol faith o lampau, a faith ganhwyllbren aur, i beri i ni feddwl am anrhydeddu ein gwaredydd, Ingolenni yr Efengil, ar orphywysfa yr Argiwydd y seithfed dydd. Datc. 1.13. A chan weled fod y prynedigaeth, yn gystal o ran galln a thrugaredd yn rhagori ar y Creadigaeth cyn belled, yr oedd yn fefyll gyd a rheswm da, mai'r gwaith mwyaf a gai anrhy-Ac nid yw yr anrhydeddus enw dedd y diwrnod. o ddydd yr Arglwydd, yn lleihau gogoniant y Sabboth: eithryn hytrach wedi ei roddi atto, y mae yn chwanegu ei vrddiniant: megis y mae 'r enw Ifrael wedi ei roi at Jacob, yn peri y Patriarch yn fwy anrhydeddus. Gen. 32.28.

Y Rheswm a gymmerwyd o esampl gorphywysfa Duw oddiwrth weithred creadigaeth y byd, a byrhâodd mewn strwyth, byd oni orphywysodd Mâb Duw oddiwrth weithred prynedigaeth y bŷd, ac yno

y cyntaf a roddes le i'r olaf.

4. O herwydd fe ragddywedpwyd yn yr hên Destament, y cedwid y Sabboth tan y Testament newydd ar y dydd cyntaf o'r wythnos. Canys yn gyntaf, yn y 110 Psalm, yr hwn sydd brophwydoliaeth am Grist, a'i deyrnas; yr ydis yn adrodd yn eglur, y byddai diwrnod vchel i ymgyfarfod, yn yr hwn

hyd ac na luoea Egly

hwn

fanci gos y wyd

iad lact Crist

hvy phe wed fole

well wir Da

dd yn dy as

ch fêc od

tal io

hwy

gre-

fod

pári

am

fta-

ren_

gan

or-

ydd

ng-

r, i

rn-

d y

ry-

yn yll

y-

alb

b.

ae

f-

ry

[-

-

b

0

hwn y byddai bobl Grist yn ewyllyscar yn dyfod ynghyd mewn harddwch fancteiddrwydd. Yn gymmaint ac na byddai ddim glaw tanghneddyf, ar y fawl o denluoedd y ddaiar nid elai i fymu i fernsalem (fef i'r Eglwis) i addoli y Brenin, Arglmydd y lluoedd. Zac. 14.27. Yr awrhon ar ba ddiwrnod y mae cadw y Gwyl fanctaidd, a'r cyfarfod hwn, y mae Dafydd yn dangos yn oleu yn y Pfalm 118, Yr hon oedd brophwydoliaeth am Grift, fel yr ymddengis yn Mat. 21. 42. Act, 4. 11. Epb. 2. 20. A thrwy gydfyniiad yr holl Iddewon, megis y mae Hierom yn tyftiolaethu. Gan ddangos ym mlaen llaw fei y byddai Crift trwy far wolaeth gywilyddus megis maen gwrthodedig gan yr adoiladwyr, (fef prif lywodraethwyr Judea) etto trwy ei adcyfodiad gogoneddus, yr ai yn ben i'r gongl: y mae ef yn deilyf i'r holl Eglwys gadw yn fanctaidd y dydd, ar yr hwn y gorphennai Crist y gorchwyl rhyfeddol hwn, gan ddywedyd, Dyma'r dydd a wnaeth yr Arglwydd, gorfoleddwn, a llawenychwn ynddo. adn. 24. A chan weled mai ar y dydd hwn y mae yn eglur fod yn wir, yr hyn a ddywedodd Petr am Grift, fef ddarfod i Danw ei wneuthur yn Arglwydd ac yn Grift. Act. 2.36. Ac am hynny y mae 'n rhaid i'r holl Eglwys tan y Testament newydd gadw yn sanctaidd ddydd adcyfodiad Crist. Yr oedd Rabbi Bachai yn gweled hefyd trwy gwymp Addaf a'r y chweched dydd, mai ar y dydd hwnnw, y gorphennai y Messias weithred prynedigaeth din. Zohar ar Gen. Dalen. A chan fwrw at ymadrodd Boaz wrth Ruth, 21. cŵsc byd y borau, y gorphywysai v Messias yn ei fêdd tros eu holl Sabboth hwynt. Y mae yn cafclu oddiwrth yr ymadrodd yn Gen. 1. ar y dydd cyntaf, bydded goleuni, y cyfodai y Messias ar y dydd cyntaf o'r wythnos o farwolaeth i fywyd, ac i gwnai efe i oleuni yfprydol yr Efengyl oleuo i'r bŷd, yr hwn oedd

oedd yn gorwedd mewn sywyllwels a chyfgod angau. Yr Awdar o'r llyfr Hebre-aec a elwir Sedar Olam Rabba, pennod. 7. a gofia lawer o bethau anrhydeddus a wnaethpwyd ar y dydd cyntaf o'r wythnos, megis cynifer o arwyddion, neu frudiau, y byddai addoliad Daw tan y Testament newydd iw gyslegru ar y dydd hwn. Megis, ar y dydd hwn y bu gwmmwl Mawrhydi Dure yn goruwchguddio ei bobl. Aaron ai feibion a ddechreu. fant was anaethu swydd eu hoffeiriadaeth. Ac y darfu i Dduw yn gyntaf fendithio ci bobl. Tywysogion y bobl a aberthasant ys gyntaf i Dauw ar gyhoedd. Y dydd cyntaf, ar yr hwny discynnodd tan o'r nef. Y dydd cyntaf o'r byd, o'r flwyddyn, o'r misoedd, o'r wythnos, Gc. Ar ewbl oll yn pennodi y byddai ef yn ddydd cyntaf, ac yn brifwyl fanctaidd o'r Testament newydd. Y mae St. Augustin yn profi allan o amryw fannau, a rhesymman, o'r Scrythur sanctaidd, fod y Tadan, a'r holl brophwydi, yn rhagweled, ac yn gwybod fod yr wythfed dydd o Enwaediad tan y Testament bên, yn arwyddocau dydd yr Arglwydd. Ac y cyfnewidid y Sabboth o'r seithfed dydd i'r wythfed, neu i'r dydd cyntafo'r wythnos. As y mae funius allan o Cyprian yn dywedyd, fod yr Enwaediad wedi ei orchymmyn ar yr wythfed dydd, ar yr hwn ddydd y cyfodai Grift, oddiwrth y meirir. Y mae y gymanfa Foro-fuliense yn mynegi, fod Esay yn propbwydo y cedwid y Sabboth ar y dydd cyntaf o'r wythnos. Os oedd y dirgelwch hwn i'w weled mor amiwg gan y Tadau, tan gyfgodau yr hên Destament: diogel ddarfod i Dduw y byd hwn ddallu yn dôft feddyliau y rhai ni allant weled y gwirionedd o hynny, tan oleu ddifclaer lewyrch yr Efengyl. Am hynny y cyfnewid hwn ar y dydd Sabboth tan y Newydd, nid ydoedd ddim and cyflawni yr hyn oedd wedi ci ffurfio a'i ragbrophwydo tan yr hin Daftament. 5. Yr

C

flianogawl, (y rhai a blannasant hwy) yn ôl meddwl a gorchymmyn ei Harglwydd, ac hysforddiad yr Ysprydglan, yr hwn oedd bob amser yn eu cynnorthwyo, yn ordeinio i'r Cristianogion gadw y Sabboth sandaidd, ar y seithsed dydd hwnnw, sef y cyntas o'r wythnos; 1 Cor. 16. 1. 2. Am y gasgli'r Sainet, megis yr ordeiniais i Eglwysi Galatia, felly gwnewch chwithau. Pob dydd cyntas o'r mythnos o'c. Pan ddeloch ynghyd yn yr Eglwys (ar ddydd yr Arglwydd yn y cyfieithiad syriaec ac Arabiacc) i fwyta Swpper yr Arglwydd, i ddangos ac i ddwyn ar gof marwolaeth yr Arglwydd hyd oni ddol o'c. 1 Cor. 11. Yn yr rhain eiriau gwelwch:

i. Ddarfod i'r Apostolion ordeinio'y dydd hwn iw gadw yn fan aidd: am hynny ordeinhâd ddwy-

wawl, a defod oruchel.

AH.

lam

hy-

105,

ldai

gru

-נחק

Aa-

l eu

fen-

73

rgr

byd,

Ar

ac

4, 4

fod

, yn

idid

lyad

pri-

myn

rift,

7 u-

id y

d y

lau,

odi

i ni

dif-

wid.

edd

rag-

Yr

Y

2. Fod y dydd hwnnw yn cael ei enwi y dydd cyntaf o'r wythnos, am hynny nid feithfed yr Iuddewon, rac un arall.

3. Pob dydd cyntaf o'r wythnos : yr hyn fydd yn

dangos tragwyddoldeb.

4. Ddarfod ei ordeinio yn holl Eglwyfi Galatia, yn gyftal ac yn Corinth, a gofod o hono ef holl eglwysi, Sainet yn vndrefn mewn tangneddyf, 1 Cor. 14.

33. am hynny yr oedd yn gyffredinol.

5. Mai gorchwylion y dydd hwn, ydoedd cafglu i'r tlawd (yr hyn fydd eglur yn Att. 2. 42. Ac yn nhyftiolaeth fuftin Martyr Apol. 2.) gan y thai a fyddent wedi ymgynnull ynghyd yn y gyn nulleidfa fanctaidd, a'r ol Gweddiau, Pregethiad y gair, a chyfrannu y Sacramentau: am hynny yr oedd yn Ysprydol.

6. Y mynnai ef symmud y pryd i gasglu (er ei fod yn aughenraid) erbyn ei ddysodiad ef, rhag i hynny rwystro ei waith ef yn pregethu: eithr nid

fym-

LH

WI:

mu

lae

11

oec

ani

11

dy

Pr ef

a'r

ed

cha

dy

yr

On

pa

far

bla

Cr

gai

IWI

dit

77

m(

gio

na

do

del

elli

fymmud eu cyfarfod fanctaidd hwy ar ddydd yr Arglwydd; O herwydd hwnnw oedd yr amfer gofodedig i addoli 'r Arglwydd yn gyhoeddus, yr hyn

fydd yn dangos angentheidrwydd.

Ac yn yr vnrhyw Epistol y mae St. Paul yn rhagdystiolaethu, na roddes ef iddynt hwy vn ordeinhad nacathrawiaeth arall, ond yr hyn a dderbynniodd ef gan yr Arglwydd, I Cor. II. I, 2. a'r. 15. 3. Yn gymmaint ac y mae ef yn eu gorchymmyn hwy fel hyn, os oes neb yn tybied ei fod ei hun yn brophwyd, nen yn ysprydol, cydnabydded y pethau yr wyf in eu scrifennu attoch, mai gorchymynnion yr Arglwydd ydynt. 1 Cor. 14. 37. Eithr efe a scrisennodd attynt hwy, ac a ordeiniodd yn eu plith, gadw'r Sabboth ar, y dydd cyntaf o'r wythnos: am hynny cadw y Sabboth ar y dydd hwnnw ydyw gwir orchymmyn yr Arglwydd. A pha fodd y dichon ef fod, naill, a'i yn wir brophwyd, neu fod iddo ddim o râd yspryd Duw yn ei galon, yr hwn gan weled mor eglur, fod dydd yr Arglwydd wedi ei drefnu a'i ordeinio gan yr Apostolion, na chydnebydd, mai gorchymmyn yr Arglwydd ydyw, cadw yn fancaidd ddydd yr Arglwydd? Y mae'r Iddewon yn cyfaddef mai yr Apostolion a wnaeth y gyfnewid hon ar y Sabbath, Peter Alphon. in Dialog. contra 7udeos, Tit. 12. Y maent hwy gan hynny yn ddallach, ac. yn ben-feddwach nac Iddewon, y rhai a wadant hynny yn halogedig.

Yn Troas yr vn agwedd yr oedd St. Paul gydâ faith o brif Efangylwyr yr Eglwys, fef, Sopater, Aristarchus, Secundus, Gaius, Timotheus, Tichicus, a Throphimus, a'r holl Griftianogion oedd yno, yn cadw y Sabboth Sanctaidd ar y dydd cyntaf o'r wythnos, yn gweddio, yn pregethu, ac yn derbyn y

Cymmun. Act. 20. 4, 5, 6.

Ac fel y mae yn beth i'w ddyfal synnied nad yw Line

)-

n

1-

1-

'n

el

1,

u

d

t-

r

y

-

ef

n

d

u

1,

1-

n

n

-

-

â

,

n

r

y

W.

Luc yn dywedyd, fod y difcyblion wedi eu cyrchu i wrando ar Paul yn pregethu, eithr wedi i'r Difcyblion ddyfod ynghyd i dorri bara y dydd cyntaf o'r wythnos, hynny yw, i fod yn gyfrannogion o'r Cymmun fanctaidd, ar yr amfer y danghofid marwolaeth yr Arglwydd, trwy bregethiad y gair, 1 Cor. 11. 26. Paul abregethodd iddynt hwy, &c. Ac nid oedd neb yn cadw y cyfarfod hwnnw ond y Criftianogion, y rhai yn vnig a elwir yn ddifcyblion, Act. 11.26. Eithr yn Philippi lle nid ydoedd etto yr mdifcybl, yr ydis yn dywedyd i Paul fyned a'r eu dydd Sabboth hwy i'r fan lle'r oedd yr Iddewon a'i Profelitiaid yn arfer o weddio, ac yno y pregethodd ef idynt, Act. 16.12,13. felly y mae mor olau a'r Haul, mai defod ac arfer y Cristianogion ydoedd, adael heibio seithfed dydd yr Iddewon, a chadw y Sabboth, a'i hymgyfarfod fan&aidd ar y dydd cyntaf or wythnos, Act. 21. 4. A pha ham ymae St. Ioan yn galw hwn yn ddydd yr Arglwydd, and o herwydd ei fod yn ddydd hysbys ym mhlith pawb iw sancteiddio yn gyhoeddus, er anrhydedd ir Arglwydd Iefu, yr hwn 2 gyfododd i fywyd o farwolaeth ar y dydd hwnnw, trwy'r holl Eglwyfi a blannafai yr Apostolion? yr hwn y mae St. Ioan yn ei alw dydd yr Arglwydd; er mwyn cynhyrfu Criftianogion yn hytrach i roi coffadwriaeth diolchgar am eu prynedigaeth, trwy adcyfodiad Crist oddiwrth y meirw. A chyda'r dydd, y trôed hefyd fendith y Sabboth i ddydd yr Arglwydd, o blegid bod pr holl Santteiddwydd perthynol i'r byd newydd hwn mGrift, ac oddiwrtho ef yn llifeirio i Grittianogion. Heb. 2. 5. at. 2. 11. ar. 5. 9. Ac o herwydd na ddichon ddyfod Awdurdod mwy na'r Awdurdod honno oedd gen Grift a'i Apostolion; nac achos debyg i greadigaeth newydd y byd : Am hynny ni ellir byth cyfnewidio'r dydd hwn i ddydd arall, tra byddo

byddo 'r bŷd yn fefyll. Ychwanega at hyn, fel ŷ mae 'r Scrythur yn dangos na wnaethpwyd dim wrth ofod a phlannu yr Eglws yn y cyntaf, ond trwy v. nig drefn ac hyfforddiad neillduol yr Apostolion, 1 Cor. 11. 34. 1 Cor. 14. 36, 37. Titus 1. 5. Ast. 15. 6. 24. Ac ni wnaeth yr Apostolion ddim, heb

en hardal oddiwith Grift, I Cor. 11. 23.

Ynteu faneteiddio 'r Sabboth ar y seithfed dydd nid yw Ddeddf ceremoniaidd a ddiddymwyd, eithr y gytraith foefol a thragwyddol a berffeithwyd. Felly yr unrhyw orchymmyn tragwyddol, yr hwn oedd vn rhwymo yr Iddewon i gadw y Sabboth ar y feithted dydd hwnnw, er mwyn fanctaidd glodfori creadigaeth y byd, fydd yn rhwymo Christianogion i gadw yn hybarch y Sabboth ar y feithfed dydd hwn, er coiladwriaeth o brynedigaeth y byd : canys y pedwerydd gorchymmyn, yr hwn fydd gyfraith toefol, fidd merchi cadw feithfed dydd yn fandaidd yn dragywydd. A Moefolrwydd y gorchymm n hwn, megis am y lleill en gyd, a ddylem niei arferu yn fwy crefyddol tan yr Efengyl, nac yr arterai yr Iddewon tan y gyfraith, yn gymmainta darfed ini (yn y Bedydd) wneuthut cyfammod hymodach a Duw i gadw ei orchymynnion: a darfod i Dduw wneuthur ammod a ninnau, i'n rhyddhau oddiwrth y felldith, a'n cynnorhwyo a'i Tsprydi gadw ei gyfreithiau. A bod y gorchymmyn hwn am y Sabboth, yn gyftal a'r naw eraill yn foefol, ac yn barhaus, fe ymoldengys yn eglur wrth y rhefymmau hyn fydd yn canlyn.

ac

chy

un

nai

ddi

yn

ma

ma

fyc

ado

fyc

ei

ac

CA

at

af

fec

rh

10

bo

ON

D

0

el y

y v-

AEt.

heb

dd

thr

lly

dd

th-

ca-

i

'n,

th

1-

n-

ei

r-

1-

i

u

i

n

n

Dêg o resymman yn dangos fod gorchymmyn y Sabbath yn foesol.

Herwydd bod yr holl refymmau am y gorchymmyn hwn yn foefol ac yn dragwyddol: a darfod i Dduw ein rhwymo ni i uf dddod y Gorchymmyn hivn, a rhefymmau fliwythlonach, nac i'r mo'r lleill. Yn gyntaf am ei fod ef yn rhagweled, mill. a'i yr esceulufai ddynion anghrefyddol yn ddiofalach, neu eu torrent hwy y gorchymmyn hwn yn hyfach, nac yr un o'r lleill. Yn ail, o blegid mai yn ymarfer a chyflawni y gorchymmyn hwn, y mae cadwraeth yr holl rai eraill yn fefyll: yr hyn fydd yn peri i Dduw achwyn cyn fynyched, fod ei addoliad ef wedi ei esceulaso, neu ei roi i lawr, pan fyddo 'r Sabbath, naill, ai gwedi ei escenluso, ai eidrofeddu. fer. 17.22, Ezec. 20.19, 20, 21, 24. ac 23. 38. Fe allai beri i ddŷn fynnu (medd Mr (alvin) Ystyried mor fynych, ac â pharyw Zel, athynghedu difrifol y mae Duw yn erchi (i'r rhai a fynnant fod yn bobl iddo ef) fancteiddio y feithfed dydd. Ac fel y mae Duw 'r drugaredd, yn anrhugarog yn cospi a marwolaeth exwin y fawl a dorto y gorchymmyn hwn; megis pe bai hyn yn gwbl o'i anrhydedd a'i wafanaeth.

Ac y mae yn ddiogel, am yr hwn ni wnêl gydwybod o dorri'r Sabbath, na wna ef (i wafanaethu ei drô) gydwybod o dorri yr un o'r gorchymmynnion eraill, am y gallo ef wneuthur hynny heb ambarch iw gorph, na chwmmwl i'w eirda, ac allan o berygl cyfraith dŷn. Am hynny y gofododd Duw y gorchymmyn hwn ynghanol y ddwy lêch, O herwydd fod ei gadw ef yn gynnorthwy mawr 1 gadw'r lleill eu gyd. Anrhydedd cydwybodus i'r Sabbath, ydyw Mam yr holl grefydd a'r ddyfe dda

P

yn yr Eglwys. Tynnwch ymmaith y Sabbath, a gwasanaethed pob dŷn Dduw pan fynno, a pha beth a ddaw ar fyrr o grefydd, a thangneddyf, ac o'r drefn yr hon a fyn Duw ei gadw yn ei Eglwys? 1 Cor. 14. 33. 40. Y didd Sabbath ydyw dydd marchned Duw am luniaeth yr wythnos, yn yr hwn ymyn ef i ni ddyfod atto, a phrynu ganddo heb aur nac arian, Fara yr Angelion, a Dwfr y bywyd, Gwin y Sacramentau, a llaeth y Gair, i borthi ein heneidiau: aur wedi ei buro, i gyfoethogi ein flydd: gwerthfawr eli llygaid, i jachau ein dallineb ysprydol: a gwisco dillad gwynion, o gyfiawnder Crist, fel nad ymddangoso gwarth ein noethder ni. Efa. 55. 1. 2- Dad. 3. 18. Nid yw ef bell oddiwrth wir Dduwioldeb, yr hwn a wnel gydwybod o gadw y dydd Sabbath : eithr yr hwn fydd yn cyd-ddwyn ai gydwybod, i dorri y Sabbath er mwyn ei elw a'i ddifyrrwch ei hun, ni yftyriodd, ac ni wybu ei galon ef erioed, pa beth yr oedd ofn Duw, neu wir Grefydd yn ei feddwl. Canys, am y Gorchymmyn hwn y gellir gwirio ymadrodd St. Jaco: yr hwn a ballo mewn un, sydd yn euog o'r ewbl. Jac. 2. 10. Am hynny gan weled ddarfod i Dduw gau o amgylch y gorchymmyn hwn, a chynifer o refymmau moefol, y mae yn dra eglur fod y gorchymmyn ei hun yn focfawl.

f b

(

3

2. O Herwydd ei orchymmyn gan Dduw i Adda yn ei ddiniweidrwydd: pryd yr oedd ef yn dal ei ddedwyddwch, nid trwy ffydd yn haeddedigaethau Craft, ond trwy vfydd-dod i gyfraith Dduw, heb arao eifiau yn Ceremoni i arwyddocau y Prynedigaeth a wnai Grift. Ni eill gan hynny Sabbath e'r feithfed dydd fod yn Ceremoni fyml, eithr yn rhan hanfodol o addoliad Duw, gorchymmynnedig i ddŷn, pryd nad oedd ond yn cyflwr i ddynion. Gen. 2. 8. Ac os oedd yn anghenrhaid i'n cynteidiau gael dydd Sabboth i wafanaethu Duw yn cu perffeithrwydd,

fleithrwydd, rheittiach o lawer iw hiliogaeth hwy gadw Sabboth, ynghyflwr eu llygredigaeth. A chan weled i Dduw ei hun gadw y dydd hwn yn fanctaidd, pa fodd y dichon y dyn hwnnw fod yn fanctaidd, a fedda a wirfodd ei galan yn ei halogiaf?

fyddo o wirfodd ei galon yn ei halogi ef?

a

or

ys?

ydd

IWn

aur

d,

ein

ein

neb

der

mi.

rth

dw

In-

lw

CI

vir

yn

14

0.

n-

au

ei

al

e-

W,

e-

th

yn

e-

n.

1-

r-

d,

3. O blegid ei fod yn vn o'r Gorchymynnion a lefarodd Duw a'i enau ei hun, ac a scrisennodd ddwywaith a'i fysedd ei hun ar Lechau o gerrig, i ddangos eu hawdurdod, a'i parhâd. Exod. 34. 1. &c. Yr holl orchymynnion a scrifennodd Duw oeddynt foefol., a thragwyddol, a'r rheini a gyfrifir yn ddeg : Pe byddai hon yn Ceremoni iw diddymmu, yno ni byddai ond naw o Orchymynion. Deut. 4.4.13. T Ceremoniaidd orchymynnion oedd iw diddymmu trwy Grift, a scrifennasit en gyd o waith Moeses: eithr hwn o'r Sabboth, gyd a'r naw eraill, oedd wedi ei scrisennu a llaw Dduw ei hun, ac a roddasid yn yr Arch, lle na roddefid dim o'r gyfraith Ceremoniaidd: 1 Bren. 8. 9. Heb. 9. 3. I ddangos y byddent yn rheoledigaeth tragwyddol i'r Eglwys, etto y cyfryw na allai neb yn ollawl eu cyflawni a'i cadw, ond Crift yn vnig.

4. O blegid fod Crist yn tyftiolaethu na ddaeth efe i dorri y gyfraith ddefodol: ac na ddiddymmid y lleiaf o hoaynt yn ei deyrnas ef, tan y Testament newydd. Yn gymmaint, a bod pwy bynnag a dorro un o'r gorchymynnion ileiaf hyn, ac a ddysco i ddynion felly, lleiaf y gelwir ef yn nheyrnas nefoedd: hynny yw, ni chai ef ddim lle yn ei Eglwys. Rhu. 5. 17. Mat. 5. 19. Yr awrhon y mae y gyfraith ddefodol yn gorchynmyn yn dydd o'r faith iw gadw yn fancfaidd yn dragywydd. Ac y mae Crist ei hun yn costhau yn egiur gadw Sabboth ym mhlith ei Gristianogion, wrth ddinistriad serasalem, ynghylch dwy a deugain o flynyddoedd yn ôl ei adcyfediad. Yr amser yr oedd holl Ceremonian Moeses (oddi-

P

eithr

thr bwyta gwaed, a phethau a degid) trwy ofodiad cyboeddus a chyfundeb yr holl Apostolion, wedi eu ihoi heibio a'i aiddymmu yn yr Eglwyfi Criftiano-2. W. Act. 15. 20. 21.24. 28. Ac am hynny yr oedd (n cynghori ei ddifgyblion i weddio, na byddai en i reaigaeth bwy yn y gauaf, nas ar y dydd Sabboth. Mac. 24. 20. Nid yn y ganaf, am y byddai (o herwydd brynti y ffyrdd a'r tywydd) eu ffoedigaeth bwy yn fwy poenus a thrasferthus iddynt: Nid ar y dydd Sabboth, oherwydd y byddai yn fwy gofidus iw ca-Ionnau, dreilio y dydd hwnnw mewn llafur i achub ei bywyd, yr hwn a orchymynnafai Dduw ei dreilio mewn gorchwylion ac arferion sanctaidd, i ddiddanu et heneidiau. Yr awrhon pe buafai fancteiddiad y Sabboth ar y dydd hwn, ond Ceremoni; ni buafai ddim gofid iddynt orfod ffo ar y dydd hwn, mwy nac ar ddydd atall o'r wythnos. Eithr lle y mae Crift yn gweied ei foel yn beth ofnadwy, a gofidus, erfod iddint ffo ar y dydd Sabboth : ac am hynny y mae yn dymuno ar éi eiddo ef weddio at Dduw, na byddai y cyfryw achos: y mae 'n eglur yn dangos, mad ydyw cadw y Sabboth yn Ceremoni wedi ei diddymmu, eithr yn orchymmyn Moefol, wedi i Grift ei ofod a'r lawr a'i gydflurfio ym mhlith Criftianogion. O Mynnwch chwi wybod y diwrnod ar yr hwn yr ordeiniodd Crift i Griftianogion gadw y Sabboth; et a ddywed St. fan i chwi mai ar ddydd yr Arglwydd, Dade. 1.10. O myrnwch chwi wybod pa ryw ddydd o'r wythnos oedd hwnnw, St Paul a ddywed i chwi mai pob dydd cyntaf o'r wythnos ydoedd. I Cor. 16.2.

Megis y cynghorodd Crist felly y mae Cristianogion yn gweddio, ac yn ôl eu gweddiau se ddarfu i Dduw (ychydig cyn dechrau y rhyfel) trwy leserydd rybuddio yr holl Gristianogion yn Jerusalem i ymadel oddiyno, ac i syned i l'ela, tres seeban tu hwnt ir Iorddonen: Euseb, bist. 1.3. cap. 5. Ac

felly

fel

(fe

y d

eil

ide

fw

gna

foc

foc

rhy

Ce

far

hy

flw

ir

oe

ch

teu

far

go

17

eth

Eit

Wo

yn

We

fyc

yw

ar

On

her

fel

felly i ochel digofaint Duw, yr hwn a ddifcynnai ar y ddinas a'r genhediaeth. Gan na ddichon Criftion (felly) heb ofid calon ddiange i achub ei fywyd ar y dydd Sabboth: pa fath ortoledd a diddanwch, a eili fod i wir Griftion a efceulufo orchwylion fanctaidd o addoliad Duw yn yr Eglwys, i dreilio y rhan fwyaf o ddydd yr Arglwydd mewn chwaryddiaeth gnawdol, neu drafferthion halogedig? A chan weied fod dinittriad ferufalem, yn gyftai yn arwyddocau, ac yn ficrhau diniftriad y byd: Mat. 24.35. Pwy mwy fod yn rhaid i'r Sabboth fanctaidd barhau mewn an-

rhydedd hyd ddiwedd y byd?

ad

eu

10-

dd

lai

th.

r-

WY

dd

a-

ub

lio

nu

l y

vy

ae

15,

y

na

05,

i-

ft

0-

r

ef

d,

ld

vi

2.

)-

i

i

u

5. O blegid bod yr holl gyfraith ceremoniaidd wedi ei gorchymmyn i'r Iddewon yn vnig, ac nid i'r Cenedloedd: eithr y gorchymmyn hwn o'r Sabboth fandaidd, (megis priodas) a ordeiniodd Duw ynghyflwr diniweidrwydd, pryd nad oedd ond vn cyflwr i ddynion oll, ac am hynny wedi ei orchymmyn ir Cenedloedd, yn gyftal ac i'r Iddewon. oedd yr holl fwyddogion, a pherchen tai tan orchymmyn i beri i'r holl ddieithriaid (yn gyftal a'i teuluoedd, a'i deiliaid cu hunain) gadw y Sabboth fancaidd, megis yr ymddengys wrth y pedwerydd gorchymmyn, ac ymarfer Nehemiah. Neh. 13. 15. 17. Yr hoil Ceremoniau oedd ganolfur o wahaniath rhwng yr Iddewon ar Cenedloedd. Eph. 2. 14. Eithr gan weled fod y Cenedloedd yn gyftal a'r Iddewon, yn rhwym i gadw y gorchymmy a hwn, y mae yn eglur nad yw ef Ceremoni Iddewaidd. A. chan weled fod yr vnrhyw awdurdod am y Sabboth, ac fyddam briedas: fe ddichon dŷn ddywedyd, nad yw priodas ond cyfraith Ceremoniaidd, yngyftal ar Sabboth. A chofia, lle yr ydis yn galw priodas and vnwaith yn gyfammod Duw. Dihar. 2. 17. O herwydd i Dduw ei hordeinio yn y dechreuad: felly y gelwir y Sabbath ym mhob lie, Sabbath yr Arol-

fili

huga

Aip

oed arw

yn J

Yr C

3.2 fell

tros

pry

laet.

thr

ddi

a'i

am

yn

34 dd

gyı

ny hat

fly

ap

ny

bil

0 8

yn 12

70

n

ed

it

Arglwydd dy Dduw, o ran i Dduw ei ordeinio yn yr vn dechreuad, o ran amfer, cyflwr, a pharhad.

Am hynny nid Ceremoniaidd ydyw.

6. Y mae ilygredigaeth ein hanian, yr hyn a ganfyddir yngwrthwynebiad cyhoeddus dynion drwg, ac mewn cyfrinachol anewyllyscarwch dynion da, i san aeiddio y Sabbath yn bur, yn dangos yn ddigon eglur fod gorchymmyn y Sabbath yn Tsprydol

ac ynfoefol. Rhaf. 7. 14. Amos 8.5.

7. Oblegid, megis y darfu i Dduw trwy ddeddf draewyddol, wneuthur yr Haul, ar lleuad, a'r golenadau yn y ffurfafen, nid yn unig i wahanu rhwng y dydd a'r nos, eithr i fod hefyd yn arwyddion, am dymmorau, am ddyddiau, ac am flynyddoedd: felly yr ordeiniodd efe yn yr Eglwys a'r y ddaiar, y Sabbath sancaidd i fod, nid yn unig yn dymmor gosodedig i'w addoli ef yn barchedig: ond hefyd yn ddolparth tragwyddol, a mefur ar yr amfer. megis y mae faith adiwrnod yn gwneuthur mythnos, pedair wythnos mis, a deuddegmis yn gwneuthur blwyddyn: felly faith o flynyddoedd a wna Sabboth o flynyddoedd, saith Sabbothau o flynyddoedd, a wna fubiti, [Blwyddyn byfrydwch.] neu 80 fubili, neu 4000 o flynyddoedd, neu ar ôl Ezechiel, 4000 o gufuddau, holl amfer y Testament hen, hyd oni ddaeth Crist tiwy ei fedydd a'i bregethiad, iddechrau cyflwr y Testament newydd. Ni allai chwaith fyned ym mlaen yma heb ryfeddu, fel y parhaodd Sacrament yr Enwaediad yn yr Eglwys 39 o fubilian, sef o amser Abraham, ir hwn y rhoddasid yn gyntaf, hyd Bedydd Crist yn yr Iorddonen: yr hyn oedd yn union gynnifer o fubilian (yn ôl cyfrif Bucholcerus) ac a barhaufai y byd o Adda i enedigaeth Abraham. Moeses a ddechreuodd ei weinidogaeth yn yr 80 flwyddyn o'i eniocs. Crist a gymmerai ei swydd yn llaw, yn y 80 fubili

yn ád,

an-

wg,

a, 1

idi-

sdol

ddf go-

IW-

di-

10-

ry

yn

nd

78-

y-

u-

6-

d,

1-

1,

n,

1,

ai

S

lili o oedran y byd. Yr oedd fofaph yn ddêg a'r hugain, pan doechreuodd ef lywodraethu ar yr Aipht, Gen. 41. 46. Ar Lemitiaid a ddechreuent wasanaethu yn y babell, par. fyddent ddêg a'r hugain oed: felly Crift vn agwedd, i gyfatteb y duli a'r arwyddion hynny, a ddechreuodd ei Weinidog asth yn y degfed a'r hugain Jubili a'r ôl Moefes, a'r pryd yr oedd ef yn cerdded ar ei ddeg ar hugain oed, Luc. 1.23. ynghanol wythnos ddiwaethaf Daniel: ac felly (gan barhau yn ei wemidogaeth ar y cdaiar tros dair blynedd a hanner) a erpheniodd ein prynedigaeth, a phennod Daniel, trwy ci ferivolaeth wirion ar y Groes. Y rhan swyaf o'r holl gyfnewidiau mawrion, a'r dygwyddiadau dieithrol, yr rhai a gwympodd allan yn yr Eglwys, a ddigwyddodd naill a'i yn y flwyddyn Sabbothaidd, a'i yn y flwyddyn Jubili? Megis i ddwyn efampl: Deg wythnos a thrugain Daniel oeddynt yn dechrau yn y flwyddyn gyntaf i Cirus, 3439 flwyddyn o oedran y bŷd, a gynhwyfant ynddynt yr vnrhif o flynyddoedd, ac yr oedd y byd yn ei gynwys o wythnofau o flynyddoedd hyd y pryd hynny: a chyniter o wythnofau o flynyddoedd, ac a barhaufai y byd o Jubiliau. Dêg wythnos a thrugain o flynyddoedd Daniel, a gynhwyfant bedwar cant a dêg a phedwar vgalwo flynyddoedd fengl; y byd cyn hynny 490 wythm fau, neu Sabbothau o flynyddoedd. Diwedd-nodDaniel oedd 70 wythnofau,ac un y byd 70 fubilian: felly i gyfluro'r Eglwys am 70 o flynyddoedd ogaethiwed, yr hyn a ddarfuafai iddynt eu ddioddef yn Babilon megis y prophwydodd feremi, Pen. 25.11. 12.mae Gabriel yn dywedyd i Daniel, mai yn niwedd 70 0 wythnofau, neu Sabbothau o flynyddoedd, hynny yw dêg a thrugeinwaith faith-waith o flynyddoedd, neu bumcant onid dêg o flynyddoedd, y gweithredid eu hymwarediad tragywyddol oddiwrth P 4 vifera

vffern trwy farwolaeth Crift, cyn ficered ac eu caw, fent yr awrhon eu gwaredu allan o gaethiwed Babilen. Yr yspaid terfynedig hwn gan Daniel, Pen. 9.27. Oedd yn cynnwys 70 o Sabbothau, neu 10 Jubili o flynyddoedd, yw dechrau yn y rhydd-did cyntaf a ganniadhaodd Cyrus i'r Iuddewon, y flwyddyn gyntaf o'i deyrnafiad ef a'r y Babiloniaid, yr hyn a grybwyllir yn Ezr. 1. 1. ac yw yn diweddu yn vnion yr amfery bu farw Crist ar y groes. O farwolaeth Crift, neu ddiwedd olaf wythnofau Daniel, hyd yr vnfed ar ddeg a thrugain i Grift, y mefurir y byd with y faith fel, neu faith Sabboth o flynyddoedd; yn gwncuthur un fubili gyfan. Ar ôl diwedd y faith selau hynny, y mesurir y byd hyd ei ddiwedd wrth v faith e vacyrn, Dad. 5. ac 8. 2. ac 9. 7. Pob vn yn cynnwys 249 o flynyddoedd. (Megis y mae rhai yn tybied, yngh Ich pen 440 o flynynyddoedd etto, ymdden ys y gwirionedd.) Enoch y feirhfed yn ôl Addaf, gwedi iddo fyw gynifer o flynyddoedd ac sydd o ddyddiau yn y flwyddyn, fef 365, a gafas ei gyfnewidiad gan DDUW yn y flwyddyn Sabbothaidd. Moeses y seithfed oddiwith Abraham, megis ail Enoch, a gladdwyd gan Dduw, ac a enesid yn y flwyddyn Sabbothaidd o'r byd, sef 2272. ac yn 777 ar ôl y diluw. (Ar ol cyfrif Broughton) 2 waredwyd, megis Noah newydd mewn Arch o gyrs, ac a fo fyw yn adeiladydd i'r Eglwys, cyhyd ac ei bu Neah yn adeliadu'r Arch, fef 120 o flynyddoedd. Yr addewid i Abraham a wnaethpwyd yn y flwyddyn Sabbothaidd, yr hon oedd 2023 o'r byd. Y chweched flwyddyn i fosuab yr hon oedd 2500 o flynyddoedd yn ôl creadigaeth y byd, yn yr hony meddiannwyd, ac ei rhannwyd y tîr rhyng meibion Ifrael, oedd flwyddyn Sabbothaidd, a'r 50 . fabili yn ôl creadigaeth y byd. Ar y flwyddyn hon y dechrenodd Moses ei fubili, a'r hwn (megis a chadwyn

chad ef ra trwy gred yr I

an,
ir n
wed
dded

weld welf udce wyd

baw Luc

yr h wed o'r dinc gyff rhy

cranithin die nycoef

Wyo

Yn ci c fair ner

hor

Ae

chadwyn o ddêg ar hugain o ddolennau y rhwymodd ef ranniad meddiant Gwlad Canaan i'r Israeliaid trwy fosuah, byd at agori teyrhas nefoedd i bawb a gredai trwy fefu. Ac felly y mae'n dwyn Eglwys yr Iuddewon, megis gyd a ffrŵd hyfryd o Jubilian, oddiwith yr arygadocidi'r fylwedd, o Canaan irnefocad, O fofnah ir fefu: Canys Crift ar ddiwedd y degfed ar hugain Jubili i Moses, ac ar ddechreuad v degfed ar hugain flwyddyn o'i oedran, with ei Fedy dd a agorodd y nefoedd, ac a roddes y weledigaeth egluraf o'r Drindod fendigedig, ar a welfid er dechreuad y byd. A thrwy arianliais udcorn ci Etengyl, y mae yn cyhoeddi, yn ôl prophwydoliaeth Esay, iechydwriaeth tragywyddol i bawb a edifarhant, ac a gredant ynddo ef. Efa.61.

Luc. 4.

V-

n.

ld

-

7af

)-

yr

th

yŗ d

d;

th

th

n ai

ôl

ac ci

n,

e-

ac

2 rs,

ei

0-

yn

'n

ld

yr.

ng

50

on

a yn

A blwyddyn genedigaeth ein Iachawdwr Crift, yrhon oedd y 3948 o oedran y byd, oedd ar ddiwedd blwyddyn Sabbothaidd: ar 564 feithweithiad. o'r byd: y mae Moses yn gwneuthur oedian cyffredinol pob dýn, i fod yn ddeg faith, Pfalm 90. ac yn gyffredinol o fewn pob faith mhlynedd y digwydol thyw gyfnewid neu dramgwydd hynodol ym mywyd dŷn; Ac nid rhyfedd, canys fel y mae Hippotrates yn mynegi, fod i'r plentyn yn y groth ar y feithfed dydd ar oi ei ymddwyn, ei holl aelodau gwedieu flurfio, a'i fod o'r dydd bwnnw allan yn cynnyddu iw berifaith enedigaeth: yr hyn a fydd yn oestadol, naill a'i yn y nawfed, a'i yn y seithfed Fis. Yn ei seithmlwydd oed, y mae 'r plentyn yn bwrw ei ddannedd, a rhai newydd yn tyfu yn ei lle. A phob faith mhlynedd yn ôl hynny, y mae rhyw gyfnewid neu ddigwyddiad ym mywyd dŷn; yn enwedig yn naw-gwaith faith fef y flwyddyn Climattericol, yr hon drwy brawf a welwyd yn dynghedfennol i lawer o'r gwyr dyfeedig, a fuont yn llewyrch i'r byd.

adydd yr Arglwydd yn Sanctaidd, yr hwn Sydd ogeneddus o herwydd ei adcyfodiad ef, a brenin y dyadian, yn yr hwn y gorch ygwyd Angan, ac i'r adcyfododd bywyd i ni yn Gbrist. Justin Martyr, yr hwn oedd yn byw ychydig ar ei ol yntau, fydd yn dangos fod y Christianogion yn cadw eu Sabbath ar adydd yr Arglwydd, megis yr ydym nianau. Origen, yr hwn oedd yn byw yn y 180 flwydd. ar ôl Christ, fydd yn dangos yr achos pam y cyfnewidiwyd y Sabboth i ddydd yr A glwydd. Orig. Homi, 7, Super Exo. Y mae Augustin yn dywedyd, draddodi dodd yr Argiwydd i'r Eglwys trwy adcyfodiad yr Argiwydd ar y dydd hwnnw. Et ex illo capit habere festivitatem Suam, Aug. de tem. serm, 251. Sef o hynny y dechrenodd gael bod yn 1991, a Christ a ordeiniedd yn gyntaf ei gadw yn sanctaidd. Ac mewn min arall, mai'r Apostolion a archodd gadw dydd yr Arginydd yn uchelwyl crefyddol, o blegid ar y dydd hwnnw, y cyfododd ein fachandwr oddiwith y meiriv, yr him befyd o'r achos honno a elwir dydd yr Arglwydd.

Meg's gan hynny ei dywed Dafydd am ddinas Duw, Pfal. 87. 3. fe. y y ga af finnan ddywedyd am daydd yr Arglwyad, Goganedaus bethau a ddywedir am danatti o dayaa yr Argliydd. Canys yr oedd yn ddydd genedigaeth y od, y dydd cyntaf yn yr hwn y dechreuodd cread mia'd gael bod. Ynddo ef ei tynnwyd y Golenni ailan o dywyllwch. Ynddo ef ei rhoddwyd y gyfraith ar fyn dd Sinai. Ynddo ef y cyfododd yr Argiwydd o farwolaeth i fywyd. Ynddo ef y cododd y Seinctiau allan ou beddau, gan fierhau mai arno ef y cyfodai Criftianogion i nepydd-deb buchedd. Ynddo ef y difcynnodd yr Yfprydgian ar yr Apostolion. Ac y mae yn ddigon cyffelybus, mai ar y feithfed dydd, pan udcano r saith nacorn, y cwympa feriche felldigedig y byd. hwn

hwn, a addewi 10.7.

> y no ag arfo llenne Lib. Refur

ril in mae'r drych Gualt

Rhem De di Thes.

obren welea

Weled Crist

hen t

waid yn y

mey ffur

> oai left

> ofo oi

by

hm, ac a rhyddd ein gwir fesu i ni y meddiant addewidiol o wlad Canaan nefol. foste. 6. 16. Date.

10.7-

godyad-

yr

yn

ar

11-

ôl

di-

WI,

2-

li-

r-.

n,

1.

d

Y neb a fynno weled cyfundeb yr hên amferoedd, ag arfer yr Eglwys o'r cynfyd yn hino beth, dar-Menned Histori cglwfig Ensebius Lib.4. Cap. 23. Tert. Lib. de Idololatria. Cap. 14. Chrys. Serm. 5. de Resurrectione. Constit. Apostol. lib. 7. Cap. 37. Cyril in Johan. Lib. 12. Cap. 58. o'r meddwl bwn y mae'r holl iachus scrifennyddion newyddion: Einch Fox ar Apoc. 1. 10. Bucer in Mat. 12.11. Gualt. in Malach. 3. Hom. 23. Fulk ar Testamens Rhem. Apoc. 1.10. Chem. Exam. Con. Trid. Par.a. De diebus festis. Wolph Chronol. Lib. 2. Cap. 1. Armin. Thef. in 4. pracept. Ac aneirif o rai eraill. unddyscedig a gaiff ddywedyd tros y cwbl. Quambrem cum dies Dominicus, &c. Am hynny gan weled fod dydd yr Argiwydd yn gyftal trwy waith Crift (sef trwy ei aderfediad, ai fynych ymadanghohad in adiscyblion ar y dydd hwnnw) trwy esampl a gosodiad or Apostolion, a thrwy arfer oestadol henbrif-Eglays, a hefyd trwy dyftiolaeth yr Scrythyran, wedi ei gadw a'i ofod yn lle 'r Sabboth Juddewaild: inepte faciunt, y maent buy yn gwneuthur yn ynfyd, y rhai a ddywedant mai o draddodiad yr ydisyn cynal dydd yr Arglwydd, ac nid o'r Scrythur, megis y gallont bwy yn y modd hwnnw, ofod ar lawr a furfio traddodiadau dynion. Ac eilwaith, achos y cyfnewid hwn oedd adcyfodiad (rift, a'r lieshad oadferu'r Eglwys trwy Grift. Coffadwriaeth o'r hwn leshad addaeth in lle coffadwriaeth o'r creadigaeth, Non humana traditione, fed Christi is fius observatione & instituto, nid trwy draddodiad den, and truy ofodiad ac archiad Crift, yr bun yn giftal, ar ddydd a adoptodiad, ac ar bob mythfed dydd ar ol bynny, byd oni dderchafodd i'r nef, a ymddanghofodd i'w adif-

Ac os hwynt hwy a ddiangent rhag y flwyddyn hon- frtrag no, etto y rhan fwyaf o honynt a ymadawfant a'r byd ledwy havn o fewn rhyw feathweithflanddyn. Lamech a fu farw yn y 777 o'i enioes. Methusalem, yr oeswrhwy. dŷn a af o feibion dynion, a fu farw yn nechreuad ei 900 a 700 flynyddoedd. Abraham a fu farw, gwedi iddo fyw bum ar hugeinwaith faith o flynyddoedd. Facel gwedi iddo fyw vn a'r hugeinwaith faith o flynyddoedd. Dafydd gwedi iddo fyw ddengwaith faith o flynyddoedd. Felly y gwnaeth Galen, felly y gwnaeth Petrarch, yr hwn (megis y mae Bodin yn serifennu) a fu farw ar yr vn dyddor flwyddyn ac y ganefid. Felly y gwnaeth Elizabeth forwynaidd Frenhines, o fendigedig anfarwol goffadwriaeth, yr hon a ddaeth ir byd hwn nofwyl genedigaeth y Fair Forwyn, ac aeth o'r byd a'r nofwyl Cennadwri Mair Formyn. [Hi fu gynt y mae hi 'r awrhon, (dyna ddwedyd i chmi ddigon) ar y ddaiar hon ym mhlatnaf, a'r ail Forwyn o'r nef vchaf.] Hipocrates a fu farw yn y 15 feithweich flwydd. Hierom ac Iforates yn y 13. Plini, Bartolus, a Cafar yn yr 8 feithweithworld. A fohannes de temporibus, yr hwn 1 at fyw 361 o flynyddoedd, a fu farw yn y 53 seithweithflwydd o'i enioes. Y cyffelyb a eilid ei nodi a'i adrodd am aneirif o rai eraill. Ac mewn gwirionedd y mae holl fywyd dŷn wedi ei fefur wrth y Sabboth: Canys pa nifer bynnag a fyddo dŷn fyw yma o flynyddoedd, etto nid yw ei fywyd ond b wyd o saith o ddyddiau, gwedi eu hamlhau: felly yn y rhif faith y mae cyflawnder dirgelaidd, yr hyn ni ddichen ein dealltwriaeth moi amgyffred.

Yr holl oruchei drefniad hon ar Bethau rhyfeddol cyn fynyched bob yn faith, a'n rhybuddia ni i ddytal fyfyrio am Sabboth bendigedig y seithfed dydd, i adnabod ac i addoli Duw yn y bywyd hwn: megiso Sabboth i Sabboth, y gallom ni gael ein cyfnewidio

Wr

fod h

ethu,

glunia

mewn

gan l

eill 4

nu,

Dad.

hau ,

cafas

Scry

meg

felly

maii

bon

37 1

hyn

o'r 1

amf botl

flur

ddu bod

dra

bot cid fitragywyddol Sabboth gogoneddus o hyfrydwch, a

kdwyddwch, yn y bywyd fydd i ddyfod. Wrth yftyriaeth yr hyn beth, hawdd y dichon vn dyn ar a edrycho yn yr Histori Santtaidd, ddeall od holl yrfa a rhôd y byd, yn cael ei lywodiaethu, a'i ddarparu, megis mewn cadwyn o ragluniaeth Duw, yr hwn fydd yn trefnu pob peth 0 mewn rhif, mesur, a phwys. Yr holl amseroedd 06 gan hynny, a fesurir wrth y Sabboth: mal na 0eill amser a'r Sabboth byth gael moi gwaha-0 nu, Na'ı neillduo: Ac y mae'r Angel yn tyngu a-Dad. 10. 6. Y caiffy mefur hwn or amfer barihau, hyd na byddo amser mwyach. Ac megis y cafas y Sabboth ei esodiad cyntaf yn y llyfr cyntaf o'r dd Scrythyrau, felly y cafas ei ffurfiad yn yr olaf: ac yr megis y mae y llyfr hwn yn Gwrantu yr dydd; ur felly y mae'r dydd hwn yn vrddo y llyfr: yn gymur maint a dadeuddio yr pethau fydd ynddo ar ddiwrna nod mor fanctaidd, dadeuddiad yr Arglwydd ar ddydd 10or Arglwydd. Dad. 1. 10. Cyn hawfed iddynt gan fu hynny dynnu 'r Haul, neu 'r lleuad, a'r fêr alian 4o'r nefoedd, a deleu y Sabboth fanctaidd (llathen yr thamfer) allan o'r Eglwys: gan weled ordeinio y Sab-Wn both yn yr Eglwys (yn gystal ar haul ar lleuad yn y Seflurfafen) er mwyn gwahaniaeth yr amfer, odi wi-

8. Oblegid i'r holl Eglwys trwy gyttundeb cyhoeddus, er yn amfer yr Apostolion, yn oestadol ddal bod gorchymmyn y Sabboth, yn foefol ac yn dragwyddol gyfraith Dduw, a bod cadw y Sabboth ar y dydd cyntaf o'r wythnos yn ofodiad o'r

ciddo Crist a'i Apostolion.

hy

fyw

vyd

yn n ni

Idol

dy-

1, 1

150 dio ir

Y Gymansa a elwid Synodus Coloniensis sy'n mynegi, fod dydd yr Arglwydd yn barchedig yn yr Eglwys byth er amfer yr Apostolion. Ignatius Escob Antioch (yr hwn oedd yn byw yn amfer St Joan) a ddywed, Cadwed pob un ar a garo Grift,

hom,

adder

10.7

ag ar

llenn

Lib.

Refu

ril i

mac

arych

Gua

Rhe

De

The

us a

obre

well

Cri

find

4 0

ben

YAR

Wai

fu

0 a

les

N

tio

0/0

by

Y

adydd yr Arglwydd yn Sanctaidd, yr hwn Sydd ogeneddus o herwydd ei adcyfodiad ef, a brenin y dyadian, yn yr hwn y gorch ygwyd Angan, ac i'r adcyfododd bywyd i ni yn Gbrist. Justin Martyr, yr hwn oedd yn byw ychydig ar ei ol yntau, fydd yn dangos fod y Christianos ion yn cadw eu Sabbath ar ddydd yr Arglwydd, megis yr ydym ninnau. Origen, yr hwn oedd yn byw yn y 180 flwydd. ar ôl Christ, sydd yn dangos yr achos pam y cyfnewidiwyd y Eabboth i ddydd yr A glwydd. Orig. Homi, 7, Super E.vo. Y mae Augustin yn dywedyd, draddodi d dd yr Argiwydd i'r Eglwys trwy adcyfodiad yr Arglwydd ar y dydd hwnnw. Et ex illo capit habere festivitatem suam, Aug. de tem. serm, 251. Sef o hynny y dechrenodd gael bod yn wyl, a Christ a ordeiniedd yn gyntaf ei gadw yn sanctaidd. Ac mewn men avail, mai'r Apostolion a archodd gadw dydd yr Arginydd yn nchelwyl crefyddol, o blegid ar y ajud hwanno, y cyfododd ein fachandwe oddinith y meirie, yr him befyd o'r achos honno a elwir dyda ir Arglayda.

Meg's gan hynny ei dywed Dafydd am ddinas Dum, Pfal. 87. 3. fe. y y ga' af finnau ddywedyd am daydd yr Arglaydd, Goganedaus bethan a ddywedir am danat ti o ddyda yr Argliydd. Canys yr oedd yn ddydd genedigaeth y d, y dydd cyntaf yn yr hwn y dechreuodd cread ria d gaei bod. Ynddo ef eitynnwyd y Golenni ailan o dynyllwch. Ynddo ef ei rhoddw, dy gyfraith ar fyn dd Sinai. Ynddo ef y cyfododd yr Argiwydd o farwolaeth i fywyd. Ynddo ef y cododd y Seinctiau allan ou beddau; gan fierhau mai arno ef y cyfodai Criftianogion i newydd-deb buchedd. Ynddo ef y difcynnodd yr Yfprydgian ar yr Apostolion. Acy mae yn ddigon cyffelybus, mai ar y feithfed dydd, pan vdcano r saith nacern, y cwympa feriche felldigedig y byd. hwn

hwn, ac a rhyddd ein gwir fesu i ni y meddiant addewidiol o wlad Canaan nefol. fost. 6. 16. Datc.

10.7.

20-

dy-

id-

yr

yn

ar

ôl

li-

11

2-

i-

2

n,

4

1.

d

5

Y neb a fynno weled cyfundeb yr hên amferoedd, ag arfer yr Eglwys o'r cynfyd yn h, no beth, darllenned Histori cglwfig Enschins Lib.4. Cap. 23. Tert. Lib. de Idololatria. Cap. 14. Chryf. ferm. 5. de Resurrectione. Constit. Apostol. lib. 7. Cap. 37. Cyril in Johan. Lib. 12. Cap. 58. o'r meddwl burn y mae'r holl iachus scrifennyddion newyddion: Einch Fox ar Apoc. 1. 10. Bucer in Mat. 12.11. Gualt. in Malach. 3. Hom. 23. Fulk ar Testamens Rhem. Apoc. 1.10. Chem. Exam. Con. Trid. Par.a. De diebus festis. Wolph Chronol. Lib. 2. Cap. 1. Armin. Thef. in 4. pracept. Ac aneirif o raieraill. Juniwadyscedig a gaiff ddywedyd tros y cubl. Quamobrem cum dies Dominicus, &c. Am bynny gan weled fod dydd yr Arglwydd yn gyffal trwy waith Crist (sef trwy ei aderfediad, ai fynych ymiddanghohad in adiscyblion ar y dydd hwnnw) irwy esampl a gosodiad or Apostolion, a thrury arfer oestadol ben brif-Eglays, a befyd trwy dyftiolaeth yr Scrythyran, wedi ei gadw a'i ofod yn lle'r Sabboth Juddewaild: inepte faciunt, a maent bury yn gwneuthur yn ynfyd, y rhai a ddywedant mai o draddodiad yr ydisyn cynal dydd yr Arglwydd, ac nid o'r Scrythur, megis y gallont bwy yn y modd hwnnw, ofod ar lawr a furfio traddodiadau dynion. Ac eilwaith, achos y cyfnewid hwn oedd adcyfodiad Crift, a'r liefhad oadferu'r Eglwys trwy Grift. Coffadwriaeth o'r hwn leshad addaeth in le coffadwriaeth o'r creadigaeth, Non humana traditione, fed Christi in fius observatione & instituto, nid trwy draddodiad dan, and tray osodiad ac archiad Crist, yr bun yn gystal, ar ddydd a adoptodiad, ac ar bob mythfed dydd ar ol bywny. byd oni dderchafodd i'r nef, a ymddanghofodd i'w adif-

fr

06

na

R

60

21

gu

dd

ch

phe

ad

dd

hi

anj

Wa

hir

mw

0 0

ar

CHY

dick

Duy

felic

heb

Ddu

glwy

ddiscyblion, ac a ddaeth iw cynnulleidfaoedd.

9. O blegid fod yr Arglwydd ei hun yn hyfpy: fu mai diben neu'r achos o'r Sabbath yw bod yn armydd ac yn athrawiaeth dragwyddol rhyngddo ef ai bobl, mai efe yw'r feborah trwy'r hwn y San-Eteiddir hwynt, ac am hynny rhaid iddo ef yn unig gael ei addoli ganddynt : a than been cospedigaeth marwolaeth, y mae 'n gorchymmyn ei bobl yn dragywydd i gadw hyn o goffadwriaeth yn ddi-halog. Exod. 31. 13. 14. Eithr y defnydd, a'r diwedd hwn fydd foefol a thragwyddol. Am hynny y mae'r Sabbath yn foefol ac yn dragywyddol, y peth a sancteiddiodd Duw yn dragywydd, na ryfyged un din ei wneuthur yn gyffredin, neu yn halogedig. Ar y fail hon, y mae'r gorchymmyn yn galwydydd hwn, Sabbath yr Arglwydd dy Dduw, ac y mae Duw ei hun yn ei alw ei daydd Santtaidd. Ac ar yr unrhyw fail hefyd, y cyssegrodd yr hên De-Stament ei holl Sabathau, a'i ddydiau gwylion, i addoli, ac anrhydeddu Duw yn unig. Gofod Sabbath gan hynny er anrhydedd i nebryw greadur, fydd bechod gorthrwm, a ffiaidd ddelw addoliad. Canys y mae'r llech gyntaf yn ei wneuthur yn rhan o addoliad Duw, fod Sabbath i'm anrhydedd ef. Felly yn Levit. 23. 3. 37. 38. &c. Ac yn Ezec. 20. 20. Neh. 9. 14. Y Sabbath a roddir ar lawr am holl addoliad Duw. Ac y mae ein Jachawdwr yn dyfcu fod yn rhaid i ni addoli yr Arglwydd Dduw yn unig. Mat. 4. Am hynny cadw Sabbath cr anrhydedd i Dduw yn unig. Y mae 'r Yfpryd glân yn adrodd ei fod yn un o bechodau mwyaf feroboam ddarfod iddo orchymmen nechelwyl yn ol dychymyg ei galon ei bun. I Bren. 12. 33. Ac y mae Duw yn bygwth ymweled a Ifrael a'm gadw dyddiau Baalim, hynny yw, yr Arglmyddi, megis y gwra'r papistaid i'r Seinetiau, Hof. 2.13. a dywed fed y cyfryw

fryw yn ei anghofio ef. Ac mewn Gwirionedd nid oes neb lai ei gofal i gadw Sabbath yr Arglmydd, na'r rhai fydd fwyaf eu hofergoelion i gadw gwyliau a dyddiau dynion. Am hynny mae Eglwys Rufain yn arferu gorthrwm ddelw-addoliad.

Yn gyntaf, wrth gymmeryd arni ordeinio Sabbothau, yr hyn fydd yn perthyn yn unig i Arglwydd

y Sabbath i wneuthur.

Yn ail, wrth gyssegru, dyddiau gwylion hynny i anrhydedd creaduriaid, yr hyn sydd gymmaint a'i gwneuthur hwy yn dduwiau sansteiddiol.

Yn drydydd, gan rhwymo wrth y dyddiau hynny addoliad Duw, gweddiau, ympryd, a haedde-

gaeth.

n

f

1-

ig

1-

'n

2-

i-

ay

e-

aac

Ac

)e-

, i

16-

ır,

ad.

nan

Fe-

20.

boll

fcu

yn

hy-

yn

am

myg

Duw

gian

rar

CY-

TryW

Yn bedwerydd wrth ofyn ar y dyddiau hynny o daychymygiad dŷn, fesur mwy o barch, a sancteiddrwydd, nac ar ddydd yr Arglwydd, yr hwn a orchymynnodd Duw: yr hyn beth fydd o un esfaith a pherchi Ang-brist o flach Crist. Ein Heglwys ni addiddymmodd ac a rodd heibio yn gyfiawn holl ddelw-addolaidd ac ofergoelaidd wyliau: ac y mae hi yn unig yn cadw ychydig ddyddiau Gwylion, er anrhydedd i Dduw ei hun, ac o ran esmwythder i wasanaethyddion. Deut. 5. 14. Er bod desod er ys hiramfer, yn ein trechu ni i arfer yr hên henwau er mwyn dosparth dinasol: megis yr arferodd St. Luc o enwau halogedig Castor a Phollux. Act. 28. 11. ar Christianogion o Ffortunatus, 1 Cor. 16.17. Mercurius, Rhuf. 16. 14 a'r Juddewon o ddydd Mordicheus 2 Macab. 15. 37.

Duw ar drawfeddwyr y Sabbath, â allai yn ollawl felio, a dwyn ar ddeall i'r rhai fydd a'i calonnau heb galedu, mor greulon y mae yr holl Alluog Dduw yn digio wrth yr rhai a halogant ddydd yr Ar-

" " ...... w

glwydd yn ewyllyflawn.

àreh

mm

irc

ar a

m s

yn

Duv

wyd

dydo

ddw

wyd

gyfe

ci A

a ba

bud

fona

fudi

ai 1

oed

wol

Yr. F

han

yr h

fexid.

fai d

wait

wedi

dirh

fis A

Wait

I etha

Yr Arglwydd (yr hwn fydd ffordd arall yn Dduw'r drugaredd) a orchymynnodd labyddio i farwolaeth yr hwn (o'i feddwl rhyfygus) oedd yn cynnutta ar y dydd Sabbath, Num. 5.32. Nid oedd y weithred ond bechan, gwir; ond yr oedd ei bechod yn fwy, am iddo (ar achos cyn lleied) ryfygu torri y fatn orchymmyn tramawr.

Nicanor am iddo ryiygu ymladd yn erbyn yr Juddewon ar y dydd Sabuath, a laddwyd ei hun a

35000 o'i wyr.

Liafurwr wrth falu ei ŷd ar ddydd yr Arglwydd,

a gafas ei flawd wedi ei letci yn vlw.

Un arall yn dwyn ei ŷd ar y dydd hwn, a gafas ei yfcubor a'r holl ŷd oedd ynddi wedi ei llofcigan din o'r nefoedd, y noffon neffaf ar ol hynny. Desp. de tempore scrmo. 117. Thom. cantipra lib. 2.

Hetyd rhyw wr ardderchawg, yr hwn oedd arferol ag halogi y Sabbath wrth helwriaeth, a gafas fab o'i wraig ac iddo ben yn debyg i ben ci, ac â chlustiau

a gweflau, yn udo fel bytheiad.

Gwraig chwannog i'r byd; yn nyddu llîn yn Cingstat yn Ffrainge, oedran Crist 1559, wrth arser
gyd â'i morwynion o weithio ei chylfyddyd ar ddydd
yr Arglwydd, fe a ymddanghosodd megis tân iddynt
yn ennyn yn y llin, eithr heb wneuthur dim niweid:
yr ail Sabboth ei llin a gymmerodd dân, ond fe a'i
dissoddwyd yn hawdd:eithr a hi heb gymmeryd rhybudd er hyn, y trydydd Sabboth ei cymmerodd dân
drachefn, ac a loscodd y tŷ, ac a ddeisiodd y wraig
chwannog a dau o'i phlant, fel y buont feirw drannoeth: eithr trwy drugaredd yr Arglwydd, vn plentyn a achubwyd yn ei grŷd ac a dynnwyd allan o'r
tan heb losci.

Ar y 13 o Jonawr, oedran yr Arglwydd 1582, ar ddydd yr Arglwydd ym Mharis Garden yn llundain, yr yfcaffaldiau a gwympodd dan y bobl, wrth ymarthlygu arthlygu a'r Arth, fel eu lladdwyd wyth yn ddifymmwth, ac aneirif a friwyd ac a anafwyd. Rhybudd
ircyfriw rai, a fyddo 'n cymmeryd mwy difyrrwch
arddydd yr Arglwydd, o fod mewn chwaryddfau,
m gweled digrifwch cnawdol, na bod yn yr Eglwys
yn gwafanaethu Duw ag yfprydol weithredoedd
Duwioldeb.

Llawer o efamplau ofnadwy o farnedigathau Duw o waith tân, yn ein dyddiau ni, a ddigwyddodd i iawer o drefi lle'r ydoedd halogedigaeth

hdd yr Arghwydd yn cael ei groefawu.

duw

WO-

cyn-

edd

be-

ygu

yr

ın a

dd.

afas

gan

esp.

rol

o'i

iau

ng-

fer

dd

ynt cid:

a'i

lân

aig

an-

o'r

ar

in, mgu Stratfford ar Avon a ddifawyd gan mwyaf, ddwywaith gan dân; bob gwaith ar ddydd yr Arglwydd, fef ar y naili ful, fel pettau heddyw, ac ar gyfein ir vn dydd, ym mhen y flwyddyn drachefn; in bennaf am halogi dydd yr Arglwydd, a diyflyru ei Air yngenau ei weinidogion ffyddlon.

Toverton tret yn Defonsir (coffadwriaeth yr hem a bair im calon wylo o dofturi) oedd yn cael ei rhybuddio yn fynych gan ei Bigail bucheddol, y danfonai Dduw ryw ddialedd trwm arni, am ffieiddfudr halogi dydd yr A glwydd, yr hyn a ddigwyddal yn bendant o achos bod ei marchnad ar y dydd oedd yn canlyn. Cyn pen hir o amfer ar ol ei farwolaeth ef, ar y trydydd dydd o Ebrill, yn oedran yr Arglwydd 1598 y darfu i Ddaw (mewn llaina hanner awr) ddifa a than difymmwth dychrynadwy yr holl dref, and yr Eglwys, y Dadlendy, a'r Elulendai, neu ychydig o anneddau tlodion. lle gallafaiddŷn weled pedwarcant o dai cyfanneddol ar vnwaith yn llosci, a mwy na dêg a deugain o ddynion wedi i'r flam eu difa. Ac yr awrhon eilwaith gwedirhoi y llyfr hwnailan gyntaf, ar y pumed dydd o his Awft, 1612. (pedair blynedd ar ddêg ar ôl y waith gyntaf) yr enynnodd tân yn yr holl dref eli-

thoi Felly

dwa

ddew

gynta

y Sal

nai I

Sabbo

thyn loth,

ac na

aica

ar y

ymw

trwy

gaeth

trw) hwyr

phyv

freit

diryn

dŷn,

o'r feith

moni

flaen

farn

hard

Fhri

fydd

ni y

chw

waith, ac ei difawyd, oddiethr dêg ar hugaino dai rhai tlodion, yr yscol, a'r elusendai. Y maent hwy yn waeth na deillion, y rhai ni chanfyddant fod bŷs Duw yn hyn o beth. Canniadhaed Duw iddynt ei râs y pryd yr adeiladont hi nessaf, i newid ei dydd marchnad, ac i fymmud pob achofion o halogi dydd yr Arglwydd. Cofied trefi eraill dŵr Siloe : Luc. 13. 4. a chymmeront rybudd with weled cofpedigaeth cu cymmydogion. Ofnont fygythiau Duw. Ter. 17. 27. a chochont brophwydi Duw os mynnant liveddo. 1 Chro. 20. 20. Hawer o efamplau eraill o farnedigaethau Duw, a ellir eu hadrodd, eithr onid yw hyn yn ddigon, i ddychrynu dy galon rhag halogi yn ewyllyscar ddydd yr Arglwydd, dos rhaget yn dy halogedigaeth, fe a allai ei gwnaiff yr Arglwydd dydi yn enfampl neffaf, i ddyfcu eraill i gadw y Sabboth yn well.

Y mae ef yn cospi rhai yn y bywyd hwn, i ddangos y rhydd ef ei ddialedd yn y dydd diweddaf ar yr holl rai a drawseddo ei Sabboth yn ewylly-

flawn.

Fel hyn y dangofasom yn cglur, fod gorchymmyn y Sabboth yn ddefodol, a bod ei newid ef, o'r feithfed dydd i'r dydd cyntaf o'r wythnos, wedi ei ofod trwy awdurdod Crist a'i Apostolion. Eithr fel with gyhoeddi 'r gyfrairh, y cyffylltwyd amry w Ceremoniau perthynol i'r Juddewon yn neilltuol, i berii'r bobl hyny fod yn fwy gofalus i gyflawni 'r gyfraith: megis with y gorchymmyn cyntaf, en gwarediad o'r Aipht, yn arwyddocau eu gwarediad hwy o vffern: at y pumed gorchymmyn, hid y dyddiau InGhanaan, yn argoel o fywyd tragwyddol yn y nefoedd: at y chweched gorchymmyn, dirmest oddiwrth waed, a phethau a dagwyd: yn arwyddo gafal i ymgadw oddiwrth bob máth ar lofruddiaeth : ac at y gy fraith cigyd, Ceremoni y las o femrun, Num. 15.38. iw rhor dai

hwy

fod

dynt

lydd

dydd

Luc.

edi-

lyn-

ue-

ci-

alon

dos

Fyr

ll i

an-

ar lly-

ryn th-

fod

rth 10-

ir

h:

0'7

n:

a-1:

à,

W

th

W

oi

hoi i feddwl ymgadw o fewn ymylau 'r gyfraith. felly vn agwedd at y pedwerydd gorchymmyn y hwanegwyd rhai Ceremonian a berthynent i'r Judewon yn briodol, ac nid i bobl erail : megis yn erntaf, y ddau offrwm gorchymynnedig iddynt ar Sabboth, Num. 28.9, 10. i ddangos fel y mynni Dduw ci wafanaethu â mwy anthydedd ar y Subboth, nac ar ddyddiau'r wythnos: yn ail, y gordymm; n caeth na chynneuid tan ar y dydd Sabbib, na thrwfid bwyd, Exod. 37. 2, 3. ac 16. 23. acna wneid neb ryw lafur corphorol, y ddau beth ldwyn ar gof iddynt eu gwaredigaeth o'r fiwrn dân. aicaethiwed yn yr Aipht, trwy arweiniad Mofes ary dydd hwnnw: a hefyd i arwyddocau iddyne ymwared tragywyddol eu heneidiau o dan vffern trwy farwolaeth Crift. Yn drydydd, cadw y Sak+ both ar y feithfed dydd vnion yn ôl trefn y creadigeth, gan arwyddocau i'r Juddewon, y deuai Grift, trwy ei farwolaeth (gan orphywys ar eu Sabboth hwynt yn y bedd) i beri idd nt lonyddwch a gorphywyfdra oddiwrth faich ac iau v Ceremoniau cyfreithiol, yr hon ni allodd ein tedan ni, na ninnau es dryn, Act. 15. 10. Col. 2. 16, 17.

A pha ddelw bynnac ym mharadwys cyn cwymp dŷn, nad ydoedd cadw y Sabboth ar y feithfed dydd o'r creadigaeth yn Ceremoni, eithr prawf o berfeithrwydd: etto yn ol y cwymp et a aeth yn ceremoniaidd, ac iw gyfnewid o herwydd yr adferiad trwy Grift. megis y daeth bywyd dŷn yr hwn o flaen y cwymp oedd anfarwol, ar ol hynny i fod yn farwol, a noethni yr hwn o'r blaen llaw oedd yn harddwch, a ddaeth yn gywilydd gwedi hynny: a Phriodas a ddaeth yn gywilydd gwedi hynny: a Phriodas a ddaeth yn arwydd o'r dirgeledig yndeb fydd rhwng Crift a'i Eglwys, Ephef. 5. Ac i gyflawnii y Ceremoniau (y hai er mwyn yr Juddewon a chwanegefid at y Sabboth) fe ddarfu i Grit yn ôl ei

Q. 2

far-

farwolaeth orphywys yn ei fedd holl ddydd Sabboth yr Juddewon, ac wrth orphywys felly, ele a gyflawnodd yr holl Ceremoniaidd angwanegiadau

hynny.

Yr awrhon, fel na ddarfu i ddyspeidiad o'r Cere. monian cyfylltedig at 1,5, ar 6 gorchymynnion, ac at briodas, mo ddiddymmu y gorchymynnion hynny, na phriodas, mal na byddent yn ddofparthau tragywyddol o addoliad Duw a chyfiawnder dyn: ni ddarfu chwaith, i ddirymiad y Ceremonian gosodedig at y Sabboth, ddiddymmu gweddeidd-dra y gorchymmyn am y Sabbath : felly er bod y Ceremonian wedi eu rhoi heibio, wrth ddyfodiad y Sylwedd: ar cyscod wedi cilio o ran i Gritt y corph ei guddio: etto yr orphywysfa fanctaidd, yr hon aorchymnynwyd ac a gadwyd, cyn bod na'r Juddewon yn bobl, na 'r Ceremoniau hynny wedi eu cyfylltu at y Sabboth, a barhâodd yn dragywyddol gyfraith Dduw, trwy 'r hon y mae holl hiliogaeth Addaf yn rhwymedig i orphywys oddiwrth eu gorchwylion cyffredinol, mal y gallont gwbl dreulio pob feithfed dydd mewn cyhoedd anrhydedd a gwafanaeth yr vnig Dduw, eu Creawdwr, a'i Gwaredydd: eithr yn fyiwedd y pedwerydd gorch; mmyn ni chrybwyllir am yn mâth ar Ceremoni.

Y Dadleuon pennaf, yn erbyn defod y Sabboth

ydynt dii.

1. Geiriau St Paul at y Galatiaid, cadw yr ydych ddiwrnodau a misoedd, ac amseroedd, a blynyddoedd, &c. Gal. 4. 10. Eithr nid yw yr Apostol yno yn condemnio neu yn beio ar y Sabboth Moefol,yr hwn a alwn ni dydd yr Arglwydd: a'r hwn a ordeiniasai ef ei hun, yn ôl gorchymmyn Crift, yn yr Eglwysi hyang o Galatia, a Chorinth, ac a gadwasai ei hun mewn Eglwysi eraill, 1 Cor. 16. 1. ac 14. 37. yt A Act. 20. 7. eithr y mae ef yn dywedyd am ddyddi- fidd

C

bo

ne th

Sa

bla

Rh

Lan fun

gyf

Won

fion

ddy

gis y chyi

adn:

dydo

dyw

ir

o he

rhai

dibi.

gwyr

thyd

eithr

au, am amferoedd, a blynyddoedd yr Juddewon, ac am gadw y Sabboth ar y seithfed dydd yn ôl y creadigaeth, yr hyn y mae ef yn ei alw cyfgodau pethan i ddyfod, gwedi eu diddymmu yn awr trwy Grift y corph; ac yn y gyfraith hwynt a elwir Sabbothan, eithr gwedi eu gwahanredu oddiwrth y Sabboth Moefol, Col. 2.17. Levit. 23.37, 38.

2. Geiriau St Paul at y Colossiaid, fef, Am bynm na farned neb arnoch chwi am fwyd neu am daiod, nenoran dydd gwyl, nen newydd loer, nen Sabbothan, Col. 2. 16. eithr y mae'r Apoltol yn meddwl Sabbothau Ceremoniaidd yr Juddewon, megis o'r

blaen.

ab-

e a

dau

eres

cat

yn-

hau

yn:

g0-

dra

ere-

Syl-

n el

-10

won

Iltu

aith

fyn

vlion eith-

aeth

eithr

owy-

both

Ty-

lyny-

oftol

Ol,yr

a or-

n yr

vafai

SU

3. Yr hyn a scrifennodd yr vnrhyw Apostol at y Rhufeiniaid, sef, y mae un yn barnu diwrnod uwchlaw diwrned, ac arall yn barnu pob diwrned yn og y-

funch, &c. Khuf. 14.5.

Eithr nid yw St Paul yn gwneuthur dim o'r fâth gyfrit, canys nid yw y ddadi yno rhwyng yr Iddewon a'r cenedloedd, eithr rhwng y Cristianogion cryfion a'r gweiniaid, Rhu. 15. 1. Y rhai cryfin oeddynt yn cyfrif y naill ddydd vwchlaw 'r liall, megis y mae yn ymddangos wrth fod dydd wedi ei orchymmyn, a'i gadw yn yr Eglwys, ym mhob man yn adnabyddus, a pharchedig with yr enw hwn, sef dydd yr Arghwydd. Ac am hynny mae St Paul yn dywedyd yma, yr hwn sydd yn ystyried y diwrnod hwn ir Arglwydd y mae yn ei ystyried. Ystyried yr hwn, oherwydd cyfnewid feithfed dydd yr Juddewon, that Criftianogion gweinion (fel llawer heddyw) a dybient nad ydoedd angenrheidiol: felly onis myn gwyr (o achos diddymmu dydd yr Juddewon) anrhydeddu a chadw yn fanctaidd ddyda yr Arglwydd, eithr ei gyfrif fel diwrnod arall: v mae hyn (medd 4. 37. It Apostoi) yn argoel o'i gwendid hwy, a hynny oddi- I dd raid cyd-ddwyn ag efo,nes eu caffont hwy amfor ser i gael eu hathrawiaethu ym mhellach yn yr iawn. Pob dadl arall a wrthwynebo y gorchym. myn hwn nid yw ond ofer, ac ni thâl moi atteb.

Tr union fodd o gadw yn sanctaidd ddydd yr Arglwydd.

YR awrhon sancteiddiad y Sabbath sydd yn se-fyll mewn dau beth. Yn gyrtaf, yn gorphywys oddiwrth bob gwaith a gorchwyl cyffredinol, ar a berthyne i'n bywyd anianol ni.

Yn ail, yn cyffegru yr orphywyffa honno yn gwbl ollawl i masanaethu Duw, ac i arfer y moddion san-

Etaidd, y rhai a berthynant i'r bywyd y fprydol.

Am y cyntaf.

Y gweithiau, a'r gorchwylion sydd raid i ni beidio a buynt, ydynt yn gyffredin boll ddinasol a gwledig drafferthion, o'r lleiaf byd y mwyaf. Exod. 31. 12, 13. 29, 30.

I hysbyfu yn eglurach:

Ymattalier Yn gyntaf, oddiwrth holl weithredoedd ein galwedigaeth hyd yn oed medi amfer

cynhaiaf.

Yn ail, oddiwrth ddwyn beichiau, a phynnau, megis y mae 'r Carwyr: neu farchogaeth allan o ran elw neu ddifyrrwch: fe a orchymynnedd Duw eu cai yr anifeiliaid orphywys ar y dydd Sabboth, fel y torrid ymmaith oddiwrth ddyn bob achos o ymdeithio, ac o lafurio gyd a hwynt, Deut. 5. 14. Exod. 34. 21. Jer. 17. 21, 22, 27. mae Duw yn cennadu iddynt hwy lonyddwch a'r y dydd hwnnw, a'r fawl heb anghenrhaid, fydd yn dwyn en llonyddwch oddi arnynt ar ddydd yr Arglwydd, se fydd gruddfanau yr anifeiliaid lluddedig truein yn codi yn y farn ynnydd yr Arglwydd yn

cu

fyd

fio, gan

BAG

gof

gelf

Du dra

yn

ym

gal

wai

ar :

eitl

WY

glu

cle

gel

gw

one

y e

nu

fra

gy y (

Do

ai

gai

ga

me

yr

a yr

ym.

by-

W 4

wbl

1N-

ei-

le-

I.

cr

u,

V

S

eu herbyn. Rhuf. 8. 22. Un agwedd yw y rhai fydd yn treilio y rhan fwyaf or dydd hwn yn eu trwsio, au paintio au porthi eu hunain, megis fesabel,
gan wreuthur gwaith y cythraul ar ddydd Duw.

Yn drydydd, oddiwrth gadw ffeirian a marchuadoedd, yr hyn beth yn amlaf y mae Duw yn ei gospi â phlá heintus, tận, new lifeiriant aruthrol.

Yn bedwerydd, oddiwrth fyfyrio ar lyfrau, neu gelfyddyd, oddieithr ar yr Scrythyrau Sanctaidd, a Duwioldeb. Canys y mae 'n rhaid i ni geisio bed yn draferchog yn yr yspryd ar ddydd yr Arglmydd. I fed yn fyrr, y mae 'n rhaid i ti y dydd hwnnw adael ymmaith bob gorchwyl yn dy alwedigaeth, megis ci gallo yr Arglwydd wrth ei alwad ef wneuthur ei waith ef ynot. Canys ni fendithia'r Arglwydd ddim ar a ynnillir wrth orchwyl cyffredin ar y dydd hwn: eithr fe brifia megis aur Achan, yr hwn o herwydd ei gael yng-wrthwyneb gorchymmyn yr Arglwydd, a ddug felldith Dduw ar y cwbl arall a gafclesid yn gyfreithlawn. Ac os darfu i Grift fflangellu ymmaith megis lladron, y rhai oeddynt yn gwerthu ac yn prynu yn y Deml, yr hon nid oedd ond Ceremoni iw diddymmu ar fyrr: a ellir tybied y cynnwys ef y rhai hynnyi ddiangc yn ddigerydd, a fyddo yngwrthwyneb ei orchymmyn, yn prynu, ac yn gwerthu ar y Sabboth, yr hwn yw ei gyfraith dragywyddol? Crift fy 'n galw 'r cyfryw yn gyffegr-yfpeilwyr; ac hwy allant yn gyftal ledratta y Caregl oddiar Fwrdd yr Arglwydd,a dwyn oddiar Dduw y rhan fwyaf o ddydd yr Arglwydd iw dreilio, a'i fwrw heibio, yn eu trachwantau en hunain. Fe gaiff y cyfryw rai ryw ddydd weled, fod Barnedigaethau Duw yn drymmach nac y mae dynion yn meddwl eu bod.

Yn bumed, oddiwrth bob diffrinch, a digrifwch, yrhai ydynt gyfreithlawn amfer arall: Canys o-

ni ddylid gwneuthur gorchwylion cyfreithlawn ar y dydd hwn, hytrach o lawer y dylem ymgadw oddiwrth ein difyrrinch cyfreithlawn, yr hwn fydd yn dwyn ymmaith ein ferch, a'n hewyllys oddiwrth fyfyrio pethau nefol yn fwy nac yn weithred neu lafur corphorol. Efay. 58. 13. 14. Canys ni all fod i ddŷn fydd yn ymddigrifo yn yr Arglwydd, Pfal. 37. 4. Vn difyrrwch nac hyfrydwch mwy, na fancteiddio dydd yr Arglwydd. Canys a ddichon fod mw, gorfoledd i ddŷn a fyddai wedi ei euogfarnu, na chael dyfod i lŷs ei Dyw, fog i gael ei bardwn, a'i faddeuant yn seliedig? neu i vn a fyddai glwyfus anescorol, na chael dy fod at y Physygwr a allai ei iachau ef? neu i fab afradlon a fuafai yn ymborthi ar y mês gyd a'r Môch, na chael ei gynnwys i ddyfod i fwytta bara y Bywyd ar Fwrdd ei Did? neu i'r hwn o herwydd ei bechod fydd yn ofni clywed fon am farwolaeth, na chael clywed diogelwch odd:with Dduw am fywyd tragywyddol? Os wyt yn canniadhau difyrrwch i't dy hun, neu i'th was, canniadhâ hynny yn vn o'r chwe diwrnod, y rhai fydd eiddot ti, nid ar ddydd yr Arglwydd, yr hwn nid yw eiddo i ti nac iddynt hwythau. Nid oes gan hynny, vn difyrrwch corphorol iw arferu, oddieithr 'yr hyn a allo ddiddanu 'r enaid i wneuthur gwafanaeth yr Arglwydd yn fwy cyffurus.

Yn chweched, oddiwrth fwyta yn drwm, neu yfed gormodedd o wîn, neu ddiod gref, yr hyn addichon ein gwneuthur ni yn fyfrdanllyd, ac yn anghymmwys i wafanaethu Duw a'n calonnau, ac a'n

medddyliau. Eph. 5. 18. Deut. 28. 47.

Yn feithfed, oddiwrth bob fiarad am bethau bydol, yr hyn a luddias fancteiddio 'r Sabboth, yn fwy na gweithio, gan weled ei gall dyn weithio ei hun, eithr na all fiarad ond gyd a'g yn arall. Efa. 58. 12.

Yr

Yrl

WYS

phy

nog

aei

y m

alla

rha

c:n

rha

awl

odo

WY

WY

Wy:

gid

70

ifi

IO

âl

ch

gc

gy be

Sa

or

ei

ar

ch

y A y di-

yn fyfur

li

al.

od

nu, a'i

fus

ci

yeu

ed

di-

yn

n-dd

id

an

hr

a-

yli-

'n

y-

yn

ci

ſi,

Yrhwn fydd yn cadw y Sabboth yn vnig wrth orphywys, fydd yn ei gadw ef megis anifail. Canys gorphywysfa ar y dydd hwn a orchymynnwyd i Griftianogion cyn belled, ac y byddo yn gynnorthwy i fanteiddrwydd: a gwaharddwyd gwaith cyn belled ac y mae yn rhwyftr i addoliad Duw oddifewn ac oddiallan.

Os ydyw gan hynny pob arferion o ddifyrrwch, y rhai ydynt gyfraithlawn amfer arall, heb fod i w connwys ar y Sabboth; hytrach o lawer y mae pob rhai ydynt anghyfreithlawn bob amfer arall, yn ollawl yn waharddedig. Pwy yn ddi-alaeth a ddichon oddet gweled Cristianogion yn cadwd dd yr Arglwydd, megis pe baent yn cynnal digwyl ac yn arlwyo Gwledd i Bacchus, ac nid i anrhydedd yr Arglwydd fesu, fachawdwr a Phrynwr y byd? O blegid wedi eu gwasanaethant Dduw vn awr fach i ymddangos yn dêg oddiallan, y maent hwy yn treulio y darn arall o ddydd yr Arglwydd, yn eistedd i lawr ifwyta ac i yfed, ac yn cyfodi i chwaren: 1 Cor. 10.7.Exod.32.6.18.19. Yn gyntaf ymdorlwythant â bwyd a diod, ac yno porthant en trachwantan a chwaryddiaeth a dawnsiau. Yn erbyn y cyfryw halogedigaeth, y mae 'r holl Athrawon Sanctaidd, yn gyftal yr rhai hên a'r newydd, yn tyftiolaethu ac yn beio yn drachwerw: yn gymmaint a bod Augustin yn gwirio mai gwell yw aredig na dawnsio ar y dydd Sabboth. Aug. in tit. Pfal. 91.

Yr awrhon yn enw yr Hollalluog Dduw, yr hwn a orphywyfodd yn ol creu nefoedd a daiar: ac yn enw ei dragywyddol Fab Jefu, prynwr ei Eglwys, yr hwn ar fyrr a farna yr holl ddynion, yn ôl yr vfudd-dod a ddangofafont i'w orchymynnion ef: yr wyf yn erchi i ti,yr hwn wyt yn darllain y geiriau hyn, megis y byddo i ti atteb ger bron wynepryd Crist a'i holl Angelion Sanctaidd y dydd hwnnw, gyd-bwyfo, ac

ylty-

ery

hy

mi

wy

WY

hw

ni

al

hw

hy

Di

fri

a'i

lio

y

gn

m

N

ga

m

ni

ystyried, pa vn a wna dawnsio, chwareu interlud, chwareu mwm, cardiau, tabler, towlbwrdd, Bowlio, saethu, chwareu tenis, arthlygu 'r Arth, cwmpniaeth, carowsio, a'r cyfryw arferion ynsyd o Robin Hood, moris-dawnsiau, gwyl mab-sannau, chwareuon Mai, a'r cystelyb, a'i bod yn orchwylion i Dduw i roi ei fendith arnynt, ac iw cynnwys ar y dydd Sabboth, a'i nad ydynt. A chan weled na ddyld gwneuthur un weithred ar y dydd hwn, oddieithr y cyfryw a fyddo i foliannu Duw, neu'r cyfryw ac y gallom ddisgwyl bendith Dduw arni, Pa fodd y meiddi di wneuthur y pethau hynny ar y dydd bendigedig hwnnw, ar y rhai ni feiddi di erchi i Dduw ganniadhau ei fendith iw mwynhau? Clyw hyn a dy-

chryna o ienttid halogedig o'r oes halogedig!

O galon rewlyd, gwbl ddi-yftyr a gwâg o râs Duw! yr hon gan fod bob dydd o chwech, bob awr ym mhob dydd, bob munyd ym mhob awr, yn cael archwaethu trugaredd dy Dduw, yn Ghrist, heb yr hwn, bob munyd y buasit yn dislannu! Etto ni chlywi di yn dy galon ewyllys i allael treilio yr vn diwrnod hwnnw o'r wythnes, yngwafanaeth dy Feiftr, yr hwn a gadwodd ef iw addoliant a'i foliant ei hun. Rhodded dynion ar lawr yr escusion a fynnont, er mwyn ymddiffyn eu halogedigaeth; ac attebont beth bynnac a roddo 'r cythraul yn eu pennau; etto mi ddymunwn arnynt gofio, gan weled mai hên draadodiad yn yr Eglwys ydyw [Lastan.lib. 7. c.1.] Y bydd ail ddyfodiad yr Arglwydd ar ddydd yr Arglwydd, leied gorfoledd y fae iddynt gael eu goddiwes yn arferu cnawdol ddifyrrwch i ryngu bodd iddynt eu hunain, pryd y byddo eu Meistr hwy yn disgwil en cael yn ei wafanaethu ef mewn gorchwylion ac arterion ysprydol. Fe ddymunai'r adyn mwyaf halogedig y pryd hynny yn hytrach gael ei ddal ar eilinian yn gweddio yn yr Eglwys, nag megis gafr yn crychneerychneittio yn y dawns. Oni ddichon hyn eu cynhyrfu, mi ddymunwn etto ar ein rhai gwychion ammur feddivl, pan fyddont yn dawnfio ar ddydd yr Arglwydd, yngwrthwyneb gorchymyn yr Arglwydd, nad ydyat ond dawnfio ar fin y pwll; ac na wyddant pa vn gyntaf o honynt a fyrth i mewn. I'r hwn yn ôl iddynt gwympo vnwaith heb edifeirwch, ni all mawredd yn y byd eu hachub oddiwrth ddial y Duw mawr, gorchymmyn yr hwn yngwrthwyneb eu gwybodaeth a'i cydwybod, yr oeddyrt hwy mor rhyfygus yn ei drawfeddu. Oni all gan hynny orchymmyn Duw moth ddychrynu di, na gair Duw moth gynghori di, Ni ddywedaf fi ddim ond ypeth a ddywedodd St foan om blaen i, yr hwn fydd frwnt bydded frwnt etto. Dad. 22. 11.

Am yr ail.

Cyssegriad gorphywysfa'r Sabboth sydd yn sefyll, yn cyslawni tri math ar ddyledion: yn gyntaf, cyn: yn ail, ar: yn drydydd, gwedi gorchwylion cyffredin yr Eglwys.

Y dyledion i'w cyflawni cyn y gwasanaeth cyffredin,

ydynt.

ud,

-WC

m-

bin

va-

dd

hid

ry

y

nedi-

iny-

w!

el

yr

r-

۴,

n.

T

S

t

1. Noswylio mewn pryd y noson o'r blaen, megis y byddo dy gorph yn ddistinach, a'th feddwl yn gymmwysach i fancteiddio'r Sabboth drannoeth. Canys o ddisfyg y parodrwydd hwn, tydi dy hun a'th weision pan fyddoch lluddedig gan lafur a gwilio y nos o'r blaen, a fyddwch mor bendrymmion, y pryd y dylech fod yn gwasanaethu Duw, ac yn gwrando beth a ddywaid ei Yspryd ef wrth yr Eglwys o ran athrawiaeth i'ch eneidiau, Dad. 2. 3. Na byddwch yn galiael dal mo'ch pennau i fynu gan gyscu: i ddianrhydedd Duw, tramgwydd yr Eglwys, a gwradwydd i chwi eich hunain. Am hynny y mae'r Arglwydd yn gorchymmyn i ni, nid yn vnig gadw yn fanctaidd; cithr hefyd ym mlaen llaw

cofio y dydd Sabboth i'w gadw yn fanctaidd, ganbarotoi ein calonnau, a rhoi heibio bob peth a'n rwystro ni iw gadw ef yn ddydd gogoneddus i'r Arglwydd. Elay. 58. 13. Am hynny lie mae'r Arglwydd yn y gorchymynnion eraill, naill ai yn erchi gwneuthar, neu beidio a gwneuthur: y mae ef yn rhoi y ddau ar lawr in y gorchymmyn hwn, a hynny trwy Memorandum [sefe fined] hynodel. Megis pe bai Feistr yn rhoi siars a gorchymmyn i'w was am edrich ya dda ac yn fanwl at ddeg o bethau mawrion; eithr i fod yn fwy gofalus i gofio vn o'r dêg hynny yn enwedig, er mwyn amryw refymmau dyfnion: Oni ddylai was sfyddion a garai ei fe str, ddangos mwy gofal hynod am y peth hwnnw, nac am yr holl orchwylion erail?

Fel hyn yr oedd Moeses yn dyscu y bobl dros nôs i gosio 'r Sabboth: Exod. 16. 23. Ac yr oedd hi yn ddesod ac arfer fanctaidd ym mhlith ein henasiaid, pan genid y gloch osber ar y noswyl o'r baen, se a ymadawai 'r llaster wr a'i orchwyl yn y maes, a'r Cressur a'i gylfyddyd yn ei sŵth, ac aent i'r Eglwys i brydnawnol weddi i baratoi eu heneidiau; mal y gallai eu meddyliau fod yn siriolach i addoli Duw

ary dydd Sabboth,

mewn sancteiddrwydd ac anrhydedd: I Cor. 7. 5. Megis y gellych di roi dy enaid yn anrheg burach

yng-olwg Duw y borau drancoeth.

3. I godi yn blygeiniol y boreu ddydd Sabbath. Bydd ofalus gan hynny i godi yn foreuach ar y dydd hwn,nac ar y dyddiau eraill: yn g ymmaint ac y mae gwafanaeth Duw iw roi o flaen trafferthion bydol: O herwydd nad oes yn Miffr iw wafanaethu cystal a Daw; ac yn y diwedd, nid oes well cyflog yn y byd iw gael, nac am ei wafanaeth ef.

4 Pan fyddych gwedi codi, yftyria wrthit dy

hun

hun

fan

bro

led

Yn

ir!

WY

Du

am

Du

yn

do

ari

râ

dd

m

gl

Y

cy

11

ba-

tro

dd.

ny

mr,

lau

1e-

bai

e-

ri-

n-

ni-

n-

yr

ôs

n d,

a

r

S

y

n

hun ra ryw bechadur aflan wyt; ac i ba gyfryw le sanctaidd yr ydwyd yn myned i ymddargos, fef ger bron y gwir. Dduw fanet aidd, yr hwn fydd yn gweled y galon, ac yn cafau pob amhuredd a thagrith. Ymhola â thydidy hun gan hynny cyn i ti gychwyn ir Eglwys, pa bechodau trymmion a wnaethoft vr wythnos a aeth heibio; crfaddef hwynt oll o flaen Duw, ac yn ddifrifol gweddia am gael maddeuant am danyn, ac felly gwna dy gyn mod dy hun â Duw ynGhrift. Adnewydda dy addunedau i fyw yn fwy cydwybodus, a gweddia am ychwanegu y doniau a roddwyd iti, ac am roddi i ti y rhai Iydd Eithe yn enwedig gweddia am arnat ti eu heifiau. ras i wrando gair Duw yn fuddiol wrth glywaid ei ddarllen a'i bregethu, a gallael o honot dderbyn y Sacrament sanctaidd yn gyflurus (os dydd i gymmuno a fydd:) a gweddia ar i Dduw a'i Yspryd glân gynnorthwyo y pregethwr, i adrodd rhywbeth iladd dy bechod, ac i gyffuro dy enaid : Col. 4. 3. Yr hyn a elli di ei wneuthur yn y modd hyn, neu'r cyfryw.

Borenol weddi ar y dydd Sabboth.

O Arglwydd goruchaf, O Dduw tragwyddol, yr hwn sydd a'i holl weithredoedd yn ogoneddus, a'i Feddyliau yn ddyfnion : Ni ddichan bod dim well na moliannu dy enw, a datcan dy dru areddau yn y borau, ar y santtaidd a'r bendigedig ddydd Sabboth. Canys dy ewyllys a'th orchymmyn yw, i ni fanteiddio y dydd hwn yn dy foli a'th wafanaethu: ac i ddwyn ar gôf yn ddiolchgar, yn gyftal am greadigaeth y byd trwy allu dy Air, a gwaredigaeth dynawl ryw trwy farwolaeth dy Fab. I ti Arglwydd (yr wyf yn eyfaddef) y mae Mawredd, a gal-

ca

21

dy

cr

MA

10

do

do

ei

be

d)

ia

ga

nş

W

m

ir

do

fo

by

lla

dy

th

loi

ei

ne

he

di

he

W

h

 ll_j

AC

do

lu a gogoniant, a goruwchafiaeth, a harddweh : Canys y cwbl yn y nefoedd, ac yn y ddaiar sydd eiddot ti : y degrnas sydd ciddo ti Arglwydd, yr hwn hefyd a ymdderchefaist yn ben ar bob peth. Cyfoeth hefyd ac arrhydedd a ddeuant oddi wrthit ti, a thi sydd yn arglwyddiaethu ar bob peth, ac yn dy law di y mae nerth, a chadernid; yn dy law di hefyd y mae mawrhau, a rhoddi gras i bawb. Yr awrhon am hynny O fr Nuw, y moliannaf dy enw far craidd: oherwydd lle yr oeddwn i bechadur truan gwediannog dy anfodionrhwydd a'th ddigofaint cyn fynyched, er hynny o'th rad a'th ddaioni (heb ddal fulw ar fy halogedigaeth a'm gwerdid)ryngu bodd it ychwanegu y Sabboth hwn at rif fy nyddiau. Rhynged bodd it hefyd, O Dâd nefol, er mwyn haeddedigaethau fosu Grist dy Fab, (adcyfodiad gogoneddus yr hwn y mae'r holl Eglwys heddyw yn ei glodfori) faddau a gollwng dros gof, fy holl bechodau am Yn enwedig O Arglwydd, glanha camweddau. fy enaid oddiwrth y pechodau bryntion hynny, â gwaed dy bur oen gwirion di-frycheulyd, yr hwn sydd yn tynnu ymmaith bechodau y byd. A phar i'th Yfpryd fanctaidd, farwhau fwyfwy fy llygredigaethau, megis i'm adnewydder ar lun dy ddelw di,i'th wasaxaethu di mewn newydddeb buchedd a sanctei-

Imay gelli gyfaddef pa bechod o'r wythnos aeth heibio fy'n gwascu ar dy gydwybod. Joan.1.29. ddrwydd o ymarweddiad. Ac megis y, darfu i ti o'th trugaredd fynghadw i yn ddiangol hyd ddechreu ydydd bendigedig hwn: felly yr wyf yn ymadolwyn it, ei wneuthur yn ddydd cymmod rhwng fy enaid pechadurus a'th ddwywawl Fawrhydi. Dôd i mirâsi'w wneuthur yn ddydd o edifeirwch tuag attat ti, fely byddo dy ddaioni yn ei felio ef yn ddydd o faddeuant i mi: ac fel y gallwyf gofio mai cadw

Ca

ddot

efyd

fyd

dyn

mas

awnny

er-

nog

ied,

r fy

Wa-

ged

di-

dus

fo-

am

nhâ

â

da

4-

u,

2-

ei-

y,

YII

li-

1-

n-

th

'(V

ch

n

i

W

cadw yn fanctaidd y dydd hwn, yw 'r gorchymmyn ascrisennodd dy fys dy hun: Megis ei gallwn i ar y dydd hwn fyfyrio ar weithredoedd gogoneddus ein creadigaeth, a'n prynedigaeth; adyscu y moddi adnabod, ac i gadw y cwbl eraill o'th cyfreithiau, a'th orchymynnion fanctaidd. Ac yn y man, pan tyddwyf ym mhlith y gynulleidfa fanctaidd, yn ymddangos yn dy dŷ ger bron dy wyneb, i offrwm it ein boreuol aberth o foliant a gweddi; ac i wrando beth a lefara yr yspryd (ym mhregethiad dy air) wrth dy was; O na ad 1'm pechodau fefyll megis cwmmwl iattal fyngweddiau, rhag derchafu attat ti; neu i gadw yn ôl dy râd rhag descyn trwy dy air yn fynghalon. Myti a wn O Arglwydd, ac yr wyf yn crynu wrth feddylied, fod tair rhan o'r had da yn fyrthio mewn tir drwg. O na ad i'm calon i fod yn debyg irfordd fawr, yr hon trwy galedwch ac eifiau gwir ddealltwriaeth, nid yw yn derbyn mor had nes dyfod yr vn drwg a'i ddwyn ymmaith : nac yn debyg i'r tir creigiog, yr hwn fydd yn gwrando yn llawen tros amfer, eithr yn cilio cyn gynted ac y codo, na phrofedigaeth, nac erlid er mwyn dy Efengyl di : nac yn debyg i'r tir dreiniog, yr hwn gan of alon y byd a melyswedd buchedd a daga yr had megis nas gallo ddwyn ffrwyth i berffeithrwydd: Eithr yn debyg i'r tir da, y byddwyf â chalon hawddgar gydwybodus, yn gwrando dy air,ac yn ei ddeall a'i gadw, ac yn dwyn ffrwyth trwy ammynedd, yn y mejur y gwelo dy ddoethineb fod yn gynihesur er mwyn dy ogoniant di, a'm diddanwch tragwyddol innau. Agor hefyd yr wyf yn attolwg it Q Arglwydd ddrws yr ymadrodd ith wâs, yr hwn a anfonaist attom ni i agoryd ein llygaid, ac i'n troio dywyllwch i oleuni, ac o feddiant Satan at Dduw; fel y derbyniom faddenant pechodan, a chys

Matth. 13.1, &c. Luc. 8. 25'-Col.4.3. Ad.26.18.

fr.en

fran ymmysc y rhai a sancteiddwyd trwy ffydd yn Ghrift. A dyro i mi râs i ymostwng fy hunan at ei Weinidogaeth ef, yn gyftal pryd y byddo yn fynychrynu i â Barnedigaethau, a phan fyddo yn fy niddanui a'th Trugareddau di. Ac fel y byddwyf yn rhoi fyn-rhaserch arno er mwyn ei orchwyl; O blegid ei fod yn gwilio tros fy enaid, megis va a fydd raid iddo roddi cyfrif am dano i'w Ar-Dyro i mi râs i'm ymddwyn fy hun ym mhlith y gynulleidfa fanctaidd mewn gweddeidddra, a pharch, megis yn dy ŵydd di, ac yngolwg dy Angelion sanctaidd. Cadw fi rhag fyrthni a chyfcu, ac rhag holl feddyliau gwib-grwydrus, a bwriadau bydol : fancteiddia fyng-hôf megis y byddo yn gymmwys i dderbyn, ac yn hydda i gofio yr holl athrawiaethau buddiol daionus, a ddyfcir ini allan o'ch Air di. Ac fel y gallwyf trwy gynnothwy dy Yfpryd glân arferu yr addyfg ar moddion hynny, i'm hyfforddi mewn hawddfyd, am cyffuro mewn cyffudd, er mwyn gwellhau fy muchedd, a rhoi gogoniant i'th enw. A bod y dydd heddyw, yr hwn y mae dynion anuwiol halogedig yn ei dreilio yn eu difyrrwch a'i trachwantau eu hunain, i mi (megis vn oth wasanaethwyr ffyddlon) allael dirfawr ymhyfrydu yn ei gyfegru ef I'th anrhydedd a'th ogonedd di, heb wneuthur fy ffyrddfy hun,na cheisio fy emyllys fy hun,na dywedyd fyng-eiriau fy hun. Eithr gan roi heibio yn gystal

gweithredoedd pechod, a gweithredo-I Thef. 5. edd fyngalwedigaeth gyffredinol, y 12. Heb. gallwyt trwy dy râs di, glywed yn 13. fynghalon ddechreuad y Sabboth trag-17. Efa. 98. 13. wyddol, yr hwn mewn llawenydd a gor-

foledd anraethadwy a gaf fi ei gysse-Esa.66.33.

gru gyda'th Seinctiau a'th Angelion,

i th

i'd

dr

gof

doc

cod

(

neil

yng

ddia

ar c

lu f

ĉ fe

ac n

lu)

myf

igly

Air:

ath !

wrno

2.

far

tha f

maid

ec yr

diner

dewif

rigo uu a

i'th foli a'th addoli yn dy deyrnas nefol yn dragywydd. Yr holl bethau hyn yr wyf yn dragoffyngedig yn ymbil am danynt, yn enw a chyfryngdod ein Harglwydd Jesu, yn y ffurf ar weddi a ddyscodd ef i ni.

Ein Tad yr hwn wyt, &c.

ei

h-

24-

yf O

r-

m

d-

g-

r-

y-

e-

a i

f-

wy d-

m

udd

lig u-

n)

th fy

au

tal

10-

yn

g-

r-

e-

on,

th

Gwedi i ti fel hyn baratoi dy enaid dy hun o'r neilldu, os oes ofal tŷ a thylwyth i ti galw dy deulu yng-hyd, darllain bennod, a gweddia megis yn nyddian yr wythnos: Eithr cofia ddibennu yr baratoad, ar dyledion neilltuol hyn, fel y gellych di a'th Deulu fod yn yr Eglwys cyn dechreu y gweddiau. Onid êfe ddichon eich neillduol arferion fod yn rhwystr ac nid yn barotoad. A thra fyddych di (a'th teulu) mewn hollhawl barch yn myned tu ar Eglwys mysyried pob yn fel hyn wrtho ei hunan.

Pethan i'w myfyrio wrth fyned i'r Eglwys.

DY fod yn myned i lŷs yr Arglwydd, ac i lefaru wrth y Duw Mawr mewn gweddi; ac
iglywed ei Fawrhydi yn llefaru wrthit tithau yn ei
Air: ac i dderbyn ei râd a'i fendith ar dy eraid,
a'thlafur-onest, yr hyn a wnaethost yn y chwe' diwmod a aethant heibio.

2. Dywed wrthit dy hun hyd y sfordd; Fel y brefa'r hŷdd am yr afonydd dyfroedd: felly'r hiraehafy enaid am danat ti o Dduw. Sychedig yw fy
maid am Dduw, am y Duw byw: pa bryd y deuaf,
wyr ymddangofaf ger bron Duw? Canys gwell yw
diwrnod yn dy gynteddau di, na mil yn lle arall:
dewisiwn eistedd wrth y rhiniog yn nhŷ fy Nuw, o staen
rigo ym-mhebyll annuwioldeb. Am hynny minun a ddeuaf i'th dŷ di yn amlder dy drugaredd, ac

R

a addolaf tu a'th Deml sanctaidd yn dy ofn di, Pfal.

5. 7. ac 42. 1, 2. ac 84. 10.

2. Ardy fynediad i mewn i'r Eglwys dywed. mor ofnadwy yw y lle bwn ? nid oes yma onid to i Dduw, ac dymma borth y nefoedd, dian fod Duw yn y fan hon, y mae'r Arglwydd yn ddiammau gyd a'r bobl yma. Gen. 28. 16, 17. 1 Cor. 14. 25. A chan ymostwng a'th wyneb tu ar llawr wedi y delych i'th le, dywed : O Arglwydd hoffais drigfan dy dý, alle presswylfa dy ogoniant. Vn peth gan hynny addeisyfiais i gan yr Arglwydd, bynny a geisiaf, sef caffel trigo yn nhŷ'r Arghwydd boll ddyddiau fy mywyd i edrych ar brydferthwch yr Arglwydd, ac i ymofyn yn ei Deml : am hynny 'r aberthaf yn ei babell ef ebyrth gorfoledd : canaf, ie canmolaf yr Arglwydd. Clyw o Arglwydd fy llyferydd, trugarha hefyd wrthif, gwrando arnaf, pan lefwyf arnat. Daioni, a thrugaredd yn ddiau am canlynant, oll ddyddiau fy mywyd, a phresswyliaf yn bŷ'r Arglwydd yn drag ywydd. Ac fel dyma y parodrwydd ar gwilio ar ein traed yr oedd Salomon yn ei gynghori i ni ei wneuthur, cyn myned i dŷ Dduw, Pfal. 26. 8. ac 27. 4, 6. ac 23. 6. Preg. 5. I.

fy

tra

lac

yr

yn.

cad

gai

ydo

dy f

gwy !

tripy

myn

yrwy

yn ei cael c

d2.

tecft.

2.

3.

4.

ן מון

gen yn fy

Yr ail math ar ddyledion iw cyflawni ym mhlithy gynnulleidfa Sanctaidd.

PAn ddechreuo 'r gwasanaeth gad ymmaith dy neillduol fyfyriadau, a gâd i'th calon vno a'r Gweinidog, ac â'r holl Eglwys, o ran eich bod megis yn vn corph yn Ghrist, ac o herwydd bod Duw yn Dduw 'r drefn, ese a fyn wncuthur pob peth yn yr Eglwys o vn fryd ag un galon: Canys y mae gorchwylion yr Eglwys yn gyhoeddus ac yn gysfredinol. 1 Cor. 13. 12. Act. 2. 2.46, ac.4.32. Am hynny

d,

יווי

yd

A

el-

dy

n-

af,

au

ac

ei

yr

H-

at.

oll

gl-

dd

n-

Cal.

y

dy a'r

ne-

yn yn

or-

edi-

yn-

ny

ny balchder anwybodus yw i ddyn dybied fod ei weddiau neillduol ei hun yn strwythlonach na gweddiau cysfredin yr holl Eglwys. Salomon gan hynny fydd yn cynghori dyn i beidio a bod yn bryfur i draethu dim yn yr Eglwys ger bron Duw. Pre. 5.1. Gweddia gan hynny pan fyddo'r Eglwys yn gweddio, cân pan ganont hwythau, ac ym mhob gweithred o fyned ar liniau, sefyll, eistedd, a'r cyfryw drefn arferol, a Ceremoniau diniweid (er miwya gochel tramgwydd, a chadw cariad perstaith, a thystiolaeth o'th vsydd-dod) ymosod dy hun at arfer yr Eglwys, yr hon y byddych yn byw ynddi.

Tra byddo'r Pregethwr yn deongli ac egluro gair yr Arglwydd, edrych arno; canys y mae hynny yn gymmorth mawr i'th annog di i wrando, ac i'th cadw rhag fyn feddyliau crwydrus: felly yr oedd llygaid pawb oll yn y Synagog yn eraffn ar Grift tra yr ydoedd yn pregethu: ar holl bobl oedd yn glynn wrtho i wrando arno, Luc. 4. 20. Luc. 19. 48. Cofia dy fod yno megis vn o ddifcyblion Crift, i ddyfen gwybodaeth iechydwriaeth er maddenant pechodan, trwy diriondeb trngaredd ein Duw, Luc. 1.77.

Na fydd gan hynny yn yfcol Grift, megis bachgen ofer mewn yfcol Gramadeg, yr hwn er clywed yn fynych, fydd byth heb ddyfcu ei wers: ac yn myned i'r yfcol yn oefdad heb ddyfcu yn twrn da: yrwyt ti yn cashau hyn mewn bachgen, y mae Crift yn ei ffieiddio ynot tithau. Gan hynny er mwyn cael o honot fwy budd a llês wrth wrando, dyfal noda.

1. Gyd-glymiad ac eglurhâd y testyn, [neu'r tecst.]

2. Beth yw prif amcan, neu fwriad yr ysfryd glân yn y Testyn.

3. Ddosparthiad a rhannau y Testyn.

4. Yr athraviaethan; ac ym mhob athraviaeth

I

th

A

by G

fr

Sacf

nie

ei

y

na

Wy

rai

cra

NI 7

Ti .

fw

Fw

fye

me gel

ord

wel

Gri

y prawfiau, rhesymmau, a'r defnyddiau o honaw.

Y ffordd ar dull hawsaf o'r cwbl i'r bobl y so cynefin â hi iw cynnorthwyo i gosio'r bregeth: ac am hynny angenrheittiaf ei chael yn arferedig gan Figeiliaid ffyddlawn, y rhai ydynt ewyllyscar i athrawiaethu eu defaid yngwybodaeth Duw, a'i wir Grefydd.

Os bydd dosparth y Pregethwr yn rhyfanylaidd

neu yn blethedig, yno gwna dy orau ar gofio :

1. Pagyfryw bethau a ddyscaist ti, ar na wyddit

ti o'r blaen, a bydd ddiolchgar.

2. Paryw bechodau yr oedd ef yn eu bargyoeddi, o'r rhai y mae dy gydwybod yn dywedyd i ti, dy fod ti yn enog; ac am bynny rhaid i ti wellhau.

3. I barinweddau y mae ef yn amnog, y rhainid ydynt berffaith ynot ti, ac am hynny ymegnia iw har-

fers a mwy awch a diwydrwydd.

Eithr wrth wrando, bwrw fod pob ymadrodd attatti dy hun, ac fel pe bai Dduw yn dywedyd wrthit ac nid din: Efa. 2.3. Act. 10.33. ac na fydded cymmaint gennit am glywed geiriau y Pregethwr yn melus-seinio yn dy glust, ac am ymwrando a ffrwyth yr Yspryd yn gweithredu yn dy galon. Am hynny y dywedir cyn fynyched, Dad. 2. 7. yr hwn Sydd ganddo glust, gwrandawed pa beth y mae's Tsprid yn ei ddywedyd wrth yr Eglwysi. Ac Onia oedd ein calonnau ni yn llosci ynom tra'r ydoedd est yn ymddiddan â ni ar y ffordd, a thra'r ydoedd efe In agoryd ini'r Scrythyrau? Luc, 24. 32. Ac mae yr fendith wedi ei haddaw ir rhai a wrandawan y Gair fel byn, Luc. 11, 28. Dyma ein aberthu ein hunain yn gymmeradwy i Dduw. Dyma'r argot bynnottaf ar Seinctiau Crist: y nod hawsaf i adnabod defaid Crist: y sein egluraf o etholedigion Duw. Deut. 33. 3. Joan. 10. 27. Joan. 8.47. gwir waed, yr hwn fydd megis yn ein vno ni i to

yn garenydd ysprydol, yn frodyr ac yn chwaiorydd i Fab Duw. Luc. 8. 21. Dyma'r gelfyddyd orau o ddal côf i wrandawr dyfal. Pan ddarfyddo'r

blegeth :

CY-

am Fi-

ara-

Gre-

aidd

vddit

eddi.

y fod

i nid

har-

d at-

rthit dded

ethwr

ando. Am

r houn

Onid

dd efe

dd efe

mae

awant

on em

argod

digion

7. I

1. Gochel ymadel mal y naw gwahanglwy fus, nes darfod i ti dalu diolch a moliant i Dduw am dy abrawiaeth iachusol trwy weddi, a chanu Pfalm. Aphan fyddir yn adrodd y fendith, faf i fynu i dderbyn dy gyfran o honi, a gwrando hi megis pe bai Grift ei hun (Gweinidog yr hwn yw efe) yn adrodd y cyfryw wrthit : O blegit yn yr achos hon y mae 'n wir: y neb sydd yn eich gwrando chwi, sydd yn fing wrando i : Luc. 10. 16. Ac y mae 'r dydd Sabboth yn fendigedig, o herwydd i Dduw ei ofod ef i fod y diwrnod ar yr hwn, trwy enau ei Weinidogion, y bendiga ef ei bobl y rhai a wrandawant ii Air, ac a ogoneddant ei enw. Canys er nad yw y dydd Sabboth ynddo ei hun, yn fwy bendigedig na'r chwe diwrnod eraill, etto o herwydd i'r Arglwydd ei ordeinio i arferion fanctaidd vwchlaw eraill, y mae yn thagori cym mhelled ar ddyddiau eraill, ac y mae bara sysfegredig yr hwn yr ydym niyn ei dderbyn ar Fwrdd yr Arglwydd, yn rhagori ar ybara coffredinol, yr hwn yr ydym ni yn ci fwyta ar ein byrddau ein hunain.

2: Os dydd i Gymmuno a fydd, pwysa i fynu at Fwrdd yr Arglwydd, mewn gwise priodas o galon fyddlon e difeiriol, i fod yn gyfrannog o'r cyfryw

wledd fancteiddiol.

Ar pryd y byddont yn bedyddio, aros i wrando mewn holl ddifdawrwydd anrhydeddus, megis y gellych di felly: yn gyntaf, ddangos dy barch i ordeinhâd Duw: yn ail, fel y gellych yftyried yn well dy impiad dy hun ynghorph gweledig Eglwys Grift, a pha ddelw y cyflawnaitt addunedau dy gyfammod newydd: yn drydydd, megis y gellych da-

R

lu

h

lu yn ôl y dyledion yn gweddio tros y plentyn a fedyddir (megis y darfu i Griffianogion eraill yn yr wn achos trofot tithau) at i Dduw roddi iddoef y ffrwythau ysprydol o'i Fedydd, trwy ei waed a'i

Yn bedwerydd, fel y byddych yn cynnorthwyo'r Eglwys ym moliannu Duw, am iddo impio aelod

arall yn ei gorph dirgeledig.

Yn bumed, fel y gellych di wybod a fyddo effeithiau marwolaeth Crist yn lladd pechod ynot ti, ac a ydwyd ti wedi ymgyfodi i newydd-deb buchedd, trwy, rinwedd ei adeyfodiad ef: ac felly i fod yn oftyngedig o achos dy ddiffygion, ac yn ddiolchgar am ei râd ef.

Yn chweched, i ddangos dy fod dy hunan yn wr rhydd o ddinafyddiaeth Grift; ac yn gallael rhoi dy laferydd a'th gyfundeb i ethol erail ir gymdei-

thas fanctaidd honno.

a. Osbydd yno vn gascl i'r tlawd, dod dy elufen yn rhwydd, ac yn ddirwgnach, megis y bendithiodd Duw dy allu, i Cor. 9.5,6,7.

A hynam y dyledion fyddi'w cyflawni yn y gyn-

mulleidfa fanctaidd.

Tr awrhon am y trydydd mâth ar ddyledion yn ôl dyfod o'r gynulleidfa sanctaidd.

Rth ddychwelyd tu ag adref, neu wedi yr elych i'th tŷ, myfyria ychydig ar y pethau a glywaist. Ac megis yr anifail glân yr hwn fydd yn enoi ei gil, Levit. 11. 3. felly rhaid i tithau ddwyn i'th côf draehefn, yr hyn a glywaist ti yn yr Eglwys: Ac yno gan fyned i lawr ar dy liniau, trô'r ewbl yn weddi, gan attolygu i Dduw roddi y cŷfryw fendith ar y pethau a glywaist, fel y byddont yn gyfarwyddyd i'th fywyd, ac yn ddiddanwch i'th enaid

fe-

yr f v

lod

ei-

dd,

yn gar

wr hoi

ei-

lu-

hi-

m

1

yr

au dd

W-

gl-

'n

ŷ-

th

d

enaid: Pfal. 119.11. 1. Canys nes i'r Gair fal hynfod wedi ei wneuthur yn eiddôm ni, ac me is yn guddiedig yn ein calonnau, yr ydym mewn rerigl thag i Satan ei ledratta ef ymmaith, ac na chaffem nina budd na llês oddiwrtho. A phan fyddych yn myned i'th ciniaw yn y môdd dioichgar anrhydeddus á adroddwyd o'r blaen, cofia yn ol dy aliu fod gydâ thi vn neu ychwaneg o dlodion Criftiano, awl yn derbyn gennit ymborth i'w coluddion newynog: Gan wneuthur ar ôl 766 yr hwn fydd yn mynegi na fwytaodd ef erioed moi fwyd yn unig, heb fod yr mddifad, a'r tlawd yn bwyta o honaw, Joh 31.17, 18. Dyna orchymmyn Critt ein Hargiwydd. Lmc. 14. 13. Neu o'r hyn lleiaf danfon beth o'th ciniaw i'r tlawd yr hwn fydd yn gorwedd yn glaf yn vn o'r bythod o'r tu ôl, heb ddim llyniaeth yn ei feddiant. O blegid hyn a ddwg fendith ar dy holl lafur a'th weithredon, ac a wnaiff mwy o orfoledd i'th enaid tiryw ddydd,nag y mae yr awrhon yn ei wneuthur o lês cysturol iw gorph ef, y pryd y byddo Crist yn dywedyd wrthit: Mat. 25. 35. 40. O fendigedig blentyn i Dduw, bum newynog a thi a roddaift i mi fwyd: bu arnaf syched a thi roddaist i mi ddiod, &c. In gymmaint ai wneuthur i on o'r rhai hyn fy mrodyr lleiaf, i mi y gwnaethost : sef yr hyn a wnaethost erfymwyni, yrwyf yn ei gymmeryd un agwedd a pha gwnaethit i mi fy hun medd yr Arglwydd fesu.

Pan ddarfyddo ciniaw, a moliannu 'r Arglwydd, galw dy deuleu ynghyd, hola â hwynt pa beth a ddyfcafant yn y bregeth: canmola y rhai fydd yn gwneuthur yn dda ac na ddigalonna mor rhai fydd a'i côf, neu a'i dealltwriaeth yn wannach,eithr yn hytrach hyffordda hwynt; canys fe ddichon eu hewyllys a'i meddyliau fod yn gyffal a'r lleill. Trô at y tyffiolaethau Scrythurol yr oedd y pregethwr yn eu hadrodd, ac argrapha y pethau da hynny ar eu coffadwri

R 4

aethau

aethau hwynt drachefn yn ddwysach, Dent. 6-7,20, 21. Yno cân Pfalm, neu ychwaneg. Osbydd yr amfer yn cynnwys di eili eu haddyscu, ai holi mewn rhyw fannau o'i Catechism, gan gydfynnied pob dosparth ag athrawiaeth yr Scrythur sanctaidd. Hyn a chwanega ein gwybodaeth ni, ac a flaen-llymma ein costadwriaeth: gan weled beunydd mai y rhai fydd fynychaf arferol ym mhob celfyddyd, sydd swyaf hyfedr, ac odiaethol: Eithr er dim cosia drefnu yr arferion neillduol hyn megis y gellych di fod yn y gosber gyd â rhai cyntaf, lle y mae yn rhaid i ti dy ymddwyn dy hun yn yr vnrhyw anrhydedd, a duwiol-fryd ac a adroddwyd i ti yn y Foreuol Orchwylwaith fanctaidd.

Ar ol prydnawnol weddi ac ar dy-Swpper ymddwg dy hun yn yr vnrhyw fanctaidd a chrefyddol ymarfer ac a draddodwyd o'r blaen. Ac naill a'i o flaen, ai ar ôl Swpper, os bydd yr amfer ar y flwyddyn a'r

tymor yn gwafanaethu:

1. Rhodia i'r cauau a myfyrria ar weithredoedd Duw: Canys ym mhob creadur y gelli di ddarllain megis mewn llyfr agored, ddoethineb, gallu, rhagluniaeth, a daioni yr holl-Alluog Dduw. Ac fel na ddichon neb wneuthur yr holl bethau hyn mewn amryw ddull, rhinwedd, glendid, bywyd, cynnyrfiad, cynnedfau, oddiethr ein Duw ni yn vnig. [Prafentem narrat qualibet berba Denm. Yn y maes mae pob llyfieuyn Yn danges fod nerth Duw gyferbyn.] Pfal. 8.1. 2. Rhuf. 1.19, 20.

2. Yftyria mor rafufawl yw efe, yr hwn a wnaeth

yr holl bethau hyn i'ngwafanaethu ni.

5. Bydded hyn yn achos i'th annog, a'th cynhyrfu di ac eraill i ryfeddu, ac i anrhydeddu ei allu, ei ddoethineb, a'i ddaioni, ac i feddwl y fâth drueiniaid anniolchgar ydym ni, oddieithr i ni mewn oll yfydd-dod ei wasanaethu a'i addoli ef.

4. Os

rha

thu

gWI

boe

gis

me

hw

tan li I

bot

hor

yo

gae

get

div

Vn

Jan

ni,

rol

dd

10

hoe

ani

nei

yrı

7.

4.Os bydd vn cymmydog yn glâf, neu mewn nebryw orthrymder, dôs i ymweled ag ef: O bydd rhai gwedi ymrafaelio, gwna di dy orau ar wneuthur vndeb rhyngddynt, fag. 5. 14.

I ddiweddu, tri math ar weithredoedd a ellir eu

gwneuthur yn gyfreithlawn ar y dydd Sabboth.

1. Gweithredoedd Duwioldeb, y rhai fydd, naill ai yn vuion yn perthynu at wafanaeth Duw, er eu bod i'w gwneuthur trwy lafur corphorol; megis tan y gyfraith, yr oedd yr offeiriadau yn cymmeryd poen i ladd ac i baratoi yr aberthan, ai llosci hwynt ar yr allor. Mat. 12.5. A Christianogion tan yr Efengyl pan ymdeithiont i bell fannau i addoli Duw, eithr nid yw hyn ond taith diwrnod Sabboth. Act. 1. 12. Megis y gwnaeth y Sunamites, yr hon a drafaeliodd oddicartref i wrando gwr Duw ar y dydd Sabboth, am nad oedd iddi ddim addysc iw gael yn agos at ei thrigfa, 2 Bren. 4. 22, 23. Ar Pregethwr er ei fod yn poeni ar chwys ar ei dalcen ac yn blino ei gorph, etto nid yw yn gwneuthur ond gwaith diwrnod Sabboth. Canys y diwedd fanctaidd fydd yn sancteiddio y weithred, megis yr oedd y Deml yn Santteiddio graur, a'r allor yr offrwm a roddid arni, Mat. 23. 17, 19. Neu y cyfryw lafur corphorol trwy 'r hwn yr ymgynnulia pobl Dduw ynghyd, iw addoli ef: Megis canu yr vdcyrn tan y ddeddf, neu ganu y clych tan yr Efengyl, Num. 10. 2,3.

2. Gweithredoedd cariad perffaith, megis achub hoedl dŷn, neu anifail, porthi, rhoi dwfr, neu drin anifeiliad: gwneuthur arlwy gweddaidd o fwyd neu ddiod, i faethu ein cyrph ein hunain, ac i lonni yrtlawd; ymweled a'r clâf, gwneuthur cafcliadau ir tlawd a'r cyfryw bethau, Marc. 3. 4, 5. Mat. 12.

1.13.

n

b

'n

na

ai

ld

ia

di id

d,

ol

g

r-

ai

r

ld

in

1-

el

vn

r-

€-

es r-

th

r-

ei

1-

llc

05

3. Gweithredoedd anghenrhaid, nid escusol, eithr

202

12

dâ

Soft

AC

dd

di,

gai

tia

ml

mo

ma

fy

yn

yd

14

had

dd

lly

nai

da

fa

yn

ert

fre

dd

pec

het dw

fwi

fer dy

on!

y cyfryw fydd raid eu gwneuthur yn bresennol, ac ni ellid moi gwneuthur o'r blaen, neu eu hoedi hyd amfer arall. Megis gwrthfefyll rhuthr gelynnion, neu yspail lladron, diffoddi tan trychinebus, ac i Phyfygwyr attal neu ollwng gwaed, neu iachau vnthyw ddolur heintus Marwol arall : Ac i Fydwra. gedd gynnorthwyo gwraig wrth escor : Mordwywyr allant drin eu gwaith : Milwyr a gwilwyr o cynnygir gofod arnynt allant ymladd: cennadau a allant farchogaeth er mw n daioni cyffredinol, a'r cyffe-Yn y cyfryw achofion a hyn y geill dŷn weithio yn gyfreithiawn: Ie a phryd y gelwir hwynt, hwy a aliant ar y fath achofion a hyn fyned allan o'r Eglwys, ac oddiar arferion sandaidd Gair Duwa'i Sacramentau: eithr ymddarparant bob amfer ifod yn ddarostyngedig, o ran i'r cyfryw achosion ddigwyddo ar y diwrnod hwnnw a'r amfer; ac ma chymmerant ddim arian am eu poen, oddieithr am eu cyffyriau, a hynny yn ofn yr Arglwydd trwy wneuthur cydwybod o'i orchymmyn ef.

Pan fyddo amfer gorphywys yn nefau, tyn o'r neilldu i ryw fangre gyfleus: a chan yftyried na ddichon vn dŷn byw mewn cyflwr llygredigol, fan-teiddio y Sabboth yn y modd yfprydol y dylai, eithr ei fod yn ei drofeddu ac yn ei dorri mewn amryw foddau, fef yn ei feddyliau, geiriau, a gweithredoedd; erfyn yn oftyngedig faddeuant am dy wendid a'th ddiffygion, a gwna dy vndeb dy hun â Duw, fel hyn, neu a'r cyfryw aberth brydnaw-

nol.

Prydnawnol weddi neilltuol ar ddydd yr Arglwydd.

Esa. 6.3. O Santt, Santt, Santt, Arglwydd Dduw 'r Sabbot's. Cynnwys i mier

, ac

hyd

ion,

ac i

vn-

ora-

wyr

my-

lant

ffe-

wei-

ynt,

101

y a'i

nfer

fion

c na

am

rwy

O'T

na.

an-

lai,

m-

th-

dy

n â

aw-

rdd

nad

nad wyf ond Umch a lludw lefaru wrth dy Fawrhydi tra-gogoneddus. Mi awn dy fod ti yn dân ysfol, yr wyf yn cydnabod nad wyf fi ond fel softwedi gwywo. y mae fy mhechodau o'th flaen di, ac y mae Satan yn sefyll ar fy llaw ddehau i'm cybuado i am danynt. Nid wyf yn dyfod i'm hefcufodi, eithr i'm barnu fy hun yn euog o'r holl farnedi. gaethau, yr hyn a allai dy gyfiawnder di yn dra-chyhawn roddi yn gosp arnaf fi bechadur truan, am ty mhechodau am hanwireddau. Eu rhif hwynt fydd mor aneirif, eu naturiaeth sydd mor ofidus, fel y maent yn peri i mi ymddangos yn wael yn fyngolwg fyhun, pa faint mwy ffiaidd yn dy olwg di? Yr wyf yn cyffessu eu bod hwy yn fyngwneuthur i cyn belled oddiwrth fod yn deilwng i'm galw yn Fabi ti; onid ydwyf ollawl yn anheilwng i gael enw o fod yn mafanaethydd gwaelaf itti, A pha telit ti i mi yn ôl fy haeddedigaeth, fe ddylai y ddaiar (megis yn flin o ddwyn y fath fauch pechadurus) agori ei fafn am llyngcu megis vn o dylwyth Dathan, i bwll diwaelod Canys gan na ddarfu i ti arbed y canghennau naturiol, sef yr Angelion gogoneddus eu godidawgrwydd, eithr eu hergydio hwynt allan o'th trigla nefol, i boenau y tywyllwch vffernol, i'w cyftuddio yn dragywydd, pryd na phechafent ond unwaith yn erbyn dy Fawrhydi; ac a aethwladaist ein hanasiaid contaf allan o beradwys am drofeddu vn o'th gyfreithiau; och fi, pa ddial a ddylwn i ei ddifgwyl, yr hwn ni throfeddais mewn vn pechod yn vnig, eithr pentyrrais bechod ar bechod. hebddim gwir edifeirwch, gan yfed anwiredd fel dwfr, a bwrw i mewn bob amfer, heb swrw dim budreddi allan vn am-Gen. 18.27. fer: A chwedi trofeddu nid vn, eithr Heb. 12,29. dy holl gyfreithiau a'th orchymynni-70621.18. on fanctaidd. Ie y dydd prefennol,

dau

yn

yo.

dd far

nu fer

we

th

yn

ti

OI ea

ch

d

a

lo

0

n A

f

P

a

r

yr hwn a orchymynnaist i mi yn ddyfal ei gadw yn fanctaidd i'th foli a'th addoli, ni ddarfu i mi moi gadw, ai gynnal mor grefyddol, na pharatoi fy enaid yn y fath fancteiddrwydd a diweirdeb calon ac oedd gymwys i gyfarfod dy Fawrhydi bendigedig ynghynnulleidfa fanctaidd dy Seinctiau. Ni ddarfu i mi mor ddyfal wrando, a dal fulw ar bregethiad dy air, ac ar gyfrannu dy Sacramentau, â'r cyfryw oftyngeiddrwydd, a pharch crefyddol, fel y dylafwn Canys er bod fynghorph yn bresennol wrth wneuthur yr arferion sanctaidd hynny, etto o Arglwydd fe ddarfu i lawer o fyrthni fyngoddiwes : ac er fy mod yn effro, yr oedd fy meddwl yngwibio yma a thraw, yn llawn o wagedd a meddyliau bydol, fel yr oedd fy enaid megis yn abfennol, ac heb fod yn yr Eglwys. Ni ddarfu i mi (fel y dylaswn) fyfyrio wrthif fy hunan, na fon, na chrybwyll wrth fy nheulu, am yr addyfe dda a glyfwn, ac a dderbyniaswn ni allan o'th Air sanctaidd, gan dywenidog ffyddlawn. O herwydd hynny, fe ddarfu i Satan ledratta y rhan fwyaf o'r athrawiaethau hynny allan o'm calon, a minnau greadur truan a'i gollyngais tros gof, megis pe buaswn erioed heb eu clywed Ac nid yw fy nhylwyth yn myned rhagddynt mewn gwybodaeth, a sancteiddrwydd fel y dylent. Acer i mi wybod lle mae llawer o'm brodyr tlodion yn byw mewn eisiau, a rhai mewn dolur yn ddi-gynnorthwy: etto ni chofiais i synnied ar y naill am

Tmay gelli gyfaddef pa fai bynn::c a
wnaethost y dwthwn hwnnw, ac
â dwys ochenaid
dywedyd.

helusenau, ac a'r y lleill am cyssiurau: eithr ymwledda fy hun,
a phorthi fy nhrachwantau. Mi
dreiliais y rhan swyaf o'r diwrnod, mewn siarad ofer, chwaryddiaeth ddiles, ac arferion coeglyd. Ie Arglwydd fe ddarfu, &c. Ac am yr holl bechodau

W YE

moi

fy e-

n ac

gedig

larfu

chiad

fryw

fwn.

neu-

ydd

r fy

aa a

, fel

yrio

fy rby-

WC.

atan

gais

ved. ewn

cer

yn-

201

cj-

iun, Mi

WI-

ry-

:0C-

21-

ho-

lau

dau hyn, y mae fynghydwybod yn llefain fy mod yn euog; dy gyfraith yn fyngondemnio; ac yr wyf ynsefyll tan dy law i dderbyn y farn, a'r felldith ddyledus am dorri yn ewyllyfcar y fath orchymmyn fanctaidd. Eithr beth er fy mod gwedi fy euog-farnu wrth dy gyfraith? Etto Arglwydd y mae dy Efengyl i'm sicrhau fod dy drugaredd vwchlaw dy boll weithredoedd: a bod dy ras yn myned tu hwnt i'r gyfraith, a bod dy ddaioni yn hoffi aros i lywodraethu, lle yr oedd pechodau yn amlhau. Gan hynny yn amlder dy drugareddau, ac yn haeddedigaethan feln Grift, fy Iachawdwr, yr wyf yn attolwg i ti O Arglwydd (yr hwn nid wyt yn diyftyru calon orthrymedig, nac yn deisysu marwolaeth pechadur ediferiol) faddau, a gollwng tros gôf, fy holl bechodau am beiau y dydd hwn, a phob dydd o'm bywyd; a rhyddhau fy enaid oddiwrth y farn a'r felldith fydd ddyledus i mi am danynt. Ty di yr hwn a gyfiawnheuaist y Publican drylliedig eigalon am chwe gair o gyfles, ac a dderbynniaist y Mab afradlon, (wedi darfod iddo ddifa ei holl gynhysgaeth o'th râd ti) i'th ffafr drachefn, ar ei edifeirwch : maddeu fy mhechodau i minnau vn agwedd, O Arglwydd, ac na chynnwys i mi fod yn golledig am fy anwireddau. Oh arbed fi, a derbyn fi i'th drugaredd drachefn. A wrthodi di fi o Arglwydd yr hwn wyt yn derbyn yr holl Bublicanod, Puteinaid, a phechaduriaid, ar a edifarhao ac a erfynnio nawdd ar dy law di? A'i fi yn vnig a geuir ac a drosclwyddic allan oddiwrth dy drugaredd? Bydded ym mhell oddi-Rhu. 5.20. wrthif fi dybied hynny, Canys yr E7e.33.11. vn Duw 'r drugaredd ydwyt i mi Luc. 15.13. ac a fuost iddynt hwythau, a'th Mat. 21. 31,32. trugareddau byth mi phallant. Gal. 3. 22.

Am hynny na thâl i mi yn ol fy

haeddiant, eithr yn ôl dy dramawr drugaredd di. Na ddangos mo'th cyfiawnder tôst yn fy erbyn i bechadur : eithr ymarfer a'th hir ymaros i gyd-ddwyn â myfi greadur truan o'th eiddaw di. Nid oes gennif ddim i'w anrhegu i ti, yn iawn trofof, ond yn vnig yr archellion gwaedlyd, y chwerw angau, a'r dioddefaint, yr hyn addarfu i'th Fab bendigedig, fy Iachawdwr vnig ei oddef trosof. Efe (yn yr hwn yn vnig i'th fodlonir) yr wyf yn ei gyflwyno i ti tros fy holl bechodau, yn y rhai i'th anfodlonir. Efe fynghyfryngwr, erfynniad gwaed yr hwn syddyn dywedyd pethau gwell na'r eiddo Abel, ni ddichon dy drugaredd byth moi necau. Goleua fy nealltwriaeth, a sancteiddia fynghalon, a'th Yspryd glán, fel y dêl i'm cof yr holl athrawiaeth, a'r pethau daionus a ddyfcwyd i mi allan o'th air fanctaidd, megis y gallw f gofio dy orchymynnion i'w cadw, dy farnedigaethau i'w gochelyd, a'th addewidion hyfryd i roi fy hyder am goglyd arnynt, yn amser trallod a thrueni. Ac yr awrhon O Argiwydd yr wyf yn fy ymroi fy hun i'th ewyllys trabendigedig, oh derbyn fi i'th serch a'th ffafr, a dena fi felly trwy dy rad attad dy hun, megis y gallwyf fod yn eiddoti, yn gystal trwy ferch a thebygoliaeth, a thrwy alwedigaeth a chreadigaeth. A dôd i mi râd felly i gadw yn fanctaidd dy Sabbothau yn y bywyd hwn, fel y gallwyf (pan ddiweddo y bywyd hwn) gadw yn anrhydeddus y Sabboth tragwyddol o foliant a gorfoledd, ym mhlith dy Seinctiau a'th Angelion, i glodfori dy enw bendigedig, yn dy deyrnas nefol yn dragywydd. Amen. Heb.12.24.

Ac yno gan alw dy deulu ynghyd; gorphen y Sabboth â'r myfyriadau, ac â'r gweddiau a bennodwyd o'r blaen i'r teulu. Ac fe rydd yr Arglwydd y nos honno i ti hûn felysach ac esmwythach

nac

mac

chw

2

RIOI

gal

dig

Ac

hyr

CYI

fwy

me

my

ym

Chi

fyd

che

nac amifer arall, ac a lwydda yn well i ti dy holl orchwylion a'th amcanion yn yr wythnos yn ôl hynny.

Hydyn hyn am y gyffredin ymarfer o Dduwioldeb, yn gystal yn neilltuol, ac yn gyhoeddus.

Tma y canlyn yr ymarfer anghyffredin ac anaml o Dduwioldeb, trwy 'r hyn y gogoneddir Duw yn ein bywyd.

R arfer anghyffredin ar Dduwioldeb fydd yn fefyll, naill ai yn ymprydio, ai yn gweuthur gwleddau.

1. Am arfer o Dduwioldeb yn ymprydio.

Y mae amryw fath ar ymprydio: yn gyntaf ymprydio o anfodd, naill a'i pryd na byddo gan ddynion ddim iw fwyta, megis yn y newyn yn Samaria: Bren. 6. 25. neu pan fo llyniaeth ganddynt, ac nis gallant ei fwyta gan glefyd neu gystudd, megis y digwyddodd i'r rhai oedd gyd a St Paul yn y llong. Act. 27. 33. Newyn yn hytrach nac ympryd yw hynny.

2. Yn ail, ympryd naturiol, yr hwn yr ydym niyn ei gadw o ran phyfygwriaeth, neu iechyd i'n

cyrph.

Và

a-

uif

ig fy

ti

n

d

V

n

-

a

f

3. Yn drydydd, ympryd dinafol, yr hwn y mae y fwyddog yn ei ofod o ran gwell cynhaliaeth i'r wlad; megis i arfer pyfcod yn gyftal a chig, fel y gallo fod

mwy llawnder o'r ddau.

4. Yn bedwerydd, ympryd rhyfeddol, megis ympryd Moefes ac Elias, yr arwyddion, ac un Christ, y sylwedd, dros ddeugain nhiwrnod: Hwn sydd yn hytrach iw ryfeddu nac i'w wneuthur drachefn.

i A

me

dy

cha

ag :

yn

cof.

wri

cna

clef

gau

llan

ym

edit

orch

pryc

yr h

a'i a

pryc

y da

Ymp

eth i

yr o

peri

Daw

of Yn bumed, ympryd beunyddiol, pan fyddo dŷn yn ofalus i arfer o ymborthi ar greaduriad Duw yn gymmedrol, megis na byddo hynny yn ei wneuthur yn drymmach, eithr yn fwy hyfforddus i wafanaethu Duw, ac i wneuthur y pethau a berthyn iw alwedigaeth. Hwn yn enwedig a ddylai Weinidogion y gair a Barnwyr ei gadw yn ddyfal. 1 Tim. 3.3. Dihar. 31.4, 5.

6. Yn chweched, ympryd duwiol neu grefyddol, yr hwn y mae dŷn yn ei gadw yn ewyllyfcar, i wneuthur ei gorph a'i enaid yn gymhefurach ac yn fwy awchus i weddio at Dduw, o ran rhyw achos hynod. Ac am yr ympryd hwn yn unig i'r adroddwn.

Ympryd Duwiel fydd oddau fâth, naill a'i neill-

tuol, a'i cyhoedd.

1. Am ympryd neilltuol.

MEgis y gallom ni yn vnion gyflawni ympryd neilltuol, y mae i ni bedwar peth iw yftyried; yn gyntaf, yr Awdr; yn ail, yr amfer a'r achos; yn drydydd, y modd: yn bedwerydd, y diben, sef i ba ddefnydd y mae ympryd neillduol.

1. Am yr Awdur.

Y cyntaf a ordeiniodd ac a drefnodd ympryd, oedd Dduw ei hun ym mharadwys: a'r gyfraith gyntaf ar a wnaeth Duw ydoedd hi, sef gorchymmyn i Adda ymgadw oddiwrth y sfrwyth gwaharddedig. Ni adroddai, ac ni scrifennai Dduw ei gyfraith heb ympryd, ac yn ei gyfraith y mae ef yn gorchymmyn iw holl bobl ymprydio: felly y mae ein Jachawdwr Christ yn athrawiaethu ei holl ddiscyblion yntau tan y Testament newydd un agwedd. Math. 6. 17. Ymprydio yn dduwiol ydyw'r modd nessaf a bair i ddŷn ymddangos yn debyg

i Angelion, a gwnenthur wyllys Duw ar y ddaiar, megis y gwneir yn y nefoedd. Je y mae natur megis yn dyscu i ddŷn y ddlêd hon, gan roddi iddo safn bychan, a gwddf cyfyngach: o ran fe fodlonir natur ag ychydig, a grâs â llai. Ac nid yw natur a grâs yn cyttuno yn well mewn yn weithred nac yn ymarfer o ympryd duwiol: canys y mae yn cryfhau y côf, yn goleuo y meddwl, yn llewyrchu y dealltwriaeth, yn ffrwyno trachwantau, yn marwhau y cnawd, yn ymddiffyn diweirdeb, yn achub rhag clefyd, yn cynnal yr iechyd, yn gwaredu rhag drygau, ac yn peri pob mâth ar fendithion.

Torri'r ympryd hwn a wnaeth i'r Sarph gael y llaw'n vchaf ar Adda gyntaf, oni chollodd ef ei le

ym mharadwys:

do

ad

ci

us

T-

ei-

m,

ol.

n-

d.

11-

ri-

er

ld,

11-

d,

ith

m-

r-

ei

ef

y

9-

W

yg

Quam din jejunavit Adam in Paradiso suit, com-

Tra 'r ymprydiodd yr hên Adda Ymheradwys 'r oedd ei drigfa, Ond pan aeth i fwyta i'r berllan Tros y drws y bwriwyd allan.

Eithr wrth gadw ympryd y darfu i'r Ail Adda orchfygu 'r Sarph a'n hadferu ni i'r nefoedd. Ympryd oedd yn cuddio Noah yn ddiogel yn yr Arch, yr hwn y darfu i anghymmedroldeb ei anghuddio, a'i ado yn noeth lŷmyn yn y winllan. Trwy ympryd y darfu i Lot ddiffoddi fflam Sodom, yr hwn ydarfu i feddwdod ei ddeifio à than ymloscach. Ympryd crefyddol, ac ymddiddan â Duw, a wnaeth i wyneb Moeses ddiscleirio o flaen dynion; pryd yr oedd bwyta ac yfed yn ddelw-addolaidd, yn peri i'r Israeliaid ymddangos yn ffiaidd yngolwg Duw. Dyma'r peth a gippiodd Elias yn ei gerbyd S

Angelaidd i'r nefoedd, pryd yr oedd Ahab drach wantus wedi ei drosi mewn cerbyd gwaedlyd i nffern. Dyma'r peth a barodd i Herod gredu y byddai foan fedyddiwr fyw yn ôl marwolaeth trwy adcyfodiad bendigedig; pryd ar ôl bywyd anghymmedrol, aid allai ef addo iddo ei hun ddim, ond dinistr ac angau tragywyddol. O Ddnwiol ordeinhâd gas dduwiol Andur!

2. Am yr amser.

Nid yw'r Scrythur fanctaidd yn pennodi un am. fer i ymprydio tan y Testament newydd; eithr gadael i Griftianogion yn ei dewis eu hunein, ymprydio pan fyddo achos. Rhuf. 14. 3. I Cor. 7.5. Math. 9. 15. Megis pan ddelo dyn yn ymbiliwr taer a goftyngedig at Dduw, am gael maddeuant am ryw bechod gorthrwm; neu o ran ymgadw oddiwrth ryw bechod, i'r hwn y mae dŷn yn gwybod fol Satan yn ei ddenu: neu er mwyn cael meddiannu rhyw fendith hynodol, yr hon fydd diffygiol iddo: neu i droi hcibio ryw farn, yr hon y mae dŷn yn ei ofni, neu fydd wedi digwyddo yn barod iddo el neu eraill: neu yn ddiweddaf i oftwng ei gorphat ei yspryd, megis y gallo ef yn fwy cyssurus dywalt allan ei enaid ger bron Duw mewn gweddi. achofion hyn y geill dŷn ymprydio diwrnod neu yn hwy, megis y byddo'r achos yn gofyn, a thymer ei gorph, ac angenrheidiau eraill yn rhoi cennad. Len 23. 32. Esth. 4. 16.

3. Am y modd i arfer ympryd neillduol.

Yr union fodd i gyflawni ympryd neillduol, fydd yn fefyll mewn gweithredoedd oddiallan, a gweithredoedd oddifewn.

Y gweithredoedd oddiallan ydynt, dirwest, neu ymgadw tros yr amser yr ymprydiom: yn gyntaf, oddiwrth thur Levi dwyr

wrth
cynn
1. F
heily
bywy

gyfti dilyr gis y ein h

beri llo e yîpr meg

hwn gady angh

reple Be

AYY

ad g rhain bio e gofty ich-

70-

odi-

rol,

20

gan

17/1-

ga-

m-

.5.

aer

am

di-

fod

nu

lo:

yn

ef

at

allt

yr yn

ei

er.

dd

16-

leu

af,

rth

oddiwrth bob trafferth a gorchwyl bydol, gan wneu-thur y dydd ympryd, megis yn ddydd Sabbath, Levit. 23.28. Canys y mae masnach sydol yn dwyn ymmaith ein meddyliau oddiwrth santtaidd addoliad.

Ynail; oddiwrth bob mâth ar ymborth, ie oddiwith fara a dwfr, cyn belled ac y byddo iechyd yn cynnwys: 2 Sam. 3. 35. Ezra. 10. 6. Act. 9. 9. 1. Fel y byddom felly yn cydnabod ein anheilyngdod ein hunain, megis na haeddem na'n bywyd na'r moddion o'i gynhaliaeth. 2. Megis trwy giftuddio y corph y gallo'r enaid, (yr hwn fydd yn dilyn ei naws ef) fod yn fwy goftyngedig. gis y byddom ni felly yn dial yn dduwiol arnom einhunain, am gamarferu ein rhydd-did yn arfer o greaduriad Duw, 2 Cor. 7. 11. 4. Megis wrth befi i'n cyrph newynu o eifiau daiarol bethau, y gallo ein eneidiau ddyscu newynu ac hiraethu am ysprydol a nefol borthiant. 5. I beri i ni feddwl, mai megis yr ydym ni yn ymgadw oddiwrth fwyd, yr hwn fydd gyfreithlawn, y dylem ni yn hytrach ymgadw oddiwrth bechod, yr hwn fydd yn ollawl yn anghyfreithlawn.

Quid prodest vacare corpus ab escis, & animum replere peccatis. Aug. de Temp.

Beth a dâl i'r corphyn fwrth Ymgadw oddiwrth ei lyniaeth, A gado 'r enaid bach i fod Yn llawn o bechod diffaeth.

Yn drydydd oddiwrth bob gwisc drwyadl a dillad gwychion: Canys megis y mae camarfer o'r thain yn ein chwyddo ni â balchder, felly bwrw heibio eu harfer cyfreithlawn sydd yn tystiolaethu ein gostyngeiddrwydd, Exod. 33. 5. 6. Hest. 4. 1, 2.

S 2

Ac i'r defnydd hwn yr arferent yn yr hên amfer (yn onwedig mewn ymprydiau cyhoeddus)o wisco sachliain, neu ryw wisc falw-fras arail, Jonah 3. 5.6. vniawnder yr hyn beth fy'n parhau etto; yn enwedig mewn ymprydiau cyffredinol : o ran dyfod ar y pryd hwnnw i'r gynnulleidfa â cholerau gwedieu dyfal startsio, a gwallt gwedi ei grychu â haiarngofod, ac â gwisc brydferth, gwedi ei addurno â llyssiau ac â pher arogl, fydd yn arwyddoccau enaid nid yw na goftyngedig ger bron Duw, nac erioed w adnabodus a'r vnion arfer o'r cyfryw orchwyl fanctaidd.

Yn bedwerydd, oddiwrth gyflawn fefur o gynefin gwic. Fel y gellych di y fforda honno hefyd oftwng dy gorph: ac megis y gallo dy enaid wilio a gweddin, i fod yn barod erbyn dyfodiad Crist. 2 Sam. 12.16. foel 1. 13. Heft. 4. 3. Ac o thorri di yn fynych at dy gwsc, o ran budd bydol neu ddifyrwch, pa faint mwy y dylit ti wneuthur hynny o ran gwafanaeth i Dduw? Ac o darfu i Ahab er tebygu ir duwiol, ya ei ympryd orwedd mewn fachliain, i dorri eigwfe y nôs; 1 Bren. 21. 27. beth a dybiwn ni am y rhai a ymroant eu hunain i gyfcu ar ddydd ympryd yn

yr Eglwys?

Yn bumed ac yn olaf, oddiwrth bob difyrrwch i'n Synwyrau oddiallan. Canys megis nad y gwddf yn vnig oedd yn pechu, felly nid y gwddf yn vnig fydd iw gosbi. [Si sola gula peccavit, sola jejunet, & Sufficit. Si vero peccaverunt & catera membra,cur won jejunent & ipsa? Bern. Os y gwddf ei hun sy 'n pechu, ymprydied ef mai 'n ddigon hynny, ond os pecha 'r holl aelodau, pan na chyd ymprydiant hwythau?] Ac am hynny y mae yn rhaid i m ymegnio i beri i'n golygon (megis ar bob amfer, felly) yn enwedig ar y dydd hwnaw, ymprydio rhag canfod oferedd; a'n clustiau rhag clywed music neu gerddwriaeth, oddieithr y cyfryw a wnelo i ni ala-

TU:

rhag

heibic

dedd .

dim y

bod o

oftyng

mewr

Ea

I.

2.

Y

Yngy

fewn,

CWYTO

thur g

adnat

mur

ynot

enwed

ypry

a phw

mert

trach

ac yn

a cha

a rha

dithio

greul

fai, a

ddaia

ddol,

Yr

n: ein ffroenau rhag pêr arogl, ein tafodau mag celwydd, gweniaeth, ac enllib, ie rhaid rhoi heibio arfer y gwely priodas, er crefyddol anrhŷdedd i'r Mawredd galluoccaf: megis na byddo felly dim yn rhwystro ein gwir ostyngeiddrwydd, eithr bod o'r cwbl yn argoelion ein bod yn ddifrifol ostyngedig. A hyn am y modd oddiallan.

2. Y modd ar ynprydio oddifewn fydd yn fefyll

mewn dau beth.

ch-

. 6.

dig

ry

eu

goffi-

nid

yn

nc-

efin

dy

die,

16.

ar

int

h i

yn vic

hai

yn

1711

yn

dd

Ċ

cur

Cy

ond

ant

ni

ly)

ın-

neu

a-

u:

1. Edifeirwch. 2. Gweddi.

Edifeirwch fydd a dwy ran iddi.

1. Gresyndod am bechodau a aethant heibio.
2. Gwellhad buchedd o'r amser hynny allan.

Y Grefyndod hwn, fydd yn fefyll mewn tri pheth. Yngyntaf, yn cymmeryd golwg ar dy bechod oddifwn, ac yn ymwrando a'th trueni. Yn ail, yn cwyno dy gyflwr ffiaidd. Yn drydydd, yn gwneuthur goftyngedig neillduol gyffes o'th holl bechodau adnabyddus.

1. Am gymmeryd golwg a'r bechod oddifewn, ac

mwrandaw a thrueni.

Yr ymwrandawiad ar gelygiad bwn a weithredir ynot: Yn gyntaf, wrth ystyried dy bechodau, yn enwedig dy bechodau mawrion, yn ol amgylchiadau ypryd ar amfer,y fan a'r lle, y dull a'r modd,a chyd Yn ail, Mawrhydi DVW aphwy y troffeddwyd. merbyn yr hwn eu gwnaethpwyd hwy; ac yn hytrach am i ti wneuthur y pethau hyn yn ei erbyn ef, ac yntau wedi rhyngu bodd iddo fod yn Dad i ti, a channiadhau i ti gynifer o fendithion diddanaidd, a rhadau daionus. Yn drydydd, wrth ystyried y meildithion a fygythiodd Duw am dy bechod: ac mor greulon y dialodd Duw ar rai eraill am yr vnrhyw lai, ac fel nad oes vnrhyw foddion yn y nef, na'r ddaiar i'th achub di rhag bod yn golledig dragwyddol, oni buasai i Fab Duw mor garedig farw drofot.

fot. Yn olaf, meddwlos ydyw Duw yn dy garu, fod yn rhaid iddo ef dy geryddu cyn bo hir â rhyw gy ttuddiau dwysion, odieithr i ti achub y blaen arm yn bryfur â difrifol edifeirwch. Gâd i'r rhai hyn a'r cyfryw yftyriaethau bigo dy galon â gofid, megis gan doddi ynot o wir refyndod, y gallo hi ymollwng a meirioli i fod yn ffynnon o ddagrau heilldion, i ffrydio i lawr rhyd dy ruddiau galarus. Y galar hwn ydyw dechreuad gwir ympryd; ac am hynny yn fynych wedi ei roi ar lawr am ympryd, fef y rhan gyntaf neu 'r brif ran am yr holl weithred. Mat. 9. 15. Pfal. 6.

2. Am gwynfan dy gyflwr dy hun.

Cwynfan neu alarnad ydyw ocheneidio allan ruddfan y galon, trwy y lleferydd oddiallan, â dagran y llygaid. Joel 2. 12. A'r cyfryw ddifrifol ymbil a thaerni ei blant mewn gweddi, y bodlonir ein Tâd nefol. fer. 31. 18, 19, 20. Na, pryd y byddo yn sfrwythau ei Yspryd ef ac yn effeithiau o'n sfydd ni, ni all ef fod yn anfodlon iddo. Canys o chlybuel gwynfan Ismael a Hagar yr hyn a barafai ing a gorthrymder iddynt ei adrodd, Gen. 21. 17. 18. ac cs clyw ef lais y ciefrain ieneingc, a rhuad y llewod; pa faint hytrach y gwrendy ef y galarnad tosturus, yr hyn y mae ei blant ei hun yn ei wneuthur atto ef, yn eu gorthrymder?

3. Am yr oftyngedig gyffes o bechodau.

Yn y weithred hon y mae 'n rhaid i ti chwarau yn vnion ac yn ddi-hocced â Duw, a chyfaddef yr holl bechodau a wyddost ti, nid vn vnig yn gyffredinol, eithr yn neillduol hefyd, sef pob un gerfydd ei ben. Hyn oedd arfer holl blant Duw yn eu hymprydiau: 1 Sam. 7. Ezek. 9. Dan. 6. Neh. 1. yn gyntaf, o herwydd heb gyffesu nid oes i ti vn addewid o drugaredd, neu faddeuant am dy bechodau. Yn ail, megis y byddych di felly yn cydnabod fod Duw

n

yn gy

51.4 9 gel

edig.

di yn

i well

fai, n

af y c

thrug

cofac

fel y

ei Fa

1.7.

hyn c

fanno

yn CI

ditha

farne

dau,

gofty

yw gr Y

fydd

yn a

wner

awlı

genr

ych

gyfr

a do

wrth

am

bren

Y

H

, fod yngyfiawn, a thithau dy hun yn anghyfiawn. Pfal. 11.4. Yn drydydd, megis wrth rito dy bechodau, gellych di dynnu dy galon i lawr yn fwy goftyngedig. Yn bedwerydd, fel yr ymddanghofo dy fod di yn wir ediferriol : Canys nes i Dduw roddi i ti rad iwellhau, fe fydd cywilyddiach gennit gyfaddef dy fai, na gwneuthur y pechod. Pa deccaf ac vnionafy chwareuych di â Duw yn hyn o beth, teccaf a thrugaroccaf y chwery Duw athithau : canys os cyfaddefi dy bechodau, ffyddlon yw Duw, a chyfiawn fely maddeno i ti dy bechodan : a gwaed fesu Grist ii Fab ef a'th lanha di oddiwrth bob pechod. 1 Joan. 1.7.9.

I'th cynnorthwyo di 'n well i gyflawni y tri rhan hyno edifeirwch, ti a elli ddarllen yn ddyfal gyfryw fannau a rhannau o'r Scrythur fanctaidd ac a fyddo yn crybwyll pechodau cyffelyb i'th rhai neillduol dithau: Megis y gellych di weled melldith Duw ai farnedigaethau ar rai eraill, am yr vnrhyw bechodau, ac wrth hynny dy wneuthur dy hun yn fwy

goftyngedig.

v gy-

arno

i hyn

me-

mo-

Ildi-

84-

hy-

ef y

red.

7H-

ran

lide

âd

yn

ni,

ef

2

ac

e-

0-

Iľ

U

ľ

Hyn yma am y rhan gyntaf oedifeirwch, yr hwn

m gresyndod am y pechodau a aethant heibio.

Y rhan arall, yr hwn yw Gwellhad buchedd, fydd yn fefyll: yn gyntaf, mewn gweddi grefyddol: yn ail; mewn gweithredoedd bucheddol.

Y weddi grefyddol, yr hon yr ydym ni yn ei wneuthur yn amfer ympryd, ydyw naill a'i ymeiriawlna ddelo y drwg,neu ymbil am bethau daionus angenrheidiol. Tmeiriawl rhag y drwg yw, Pan fyddychdi yn erfyn ar DDVW, er mwyn fesu Grist dy gyfryngwr, am faddeu i ti dy holl bechodau y rhai addarfu i ti eu cyfaddef; ac am droi heibio oddiwithit y barnedigaethau hynny fydd ddyledus i ti am danynt. Ac fel Benhadad, pan glýbu ef fod brenin Israel in drugarog, a ymostyngodd ei hun iddo fot. Yn olaf, meddwlos ydyw Duw yn dy garu, fod yn rhaid iddo ef dy geryddu cyn bo hir â rhyw gytuddiau dwysion, odicithr i ti achub y blaen arno yn bryfur â difrifol edifeirwch. Gâd i'r rhai hyn a'r cyfryw ystyriaethau bigo dy galon â gosid, megis gan doddi ynot o wir refyndod, y gallo hi ymollwng a meirioli i fod yn sfynnon o ddagrau heilldion, i sfrydio i lawr rhyd dy ruddiau galarus. Y galar hwn ydyw dechreuad gwir ympryd; ac am hynny yn fynych wedi ei roi ar lawr am ympryd, sef y rhan gyntaf neu 'r brif ran am yr holl weithred. Mat. 9. 15. Pfal. 6.

2. Am gwynfan dy gyflwr dy hun.

Cwynfan neu alarnad ydyw ocheneidio allan ruddfan y galon, irwy y lleferydd oddiallan, â dagran y llygaid. Joel 2. 12. A'r cyfryw ddifrifol ymbil a thaerni ei blant mewn gweddi, y bodlonir ein Tâd nefol. fer. 31. 18, 19, 20. Na, pryd y byddo yn ffrwythau ei Yspryd ef ac yn effeithiau o'n ffydd ni, ni all ef fod yn anfodlon iddo. Canys o chlybu ef gwynfan Ismael a Hagar yr hyn a barafai ing a gorthrymder iddynt ei adrodd, Gen. 21. 17. 18. ac cs clyw ef lais y cigfrain ieneinge, a rhuad y llewod; pa faint hytrach y gwrendy ef y galarnad tofturus, yr hyn y mae ei blant ei hun yn ei wneuthur atto ef, yn eu gorthrymder?

3. Am yr oftyngedig gyffes o bechodau.

Yn y weithred hon y mae 'n rhaid i ti chwarau yn vnion ac yn ddi-hocced â Duw, a chyfaddef yr holl bechodau a wyddost ti, nid vn vnig yn gyffredinol, eithr yn neillduol hefyd, sef pob un gerfydd ei ben. Hyn oedd arfer holl blant Duw yn eu hymprydiau: 1 Sam. 7. Ezek. 9. Dan. 6. Neh. 1. yn gyntaf, o herwydd heb gyffesu nid oes i ti vn addewid o drugaredd, neu faddeuant am dy bechodau. Yn ail, megis y byddych di felly yn cydnabod fod Duw

yn

yn g

51.

y go

ediş

i we

fai,

af y

thru cyfa

fely

ei F

1.7

hyn fann

yn (

dith

farn

dau,

goft

fydo

yn a

wner

awlı

genr

ych

gyfr

a dd

wrth

am (

bren

Y

yngyfiawn, a thithau dy hun yn anghyfiawn. Pfal. 31.4. Yn drydydd, megis wrth rifo dy bechodau, y gellych di dynnu dy galon i lawr yn fwy goffyngedig. Yn bedwerydd, fel yr ymddanghofo dy fod di yn wir edifeiriol: Canys nes i Dduw roddi i ti râd i wellhau, fe fydd cywilyddiach gennit gyfaddef dy fai, na gwneuthur y pechod. Pa deccaf ac vnionaf y chwareuych di â Duw yn hyn o beth, teccaf a thrugaroccaf y chwery Duw a thithau: canys os cyfaddefi dy bechodau, ffyddlon yw Duw, a chyfiawn fely muddeuo i ti dy bechodau: a gwaed fefu Grift ii Fab ef a thlanha di oddiwrth bob pechod. 1 Joan. 1.7.9.

I'th cynnorthwyo di'n well i gyflawni y tri rhan hyn o edifeirwch, ti a elli ddarllen yn ddyfal gyfryw fannau a rhannau o'r Scrythur fanctaidd ac a fyddo yn crybwyll pechodau cyffelyb i'th rhai neillduol dithau: Megis y gellych di weled melldith Duw ai farnedigaethau ar rai eraill, am yr vnrhyw bechodau, ac wrth hynny dy wneuthur dy hun yn fwy

goftyngedig.

fod

gy-

rno

hyn

ne-

no-

ldi-

gahy-

fy

cd.

ru-

rau

bil

râd

yn

ni,

ef

2

ac

le-

to-

ur

au

yr di-

ei

n-

yn vid

'n

W

Hyn yma am y rhan gyntaf oedifeirwch, yr hwn

m gresyndod am y pechodau a aethant heibio.

Y rhan arall, yr hwn yw Gwellhad buchedd, sydd yn fefyll: yn gyntaf, mewn gweddigrefyddol:

yn ail; mewn gweithredoedd bucheddol.

Y weddi grefyddol, yr hon yr ydym ni yn ei wneuthur yn amfer ympryd, ydyw naill a'i ymeiriawl na ddelo y drwg,neu ymbil am bethau daionus angenrheidiol. Ymeiriawl rhag y drwg yw, Pan fyddychdi yn erfyn ar DDVW, er mwyn fesu Grist dy gysryngwr, am faddeu i ti dy holl bechodau y rhai a ddarfu i ti eu cyfaddef; ac am droi heibio oddiwrthit y barnedigaethau hynny fydd ddyledus i ti am danynt. Ac fel Benhadad, pan glŷbu ef fod brenin Israel yn drugarog, a ymostyngodd ei hun Sa iddo

iddo ef, wedi ei ymwregsu â sachliain, ac â rhaf by ar am ei ben : 1 Bren. 20. 31. 32. feily gan dy fod ti yn fynyc gwybod fod Brenin Nef yn drugarog, tafl dydi dy hun i lawr o'i flaen ef, mewn amryw argoelion, ac arwyddion o oftyngeiddrwydd : yn enwedig ganei fod ef yn galw arnat yn nydd dy drallod: Pfal. 50. 15. a diammau y cai di ef yn dra-thrugarog.

Ymbit am bethau daionus angenrheidiol yw, yn gyntaf, deifyfu yn ffyddlawn ac yn wrefog gan Dduw siccrhau yn dy galon di, trwy ei Yspryd san-Raidd, faddeuant am dy holl bechodau. Yn ail, ar iddo adnewyddu dy galon trwy 'r Yspryd glân, fel y byddo pechod beunydd yn diflannu, a chyfiawnder fwyfwy yn cynyddu ynot. Yn olaf, gan ddymuno cytran o ffydd, ammynedd, a diweirdeb, a'r holl ddoniau eraill sydd arnat eu heisiau: a rhâd, a chynnydd ar yr holl ddoniau a ddarfu i Dduw o'i drugareddeu canniadhau i ti yn barod, Philip. 4.6. I Tim. 5.5.

A hyn am weddi mewn ympryd.

Y gweithredoedd crefyddol mewn ympryd ydynt ddwy. Yn gyntaf, gochel y drwg. Yn ail, gwneuthur da.

1. Am ochelyd drwg.

Y Dirwest, neu yr ymgadw oddiwrth ddrwg ydyw yr hyn a arwyddoceir yn bennaf wrth y dirwest oddiwrth fwyd, &c. Ac ydyw y prif ddiben er mwyn yr hyn i'r ymprydir, megis y gwyddai y Ninifeiaid yn dda: fona. 3.7,8. Dydd o ympryd, ac heb ymprydio oddiwrth bechod y mae 'r Arglwydd yn ei ffieiddio. Nid cylla gwag eithr calon bur, fydd mewn cymmeriad ger bron Duw: Os mynni di gan hynny i Dduw droi oddiwrthit ddrwg cyfrudd ; rhaid i ti yn gyntaf droi oddiwrthit dy hun ddrwg c'amwedd. Ac heb yr ymprydio hwn oddiwrth ddrwg, y mae dy ympryd yn arogla yn waeth o flaen Duw nac yw

dy

14. 4

rhaid

mwe

digof

neu

byn 1

na W

Cany

os b

ibei

digo

pryc

fydd

enau

ddri

gwn

dua

dii

Do

qo

env thr

rec

Do

dd

lw

eij Th

i'r

rbaff iy anadl o flaen din. Hynny a wnaeth i Dduw cyn ti yn fnyched wrthod ympryd syr Iddewon. Esa. 1. 13, li dy 14. as 58. 2, 3. Zech. 7.5. Ac megis y mae yn , ac maid iti ymegnio i ochel pob rhyw bechod, felly yn mwedig y pechod bwnnw, a'r hwn y darfu i ti ennyn 50. digofaint Duw, naill a'i i yscwyd ei wialen arnat, neu i ofod ei law i'th ceryddu di euf; s. A gwna hyn trwy ymroad (gyd â chynnorthwy rhâd Duw) m wnelych di byth mor pcchodau hynny drachefn. Canys pa les i ddyn ymostwng ei gorph trwy ddirwest. os bydd ei feddwl ef yn chwyddo gan falchder? neu ibeidio a gwin ac à diod gref, ac i feddwi gan lid a digofaint? neu i luddies iddim cig fyned i'r bol, pryd y byddo celwyddau, enllib, a ferthedd (yr hyn fidd waeth na bwyd yn ybyd) yn dyfod allan o'th enau? ymgadw oddiwrth fwyd a gwneuthur mawrddrwg ydyw ympryd y cythraul, yr hwn fydd yn gwneuthur drwg, ac yn newynog bob amfer.

2. Am wneuthur gweithredoedd da.

[Vis orationem tuam volare ad cœlum? Fac illi duas alas, fejunium & Eleemosynam, Aug. Afyn di?th weddi hedeg draw, i'r nef uwchlaw ffurfafen? Dod ddwy aden iddi yngbyd, dy ympryd a'th elusen.]

Y gweithredoedda, y rhai fel yr wyd yn Griftiop sydd raid i ti eu gwneuthur bob dydd, eithr yn enwedig ar dy ddydd ympryd, ydynt naill, a'i gweithredoedd o dduwioldeb tu ag at Dduw, neu weithredoedd cariad perffaith tu ag at dy gyd-frodyr.

Yn gyntaf, gweithredoedd o dduwioideb tu ag av Dduw, ydynt yr ymarfer o'r holl ddyledion rhagddywededig, ym mhurdeb cydwybod dda, ac yngo-

lwg Duw.

anci

yn gan

lan-

l, ar fel

ider

nuholl

l, a

o'i 1.6.

ynt

e#-

YW

di-

yr

yn

y-ei-

vn

ny

ti ld.

ae W/

ly

Yn ail, y gweithredoedd o gariad perff.ith tu ac at ein brodyr, ydynt, madden camman, a dyledion i'r rhai tlodion ni allo dalu: yn enwedig rhoddi elufeni i'r tlodion a fyddont mewn prinder ac eisiau: Esa.

58. 6. Zech. 7. 5. 9. 10. onidê wrth wneuthur lin o dduwioldeb, ni fyddwn yn arferu cybydd-dra; megis y rhai a wascant ar eu boliau eu hunain, i dwyllo eu gweision, a'i llafurwyr, am eu llyniaeth dyledus. Megis y darfu gan hynny i Grift gyfylltu ympryd, gweddi, ac elufen, ynghyd yn yr vn gorchymmyn; felly y rhaid i tithau eu plethu hwynt ynghyd, megis Cornelius, mewn ymarfer. Math. 6. Act. 10. 30, 31. Ac am hynny bydd ficr o roddi i'r tlawd ar dy ddydd ympryd or hyn lleiaf gymmaint ac a dreiliasit ti yn dy ymborth dy hun pe buasit heb ymprydio y dwthwn hwnnw. A chofia mai'r hwn sydd yn hau yn helaeth, a fêd yn helaeth, ac mai prif ddiwrnod i hau yw hwn. 2 Cor. 9. 6. Bydded dy ympryd felly yn dy gyftuddio di, megis y byddo yn llonni Cristion tlawd arall:a gorfoledda ddarfod i ti giniawa a swpperu mewn un arall, neu yn hytrach ddarfod i ti borthi Crist newynog yn ei aelodau tlodion. Bendigedig yw'r hwn fy'n ymprydio fel y portho 'r tlawd; canys tebyga i Grist yr hwn a roddes ei enaid dros ei frodyr, Cyril.in Levit.

Wrth roddi Elusenau, meddwl am ddau beth, yn gyntaf, y Rheoledigaethau: yn ail, y taledigae-

thau.

I. Rheoledigaethan wrth roddi elusenau, a gw-

neuthur gweithredoedd da.

1. Rhaid yw eu gwneuthur yn ufydd-dod i orchymmyn Duw: Nid o herwydd ein bod ni yn tybied eu bod yn dda, eithr o herwydd fod Duw yn gofyn y fâth weithredoedd da ar ein dwylaw: a'r cyfryw ufydd-dod (1 Sam. 15. 22.) gan y gweithredydd, y mae Duw yn ei gymmeryd o flaen pob ebyrth, a'r gweithredoedd godidoccaf.

2. Rhaid iddynt fod yn deilliaw ac yn tyfu oddiwrth ffydd, onidê ni ryngant fodd Duw: nagê, heb ffydd nid yw y gweithredoedd teocaf ond pechodau

disclaer

dif

He

foe

Ca

an.

ar

ha

da

H

bo

ga

ia

Yı

dy

ni

bi

A

de

disclaer, ac elusenau Phariseaidd. Rhuf. 14. 23.

Heb. 11. 3.

llin

me-

wy-

aeth

Iltu

or-

ynt

. 6.

i i'r

asit

i r

nai

led

y-

Ir-

yn

elio

a

n e-

-

n

3. Ni wasanaetha i ti dybied y gelli di haeddu y nefoedd o herwydd dy weithredoedd da a'th elusenau;
Canys fe ddarfuasai i Fab Duw dywalld ei waed yn
ofer, pe gallesid prynu y nesoedd am fwyd neu arian. Y mae 'n rhaid i ti gan hynny geisio meddiant
ar y nesoedd, trwy werth gwaed Crist, ac nid trwy
haeddedigaeth dy weithredoedd dy hun. Canys
dawn Duw yw bywyd tragwyddol trwy fesu Grist ein
Harglwydd: Rhu. 6. 23. Etto y mae 'n rhaid i
bob gwir Gristion, sydd yn credu ei fod ei hun yn
gadwedig, ac yn gobeithio myned i'r nesoedd, wneuthur gweithredoedd da (megis y dywaid yr Apostol)
ianghenrheidiau er mwyn pedair achos:

Yn gyntaf, fel y gogonedder Duw. Philip. 1.11. Ynail, fel y byddych yn ymddangos yn diolchgar am dy Brynedigaeth, Luc. 1.74,75. Yn drydydd, fel y gwnelych dy etholedigaeth yn ddiogel iti dy hun, 2 Pet. 1.10. Yn bedwerydd, fel y byddych yn yn-nilleraill wrth weled dy ddwywolder bucheddol i dybied yn well o'th crefydd Griftianogawl, Mat. 5.16. Ac er mwyn yr arferion hyn y gelwir ni yn waith Duw, wedi ein creu yn-Grift fesu i weithredoedd da, y rhai a rag-ddarparodd Duw, fel y rhodiem ni yn-

ddynt, Ephes. 2. 10.

4. Ni wafanaetha i ti roi mo'th elufen i fedlemmod cryfion, neu westenwyr dig ywilydd, y rhai ydynt
yn byw mewn ewyllyslawn feguryd ac aflendid, eithr i'r tlodion crefyddol onest, y rhai a fyddant naill
a'i ynglaf, a'i 'n hên heb allael mor gweithio: neu
i'r cyfryw rai a weithio, a'i gwaith heb allael moi
cadw: cais afael ar yr rhain y tu cefn i'r bwylfeydd,
a dôd gymmorth iddynt. Eithr o chyfarfyddi di
ag vn a fynno gardod er mwyn Jesu, a thi heb wybod ei fod yn anheilwng, na nagha mo hono ef: ca-

Argl

all

rodd

lyng

ymp

Dun

corp

anth

ddi

lion

Sal

10

yf

G

de

H

nys gwell i ti roddi i ddêg o Dwyllwyr, na chynnwys i Grift fyned yn ddiymwared, mewn un fanct tlawd. Nac edrych i baddŷn, eithr dôd ti dy elufen megis pe bait yn ei rhoi i Grift ei hunain.

2. Am daledigaeth Elusenau, a gweithredoedd

da.

1. Elusenau ydyw 'r moddion rhagorol i beri i Dduw yn ei drugaredd droi ei farnedigaethau amferol oddiwrthym: pan fyddom ni trwy wir flydd (yr bon a'i dengys ei hun wrth y cyfryw ffrwythau)

yn dychwelyd atto ef. Dan. 4. 24.

2. Trugarog roddwyr echwyn ac Elusenau a fyddant blant i'r goruchaf; Luc. 6.35. 36. ac yn debyg i Dduw eu Tâd, yr hwn yw Tâd y Trugareddau, 2 Cor. 1. 3. Hwy a gân fod yn oruwchwilwyr i gyfrannu ei dda; Luc. 16. 2. a'i ddwylaw i roddi ei Elusenau. Ac os ydyw gymmaint goruwchasiaeth fod yn oruwchwiliwr elusenau 'r Brenin; pa faint mwy ydyw bod yn oruwchwiliwr, neu yn rhannwr Elusenau tros Frenyn y Brenhinoedd?

3. Pan fyddo'r holl fyd yn ein gadael ni, yno yn unig gweithredoedd da, ac Angelion da a'n canlynant, y naill, i dderbyn eu gwobr, a'r lleill, i gyflawni y gorchymmyn a roddwyd arnynt. Date. 13. 14. Luc.

16. 22. Pia. 91. 11. Heb. 1. 14.

4. Haelioni mewn Elufenau ydyw y sail gadarnaf y cawn yn y bywyd tragywyddol wobr tra-helaeth, trwy drugaredd a haeddedigaethau Crift. 1 Tim. 6.

19.

Yn ddiweddaf, wrth roi Elusenau yr ydym ni yn rhoi ymwared i Grist ac yn ei borthi ef yn ei aelodau; ac yn y dydd olaf fe gydnebydd Crist a'n cariad ni tu ag atto, ac a'n gwobrwya o'i drugaredd. Matth. 25. Ac yno yr ymddengys yn eglur, na chollwyd yr hyn a roddasom ni i'r tlawd, eithr ei roi yn echwyn i'r Arghyydd.

'Arglwodd. Dihar. 19. 17: Pa refymmau gwell all Cristion en deisys iw gynhyrsu i fod yn hael i roddi Elusenau?

Hyd yn hyn am y modd i ymprydio. Yma y can-

lyn y diben ar defnydd o ymprydio.

at

1-

ld

d

)

i

3. Am y diben nou'r defnydd o ympryd.

Y gwir ddiben neu 'r defnydd er mwyn yr hyn i'r ymprydir, nid yw i haeddu cariad Duw, neu fywyd tragwyddol, canys hynny a gawn ni yn vnig o Ddawn Duw trwy Grift: nac i ofod crefydd mewn dirweft corphorol, canys nid yw ympryd o honaw ei hun yn anthydedd i Dduw, eithr yn gymmorth i'n hyfforddi ni i anrhydeddu Duw. Yr vnion ddefnyddiau oympryd gan hynny ydynt dri:

Yn gyntaf, i ddarostwng y cnawd at yr yspryd: 1 Cor. 9. 27. eithr nid i wanhychu ein cyrph, fel yr elom yn anghymmefur i wneuthur dyledus orchwylion ein galwedigaeth. 1 Tim. 5. 23. Y cyfiawn medd Salomon a fydd of alus am fywyd ei anifail, Dihar. 12.

10. mwy o lawer am ei gorph ei hun.

Yn ail, fel y gallom ni yn fwy defosionol synnied bendigedig ewyllys Duw, a bwrw allan ocheneidiau ysprydol mewn gweddi wresog ger ei sron es: Luc. 2.37. 1 Cor. 7.5. canys fel y mae rhyw sâth ar Gythreuliaid, felly hefyd y mae rhyw sâth ar bechodau, ni ellir moi gorescyn, ond trwy ympryd agwe-

ddi ynghyd. Mat. 17. 23.

Yn drydydd, megis trwy ein gostyngeiddrwydd difrifol a thrwy ein barnu ein hunain, y gallom ochelydbarn yr Arglwydd: nid o ran haeddedigaeth ein hympryd (yr hyn nid yw ddim) eithr o ran trugaredd Dduw, yr hwn a addawodd symmud ei Farnedigaethau oddiwrthym, pan syddom ni trwy ympryd yn ddissuant yn ein ymostwng ein hunein ger ei fron es. Ac mewn gwirionedd ni arserodd yn plen-

58. 6. Zech. 7. 5. 9. 10. onidê wrth wneuthur lim o dduwioldeb, ni fyddwn yn arferu cybydd-dra; megis y rhai a wascant ar eu boliau eu hunain, i dwyllo eu gweision, a'i llafurwyr, am eu llyniaeth dyledus. Megis y darfu gan hynny i Grift gyfylltu ympryd, gweddi, ac elufen, ynghyd yn yr vn gorchymmyn; felly y rhaid i tithau eu plethu hwynt ynghyd, megis Cornelius, mewn ymarfer. Math. 6. Act. 10. 30, 31. Ac am hynny bydd ficr o roddi i'r tlawd ar dy ddydd ympryd or hyn lleiaf gymmaint ac a dreiliasit ti yn dy ymborth dy hun pe buasit heb ymprydio y dwthwn hwnnw. A chofia mai'r hwn sydd yn hau yn helaeth, a fêd yn helaeth, ac mai prif ddiwrnod i hau yw hwn. 2 Cor.9. 6. Bydded dy ympryd felly yn dy gyftuddio di, megis y byddo yn llonni Cristion tlawd arall:a gorfoledda ddarfod i ti giniawa a swpperu mewn un arall, neu yn hytrach ddarfod i ti borthi Crist newynog yn ei aelodau tlodion. Bendigedig yw'r hwn fy'n ymprydio fel y portho 'r tlawd; canys tebyga i Grift yr hwn a roddes ei enaid dros ei frodyr, Cyril.in Levit.

Wrth roddi Elusenau, meddwl am ddau beth, yn gyntaf, y Rheoledigaethau: yn ail, y taledigae-

thau.

I. Rheoledigaethau wrth roddi elusenau, a gw-

neuthur gweithredoedd da.

1. Rhaid yw eu gwneuthur yn ufydd-dod i orchymmyn Duw: Nid o herwydd ein bod ni yn tybied eu bod yn dda, eithr o herwydd fod Duw yn gofyn y fâth weithredoedd da ar ein dwylaw: a'r cyfryw ufydd-dod (1 Sam. 15. 22.) gan y gweithredydd, y mae Duw yn ei gymmeryd o flaen pob ebyrth, a'r gweithredoedd godidoccaf.

2. Rhaid iddynt fod yn deilliaw ac yn tyfu oddiwrth ffydd, onidê ni ryngant fodd Duw: nagê, heb flydd nid yw y gweithredoedd teocaf ond pechodau

disclaer

dif

He

foed

Car

ofe

an.

ar

had

da

H

bol

gae

the

ia

Yr

dy

ni.

A

y de

th

i'ı

Ca

disclaer, ac elusenau Phariseaidd. Rhuf. 14. 23.

Heb. 11. 3.

Min me-

Wy-

aeth

lltu

or-

ynt

6.

int

asit

i'r

nai

y-

r-

yn

eio

a

n

-

3. Ni wasanaetha i ti dybied y gelli di haeddu y ncfoedd o herwydd dy weithredoedd da a'th elusenau;
Canys fe ddarfuasai i Fab Duw dywalld ei waed yn
ofer, pe gallesid prynu y nesoedd am fwyd neu arian. Y mae 'n rhaid i ti gan hynny geisio meddiant
ar y nesoedd, trwy werth gwaed Crist, ac nid trwy
haeddedigaeth dy weithredoedd dy hun. Canys
dawn Duw yw bywyd tragwyddol trwy fesu Grist ein
Harglwydd: Rhu. 6. 23. Etto y mae 'n rhaid i
bob gwir Gristion, sydd yn credu ei fod ei hun yn
gadwedig, ac yn gobeithio myned i'r nesoedd, wneuthur gweithredoedd da (megis y dywaid yr Apostol)
ianghenrheidiau er mwyn pedair achos:

Yn gyntaf, fel y gogonedder Duw. Philip. 1.11. Ynail, fel y byddych yn ymddangos yn diolchgar am dy Brynedigaeth, Luc. 1.74,75. Yn drydydd, fel y gwnelych dy etholedigaeth yn ddiogel iti dy hun, 2 Pet. 1.10. Yn bedwerydd, fel y byddych yn ynnill eraill wrth weled dy ddwywolder bucheddol i dybied yn well o'th crefydd Griftianogawl, Mat. 5.16. Ac er mwyn yr arferion hyn y gelwir ni yn waith Duw, wedi ein creu yn-Grift fesu i weithredoedd da, y rhai a rag-ddarparodd Duw, fel y rhodiem ni yn-

ddynt, Ephes. 2. 10.

4. Ni wafanaetha i ti roi mo'th elusen i fedlemmod crystion, neu westenwyr digywilydd, y rhai ydynt
yn byw mewn ewyllyslawn seguryd ac aslendid, eithr i'r tlodion crefyddol onest, y rhai a fyddant naill
a'iynglaf, a'i 'n hên heb allaei mor gweithio: neu
i'r cyfryw rai a weithio, a'i gwaith heb allael moi
cadw: cais afael ar yr rhain y tu cefn i'r hwylfeydd,
a dôd gymmorth iddynt. Eithr o chyfarfyddi di
ag vn a fynno gardod er mwyn Jesu, a thi heb wybod ei fod yn anheilwng, na nagha mo hono ef: ca-

nys gwell i ti roddi i ddêg o Dwyllwyr, na chynnwys i Grift fyned yn ddiymwared, mewn un fanêt tlawd. Nac edrych i ba ddŷn, eithr dôd ti dy elufen megis pe bait yn ei rhoi i Grift ei hunain.

2. Am daledigaeth Elusenau, a gweithredoedd

da.

1. Elusenau ydyw 'r moddion rhagorol i beri i Dduw yn ei drugaredd droi ei farnedigaethau amferol oddiwrthym: pan fyddom ni trwy wir sfydd (yr hon a'i dengys ei hun wrth y cyfryw sfrwythau)

yn dychwelyd atto ef. Dan. 4. 24.

2. Trugarog roddwyr echwyn ac Elusenau a fyddant blant i'r goruchaf; Luc. 6.35. 36. ac yn debyg i Dduw eu Tâd, yr hwn yw Tâd y Trugareddau, 2 Cor. 1. 3. Hwy a gân fod yn oruwchwilwyr i gyfrannu ei dda; Luc. 16. 2. a'i ddwylaw i roddi ei Elusenau. Ac os ydyw gymmaint goruwchasiaeth fod yn oruwchwiliwr elusenau 'r Brenin; pa faint mwy ydyw bod yn oruwchwiliwr, neu yn rhannwr Elusenau tros Frenyn y Brenhinoedd?

3. Pan fyddo'r holl fyd yn ein gadael ni, yno yn unig gweithredoedd da, ac Angelion da a'n canlynant, y naill, i dderbyn eu gwobr, a'r lleill, i gyflawni y gorchymmyn a roddwyd arnynt. Date. 13. 14. Luc.

16. 22. Pia. 91. 11. Heb. 1. 14.

4. Haelioni mewn Elusenau ydyw y sail gadarnaf y cawn yn y bywyd tragywyddol wobr tra-helaeth, trwy drugaredd a haeddedigaethau Crist. 1 Tim. 6.

19.

Yn ddiweddaf, wrth roi Elusenau yr ydym ni yn rhoi ymwared i Grist ac yn ei borthi ef yn ei aelodau; ac yn y dydd olaf fe gydnebydd Crist a'n cariad ni tu ag atto, ac a'n gwobrwya o'i drugaredd. Matth. 25. Ac yno yr ymddengys yn eglur, na chollwyd yr hyn a roddasom ni i'r tlawd, eithr ei roi yn echwyn i'r Arglwydd.

Argha aall C roddi Hy

lyng

ympr tragw Duw corph anthy

Y Colon

ddi r

Salo 10.

ysp 2. Gy dan

fri ly

go ni pu

Arglwydd. Dihar. 19. 17: Pa refymmau gwell 4all Cristion en deifys iw gynhyrsu i fod yn hael i 10ddi Elusenau?

Hyd yn hyn am y modd i ymprydio. Yma y can-

lyng diben ar defnydd o ymprydio.

vys

na

lu-

dd

ii

n-

dd

u)

9-

-

r

li

t

3. Am y diben nou'r defnydd o ympryd.

Y gwir ddiben neu 'r defnydd er mwyn yr hyn i'r ymprydir, nid yw i haeddu cariad Duw, neu fywyd tragwyddol, canys hynny a gawn ni yn vnig o Ddawn Duw trwy Grift: nac i ofod crefydd mewn dirweft corphorol, canys nid yw ympryd o honaw ei hun yn anthydedd i Dduw, eithr yn gymmorth i'n hyfforddi ni i anrhydeddu Duw. Yr vnion ddefnyddiau oympryd gan hynny ydynt dri:

Yn gyntaf, i ddarostwng y cnawd at yr yspryd: 1 for. 9. 27. eithr nid i wanhychu ein cyrph, sel yr elom yn anghymmesur i wneuthur dyledus orchwylion ein galwedigaeth. 1 Tim. 5. 23. Y cysiawn medd Salomon a fydd ofalus am fywyd ei anifail, Dihar. 12.

10. mwy o lawer am ei gorph ei hun.

Yn ail, fel y gallom ni yn fwy defosionol fynnied bendigedig ewyllys Duw, a bwrw allan ocheneidiau ysprydol mewn gweddi wresog ger ei fron es: Luc. 2.37. 1 Cor. 7.5. canys fel y mae rhyw fâth ar Gythreuliaid, felly hefyd y mae rhyw fâth ar bechodau, ni ellir moi gorescyn, ond trwy ympryd agwe-

ddi ynghyd. Mat. 17. 21.

Yn drydydd, megis trwy ein gostyngeiddrwydd difrifol a thrwy ein barnu ein hunain, y gallom ochelydbarn yr Arglwydd: nid o ran haeddedigaeth ein hympryd (yr hyn nid yw ddim) eithr o ran trugaredd Dduw, yr hwn a addawodd symmud ei Farnedigaethau oddiwrthym, pan syddom ni trwy ympryd yn ddissuant yn ein ymostwng ein hunein ger ei fron es. Ac mewn gwirionedd ni arserodd yn plen-

m 20

lia

hu

ha

ac Pa

he

re hv

ni

at

fe

bi

1

n

fr

h

tyn i Dduw, y gorchwyl fan caidd hwn yn gydwybodus, nas cai ef yn y diwedd gwplhan ei ddymuniad gan Dduw: yn gyffal yn derbyn y rhadau a fyddent ddiffygiol iddo, megis y mae 'n eglur, yn efamplau Hannah, fehosaphat, Nehemiah, Daniel, Esdras. Hefter: 1 Sam. I. 2 Chron. 20. Nehem. 1. Dan. 9. Efd. 8. 23. Heft. 9. Ac yn troi ymmaith y Barnedigaethau bygythiol, neu ddigwyddedig arno ef, megis y gellir gweled yn efamplau yr Ifraeliaid, Ninifeiaid, Rehoboam, Ahab, Ezechias, Manasses. 1 Sam. 7. 6. Jonah 3. 2 Cron. 12. 5. 7. 1 Bren. 21. 1 Cron. 32. 2 Cron. 33. 18, 19. Efe yr hwn a roddes ei anwyl Fab o'r nêf i farwolaeth, yn bridwerth trofom pryd yr oeddem ni yn elynion iddo; ni thybia fod dim ar y ddaiar yn rhy anwyl iw ganniadhau ini, pan fyddom gwedi ein ymddaroftwng ein hunain, a'n cymmodi ag efo megis plant a chyfeillion.

A hyn am yr ympryd neillduol.

2. Am yr ympryd cyhoeddus.

Mptyd cyhoeddus ydyw, pan fyddo trwy Awdurdod Swyddog, naill a'i 'r holl Eglwys tanei lywodraeth ef, neu ryw gynnulleidfa hynod (i'r hon ei perthyn) yn eu hymgynnull eu hunain ynghyd, i gyflawni y rhagddywededig ddyledion o Oftyngeiddrwydd; naill a'i er mwyn cael eu gwared oddiwrth ryw gyfudd cyffredin a fyddo yn eu bygwth hwynt, neu wedi eu taro hwynt eufus, megis y cleddyf, diniftr, newyn, haint, neu ryw fath arall ar glefyd ofnadwy: neu er mwyn cael derbyn rhyw fendith gyffredinol, o ran daioni i'r Eglwys; megis i ymbil am gynnorthwy ei Tspryd glan ef, wrth Etholac ordeinio Bugeiliaid cymhefur, & c. Neu o ran chwilio am y Gwirionedd allan, a gwneuthur Cyfiawnder mewa

mewn achofion anhawdd a phwysfawr, &c, 2 Cron.

20. Act. 1. ac 13.

60-

iad

ent

lau

as,

1.9.

ne-

ne-

ni-

Tes.

21.

ro-

rth

hy-

nau

ıu-

on,

17-

1 ei

ion

di-

yth

lyf, fyd

ith

bil

or-

ilio

der

WD

Pan fyddo rhyw ddrwg iw fymmud, y Bigeiliaid a ddylai gyhoeddi i'r bobl, trwy dystiolaeth Gair Duw pa bechodau osdd achos y gorthrymder hwnnw; a galw arnynt i edifarhau, a dangos yn eglur iddynt drugareddau Duw YnGrift os edifarhant. Y mae 'n rhaid i'r bobl wrando llaferydd Cenadau yr Arglwydd trwy driftwch difrifol am eu pechodau; ac erfyn nawdd yn ewyllyfcar YnGrift, ac addo yn ddi-dwyllodrus wellhâd ou bucheddau. Pan fyddo rhyw fendith i'w herfyn, y mae yn anghenrhaid i'r Bigeiliaid ddangos ar gyhoedd i'r bobl reittied wrth y fendith honno, a Daioni Duw yr hwn fydd yn rhoddi y cyfryw râdau er daioni dynion. Y mae 'n rhaid i'r bobl weddio yn ddyfal-affud at Dduw, am ganniadhau y cyfryw râd iddynt, ac am fendithio ei foddion ei hun i'w ogoniant ei hunan, ac i ddaioni ei Eglwys. A phan ddarfyddo y Gorchwyl fanctaidd, cymmered bob Criftion yn ôl ei allu brif ofal am gofio 'r tlawd. A phwy bynnag (pan fyddo 'r achos yn erchi) nid arfero y gorchwyl fanchaidd hwn o smprydio, efe a ddichon ammeu yn gyfiawn na chlybu ef erioed nerth Criftianogaeth yn ei galon.

Hynny am ymprydiau: yma y canlyn yr arfer

owledda yn fanctaidd.

Am ymarfer o Dduwioldeb with Sanctaidd wledda.

Gwledd fanctaidd yw diolchgarwch hynodol (gofodedig trwy Awdurdod) iw chyssegru i Dduw ar ryw ddydd arbennig, am ryw fendithion neu ymwaredau odiaethol a dderbynwyd. y cyfryw oedd wlêdd yr oen Pâsc yn mhlith yr suddewon, i ddwyn ar gôf foliannu DVW am eu gwared hwy o gaethiwed yr Aipht, Exod. 12. 15. neu wlêdd

Purim.

Purim, i dalu diolch am en gwared hwy o fradwriaeth Haman, Hest. 9. 16. 21. Y cyfryw yn ein plith ni ydyw y pumed o Awst, i glodfori Duw am waredu ein diweddar Frenin fames oddiwrth fradwriaeth Gowri. Ar pumed o Dachwedd am waredu y Brenin a'r holl deyrnas oddiwrth y pabaidd Bowdr fradwriaeth. Y cyfryw wleddoedd a ddylent gael eu cyssegru drwy egluro yn gyhoeddus yr hynodol drugareddau hynny, mewn Psalman ysprydol, a dawnsiau; gan wahodd y naill y llall, a danfon anrhegion pob yn i'w gymmydog: ac yn enwe-

dig danfon cardodau i'r tlodion.

Eithr yn gymmaint ac mai lleshâd ein Prynedigaeth oedd y peth angenrheidiat i ddŷn ei gael ar law Dduw; neu ar a ganniadhâodd Duw i ddŷn:a gadael o'n Hiechawdwr ei Smpper sanctaidd, yn brif gosla. dwriaeth o'n prynedigaeth : fe ddylai pob Criftion gyfrif y Swpper Sanctaidd hwn yn wledd bennaf ac yn hyfrydaf yn y byd yma. Ac megis y mae yn gweithredu yn y cyfrannogion teilwng y diogelwch mwyaf fydd iddynt ou hiechydwriaeth: felly y mae yn tynnu barnedigaeth amferol ar gyrph, ac (heb edifeirwch) cospedigaeth tragwyddol ar eneidiau y rhai a'i cymmerant yn anheilwng. i ni weled pa fodd y mae i Griftion ei gymhwyfo ei hun yn oreu, i fod yn gyfrannog o'r cyfryw wledd fanctaidd; ac yn westwr teilwng i'r fâth Swpper bendigedig.

Myfyrdodau yn dangos yr union fodd o ymarfer Duwioldeb wrth dderbyn Cymmun yr Arglwydd.

E na ddichon vn dŷn byw o hono ei hun fod yn westwr teilwng i'r cyfryw Arlwy sanctaidd; etto fe ryngodd bodd i Dduw o'i râs, ei gymmeryd es

m

am d

byn

fefun

Y

ion i

bodi

peth

Yn :

10 :

di C

My

fer.

B

mur

pum

DV

mar

oen

War

faint

yrh

gorp lle,

gori

ni h

Swp

holl

ddu

ri-

ith

va-Ti-

du

m-

ent

ly-

ry-

n-

1e-

a-

aw

on

ac

yn

ch

y

ac

i-

ch

fo

ld

1-

n

m

am dderbynniwr teilwag, yr hwn a ymegnio i dderbyn y Dirgeledigaeth fanctaidd hwnnw, a'r cyfryw ffur addas o barch, ac a adroddodd ef yn ei Air. 17hef. 1.11.

Yr hwn a fynno dderbyn y Sacrament sanctaidd hon trwy barch anrhydeddus, rhaid iddo yn gydwy-bodus gwplhâu tri math ar ddyledion. Yn gyntaf, y pethau sydd raididdo eu gwneuthur cyn Cymmuno: Yn ail, y pethau sydd i'w gwneuthur wrth Gymmu-w: Yn drydydd, y pethau syddi'w gwncuthur gwe-di Cymmuno. Y cyntaf a elwir Paratôad, yrail Mysyrdod, y trydydd Gweithrediad, neu ymarfer;

1. Am Baratoad.

BOd yn angenrhaid i Gristion ei baratoi ei hum, cyn iddo ryfygu bod yn gyfrannog o'r Cymmun sanctaidd, a ymddengys yn eglur o herwydd pum achos.

Yn gyntaf, o herwydd ei fod yn orchymmyn DVW: Canys os gorchymynnodd ef tan boen marwolaeth, na chai yr yn di-enwaededig fwyta o'r oen Pâfc; nac yr yn enwaededig, nes iddynt fod bedwar Diwrnod yn ymbaratoi: Exod. 12, 48. pa faint mwy parodrwydd y mae ef yn ei ddifgwyl gan yrhwn fydd yn dyfod i dderbyn y Sacrament o'i gorph a'i waed? Yr hwn megis y mae yn dyfod yn lle'r llall, felly mewn llawer gradd y mae yn rhagori ar Sacrament yr oen Fasc.

Yn ail, o herwydd bod efampl Crift, yn dyfcu i nihynny. Joan. 13. 5. Canys efe a olchodd araed ei ddifcyblion, cyn iddo gynnwys iddynt fwyta o'f Swpper ef. Gan arwyddocau y dylit ti roi heibio holl amhuredd calon, ac aflendid buchedd, i'th addurno dy hun â Goffyngeiddrwydd, ac â chariad

T perffaith

perffaith, cyn iti ryfygu dyfod i archwaethu o'i

7

ÇI

tr

IW

yn

yn

dw

dit

Di

edi

WY

chu

a'r

Uz.

y fât

ddif

y rha

yn d

EZec

18, 1

priod

arall,

ir t

Paul

tisian

Swpper sanctaidd.

Yn drydydd, am ei fod yn gyngor yr Yspryd Glân: Eithr holed dŷn ef ei hun, ac felly bwytaed o'r bara, ac yfed o'r cwppan, &c. 1 Cor. 11. 28. Ac os rhaid i ddŷn Pan eisteddo i fwyta gyd â Thywysog daiarol, ystyrio yn ddyfal pa beth sydd o'i flaen, a bôd yn well iddo osod cyllell ar ei gêg na bod yn anweddu: Dihar. 23. 1. 2. Pa faint mwy y dylit ti baratoi dy enaid, fel y gellych dy ymddwyn dy hun mewn holl ofn ac anrhydedd, pan fyddych i gael gwlêdd fantraidd ar Fwrdd Trwysfog y trwysfogion?

fanctaidd ar Fwrdd Tywyfog y tywyfogion?

Yn bedwerydd, o herwydd ei fod yn ddefod erioed ym mhlith holl Seinctiau Duw, arfer o barodrwydd San aidd cyn y trinent y Dirgeledigaethau nefol. Nid a'i Ddafydd yn agos at Allor Dduw, nes iddo ef yn gyntaf olchi ei dawylaw mewn dinimeidrwydd: Pfal. 26.6. llawer llai y dylit ti heb ymbaratoi, ryfygu myned yn agos at Fwrdd yr Arglwydd. Ni roddai Abimelech, ac ni fwytai Ddafydd a'i wŷr mor bara gosod, ond tan ammod fod eu llestri yn sanctaidd; I Sam. 21.4. 5. pa faint llai y dylit ti ryfygu bwyta bara yr Arglwydd, neu yn hytrach y bara yr hwn yw 'r Arglwydd, heb i lestr dy galon di yn gyntaf gael ei lanhau gan edifeirwch? Ac os archodd Duwi fosua (fely parasai i Moeses o'r blaen) ddattod ei escidiau oddiam ei draed, o ran anrhydedd i'w fancteiddrwydd ef, yr hwn oedd bresennol yn y lle hwnnw, lle yr ymddangosodd ef a chleddyf yn ei law i ddinistrio ei elynion. fof. 5.15. Exod. 35. Pa faint hytrach y dylit ti fwrw ymmaith holl ferch dy ymarweddiad bydol pan fyddych yn dyfod i nesâu at y fan lle mae Crift yn ymddangos i olwg dy ffydd, a'r briwiau yn ei ddwylaw a'i ystlys, er gwaredu ei gyseillion? Ac er mwyn yr achos hon y dywedir ddyfod priodas yr oen,

hunain,

abod ei wraig ef wedi ei pharatoi ei hun. Dad. 19. 7. Paratoa gan hynny dydi dy hun, os mynni yn y byd hwn dy ddyweddio â Christ trwy ras Sacramentaidd; neu yn y nefoedd dy briodi ag ef,

trwy ogoniant tragwyddol.

d

ed

de

og ôd

w: dy

vn

dd

ri-

0-

AH

m,

ei-

mgl-

da-

fod

llai

yn ftr

rch?

efes

, 0

edd

an-

i e-

lylit

dob Crift

n ei

Yn bumed, o blegid i Dduw bob amfer daro â Barnedigaethau ofnadwy, y rhai a feiddient arferu ei sanctaidd ordinhadau ef, heb ofn a pharodiwydd dyledus. Efe a ofododd Duw gleddyf tanllyd yn llaw Chernbin i daro ein Henafiaid gwedi iddynt ymhalogi a phechod, os amcanent hwy fyned i Beradwys i fwyta y Sacrament o Bren y bywyd. Ofna dithau gan hynny gael dy daro a chledd dialedd Daw os rhyfygi di fyned i'r Eglwys a chalon ddiedifeiriol i fwyta Sacrament Arglwydd y by-Ese a dar awodd Duw ddengmil a deugain o'r Bethshemitiaid, am iddynt hwy edrych yn amharchus yn ei Arch ef; i Sam. 6. 19. ac a laddodd Uzza a marwolaeth ddifymmwth am iddo gyffwrdd a'r Arch yn Ehud; 2 Sam. 6. 6, 7. ac a darawodd Uzziah a gwahanglwyf, am fyned i drin fwydd yr offeiriad, yr hyn nid oedd yn perthynu iddo. ysath ddyrnod a wnaeth i Ezechiah yn ei weddi ddifrifol ddeifyfu ar Dduw na tharawai efe mor bobl y thai oedd arnynt eifiau amfer i ymbaratoi, fel y perthynai iddynt cyn bwyta yr oen Pasc: ac yr ydis m dywedyd i'r Arglwydd wrando ar Ezechiah, ac achau'r bobl: gan roi ar ddeall, oni buafai weddi Ezechiah, y tarawsai 'r Arglwydd y bobl o ran bod a parodrwydd angenrheidiol yn niffyg. 2 Cron. 30. 18, 19, 20. ar dyna ddaeth i'r neithior heb ei wisc miodas am dano, na' i holi ei hun, a gafas ei holi gan arall, ac yno rhwymo ei ddwylaw a'i draed, a'i daftu ir tywyllwch eithaf. Mat. 22. 12. Ac y mae St c et l'aul yn dywedyd i'r Corinthiaid, mai o herwydd oen, isian y parodrwydd hwn yn eu holi a'i barnu es

He

dd

rar

7793

yn

eu nei

rec

hor

nn

ric

dy

hu

mi

ai

nn

od

ny

yr i(

or

ch

OCI

mo

bunain, cyn iddynt fwyta Swpper yr Arglwydd, y darfuatai i Dduw ddanfon y clefyd ofnadwy hwnnw yn eu plith, o'r hwn yr oedd rhai o honymi pryd bynny yn gleifion, eraill yn weiniaid, a llawer wedi myned i huno; 1 Cor. 11. 29. hynny yw, wedi i Angau amserol eu cyrhaeddyd. Yn gymmaint a bod yr Apostol yn dywedyd; fod pob un sydd m bwyta ac yn yfed yn anheilwng, yn bwyta ac yn yfed ei farnedigaeth ei hun; amserol os cdifarha, tragmddol os ef nid edifarha: a hynny mewn mefur mor echryslon, a phe bai yn enog o wir gorph a gwaed y Arglwydd, o'r hyn y mae y Sacrament hon yn fel, ac yn arwydd fanctaidd : Adn. 27. Felly y cosm Tywyfogion y cam a wneler a'i Sêl fawr hwynt, yn yr vn ffunyd a pha gwneid iw cyrph hwynt eu hunain, yr hyn y mae eu Sêl hwy yn ei arwyddoccâu, Mor drwm echryflon yw bod yn euog o waed Crif, y mae 'n ymddangos yn eglur wrth drueni cyftuddiol yr Juddewon byth ar ôl iddynt ddymuned ei waed et i fod arnynt bwy ac ar eu plant. Math. 27. 25. Eithr yno di a ddywedi, mai diogelaf yw ymgadw a pheidio a dyfod vn amfer i fod yn gyfrannog o'r Cymmun Sanctaidd. Nid felly; canys y mae DVW yn addo tragwyddol gospedigaeth corphac enaid, ar yr rhai ou llawnfryd a wrthodant ei Sacramentau. A gorckymmyn Crist ydyw; Cymmrwch, bwytewch, gwnewch hyn er coffa am danaf: 1 Cor. 11. 24. ac efe a fyn i bawb vfyddhau iw orchymnyn ef tan boen cospedigaeth ei felldith. A chan weled mai y Sacrament hon oedd yr arwydd mwyaf o gariad Crist ar a adawodd ef yn ei ddydd diwedd iw gymdeithion, y rhai a garodd ef hyd y diredd;gan hynny esceuluso a gwrthod ei Sacrament, fydd raid iddo fod yn argoel o wrthod ac escenluso ei carried, a thywalltiad ciwaed: ac ni ddichon bod rechod gorthrymmach ger bren Duw na hwnnw. Heb. ydd.

adwy

zynt j

AWET

We-

naint

dd m

edei

mor

ed Ir

fel,

ofpa

, yn

hu-

câu,

rift,

ddid ei

27. ym-

nog

mae

h ac

Sa-

me-

af:

A ydd

ydd

dy

ent,

0 61

hod

nw. eb. Heb. 10.29 Nidoes dim a eill dy rwystro di i ddysod yn rhwydd i Fwrdd yr Arglwydd; ond o ran bod yn well gennit ymado â chariad Duw, nac ymado a'th pechodau budron. O tyred, eithr tyred yn westwr parod i Fwrdd yr Arglwydd, gan woled eu bod hwy yn fendigedig y rhai a elwir i Swpper neithior yr oen. Dadc. 19. 9. O tyred! eithr tyred wedi dy ymbaratoi, canys nerth y Sacrament hon a dderbynnir yn ôleyfran sfydd y Derbynniwr.

Y Parodrwydd hwn fydd yn fefyll yn dyfal yflyried tri pheth: yn gyntaf Teilyngdod y Sacrament, yr hyn a elwir yflyried corph yr Arglwydd, yn ail, dy anheilyngdod dy hun, yr hyn yw dy farnu dy hunan. Yn drydydd, y moddion, trwy y rhai y gelli ddyfod yn Dderbynniwr teilwng; y elwir Cymmun o gorph yr Arglwydd.

1. Am deilyngdod y Sacrament.

TEilyngdod y Sacrament hon a yftyrir mewn tair flordd: yn gyntaf, wrth Fawrhydi yr Awdur a'i hordeiniodd. Yn ail, wrth werthfawredd ei rhannau o'r rhai y defnyddiwyd. Yn drydydd, wrth oddidawgrwydd y Diben er mwyn yr hyn ei trefnwyd.

1. Am Awdur y Sacrament.

Nid oedd yr Awdur na Sanet nac Angel, eithr yr Arglwydd JESV, tragwyddol Fab Duw, canys i Grift yn vnig tan y Testament newydd y perthyn ordeinio Sacrament; o herwydd efe yn vnig a ddichon addo a chyslawni y grâs y mae hi i'w arwyddoccâu. Ac yr ydis yn gorchymm n i ni na wrandawm ar laferydd neb ond ei laferydd ef yn ei Egl-

T

Grift

Hwn

eidd

ant c

yn y:

mae

nati

min

ddo

mo

yr

174

10

ca

f

wys. Mat. 17.5. Oh mor fancteiddiol y dylem ni gymmeryd yr ordeinhâd a ddaeth oddiwrth y cyfryw Awdur gorvchel?

2. Am y rhannau o'r Sacrament.

Y Rhannau o'r Sacrament bendigedig ydynt tri: yn gyntaf, yr arwyddion daiarol yn arwyddio: eau: yn ail, y gair dwymawl yn sancteiddio: yn drydydd, y rhadau nefol a arwyddoceir.

Yn gyntaf, yr arwyddion daiarol ydynt fara a gwin, 1 Cor. 11. 23, Gc. Dihar. 9.5. dau mewn rhif,

eithr vn mewn arfer.

Yn ail, y gair dwywawl ydyw 'r gair o ordinhâd Crist, adroddedig gyd â gweddiau a bendithion gan Eglwyswr cyfreithlawn; Heb. 5.4. Num. 16.40. 1 Cor. 10, 16. Y Bara ar gwin heb y gair nid yw ddim, ond megis yr oeddynt o'r blaen; eithr pan ddêly Gair at y defnyddiau hynny, yno y gwneir yn Sacrament, ac y mae Duw yn bresennol gyda ei Ordeinhad, ac yn barod i gyflawni pa beth bynnac a addawo ef. Nid yw y geiriau dwywawl o fendith yn cyfnewid neu yn diddymmu fylwedd y bara ar gwin: o blegid oni bai fod eu fylwedd yn aros, nid allai fod yn Sacrament : eithr y mae yn eu cyfnewyd mewn arfer ac enw. Canys yr hwn nid ydoedd o'r blaen ond bara a Gwin cyffredinol i faethu cyrph dynion, fydd yn ôl y fendith wedi ei ddarparu i arfer fanctaidd, sef i borthi eneidiau Cristianogion. Ac lle yr oeddid o'r blaen yn eu galw yn fara a gwin; fe gelwir hwynt yr awrhon wrth enw y pethan fanctaidd a arwyddocant, sef Corph agwaed Crist: i dynnu ein meddyliau yn well oddiwrth yr Elementau hynny oddiallan at y rhadau nefol, yr rhai trwy olygon ein cyrph v maent yn eu arwyddocau i ysprydol olygon ein ffydd. Ni ddarfu chwaith i Grift lem

cy-

tri:

do-

yn

a

nif,

âd

on

0.

W

an

n

ei

C

-

4

Gift adroddi y geriau hyn, fef Hwn yw fynghorph, Hwn yw fyngwaed, wrth y bara a'r gwîn, eithr wrth addiscyblion, megis y mae yn eglur yn y geiriau a ant o'r blaen, cymerwch, bwytewch chwi. Mat, 26. Nid yw y bara yn gorph iddo ef chwaith ond myr vn agwedd ac y mae y cwppan yn Destameut unydd, fef trwy ddull a elwir trawsenwad. mae Marc yn dangos yn eglur, na ddarfu i'n Iachawdwr adrodd y geiriau hyn, fef hwn yw fyngwaed, nes darfod ir holl ddiscyblion yfed o'r cwppan: Mar. 14. 23, 24. Ac yn ol hynny o herwydd ei fylwedd naturiol y mae ef yn galw yr peth yn ffrwyth y minwydden, yr hwn o herwydd ei ysprydol arwyddoccâd, a alwasai ef o'r blaen ei waed, Adnod 25. mol y dull o gyfenwi Sacramentau oll. Ac nid nw Crist yn erchi i ni ei wneuthur ef, ond gwneuthur hyn er coffa am dano; ac mae ese yn erchi i ni fwyta nid ei gorph yn fyml, eithr ei gorph megis ei torrwyd, a'i waed megis y tywalltwyd; yr hyn y mae St Paul yn ei ddeongli i fod yn Gymmun Corph Crist, ac yn Gymmun oi naed ef. 1 Cor. 10. 16. hynny yw, gwystl strwythlon ein bod ni yn gyfrannogion o Grist, ac o holl haeddedigaethau ei gorph a'i waed. A thrwy fynych ymarfer a'r Cymmun hwn, y myn St Paul i ni ddangos marwolaeth yr Arglwydd nes ei ddyfod o'r nef, I Cor. 11. 26. ac hyd oni chymmerer ni i fynu fel eryrod i'r awyr i'w gyfarfod ef, yr hwn yw y bendigedig gelain, ac enioes ein heneidiau ni. 1 Thef.4.17.

Yn drydydd, y rhadau yfprydol ydynt ddwy hefyd; corph Crift megis yr oedd yn dioddef digofaint
Duw dyledus i ni, yn groeshoeliedig: A'i waed megis yr oedd (yn yr vn agwedd) wedi ei dywallt trofom er maddeuant o'n pechodau. Y maent hwy
hefyd yn ddau mewn rhif, eithr un mewn arfer, fef
Crift gyfan, a'i holl ddonniau wedi ei ymgynnyg i

T 4

bawb

ef

bawboll, eithr gwedi ei roi mewn gwirionedd i'r flyddlonniaid. Y rhai hyn ydyw y tair rhan cyfannol o'r Sacrament fendigedig hon, fef yr Arwydd, y Gair, a'r Gras. Yr Arwydd heb y Gair, neu'r Gair heb yr arwydd, ni ddichon ddim : a'r ddau wedi eu cyfylltir ydynt anfuddiol heb y Gras a arwyddoceir: eithry tri ynghyd a wnant Sacrament ffrwythol i'r Derbynniwr teilwng. Y mae rhai yn derbyn yr arwydd oddiallan heb y gras ysprydol, megis Judas, yr hwn (fel y dywaid St Awstin) a dderbynniodd farayr Arghwydd, eithr nid y bara yr hwn oedd yr Arglwydd. Y mae rhai yn derbyn y grâs ysprydol heb-yr arwydd oddiallan, megis y lleidr-Sanct ary groes: ac aneirif o'r flyddlonniaid, y cyfryw wrth farwa fyddo yn dymuned ei gael, eithr heb allael ei dderbyn o waith rhyw rwyftrau oddiallan; eithry mae y derbyniwr teilwng i'w ddiddanwch, yn derbyn y ddau yn Swpper yr Arglwydd.

Fe ddewifodd Crift Fara a Gwin (o flaen defnyddiau eraiil) i fod yn arwyddion oddiallan yn y Sacrament fendigedig hon: yn gyntaf, o ran eu bod ya hawfaf i bob math i'w cael: yn ail, i ddyfcu i ni mai megis y mae enioes amferol dŷn yn cael ei faethu yn bennaf trwy Fara, a'i gorph ei gysluro gan win, felly y mae ein heneidiau ni, gan ei gorph a'i waed ef yn cael eu bywhau au porthi i fywyd tragwyddol. Fe ddarparodd Crist win gyd a barai fod yn arwydd oddiallan yn y Sacrament hon, i ddyfcu i ni; yn gyntaf, mai megis y mae bwyd a diod yn borthiant perfleithlawn i gorph dŷn : felly y mae Erift i'w enaid, nid mewn rhan, eithr mewn perffeithrwydd, yngyffal yn iechydwriaeth, ac yn borbiant, Yn ail, wrth weled y Gwin Sacramentaidd o'r neilltu oddiwrth y bara, ni ddylem gofio y modd y tywalltwyd ei waed gwerthfawroccaf ef allan o'i gorph bendigedig, er cael o bonom ni faddenant o'n

lir

fan-

vdd.

Gair

eu eir:

i'r

ardas,

bbc

tyr

dol

ry

rth

ei

ry

yn

y-

2-

od

ni

e-

n

ïi

d d

i

n

e

pechodau. Yr arwyddion oddiallan y mae 'r Bugail yn eu rhoddi yn yr Eglwys, a thithau fydd yn bwyta a genau dy gorph: Y Gras yprydol y mae Crist yn ei efdyn o'r nefoedd, ac y mae 'n rhaid i ti ei fwyta ef â genau dy ffydd.

3. Am y Diben neu'r defnydd er mwyn yr hyn y trefnwyd y Sacrament hon.

Y. godidog a'r tra-rhyfeddol Ddibennau neu'r frwythau o herwydd yr hyn y trefnwyd y Sacrament fendigedig hon, ydynt faith.

Amy diben cyntaf o Swpper yr Arglwydd.

I ddwyn a'r gôf i Griftianogion yn oefdadol yr aberth hedd yr hon a offrymmodd Crist vnwaith am ycwbl, trwy ei farwolaeth ar y groes, i'n cymmodi ni â Duw, Gwnewch hyn(medd Crist)er coff a am danaf. (Ac medd yr Apostol) cynnifer gwaith bynnae y bwytaoch y bara hwn, ac yr ifoch y cwppan hwn, y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd hyd oni ddelo. 1 Cor. 11. 26. Ac y mae et yn dywedyd, mai (trwy y Sacrament hon, a phregethiad y gair) y darfuafai portreio fesu Grist o flaen llygaid y Galatiaid, megis pe croeshoeliasid ef yn eu plith: Gal. 3. 1. Canys y mae 'r weithred i gyd yn dangos marwolaeth Crift; torriad y bara bendigedig, croeshoeliad ei fendigedig gorph: a thywallt y Gwin fancteiddiedig, tywalltiad ei fendigedig waed. Fe aberthodd Crift efe ei hun vnwaith yn gorphorol : eithr cyn fynychedac y cyssegrir y Sacrament hon, cyn fynyched a hynny yr offrymmir ef gan y flyddloniaid yn Iprydol.

Oddyma y gelwir Swpper yr Arglwydd yn aberth hêdd, nid yn briodol, neu yn gorphorol, eithr trwy ddull ar ymadrodd, fef o herwydd ei fod yn gotladwriaeth o'r aberth hêdd a offrymmodd Crist ar y Groes. Ac i ddangos rhagoriaeth rhyngddi a'r aberth

gorphorol honno, y mae y Tadau yn ei galwyn aberth ddi-waedlyd. Fe a'i gelwir hefyd Eucharift, o ran bod yr Eglwys yn y weithred hon yn offrwm i Dduw aberth o foliant a diolch am ei Gwaredigaeth: yr hyn a weithreded trwy 'r vnig Aberth lefol o Grift ar y Groes. Os darfu i'r olugiad ar Frenin Moab pryd yr oedd ef yn offrwm ei fab ar y mur, i gynhyrfu ei holl dduwiau i ddyfod i'w achub, 2 Bren. 3. 27. beri i'r brenhinoedd ydoedd yn gofod arno, dosturio wrtho cym mhelled, ac y peidiasant a'r frwydr, ac y cyfodasant y gwarchae. fodd y dylai y golwg ysprydol ar Dduw Dad, yn aberthu ei vnig-anedig Fab ar y Groes i waredu dy enaid ti, dy gynhyrfu i garu Duw dy Brynwr, ac i ado pechod, tros yr hwn mewn cyfiawnder ni wafanaethai pridwerth llai!

Am yr ail Ddiben o Swpper yr Arglwydd.

b

2. I gryfhau ein ffydd: Canys y mae Duw wrth y Sacrament hon yn arwyddocau, ac yn felio i ni o'r nef, mai yn ol yr addewid ar cyfammod newydd a wnaeth efe a nyni YnGhrift, y derbyn ef yn ddiogel i'w râd ai drugaredd yr holl ddynion credadwy edifeiriol, ar a dderbynnio ei Sacrament sanctaidd ef yn ddyledus: Ac er mwyn haeddedigaethau marwolaeth a dioddefaint Crist, ef a faddau iddynt eu holl bechodau, mor ddiammau ac y maent yn gyfrannogion o'r Sacrament hon. O herwydd hyn y gelmir y Sacrament sanctaidd Sel y cyfammod newydd, ac o faddenant pechodan. Yn ein amheuon mwyaf gan hynny, yn ôl derbyn y Sacrament hon ni allwn ddywedyd yn ddiau megis y dywedodd Mam Sampson: Pe mynnasei'r Arglwydd ein lladd ni, ni dderbynniasei ese y poeth-offrwm, a'r bwyd offrwm o'n llam ni, ac ni ddangosusei efe i ni 'r boll bethau byn : ac ni Pharasci efe i ni y prydhyn glywed y fath bethan. Rhuf. 4.11. Barn. 13. 23. Am

do

rift,

mi

th :

rift

10-

r, i

ıb,

30di-

Pa

2-

e-

1-

'Amytrydydd Dibeno Swppergr Arglwydd.

3. I fod yn wyftl ac yn arwydd-ammod o'r Cymmundeb ffrwythlawn cyfagos yr hwn fydd rhwng Cristianogion à Christ. Phiol y fendith yr hon a fendigwn, onid Cymmun gwaed Crist ydyw? y bara yr ydym yn ei dorri, onid cymmun corph Crist yw? 1 Cor. 10. 16. hynny yw arwydd a gwyftl ffrwythlawnaf o'n Cymmun ni â Christ. Yr vndeb hon a elwir aros gydani, cyssylltiad ar Arglwydd, trigfa yn ein calonnau : Joan. 14. 16. 1 Cor. 6. 17. Ephes. 2. 17. Ac a ofodir allan yn yr Scrythur Sanctaidd mewn llawer o gyffelybiaethau. Yn gyntaf, trwy gyffelybiaethau o'r winwydden a'r canghennau: yn ail, o'r pen a'r corph : yn drydydd, o'r sail a'r adeilad : yn bedwerydd,o'r dorth a wneir o amryw ronynnau o 9d: yn bumed, o'r undeb priodasawl rhwng gŵr a'i wraig, a'r cyfryw. foan. 15. 12. 1 Cor. 10. 17. Col. 1. 18. Ephes. 5.31, 32. Acy mae yn dridyblyg rhwng Crist à Christianogion. Y gyntaf sydd anianol, thwng ein dynawl anian ni, a dwywawl anian Crift ym mherson y gair : yr ail sydd Ddirgeledig, thwng ein personau ni yn absennol oddiwrth yr Arglwydd, a pherson Crist Duw a Dŷn, yn vn corph dirgeledig. Y trydydd fydd nefol, rhwng ein perfonau ni yn bresennol gyd â'r Arglwydd, a pherson Crist mewn corph gogoneddus; y tri o gysylltiadau hyn fydd ynglŷn y naill yn y llall. O ni buafai i'n hanian ni yn gyntaf gael ei hvno megis yn vn-fylweddol ag Anian Duw yn yr ail perfon; ni allasem ni fyth gael ein vno â Christ mewn corph dirgeledig. Aconi byddwn ni yn y bywyd hwn (er einbod yn absennol) gwedi ein vno at Grist trwy undeb Dirgeledig, ni chawn ni fyth gymmun o ogoniant gyd ag ef yn ei gyfannead nefol. Y Cymmun dirgeledig (a grybwyllir yma yn bennaf) a weithredir rhwng Crift a nyni, trwy yspryd Crist yn ein hymgysfred ni : A thrwy ein stydd ni (cyn-

cynhyrfiedig trwy'r vnrhyw Yspryd) yn ymaflyd yn-Ghrift hefyd. Y ddaubeth hyn y mae St Paul yneu ofod ar lawr yn fywiol; eithr dilyn yr wyf fel y gallwyf ymaflyd yn y peth hwn hefyd yr ymaflwyd ynof gan Grift fesu, Phil. 3. 12. Pa fodd y dichon ef gwympo ymmaith yr hwn fydd yn ymaflyd, ac agynhelir mor neithol? Yr vndeb hon a geiff ef ei deall yn orau yn ei Feddwl, yr hwn a'i clywo fwyaf yn ei Galon. Eithr yn anad amfer, gorau y cawn ni deimlaw a chryfhau yr vndeb hon ynom, pan fyddom yn derbyn Swpper yr Arglwydd fel y dylem. Canys yno y cawn ni glywed ein calonnau yn bywiol ymglymmu â Christ, a deifysiadau ein eneidiau wedi eu tynnu trwy ffydd a'r Yspryd glan, megis trwy raffan cariad, nes-nes at ei Sancteiddrwydd ef.

Oddiwrth y Cymmun hwn â Christ y mae yn digwyddo i'r sfyddloniaid lawer o ddoniau anrhaetha-

thadwy.

Megis yn gyntaf, fe gymmerodd Crist eu holl bechodau hwynt arno ef i fodloni cysiawnder Duw am danynt: ac y mae ef yn rhoddi i ni yn rhâd megis yn eiddom, ei holl gysiawnder yn y bywyd hwn, a'i etifeddiaeth yn y bywyd tragywyddol pan ddarfyddo hwn: ac y mae ef yn cyfrif yr holl dda neu 'r drwg a wneler i ni, megis pe gwneid iddo ei hunan. Phil. 3. 9. 1 Pet. 2. 24. Zec. 2. 8., 25.

Yn ail, y mae oddiwrth natur Crist yn lliseirio i'n natur ni, gwedi ei huno ag eso, yspryd bywiol as anadl grâs, yr hyn a'n hadnewydda i fywyd ysprydol: Ac a sancteiddia ein meddyliau, ein hamcannion, a'n serch, megis y byddom beunydd yn cynnyddu ar agwedd Delw Grist. Ephes. 4. 23, 24.

Rhuf. 8. 29.

Yn drydydd y mae ef yn canniadhau iddynt holl radau cadwedigol, a'r fydd angenrhaid er mwyn cael mwynhau bywyd tragwyddol; megis teimlad o

gariad

gariad Duw, diogelwch o'n Etholedigaeth, ein adgenedliad; a'n cyfiawnhâd, a grâs i wneuthur gweithredoedd da: oni ddelom i wladychu gyd ag ef yn ei deyrnas nefol. 2 Cor. 3. 18. foan. 15. 5. ac 1.16. Hyn a ddylai ddyfcu holl wir Griftianogion i'w cadw eu hunein megis aelodau dihalogedig o fanctaidd gorph Crift, ac i ochelyd pob aflendid a budreddi: gan wybod eu bod yn byw InGhrist, neu yn hytrach fod Crift yn byw ynddynt bwy. Oddiwrth yr vndeb hon â Chrift (feliedig i ni yn Swpper yr Arglwydd) y mae St Paul yn argymmennu i dynnu'r Corinthiaid oddiwrth halogrwydd eulyn-addoliaeth, 1 Corin.

10. 14. agodineb, 1 Corin. 10. 8.

n-

Yn ddiweddaf, oddiwrth y Cymmun rhag-ddywededig rhwng Crift â Chriftianogion, y mae Cymmun arall yn llifeirio rhwng Chriftianogion yn eu plith eu hunein. Yr hwn hefyd a ddanghofir yn fywiol wrth gyfranniad Sacrament Swpper yr Arglwydd, gan fod yr holl Eglwys, er eu bod yn llawer, yn cymmuno oll o'r vn bara yn y weithred fanctaidd honno. Nyni yn llawer ydym un bara, ac un corph; sanys yr ydym ni oll zn gyfrannogion or un bara. 1 Cor. 10. 17. megis ac nad yw rbara yr hwn a fwytawn ni yn y Sacrament, ond vn, er ei wneuthur o lawer o ronynnau, felly yr holl flyddloniaid, er eu bod yn llawer, etto nid ydynt ônd yn corph dirgeledig, tan yr vn pen yr hwn yw Crist. Fe a weddiodd ein Iachawdwr bum gwaith yn y weddi yr hon a wnaeth yn ôl ei Swpper diweddaf, ar fod o'i ddiscyblion ef yn un: foan. 17.2, 11, 21, 22, 23, 26. iddyscu i ni ar vnwaith fel y mae yr vndeb hon yn rhyngu bodd iddo ef. Y mae'r vndeb rhwng y ffyddloniaid mor ehang, nas gall pellder lleoedd ei gwahanu, mor gadarn, na eill marwolaeth beri iddi ymollwn; mor barhaus,na ddichon amfer moi gwifco hi allan; mor ffrwythlawn ac y maga gariad twymyn rhwng rhai ni welfant wynchau cu gilydd.

weit

WAC

law

cor

yn

dd

rh

fa

gilydd erioed. A'r cyfylldiad bwn ar eneidiau a gyfenwir Cymmun y Sainet, yr hyn y mae Crift yn ei weithredu trwy chwech o foddion hynodol. Yn gyntaf, wrth eu llywodraethu hwynt oll ag vn ysfryd Sanetaidd. Yn ail. trwy eu cynnyscaeddu hwynt oll a'r vn ffydd. Ephef. 4, 4, 5. Yn drydydd trwy dywallt ei gariad ei bun iw boll galonnau bwynt, Rhuf. 5. 5. Yn bedwerydd, trwy cu hadgenedlu hwynt ag vn Bedydd. Tit. 3.5. Yn bumed, trwy eu porthi hwynt â'r vn ymborth ysprydol. I Cor. 11. 33. Yn chweched, trwy fod yn vn pen bywiol ir un corph o'r Eglwys, yr hon a gymmododd ef â Duw ynghorph ei gnawd ef, Col.1. 18, 22. O hyn y digwyddodd fod y lliaws o'r rhai a gredasant yn yr Eglwys o'r cynfyd, o un galon, ac un enaid, mewn gwirionedd, serch a thrugaredd, Act. 4. 32. A hyn a ddylai ddyfcu i Griftianogion garu y naill y llall, gan weled eu bod oll yn aelodau o'r vn fanctaidd, a'r dirgeledig gorph, o'r hwn y mae Crist yn Ben. Ac am hynny fe ddylai fod rhyngddynt oll gyd-ddioddef Cristianogawl, a chyd-teimlad, i orfoleddu y naill yngorfoledd y llall, i refynu y naill tros y lall, i gyd-ddwyn y naill â gwendid y llall, ac yn gyfnewidiol y naill i borthi angen y llall.

Am y pedwerydd Diben o Swpper yr Arglwydd.

4. I borthi eneidiau y ffyddloniaid, yn niogel obaith o fywyd trag ywyddol. Canys y Sacrament hon fydd yn arwydd ac yn wyfll i gynnifer ac a'i derbynnio yn ôl gofodiad Crist, y portha ef yn ôl ei addewid (trwy rinwedd ei gorph croeshoeliedig, ai waed tywalldedig) ein heneidiau i fywyd tragwyddol, cyn siccred ac y maethir ein cyrph gan Fara a Gwin i fywyd amserol. Ac i'r diben hwn y mae Crist yngweithred

yn

Yn

yd nt

vy if.

nt

-

5

weithred y Sacrament, yn rhoddi ei wir gorph a'i waed mewn gwirionedd i bob Derbynniwr ffyddlawn. Am hynny y gelwir y Sacrament Cymmun corph a gwaed yr Arglwydd. A Chymmundeb ni adichon fod o bethan absennol, eithr o bethan presennol; ac ni byddai yn Swpper yr Arglwydd, oni bai fod corph a gwaed yr Arglwydd yno. Y mae Crift yn wir bresennol yn y Sacrament, trwy vndeb ddeublyg: y gyntaf fydd ysprydol rhwng Crist a'r Derbynniwr teilwng. Yr ail fydd Sacramentaidd thwng corph a gwaed Crist, ai ar myddion oddiallan yn y Sacrament. Y gyntaf, a weithredir trwy waith bod yr vn Yspryd glân wrth gyfanneddu ynGhrist ac yn y sfyddlonniaid, yn corpholaethu y ffyddloniaid megis yn aelodau i Grift eu Pen, ac felly eu gwneuthur yn vn â Christ, ac yn gyfrannogion o'r holl Radau, Sancteiddrwydd, a'r Gogoniant tragwyddol y rhai ydynt ynddo ef: a hynny mor ddiogel a ficer ac y maent yn clywed geirian yr addewid, ac yn gyfranogion o'r arwyddion oddiallan yn y Sacrament fendigedig. Oddiwrth hyn y deilliaw bod ewyllys Crift yn ewyllys gwir Gristion: abywyd Cristion yn Ghrist, yr hwn sydd yn by w ynddo. Gal. 2. 20. Os edrychwch chwi ar y pethau a vnir, yr vndeb hon fydd banfodol: os at wirionedd yr vndeb hon, y mae 'n gywir. Os ar y modd y gweithredir, y mae 'n yfprydol. Nid ein ffydd ni fydd yn peri i gorph a gwaed Crift fod yn bresennol, eithr Yspryd Crist yr hwn sydd yn trigo ynddo ef a ninnau. Nid yw ein ffydd ni ond derbyn a gofod at ein eneidiau y rhadau nefol hynny a gynnygir i ni yn y Sacrament hon.

Yr vndeb arall sef y Sacramentaidd, nid yw naturiol neu gysteol, either cysylldiad ysprydol rhwng yr arwyddion daiarol, y rhai ydynt Fara a Gwîn, a'r rhadau nesol, y rhai ydynt Gorph a Gwaed Crist,

wrth

wrth eu derbyn: megis trwy berthynas iw gilidd na byddent ond yr vn ar vnrhym beth. O hyny digwydd, pryd y byddo 'r Derbynniwr teilwng yn bwyta a'i enau fara a gwin yr Arglwydd; ei fod ef hefyd ar yr vn amfer yn bwyta â genau ei ffydd wir Gorph a Gwaed Crift. Nido ran fod Crift yn dyfod i lawr o'r nefoedd i'r Sacrament, eithr o ran bod yr Yfpryd glân trwy y Sacrament yn derchafu ei feddwl ef at Grift, nid trwy gyfnewidiad lleawl, eithr trwy serch defosional: onid yw ef drwy sanctaidd fyfyrdod ffydd yn brefennol y pryd hwnnw gyd a Christ, a Crist gyd a'g ef. Acfel hyn gan fyfyrio, a chredu y modd y croeshoelwyd corph Crist, ac y tywalltwyd ei werthfawroccaf waed er maddeuant o'i bechodau ef, ac er mwyn cymmodi ei enaid ef à Duw : y mae ei enaid ef wrth hyn yn cael ei faethu yn ffrwythlonach a diogelwch o fywyd tragymyddol, nac a eill y bara a'r gwin borthi, ei gorph i fywyd amferol. Y mae 'n anghenrhaid fod yn y Sacrament gan hynny yn gyffal yr arwyddion oddiallan iw canfod yn amlwg â llygaid y corph;a Chorph a Gwaed Crift, iw canfod yn yfpydol â golwg ffydd. Eithr y modd pa ddelw y mae'r Yfpryd glân yn gwneuthur i gorph Crift, (gan ei fod mewn lle absennol oddiwrthym) fod yn bresennol gyd â nyni trwy ein undeb, y mae St Panl yn ei alw yn ddirgelwch mawr, y cyfryw na ddichon ein dealltwri moi ddirnad. Ephel. 5. 23. Nid arwyddion noethion yn arwyddoccau gan hynny ydyw y Bara a'r Gwin Sacramentaidd, eithr y cyfryw ac y mae Crist gyd â hwynt yn rhoddi, ac yn trefnu i bob derbynniwr teilwng, nid yn vnig ei rinwedd a'i nerth dwywawl, eithr hefyd ei wir Gorph a'i waed, cyn wired acy rhoddes ef i'w ddiscyblion ei Yspryd glân wrth arwydd ei anadl bendigedig; neu iechyd i'r clwyfus a gair o'i enau, neu gyfwrdd o'i law, neu ei wisc. Ac

y mae craffai weddu 'r bara agoro Emmol Dyma oll i v fydd enaid genau glodd tywy

mlyn y byn dylei Pa fo

Ang

myny

pryd cnaw dol.

> Ar yspr of a cynt mhi

(me iddi

Ar

ý.

y

ld

'n

in

Eu .

1,

d

),

t

ymae ymafliad ffydd yn nertholach nag amgyffred craffaf y fynhwyrau corphorol, neu refwm. I ddiweddu 'r pwngc hwn : y Sacrament fanctaidd ydyw 'rbara bendigedig hwnnw, yr hwn wedi ei fwyta a agorodd lygaid y difcyblion oeddynt yn myned i Emmans fel yr adnabuont Grift. Luc. 24. 30, 31. Dyma y cwppan Ardderchawg a'r hwn y diodwyd ni oll i vn Tspryd. 1 Cor. 12, 13. Dyma'r Graig honno sydd yn lliseirio o fêl, yr hwn sydd yn bywhau maid blinedig pob gwir fonathan a'i harchwaetho a genau flydd. Dyma y dorth o fara haidd a ymdreiglodd odduchod i daro i lawr bebyll y Midianiaid o'r tywyllwch vffernol. Barn. 7.13. Y Deisen ar dwfr Angylaidd a borthodd Elias ddeugain niwrnod ym mynydd Horeb, 1 Bren. 19. 6, 7, 8. y Manna (llyniaeth Angylion) a borthodd yr Israeliaid ddeugain mlynedd yn yr anialwch : eithr hwn yw'r gwir fara j bywyd a'r manna nefol, yr hwn os bwytawn fel y dylem, a bortha ein eneidiau i fywyd tragwyddol. Pa fodd gan hynny y dylau ein henediau ni wneuthur yr erfynniad at Grist oddiwrth ddeisyfiad ysprydol, y wnaeth gwyr Capernaum ou chwant mawdol: Arglwydd dyro i ni y bara hwn yn oestad. Jean. 6. 32, 34, 50, 51, 58.

Y pumed Diben o Swpper yr Arglwydd.

for yn wystl diogel i ni o'n adcyfodiad. Ar adeyfodiad fydd o ddau fath: yn gyntaf ysprydol adcyfodiad ein heneidiau yn y bywyd hwn farwolaeth pechod, hyn a elwir yr adgyfodiad cyntaf: Oblegit gan vdcorn leferydd Crist, ym mhregethiad yr Efengyl, y côdir ni o farwolaeth pechod i fywyd y grâs: Bendigedig a sanstaidd yw ef (medd St foan. Dad. 20.6.) yr hwn sydd a rhan iddo yn yr adg yfodiad cyntaf, Canys nid oes gan yr ail farwolaeth awdurdod ar y cyfryw. Y mae Swpper yr Arglwydd yn gystal yn fodd ac yn wystl i ni o'r yfbrydol

brydol ádgyfodiad cyntaf yma, yr hwn am bwytu i yn: tau fydd byw trwof fi. Joan. 6.57. Ag yno y byddwn ni gwahoddedigion gweddus i eistedd ar y bwrdd gyd â Christ, pan fôm ni fel (Lazarus) wedi ein cyfodi o farwolaeth pechod i neŵydd-deb buchedd. Joan. 12.2.

Cywirdeb y cyfodiad hwn a ymddengys yn y deifyfiadau cynnyrfiedig o'i mewn : canys pan fyddir yn gofyn i ti ddyledion crefydd, ac arferion duwioldeb, os dy galon a'th ettyb gyda Samuel: Dyma fi, llefara Arglwydd, canys y mae dy was yn clywed. 1 Sam. 3. 10. A chyd â Dafydd, o Dduw mae fynghalon yn barod. Pfal. 108. 1. A chyd â Phaul, Arglwydd beth a fynni di i mi wneuthur? Act. 9.6. Yno yn ddiau fe a'th cyfodwyd ti o farwolaeth peshod, ac y mae i ti ran yn y cyfodiad cyntaf : eithr os wyt ti etto yn anhysbys mewn gwir feiliau crefydd dda, ac wyt yn deall ynot dy hun ryw fâth ar wrthwyneb cyfrinachol i arferion duwiol ffydd, acyn thaid dy dynnu megis yn erbyn dy feddwl, i wneuthur gweithredoedd duwioldeb, &c. yno yn ddiamman nid oes i ti ond enw o fod yn fyw, eithr yr wyt yn farw, fel y dywedodd Crift i Angel Eglwys Sardis, Dade. 3.1. ac nid yw dy enaid ond megis halen i gadw dy gorph rhag drewi.

Yn ail, adcyfodiad corphorol ein cyrph ni yn y dydd diwethaf, fef yr ail gyfodiad, yr hon fydd yn ein rhyddhau ni oddiwrth y farwolaeth gyntaf: pr hwn afwytâo fynghnawd, as a yfo fyngwaed, a geiff fywyd tragwyddol, ac mi a'i cyfodaf ef yn y dydd diweddaf. Canys y mae y Sacrament hon yn felio ac yn arwyddoccâu ini, farw o Grift a chôdi o hono ef drachefn trofom ni, a bod ei gnawd ef yn ein maethu a'n bymhau ni i fywyd tragwyddol, ac am hynny y caiff ein cyrph ni yn ddiogel eu cyfodi i fywyd tragwyddol yn y dydd olaf. Joan. 6. 51,54. Canys gan welcd cyfodi ein pen, holl aclodau y corph a godant

vn

vn f

y cy

Rhu

19.

aip

char

fel c

yn.

hwy

elwi

Y co

trw

dwy

char

eith

diac

mae

cho:

ffyd

prif

Crit

gilio

dod

fodo

6

Oh

wyd

IW C

nid

wrtl

WYC

fydi

yn-

lwn

gyd

di 0 2.2.

dei-

ldir

iol-

fi,

red.

MAC

ıul,

. 6. pe-

thr

rdd

th-

yn

eu-

m-

ryt

47-

len

yn

30

eiff di-

ac

ef

16-

ny

15.

an

int

vn

in flunyd yn ddiammau. O blegit pa fodd y geill y cyrph hynny (gan eu bod yn arfan cyfiawnder, Rhuf. 6.13,19. temlan ir Ysprydglan, 1 Cor. 6. 19. ac aelodan o Grist) y rhai a gawsant eu maethu a'i porthi â chorph a gwaed Arglwydd y bywyd, na chant eu cyfodi drachefn yn y dydd diwaethaf? Ac fel dyma'r achos y byddis yn claddu cyrph y Sainct ya ol en marw mor amhydeddus, gan eu rhoi hwynt i huno yn yr Arglwydd. Au beddrod hwy a elwir gwelau a hun-dai y Sainttiau. Efa. 26. 19, 20. Y colledigion a godant yn y dydd diwethaf, eithr trwy alluog nerth Crift fel y mae yn farnwr yn eu dwyn hwynt megis drwg-weithredwyr allan o'r carchar, i dderbyn eu barn a'u gwobr haeddedigol : eithr yr Etholedigion a godant trwy rinwedd adgrediad Crift, a'r Cymundeb sydd iddynt ag ef, fel y mae yn beniddynt. A'i adcyfodiad ef ydyw'r athos a'r ficerhad o'n vn ni. Cyfodiad Crist ydyw fydd neilltuol Criftion: adcyfodiad y meirw ydyw prif obaith plentyn Daw. Am hynny y byddai y Cristnogion yn y brif-Eglwys, yn arfer o gyfarch eu gilidd yn y borau a'r ymadroddion hyn, fo gyfododd yr Arglwydd; ar llall a attebai, gwir, fe gyfododd yr Arglmydd yn ddiau.

Y chwechwed Diben o Swpper yr Arglwydd.

6. I felio i ni ddiogelrhwydd o'r bywyd tragwyddol. Oh pa beth fydd fwy dymunol neu gariadol na bywyd? a pha beth y mae yr holl ddynion yn naturiol iwofni, neu iw gasâu, yn fwy na marwolaeth? etto mid yw y farwolaeth gyntaf yma ddim i fon am dani wrth ei chyffelybu i'r ail farwolaeth, ac ni thal y bywyd yma ddim chwaith wrth ei gyftadlu ar bywyd fydd i ddyfod. Os dymuni digan hynny fod yn

ddiogel o'r bywyd tragwyddol, ymbaratoa dy hun i fod yn dderbynniwr teilwng o'r fendigedig Sacrament yma. Canys y mae ein iachawdwr yn ein ficcrhau ni, Os bwytty neb o'r bara bwn, efe a fydd byw yn draggwydd: a'r bara yr hwn a roddaf figw fyngnamdi, yr hwn a roddaf tros fywyd y byd. Joan. 6. 51. Yr hwn gan hynny fydd yn bwyta y Sacrament sanctaidd hon yn ddyledus, a eill ddywedyd mewn gwirionedd, nid yn vnig credo Vitam aternam, yr wyf yn credu y bywyd tragwyddol : ond hefyd Edo Vitam aternam, yr wyf yn bwyta y bywyd tragwyddol. Ac mewn gwirionedd dyma bur bren y bywyd, yr hwn a blannod Duw ynghanol Paradwys yr Eglwys: Ac o'r hwn y mae ef yn addo rhoi i bob gorchfygwr, iw fwyta. Dad. 2.7. Ar pren hwn o'r bywyd, mewn aneirif raddau fydd yn rhagoriar bren y bywyd oedd yn tyfu ymheradwys Eden; Canys yr oedd hwnnw a'i wreiddin o'r ddaiar, hwn o'r nefoedd: hwnnw ni roddai ond bywyd i'r corph,hwn a rydd fywyd i'r enaid; nid oedd bwnnw ond cynnal bywyd y rhai byw, y mae hwn yn adferu bywyd i'r rhai meirwon. Dail y pren hwn a iachay Cenedloedd credadwy, ac y mae yn dwyn ffrwyth newydd bob mîs, Dadc. 22.6. yr hwn fydd yn eu porthi hwynt i fywyd tragwyddol. Oh Bendigedig ydynt hwy, y rhai fydd yn bwyta yn fynych o'r Sacrament hon! o'r lleiaf fydd vnwaith bob mis, yn archwaethau o newydd, o'r ffrwyth adnewyddedig, yr hwn a baratodd Crift i ni ar ei Fwrdd ei hun i jachau ein gwendid, acigryfhau ein crediniaeth i fywyd tragwyddol.

Y seithfed Diben o Swpper yr Arglwydd.

7. I Rwymo holl Griftianogion, megis trwy li o flyddlondeb, i wafanaethu yr vn vnig Dduw, a heb

dau lae yg thr irl nôc

hel

cha eith ane afr wed

Cri

dan AY offe did hae

dwr

SWI

dro

yrl lact vnw ddo

J gorc hynn aph

0'r(wch

ni

ra-

ic-

ydd

yw

an.

ra-

lyd

em,

fyd

vyd

ren

wys

oi i

wn

iar

Ca-

or

RW

nal i'r

llo-

bob

ynt

y, y on!

u o

ra-

Wy-

14

heb

heb gynnwys yr vn aberth arall miamn am bechodau, ond yr vn wir aberth, yr hon trwy ei farwolaeth a offrymmodd Crist unwaith, a thrwy yr hon ygorphennodd ef Aberthan y ddeddf, ac ei gweithredodd brynedigaeth tragwyddol, a chyfiawnder ir holl rai credadwy. Ac felly i fod fyth yn brifnôd cyhoedd o broffess, i ddangos rhagor rhwng Cristianogion a phob Sectau a gau grefyddau. chan weled fod yn yr hên offeren bapisdaidd ryw ddieithr fáth ar Grift yn cael ei addoli, nid yr hwn a aned o'r Fair Forwyn, eithr vn a wnair o'r deisen afrllad: a bod yr offrymmiad o'r bara-dduw hwn wedi ei wthio ar yr Eglwys megis aberth bodlonol dros y byw a'r marw: y mae holl wir Griftianogion dan boen a pherigl anudon ewyllyfgar ger bron yr Arglwydd prif Farnwr nêf a daiar, i sfieiddio yr offeren, megis delw y digofaint, yr hon fydd yn diddymmu ac yn tynnu ymaith oll-alluogrwydd haeddedigaethau marwolaeth a dioddefaint lachawdwr y byd. Canys wrth dderbyn y Sacrament o Swpper yr Arglwydd, yr ydym ni oll yn tyngu fod yr holl aberthau corphorol wedi terfynu ym marwolaeth ein Harglwydd; a bod ei gorph ef a'i waed vnwaith gwedi ei groeshoelio a'i dywalld, yn dragwyddol faeth ac ymborth i'n heneidiau ni.

2. Y modd i ystyried dy anheilyngdod dg bunan.

Goran modd i ddŷn i ddeall ei anheilyngdod ei hun, ydyw holi ei fuchedd ei hun, yn ol dêg gorchymmyn yr holl-Alluog Dduw. Chwilia gan hynny paryw ddyledion a adewaist di heb wneuthur, apha gamweddau a wnaethost di, yn erbyn pob vn o'r Gorchmynnion: gan gosio os byddi heb edifeirwch a thrugaredd Dduw Yn Ghrist, fod melldich

V 3

Ddaw

m g

gan

edry

mer

lafin

18 /

rha

fe d

aai

mi

tell.

defi

thy

fod

Egl

tyb

200

ofe

lla

nai

WI

goi

du

Eg

dd

rhi

m

Dduw (yr hwn sydd yn cynnwys oll drueni y bywyd hwn, ar peenau tragwyddol yn nhân vsfern pan ddarfyddo hwn) yn ddyledus am dorri y lleiaf o orchmynnion Duw. Deut. 27. 26. Gal. 3. 10. A chwedi cymmeryd cyslawn olygiad yn gystal ar dy bechodau, a'th trueni, dychwel i ryw le dirgel, ac yno gan dy ofod dy hun yngolwg y Barnwr, megis drwg weithredwr euog yn sefyil o slaen yr orseddfaingc i dderbyn ei farnedigaeth, gan blygu dy liniau hyd y ddaiaren, a churo-dy ddwyfron a'th ddyrnau, a gwlitho dy ddeurydd a'th ddagrau, cyfaddef dy bechodau, ac yn ostyngedig erfyn ei nawdd a'i drugaredd yn y geriau hyn neu'r cyfryw:

Cyffes oftyngedig am bechodau, iw gwneuthur at Dduw o flaen derbyn y Cymmun sân-Eaidd.

Dduw dâd nefol, pan ystyriwys y daioni a ddangosaist di i mi beunydd, a'r anwiredd a wneuthym yn erbyn y nefoedd ac o'th staen di, y mae arnaf si gywilydd om plegit sy hun, a gwarth sy 'n cuddio sy wyneb megis llen: Canys pa vn o'th Orchymynion na thorrais? O Arglwydd yr wyf yn sefyll yma yn euog o droseddu dy holl gysreithiau sanctaidd: Canys ni bu serch fynghalon mor awy-

Luc. 15. Y gorchymyn Cyntaf. Deut.6.5. Mat. 12. 37, 38. Lev.19.14. Pfal.22.5,6. Pfal.38.8. ddus yn glynu wrth dy Fawrhydidi, megis wrh ofer a bydol bêthau: Nid ofnais i moth farnedigaethau di, i'm dychrynu oddiwrth bechodau, ni choeliais ith addewid, i'm cadw rhag ammau o'm amferol, neu rhag anobeithio o'm tragwyddol gyflwr. Mi wneuthum reol dy dduwiol addoliad, i fod fel y gwelai fy meddwl

by-

pan

af o

A

ar

gel,

ne-

or-

dy

ich

cy-

ei

cy-

a

th

th

n

u

i,

i,

11

g

)-

ſi

m gymhefur, nid fel y gofododd dy air di ar lawr: gan fod yn haws gan fynghalon gofio fy Iachawdwr hendigedig, mewn llun cerfiedig o waith dŷn, nac edrych arno ef yn groesboeliedig yn ei air a'i Sacramentan, ar ol ei drefnedigaeth ei hun. Lle ni ddybown i erioed arferu dy enw (i'r hwn y mae pob glin n plygu) oddiethr ag anrhydedd crefyddol, nac yn than o'th addoliad heb zêl a pharodrwydd dyledus: se ddarfu i mi gablu achamarfern dy enw fanaaid mewn arferol lyfau byrbwyll: Ie fe ddarfu i mi arferu llyfau i'th enw bendigedig, megis yn fanullan i guddio fy mechodau bryntion. Ac mi fum in fynych yn brefennol yn dy wafanaeth, mwy o ran defod ac arfer, naco ran cydwybod, a mwy o ran nyngu bodd dynion, nac o ran rhyngu boddi i, fy Nuw grafufol.

Lle dylaswn i sancteiddio dy ddydd Sabboth, trwy sod yn gyd-edrychiol wrth gyhoeddys orchwylion yr Eglwys, a thrwy fysyrio yn ddirgel ar air a gweithredoedd Duw, a thrwy ofwyo y clas, a rhoi ymwared i'm brodyr tlodion: Och, yr oeddwn ni yn tybied y gorchwylion fanctaidd hynny yn faich gorwod, o herwydd eu bod yn rhwystro fy nifyrrwch

ofer: Ie fe ddarfu i mi dreilio llawer o'th Sabbothau yn fy nrachwantau halogedig fy hunan, heb 'fod yn brefennol

with vn rhan o'th addoliad go-goneddus.

Lie dylaswn i roi pob dyledus anrhydedd im Naturiol, Eglwysig, a dinasol dadau, ni ddarfu i mi ddangos mor fath ddyledus barch a thraserch i'm rhieni fel yr oedd eu gosal a'i mwyneiddra hwynt yn haeddu.

Tr 2 garchyanyn.
Deut. 12.32.
Mat. 15. 9.
Gal. 3.1.

Y 3 gerchymyn. Phil.2.10.

Eccl.4.17.

1 Bren. 19. 10. Jer. 5.2.

or d Grehmyn.

V 4

Nid

Nid oeddwn i yn hoffi mo'th Wenidogion di fely dylaswn er mwyn en llafur, eithr yr oeddwn yn beio ar eu buchedd, ac yn eu cashâu am iddynt fy argyoeddi i yn gyfiawn. Ac fe ddarfu i mi fy ymddwyn fy hunan yn wrthnyfig ac yn ddiyftur yn erbyn dy Swyddogion a'th wenidogion, er i mi wybod mae dy ordeinhad ti ydyw, y dylwn i fod yn vfyddgar iddynt.

Lle y dylaswn fod yn hwyrfrydig i lid, ac yn dosturiol i faddan camweddan, beb gynnwys i'r hanl fynedi lawr ar fy nigofaint: Eithr gwneuthur da dros ddrwg, a charu fyngelynion er dy fwyn di : fy fi, och fi, am vn gair diffaith, a dorrais allan mewn llid, gan achlefu a llettyfa bwriadau niweidiol yn fynghalon, fel y dewifais i ymborthi ar fy malais fy

hun, o flaen bwyta dy Swpper fanctaidd.

Lle dylaswn i gadw sy meddwl oddiwrth drachwantau budron, am corph oddiwrth bob aftendid: O Arglwydd, mi halogais, ac a ddiwnais y ddau, gan wneuthur fynghalon yn gawell i feddyliau diffaith, a'm meddylfryd yn gut i'r ysbryd aflan. Ie

yr ymwared ar cynnorthwy, yr hyn a roddaist ti (Arglwydd)er mwyn ymgadw oddiwith drachwant, ni allai mom cadw i o fewn terfynau Diweirdeb ; Canys gan flysio, ac ewy!!ysio glendid, fail yr hwn nid yw ond pridd, fe ddarfu i Satan roi swyn gyfaredd i'm cnawd i drachwantu ar ol cnawd dieithr.

Lle dylaswn syw mewn vniondeb, gan roddi i bawb ei eiddo, a bod yn fodlon i'm cyflwr fy hun; a chan fyw yn gydwybodus yn fyngalredigaeth gyfreithlawn, dylaswn tod yn barod (ynol syn-

ga.lu)

gall

0

cu,

trw

da

dda

yn

WY

not

da

am

dd

yg

cal

gyı

ym

(W

fyr dif

WI

yn

lo

yn

he

lle

01

ac

Y 6 gorckymyn. Diha. 19. Eph. 4.31. T 7 gorchymyn. 1 Th.4.3. Rhnf. 6.13. Tr 8 gorchymy12.

Eph.4.28.

Luc.6.24.

Levit. 25.35.

fel y beio

rgy-

lwyn

n dy

e dy

dgar

dobaul

r da

y fi,

ewn

yn is fy

id:

lau,

di-

Ie

nyn

vyn

ni

nau

ac

nid

roi

ch-

on-

a

; a

19-

n-

lu)

gallu) i gyfrannu ac i roi echwyn i'r anghênog: O Arglwydd fe ddarfu i mi trwy orthrymmu, gwafcu, a gwobrau, ymgeccri, a'r cyfryw gamgymyreth,
trwy liw o'm Galwedigaeth am Swydd, yfpeilio a
darnguddio oddiar fynghyd Griftianogion: Ie fe
ddarfu i mi fiommi a chynnwys Crift lawer amfer
yn ei aelodau tlodion, i fefyll yn newynog, yn anwydog, ac yn noeth wrth fy nrws: ac yn newynog
noethlwm i fyned ymaith yn ddi-ymwared fel y
daeth: ar pryd yr oedd culni ei ruddiau yn erfyn
am drugaredd, ni adawai galedwch fynghalon i mi
ddangos ddim tofturi.

Lle y dylaswn i wneuthur cydwybod i ddywedyd y gwirionedd mewn diniweidrwydd, heb-dwyll, mewn callineb gan farnu yn vnion, ac yn gariadus gan gymmeryd pob peth ar y goran: a lle y dylaswn i ymddistyn enw da a chredyd fynghymydog: och si (wael-ddyn truan) mi enllibiais ac a wradwyddais synghyd-frawd, a chyn gynted ac y clywn chwedl distaith mi wneuthum fynhasod yn osferyn i'r Cy-

fynghyd-frawd, a chyn gynted ac diffaith mi wneuthum fynhafod yn thraul iw gyhoeddi i eraill, cyn gwybod y gwirionedd o hono fy hun. Yr oeddwn cyn belled oddiwrth ddywedyd vn gair da, er ymddiffyn ei enw da ef, megis yr oedd yn ddirgel chwerthiniad yn fynghalon glywed anair i vn yr oeddwn yn ei gynfigennu, er i mi wybod heb law hynny fod rhâdau Duw yn llewyrchu ynddo ef mewn mefur cyflawn. Mi wneuthum ddigrifwch owenheithus, a bûdd o ddrygfawr gelwyddau, yn hyn o beth yn fy nangos fy hun yn vn o'r Cretiaid ac nid yn wir Griftion.

Ac yn ddiwethaf (O Arglwydd)

T 9 Gorehymyn.
Zac. 8.16.
Mat.10.16.
1 Cor.13.7.
Mat.11.18,19.
Pfal.50.20.
Pfal.15.3.
Tit.1.12.

r 10 Gorchy-

lle y dylaswn i fod yn gwbl fodlon i'r cyfran a genniadhaodd dy fawrhydi i mi yn y percrindod bwn; a gorfoleddu mewn daioni vn arall megis yn fy vn fy hunan: och, ni wneuthum i fwydd ond chwennychu a blysio tŷ y cymmydog yma, a thir y cymmydog draw : Ie gan ddymuned y cyfryw ddŷn yn farw, fel y gallwn i gael ei swydd neu ei etifeddiaeth; gan chwennychu yn hytrach y pethau a ganniadhaist di i rai eraill, o flaen bod yn ddiolchgar am y pethau a roddaift di i mi fy hunan. Fel hyn O Arglwydd y darfu i mi, yr hwn wyf bechadur cnawdol gwedi yngwerthu tan bechod droseddu dy holl fanctaidd a'th ysbrydol orchymynnion, o'r cyntaf i'r olaf, o'r mwyaf i'r lleiaf, ac yma yr wyf yn fefyll yn euog o flaen dy Orfeddfainge di, am dorridy holl gyfreithiau, ac am hynny yr wyf yn haeddu dy felldith, a'r holl drueni a eill cyfiawnder ei dywallt allan ar y fath greadur melldigedig. Ac i ba le yr af fi am ymwared rhag y trueni hyn? Y mae Angelion yn cywilyddio wrth fy gwrthryfel, ac ni wnant ddim ymwared i mi. Y mae gwyr yn euog o'r vnrhyw drofedd, ac ni allant moi cynnorthwyo eu hunain. Am hynny a anobeithiaf fi gyd â Chain, neu wneuthur am danaf fy hun gyd â Judas? Na wnaf Arglwydd, Canys ni byddai hynny ond dibennu trueni v bywyd hwn, a dechrau poenau didrangcedig vffern: mi appeliaf yn hytrach at Orfeddfainge dy rad lle y mae trugaredd yn rheoli i faddau aml bechodau a throfeddau, ac allan o ddyfnder fy 'nrhueni, mi lefaf gyda Dafydd am ddyfnder dy drugareddau. Pe lleddit ti fi â blinderau, etto myfi mal fob a ymddiriedaf ynot Heb. 13.5. ti. Pe rhôn ac i ti fy moddi yng-1 Tim.6.6. hanol cefnfor dy anfodlonrhwydd, gy-Phil.4. 11,12. da fonas, etto mi ddaliaf y fath a-Heb. 4. fael yn dy drugaredd, fel y gellir Pfal. 130.1. fyng-Job 13.12.

fyngh A pha Pyfco Tàd o glan f wydd

> chan ddani dau, hymi

na wi anfoo dych new

o'r n Petr

gaet dda edif

> Sac gwa i'th nai ddi

dro dig ddi

dd ch

O

gr

; a

i fy

ny-

ny-

yn di-

an-

gar

0

W-

llo

taf

dy

dy

llt

yr

1-

in

g

0

1

finghodi i fynu yn farw, a nwy ddwylaw am dani hi. Apha teflit tifi i waelodion offern, mal fonas i fol y Pyscodyn: Etto oddiyno y lletwn arnat ti; O Dduw Tado'r nef, O Jefu Grift Prynmr y byd, o ysbryd glan fy Sancteiddiwr, tripherson ac vn Duw tragnyddol, trugarha wrthif bechadur truan. chan weled mai daioni dy anian dy hun a barodd i ti ddanfon dy vnig-anedig Fab i farw dros fy mhechodau, fel trwy ei farwolaeth ef y gallwn gael fynghymmod gan dy Fawrhydi: O Na thaff smaith ac m wrthod fy enaid edifeiriol, yr hwn gan ei fod yn anfodlon iddo ei hun am bechod, fydd yn ewyllyfio dychwelyd i'th wafanaethu, a'th fodloni, mewn newydd-deb buchedd: Ac estyn dy law ymwaredol o'r nef i achub dy was tlawd, yr I wn fydd (megis Petr) yn barod i foddi ynghefnfor pechodau a thrueni. Golch ymaith liaws fy anwireddau â haeddedigaethau y gwaed, yr hwn yr wyf fi yn ei Gredu ddarfod i ti ei dywallt yn helaeth tros bechaduriaid edifeiriol.

Ac yn awr gan fy mod i dderbyn y dydd hwn y Sacrament fendigedig o'th werthfawroccaf gorph a gwaed; O Arglwydd, yr wyf yn attolygu i ti, gâd i'th ysbryd glân drwy dy Sacrament felio i'm henaid, fod o'm holl bechodau trwy dy farwolaeth a'th ddioddefaint yn cael eu cyflawn faddau a'i gollwng dros gôf, megis na ddêl y melldithiau a'r Barnedigaethau, y rhai y mae fy mechodau yn eu haeddu, fyth i'm gwradwyddo yn y bŷd hwn,nac i'm henog farnu yn y byd fyddi ddyfod. Canys fy flydd ddifigl yw, ddarfod i ti farw dros fy mhechodau, a chyfodi eilwaith er mwyn fynghyfi-

awnhad. Hyn yr wyf yn ei gredu, Jonah 2.2. O Arglwydd cynnorthwya fy an- Rhuf. 4. ar grediniaeth. Gweithreda ynof he- olaf.

fyd yr wyf yn attolwg i ti edefeirwch

difrifol, megis y gallwyf o eigiawn calon, ofidio tros fy mhechodau a aethant heibio, a'i ffieiddio, a'th wafanaethu o hyn allan mewn newydd-deb buchedd â mwy mesur o sancteidddrwydd crefyddol. na ad i'm henaid i fyth anghosio aneirif gariad y cyfryw Jachawdwr anwyl, yr hwn a roddes i lawr ei fywyd i waredu pechadur cyn waeled. A channiadhâ, O Arglwydd, yn ol i mi dderbyn y felau a'r arwyddion hyn o'm Cymmun i rhyngof â thi, i ti fod o hyn allan yn anneddu trwy dy ysbryd glân o'm mewn, a minnau felly i fyw mewn ffydd ynot ti, fel y gallwyf rodio holl ddyddiau fy mywyd mewn duwieldeb tu ag attat ti, Ac mewn brawdol gariad Perffaith tu ag at fynghymydogion: megis gan fyw yn dy ofn, y gallwyf farw yn dy ffafr, ac ar ol marwolaeth bod yn gyfrannog o fywyd targwyddol trwy fefu Grift fy Arglwydd am hunig Iachawdwr. men.

3. Am y moddion trwy ba rai y gelli di ddyfod yn Dderbynniwr teilwng.

Y Moddion hyn ydynt ddyledion o ddau fath: y cyntaf tu ag at Dduw; yr olaf tu ag at ein cymydog. Y rhai ydynt tu ag at Dduw ydynt dri: yn gyntaf, gwybodaeth iachus, yn ail, gwir ffydd, yn drydydd, edifeirwch difrifol. yr hyn tu ag at ein cymydog, nid yw ond vn, fef diammur gariad perffaith.

1. Am wybodaeth iachus yr hyn a ddylai fod mewn Cymunwr teilwng.

Gwybodaeth iachus ydyw dealltwriaeth sancteiddiedig am brif seiliau eresydd. Heb. 6. 1, 2. Joan. 17. 3. 1 Tim. 2. 4. 1 Cor. 12. 29. 2 Cor. 13. 5. Megis

yn

yn !

1D

Yn

choa

Cri

woll

mer

diga

oni

chw

bod

ni (

thu

wyl

frd

dae

ani

ett

lea

ru od

14

cy

eti

ny

eu

tros a'th

nedd

aad

ryw

ydi

O ldi-

do

nel y

du-

cr-

yn

70-7e-

A-

in i:

'n

in

-

yn gyntaf, am Drindod y personau yn undod Duwdab. Yn ail, am greadigaeth dyn a'i gwymp. Yndrydydd, am y felldith a'r trueni dyledus i bechod. Yn bedwerydd, am naturiau a Swyddau Crift, ac am brynedigaeth y byd trwy ffydd yn ei farwolaeth ef: yn enwedig, am athrawiaeth y Sacramentau yr hyn fydd yn ficrhau ac yn felio y prynedigaeth hwnnw i ni. Canys fel na ellir adeiladu to, oni roir y fail ar lawr yn gyntaf; felly ni eill crefydd chwaith mor fefyll, oni bydd hi gwedi ei feilio ar wybodaeth diogel o air Duw. Yn ail, oni wyddom ni ewyllys Duw, ni allwn ni, nai gredu, nai wneuthur. Canys megis na ddichon neb wneuthur gorchwylion bydol, ond y rhai fydd a gwybodaeth celfyddgar genthynt i'w gwneuthur: felly heb wybodaeth, rhaid yw i ddynion fod yn fwy ancallgar ac anwybodus mewn ysbrydol a goruchel bethau. Ac etto mewn pethan amferol fe ddichon dyn wneuthur llawer trwy oleuni naturiaeth : Eithr mewn dirgeledigaethan crefyddol, pa fwyaf y bôm ni yn hyderu mewn rheswm naturiol, bell-bell y byddwn ni oddiwrth ddirnad yr ysbrydol wirionedd. 1 Cor. 2. 14. Rhuf. 8. 7. Yr hyn beth fydd yn eglurhâu fod cyflwr ofnadwy i'r rhai fydd yn derbyn heb mybodaeth, a chyflwr mwy ofnadwy i'r Bigeiliaid hynny y rhai ydynt yn gwenidogaethu iddynt heb eu Cateceisio nai hathrawiaethu.

2. Am wir ffydd, yr bon a ddylai fod mewn Cymunwr teilwng.

Nidy gwybodaeth noeth o'r Scrythyrau, a'r seiliau cyntaf o grefydd, ydyw gwir ffydd, (Canys mae y cythreuliaid, a'r gwrthodedigion mewn mesur tragodidawg yn credu ac yn crynu, Jag. 3. 19.) eithr gwir grediniaeth o'r holl bethau ar a ddarfu i'r Arglwydd

wydd en dadeuddio yn ei Air; ac hefyd neillduol osodiad at enaid dyn ei hun o'r holl addewidion drugaredd, yr rhai a wnaeth Duw ynGhrist i bechaduriaid credadwy. Ac yn ddilynawl fod Crist ai boll bacddedigaethau, yn perthyn iddo ef yn gystal ac i vn arall. Canys yn gyntaf, o ni bydd gennym ni gyfiawnder y ffydd, nid yw y Sacrament yn felio dim i ni; Acy mae pob dŷn yn Swpper yr Arglwydd yn derbyn cymmaint ac y mae yn ei gredu, Rhuf. 4. II. Yn ail, O blegid heb ffydd na allwn ni y rhai ydym yn Cymuno ar y ddaiar ymgyffred Crift yn y nefoedd. Canys fel y mae ef yn trigo ynom ni trwy ffydd. Eph. 3. 17. felly trwy ffydd vn agwedd y rhaid i ni ei fwyta ef. Yn drydydd, oblegid heb ffydd ni allwn ni fodloni neu berfwadio ein cydwybod ein bod yn Cymmuno yn gymmeradwy ger bron Duw, Heb. 11.6. Rhuf. 14.23.

3. Am edifeirwch difrifol yr hyn a ddylai fod mewn Cymmunwr teilwng.

Gwir edifeirwch ydyw sancteiddiol gyfnewid meddwl,pan fyddo dŷn yn ol iddo gymmeryd golwg teimladwy ar drugaredd Duw, a'i drueni ei hun, yn troi oddiwrth ei holl bechodan amlwg a dirgeledig, i wa-Sanaethu Duw mewn Sancteiddrwydd a chyfiawnder yr holl ddarn arall o'i enioes. Efa. 55.7. Ezec. 33. 11. Act. 3.19. ac 26. 29. Luc. 1.74. 75. Canys fel y mae vn glwth a fyddo wedi ymlenwi â bwyd, yn anghymmefur i fwyta bara: felly yr hwn fydd a'i gonglau yn llawn o bechodau, nid yw weddaidd i dderbyn Crist. A chydwybod gwedi ei ymddifwyno gan fudreddi ewyllysgar, sydd yn gwneuthur yr arfer or holl bethau fanctaidd yn anfanctaiddiol i ni. Heb. 2. 13, 14. Tit. 1. 13. Ni ellir bwyta mor offrymedig di-frycheulyd oen Pasc, gyd â lefain ma-- 115 y dy
thaic
fod y

lis a

hen g

ni, g

erail fiold oddi

acho at ei gan vn b

deir riad 14, hau dau

dda Ma fydd Arg

2.

rate

Y

ai

n ni dim

lyn

II. ym

ne-

ינינו

ydd

ein

IW.

16-

n-

oi

aer

3. el

n i

i

r 1.

r

a. lis

duel lis a drygioni, medd Paul, 1 Cor. 5. 8. Ac ni eill n e hên gostrêlau ein llygredig a'n amhur gydwybodau ha- ni, gadw y gwin newydd o werthfawr waed Crift, fel y dywaid ein Iachawdwr. Marc. 2.22. Y mae 'n lac rhaid i ni gan hynny wir edifarhau, os mynnwn ni fod yn gyfrannogion teilwng.

> 2. Y dyled sydd raid i ni ei gyflawni tu ag at ein cymydog ydyw cariad perffaith.

Cariad perffaith ydyw madden yn ewyllysgar i rai eraill a wnaethant i'n herbyn, ac ar ôl cyfundeb, tyfiolaeth ddiffuant oddiallan o draserch ein calonnau oddifewn, trwy ymddygiad, geiriau, a gweithredoedd, syn fynyched ac ir ymgyfarfyddom ni, neu y byddo yr achos yn gofyn. Canys yn gyntaf, heb gariad tu ac at ein cymydog, nid oes vn aberth yn gymeradwy gan Dduw. Mat. 5. 23, 24. Yn ail, ô herwydd mai vn brif achos neu 'r diben, er mwyn yr hyn yr ordeiniwyd Swpper yr Arglwydd, ydyw cryfhau cariad Cristianogion y naill tu ag at y llall. Foan. 13. 14, 34, 35. Yn drydydd, ni eill vn dyn moi sicrhau ei hun o fod wedi cael maddeuant am ei bechodau gan Dduw, oni bydd ei galon ef yn ymroi i faddau i ddynion y beiau a wnaethant yn ei erbyn ef. Mat. 18. 35. Hyn yma am y dyledion cyntaf, sydd raid inieu cyflawni cyn dyfod i Fwrdd yr Arglwydd, yr hyn a elwir Parodrwydd neu ymbaratoad.

2. Am yr ail fath ar ddyledion y rhai sydd raid i Gymmunier teilwng en cyflawni wrth dderbyn Swpper yr Arglwydd, sef Myfyrdodau.

Y Gorchwyl hwn o fyfyrdod yfprydol fydd yn ymgynnwys mewn llawer obyngciau.

Yn:

Yn gyntaf, pan fyddo y bregeth gwedi darfod, a gwledd o Swpper yr Arglwydd i ddechrau ei chysse. gru: myfyria wrthit dy hunan fel y mae Crist yn dy wahodd di i fod yn gyfrannog ar ei fwrdd Sancta. idd, ac mor garedig y mae yn dy wahodd di: 0 deuwch i'r dyfroedd bob un y mae syched arno, &c. denwch prynwch win a llaeth heb arian, ac heb werth; bwytewch yr hyn sydd dda, ac ymhyfryded eich enaid mewn brasder. Cymmerwch bwytewch chwi, hwn yw fyngorph yr hwn adorrwyd trefoch, yfwcho hwn eu gyd; Canys hwn yw fyngwaed n hwn a dywalltwyd er mwyn maddenant o'ch pechedan chwi. Math. 22. ac 26. 26, 27, 28. 1 Pet. 1. Esay. 55.1, 2. Pa swy o anrhydedd a ellir ei ganniadhau na chael cynhwyfiad i eiftedd ar fwrdd yr Arglwydd ei hun? pa well llyniaeth a ellir ei roi, nac ymborthi ar gorph a gwaed yr Arglwydd ei hunan? Os oedd Dafydd yn tybied mai mwyaf flafr a allai ef ei wneuthur i Barzillai ddaionus amyr holl garedigrwydd a ddangofafai ef iddo yntau yn ei orthrymderau, oedd gynnyg iddo, y cai ef fwyta ar ei fwrdd ef gyd ag ef yn ferusalem: 2 Sam. 19. Yn ba faint mwy o flafr y dylem ni ei gyfrif, pan fyddo Crift mewn gwirionedd yn ein porthi ni yn ei Eglwys ar ei fwrdd ei hun , a bynnyai dra-Sanctaidd gorph a'i waed ei hunan?

2. Fely darfu i Abraham pan aeth ef i fynui'r mynydd i aberthu Isaae ei fab, adel ei weision i wared yn y gwastadedd: Gen. 22. 5. felly pan ddelych di at ysbrydol aberthiad Swpper yr Arglwydd, gosod heibio holl feddyliau ac amcanion bydol: fel y gellych di yn gwbl feddylio, a mysyrio am Grist, ac aberthu i fynu dy enaid iddo ef, yr hwn a aber-

thodd ei enaid ai gorph drofot ti.

Yn

fav

11

WY

cry

nu

ma

bec

i'w

gre

anh

yr v

hyn

thyl

gwn

Cri

nin .

groe

Y

aph

mor

fath

hwr

stafe.

Deft.

gyfio

WY CH

nemy i

Os am g

San

teiml

d, a

vilele yn

icta-

: 0

erno.

c heb

yded each

Toch. d pr

cho-

t. 1. nni-

d yr

TOI,

hu-

fafr

n yr

ı yn

pyta

19. gy-

or-

yai

uïr

wa-

de-

idd,

fel

ift,

er-

Yndrydydd, myfyria wrthit dy hun, mor werthfawr ac anrhydeddus yw corph a gwaed Mab Duw, ir hwn yw llywodraethwr nef a daiar: Yr Arglwydd, wrth amnaid yr hwn y mae yr Angelion yn crynu, a chan yr hwn y caiff y byw ar marw eu barm yn y dydd diwethaf, a thithau yn cu plith. maihwn yw ef, yr hwn gwedi ei groeskoelio am dy bechodau, fydd yr awrhon yn ymgynnig i'th enaid Iw dderbyn trwy ffydd. Or tu arall, yltyria pa fath greadur pechadurus ydwyt ti:ac fel yr wyt ti yn gwbl mheilwng o'r fath lettywr fanctaidd; A chynddrwg r wyt ti yn haeddu archwaethu y fath ymborth bendigedig? Gwedi dy gael mewn budreddi, a byth o hynny allan yn ymdrobaeddu mewn budr byllan a inglian anwiredd; yn dwyn enw Cristion eithr yn gwneuthur gweithredoedd y cythraul; yn addoli Crift gan ddywedyd Ave Rex! Henffych well frennin a'th enau, eithr poeri llyfan yn ei wyneb, ai groeshoelio ef o newydd a'th orchwylion anrasso 1.

Yn bedwerydd, cydfynnia gan hynny, a meddwl apha wynepryd y beiddi di gynnyg cyfwrdd corph nor sanctaidd a dwylaw mor aftan? neu i yfed y ath werthfawr waed, a'r fath cniu celwyddog drygwr? Neu i lettena y fath fendigedig westwr mewn fafell mor fudr? Canys os Laddwyd y Bethsbemihaid, am ediych yn amharchus yn Arch ir bin Destament, pa farnedigaeth a elli di ei ddifgwyl yn yfion, yr hwn a'r cyfryw amhur olygon, a chalon, nt wedi dyfod i edrych a derbyn Arch y Testament unydd, yn yr hon y mae cyflawnder y Duwdod yn

resswylio yn gorphorol? Col. 2. 3, 9.

Os trawyd Uzzah a marmolaeth ddisymmwth, mgyfwrdd Arch y cyfammod, Er nad oedd heb zel! Sam. 6. 7. Pa farn oruchel a ddylit ti ei ofni, yr wn wyt mor hy a hyll ac a dwylaw aflan ryfygu Yn teimlo Arch y Testament tragwyddol, yn yr hon y

X

cuddinyd

cuddinyd holl drysforau doethineb a gwybodaeth? Os oedd foan fedyddiwr (y gwr duwiolaf ar a aned o wraig erioed) yn ei dybied ei hun yn anheilwng i ddwyn ei escidiau cf: O Arglwydd mor anheilwng yw'r fath briddyn halogedig ac wyt ti, i twita ei gnawd sanctaidd, ac i yfed ei werthfawroccaf ward? Mat. 3.11.

Os oedd y bendigedig Apostol St Petr, wrth weted dim ond llewyrch ollalluog nerth Crist, yn ei dybied ei hun yn anheilwng i sefyll yn yr un cafnag cto; oh, mor anheilwing wyt ti i eistedd gyd â Christ ar yr vn bwrdd, lle y gelii di ganfod ci aneirif râd

a'i drugaredd yn tewynnu?

Os oedd y Canwriad yn tybied nad oedd cronglwyd ci dŷ ef yn deilwng i groefawu y fâth lettywr gogoneddus; pa le a ddichon fod yn gymmwys dan dy asennau di, i sancteiddrwydd Crist i anneddu vnddo? Mat. 8.8.

ef

A

ny

yn ei o

ef y

ta,

W (

thac

iw f

yspr

caria

yn d

80. P

cyffe

holl

raill p

ygwe

Y

Os oedd y wraig glwyfus o'r diferlif gwaed, yn ofni cyfwrdd ag ymyl ei wifc ef; pa fodd y dylit ti grynu wrth fwyta ei gnawd ac yfed ei oll-iachusawl

macd ef?

Etto os ydwyt ti yn dyfod yn oftyngedig mewn ffidd, edifeirwch, a chariad perffaith, gan ffieddio dy bechodau a aethant heibio, a bwriadu yn ddi-ffuant wellhau dy fuchedd o hyn allan: Na fydded dy bechodau aethant o'r blaen i'th ofni, o ran ni roddir mo honynt fyth yn dy faich di; ae fe fyddy Sacrament hon yn felio i'th enaid ti, fod dy holl bechodau a'r barnedigaethau dyledus iddynt wedi cael cu cyflawn faddau a'u golchi ymmaith yn lân trwy waed Crift. Canys nid ordeiniwyd mor Sacrament hon i'r rhai ydynt berffaith, ond i gynnorthwyo rechaduriaid edifeiriol i berffeithrwydd: Ni edaeth Crist i alwy rhai cyfion onid pechaduriaid i ed feirweb, Mat. 9.12, 13. Ac y mae ef yn dywedia mol dyd,nad rhaid ir iach wrth physygwr ond i'r chwyfus, y rheini a alwodd Crist, a phan ddeuent, y rheini erioed a gynnorthwyai ef. Math. 11. 28. Bid yr holl Efengyl yn dyftiolaeth na ddaeth yr yn pechadur erioed at Grist am drugaredd, a myned ymmaith heb ei neges. Trocha di vn agwedd dy enaid clwyfus yn y ffynnon hon o waed Crist: ac yn ddi-ammau yn ol ei addewid ef, di a gai dy iachau o'th holl bechodau a'th aflendid. Zach. 13. 1. Nid pechaduriaid gan hynny ond y rhai fydd yn anewyllyfgar i edifarhau am eu pechodau, a waherddir

oddiwrth y Sacrament hon.

Yn bumed, myfyria ddarfod i Grift adael y Sacrament hon i ni yn brif Arwydd a gwyftl o'i gariad ef: nid pan oeddynt yn amcanu ei wneuthur ef yn Frenin, Joan. 6. 15. (yr hyn a allafai fod megis yn dal am eu hewyllys da) ond pan oedd fudas a'r Arch offeiriaid yn gwneuthur ei frâd ef, am hynny yn gwbl o'i wir gariad. Pryd yr oedd Nathan yn dangos i Ddafydd ddaed oedd gan y dŷn tlawd eioenig fechan a laddasai y gwr cyfoethog: Yr oedd ef yn rhoi iddi meddai ef, oi dammaid ei hun i fwyta, ac o'i gwppan ei han i yfed. 2 Sam. 12. 3. ac onid yw cariad Crift gan hynny iw Eglwys yn anrhaethadwy pan fyddo ef yn rhoddi iddi ei gnawd ei hun iw fwyta a'i waed ei hun in yfed, yn borthiant ysprydol a thragwyddol iddi? Os oes gan hynny ddim cariad yn dy galon di,cymmer phiol iechydwriaeth yn dy law, a pharcha ei gariad ef a chariad am dano. Pfal. 116. 11.

Yn chweched, pan fyddo y Gwenidog yn dechrau offegru y Sacrament fanctaidd, yno dod heibio dy holl weddiau, dy ddarllain, a'th oll fyfyrdodau efaill pa rai bynnac: a gofod dy feddylfryd yn vnig ar ywe- ygweithredon, a'r arferion fanctaidd hynny, y rhai did you trefnedigaeth Crift a arferir o fewn ac vn-

X 2

ghylch

aid i

a

1-

or

i

r-

e-

y-

ag ift

âd

g-

wr

lan

ldu

yn

t ti

ant

ewn

Idio

ffu-

ded

n ni

ddy

holl

wedi

lân

cra-

orth-

Ni

ghylch y Sacrament sanctaidd: Canys fe ryngodd bodd i Dduw (gan yftyried ein gwendid ni) ofod y trefnedigaethau hynny yn gyfryngau î gyfodi ein meddyliau i ddyfrifol fyfyrio ar ei radau nefol.

ho

6:1

foe

ni :

141

ob

dda

dde

tur.

cna

ITH

Ar

ach

mi

cha

fine

lar

bal

iach

in n

hang

deler

ne

[M]

led

yn I

Pan fŷch di gan hynny yn gweled y Gwenidog yn gofod oddiwrtho y bara ar gwin ar Fwrdd yr Argl-wydd, ac yn eu cyflegru hwynt trwy weddi a thrwy ordeinhad Crift, i fod yn Sacrament fanctaiddo fendigedig corph a gwaed Crift, yno mytyria, fel y darfu i Dduw Dàd o'i wir gariad i ddynol rym, neilltuo, a felio ei unig-anedig Fab i fod yn foddion oll-daigonol, ac vnig gyfryngwr, i'n gwaredu ni oddiwrth bechod, ac i'n cymmodi ni a'i râd ef, ac i'n dwyn ni i'w ogoniant.

Pan fyddych di yn gweled y Gwenidog yn torri y bara wedi ei fendigo, y mae 'n rhaid i ti fyfyrio, ddarfed rhoi Jefu Grift tragwyddol fab Duw i farwolaeth, a bod ei fendigedig Enaid a'i gorph (gan deimlad o ddigofaint Duw) wedi eu torri a'i gwahanu am dy bechodau di, cyn wiried ac y gweli di yr awrhon dorri y Sacrament fanctaidd o flaen dy lygaid: a chyd â hynny galw i'th gôf faint yw euogrwydd dy bechodau, a maintiolaeth digofaint Duw i'w herbyn hwynt, gan weled na fodlonid cyfiawnder Duw, ond a'r cyfryw aberth.

Pyn fyddo y gwenidog gwedi bendigo a thorri y Sacrament, ac yn ei ymbaratoi ei hunan i'w chytrannu; yno myfyria, fod y brenin yr hwn fydd feiftr o'r wlêdd yn fefyll wrth y bwrdd i weled ei wahoddedigion, ac yn edrych arnat ti a yw dy wise briodas am danat: Mat. 22.11. Dad. 19.8. Tybia hefyd fod yr holl Angelion fanctaidd, y rhai ydynt yn gwilio ar yr etholedigion yn yr Eglwys, ac ydynt yn chwennych gweled arferu y dirgeledigaethau santtaidd hynny, yn dal sylw ar dy ostyngeiddrwydd a'th ymddygiad, 1 Cor. 11. 10. Eph. 1. ar olaf. 1 Pet. 1.12. gad

y

yn

1-

wy n-

fu

lio

ac

ac

ni-

rri

rio,

ar-

de-

anu

yr

ly-

eu-

wuc

der

iy

chy-

fei-

d ei

wife

he-

at yn

nt yn

nEta-

a'th

1.12.

gad

bechod

gâd i'th enaid gan hynny, yn y cyfamfer y byddo 'r Gwenidog yn dwyn y Sacrament attat ti, aberthu bon, neu'r cyfryw vnig-adroddiad at Grift.

Neillduol draethawd ddiddanaidd i'w hadrodd yn olcyssegriad a chyn derbyn y Sacrament.

A I gwir yw y presswylia Duw ar y ddaiar? wele y nefoedd, a nefoedd y nofoedd ni allant dy ynhwys di, pafaint llai y dichon enaid y fath ddi-

biryn pechadurus ac wyf fi dy dderbyn di!

Eithr gan weled fod dy ewyllys bendigedig i ddytod fel hyn i Swppern gyd â mi, ac i bresswylio ynof: niallaf o wir lawenydd na ddywedwyf beth yw dyn pangydnabyddit ag ef? neu fab dyn pan wnait gyfrif thonaw? Pa gariad bynnac a fu gwiw gennit ti dangos i mi o gyflawnder dy râs, yr wyf yn cyfadef yn rhwydd pa beth ydwyf yn nhrueni fy natur. Yr wyf (i ddywedyd ar vnwaith) yn greadur mawdol, am henaid wedi ei werthu tan bechod: dyn truan gwedi ei amgylchu â chorph marwolaeth. Etto Arglwydd gan dy fod ti yn galw, wele fi yn dyfod, achan dy fod ti yn galw pechaduriad, fe ddarfu i mi fyngwthio fy hunan i mewn ym mhlith eraill: a than weled dy fod ti yn galw yr holl rai sydd yn sinderog, as yn llwythog; ni welai ddim achos i mi iaros yn ôl. O Arglwydd yr wyf fi yn glaf, ac i bale yr âf ond attad ti physygwr fy enaid? Tydi a achauaist lawer, ond erioed ni threwaist di wrth yr mmor drwm glwyfus: Canys vr wyf yn fwy gwalanglwyfus nac oedd Gehazi, yn fwy aflan na Magthen, yn ddallach yn fy enaid nac oedd Bartimeus mei gorph; Canys myfi a fum Twhyd yn hyn, ac erioed heb we-Pfai. 144.3. led gwir lewyrch dy air. Y mae Rhuf.7.14.24.

in rhedeg o'm henaid fwy llif o

chod, nac oedd diferlif gwaed y wraig claf o'r gwaedlif. Nid oedd Mephibosheth yn gloffach i gerdded, nac yw fy enaid i rodio ar dy ôl di mewn cariad. Nibu fraich feroboam yn fwy gwywedig i daroy prophwyd, nac yw fy llaw anafus i, i roi ymwared i'r tlawd. Iachâ fi o Arglwydd, ac ti a wnai cymmaint gweithred a'i iachau hwynt oll. Ac er bod ynof fi eu holl bechodau a'u hanafau hwynt; etto Arglwydd, mor gyfoethog yw dy râd ti, mor fawr yw dy gelfyddyd, megis os mynni, y gelli diag vn gair, faddau y naill, ac iachau 'r llall. A pha ham y dylwn i ammau dy ewyllys dâ di ; pryd na chyfti ti yt awrhon er fyngwaredu, ond vn wên gariadus. yr hwn a ymddangofaift dy hun mor ewyllyfgar i'm prynu, er i ti golli holl waed dy galon : Ac yr awrhon wyt yn cynnyg mor rafufol i mi arwydd diogel om prynedigaeth trwy dy waed? Pwy wyf fi o Arglwydd Dduw? a pha haeddedigaeth fydd ynof, i'm prynu ar fath bris gwerthfawr? Nid yw ond dy wir drugaredd, ac nid wyf (o Arglwydd) deilwng o'r lleiaf o'th holl drugareddau di : llai o llawer ifod yn gyfrannog o'r Sacrament fanctaidd hon, yr arwydd mwyaf ar a ganniadheuaist i feibion dynion v rhai a geri. Pa fodd y dylwn i o herwydd fy anheilyngdod fy hun, lefain allan rhag ofn, wrth weled dy Sacrament fanctaidd, megis y darfu ir Philiftiaid pan welfant Arch yr Arglwydd yn dyfod ir gynnuileidfa; gwae fiyr awrhon bechadur. Oni bai fod dy Angel ai yn rhoi cyffur ynot megis yn y gwragedd, nac of nuch, canys mi wn mai ceisio yr ydych yr fefurr hwn a groeskoeliwyd. Ty di yn wir y mae fy

2 Sam. 7.11. 1 Sam. 5. %. Mat. 28.5. Luc. 2. 43,44 enaid yn ei geisio. Ac yma yr wyt ti yn dy Sacrament sendigedig. Os oedd Elisabeth gan hynn y yn tybied dy bresennoldeb di ynghrôth dy fendigedig

fam

fan

ple

dyl

tiy

fod

fath

874

hyn

Wyo

law

ngh

1112

gu b

in h

trwy

gwel

y m

fend

hida

air,

nau

ddw

mew

hiil

tyrec

daet!

Ays y

Fawr bil na

hebot wedy

ac fe.

lân ·

dim

wa-

ger-

ca-

da-

ym-

vnai

c er

etto

awr

vn

am

yfti

dus,

im

WI-

ogel

rgl-

i'm

wir

o'r

fod

ar-

nion

an-

eled iaid

nu-

fod

edd,

7e-

e fy

a yr

ndi

gan

nol-

edia am

am yn gymaiut anrhydedd iddi oni lammodd v plentyn yn ei chrôth hi o lawenydd; pa fodd y wlaify enaid i neidio ynof o lawenydd gan dy fod ivr awrhon trwy dy Sacrament fanctaidd, yn dyhd i drigo yn fynghalon yn dragwyddol? O pa fith anrhydedd yw hwn, nid bod mam fy Arglmidd, eithr bod fy Arglwydd ei hunan yn dyfod tel hin i ymweled a myti? Mewn gwirionedd Arglwdd yr ydwyf yn cyfaddef gyd a'r Canwriad ffyddlawn, nad wyf deilwng i ddyfod o honot dan fy mbronglwyd: ac fel nad rhaid i ti ond dywedyd y gair munig, am benaid a fydd cadwedig: Etto gan rhyngu bodd i luofawgrwydd dy râd, er mwyn crythau inhytrach fyngwendid i, felio dy drugaredd i mi my yr arwydd gweledig, yn gystal a thrwy y gair weledig; mewn holl offyngeiddrwydd diolchgar mae fy enaid yn treuthu wrthit gyd a'r Forwyn fendigedig: wele wasanaethyddes yr Arghrydd, haded i mi yn ol dy air. Cura di Arglwydd a'th ur, ath Sacramentan with ddor fynghalon, a minmu megis y Pwblican a guraf fy nwyfron am daudwrn, cyn gynted ac y gallwyf fel y delech i mewn: Ac onid egyr yddor yn ddigon buan, tor hii lawr o Arglwydd a'th nerth ollalluog, ac yno tred i mewn a phreslwylia ynof yn dragwydd, fel y caswyf achos gyda Zacheus i gydnabod, heddyw y saeth iechydwriaeth i fewn fynho. A thafl o honof fiallan bob peth a fyddo yn wrthwynebysi ti: Camys yr wyf yn rhoddi y cwbl feddiant o'm calon i'th Fawrhydi bendigedig, gan ymbilna byddwyf byw o hyn allan, Mat. 8.8. bebot ti yn byw ynof, yn dywedyd ynof, yn rhodio ynof, at felly i'm llywodraethu a'th lân ysbryd, megis na byddo dim i'm bodloni ond y peth a

Luc.1.38. Dad. 3. 20. Luc. 18.23. Luc. 19.9.

ni:

ei S

cith

y n

ti,

ef,

she

tat

70

fac

cy

ma

ar di

cl.

fyddo cymeradwy ger dy fron di. Megis gan ddibenu gyrfa fy mywyd yn dy râd, y gallwyf yn ôl hynny fyw gyd â thi yn dragwyddol yn dy deyrnas o ogoniant. Cennada hyn o Arglwydd fefu, er mwyn haeddedigaethau dy farwolaeth a'th waed tywall-

tedig. Amen.

Pan fyddo y Gwenidog yn dwyn y bara wedi ei fendigo a'i dorri tu ag attat ti, a chan ei gynnyg i ti, y dywedo wrthit Cymmer, bwyta, &c. Yno myfyria fod Crist ei hunan yn dyfod attat ti: ac yn cynnyg ac yn rhoi mewn gwirionedd i'th sfydd ei wir gorph a'i waed, gyd â holl haeddegaethau ei farwolaeth a'i ddioddefaint, i borthi dy enaid i fywyd tragwyddol: Cyngypled a bod y Gwenidog yn cynnyg ac yn rhoi yr arwyddion oddiallan i borthi dy gorph i fywyd amserol. Bara yr Arglwydd y mae y Gwenidog yn ei roddi, eithr y bara yr hwn yw'r Arglwydd

y mac Crist ei hun yn ei roddi.

Pan fyddych di yn Cymmeryd y bara o law y Gwenidog i'w fwyta, yno cyffrô dy enaid i amgyffred ac i ymaflyd am Grift trwy ffydd: ac i ofod ei haeddedigaethau ef i iachau dy drueni di.Cofleidia ef mor gynnes a'th ffydd yn y Sacrament, ac y darfu i Simeon hên ei wascu a'i gosleidio yn ei freichiau pan ydoedd yn ei rwymyn. Pan fyddych yn bwyta y bara, tybia fod yn gweled Crist yn crogi ar y groes, a thrwy ei boenau anrhaethadwy, yn cyflawn fodloni cyfiawnder Duw am dy bechodau di, ac ymegnia i fod yn wir gyfrannog o'r rhad ysbrydol, megis o'r arwyddion defnyddiol. Canys nid yw'r Gwir yn abfennol oddiwrth yr arwydd, ac nid yw Crift chwaith yn fiommi pan yw ef yn dywedyd, hwn yw fynghorph, eithr y mae ef yn ei roddi ei hun mewn gwirionedd i bob enaid a'i derbynnio ef yn ysbrydol trwy ffydd. Canys megis y mae y fwpper a arferodd neu a wenidogaethodd Crist yn eiddom ni: di-

lô

SO

yn all-

ci

ti, fy-

nvir

0a-

h

i-

ld

yd

i

n

gwael

ni: felly y mae yr vnrhiw Grist yn wir bresennol yn ei Swpper ei hun, nid trwy drawsylweddiad pabaidd, eithr trwy gyfrannogiad sacramentaidd, trwy 'r hyn y mae ef yn gwir borthi y styddlonniaid i fywyd tragwyddol: Nid gan ddysod i lawr o'r nesoedd attat ti, eithr trwy dy dderchasu di oddiar y ddaiar atto ef, yn ol yr hen ymadrodd, sursum corda: dercheswch eich calonnau: Canys pa le bynnae y byddo y gelain yno i'r ymgascl yr eryrod. Mat. 24. 28.

Pan fŷch di yn cantod y Gwîn wedi ei ddwyn attat o'r neilltu oddiwrth y Bara: yno cofia fod gwaed fesu Grist, wedi ei neiliduo mewn gwirionedd oddiwrth ei gorph ar y groes, er mwyn cael o honot ti saddeuant am dy bechodau: Ac mai hwn iw sêl y cyfammod newydd, yr hwn a wnaeth Duw o ram maddeu holl bechodau oll bechaduriaid edifeiriol, ar a gredent yn haeddedigaethau ei waed tywalltedig. Canys nid yw y Gwîn yn Sacrament o waed Crist cynnwysedig yn ei withi, eithr megis y darfu ei dywallt o'i gorph ar y groes er maddenant o'i pechodan ir rhai a gredent ynddoef, Math. 26. 28.

Pan fyddych yn yfed y Gwîn a phryd y bwrir ef allan o'r Caregl i'th Ddwyfron, myfyria a choelia mai trwy haeddedigaethau y gwaed, yr hwn a dywalldodd Crift ar y groes, y cai di faddeuant o'th holl bechodau cyn gypled ac a darfu i ti yfed yr awrhon y Gwîn facramentaidd, yr hwn fydd ofewn dy ddwyfron. Ar pryd y byddych yn yfed, gofod dy fyfyrdod ar Grift, megis yr oedd ef yn crogi ar y groes; fel pe bait ti megis Mair ac foan yn ei weled ef yn hoeliedig, a'i waed yn llifeirio i lawr rhyd ei yflys bendigedig, allan o'r briw erchill, yr hwn a wnaeth y waiwflon yn ei Galon ddiniweid: gan ddymuned fod dy enau yn dynn wrth ei yflys ef, megis y gellit ti dderbyn y gwerthfawroccaf waed hwnnw cyn ei fyrthio ir ddaiaren lychlyd. Ac etto yfed y

gwaed hwnnw yn gorphorol a'th enau, ni byddai elfydd mor firwythlon, ac yfed y Sacrament hon o'r
gwaed hwnnw yn ysbrydol trwy ffydd. Canys fe
allafai un o'r Milwyr yfed hwnnw, a bod yn golledig er hynny: eithr pwy bynnac a'i hyfo yn yfprydol trwy ffydd yn y Sacrament, a fydd diogel o gael maddeuant am ei bechodau, a bywyd
tragwyddol. [Ped faseu faddeuant pechodau neu fywyd tragwyddol ir neb a yfai yn gorphorol, diamau
y buasai Mair ac foan yn sei yfed, ond mae foan yn
dangos fod y rhinwedd yn y crediniaeth o'i dywalldi-

ad of.]

Fel y byddych di yn ymwrandaw ar gwîn Sacramentaidd yr hwn a yfailt, yn cynhefu dy ddwyfron, felly ymegnia i glywed yr Yspryd glân yn cyssuro dy enaid a gobaith hyfryd o faddeuant o'th holl bechodau, trwy haeddedigaethau gwaed Crift. Ac i'r diben hwn,y mae Duw in rhoi i bob enaid ffyddlon yr Yfpryd glân ynghyd ar gwaed sacramentaidd iw yfed, ac ni a ddiodwyd oll i un yspryd, I Cor. 12. 13. Ac felly i adcyfodi dy feddwl i fynu oddiwrth fyfyrio am Grift fel y croeshoeliwyd ef ar y groes, i ystyried fel y mae ef yn eistedd mewn gogoniant ar ddeheulaw ei Dad, i wneuthur cyfryngdod drofot ti, gan anrhegu ei Dâd ag anrhaethadwy haeddedigaethau ei farwolaeth, yr hon a oddefodd ef unwaith drofot ti i fodloni ei gyfiawnder ef, am y pechodau a wnaethost ti beunydd yn ei erbyn. Rhuf. 8. 24. Heb. 7. 25. ac 9. 24.

Yn ol i ti fwyta ac yfed y Bara ar Gwîn, gwna dy orau felly trwy weithrediad ffydd, a'r Yfpryd glân i fod yn un â Christ, a Christ â thithau; megis ac y mae yr arwyddion Sacramentaidd hynny yn troi yn faeth i'th corph, a trwy draul y gwrês yn dy-

fod

fod

a ch

gis

gwe

fyly

tyn

fel

yn

'n

r

el-

o'r

fe

lle-

yf-

10-

yd

y-

au

yn

1-

1-

7,

0

C

fod yn un ath sylwedd di; ac felly y cei digryshau a chynnyddu dy Gymun â Christ swyswy. Ac megis y mae yn amhossibl gwahanu y Bara a'r Gwin gwedi y treulier gan y culla, ac y treer i waed a sylwedd dy gorph: selly y mae yn swy amhossibl tynnu Crist oddiwrth dy chaid ti, neu dy enaid oddiwrth Grist. I Cor. 10. 17.

Yn ddiweddaf megis nad yw bacz y Sacrament, er ei wneuthur o lawer o ronynnau yd, ond vn bara: felly rhaid i ti gofio, er bod yr holl ffyddionniaid yn llawer, etto nid ydynt ond uc corph dirgeledig, o'r hwn y mae Crift yn ben. Ac am hynr y y mae 'n rhaid i ti garu pob Criftion fal cydi dy hun, ac megis aelod oth corph.

Hyd yn hyn am y dyledion fydd iw cyflawni wrth dderbyn y Sacrament fandaidd, yr hyn a elwir rhagfyfyrdod,

3. Amy dyleasth fred cake the conflawni yn ol derbyn y Cymrun y the add, or byn a elwir, gweithrediad neu man fee.

Y Ddylêd yr hon fyda said i chyflawni yn ol derbyn Swpper yr Argiw ad,a eiwir gweithrediad neu Arferiad: heb yr hyn nid yw yr holl bethau eraill yn gwneuthur i ni ronyn llês na chyffur.

Y gweithrediad hwn fydd i gyflawni dau fath ar ddyledion: Yn gyntaf, y pethau fydd raid i ni eu cyflawni yn yr Eglwys; neu ar ôl i ni fyned adref.

Y pethau fydd raid i ni eu cyflawni yn yr Eglwys ydynt, un a'i neillduol i ni o'n heneidiau ein hunain,

neu gyfylltedig ar gynulleidfa.

Y

fyde

ypr

dda

mer

lle

nia

lac

my

felu

oe

hu

lâ

di

ri

Y neilltuol ddyledion y rhai fydd raid i ti eu cy: flawni o'th enaid dy hun ydynt dri: yn gyntaf, rhaid i ti fod yn ofalus (yn gymmaint a bod Crift yn trigo ynot ti yr awrhon) iw groeshawu ef gan hynny â chalon lân, ac á ferch pur : am y mynn y fancteiddiolaf fod yn Sanctaidd gyd a'r Sanctaidd: Pfal. 18. 26. Canys os darfu i foseph o Arimathea pan gafodd ef ei gorph marw ef gan Pilat iw gladdu, ei droi a'i amdoi ef mewn lliain main ac aroglau pêr, a'i ofod mewn bêdd newydd: pa faint mwy y dylit ti lettyfa Crist mewn calon newydd, a phereiddio ei stafelloedd ef a phêr arogldarth gweddian, ac oll bur draferch? Os darfui Dduw orchymmyn i Moefes geisio crochan o aur pur i gadwy manna a fyrthiodd yn yr anialwch? pa fath galon bûr a ddylit ti ei pharatoi i dderbyn y Manna sanctaidd, yr hwn a ddaeth i lawr o'r nefoedd ?

Ac megys y daethost di tan alaru sel foseph a Mair i geisio Crist ir deml, selly yr awrhon wedi i ti ei gael ef ynghanol ei air a'i Sacramentau, bydd ofalus trwy orfoledd iw ddwyn ef adref gyd â thydi,

fel y gwnaethont hwythau; Luc. 2.46.

Ac os darfu ir dŷn, yr hwn a gafodd ei ddafad golledig,orfoleddu cymmaint,pa fodd y gelli di wedi i ti gael fachawdwr y bŷd,na orfoleddych fwy o lawer?

Yn ail mae yn rhaid i ti offrymmu aberth o neill-duol ddiolch i Dduw am y rhad ar drugaredd anrhaethadwy hon: Canys fel y mae y weithred hon yn gyffredin ir holl Eglwys, felly ei cymmwyfir yn neillduol i bob un or ffyddloniaid yn yr Eglwys, ac am y neillduol drugaredd hon y mae'n rhaid i bôb enaid offrwm i tynu yn llawen neillduol aberth o roddi diolch. Canys os darfu i'r doethion lawenychu cymmaunt pan weisant y Seren yr hon oedd yn eu tywys hwynt at Grist, a'i addoli ef mor grefyddol,

y -

f,

ft

ın

n

-

0

n

n

į

1

fyddol, pryd yr oedd ef yn blentyn yn gorwedd yn ypreseb, ac offrymmu iddo ef aur, myrh, a thus; pa faint mwy y dylyt ti orfoleddu yr awrhon ddarfod i ti yn gystal weled, a derbyn y Sacrament hon, yr hon sydd yn arwain dy enaid di atto ef, lle mae yn eistedd ar ddeheulaw ei Dâd mewn gogoniant? A chan dderchafu dy galon hyd yno, addolaef, ac abertha iddo ef yr aur o wir bûr ffydd, a myrrh calon farweiddiol, a'r thus hwn neu'r cyfryw felus arogldarth o weddi a diolch.

Gweddi i'w dywedyd yn ôl derbyn y Cymmun sanctaidd.

DA beth a roddaf i ti (O Jachawdwr bendigedig) am yr holl fendithiau, y rhai mor rafufol a dywelldaift di ar fy enaid? Pa fodd y gallaf fi roi diolch cymhefur i ti, pryd na allaf fi ond prin eu mynegi? Lle gallesit ti fyngwneuthur i yn anifail, ti am gwnaethost i yn ddŷn ar dy lûn dy hunan: pryd yr oeddwn i trwy bechod wedi colli dy lûn, â myfi fy hunan hefyd: di adnewyddaift dy lûn trwy dy lân Yspryd ynof, ac a waredaist fy enaid trwy dy waed drachefn: ac yn awr di roddaist i mi dy sel a'th arwydd o'm prynedigaeth: ie di a'th roddaist dy hun i mi O Jachawdwr bendigedig; Oh pa fath dryfor o gyfoeth anrhaethadwy, a flynon lawnlifeiriol o radau a ynnillodd yr hwn a' th ynnillodd di! Ni chyffyrddodd un dyn a thi trwy flydd, nas darfu i ti ei jachau ef trŵy ras, o blegid ty di yw Awdur jechydwriaeth, yr ymddiffynfa rhag pob drwg, meddiginiaeth y claf, bywyd y rhai byw, ac adcyfodiad y meirw. Oedd ond matter bychan gennit ti orchymyn i'th Angelion fanctaidd wilio ar greadur

mor wael ac wyffi, eithr m, nnu o honot ti dy hun ddyfod i mewn i'm henaid, yno i'm ymddiffyn, i'm maethu, a'm cynuro i tywyd tragwyddol? gailodd corphilyn y prophwyd marw adfywhau dyn marw a rosfiel i gyfwrdd ag ef. Pa faint mwy y geill corph b, will Arglwydd y prophwydi fywhau y ffyddlon, ynghalon yr wn y mae ef yn presswylio? Ac os cyfodi di tynghorpa i yn y dyddolaf allan o'r pridd; pa faint mwy y bywhei di fy enaid yr awrhon, your a functeiddaift di a'th lan I spryd, ac a bureidd of al all waed? O Arglwydd pa oeth mwy a allawar ei dymulo, neu pa beth mwy a allafit ti a gan fadhau i mi, na rhoddi dy gorph i mi yn ford, acrowaed yn ddiod, a rhoi dy enaid ar lawe in ordwerth o'm gwaredigaeth? Ty di Arglwyda a ddioddefailt y boen, a minnau a gefais y bildd, my fi a gelais faddenant, a thithau a oddefairt y gospediga co: dy ddagrau di oedd fy ymolchiad , dy archollion di ty jecnyd i, a'r anghyfiawnder a wnaethowyd i ti oedd yn bodloni am y farnedigaeth dayledus i mi. Fel hyn drwy dy enedigaeth di a ddeuailt yn trawd i mi, drwy dy farwolasti yn bridwerth i mi, drwy dy Drugaredd yn wolr, diwy dy Sicrament yn ymborth i mi. O lyniaeth nefol! wwy'r hwn y cyfnewidir meibion dynion yn feibion i Dduw; megis y byddo anian ddynol yn marwhau, ac anian Duw yn bywhau, ac yn rheoli ynom. Mewn gwirionedd yr oedd i'r holi greaduriaid le i ryfeddu, fynnu o'r creawdr ei gau naw mis yngrôth y Forwŷn, (er iw chrôth hi yn ol ei lenwi o'r Yspryd gian, fod yn fwy disclaer na'r ffuriafen olau ferennog.) Eithr darfod i ti fel hyn yma dy ymoftwng di hun i fyw yn

2 Bren. 13. fynghalon yn oeftadol, yr hon a gefailt di yn fwy aflan na thommen, hyn a ddichon beri i holl greaduriaid nefa daial

dy

Do

gh

dy

o'i

00

her

fiv

dy

dy

aw.

Y

Fa

gai

mo

fat

yn

yn

rif

ffa

hy

da

Wa

Ge

1

C

r

2

ıi

-

-

n

0

m

ın

1,

ei

hi

er

el

yn

ift

li-

ii-

ar

'ar fefyll yn fyn ac yn fud. Ond gan weled mai dy wir ewyllys a'th râd nefol yw ddyfod fel hyn i gyfanneddu yn fynghalon, mi ddymunwn ar Dduw fod gennif galon mor bûr, ac y dymunai fynghalon ei bod,i'th croeshawu di: a phwy sydd weddol i groesawu Crist? A phwy er cael ei wahodd, ni ddewifai, gyd â Mair, yn hytrach fyned ar ei liniau wrth dy draed, o flaen rhyfygu eiltedd gyd â thi ar dy Fwrdd? Er bod arnaf fieisiau calon bur i ti i aros o'i mewn, etto ni bydd byth arnaf eisiau llygaid llawn o ddagrau i olchi dy fendigedig draed, ac i alaru o herwydd fynghamweddau budron. Ac er na allaf fi wylo cynifer o ddeigrau ac a wafanaethai i olchi dy fendigedig draed, etto fe wafanaetha ddarfod i ti dywalld digon o waed i lanhau fy enaid pechadu-Ac yr wyf o Arglwydd yn ffyddio yn ollawl,na allai yr holl ddanteithion melyfwedd,a'r rhai y darfu ir Pharisead coegfalch dy groesawu, ryngu bodd i ti gyftal, a'r deigrau hynny a ddarfu i Fair edifarus eu tywalld tan dy fwrdd. Mi fynnwn gan hynny gyd â feremi pe bai fy mhên yn ffynnon o ddagrau, megis gan weled na allaf fi mewn un modd dalu cwbl ddiolch am dy gariad i mi, etto fel y gallwn trwy wylofain beunyddiol dyftiolaethu fynghariad i ti; ac er nad oes neb yn deilwng o'r fath rad aneirif: etto hyn yw fynghyfur, ei fod ef yn deilwng yr hwn yr wyt ti o'th cariad yn ei gyfrif yn deilwng. A chan i ti yn awr oth wir râd fynghytrif (ymhlith dewisedigion eraill) yn deilwng o'r flafr anrhaethadwy yma, a feliotrwy dy Sacrament hysbyfrwydd oth cariad, a maddeuant o'm pechodau: O Arglwydd fierhâ dy gariad ith wâs, a dywaid am danaf fi megis y dywedodd Isaac amfacob, my fi a'i bendithiais ef, am hynny ben-Gen. 27.33. digedig fydd ef. Ac fel y gallwyf fi ddywedyd wrthit ti gyd â Dafidd

neff awi

â 25

my

nac

wrt

yn

ner

me

by

offe

me

di

vn

A

dd

id

ol

by

nic

pe

dy

gu

yn

yn

di

ci

d

de

fydd; Tydi O Arglwydd, yn awr a fendi-gaift fy enaid, ac a'i gwnaethoft yn dŷ it, ac ef a fydd yn fendigedig ger dy fron di yn dragywydd. A chan weled ryngu bodd i ti fendigo Obed Edom, ai holl dy, tra yr vedd Arch yr Arglwydd yn aros yn ei dý: Nid wyf yn ammau na fendithi di fy enaid i am corph yn fwy o lawer, a chwbl fydd yn perthyn i mi, gan ryngu bodd i'th fawrhydi o'th wir ewyllys da dy hun, fyned tan y gronglwyd i aros yn gyfannedd yn fy mythan tlawd i: Bendiga fi o Argiwydd, fel y byddo i'm pechodau gael cwbl faddeuant trwy dy waed, am cydwybod gael ei fancteiddio trwy dy lân Yspryd, am meddwl gael ei oleuo trwy dy wirionedd, am calon ei harwain gan dy Yspryd, am ewyllys ymhob peth fod wedi ei oftwng i wneuthur yn ol dy fendigedig air a'th ewyllys di. Bendithia fi a'r holl radau fydd yn ddiffygiol i mi, a chwanega ynof yr holl ddoniau a'r rhai y darfu i ti fyngynyscaeddu yn barod. A than weled fy mod yn dy ddal di, nid gerfydd y breichiau, fel Iacob yn ymdrechu oddiallan, eithr oddifewn yn cyfanneddu ynof drwy ffydd: Yn ddiau Arghydd,ni adawai i ti fyth fyned ymaith,oddieithr i ti fy mendithio, a rhoi i mi enw newydd, calon newydd, ac Yspryd newydd, a nerth trwy allu Duw i orchfygu y byd, y cnawd, ar cythraul. Ac yr wyf yn deifyfu arnat tio Arglwydd, na chais mor ymadela myfi felly ceifiaist di oddiwrth Iacob, o ran bod y dydd yn nessau, a'th râd dithau yn dechrau gwawrio ac ymddangos. Canys yr wyf fi o eigi-

on fy enaid, yn oftyngedyg yn ymbil 1 Cron. 17. gyd a'r Emmaufiaid arnat ti O Iesu 27. hyfryd, am drigo gyd â mysi o ran 2 Sam.6.11. bod y nôs yn tynnu yn agos. Canys y Gen. 32. 24. mae nôs profedigneth, nôs gorthrym-

der, ie fy hirnos olaf o farwolaeth yn ne

endi-

ef a

A

, ai

aros

i di

ldwi

wr-

in y

awd

cho-

Wy-

am

lon

eth

dig

/dd

iau

A

y

thr

au

hr

W-

i

yn

là

y

il

18

m

-

u

neshau. O fendigedig Iachawdr aros gyda myfi yr awrhon ac yn dragywydd. Ac onid aiff dy wyneb di gyd âmyfi, nac arwain fi i fynu oddiyma. Tyred gyd â myfi, a bydd fyw gyd â myfi, a nâd nac i angau, nac i fywyd fy neillduo i oddiwrthit. Gyr fi oddiwrthyf fy hunan, a thynn fi attat ti. Gad i mi fod yn glâf, eithr yn iach ynot ti, ac ymddaighofed dy nerth di yn fyngwendid. Gad i mi fod i'm gweled megis yn faiw, fel y byddych di yn vnig i th weled yn byw ynof fi, fel na byddo fy holl aelodau ddim ond offerau i weithredu dy gynbyrfiadan di. Gifod fi megis sel ar dy Galon, a gad i'th Zel di fod wedi ei gosod ar fy vn innau, megis y bwyf allan o gariad a chwbl oll, fel y gallwyf yn vnig fod mewn cariad a thydi. A camhradha O Arglwydd, fel y rhyngodd bodd i'ti yn awr ddangos y flafr hon i mi, i gaei eiftedd ar dy Fwrdd idderbyn y Sacrament hon yn dy Dŷ o'rad: allael o honof yn ôl hyn trwy dy drugaredd, gael fy nerbynifwyta ac i yfed ar dy Fwrdd yn dy deyrnas o ogoniant. Ac am dy drugaredd, yr wyt fi yma gyd a'r pedwar anifail ar 24 o henuriaid yn syrthio ger bron dy Orsedafainge o rad, gan gydnabod mai tydi a'm gwaredaift a'th waed, a bod iechydwriaeth yn vnig yn dyfod oddiwrthit ti. Ac am hynny i ti yr wyf yn rhoddi y fendith a'r gogoniant, a doethineb, a diolch, a'r anrhydedd, a'r gallu, a nerth, a Mawrhydi, O fy Arglmydd, am Duw, yn dragwydd. Amen.

Yn drydydd, gan weled fod Crist wedi ei aberthu ei hunan drosot ti (a bod y cwbl ar a ellych di ei roddi yn rhy sychan) am hynny mae 'n rhaid i ti dy osfrymmu dy hun i fod yn aberth bywiol, sanstaidd, a chymmeradwy gan Dduw, gan ei wasanaethu ef mewn cysiawnder, a sansteiddrwydd yn dy holl ddyddiau, Rhus, 12.1, Fal hyn y mae Tercullian

yn

yn tystiolaethu, yr adwaenid Cristion rhagor dyn arall yn ei amser ef, yn vnig wrth ei sancteiddrwydd a'i ymarweddiad bucheddol.

Wra

gae

byc

ette dda

áD

gwe

tig

dii

wyl

few ef

fait

efo,

dde

deb

neu

7 do

lid i

chè

dia

wm

ym

hi,

Cai

ffur

gho

dra

òlen

tho

2. Am y dyledion rheidiol iw gwneuthur yn ôl y Cymmun yn gysylltedig ar gynulleidfa.

Y Dyledion iw cyflawni yn gyfylltedig a'r Eglwys ydynt dri. Yn gyntaf, diolch cyhoeddus, yn gyftal trwy weddian a chanu Pfalmau; fel hyn y gwnaeth Crift ei hunan, a'i Apoftolion. Yn aîl, vno a'r Eglwys, i roddi (pawb yn ol ei allu) elusen i'r tlawd. Hyn oedd ddefod ac arfer y brif Eglwys, fef, gwneuthur casglau, a gwleddau o gariad, yn ol derbyn Swpper yr Arglwydd, i borthi angen eu cydfrodyr tlodion. Yn drydydd, pan ddiweddir rhoddi diolch a moliant, yno saf i fynu gyd a'g oll anrhydedd, i dderbyn Bendith Dduw o enau ei Wenidog ef, ac iw derbyn yn yr un modd a pha bait ti yn clywed Duw ei hun or nefoedd yn ei hadrodd wrthit. Canys trwy en bendith hwynt y mae Duw yn bendithio ei bobl. Num. 6.23,27.

Hyn am y dyledion sydd iw hymarfern yn yr Egl-

wys.

Y Dyledion y rhai sydd raid i ti eu hymarfer yn ol dy synediad adres, ydynt dri: yn gyntas, ystyried yn ddysal a ddarfu i ti dderbyn Crist yn vnion yn y Sacrament. yr hyn a elli di yn y modd yma ei ddeall yn hawdd; canys gan weled fod ei gnawd ef yn wir fwyd, ai waed yn wir ddiod, foan. 6. 56. a'i fod ef mor llawn o râs, na chysfyrddodd neb ag ef erioed drwy slydd, ond a dderbynniodd rinwedd oddiwrtho; nid possibl fod amgen, os darfu i ti swyta ei gnawd ac yfed ei waed, nas derbynni di râd a nerth i ymlanhâu oddiwrth dy holl bechodau a'th sudreddi. Canys os darfu ir wraig

yn

de

711-

a'r

oc-

#:

OIL.

u)

rif

rithi

an

nu

0

la

ei

ac

gl-

yn

ed

yn

ci

nd lo-

y-

2

od ed,

dy

ir

ig

wraig ni chyffyrddodd ond âi wife ef, yn y man gael gan ei diferlif gwaed fyshu: Marc. 5. 29. pa faint mwy y fych difer-lif gwaed dy bechod di, os byddi di yno gwedi gwir fwyta ac yfed gwir gnawd a gwaed Crist? Ond os bydd dy ddiferlif yn rhedeg etto, y mae i ti le i dybied yn vnion, na wir gyffyrddaist di erioed â Christ.

Yn ail, gan weled ddarfod i ti dy gymmodi dy huñ a Duw, ac adnewyddu dy gyfammod, ac addunedu gwellhâd a newydd-deb buchedd: y mae yn rhaid i tigan hynny gymmeryd prif ofal, nad ymroddych di i wneuthur y cyffelyb bechodau ond hynny: gan wybod am yr yspryd aflan, o chaiff ef byth fyned i fewn ith enaid ti drachefn, yn ol ei lanhau ai yscubo; ef a aiff i mewn i gymmeryd meddiant cadarngryf â faith o gythreuliaid eraill gwaeth nag ef ei hun gyd a'g efo, ac yno diwedd y dyn hwnnw a fydd gwaeth nai ddechrenad. Math. 12.44. Na fydd gan hynny yn debyg ir ci a ddychwelodd at ei chŵydfa ei hun; neu i'r bŵch wedi ei golchi, yr hon a ymdreigla yn y dom drachefn. 2 Pet. 2. 22. Ac na ymchwel at dy lid mal y wiber, yr hon fydd yn rhoi ei gwenwyn heibio tra byddo yn yfed, ac ai cymmer i fynu drathefn pan y darflo iddi. Eithe pan fyddo, naill a'i diant a'i dy gnawd yn cynnyg dy hudo, neu roi codwm it yn dy bechodau arferedig; Atteb hwynt mal ymae'r Eglwys ynghaniadau Salomon, dioscais fy mhais (o'm llygredigaeth arferol) pafodd y gwifcaf hi, golchais fy nhraed, pa fodd y diwynaf hwynt? Can. 5. 3.

Yn olaf, o cefaith di erioed na gorfoledd na chyflur wrth dderbyn y Sacrament fanchaidd, ymddanghofed hynny yn dy ddeifyfiad chwannog i'w derbyn drachefn. Canys corph Crist; fel yr eneiniwyd ag olew llawenydd yr fiwy nai gyfeillion, felly y mae n thoddi arogl pereiddiach na'r holl ennaint yn y

¥ 2

Eyd:

fu fu

for

ca

IO

na

671

15

G

ch

itt

do m i f

yr

be

nv W

W

2

tŷd: Pfal. 45.7. Heb. 1. 9. Y mae ei arogl melysber yn denu yr holl eneidiau a'r a'i harchwae. thodd, byth ar ol hynny i ddymuno yn fynychach brofi ei felysdra drachefn. O berwydd arogl dy ennaint daionus, am binny y llangcesan a'th carant. Can. 1. 3. O profuch a gwelwch gan hynny yn fymy h mor daa yw 'r Arglwydd, medd Dafydd, Plal. 34 8. Dyma orchymyn Crist ei hun, Gwnewch byn er coffa am danaf; ac with wneuthur hyn di fyddi yn dy ddangos dy hun yn fwy meddylgar a diolchgar am ei farwolaeth ef. Canys cyn fynyched acy buytaoch y bara, ac yr yfoch y cwppan bun, y dang fwch farwolaeth yr Arglwydd nes ei ddyfod. Ab, dded hin yn brif ddiben o'th Cymmun, ac o'th fywioliaeth, fef i fod o honoti yn Griftion fan-Etaidd, yn awyddus i weithredoedd da, wedi ym-Ianhau oddiwrth bechod, i fywyn sobr, ac yn gyfiawn, ac yn dduwiol yn y byd sydd yr awrbon; Tit. 2.12. 14. fel y bych cymmeradwy gan Dduw, buddiol i'th frodyr, ac yn ddiddanaidd ith enaid dy hun, hyn yma, am y modd i ogoneddu Duw yn dy f, wyd.

Yma y canlyn yr arfer o dduwioldeb i ogoneddu Duw yn amfer clefyd, y pryd y galwer arnat ti i farw yn yr Arglwydd.

CYN gynted ac y dealltych ti fod rhyw glefyd yn ymweled â thydi, myfyria wrthit dy Junan:

1. Na ddaw cystudd allan o'r pridd, ac na flaguragosid allan o'r dda: ar, Job. 5. 6. Nid yw clefyd
yn digwyddo o ddamwain, neu diamgwydd, (megis
yr cedd y Philistraid yn tybied sod en Llsgod, a
chlwif y marchogion yn dysod, 1 Sam. 6. 9.) eithr
oddiwrth arwiredd dyn, yr hyn a dyr allan fel gwreichion.

lys-

ae-

ach

en-

ant.

fy-

fal.

och

di

4

ny-

yn,

od.

th

n-

n-

m,

2.

th

n

d

IS

eichion. Y mae don (medd feremi) yn dioddef am ei bechod. Infydion (medd Dafydd) o blegit en camweddan, ac o berwydd en banwireddau a gyfuddir. Galar nad. 3. 39. Pfal. 107.17. Megis gan hynny y mae Salomon yn cynghori gŵr i'w ymddwyn ei hun tu ag at dywyfog daiarol: Pan gyfodo yspryd pennadur in dy erbyn, nac ymad a'th le; canys ymostwng a ostega bechodau mawrion: Pre. 10.4. felly yr wyf fi yn dy gynghori di i wneuthur a Thywyfog y tywyf gion. Os bydd yfpryd yr hwn fydd yn llywodraethu nef a daiar yn cyfodi yn dy erbyn, na an-obeithied dy galon; Canys y mae edifeirwch yn heddychu am bechodan mawrion. A phwy bynnac a ddychwelo yn ei gyfyngdra at Arglyydd Danw Ifrael, ac a'i ceisio ef, efe a'i caff. 2 Cro. 15.4.

2. Cae ddrws dy stafell, hola dy galon ar dy wely, ac na phecha, praw a chwilia dy ffyrdd. Mat. 6. 6. Galar-nad. 3. 40. Chwilia mor ddyfal am dy he-chod marwol, ac y chwiliodd foshna am Achan, res itti ei gael. Canys er bod Duw pan fyddo yn ceryddu ei blant yn crassu ar eu holl anwiredd, etto y mae ef yn cymeryd achos yn bennaf i'w ceryddu, ac i fyned ag hwynt i'r farn am ryw bechod gosidus, yn

yr hwn y buont fyw heb edifeirwch.

3. Pan fyddych di fel hyn wedi yftyried dy holl bechodau, ymosod dy hun ger bron Gorseddfaingc Duw, megis lleidr neu lofrudd yn fefyll o slaen Barnwr daiarol: a thrwy gur a gosid calon cyfaddes wrth Dduw dy holl bechodau adnabyddus, yn enwedig dy seiau marwol, yr rhai sydd fwyaf yn anfodloni Duw. Hyspysa hwynt yn eglur, a dangos y pryd, y lle, a'r modd y gwnaethpwyd hwynt: megis y perthyn i ddatcan creulonrhwydd dy bechodau, a maint yw dy edifeirwch am danynt. Cyfod dy

law, a chydnabydda ger bron Barnwr cyfiawn nefa daiar dy fod yn euog o farwolaeth, a damnedigaeth dragwyddol, am yr echryston bechodau a'r anwireddau hynny. A chwedi i ti fel hyn dy gyhuddo a'th farnu dy hunan; ymddaroftwng dy hun ger bron gorseddfainge ei râd, gan dy ficrhau dy hun pa wedd bynnac yw brenhinoedd Israel, etto fod Duw Israel yn Dduw trugarog. A llefain wrtho ef o galon ffyddlawn edifeiriol, am drugaredd a maddeuant mor daer a haerllyg, ac y clywaift ti ddrwg-weithredwr a fai parod i dderbyn ei farn yn llefain wrth yr usdus am ras a thrugaredd; gan addunedu gwellhâd buchedd, a thrwy gynnorthwyad ei râd ef i ochel byth y cyfryw bechod ond hynny, yr hyn oll a elli di ei wneuthur yn y geiriau a ganlyn, neu'r cyfryw.

Gweddi pan ddechreuo un fyned yn glaf.

Farnwr tra-chyfion, etto yn enw fesu Grist fy nhad grafufol: myfi bechadur truan ydwyf yma yn dychwelyd attat ti, (er fy ngyrru gan ddygn boen a gofid) megis y Mâb afradlon gan newyn ac cifiau. Yr wyf yn cydnabod nad yw y dolur ar penyd hwn yn digwyddo o ddamwein dall neu o dynged, eithr trwy dy ragymweliad nefol, a'th prif ragluniaeth. Dyrnod dy law drom ydyw yr hyn y mae fy mhechod yn ei gyfion haeddu: a'r byn a arswydais a ddigwyddodd i mi: Etto yr wyf yn deall dy fod ti yn dy lid yn coho trugaredd, pan yftyriwyf amled ac erchylled yw ty mhechodau, as mor anaml ac esmwyth yw dy gospedigaethan di. Di a allasit fy nharo i a rhyw tarwolaeth ofnadwy ddifymmwth, megis na allaswn i gael pac ennyd nac amfer i alw ainat am ras a thrumhech Eith a'r cyl a'th p hwn)

> tyn, gis yn viogr a'th H

> > wired idd

ol. C

Fab ny a blan

feibi gis ; Arg talu

> am ffro gen y de

dra nys wdd

yf,

fa

aa'r

dy

dy

r-

4-

e-

1-

y-

ei

1;

-

d

à

thrugaredd; Ac felly y darfusau am danaf yn fy.
shechodau, ac y buaswn colledig yn uffern byth.

Eithr yr wyt ti o Arglwydd yn ymweled â myfi ir cyfryw gerydd tadol, ac a arferi wrth ymweled ith plant anwylaf; gan roddi i mi (trwy 'r clefyd hwn) yn gyftal rhybydd ac amfer i edifarhau, ac i mbil a thydiam rad a maddeuant. Nid wyf yn omeryd gan hynny o Arglwydd moth ymweliad lyn, yn arwydd o ddigofaint na chafineb, eithr megis yn ddiogelaf argoel ac arwydd o'th ffafr a'th ryviogrwydd cariadol, trwy'r hyn yr ydwyt ti ith Farnedigaethau amferol yn fy nhynnu i'm barin fy hunan, ac i edifarhau o'm buchedd anvireddus, mal na byddwn gwedi fy mwrw heibio i ddamnedigaeth gyd a'r bŷd annuwiol diedifeiriol. Canys y mae dy air fanctaidd yn fy fiscrhau mai 's hwn a geri yr wyt ti fel hyn yn ei gospi, ath fod m fflangellu pob mab a dderbynni : ac os goddefaf fi dy gôsp, dy fod yn ymgynnyg dy hun i mi megis ith Fab, a bod gr holl rai abarbant i bechu, ac er bynny a ddiangant yn ddi-gerydd (o'r byn y mae dy holl blant yn gyfrannogion) yn orddershiaid, ac nid yn feibion: ash fod ti yn fyngheryddu o ran fy llês,meis y gallwn fod yn gyfrannog o'th sancteiddrwydd. O Arglwydd mor llawn o ddaioni yw dy anian, mor rafusol y gwnaethost di â myfi yn amser fy iechyd am helaethrwydd? ac yr awrhon gwedi dy gyfroi o herwydd fy mhechodau am anniolchgarwch, fy gennit y cyfryw dadol a buddiol ddibenion yn gofod y dolur a'r cerydd hwn arnaf.

Yr wyf yn cyfaddef, Arglwydd, dy fod ti yn dra chyfion yn cyftuddio fynghorph i â chlefyd; Canys yr oedd fy enaid yn glaf o'r blaen gan hir hawddfyd, ac yn rhy lawn o efmwythdra, tanghneddyf, helaethrwydd, a digonedd bara. Ac yr awrhlon, O Arglwydd, yr wyf yn galaru ac yn alaethu

Y 4

am fy mhechodau; ir myf yn cydnabod fy anwiredd. am pechedan sydd yn oestad ger fy mron. O pa fath bechadur truan wyt fi, gwag o bob daioni wrth natur, a llawn o bob drygioni wrth ymarfer pechadurus! Oh pa fath aneirif liaws o bechodau a wneuthum yn d'erbyn di, tra 'r oedd dy hir ymaros yn difgwyl wrth fym nroad, a'th fendithiau yn fy nenu i ediferruch! Etto ofy Nuw, gan weled fod yn briodoldeb iti, edrych yn fwy ar dy anian dy hun, nac ar haeddedigaethau pechaduriaid; yr wyf yn attolygu i ti o Dad, er mwyn dy fab fesu Grist, ac er mwyn haeddedigaethau ei oll waredawl farwolaeth, yr hon yn ewyllyfgar a oddefodd ef tros bawba gredant ynddo. Trugarha wrthyf yn ol lliaws dy drugareddau, ero dy wyneb heibio oddiwrth fy mhechodan, a delena fy holl anwireddan: na fwrw fi ymmaith oddi ger dy fron di, ac na thal i mi yn ôl fg haeddedigaethau. canys os gwrthodi di fi pwy am derbyn?neu pwy a rydd i mi achles os bwri di fi ymmaith? eithr ty di o Arglwydd ydwyt ymwared y diymwared, canys ynot tiy caiff yr ymddifad drugaredd. O blegit er bod fy mhechedau yn dra-mawrion, etto y mae dy drugaredd OArglwydd yn fwy nag hwynt Ac ni allaf fi drofeddu cymmaint ac a eill dy râd ti ei ollwng, a'i faddau: Golch gan hynny, o Crift, fy mhechodau a rhinwedd dy werthfawroccaf waed, yn enwedig y pechodau y rhai o galon edifeiriol a gyfaddefais wrthit. Yn Bendifaddau o Ar-

Yma henwa'r pechod fydd yn pwyfo fwyaf ar dygydwgbod, glwydd er mwyn Jesu Grist maddau i mi * A chan weled mai o'th cariad y dodaist i lawr dy einioes yn bridwerth drosof, pryd yr oeddwn yn elyn i ti: O ewared yn awr werth dy waed dy hun, pryd na chyst i ti ddim ond un wen galiadus tuag attaf, neu ym-

ddangos

dda

fyu

gw1

dy !

nyc

yW.

hw

nw

ac eti

AI

dre

mv a'r

gly

che

eņ

for

fo

cle

de

ge

de

d

redd

a fath

h na-

cha-

wn-

naros

y ne-

d yn

un,

n at-

c er

ola-

wba

sdy

zhe-

w fi

lfg

am

m-

di-

dd.

tto

ynt

dy

0

caf

ei-

r-

ui

y

ly

in

1-

ddangos yn rasusoi yngolwg dy Dâd trosof fi. Gwna fyundeb i unwaith drachein ath dad, O Gyfryngwr trugarog; canys er nad oes dim ynof fi a eill ivngu bodd iddo ef, etto mi wn mai ynot ti, ac er dy fwyn di, y bydd ef bodlon i bawb ar a dderbynnych ae a gerych di. Ac os dy ewynys bendigedig www, fymmud y ciefyd hwn oddiwithif, ac adfera fi im hiechyd cynefin drachefn; fei y gailwyf fyw yn hwy i ofed allan dy ogoniant di,ac i fod yn ddiddanwch im consfeifiaid y rhai fydd a'i goglydd arnaf: ac i geisio i mi fy hunan fwy diogelrhwydd am yr etifeddiaeth nefol, yr hon a baratoitt di i mi. Ac yno, Arglwydd, y cai di weled mor gall a chrefyddol y prynaf si 'r amser, yr hwn or blaen a ddarfu i mi dreilio mor ddiffaeth ac mor halogaidd. Ac er mwyn caffael o honof fi yn gynt ac yn haws ymadel a'r penyd, ac a'r clefyd hwn, cyfarwydda fi O Arglwydd, yr wyf yn attolwg it oth ragiuniaeth goruchel, at y fath physygwr, neu feddig, megis v gallwyf (drwy dy fendith ar dy foddion) gaei fynghys nefin jechyd am efinwythder drachefn megis or blaen. A cheni adha Aiglwydd daionus, megis y danfonaist y clwyf hwn attaf, felly ryngu bodd it ddanfon dy Yfi ryd glân im calon, trwy 'r hwn y gallo y clefyd hwn tod wedi ei fancteiddio i mi : fel y gallwyfei arfer megis dy yscol di, yn yr hon y gallwyf ddyfcu adnabod mawredd fy nhrueni, a galluogrwydd dy drugaredd; fel y byddwyf mor oftyngedig o ran y naill, megis na anobeithiwyf o'r llall: ac fel y gallwyf felly ymwrthod a phob rhyfyg o gynnorthwy ynof fy hun, neu mewn nebryw greadur arall; fel y gallwyf yn urig ofod yr holl hyder o'm hiechydwriaeth yn dy holl-ddigonol haeddedigaethau. Ac yn gymaint a'th fod ti yn gwybod O Arglwydd, y fath leftr gwan wyf fi, llawn o lefcrwydd

bn

bo

nia

de

am

di

by

gai

dy

3n

E

ola

ut

an

PO

br

hw

io

tra

fin

ty:

8

Vn

dd

br

ar

ydd ac amhersfeithrwydd, am bod wrth natur yn ddiclon ac yn amhwyllig i oddef gwrthwyneb a chyfludd. O Arglwdd yr hwn wyt roddwr pob dawn daionus, arfoga fi ag ammynedd i oddef ac i dderbyn dy fendigedig ewyllis a'th ymweliad; ac o'th drugaredd na ofod fwy arnaf,nag a allwyf fi ei oddef a'igynnwys. Dod i mi râs i'm ymddwyn fy hun mewn oll ammynedd, cariad, a gweddeidd-dra, tu ag at bob rhai a ddelont i ymweled a myfi, fel y gallwyf dderbyn yn ddiolchgar, ac yn ewyllyfgar gofleidio yr holl gynghorion, ar cysfurau daionus a ddêl oddiwrthynt: ac megis y gallont hwy vn agwedd weled ynof fi y cyfryw fiamplau daionus o ddioddefgarwcb, a chlywed gennif y cyfryw addyfc dduwiol o ddiddanwch, ac a fytho yn dystiolaeth, neu hysbyfrwydd eglur o'm ffydd am crefydd gristianogawl; Ac yn athrawiaeth iddynt hwy pa fodd i'w hymddwyn eu hunain, pan ryngo bodd it ymweled ag hwynt ar cyfryw gyffudd neu glefyd. Mi wn o Arglwydd fy mod yn haeddu marwolaeth, ac nid wyf yn dymuned byw ddim hwy, nac y byddwyf i wellhau fy muchedd anwireddus, ac mewn mefur gwell i ofod allan dy ogoniant. Gan hynny o Arglwydd, os dy fendigedig ewyllys yw, dyro i mi fynghynefin iechyd drachefn, a channiadhâ i mi hoedl havy. Ond os darfu i ti yn ol dy ragluniaeth dragwyddol, bennodi y clefyd hwn i'm galw allan o'r bywyd darfodedig yma: yr wyf yn fy ymroi fy hunan i'th law di : gwneler dy ewyllys bendigedig, pa vn bynnac a'i trwy fywyd a'i marwolaeth: yn vnig yr wyf yn attolwg i't o'th drugaredd faddeu i mi fy holl bechodau, a pharatoi fy enaid truan, megis trwy wir ffydd a difluant edifeirwch, y gallo ef fod yn barod erbyn yr amfer y gelwych di arno allan o'm corph clwyfedig pechadurus. O Arglwydd Dâd, yr hun

hwn a wrendewi weddi, clyw yn y nefoedd y weddi hon a wneuthum, ac yn y cyfyngder hyn canniadha i mi fy nymuniad, nid er mwyn vnrhiw deilyngdod fydd ynof fi, ond er mwyn haeddedigaethau dy anwyl Fab fesu, fy vnig Iachawdr am cyfryngwr, er mwyn yr hwn i'r addewaist di wrando arnom, a channiadhau i ni pa beth hynnac a ofynnom yn ei enw ef. Yn ei enw ef gan hynny, ac yn yn ei eiriau ei hun, y terfynaf fi fy amhersfaith weddi hon, gan ddywedyd.

Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, &c.

Gwedi i ti fel hyn dy gymmodi dy hun â Duw

InGhrist.

y-

PR

1-

th

ef

in

tu

y

ar

U\$

C

1,

d

ſi

C

f

r

-

ni

i

n

i

h

1. Bydded dy ofal nessas di i osod dy dŷ mewn wesn a llywodraeth, yn ôl cyngor Esai i'r Brenin Ezechiae: Esay 38. 1. Gan wneuthur dy ewyllys olaf, a'th lythyr Cymmun, (onis bydd gwedi ei wneuthur eisoes.) os bydd wedi ei wneuthur, yno edrych amo yn fanwl, a sicrhâ ef, ac er mwyn gochelyd pob ammheuon ac ymrasaelion, cyhoedda ef ger bron tystion: mal (os geilw Duw arnat ti allan o'r byd hwn) y gallo sod mewn sfrwyth ac yn ddigysnewidiol, megis dy wir seddwl a'th ewyllys olas: ac yno traddoda ef gwedi cloi arno neu ei selio mewn rhyw swch, i gadwraeth rhyw gysaill sfyddlon, yngwydd tystion onest bucheddol.

2. Eithr wrth wneuthur dy lythyr Cymmun cymmer addysc Eglwyswr duwiol, am y modd i gyfrannu dy eluseni; a chyngor gwr o gyfraith

miawn-ddoeth, i'w dynnu yn ôl cyfraith.

Pryssura i wneuthur hyn cyn i'th clefyd gynnyddu, a'th côf ddislannu, rhag i'th lythyr Cymmvn brisso i fod yn lledŵyredd, ac felly wrth fodd yn arall yn hytrach nac yn ewyllys i ti.

3. I ragflaenu amryw ymrafaelion, mi a ewy-

llyfiwn i ti feddwl am ddau beth:

1. Os bydd Duw wedi dy fendithio di â golud bydol, gwna dy ewyllys yn amfer dy iechyd: ni wna hyn nath pellhau di oddiwrth dy dda, nath yrru di yn gynt i farw; eithr fe fydd hyn yn fwy efmwythder i'th feddwl, i'th ryddhau di oddiwrth drafferth a blinder mawr, y pryd y byddo arnat ti fwyaf eifiau llonyddwch. Canys pan fyddo dy dŷ di wedi ei ofod mewn trefn, di a fyddi yn gallael yn haws ofod dy enaid mewn trefn, a darparu dy daith tu ag at y

Goruchaf Dduw

2. Os bydd i ti Blant, dod i bob yn o honynt gyfran yn ol dy allu, yn amfer dy fywyd; megis y byddo dy fywyd yn ymddangos yn efmwythder, ac nid yniau arnyat: etto dôd felly, fel y byddo dy blant yn oestadol yn i hwymedig i ti, ac nid tydi iddynt hwy. Eithr os cedwi di y cwbl yn dy ddwylaw tra byddych yn fyw, hwynt hwy a allant ddiolch i farwolaeth, ac nid i ti am y cyfran a adewaist ar dy ôl iddynt. Os byddi di yn ddi blant, a Duw wedi dy fendithio â chryn gyfoeth o'r byd hwn, ac o meddyli di eu rhoddi tu ag at elusenaidd neu dduwiol weithred, na throsclwy dda mor gwaith hwnnw i ymddiried rhai eraill, gan weled cyn fer fydd o fecutorion dynion eraill yn prifio i fed yn fradwyr. Ac os yw cyfeillion mor anffyddlon ym mywyd dŷn, pa faint mwy o achos fydd i ti i anghoelio eu ffyddlondeb hwynt ar ôl d, farwolaeth?

Y mae siamplau galarus yn dangos pa gynifer o ewyllysiau 'r meirwon yn hwyr o amser, naill ai a guddiwyd, ac a lwyr ddisethwyd, neu trwy ddishellion ac atcasrwydd cyfraith a ddisuddiwyd ac a newidwyd: lle na ddylid wrth gyfraith Dduw dorri ewyllys y marw: ond bod ei holl amcanion duwiol

gwedi

gWC

dus

fodi

3.1

AE

ef :

ddi

faf

mei

dus

yr

yn

tho

gre

ria

lae

tin

huốl

ga

ni

W

Vy-

lud

Vna

ı di

th-

rth

fod

dy at y

gy-

Dy-

nid ant

ynt

tra voôl

dy

lyli th-

riion

cy-

int

ro

a be-

c a

rri

edi

gwedi eu gwneuthur i ben,a'i cyflawni yn gydwybodus, megis yngolwg Duw, yr hwn yn nydd yr adcyfediad, a fydd Farnwr cyfion i'r byw a'r marw. Gal. 2.15. Heb. 9.17. 2 Cor. 5.10. Rhuf. 2.15. 1 Cor. 4.5. All.7,31,32. Ac os digwydda i ddim yn ei ewyllys ef fod yn fwysaidd neu yn amheuns, fe ddylid ei ddirnad y ffordd orau, megis y byddo yn dyfod neflaf at anhrydedd Duw, a meddwl goneid y teftamentwr, fef y marw. Eithr discynned y dial dyledus i'r cyfryw weithredoedd anghriftnogawl, ar ben y rhai a'i gwnelant: ac nid ar y deyrnas lle'r ydis yn cynnwys eu gwneuthur. Cymered gwyr cyfoethogion eraill, rybydd oddiwrth y cyfryw fiamplau grefynaidd, i beidio a phriodi eu meddyliau a'i harian, fel na wnelont ddim daioni a'i da, nes i farwolaeth eu hyfgar hwynt.

[Dedwydd zw a chall ei rol, a diangol yn y derfysc, yr hwn a gymer rhag bod gwall, o berigl arall addyse.]

[Matrimonium inter Aurum & Arcam, divortium inter Deum & Animam. Aug.

Tef:

Priodes rhwng yr anr a'r gift, Mae'n chwedl trift go arw, Yscar fydd, sydd ryw ddydd ruid, Rhwng Duw ar enaid hwnnw.]

Wrth hynny gan ystyried fyrred yw dy enioes dy hun ac ansiccred wyti y gwneiss eraill yn gysiawn ar ôl dy farwolaeth, yn y dyddiau anghysiawn hyn: gâd i mi dy gynghori di (yr hwn a fendithiodd Duw â galluogrwydd, ac a meddwi i wneuthur daioni) i fed yn dy fywyd yn administrator neu yn weinidogaethydd i ti dy hunau, gan wneuthur dy ddwylaw

ddwylaw dy hun yn fecutorion, ath lygaid dy hunan yn olygwyr; pair i'th lusern roi goleuni o'th flaen, ac nid o'th ôl: dôd i Dduw y gogoniant, ac ti a gei gantho es mewn amser dyledns dderbyn dy wobr ath taledigaeth, yr hyn o'i ras a'i drugaredd a addawodd es i'th weithredoedd da. Gal. 6.9. Luc. 18.22.

Dadc. 14. 13.

4. Gwedi i ti fel hyn ofod dy dŷ ath enaid mewr trefn, (obydd rhif gofodedig dy ddyddiau heb derfynu) naill a'i fe gymmer Duw drugaredd arnat ti, ac a ddywaid: Arbed (o ddolur angheufol) rhag descyn o honaw i'r clawdd, my fi a gefais iawn, fob 14. 5. 70b 33. 24. Neu ei dadol ragluniaeth ath cyfarwydda di at y fath foddion, megis trwy ei fendith ef ar eu gwaith, y ceffych gynefin iechyd drachefn. 2 Bren. 20. 7. 2 Bren. 5. 7, 8; 10. Eithr mewn vn modd gochel di na neb trofot, ddanfon at swynwyr, deminiaid, neu gonsurwyr, an ymwared: Canys hyn a fyddai adael Duw Ifrael, a myned at Baalzebub Duw Ecron, am gynnorthwy; megis y gwnaeth Ahaziah felldigedig, 2 Bre. 1, 2, 3. a thorri yr adduned yr hon a wnaethoft di a'r bendigedig Drindod yn dy Fedydd: a bydd ddiogel na rydd Duw ei fendith ar y moddion a felldigodd ef: Ond os cynnwys ef Satan i iachau dy gorph di, ofna fod hynny yn tueddu at ddamnedigaeth dy enaid. Yr wyt ti yn cael dy brofi; goehel. Dent. 13.3. ac 18.10. Levit. 20. 6.

5. Pan fŷch di wedi danfon am y Physygwr, gochel roddi dy ymddiried yn y Physygwr yn hytrach nag yn yr Arglwydd, megis y gwnaeth Azab; am yr hwn y dywedir, nad oedd ef yn ymgeisio a'r Arglwydd yn ei ddolur, onid a'r Physygwyr: 2 Cron. 16. 12. yr hyn sydd fâth ar ddelw-addoliad, ac a ennyn lidiawg-rwydd yr Arglwydd, ac a wnaist y physygwriaeth a gymmerer yn anfuddiawl, ac ansfrwythlawn. Arfer

gan

gan

nac

ffre

fyl

gar dit

fry

dh

dy

od

be

ck

p.

a

h

fi

y

unan

flaen,

a gei

wobr

dda-

8.22.

newn

der-

rhag

706 ath

fen-

Ira-

ithr

an-

an

ael,

01-

Bre:

t di

di-

di-

rph

dy

Mt.

hel

ag

yr dd

yr

g-

la

er

an

gan hynny o Physygwr megis o offeryn Duw, a physygwriaeth megis o foddion Duw. A chan weled nad yw gyfreithlon heb weddi dderbyn llyniaeth cyffredinol, i Tim. 4. 4. llai o lawer physygwriaeth anghyffredinol (ffrwyth daionus yr hwn fydd yn se-syll ar law Dduw:) cyn cymeryd physygwriaeth gan hynny gweddia yn galonnog at Dduw am ei fendithio ef ith leshaad, yn y geiriau hyn, neu'r cyfryw.

Gweddi o flaen cymmeryd physggwriaeth.

Dad trugarog, yr hwn wyt Arglwydd yr iechyd ar clefyd, y bywyd, a'r farwolaeth, yr hwn wyt yn llâdd, ac yn gwneuthur yn fyw, yr hwn wyt yn dwyn i wared i'r bêdd, ac yn dwyn i fynu. Yr wyf yn dyfod attat, megis at yr vnig physygwr, yr hwn a ddichon iachau fy enaid oddiwith bechod, am corph oddiwrth glefyd. Nid, wyf yn deifyfu na bywyd na marwolaeth, ond fy ymroi fy hun i'th ewyllys bendigedig. Canys er bod yn rhaid i ni farw, a chwedi ein meirw, bod o'n bywyd megis dwfr a denid at y ddaiar, yr hwn ni ellir moi gasclu drachefn: etto fe ddarfu i'th rafufol ragluniaeth (tra byddo bywyd yn parhau) ddarparu a threfnu moddion, y rhai a fynni di i'th plant eu harferu, a thrwy arfer cyfreithlon o honynt, i ddifgwyl dy fendith ar dy foddion er mwyn iachâd o'u clefydau, ac adteriad o'u hiechyd iddynt. Ac yr awrhon o Arglwydd yn fy angenoctid hyn, fe ddartu i mi yn ol dy drefnedigaeth ddanfon am dy wâs, (y phyfygwr) yr hwn a baratoadd i mi y phyfygwriaeth yma, yr hwn yr wyf yn ei dderbyn megis moddion gwedi eu 1 Sam. 2. 6. danfon o'th tadol a'th cariadol law: 2 Sam. 14.14. yr wyf yn attolwg it gan hynny, megis

megis trwy dy fendith ar y swp o ffigus y meddiginiaethaift gornwyd Ezechias fel yr iachauwyd ef: A thrwy ymolchi faith waith yn afon forddanen y glanhaist Naaman y Siriad o'i wahanglwyf: ac y rhoudailt ei olwg i'r dyn oedd ddall o'i enedigaeth, wrth iraw ei lygaid a'r clai ac a'r poer, a's ddanton ef i ymoichi i lyn Siloam: ac wrth gyffwrdd a'th law a mam gwraig Petr, yr jachauaist hi o'r Crŷd: ac yr jachauaist y wraig a gyffyrddodd ag ymyl dy wisc, oddiwrth y diferlif gwaed: felly rhynged bodd i't o'th ancirif ddawn ath trugaredd, fancteiddio y phyfygwriaeth hyn i fod yn fuddiol i mi, a rhoi y cyfryw fendith arno fel y gallo (os dy ewyllys bendigedig yw) fymmud y clefyd hwn a'r boen oddiwrthif, am hadferu i'm hiechyd am nerth drachefn. Ond os yw thif y dyddiau, y rhai a ofodaift i mi i fyw yn y dyffryn hwn o drueni, yn t nnu at eu diben, a darfod i ti ddanfon y cietyd hwn megis yn gennad i'm galw i allan o'r bywyd marwol hwn, yno Arglwydd gwneler dy ewyllys bendigedig. Canys yr wyf yn fy ymddaroftwng fy hunan i'th ragiuniaeth bendigedig. Yn unig yr wyf yn deifyfu arnat chwanegu fy ffydd am hammynedd, ac na ad i'th rad a'th trugaredd fod byth yn ddiffygiol i mi, eithr ym mldith fy holl gyfyngderau, cynnorthwya fi ath lân Yfpryd, fel y gallwyf yn ewyllyfgar ac yn gyfurlawn roddi i fynu fy enaid (gwerth dy waed ti) i'th rafufol ddwylaw a'th gadwraeth. Canniadha hyn O Arglwydd er mwyn fefu Grist, i'r hwn gyd a thi a'r Yfpryd glin, y hyddo oll anrhydedd a gogonant, yr awr hon ac yn oes oefoedd. Amen.

Myfyr-

rl

y

y

ga

m

on

ga

14

cif

ny

y 1

gy

yd

ein Ca ria rhe

Myfyrdod i'r claf.

TRa byddo dy glefyd yn parhau, arfer yn fynych (er mwyn dy ddiddanwch) yr ychydig Fyfyrdodau hyn, ynghylch y dibennau, o herwydd parai y mae Duw yn danfon cyffuddiau i'w blant:

sef y rhai hyn.

f: en

e-

yist

dd

lly

ld,

iol

(09

WI

ım.

hai

u-

ti

lw

vdd

fy

lig.

dd

fod

gy-

ynu

aW

er

lin,

aç

fyr-

1. Megis trwy gyftuddiau y gallo Duw nid yn vnig geryddu ein pechodau a aethant heibio, eithr hefyd gweithredu ynom gasineb dyfnach i'n hanianol lygredigaeth, ac felly achub y blaen arnom ni rhag i ni fyrthio i lawer o bechodau eraill, i'r rhai oni bai hynny, y rhedem ni. Megis tad da yr hwn fydd yn cynnwys i'w blentyn lofci ei fŷs yn y ganwyll, fel y gallo ef yn hytrach ddyfcu gochelyd cwympo mewn tan a fyddo mwy. Felly y gall plentin Duw ddywedyd gyd â Dafydd: da i mi fod wedi fy ngystuddio, fel y gallwyf ddyscu dy gyfreithiau. Canys cyn fyngh, studdio mi gyfeiliornais, ond yr awrhon mi gadwaf dy air. Pfal. 119. 67, 71. Ac medd St Paul yr ydym ni yn cael ein ceryddu gan yr Arglwydd rhag ein damnio gyd ar bôd. 1 Cor. Ag vn groes y mae Duw yn gwneuthur dau feddiginiaeth, cerydd am bechodau a wnawd cifoes, ac achub y blaen ar y pechod i ddyfod. Canys er bod tragwyddol gofpedigaeth am bechod (fel y mae yn deilliaw oddiwrth gyfiawnder) yn cael ei gystawn faddenant yn aberthiad Crist: etto nid ydym ni (heb ein difrifol farnu ein hunain) wedi ein rhyddhau oddiwrth amferol gerydd am bechod. Canys y mae hyn yn vnig yn deilliaw oddiwrth gariad Duw er daioni i ni. A hyn yw'n achos a'r rheswm, pan ddywedodd Nathan i Ddafydd, oddiwrth yr Arglwydd, fod ei bechod ef wedi ei fadden: etto

etto nad ymadawai cleddyf cospedigaeth a'i dŷ es: ac y cai ei fab ef farw yn ddiau, 2 Sam. 10.13. Canys Duw megis physygwr celfyddgar, yn gweled yr enaid wedi ei wenwŷno gan anwiredd cyfanneddol, ac yn gwybod mai llywodraeth y cnawda dynnai ddinistr i'r yspryd, sydd yn tresnu i ni chwerwaidd bellenigau o gystudd trwy 'r hyn y mae gweddillion pechod yn cael eu puro, a'r enaid yn cael ei iachau yn bureiddiach, y cnawd ei ymddarostwng, a'r yspryd ei sancteiddio: O atcasrwydd pechod, yr hwn sydd yn peri i Dduw geryddu ei blant mor drwm, yr rhai oni bai hynny a

går ef yn anwyl.

2. Y mae Duw yn danfon gorthrymder i felio ini ein mabwysiad: Canys y neb y mae 'r Arglwydd yn ei garu, y mae ef yn ei gospi: ac nid yw ond mâb ordderch, yr hwn nid yw yn cael ei geryddu. Heb. 12. 6, 7, 8. A phrif-nod diamman yw, lle mae Duw yn gweled pechod, ac heb fflangellu, yno y mae ei gas, sac nid ei gariad. Am hynny y dywedir, iddo'ef gynnwys meibion anwireddus Eli i barhau yn eu pechodau yn ddi-gosp: am y mynnei yr Arglwydd en lladd hwynt, I Sam. 2. 25. O'r tu arall nid oes vn arwydd nac argoel hynodach o dadol gariad Duw a'i ofal, na chael cerydd, neu ryw wrthwyneb, cyn fynyched ac y gwnelom ni vn bai pechadurus. Gorthrymder gan hynny ydyw fel o fabwysiad ac nid arwydd o felldigedigrwydd. Canys yr ŷd pura a nithir yn lanaf, yr aur goreu a goethir yn fynychaf, y grawnwin melyfaf a wefcir yn dynnaf, a'r Cristion vnionaf a wrthwynebir yn drymmaf.

3. Y mae Duw yn danfon gorthrymder, i ddiddyfnu ein calonnau ni, oddiwrth ormod ferch i'r byd hwn, a gwagedd bydol; ac i beri i ni yn fwy difrifol ddymuned a hiraethu am fywyd tragwyddol.

Canys

Ca

ide

mic

oni

by

yn

dey

Ep

fyc

hw

tra

arc

Wy.

Wy

ogo

oes

Tra

y de

rhy

wer

tyn

cyn

nyc

pla

me

hwi

ran

aet

pan

plan

(me

ac y

byd

me

Duy

ef:

13. led

an-

ni

aid

ei

at-

ya

ini

dd

nd

du.

lle

no

yi i

nei

)'r

ch

eu

vn

fèl

lys

cir

yn

li-

i'r

ol.

ys

Canys megis na bnasau plant yr Israel (oni buasai iddynt gael caethiwed a drygfyd yn yr Aipht) fyth mor ewyllysgar i fyned tu a gwlad Canaan: felly oni bai y gwrthwynebion ar gofthrymderau yn y bywyd hwn, ni byddai blant Duw mor ewyllysgar yn dymuno, ac mor galonnog yn hiraethu am deyrnas nef. Canys yr ydym ni yn gweled llawer o Epicariaid (sef gwyr masweddus a glythion) a fyddent fodlon i ado'r nefoedd, tan ammod y caent hwy yn oestad feddiannu eu difyrrwch bydol a'u trachwantau cnawdol, ac o ran na ddarfu iddynt archwaethu erioed lawenydd vn gwell, mor anewyllysgar ac anhawdd yw genthynt ymadel ar bywyd hwn? Lle mae 'r Apostol (yr hwn a welodd ... ogoniant y nêf, 2 (or. 12.) yn dywedyd i ni nad oes mwy cyffelybiaeth rhwng gorfoledd y bywyd tragwyddol, a llywenydd y byd hwn, nae fydd rhwng ydom budraf, a'r bwyd blasusaf. Phil. 3. 8. nen rhwng y dommen fryntaf a'r yftafell deccaf. Megis: gan hynny y mae 'r fammaeth gariadus yn rhoi wermwod neu fwsdard ar ei mynwes, i beri i'r plennyn yn hytrach gashau y fron: felly y mae Duw yn cymysgu gorthrymder weithiau ynghyd â llawenydd, a hawddfyd y byd hwn, rhag iddynt (fel plant y genedlaeth hon,) anghofio Duw, a syrthio mewn gormod cariad i'r byd presennol anwireddus hwn; ac felly myned yn falch o ran eu cyfoeth, o ran eu geirda yn vchel, o ran eu rhydd-dyd yn afiaethus: a gwingo en sodlan yn erbyn yr Arglwydd pan elent yn fression, Deut. 32. 15. Canys os bydd plant Duw yn caru y byd hwn gyftal, pan fyddo ef (megis llysfam felldigedig) yn gwneuthur cam â ni ac yn ein curo, pa fodd y carem ni y Butain hon pe byddai yn gwenu arnom, ac yn ein gorllyfnu ni, megis y gwna hi a'i chywion bydol? Fel hyn y mae Duw (mal Tad cariadus tra-doeth) yn cymmyscu Z 2

llawenydd y bywyd hwn i'w blantâ chwerwedd gwrthwynebich, megis (gan weled nad oes dim gwir a thrigiannol orfoledd yn y cyflwr bydol hwn) y gallont ocheneidio a hiraethu am fywyd tragwyddol; lle mae diogel a gwafdadol dragwyddol orfoledd i'w

gael a'i feddiannu. I Pet. 5. 6.

4. Trwy gystudd a chlefyd, y mae Duw yn. rhoddi ei blant, a'r rhadau y mae ef yn eu ganniadhau iddynt ar ymarfer. Mae ef yn pureiddio at sniprofi en flydd hwynt, megis y mae y Gôf-aur am ei aur yn y pain, i'w wneuthur i ddiscleirio yn loiwach ac yn oleuach: y mae ef yn ein cynhyrfu ni i weddio yn fwy dyfal, a difrifol, a phrofiti pa ammynedda/ddyfcafom yn ei yfcol ef. Yr vnrhyw brofeoigaeth y mae ef yn ei wneuthur o'n ffydd ni, an cariad, a'r holl gwbl o'n rhinweddau criftianogawl: yr rhai heb y profiad hwn, a rydau megis hauarn allan o waith, neu a lygrau fel dyfroedd safedig, yr rhai ydynt naill a'i heb redfa, neu heb en tywalld o leftr i leftr, archwaeth y rhai a erys, an harogl ni chyfnewid. Jer. 48. 11. A phwy ni ddymunai gael ei gyfnewid o gyflwr i gyflwr, trwy wrthwynebion a doluriau i iechydwriaeth, yn hytrach na dal arogl ei anian llygredigol i ddamnedigaeth? Canys megis y mae y Camomil a fethrir yn tyfu yn orau, ac yn bereiddiaf ei arogl; Neu fel y mae y pyscodyn yn felysaf, yr hwn sydd yn byw yn y dwfr halldaf: feily yr eneidiau hynny ydynt werthfawroccaf gan Grist, y rhai a arferir ac a orthrymmir fwyaf a'i groes ef.

i'r byd styddlondeb cariad a gwasanaeth ei blant es. Pob rhagrithiwr a wasanaetha Dduw tra byddo es yn ei swyddo, ac yn ei sendithio es, megis yr oedd Satan yn heuru ar gam fod fob yn gwneuthur. Job 1. 9, 10. Eithr pwy (ond ei Fab anwyl) a'i car

f

fy

ie

pa

go

be

VI

hu

ac a'i gwasanaetha es mewn adfyd, pan syddo Duw yn ymddangos megis yn ddiglion ac yn anfodlon wrtho? Ie ac a lyna wrtho es yn dynn ac yn ddiwahanol, pryd y tebygiel ei fod es (a'r guwch erwinas a gwarth) yn gwrthod dyn, neu yn ei daslu allan o'i sfasr: ie pryd y byddo es yn briwo, ac yn llâdd, megis pe bai elyn: ie yno â ddywed gyd a' fob; Pe lleddit ti si o Arglwydd mi a obeithias ynot ti, Job 13. 15. Caru a gwasanaethu Duw, a gobeithio yn ei drugaredd yn amser ein cerydd a'n trueni, ydyw y nôd gwiras ar wasanaethydd, a phlentyn di

ffuant i'r Arglwydd.

Vr-

ra

ont

lle

W

yn.

11-

lio

ur

yn:

fu

pa

W

ni,

0-

SIS

ld

b

14

ni

y

-1

-

ir

el.

W

ıt

a.

0

d

r

6. Cyffudd fancteiddiedig fydd gynnorthwy odiaethol, i hyfforddi ein gwir droad, ac i'n gyrru ni adref trwy edifeirwch at ein Tad nefol: yn eu hadfyd (medd yr Arglwydd) i'm borau geisiant, Hos. 5. 15. Beichiau yr Aipht oedd yn peri i Israel weiddi ar Dduw. Cyfyngder oedd yn peri i Dda-Clefyd Hezechias a wnaeth iddo ef fydd weddio. wylo. A thrueni a wnaeth i'r Mab afradlon ddychwelyd ac ymbil a'i Dâd am ras a thrugaredd. Exod. 2. 7. Pfal. 86. 7. Efa. 38. Luc. 15. 16. Hefyd yr ydym ni yn darllain am lawer yn yr Efengyl. ayrrwyd trwy glefydau a gofidiau i ddyfod at Grift, y rhai pe cawfent iechyd a hawddfyd fal eraill a fuasent yn esceuluso, neu sel eraill yn diystyru eu Hiachawdwr, ac ni chyrchasent fyth atto ef, am ei iechyd cadwedigol a'i râd. Canys fel Arch Noah, pa vchaf y teslid gan y lliseiriant, nessaf yr oedd ef yn ymgyfodi tu ag at y nefoedd: felly yr enaid sancteiddiedig, pa swyaf y curir es â gosid, negoffach y mae yn ymdderchafu tu ag af Dduw. Oh bendigedig ydyw y gofid neu'r gwrthwyneb hwnnw. yr hwn fydd yn tynnu pechadur o eigion ei galon i ddyfod ar ei liniau at Grift, i gyfaddef ei drueni ei hun, ac i ddeifyfu ei drugaredd anherfynol ef! Oh bendi-

A

er

n

fi

tl

f

ti

n

bendigedig, ie tra-bendigedig fyth a fyddo'r Crist hwnnw, yr hwn nid yw un amser yn gwrthod y pechadur a ddêl atto ef, er ei fod yn dyfod gwedi i

gurfa o gawodydd gofid a thrueni ei yrru!

7. Y mae cystudd yn gweithredu ynom ni drugaredd a thosturi tu ag at ein cyd-frodyr, yr rhai sydd mewn ing a thrueni: drwy 'r hyn y dysgwn ni feddwl a chyd ymwrando a'i gosidiau hwynt: ac i refynu eu cyslwr hwynt, megis pe byddem ni yn cyd ddioddef gyd ag hwynt. Heb.13.3. Ac er mwyn yr achos hon y mynnai Grist ei hun ddioddef, a chael ei demptio ymhob peth fel ninnau, (eithr heb pechod) fel y gallai fod yn Archosseiriad trugarog, teimladwy o'n gwendid ni. Heb. 4.15. ac 2.18. Canys ni eill neb mor galonnog dosturio wrth drueni arall, a'r hwn a ddioddefodd ei hun yr unrhyw gustudd. Ar hyn y geill pechadur yn ei drueni yn hŷf ddywedyd wrth Grist:

Non ignare mali miseris succurrito Christe.

Nid yw ddiethr i ti g'ledi, O Grist ymwel â thrueni.

8. Y mae Duw yn arfer ein clwyfau a'n cyffuddiau ni, megis yn foddion a fiamplau i egluro i rai eraill y ffydd a'r rhinweddau a ganniadhâodd efe i ni; ac hefyd i nerthu y rhai ni dderbynniafant gymmaint mefur o ffydd ac a gawfom ni. O blegit ni eill fod mwy cyffur i griftion gwan, na gweled yr union ei grefydd ynhrymder dolur ei gorph, yn cael ei ymgynnal trwy ammynedd a chyffur cynnyddiol yn ei enaid. Ymadawiad bendigedig a chyffur rus y cyfryw ddŷn, a'i harfoga ef yn erbyn ofn Angeu, ac a'i ficera, fod gobaith y dawiol yn fwy gwerthfawr o lawer nac y geill cig a gwaed ei ddeall, neu frgaid marwol ei weled, yn y dyffryn hwn o drueni. Ac

Ac oni buafai weled o honom ni lawer o'r rai a wyddem ni eu bod yn blant i Dduw yn ddiammau, yn dioddef y cyfryw gyffuddiau a gofidiau o'n blaen ni; gorthrymder y trueni ar gwrthynebion yr ydym ni yn fynnych yn eu dioddef, a wnai i ni ammau pa vn a wnawn ni a'i bod yn blant i Dduw, a'i nad ydym. Ac i'r defnydd hwn, y mae St faco yn dywedyd: Duw a wnaeth fob a'r prophwydi yn siamplano ddioddef blinder, ac o hir ymaros, Jac. 5:

10, II.

Crift

y pe-

edi i

dru-

rhai

fgwn

: ac

ni jn

wyn

cba-

pe-

rog,

18.

rue-

hyw

i yn

9. Trwy gyffuddiau y mae Duw yn ein gwneuthur yn debyg i ddelw Crist ei Fab, yr hwn gan ei fod yn flaenor o'n iechydwriaeth ni, a berffeithiwyd trwy ei ddioddefaint. Heb. 2. 7. 10. Ac am hynny efe a ddug y groes yn gyntaf mewn cywilydd, cyn iddo ef gael ei goroni mewn gogoniant: ac a archwaethodd y buftl yn gyntaf, cyn iddo ef fwyta y diliau mel. Math. 27. 34. Luc. 24. 42. Efe a watworwyd yn gyntaf, dan ei alw Brenin yr Iddemon, gan y milwyr yn neuadd yr Arch-offeiriad, o flaen iddo gael ei gyfarch yn Frenin y gogoniant, gan yr Angelion yn llŷs ei Dad. Psal. 24. 7. A pha mwyaf bywiol y byddo ein Tid nefol yn canfod llûn ei Fab anianol yn ymddangos ynom ni, mwyaf oll y car ef nyni: Ac wedi ini dros amfer ddwyn ei agwedd ef yn ei ddioddefaint, ac ymdrechu, a gorchfygu; ni a gawn ein coroni gan Grift, ac eistedd gyd a Christ yn ei orseddfaingc ef, ac a gawn dderbyn gan Grift y werthfawr garreg wen, a seren y dydd, i beri i ni lewyrchu yn debyg i Grift yn dragywydd yn ei ogoniant. Rhuf. 8.18. 2 Tim. 4. 7, 8. Phil. 3. 21. Dadc. 2. 17, 18. ac 3. 21.

10. Yn olaf, fel y byddo y duwiol yn ymostwng o herwydd eu cyflwr a'u trueni: a chael o Dduw ei ogoneddu am eu gwaredu hwynt oi blinderau a'u cystuddiau, pryd y galwont arno am ei gynnorthwy

Z 4

a'i

rai fe i ant

ve-

ph,

n-i

Tu-

ng-

th-

ien

ni. Ac

dd-

a'i ymwared. Canys er nad oes vn dyn mor bûr a'r nas caiff yr Arglwydd os craffa ef ar anwireddau, achos gyfion i'w gospi am ei bechod: etto nid yw yr Argiwydd trugarog bob amfer ynghystudd ei blant yn edrych ar eu pechodau; eithr weithiau y mae ef yn trefnu blinderau a gwrthwynebion arnynt er mwyn ei ogoniant ei hunan. fel hyn y dywedodd ein Iachawdwr Crist i'w ddifgyblion, na enesid mor dyn yn ddall am bechu hono ef na's rieni, eithr fel i'r amlygid gweithredoedd Duw ynddo ef. Joan. 9. 3. Felly y dywedodd ef iddynt vn agwedd, nad oedd clefyd Lazarus i farmolaeth, ond er gogoniant Duw. Joan. 11.4. O Anrhaethadwy ddawn Duw, yr hwn fydd yn troi y cystuddiau, y rhai ydynt warth a chospedigaeth dyledus i'n pechodau ni, i fod yn fail o'i anrhydedd ai ogoniant!

Y rhai hyn yw'r buddiol ar bendigedig ddefnyddian er mwyn yr hyn, y mae Duw yn danfon clefyd a chystudd ar ei blant, wrth yr hyn, y mae yn eglur i'w weled, nad yw cyftuddiau yn arwyddion nac o gasineb Duw, nac o'n colledigaeth ninnau: Eithr yn hytrach arwyddion oi dadol ferch i'w blant, y rhai y mae ef yn eu gaiu: ac am hynny y cerydda hwynt yn y bywyd hwn, lle ar eu hedifeirwch, y mae iddynt obaith o faddeuant; a hynny. fydd well iddynt nag oedi eu cofpedigaeth i'r bywyd hwnnw, lle nad oes dim gobaith o faddeuant, na diben ar boenedigaeth. Canys am yr achos hon y byddai y Criftianogion yn y brif eglwys yn rhoi mawr ddiolch i Dduw, am eu cyftuddio hwynt yn y bywyd hwn. Pan ofidier ac y gorthrymmer ni, rhoddwn dra-mawr ddiolch i'n tyneraf Dâd am nas goddef i'n liggredigaeth ni fyned ymhellach, eithr ei ddinygio a ffrewyllau a gwialennodau. Lastant. ll. 5. pen. 23. Felly yr oedd yr Apostolion yn gorfoleddu

A223

am

ach

ftia

TP

bus

He

hy

vn

gh .

9de

lly

cle

dd

ho

ri

rh

be

fo

0

P

arnat

am eu cyfrif hwynt yn deilwng i ddwyn ammarch o achos enw 'r Iesu. Act. 5.41. A'r Hebreaid Cristianogawl a gymmerasant yn llawen eu yspeilio am y pethau oedd ganddynt : gan wybod fod iddynt eu hunain olud gwell in y nefoedd, ac un parhaus. Heb. 10. 34. Ac o herwydd y dibennau fanctaidd hyn, y mae 'r Apostol yn dywedyd, Na welir on cerydd tros yr amfer presennol yn byfryd, eithr yn anhyfryd: ond gwedi bynny y mae yn rhoi heddychol ffrmyth cyfiamnder ir rhai sy wedi en profi drwoddo ef. Heb. 12.11. Gweddia gan hynny yn ewyllyscar galonnog, ar i Dduw fel yr ansonodd ef y clefyd hwn attat ti, fod yn wiw ganddo ddyfod ei hunan i ymweled â thydi yn dy ddolur: gan dy ddyscu di i wneuthur y defnyddiau sanctaidd o hono, er mwyn pa rai i'th cyftuddiwyd.

Myfyrdod i vn a elo yn iach o glefyd.

Os darfu i Dduw o'i drugaredd wrando dy weddiau, ath adferu di ith iechyd drachefn; yftyria wrthit dy hun.

1. Ddarfod i ti yr awrhon dderbyn gan Dduw megis bywyd arall. Treilia ef gan hynny i anrhydedd Duw, mewn newydd-deb buchedd. Gad i'th bechod farw o'th glefyd, eithr bydd di fyw trwy râs

i - Santteiddrwydd.

bûr

ire-

etto

ghy-

eithr

rth-

. fel

gy-

o ef

edd

l ef

wo-

An-

iv

eth

edd

ny-

lenae

y-

ch

ny li-

ny.

yd na

101

'n

ii,

as ei

23

2. Na fydd yn fwy diof al, o ran cael o honot dy iechyd, ac nac ymorfoledda ynot dy hun am ddarfod i ti ddiangc rhag marwolaeth: Eithr tybia yn hytrach, ddarfod i Dduw (gan weled mor amharod oeddit) o'i drugaredd wrando dy weddi a'th arbed, a rhoi i ti ychydig ysbaid hwy, fel y gellych di wellhau dy fuchedd, a'th efod dy hun mewn trefn a pharodrwydd gwell, erbyn yr amfer y galwo ef

1P

Tac

ria

glâ

pm

dde

i'r

yn

nei

dd

ne

yn

iec

gl

cy

b

y

(1

11

8

7

arnat ti yn ddi-ymaros allan or byd hwn. Canys er darfod i ti ddiangc rhag hwn, fe allai na ddiengi

di rhag y clefyd nessaf.

3. Yityria pa fath gyfrif ofnadwy a wnaethit ti ger bron gorfeddfaingc Crift erbyn hyn o amfer, pe buafit ti yn marw or clefyd hwn. Treilia gan hynny yr amfer fydd yn ol, fel y gellych di roi cyfrif mwy cyffurus o'th fywyd pryd y rhaid iddo derfynu yn ddiau.

4. Na ofod mo ddydd marwolaeth ymhell oddiwrthit: ni wyddoft ti er hyn i gyd, agossed ydyw garllaw; a chan i ti gael rhybudd cyn decced bydd gallaeh. Canys os delir dydi yn amharod yr amser nessaf, fe fydd dy escus yn llai ath farnedigaeth yn

fwy.

r. Cofia ddarfod i ti addunedu gwellhad a newydd-deb buchedd. Ty di addunedaist adduned i Dduw na oeda ei thalu; canys nid oes ganddo flas ar rai ynfyd, am hynny tal y peth a addunedaist. Yr ysbryd aflan a daflwyd allan; Oh Pre. 5. 4. na âd iddo fyned i mewn eilwaith â saith o rai gwaeth nag ef ei hun, gyd a'g efo. Mat. 12. 43. Ty dia ocheneidiaist riddfanau tristwch, ti a wylaist ddagrau edifeirwch : fe ath olchwyd ti yn llyn Bethefda, yr hwn oedd yn llifeirio o bum archoll gwaedlyd, nid o eiddo Augel yn cynhyrfu, eithr o Angel cydrycholdeb Duw, cythrybliedig gan ddigofaint dyledus i'th pechodau: yr hwn a ddescynnodd i vstern er mwyn rhoddi i ti y nefoedd ac iechydwriaeth cadwtdigol. Psal. 63. 9. Na ddychwel yn awr, gyda'r ci, at dy chwydion dy bun, neu fal yr bwch newydd olchi, i ymdrobaeddu draehefn ym mudreddi dy hên bechodau, ath aflendid: rhag yn ol i ti gael dy rwystro ath orchfygu eilwaith gan frynti dy bechodau, (yr hyn yr awrhon a ddarfu i ti ei ochelyd) i'th ddiwedd di fod yn waeth nath ddechreuad. I Pet.

1 Pet. 2. 20, 21. Dwywaith gan hynny, y mae cin Iachawdwr Crift yn rhoi dyfal rybudd i bechaduriaid iachauol. Yn gyntaf, i'r dŷn a fuafai yn glaf namyn dwy flynedd deugain: wele ti a whaethpuyd yn iach, na phecha mwyach, rhag digwyddo i ti beth a fyddo gwaeth. Ioan. 5. 14. Yn ail, i'r wraig a ddaliwyd mewn godineb; nid wyf finnau yn dy gondemnio di, dos ac na phecha minyach. Ioan. 8. 12. Gan ddylcu i ni mor beryglus yw ail gwymp, neu syrthio drachefn ir vnrhyw ormod rhyfedd. 1 Pet. 4.4. Gochel gan hynny ar dy lwybrau, a gweddia am ras, fal y gellych ofod dy galon at ddoethineb, tra parhao y rhif bychan o ddyddiau fydd etto yn anorphen. Ac am y trugaredd presennol, ar iechyd a dderbynniaitt bydd gyffelyb ir gwahanglwysus dielchgar, a dyro i Dduw hyn yma, neu'r cyfryw ddielchgarwch.

Diolch iw adrodd gan un a el yn iach o glefyd.

ORafusol a thrugarog Dâd, yr hwn wyt As-glwydd yr iechyd, a'r clefyd, y bywyd a'r far-wolaeth; ar hwn wyt yn lladd, ac yn bywbau, yr hwn wyt yn dwyn i wared ir bedd ac yn dwyn i fynu; yr hwn wyt vnig ymddiffynnwr pawb a ymddiriedo ynot: fysi dy was tlawd ac anheilwng, yr awrhon (trwy brosiad o'm clefyd poenus) wedi teimlo trymder y trueni dyledus i bechod, a gweled mawredd dy drugaredd yn rhoi maddeuant i bechaduriaid: a chan ystyried a pha ryw dadol dosturi y gwrandewaist fyngweddiau, ac yr adferaist fi i'm hiechyd am neith drachesn: ydwyf yma o eigiawn calon ostyngedig yn dychwelyd (gyd ar gwahanglwysus diolchgar) i gydnabod, mai tydi yn vnig ydyw Duw sy iechyd, am cadwedigaeth: ac i roi i

ti

anys

it ti nser, gan roi

iddo ddi-

dyw ydd afer

yn ew-

d i flås uift.

Oh esh li a

lada, nid 'y-

us er er er

dd dy iel

e-d)

d.

ti foliant a gogoniant am fy nerth am ymwared Y oddiwrth y clefyd ar gofid trwm hwnnw: ac am droi fel hyn fyngalar yn llawenydd, fynglefyd yn iechyd, am marwolaeth yn fywyd. Yr oedd fy mhechodau yn haeddu cospedigaeth, a thydi am ceryddaist, ac ni roddaist ti mo honof si i synu i angan: my si ocddwn yn disgwyl o ddydd byd nos, pa bryd y gwneit ben am danaf: Tr oeddwn megis garan neu wennol yn trydar: griddfenais megis clommen pan oedd chwermder y clefyd im gorthrymmu: fy llygaid a dderchefais ir vchelder attat ti o Arglwydd, a thi am diddanaist: canys ti a deflaist fy holl bechodan or two lith sefn, as a wared aift fy enaid o bwll llygredigaeth: a phan oeddwn heb gynnorthwy ynof fy bun, nac mewn un creadur arall, (yn dywedyd difamyd fi o weddill fy mhlynyddoedd; ni chanfyddaf ddyn mwyach ymysg trigolion y byd) yno yr adferaift fi i iechyd drachefn, ac a roddaift fywyd i mi: 0 Arglwydd mi a th gefais di yn barod im gwaredu.

Ac yr awrhon Arglwydd, yr wyf yn cyfaddef nad allai dalu mor cyfryw fefur o ddiolch am y dawn hwn ac a haeddit ar fy llaw. A chan weled nad allaf fi byth dalu i ti drachefn dy ddaioni â gweithredoedd cymmeradwy, Oh na allwn i gyd â Mair Fagdelen dystiolaethu cariad a diolchgarwch fynghalon ag aml ddagrau! Oh pa beth a allaf fi roi i ti o Arglwydd am yr holl bethau da hyn a roddaift im benaid! Yn ficer megis yn fynghlefyd, pryd nad oedd gennif fi ddim arall i roi i ti, yr offrymais Grist a'i haeddedigaethau i ti, megis yn bridwerth dros fy mhechodau: felly yr awrhon wedi fy adferu trwy dy râd i'm hiechyd am nerth, ac heb fod gennit ddim gwell iw roddi; wele o Ar-

glwydd yr wyf yn fy offrymmu fy hun i fynu i ti, gan attolygu i ti Ela. 38. 9,10. felly fynghynnorthwyo a'th lân

Yspryd,

nioe

lian

fyd yn:

ith

iti rod

alla

dan

chy

râd fyd

nae lly

âd

rho

ade

fyr fi (

io

yn

ag

o't

yn

an

Wa fia

Fe

dy

r

I

dau

, 40

i oe-

neit

nnol

oedd

id a

a thi

dan

lly-

ffy

di-

ddaf

raift

: 0

ddef

n y

eled

ni â

dâ

wch

af fi

n a

fyd,

yr yn

hon

rth,

Ar-

ı fy

lân

yd,

armain

ared Yipryd, megis y byddo hynny fydd yn ol om hedroi nioes wedi ei dreilo yn ollawl yn gofod allan dy fobyd, liant a'th ogoniant. O Arglwydd maddau fy ynfydrwydd am hanniolchgarwch gynt; am na bum yn fwy gofalus i'th caru di yn ol dy adaioni, nac ith wasanaethu di yn ol dy ewyllys, nac i vfyddhau iti yn ol dy orchymynnion, nac i ddiolch i tiam dy roddion. A chan weled dy fod ti yn gwybod nad allaf o honof fy hun, gymmaint a meddylio vn medawl da, llai o lawer gwneuthur y peth fydd dda a chymmeradwy yn dy olwg di: cynnorthwya fi a'th råd ac a'th lan Yspryd, fel y gallwyf yn fy hawddfyd dreilio fy iechyd mor grefyddol yn dy wafanaeth, megis yr oeddwn yn fynghlefyd yn daerllyd i ymbil am dano ar dy ddwylaw di. Ac na âd i mi fyth anghofio, nath drugaredd hyn yn fy rhoi yn fy iechyd drachefn, na'r addunedau a'r addewidion hynny, y rhai a wneuthum â thydi yn fynglefyd. Gyd a'm iechyd newydd, adnewydda ynot fi O Arglwydd yspryd vnion: yr hwn am rhyddhao ioddiwrth gaethiwed pechod, ac a ffurfio fynghalon yngwasanaeth dy rad. Gweithreda ynof swy casineb a glanastra i'r holl bechodau, y rhai oeddynt achosion o'th lid ti, ac o'm clefyd innau: A chwanega fy ffydd yng-Ghrift Jefu, yr hwn yw 'r Awdur o'm hiechyd, ac o'm cadwedigaeth. Gad i'th lân Yspryd fy nhywys am cynnal i yn y ffordd y dylwn i rodio: a dyfc i me wadu pob annuwioldeb a chwantau bydol, i fyw yn gyfiawn, yn sobr, ac yn dduwiol yn y byd sydd yr awrhon: Fel y gallo eraill wrth gymmeryd fiampl oddiwrthif, dybio yn well o'th wirionedd di. A chan nad yw 'ramser (sydd i mi etto i syw) ond yspaid byrr, ac ychydig rif o ddyddiau, yr rhai ni eill hir barhau: Dysc i mi o fy Nuw felly gyfrif fy nyddiau fel y dygwyf fynghalon i ddo-Tit. 2. 12. ethineb ysprydol, yr hwn sydd yn Pfal. 90.12.

arwain i iechydwriaeth. Ac er mwyn hyn gwna ff yn fryttach, ac yn fwy tanbaid yn fy nghrefydd: yn fwy crefyddol yn fyngweddi : yn wrefoccach yn yr yspryd; yn fwy gofalus i wrando, ac i gael budd oddiwrth bregethiad dy Efengyl: yn fwy ymwaredol i'm brodyr tlodion: yn fwy gwiliadwrys at fy ffyrdd; yn fwy ffyddlon yn fyngalwedigaeth; ac ym mhob ffordd yn amlhau ym mhob gweithred Bydded i mi yn amfer helaethrwydd hyfryd ofni y dydd drwg o gerydd, yn amfer iechyd feddwl am glefyd, yn amfer clefyd fyngwneuthur fy hun yn barod i farwolaeth: a phan fyddo marwolaeth yn nefhau, fy mharatoî fy hun i'r farn. Bydded fy holl fywyd yn ddiolchgarwch cyhoeddus i ti, am dy râd a'th drugaredd. Ac am hynny O Arglwydd, yr wyf yma o wir ddyfnder fynghalon, ynghyd a mil Miliwn o Angelion, y pedwar anifail, ar pedwar benuriaid ar hugain, ar holl greaduriaid yn y nêf ar ddaiar yn cydnabod fod yn deilwng i ti o Dâd, yr bwn sydd yn eistedd ar yr orseddfaingc, ac i'r oen dy Fab, yr hwn fydd yn eisteddar dy ddeheulaw, ac i'r Yspryd glân, yr hwn fydd yn deilliaw oddiwrth y ddau, Trindod lân o berfonau mewn vndeb fylwedd, holl foliant, anrhydedd, go-Dad. g. 11. goniant, a gallu, o'r pryd hyn, yn dra-

Myfyrdod i vn a fyddo ym mron marw.

gywydd. Amen.

Os bydd dy glefyd di yn debyg i gynnyddu i farwolaeth; yno myfyria ar dri pheth: yn gyntaf, mor rafufol y mae Duw yn gwneuthur â thydi; yn ail, oddiwrth ba ddrygau y mae marwolaeth yn dy ryddhau di; yn drydydd, pa ddaioni y mae marwoleth yn ei ddwyn i ti.

Yn

Y

I

hon

ginia

glaf

Grif

9. I

ar a

diau

lach

mev

poen

oed

88.

fe a

dryc

fud

glw

lar-

cym

di (

bod

dy

mai

wyt

dy:

a f

gar

2

di.

caent

Yn gyntaf, am drugarog ymwelediad Duw â thy-

1. Myfyria nad yw Duw yn arfer or gospedigaeth hon ar dy gorph, er mwyn dim ond o ran meddyginiaeth i'th enaid, gan dy dynnu di, yr hwn wyt glaf mewn pechod, i ddyfod trwy edifeirwch at Grist, (dy physygwr) i gael iachau dy enaid. Mat.

9. 12.

yn

yr dd

va-

ar

ac

yd

W

un

eth

fy

dy ld.

nil

ef

17

en

ac

h

-

H

n

ÿ

H

2. Nad yw y dolur trymmaf, na'r clefyd toftaf, ar a elli di ei ddioddef, ddim i'w gyffelybu i'r gofidiau a'r poenau, y rhai a ddarfu i Grist fesu dy lachawdwr eu dioddef drofot ti: Pryd yr oedd efe mewn chwys gwaedlyd yn dioddef digllonedd Duw, poenan uffern, , a'r farwolaeth felldigedig, yr hon oedd ddyledus i'th bechodau di. Luc. 22. 24. Pfal. 88.7. Esay. 53.4, Heb. 5.7. Gal. 3.13. Am hynny fe a eill efe yn gyfiawn arferu geiriau feremi: E. drychwch, a gwelwch, a oes un cyftudd yn debyg i'm cyfuddi, yr hwn a wnawd i mi, a'r hwn y darfu i'r Arglwydd fyngofidio yn nydd ei ddigofaint tunbaid? Ga-A ddarfu i Fab Duw ddioddef lar-nad fer. 1. 12. cymmaint er mwyn dy brynu di, ac oni ddioddefi di (ddyn pechadurus) ychydig er mwyn rhyngu. bodd iddo ef, yn enwedig pan fyddo hynny er mwyn dy ddaioni di?

3. Pan fô dy glefyd a'th ddolur yn y fan drymmaf, etto mae 'n llai, ac yn efinwythach, nag y mae dy bechodau di yn ei haeddu. Gid i'th gydwybod dy hun farnu gan hynny, onid wyt ti yn

haeddu gwaeth nag yr wyt yn ei ddioddef.

Na rwgnach gan hynny, eithr wedi i ti yftyried dy aml a'th orthrymmion bechodau, dioleh i Dduw na chyftuddiwyd mo honot ti â phoenedigaethau a fai trymmach o lawer. Meddylia mor ewyllyfgar y dioddefai y rhai fydd boenedig yn vflern, dy boenau trymmaf di fil o flynyddoedd, dan ammod y

caent obaith o fod yn gadwedig, ac (yn ol hynny o flynyddoedd) gael esmwythder o'i pennydiau tragwyddol. A' chan weled mai trugaredd yr Arglwydd yw na ddarfu am danat ti. Galarnad. 3. 2. pa fodd y gelli di na ddioddefych yn amyneddgar ei gerydd amserol ef, gan weled mai y diben yw dy waredu di oddiwrth ddamnedigaeth dragwyddol.

I Cor. 11. 32.

4. Nad oes dim yn digwyddo nac yn damwain yn y cyflwr hwn i ti, ond y cyfryw beth ac a ddigwyddodd i eraill o'th frodyr di yn gyffredinol, y rhai gan eu bod yn ddi-amheus garedig weision i Dduw pan oeddynt yn byw ar y ddaiar, ydynt yn awr yn ogoneddus fendigedig Seinctiau gyd â Christ yn y nefoedd: mal Iob, Dafydd, Lazarus, &c. 1 Pet. 5. 9. Yr oeddynt hwy yn griddfan dros amfer dan yr vnrhyw fath faich, ond y maent hwy. yr awrhon wedi cael eu gwaredu oddiwrth eu holl ofidiau, eu trueni, a'i cyfyngderau. Ac felly vn agwedd cyn bo hir (os arhofi di yn amyneddgar am amser hamddenol yr Arglwydd) y cai dithau hefyd dy waredu oddiwrth dy glefyd a'th boen: naill ai trwy adferiad i'th gynefin iechyd gyd â Ich, neu (yr hyn fydd well o lawer) trwy gael dy dderbyn i'r orphwysfa nefol gyd â Lazarus.

s. Yn olaf, Na roes Duw mo honot ti i fynu i ddwylaw dy elyn, i'th cospi a'th wradwyddo; eithr gan fod yn Dad caredig, y mae efe yn dy gospi di a'i law drugarog ei hun. Pan gafas Dafydd ei ddymunaid, i ddewis ei gospi ei hun, efe a ddewisodd gael ei gosbi gan law Dduw, yn hytrach na thrwy vnrhyw fodd arall: Bid i mi syrthio yn awr yn llaw yr Arglwydd, Canys aml yw ei drugareddau ef, ac na chwympwyf yn llaw dyn. 2 Sam. 24. 14. Pwy ni chymmer bob cystudd mewn sfordd dda, pan sytho yn dysod oddiwrth law Dduw, oddiwrth yr

hwn

hn

an

din i 7

far

hu

fy

fye

AC

yn

ei Dá

y

gw ne:

ei i ti

Tr

yn

me off

am

ym

yo

ra-

Ar-

pa

r ei

dy

loi.

ain

di-

y

ni

yn

ist

CC.

n-

VY.

llo

vn

m

e-

r

1

oi

ei d

y

n

T

0

hwn (er nad ces un gospedigaeth yn hyfryd dros yr amser presennol. Heb. 12. 11.) ni wyddom na ddaw dim ond fydd dda? yttyried yr hyn beth a wnaeth i Ddafydd ddioddef melldigedig regiad Shemei trwy fawr ammynedd: 2 Sam. 16. 6, 10. a'i geryddu ei hun amfer arall am ei annioddefgarwch. Aethum in fud ac nid agorais fyngenau canys ti a wnaethoft hyn. Pfal. 39. 9. A fob i argyoeddi ymadrodd ynfyd ei wraig, Heferaist fel y llefarei un o'r rhai ynsydion: a dderbynniwn ni gan Dduw yr hyn sydd dda, ac oni dderbyniwn yr hyn sydd ddrwg? fob 2.10. Ac er bod phiol digofaint Duw dyledus i'n pechodau ni, yn beth arswydus i anian ddynol ein Iechawdwr, fel y gweddiodd efe yn ddifrifol, ar iddi fyned heibio oddiwrtho. Mat. 26. 36. Etto pan ystyriodd ese ei fod wedi ei estyn iddo trwy law ac ewyllys ei Dâd, ese a ymostyngodd ei hun yn ewyllyscar i yfed y gwaelodion o honi. adn. 42. Nid oes dim well ith cryfhau di, ac i'th nerthu yn dy glefyd, na gweled ei fod yn dyfod oddiwrth law Dduw dy Dâd nefol: yr hwn ni ddanfonai mo honaw byth oni bai ei fod efe yn ei weled yn fuddiol ac yn angenrheidiol i ti.

Tr ail fâth ar fofyrdodau ydyw, ostyried oddiwrth ba ryw ddrygau y mae marwolaeth on dy ryddbau dî.

Y Mae yn dy ryddhau di oddiwrth gorph llygredig, yr hwn a ynnillwyd yngwynder y cnawd,
ym mhoethineb chwant, aflendid pechod, ac a aned
mewn gwaed budreddi: carchar bywiol i'th enaid,
offer fywiol i bechod, fachlen o dom drewllyd:
ammhuredd ffroenau yr hwn, ei gluftiau, ei ymgorau, a'i fannau eraill (wedi eu iawn hyftyried) a
ymddengys yn fryntach ac yn ffieiddiach na'r pwll
A a budraf,

fi j

oni

pa

fel

Cy:

me

ed

rai

arc

WA

law

eit

a'i

hw

wo

tra

A

fât

odo

dai

Y

Dr

dda

ym

ddi

ane

budraf, neu y gaudy aflanaf. Yn gymmaint a bod prennau a phlanigion yn dwyn dail, blodau, a ffrwythau, a phêr aroglau; a chorph dyn heb ddwyn dim ond llau, pryfed, pydredd, a fawyr drew-Und. Ei ferch fydd lygredig hollhawl, a holl fwriad meddylfryd ei galon sydd yn wnic yn ddrygionus bob amser. Gen. 6.5. O byn y digwydd na chaiff yr -annuwiol fyth ei ddigoni ag annuwioldeb, na'r afiaethus à thrythyllwch, na'r balch à mawredd, na'r dichlyn a rhodres, nar maleisys à dial, nar putteiniwr ag aflendid, nar cybydd ag elw, nar meddwyn ag yfed. Arferan a gwyniau newyddion ydynt beunydd yn cynnyddu: ofnau newyddion a gofidiau ydynt yn cyfodi beunydd. Yma y mae digofaint yn gorwedd mewn cynllwyn; accw y mae gwag-ogoniant yn ddrwg wrthynt: yma y mae balchder yn cyfodi, accw y mae gwradwydd yn bwrw i lawr; a phob vn yn gwilio pa vn a gaiff ymgodi wrth gwymp y llall. Yn awr y brethir dyn yn ddirgel gan hystingwyr ac enllibwyr, fel seirph tanllyd: yn y man y mae ef mewn perigl o gael ei ddifa yn yr amlwg gan ei elynion, o fath llewod Daniel. A dyn duwiol ym mha le bynnac y byddo fyw a gaiff ei orthrymmu yn cestad, mal Lot gan aflendid Sodom.

2. Y mae marwolaeth yn dwyn i'r duwiol ddiben ar bechu, ac ar yr holl drueni dyledus i bechod: Rhuf. 6. 7. megis yn ôl marwolaeth, na byddo na thristwch, na llefain, na dim poen mwy: canys se a sych Duw y dagrau oddiwrth ein llygaid. Datc. 21.4. Ie trwy farwolaeth yr ydym ni yn cael ein neillduo oddiwrth gymdeithas gweithredwyr anwiredd. Ac y mae Duw yn dwyn ymmaith y gwyr cysion trugarog oddiwrth y drwg sydd i ddysod. Esa. 57. 1. Felly y gwnaeth esc â Iosiah, wele mi a'th gymmeraf di at dydadan; a thi a ddygir ymaith i'th fedd mewn heddwch, fel na welo dy lygaid yr holl ddrwg yr ydwsf

si yn ei ddwyn i'r fann hon. 2 Bre. 22. 20. A Duw a'i cuddia hwynt megis ennyd bach yn y bêdd, hyd onid elo y llid heibio. Esa. 26. 20. Felly fel y mae paradwys yn borthladd o lawenydd i'r eneidiau: selly y galwn y bedd yn borthladd ô orphywysfa i'r

cyrph.

bod

neb

111-

iad

bob

yr.

a'r a'r

ei-

yn

nt

au yn

30-

yn

r;

th

gel

yr

yn

r-

en

d:

na

4.

10

1c

og

y

at

e-

3. Lle y mae y corph anwireddus hwn yn byw mewn byd o anwiredd, fel na eill yr enaid truan edrych allan i'r llygaid, heb gael ei glwyfo, na gwrando trwy 'r glust heb gael ei anhymmeru, nac aroglu trwy 'r ffroenau heb gael drygfawr : nac archwaethn a'r tafod, heb gael ei hudo: na theimlaw â'r llaw, heb ymhalogi: a phob synwyr ymhob profedigaeth fydd yn barod i fradychu yr enaid: eithr trwy farwolaeth, y caiff yr enaid ei ryddhau, a'i waredu o'r caethiwed hwn, a'r corph llygradwy hwn a wisc anllygredigaeth, ar marwol hwn anfarwolaeth. 1 Cor. 15. 53. Oh bendigedig, triphlyg tra-bendigedig a fyddo y farwolaeth honno yn yr Arglwydd, yr hon fydd yn ein gwaredu ni allan o'r fath fŷd drygionus, ac fydd yn ein rhyddhau ni oddiwrth y fath gorph o gaethiwed a llygredigaeth daiarol.

Y trydydd math ar fyfyrdod yw, yftyried pa ddaioni y mae marwolaeth yn ei ddwyn i ti.

1. Y Mae marwolaeth yn dwyn enaid y dawiol i feddiannu digyfrwng gymmun a'r bendigedig Drindod, mewn hyfrydwch a gogoniant tragwyddol.

2. Y mae yn troi yr enaid o drueni y byd hwn, ymglwyf pechod, ac o gymdeithas pechaduriad, i ddinas y Duw byw, i Ierusalem nefol, ac at fyrddiwn o Angelion, i gymanfa a chynulleidfa y rhai cyntafanedig, y rhai a scrifennwyd yn y nefoedd, ac at Aa 2 Ddun

Danw barnwr pawb, ac at ysprydoedd y cyfiawn y rhai a berffeithiwyd, ac at Iesu, cyfryngwr y Testament newydd. Heb. 12. 22, 23, 24.

3. Y mae marwolaeth yn gofod yr enaid mewn cyflawn brefernol feddiant o'r holl etifeddiaeth ar dedwyddwch, yr hyn a addawodd Crist i ti yn ci

air, neu a brynodd efe i ti trwy ei waed.

Hyn yw'r daioni ar dedwyddwch, i'r hyn y mae marwolaeth fendigedig yn dy ddwyn di, a pha wir dduwiol Griftion, ar y fydd yn ieuangc ni ddymunai ei hun yn hên, fel y gallai ei amfer gofodedig ncsh'u, i fyned i mewn i baradwys nefol? Lle y gelli di gyfnewid dy efydd am aur; dy wagedd am happusrwydd; dy waelder am anrhydedd; dy gaethiwed am rydd-did; byrr feddiant am etifeddiaeth dragwyddol; dy gyflwr marwol am anfarwol sywyd. Yr hwn nid yw beunydd yn dymuno y dedwyddwch hyn o slaen pob peth, o'r holl rhai eraill y mae efe

yn annheilyngaf iw feddiannu.

Os darfu i Cato vicensis, a Chleombrotus, dau ŵr genhedlig (wrth ddarllain llyfr Plato am anfarwoldeb yr cnaid) yn cwyllyfgar, y naill dorri ei weldf, a'r llall redeg ar flaen ei gleddyf, fel y gallent (yn ol eu tybygoliaeth hwynt) gael meddiannu y gorfoledd hwnnw. Pa gywilydd yw i Griftianogion (y rhai fydd yn gwybod y pethau hynny mewn mefur mwy odiaethol, a modd cyflawnach allan o lyfr Duw ei hun) na byddent ewyllyfgar i fyned ir gorfoledd nefol hwnnw? Yn enwedig pan fo eu Harglwydd yn galw am danynt yno. Osbydd gan hynny ynct ti ddim cariad i Dduw, na dymuniad o gael dedwyddwch, neu iechydwriaeth i't dy hun; Pan fyddo amfer dy ymadawiad yn nefsâu, yr amfer hynny meddaf, ar modd ar farwolaeth ir hen a ddarfu i Dduw yn ei gyngor digyfnewidiol ci raglunio, a'i ragddarparu i ti, er cyn dy eni; eni car Jac yr Ang

dith aid bêr dol

Gw

ni,
i'r
alla
yd
fyn
alla
far

yn led dy dy y l

my

50000

a-

wn

ar

ci

ae

ir

1-

ig y m

-

h

l.

1

eni; dyro a thraddoda i fynu dy enaid yn ewyllyfcar ac yn llawen i law drugarog fefu Grist dy Jachawdwr. Ac er mwyn y diben hyn, pan fyddo yr amfer yn dyfod, mal i'r ymdderchafodd yr Angel yngolwg Manoah a'i wraig oddiwrth yr allor i fynu ir nefoedd yn fslam yr aberth; felly ymegnia dithau fel y gallo dy enaid yngwydd dy gyfneseisiaid ymdderchafu oddiar allor calon ddrylliedig yn y bêr arogldarth hon, neu yn y cyfryw aberth ysprydol o weddi.

Gweddi i ddyn claf, wedi dywedyd iddo nad yw efe ddyn i'r byd hwn, ond bod yn rhaid iddo ei baratoi ei hun i fyned at Dduw.

O Dad nefol, yr hwn wyt Dduw ysprydion pob cnawd, yr hwn a wnaethoft yr eneidiau hyn i ni, ac a ragluniaist i ni yr amser, megis i ddyfod i'r byd hwn, felly gwedi gorphen ein gyrfa i fyned allan o honaw. Rhif y dyddiau a ofodaist i mi ydynt yr awrhon yn darfod, mi a ddaethym i'r terfyn eithaf a ofodaist di i mi, tu hwnt i'r hwn ni allaf fifyned. Mi a wn O Arglwydd, os a'i di i'r farn nad byw vn cnawd cyfiawn yn dy olwg di. A my fi (O Arglwydd) or holl rai eraill a ymddengys yn fwyaf am-mhur ac anghyfiawn; Canys nid ymleddais i mor ymladdiad da, er mwyn ymddiffyn dy ffydd a'th grefydd, mor frŵd a difigl ac y dylaswn: ond rhag ofn ansodloni y byd, mi a roddais ffordd i be-Num. 16. 22. chodau a beiau; ac er mwyn rhyner. 38. 16. gu bodd i'm cnawd, mi a dorrais Luc. 22. 53. dy holl orchymynnion, mewn me-Pfal. 143. 2. ddwl, gair, a gweithred: Fel

Aa 3

3 mas

dwri

waed

Na

fiia

dige

dod

fod

dda

dwr

20107

a'th

olev

gal

2 (

ym

90

0 1

ag

ne

id

ei

d

E

1

dwriaeth

y mae fy mhechodan yn dal y fath afael ynof, nad wyf yn meiddiaw mor edrych i fynu: ac y maent In fwy o rifedi, nac yw gwalld fy mhen. Os ty di O Arglwydd a greffi ar fy anwireddau, pa le y safaf. Os ty di am pwysi i yn y clorian fe am cair i yn rhy yscafn. Canys yr wyf yn wâg o holl gyfiawnder i haeddu dy drugaredd: Ac yn llwythog o bob anwiredd, a gyfion haeddai dy ddigofaint trymddwys. Ond o fy Arglwydd a'm Duw, er mwyn fefu Grift dy Fab, yn yr hwn yn vnig i'th fodlonir ag oll edifeiriol bechaduriaid credadwy: cymmer dofturi a thrugaredd arnaf, yr hwn wyf bennaf pechadur. Bwrw fy holl bechodau i allan o'th gof, a golch ymmaith fy holl anwireddau allan o'th olwg di â gwerthfavroccaf waed dy Fâb, yr hwn yr wyf yn ei gredu iddo ei dywallt ('mal Oen difrycheulyd) i lanhau fy mhechodau. Yn y ffydd hon y bum fyw, yn y ffydd hon y byddaf farw : gan gredu i fefu Grift farw dros fy mhechodau, a chyfodi drachefn er mwyn fynghyfiawnhad. A chan weled iddo ef ddioddef y farwolaeth, a dwyn pwys y gospedigaeth, yr hon oedd ddyledus i'm pechodau i; O Dâd, er mwyn ei farwolaeth a'i ddioddefaint ef, yn awr (a myfi yn dyfod i ymddangos ger bron dy orfeddfaingc di) rhyddha a gwared fi oddiwrth y farnedigaeth ofnadwy, yr hon y mae fy mhechodau

yn ei gyfiawn haeddu. A chyflawna a myfi y rafulol a'r gyflu-Pfal. 41. 22. Pfal. 130. 3. rus addewid, yr hon a wnaethoft yn dy Efengyl: sef pwy bynnac a Dan. 5. 27. Mat. 3. 17. gredo ynot ti agaiff fywyd tragwy-Ezc. 18. 22. ddol, ac ni ddaw i farn, eithr efe 1 Pet. 1. 19. a aiff trwodd o farwolaeth i fywyd. Rhuf. 4. 25. Cryfha O Grift fy ffydd, fel y ga-

1 Cor. 15. 3, 4. llwyf ofod oll hyder om iechynad

aent

y di

faf.

rby

er i

an-

wys.

reft

di-

ia

ur.

lch

â

ei

i

W.

(u

m

ef

n

dwriaeth yn haeddedigaethau dy vfydd-dod, a'th waed. Chwanega O Yspryd glân, fy nioddefgarwch; Na ofod fwy arnaf fi nag a allwyf ei ddwyn, a gwna fi i allael dwyn cymmaint ac a ryngo bodd i'th fendigedig ewyllys di. O fendigedig Drindod yn vndod, Creawdwr, Iachawdwr, a Sancteiddiwr, canniadhâ fel y byddo fy nŷn oddiallan yn diflannu, felly fod o'm dyn oddifewn fwyfwy trwy dy râd a'th ddiddanwch yn cryfhau ac yn cynnyddu. O Iachawdwr, dod fy enaid i mewn parodrwydd i fod (megis morwyn gall wedi cael y wisc briodas o'th gyfiawnder a'th sancteiddwydd) yn barod i'th gyfarfod di, ag olew yn ei lusern. Prioda di ef â thydi dy hun, fel y gallo ef fod yn vn â thydi mewn tragwyddol gariad, a chymdeithas. O Arglwydd argyoedda Satan ac ymlid ef ymmaith: gwared fy enaid oddiwrth alln g ci; cadw fi rhag safn y llew. Yr wyf yn diolch i ti o Arglwydd am dy holl fendithion yfprydol a bydol a ganniadheuaist ti i mi. yn enwedig am fy mhrynedigaeth trwy farwolaeth fy Iachawdwr Crift. Yr wyf yn diolch i ti am ddarfod i't fy ymddiffyn a'th Angelion Sanctaidd o'm ieuengtid hyd yr awr hon. Arglwydd yr wyf yn attolwg i ti, dod orchymmyn iddynt i wilio arnaf nes i ti alw am fy enaid: ag yno ei ddwyn (fel y gwnaethant ag enaid Lazarus) i'th deyrnas nefol. Ac fel y byddo amfer fy ymadawiad yn pwyso nes-nes attas: felly canniattà o Dduw i'm henaid dynnu nesnes atrat ti : Ac fel y gallwyf yn llawen orchymmyn fy Mat. 25.4.

gallwyf yn llawen orchymmyn fy enaid i'th ddwylaw, megis i ddwylaw Tàd anwyl, ac Iachawdwr trugarog: a'r pryd hwnnw, Q Arglwydd grafufol derbyn fy yspryd. fel y gallwyf wneuthur hyn oll, cynnorrhwya fi a'th râd: a gâd i'th Yspryd glân fod gyd â myfi

Dad. 19. 7. Pfal. 12. 10, 11; Luc. 16. 22. Mat. 8. 11. Luc. 13. 18. Act. 7. 59.

hyd

A a 4

wed

wyt

yn v

yn

ma

chy rod dy mfo

ei b

fyt

fyt

er

i'tl

ad

ti

yn

ch

do

de

y1

2

hyd y diwedd; ac yn y diwedd, er mwyn fesu Grist dy Fab, fy Arglwydd am unig Iachawdwr. Yn enw yr hwn, yr wyf yn rhoi i ti dy ogoniant, ac yn erfyn yr holl bethau byn ar dy law, yn y weddi yr hon a ddyscodd Crist ei hun i mi gan ddywedyd;

Ein Tad yr hwn wyt gn yn nefoedd, &c.

Myfyrdod yn erbyn anobaith, neu ammau trugaredd Duw.

YR ydis yn gweled trwy oestadol brawf, pan so plant Duw yn wannaf, yn agos i amser eu marwolaeth, mai yno y dengys Saran ei nerth swyaf, ac a esyd arnynt ei brosedigaethau crysaf; Canys ese a wyr mai 'r awrhon y mae iddo gael y suddygoliaeth neu ni chaiss es fyth. O blegit os eu heneidiau a ânt i'r nesoedd, ni cheiss ese moi gorthrymmu nai blino hwynt byth ond hynny. Ac am hynny ese a gymmer gymmaint ac a allo o boen, ac a ddengys o slaen eu golygon hwynt yr holl sawrion bechodau a wnaethant, a barnedigaethau Duw dyledus am danynt, felly iw gyrfu hwynt (os ese a eill) i annobeithio; yr hwn sydd bechod gorthrymmach na 'r holl bechodau a wnaethent, neu ar a allai ese eu cyhuddo hwy o honynt.

Os bydd Satan gan hynny yn cythryblu dy gydwybod yn fwy tu ag at dy farwolaeth, nag yn amfer dy

fywyd.

1. Cyfaddef dy bechodau i Dduw: nid yn unig

yn gyffredinol eithr hefyd yn neillduol,

2. Gwna jawn a thal i'r gwyr hynny y rhai y gwnaetheft ti gamwedd â hwynt, os byddi yn gallael. Ac os wyt ti yn draws neu yn dwyllodrus yn dal, neu yn cadw yn dy feddiant, na thiroedd, na da, y rhai iydd o gyfiawnder yn perthyra i un wraig weddy.

weddw, neu i blentyn ymddifad, na ryfyga fel yr wyt yn difgwyl am iechydwriaeth dy enaid, edrych yn wyneb Crist y barnwr cyfiawn; nes i ti eu rhoi yn ôl i'r cywir berchennogion drachetn. Canys y mae cyfraith Dduw dan boen ei felldith yn dy orchymmyn di, i roddi yn ei ôl pa beth bynnac a rodded attat ti iw gadw, neu yr hyn y rhoddaist di dy law am dano, neu yr hyn trwy ledrad a thrawsder a ddygaist di, ac yr wyt yn ei gam attal oddiar dy gymydog, tal hynny erbyn ei ben a chwanega ei bumed ran atto, Lev. 5.6,7,8. Ac oni roddi di yn ôl mal Zachem y cyfryw dda a thiroedd, ni elli di fyth wir edifarhau, ac heb wir edifeirwch ni elli di fyth fod yn gadwedig. Luc. 13. ac 19. 8. Eithr er trwy brofedigaeth y cythraul i ti wneuthur trais achamwedd, etto os wyt ti yn gwir edifarhau, ac i'th allu yn rhoddi yn ôl, y mae 'r Arglwydd gwedi addo bod yn drugarog wrthyt ti, a gwrando ar weddiau ei wenidogion ffyddlon drofot ti, i faddau i ti dy ddyledion ath pechod, ac i dderbyn dy enaid yn haeddedigaethau gwaed Crist, megys oen di frychenlyd. Gen. 20.7. Jag. 5.

3. Gofyn i Dduw nawdd a maddeuant er mwyn Crist. Ac yno nid yw y blinderau hyn o'r meddwl ddim anghalondid, eithr cyssur: profiadau, ac nid yn gospedigaethau. Y maent yn hysbysrwydd i ti dy fod ar yr union sfordd: Canys y ffordd i'r nefoedd sydd heibio i byrth uffern: hynny yw trwy ddiodef poenau yn dy gorph ar cyfryw amheuon yn dy feddylfryd. Megis trwy fod dy gyslwr di yn y bywyd hwn bob modd yn chwerw, y gallech di archwaethu llawenydd bywyd tragwyddol yn fel-

yfach.

ift

W

yn

na

fo

eu

y-;

y

eu

1-

m

ac

V-

ŭ

0\$

r-

u

ly

ig

1.

1,

y

Os bydd Satan y dywedyd i ti nad oes gennit ti dlimffydd, am pad oes mo honot yn ei theimlaw, myfyria,

1. Fod y ffydd unionaf yn fynych â'r teimlad lleiaf, a'r ammheuon mwyaf: eithr cyhyd ac y bŷch yn cafhau y cyfryw amheuon, ni roddir mo honynt Canys y maent yn perthynu i'r yn dy faich: enawd, oddiwrth yr hwn y darfu dy yscar. Pan ddiflanno dy gnawd, dy ddyn gwan oddifewn, yr hwn fydd yn eu cashau hwynt, ac yn caru yr Arglwydd Iesu, a fydd cadwedig. Marc. 9. 24. Math. 14. 31.

2. Ai bod yn well ffydd gredu heb deimlad na thrwyddo. Y ffydd leiaf fef cymmaint a gronyn o bad mwstard, neu gymmaint ac fydd mewn plentyn newydd fedyddio, fydd ddigon i gadw'r enaid a garo Grift, ac a gredo ynddo ef. Job. 13. 15. Math.

17. 30.

3. Fod plentyn Duw yr hwn fydd yn dymuno teimlaw diogel hysbyfrwydd o ffafr Duw, yn cael ei ddymuniad, pan welo Duw fod hynny yn ddaioni iddo: canys efe a addawodd Duw roi dwfr y bywyd i'r sawl a sychedant am dano. Dad. 21.6. Esay. 55. 1. Y mae ini siampl o vn Mr Glover Merthyr sanctaidd, yr hwn ni allai gael dim teimlad cyffurus o'i ffydd, nes ei ddyfod yngolwg y pôft iw lości, ac yno fe gurodd ei ddwylaw ynghyd o wir lawenydd gan ddywedyd wrth ei gyfeillion: O Awstin, efe a ddaeth, efe a ddaeth, gan feddwl llawenydd teimladwy ffydd a'r Yspryd glân. Disgwyl gan hynny wrth yr Arolwydd, ymwrola, ac efe a nertha dy galon. Pfa. 27. 14.

Os Satan a fanwl ddengys i ti faintioli, lliams, a

gorthrymder dy bechodau, myfyria.

1. Fod ar wir edifeirwch mor hawdd gan Dduw faddeu y pechodau mwyaf, a'r rhai lleiaf, a'i fod efe mor ewyllyscar i faddeu llawer, ac i bardynu vn. A'i drugaredd ef a ddiscleiria fwy wrth faddeu i bechaduriaid mawr,nag wrth faddeu

i dro-

idro

plau

lle y

am

ddy

eglu

ziak

rhai

nad

ar a

Hy

fe d

dall

oed

ac (

yspi

eu ş

gyn

red

ei

bef

law

gyt

we.

ir

we

dw

La

TO

yn

ga

na

yr

lic

i droseddwyr bychain: fel y mae yn eglur yn siamplau Manasses, Magdelen, Petr, Paul, &c. Ac lle yr amlhâwyd pechod yno yr ymhyfryda ei râs ef i amlhau yn fwy o lawer. Rhus. 5.20.

2. Na wrthododd Duw vn dyn erioed, nes i ddyn wrthod Duw yn gyntaf: megis y mae yn eglur yn fiamplau, Cain, Saul, Achitophel, Aha-

ziah, Indas, &c.

ei-

ch

nt

i'r

di-

wn

dd

th.

na

'n

2

b.

o

ł

2. Fod Duw yn galw pawb, ie y pechaduriaid y rhai ydynt drwm lwythog o bechod. Mat. 11.28. Ac nad yw efe yn naccau moi drugaredd i yn pechadur ar a ofynno ei drugaredd ef â chalon edifeiriol. Hyn y mae histori yr Efengyl yn ei dystiolaethu: fe ddaeth at Grift bob math ar bechaduriaid clwyfus, dall, eloff, cloff-efrydd, gwahan-glwyfus, a chyfryw ac oeddynt yn glaf o'r parlas, diferlif gwaed, a'r cyfryw ac oeddynt loerig, neu gwedi eu meddiannu ag sprydion aflan, neu gythreuliaid: etto or rhain eu gyd, nid aeth vn ar a ofynnodd ei drugaredd a'i gynnorthwy, ymaith heb gael ei neges. Os trugaredd a ofynnai, trugared a gai, er maint a fyddai ei bechod, er trymmed a fyddai ei ddolur. A befyd efe a gynnygiodd, ac a roddes ei drugaredd i lawer or rhai ni ofynnasant mono erioed (gwedi ei gynhyrfu yn vnig gan ymyfcaroedd ei dofturi wrth weled eu trueni hwynt) mal i'r wraig o Samaria, i'r wraig weddw o Naim, ac i'r claf oedd yn gorwedd wrth lynn Bethesda, yr hwn a fuasai namyn dwy flynedd deugain yn glaf. Joan. 4. ac 5. 5. 6, 7. Luc. 7. 13. Os darfu iddo ef yn ewyllyscar fel hyn roddi ei drugaredd iddynt hwy, y rhai nid oeddynt yn gofyn, ac os caed ef (fel y dywaid y prophwyd) gan y rhai nis ceifiafant mo hono ef, a rydd efe nag o'i drugaredd i ti, yr hwn wyt mor daer yn ymbilam dano trwy ddagrau? ac wyt mal y publican truan yn curo mor ddifrifol a dyrnau yfig, ar galon galon ddrylliedig edifeiriol. Yn enwedig pan weddiech di at dy Dad yn enw ac yngyfryngdod Iefu, er mwyn yr hwn y mae ef yn addaw canniattau pa beth bynnac a ofynnom ni iddo ef: Ioan. 14. 14. Cyn wiried a bod Duw yn eir-wir ni rydd efe nâg iti. Er i bechodau y Ninifeaid ennyn llid yr Arglwydd i roi y farn yn eu herbyn, etto ar cu hedifeirwch hwy, efe a'i galwodd hi yn ol drachefn, ac a arbedodd y ddinas: pa faint mwy os ty di a edifarhei, vn agwedd i'r arbeda efe ty di, gan weled nad yw ei farn ef. etto wedi ei hadrodd yndy erbyn? Os oedodd efe y farn oll ddyddiau Ahab, yn vnig er mwyn y llûn, neu 'r ymddanghofiad oddiallan a wnaethai efe o oftyngeiddrwydd, pa faint mwy y try ese yn lân heibio ei ddial, os ty di yn ddiffuant a edifarhei o'th bechod, a dychwelyd atto ef am râs a thrugaredd?

Efe a gynnygiodd ei drugaredd i Cain (yr hwn a laddasai ei frawd gwirion) Os gwnei yn dda oni chai di oruchafiaeth? Gen. 4. 7. Fel pe buasai ese yn dywedyd, os gadewi di dy lid a'th genfigen, ac aberthu i mi o galon ffyddlon edifeiriol, ty di a'th aberth a fydd cymmeradwy gennyf. Ae i Iudas (yr hwn ai bradychodd ef mor dwyllodrus) gan ci alw ef yn gyfaill, enw cariadol; Mat. 26.50. A phan gynnygiodd Indas, efe yn ewyllyfcar a fodlonodd â'r genau (myr hwn ni buafai dwyll erioed,) i gufanu y gwefyfau gwenhieithus, dan y rhai yr oedd gwenwyn aspinid yn godechu. 1 Pet. 2. 22. Psal. 140. 3. Pa buatai Judas yn dirnad y gair hwn cyfaill allan o enau Crist, megis y gwnaeth gwyr Benhadad y gair Brand o enau Achab, diammau y buasai Indas yn cael Duw Ifrael yn fwy trugarog, nag y cafas Benhadad Frenin Ifrael. 1 Bren. 20. 31, 32, 33. Ond yr oedd Duw yn anfodlonach wrth Cain am

anobeithio o'i drugaredd, nac am ladd ei frawd;

DC

ac WI

ei A

meu

anfei

Ddu

bech

v de

ynde

1dw

wna

fwrv

gar

thyn

dan

被)

MIN

frg

er :

fya

ogo

we

yn

na

ide

yn

hy

fei

de

be

fti

fe

u,

a

4.

le L-

-

a

i-

d

1?

g.

4

y

ıt

is

2

ii

-

u

a

ũ

n

-

r

u

n

r

S

1

ewrth Indas am ei grogi ei hun, nac am fradychu ei Arglwydd. Yn gymmaint ac y mynnent hwy meuthur pechodau dynion marwol, yn fwy nag anfeidrol ac anherfynol drugaredd y tragwyddol Dduw: neu fel pe gallasent hwy fod yn llawnach o bechodau, nag oedd Duw o drugaredd. Lle y mae y defnyn lleiaf o waed Crist, a mwy haeddedigaeth ynddo, i ynnill trugaredd Dduw er mwyn dy sechydwriaeth di, nag a eill yr holl bechodau (a'r a wnaethost) fod o nerth i ennyn ei ddigosaint, i'th swrw i ddamnedigaeth.

Os bydd Satan yn sisial, fod hyn yn wir am drugaredd Dduw, eithr nad oes mo hynny yn perthyn i ti, am fod dy bechodau di yn fwy na phechodau dynion eraill, megis yn bechodau o wybodaeth, if yn parhau er ystalm o slynyddoedd, a'r cyfryw it y darfu am rai eraill ou plegit: a chwbl oll (gan mwyaf) wedi eu gwnenthur o'th wirfodd, ac yn rhyfygus yn erbyn Duw a'th cydwybod. Ac am hynny er iddo ef fod yn drugarog wrth rhai eraill, etto ni

fydd ef drugarog wrthit ti; myfyria:

1. Fod llawer (o'r rhai ydynt yr awrhon yn ogoneddus ac yn fendigedig Seinctiau yn y nefoedd) wedi gwneuthur yn yr vn ffunyd (pan oeddynt yn byw ar y ddaiar) gymmaint pechodau a mwy nac a wnaethost di erioed, ac a barhausant (cyn iddynt edifarhau) yn y pechodau hynny cyhyd yn helaeth ac y gwnaethost dithau. Megis gan hynny na allai eu holl bechedau hwy, a'r hir aros ynddynt, luddies i drugaredd Dduw, ar eu hedifeirwch hwynt, faddau iddynt eu pechodau, a'i derbyn i'w râd drachefn: Ni dichon chwaith dy bechodau dithau a'th barhâd ynddynt, moi rwystro ef i fod yn drugarog wrthit ti, os edifarhei di fel y (wnaethont huzthau: ie ar dy edifeirwch y mae fiampl pob vn o honynt hwy, yn argoel v gwnaiff .

ſ

7

C

Y

A

ei

65

o cl

D

0

ti pa

by

ge

fu

ch

7 h

do

m

n

y

gwnaiff ef yr vn pethiti ac a wnaeth iddynt hwythau. I Tim. 1. 16. Canys fel y mae y pechod lleiaf yngyfiawnder Duw heb edifeirwch yn ddigon i wneuthur vn yn golledig; felly y pechod mwyaf ar edifeirwch yn ei drugaredd ef fydd i gael maddeu-Dy bechodau mwyaf ac hynaf nid ydynt ond pechodau dŷn: eithr y lleiaf o'i drugareddau ef ydyw trugaredd Duw. Am dy fod di yn adnabod dy bechodau dy hun, yr wyt ti yn ammau na ellir eu maddau hwynt. Gwêl fel y mae Duw ei hunan yn gollwng yn rhydd y cwlwm amheus hwn. oedd llawer yn nyddiau Esay yn tybied (fel yr wyt tithau) iddynt hwy barhau cyhyd mewn pechod, fel yr aethai yn rhyhwyr iddynt hwy geifio dychwelyd at Dduw am râs a thrugaredd. Eithr y mae Duw yn eu hatteb hwynt: Ceisiwch yr Arglwydd, tray galler ei gael ef, gelweb arno, tra fyddo yn agos. Esa. 55. 6, 7, 8. Fel pe dywedasai ese, tra byddo 9 bywyd yn parhau, am gair i'w bregethu, yr wyf yn agos i'm cael gan bawb oll a'r am ceisiant, ac a weddîant attaf. Y mae'r bobl yn ail-atteb: eithr nyni (O Arglwydd) ydym bechaduriaid anafus, ac am hynny ni feiddiwn ni ryfygu galw ar dy enw, neu ddyfod yn agos i'th fancteiddrwydd. Y mae'r Arglwydd yn atteb i hynny: Gadawed y drygionus ei lwybr, ar dŷn anwireddus ei fyddyliau: a dychweled attaf fi, ac myfi a gymmeraf drugaredd arno ef, ac a fyddaf yn Dduw iddo ef, ac my fi a roddaf nawdd iddo ef yn dra-aml. Eithr nyni a dybiem (medd y bobl) pe buafai ein pechodau ni ond pechodau cyffredinol, y gallai yr addewid hon o drugaredd berthyn i ni. Ond gan fod ein pechodau cymmaint, ac yn parhau cyhyd, am hynny yr ydym ni yn ofni pan elom ni i ymddangos ger bron Duw y bwrw efe nyni heibio. Y mae DUW yn atteb i hyn drachefn: Fy meddylian i (O drugaredd)

redd) nid yw eich meddyliau chwi: nid eich ffyrdd chwi (o faddau) ydyw fyffyrdd i: canys megis y mae 'r nefoedd vwchlaw'r ddaiar, felly y mae fy ffyrdd i yn vwch na'ch ffyrdd chwi, am meddyliau i yn vwch na'ch meddyliau chwi. Pe bai gan hynny bob pechadur yn y bŷd, yn fŷd o gyfryw bechaduriaid ac ydwyt ti: etto bydded i ti wneuthur y peth y mae Duw yn ei erchi i ti, sef edifarhau a chredu, a gwaed fesu Grist, gan ei fod yn waed Duw, a'th lanhâ di a'nhwythau oddiwrth eich holl bechodau. Act. 20. 28. I Joan. 1. 7.

2. Magis y rhagwelodd Duw yr holl bechodau ar a wnai 'r bŷd, ac etto na allai yr holl rai hynny ei rwystro ef rhag caru y bŷd, fel y rhoddes ef ei vnig-anedig Fâb i farwolaeth, i waredu cynifer o'r bŷd ac a gredent ac a edifarhaent. Joan. 3. 16. Llai o lawer y geill dy bechodau di (gan eu bod yn bechodau yr aelod lleiaf o'r bŷd) fod o nerth i rwystro Duw rhag caru dy enaid, a maddau dy bechodau,

os tydi a edifarhei a chredu?

vy-

por

gon

ar

eu-

ynt

lau

boo

llir

nan

Yr

yr

od,

h-

ae

dd,

05.

9

yn

a

hr

15,

W,

r

145

h-

no

af

m

0-

11-

au

yr

on

yn

ad)

3. Os darfu iddo ef dy garu di cyn gued (pryd yr oeddit ti yn elyn iddo ef) fel y talodd ef drofot ti bris mor werthfawr a thywalltiad gwaed ei galon; pa fodd y gall ef yr awrhon na byddo yn rafufol wrthit, pryd nad rhaid iddo er dy waredu, ond bwrw vn golwg yn rafufol arnat? Nac edrych di gan hynny ar faintiolaeth dy bechodau, ond ar anseidroideb ei drugaredd ef, yr hwn sydd felly yn fwy na mwy, fel pe rhoit ti dy oll orthrymmion bechodau ynghyd, a rhoi attynt bechodau Cain a Indas, a rhoi attynt hwythau holl bechodau yr holl rai melldigedigion o'r bŷd: (diammau y byddai yn bentwrr mawr) etto cyffelyba y pentwr mawr hwn, ag anherfynol drugaredd Dduw, ac ni bydd mwy cyffelybiaeth rhyngddynt, na rhwng y twmpath lleiaf o bried y wadd, a'r mynydd mwyaf

L

hu

by

N

ed

fy

do

YE

al

m

pe

na

Ta

ch

fa

ca

ed

dy

ac

ga

ed

edi

311

m

yn y wlâd. Ni allai gwaedd y pechodau gorthrymmaf a'r a ddarfu i ni ddarllain am danynt, gyrraedd ddim vwch na'r nefoedd, megis gwaedd pechodau Sodome. Gen. 19. 13. ond trugaredd Duw (medd Dafydd) fydd oddiar y nefoedd. Pfal. 108.4. ac felly vwchlaw ein holl bechodau. Ac os yw ei drugaredd ef yn fwy na'i holl weithredoedd, y mae yn rhaid iddo fod yn fwy nath holl bechodau di. A thra bo ei drugaredd ef yn fwy na phechodau yr holl fyd, edifarhâ, ac nid oes ammau o faddeuant.

Os bydd Satan yn haeru ddarfod i ti yn fynych o amser wneuthur adduned o edifeirwch, agwneuthur llun o edifeirwch dros amser, ac etto cwympo ir unrhyw bechodau, drachefn a thrachefn, ac nad oedd dy holl edifeirwch ond rhith twyllodrus, a gwatwor Duw, a chan weled ddarfod i ti mor fynych dorri dy adduned, am hynny fe dynnodd Duw ymmaith ei drugaredd, ac a newidiodd ei gariad, &c. myfy-

ria:

1. Pe rhôn a bod o hyn yn wir, (yr hyn mewn gwirionedd fydd anafus) etto nid yw achos gymhessur o herwydd yr hon y dylit anobeithio; gan weled mai dyma gyflwr cyffredin holl blant Duw yn y bywyd hwn, y rhai fydd yn addunedu cyn fynyched y gadawant ymmaith ryw bechod, nes iddynt ddeall eu gwendid i gyflawni hynny, yr addunedant i beidio ag addunedu. Y mae eu haddunedau yn dangos deif fiadau eu dyn ysprydol; eu gwaith yn eu torri fy 'n dangos gwendid eu cnawd Hygredig. A'n mynych lithro i'r vnrhyw bechodau yr ydoedd Crift yn ei ragweled, pan ddyfcodd ese i ni weddio beunydd, O Dad madden i ni ein dyledion. A pha ham y mae Crift yn gorchymmyn i ti, (yr hwn nid wyt ond dyn pechadurus) fadden i'th frawd saithwaith yn y dydd, os dychwel ef saithwaith yn y dydd, a dywedyd, I mae'n edifar gennif? Luc.

Luc. 17. 34. ond i'th ficerhau di, y maddeu ef (gan ei fod ef yn Dduw'r drugaredd, ac yn ddaioni ei hun) i ti dy ddengwaith a thrugain saithwaith bechodau yn y dydd, y rhai a wnaethost yn ei erbyn ef, os dychweli di atto ef trwy wir edifeirwch. Math. 18. 21, 22. Fe iachauwyd yr Ifraeliaid wrth edrych (a golygon gweiniaid) ar y Sarph bres, cyn fynyched ac y bratheu y feirph-tanllyd bwynt yn yr anialwch. Num. 21. 9. I'th ficerhau di mai ar dy ddagrau o edifeirwch, y cai di dy iachau trwy ffydd yn Ghrift, cyn fynycned ac i'th frethir di i farwo-

laeth gan bechod.

yIII-

yr-

ch-

WIL

8.4.

ei ei

nae

A

llor

bo

nur

-מני

dd

por dy

ei y-

wn

n-

an

ıw

yn ics

yr

ueu

d

0-

ld

in

n

14

5-

52

C.

2. Fod dy iechydwriaeth gwedi ei seilio nid ar ddi-ysgogrwydd dy vfydd-dod, eithr ar neith difigl cyfammod Duw. Er dy fod di yn anwadalu a Duw, abod y cyfammod wedi ei dorri o'th du di, etto y mae yn gyfan o'i du ef; ac am hynny y mae pob peth yn ei le, os tydi a ddychweli: Canys nid oes na chyfnewidiad na chyfcod o droedigaeth gyd ag ef. lag. 1. 17. Rhuf. 9. 11. Efe a glodd i fynu dy iechydwriaeth, ac a'i gwnaeth ef yn ddiogel yn ei arfaeth digyfnewidiol ei hun, ac a draddododd i'th cadwraeth di yr agoriadau, yr rhai ydynt ffydd ac edifeirwch: a thra fyddont yn dy eiddo, di a elli dy beswadio dy hun sod dy iechydwriaeth yn siccr ac yn ddiogel: Canys yr hwn y mae Duw yn ei garu, y mae efe jn ei garu ef byd y diwedd, ac nid editarha efe byth am fwrw ei ferch ar y rhai a edifarhant ac a gredant. Rhuf. 8. 39. ac 11. 29. oan. 13.1.

In olaf, o bydd Satan yn dwyn ar ddeall i ti dy fod ti yn amman yn hir o bryd, a bod yn orau i ti yr awrhon anobeithio, gan weled fod dy bechodass on cynnyddu, a'th farnedigaeth on tynnu yn agos;

myfyria:

1. Na ddylai vn pechod (er maint a fai) fod yn Bb achos

achos i beri i Griftion anobeithio, tra byddo trugaredd Dduw o lawer myrddiwn o raddau yn fwy: a bod pcb rhyw bechadur edifeiriol credadwy yn cael maddeuant o'i holl bechodau, wedi ei ficerhau trwy air a llûf Duw; dan beth di-anwadal, yn y rhai y mae yn amhossibl i Dduw fod yn gelwyddog. Eze. 18. 22. Heb. 6. 18. Ei air yw, pabrid synnac y byddo pechadur, pwy bynnac, yn ed farhau o'i bechod, beth bynnac (canys y pryd, y pechodan, ar pechaduriaid ydynt annherfynedig) o eigion ei galon, efe a ollwing Duw dros gof yr bull anwiredd ar a wnaeth ef, fel na edliwir mo honynt iduo ef mwyach. Oni chymmerwn ni ei air ef (yr hwn na atto Duw i ni ei ammau) efe a roes ei luf i ni: fel 3r wyf byw, nid wyf yn dymuno mo farwolaeth yr annuwiol, and troi o'r annuwiol addiwrth ei ffordd a byw. Eze. 33. 21. Fel pe dywedafai, oni choeliwch i'm gair? yr wyf yn tyngu myn fy mywyd, nâd wyf yn ymddigrifo yn rhoi vn pechadur yn y bŷd i farwolaeth, am ei bechodau, ond yn hytrach yn chwennych ei waredu ar ei droad a'i edifeirwch.

Myfyrio yr hyn beth a barodd i Tertullian lefain: O dedwyddol ydym, er mwyn y rhai y mae Duw yn tyngu, nad yw yn ewyllysio ein rhoi i far-wolaeth. Oh pa fath drueiniaid enbydus yd,m ni, oni choeliwn i Dduw pan fyddo ef yn tyngu y gwirionedd hwn i ni. Eurglyw o yspryd trwmbluog, enaid yr hwn a orthryblir gan donneu anolaith anffyddlawn; mor ddedwydd a fyddai weled llawer o'th fath di a Hezechias? (yr rhai a riddfanau megis clomenned gan orthrymder pechod, ac a fyddau yn trydar wegis garanod neu wenholiaid rhag ofn digofaint Duw,) yn hytrach na gweled llawer o rai a fyddant marw megis anifeiliaid, heb ddim ystyriaeth o'i cyflwr eu hunain, na dim ofn digofaint Duw,

anno ac y eigy

gai v

fydc

y ca

liny

wele

gyffu

gant

D

iy

da

O

dd

ni

cho

Gri

dry

na'

Gri

har

cha

ti y

An

1. 2

tha

edif

pec

ond

1-

y:

yn

au

5.

ac

i

ir

ei

ld

ef

nv

i:

th

dd

e-

d,

y

r-

le-

ae

r -

ni,

oi-

og,

th

er

au

au

fn

rai

y-

int

W,

Duw, neu 'r Orfeddfainge, o flaen yr hon y maent i ymddangos? Siria a chyffura dy di dy hunan o enaid gofidus, canys os oes ar y ddaiar hon yr vn y darfu i Grift dywalld ei waed trofdo ar y groes, tydi yn dra-diogel ydwyt vn. Diddana gan hynny dy di dy hun yn yr oll-ddigonawl aberth o waed yr Oen, yr hwn sydd yn dywedyd pethau gwell na'r eiado Abel. Heb. 12. 14. A sweddia tros y cyfryw, ni chawsont erioed etto ris i ystyried a chashau pe-Ty di yn wir ydwyt vn tros yr hwn y bu Grift farw; Ac oddiwrth yr hwn y bu i yspryd drylliedig (yn barnu wrth ei deimlad yn hytrach na'i ffydd) wascu allan lef alarus ein Harglwydd Grift: Math. 27. 46. sef, Fy Nuw, Fy Nuw, pa ham im gadewaist? Ac na ammau cyn bo hir na chai di deyrnasu cyn siccred gyd a'g ef, ac yr wyt tiyr awrhon yn dioddef gyd ag efo: Canys ie ac Amen a ddywedodd hynny. 2 Tim. 2. 11. 2 Cor. 1.20. Dad. 3 14. Nid oes vn pechod yn attal dyn thag iechydwriaeth, ond yn vnig anobaith, a diedifeirwch: Nid oes dim a ddichon wneuthur y pechod yn erbyn yr Yspryd glân yn ddifaddeuant ond eisiau edifeiriwch. Y mae dy ddeisysiad chwannog i edifarhau mor gymmeradwy gan Dduw, ac yw yr edifeirwch perfleithiaf ar a ddymunit ti eigyflawni iddo.

Myfyria ar y cyffurau Efangylaidd hyn, ac ti a gai weled mai yn y loes drangcedig olaf wrth farw, ycynnorthwya Duw dydi a'i lân yfpryd, megis pan fyddo Satan yn edrych am yr oruwchaffaeth fwyaf, y caiff ef ei orchfygu yn llwyraf. Ie pan fyddo llinynnau dy lygaid gwedi torri, megis na ellych weled mor goleuni, Iesu Grist a ymddengys i ti i gysuro dy enaid, a'i Angelion sanctaidd a'th ddyant di iw deyrnas nefol. Luc. 16. 22. Yno y caiff y gyfeillion di dy ganfod, megis Angel Mansah,

Bb 2

YE

yn gwneuthur gwir ryfeddodau: pan welont ddŷn diffrwyth yn ei wendid mwyaf (trwy gynnorthwyad Yipryd Duw) yn gorchfygu cryfder pechod, chwerwder angau, a holl egni a gallu Satan: ac ynnhân flydd, ac arogldarth gweddi, yn ymdderchafu i fynu gyd â'g Angelion, yn orcheftol i'r nefoedd.

Addysc i'r rhai a ddelont i ymweled ar claf.

Y Saul a ddelont i ymweled a'r clâf, y mae 'n rhaid iddynt gymmeryd prif ofal na fafant yn fud i lygaid rythu yn wyneb y dyn clwyfus, i'w aflonyddu ef, ac na fiaradant yn ofer, i ofyn rhefymmau neu ofynnion anfuddiol, fel y gwna llawer.

Os gwelant hwy gan hynny fod y dyn clwyfus yn debyg i farw, mogelant ei dwyllo ef, eithr yn gariadol ac yn weddus, rhybuddiant ef o'i wendid a'i lefcrwydd, a pharant iddo ymbarotoi i fywyd tragwyddol. Vn awr wedi ei threilio yn dda, pan fyddo enioes dŷn agos wedi ei threilio allan, a eill ynnill i ddyn ddiogelrwydd o fywyd tragwyddol. Na wenheithia ef ag ofer obaith o'r bywyd hwn, i fradychu ei enaid i farwolaeth dragwyddol. Rhybuddia ef yn ddi-ragrith o'i gyflwr, a gofyn iddo ar fyrr, yr rhai hyn, neu'r cyfryw gweftiwnau.

Gofynion

fy

oe

yr

go

m

ho

D

pl

na

W

W

ch

er

lŷn th-

er-

i'r

'n

ant

i'w

ie-

la-

fus

yn

lid

yd

an

ill

ol.

vn,

nydo

68

Gofynion i holi 'r dôn claf a fyddo tebyg i farw.

Yt ti yn credu mai 'r hollalluog Dduw, Trindod o berfonau mewn vndod o fylwedd, a wnaeth nefoedd a daiar, a chwbl oll ar fydd ynddynt trwy ei allu ei hunan? Ai fod ef yn oefdadol trwy ei dduwiol ragluniaeth yn eu llywodraethu hwynt? Fel nad oes dim yn digwyddo yn y byd, nac i tithau, ond yr hyn a ddarfu i'w nerth goruchel a'i dduwiol ddoethineb ei ragddarparu o'r blaen iw wneuthur?

2. Wyt ti yn cyfaddef, ddarfod i ti drofeddu a thorri fanctaidd orchymynnion yr ollalluog Dduw, mewn meddwl, gair, a gweithred? A haeddu o honot am dorri ei gyfreithiau bendigedig, felldith Duw, yr hwn a gynnwys oll drueni y byd hwn, a phoenau tragwyddol yn nhân vflern, pan ddiweddo y bywyd hwn, pe gwnai Dduw â thydi yn ol dy haeddedigaethau?

3. Onid yw yn ddrwg gennit yn dy galon, ddarfod i ti dorri ei gyfreithiau, ac efceulufo ei wafanaeth a'i addoliad, a chanlyn y byd a'th trachwantau ofer dy hun mor ddyfal? Ac onid arweinit ti fywyd fancteiddiolach, pe byddit i dde-

chrau byw drachefn?

4. Onid wyt ti o'th galon yn deifysu dy fod gwedi dy vno â Duw yn Iesu Grist, ei Fab bendigedig, dy gysryngwr, yr hwn sydd ar ddeheulaw Dduw yn y netoedd, yn awr yn ymddangos dresot yngolwg Duw, ac yn gwneuthur ei erfynniad atto ef dros dy enad? Rhut. 8. 34. Heb. 9. 24.

5. Wyt ti yn gwadu ac yn ffieiddio pob hyder a chrediniaeth mewn cyfryngwyr neu ddadleuwyr Bb 3 eraill, eraill, Scinctiau neu Angelion, gan gredu fod Iesu Grist yr vnig gyfryngwr o'r Testament newydd, yn dichon yn berffaith waredu y sawl a ddelont at Ddnw trwyddo ef, gan weledei fod ef yn byw yn oestadol i wneuthur cyfryngdod trestynt? Ac a ddywedi di gyd â Dafyad wrth Grist: Pwy sydd gennif si yn y nesedd ond ty di? ac ni ewystesiais ar y ddaiar neb gyd a thydi? 1 Tim. 2. 5. Heb. 7. 25. Psal. 73.

6. Wyt ti yn hyderus yn credu, ac yn gobeithio bod yn gadwedig, trwy vnig haeddedigaethau y farwolaeth waedlyd a ddioddefodd Issu Grist tro-stot ti? heb osod dim hyder oth iechydwriaeth yn dy haeddedigaethau dy hun, nac mewn vnrhyw gyfryngau na chreaduriaid eraill? gan dy siccrhau dy hun yn ddiogel, nad oes iechydwriaeth yn neb arall: ac nad oes un enw arall dan ynef, drwy'r hwn ymae ynrhaidi't fod yn gadwedig. Act. 4. 12.

Act. 10. 43.

7. Wyd ti yn ewyllyscar yn maddeu pob trais a chamwedd ar a wnaethpwyd neu a gynnygiwyd i ti gan bob m. th ar ddyn pwy bynrac? Ac wyt ti mor ewyllyscar c'th calon, yn gofyn maddeuant gan bawb, ar y gwnaethost di gamwedd ag hwynt hwy mewn gair, neu weithred? ac wyt ti yn taslu allan o'th calon bob H.d a chasineb oedd ynot ti? Fel y gellych di ymddangos ger bron wyneb Crist (tywysog tanghneddyt) mewn cariad persfaith? Heb. 12.14.

8. Ydyw dy gydwybod yn cyhuddo i ti ddwyn dim ar gam, neu fod yn dal dim wrth fôn brauch, oddiwrth vn wraig weddw, na phlentyn ymddifad, neu oddiwrth neb arall pwy bynnac? Bydd ficer a diogel onis teli di yn ôl mal Zacheus, y da neu y tircedd hynny, (o byddi di yn gallael) na elii di mor gwir edifarhau, ac heb wir edifeirwch, ni elli

di

di n

pan

fain

di a

Y Ca

che

Ar

ef i

fryo

me

afy

fel

The

ein

0 1

vn

era

we

ac

fia

ym

yr

W

(n

dy

ci

di mor bod yn gadwedig, nac edrych yn wyneb Crift pan fyddych i ymddangos ger bron ei Orfedd-

fainge ef.

· fu

713

שוא

li

di

y

66

3.

io

y

0-

'n

W uu

r

2.

is

d

ti

n

y

n

y

1

1

9. Wyt ti ollawl yn credu, y cyfodir dy gorph di anan o'r bedd, ar lais yr vdcorn diweddaf? ac y caiff dy gorph ath enaid eu cyfylltu yn vn drachefn, yn nydd yr adcyfodiad, i atteb ger bron yr Argiwydd I su Grist; ac oddiyno i fyned gyd a'g ef i deyrnas nefoedd, i fyw mewn tragwyddol hyfrydwch a gogoniant?

Os y dyn clwyfus a ettyb i'r holl ofynion hynny, megis Crittion ffyddlawn, yno gadewch i bawb ar afyddo yn brefennol vno ynghyd i weddio trofto ef,

fel hyn, neu mewn geiriau or cyffelyb.

Gweddi in dywedyd dros y claf, gan y rhai a ddelont i ymweled ag efo.

O Drugarog Dad, yr hwn wyt Arglwydd a roddwr y bywyd, i'r hwn y perthyn diangfau rhag marwolaeth: Nyni dy blant sydd yma gwedi ein ymgynnull, ydym yn cydnabod, nad ydym ni o herwydd amldra ein pechodau deilwng i ofyn vn fendith i ni ein hunain ar dy ddwylaw di: llai a lawer i fod yn negesswyr at dy Fawrhydi dros eraill: etto o herwydd i ti ein gorchymmyn i weddio y naill dros y llall, yn enwedig dros y claf, ac a ddywedaist mai llawer a ddiehon gweddi y cyfawn gyd â thi: gan hynny yn vfydd-dod dy orchymmyn, ac mewn hyder o'th addewid grafufol, yr ydym ni mor hŷf a dyfod yn oftyngedig ymbilwyr at dy dduwiol Fawrhydi, dros ein anwyl frawd (neu ein chwaer,) a'r hwn yr ymwelaist di a cherydd dy law dadol dy hun. Ni a ddymunem o ewyllys un calonnau iddo ef gael ei iech d drachefa, a

Bb 4

chael

na

i f

aw

bet

all

we

ef

tai

fye

ar

ac

Sa

YI

od

h

hw

le

di

ge

GI

ci

da

IW

VI

11

ne

W

ar

er

m

A

chael ei griftianogawl gymydeithas yn hwy, yn ein plith: Eithr yn gymmaint ac yr ymddengys (c)n belled ac y gallwn ddirnad) ddarfod i ti raglunio trwy yr ymweliad hyn, i alw arno ef allan or bywyd marwol hwn: yr ydym ni yn darostwng ein deisyfiadau i'th fendigedig cwyllys, ac yn ymbil yn ottyngedig er mwyn Iesu Grift, a haeddedigaethau ei chwerw-angau ai ddioddefaint (yr hyn a ddioddefodd ef trofto ef) ar i ti faddeu a gollwng tros gôf ei holl bechodau: yn gystal y pechod yn yr hwn yr ynnillwyd ac y ganwyd, a'r holl feiau ar trofeddau eraill hefyd, ar a wnaeth efe, o'r pryd hynny hyd y dydd a'r awr hon, mewn meddwl, gair a gweithred, yn erbyn dy dduwiol Fawrhydi, tafl hwynt y tu ôl i'th cefn: symmud hwynt cyn belled o'th wydd di, ac yw y dwyrain oddiwrth y gorllewin. Gollwng hwynt dros gof, na ddod mo hynynt yn ei fauch et: golch hwynt ymmaith â Gwaed Crift, fel na byddo mwyach hanes am danynt; a gwared efe oddiwith yr holl farnedigaethau, y rhai ydynt ddyledus iddo am ei bechodau, fel na allont fyth bwyfo ar ei gydwybod, na chyfodi yn erbyn ei enaid Ddydd y Farn. a chyfrif iddo ef gyfiawnder Iesu Grift, Megis y byddo yn gyfiawn yn dy olwg di. Ac yn ei gyfyngdra y pryd hyn, ni attolygwn i ti edrych i lawr o'r nefoedd arno ef a'r cyfryw olygiad o râs a thosturi, ac y byddi arfer o edrych ar dy blant yn eu gorthrymder au trueni. Trugarhâ with dy was clwyfus, megis y Samaritan da: Canys y mae yma enaid clwyfus ac eifiau cynnorthwy y fath physigur nefol. O Arglwydd chwanega ci flydd, fel y byddo 'n credu farw o Grift trofto et, a bod ei waed ef yn ei lanhau ef oddiwrth ei holl bechodau: ac naill a'i efmwythâ ei boen, a'i chwanega ei ammynedd i oddef dy fendigedig ewyllys. Ac na ofod Arglwydd daionus, ddim mwy arno ef,

in

n

120

vd

yt-

ei

e-

r

ar d

ir

f

:d

n.

ei

el

fe

-

Co

d

15

i.

ti

-

râ

-

y

1

f,

a C

4

nac a wnelych di iddo allael ei ddwyn: cyfod ef i fynu attat ti, gyd a'r ocheneidiau a'r griddfanau, y rhai ni ellir moi hadrodd. Gwna iddo ef yr awrhon glywed beth yw gobaith ei alwedigaeth, a ph. beth yw tra-odidawg fawredd dy drugaredd, a'th allu tu ag at y rhai a gredant ynot ti. Ac yn ei wendid o Arglwydd dangos di dy nerth, ymddiffyn ef rhag oll drwg feddyliau a phrofedigaethau Satan: yr hwn (megis y gwnaeth bob amfer oi fywyd) fydd yr awrhon yn enwedig yn ei wendid yn gofod arno, ac yn ceisio ei ddifa ef. Oh achub ei enaid, ac argyoedda Satan, a gorchymmyn i'th Angelion Sanctaidd fod o'i amgylch iw ddiddanu, ac i ymlid ymaith holl ysprydion drygfawr maleufys ymhell oddiwrtho. Gwna iddo ef fwyfwy ffieiddio y bŷd hwn, a dymuno ei ymddattodiad ai fod gyd â Christ. A phan ddelo yr awr dda a'r amfer (ym mha vn y rhagluniaitt ei alw ef allan or bŷd prefennol hwn) dôd iddo râs yn danghneddyfus, ac yn orfoleddus, i roddi i fynu ci enaid i'th ddwylaw trugaroz Derbyn di ef i'th drugaredd, a gâd i'th Angelion fanctaidd ei ddwyn i'th dragwyddol deyrnas. Gwna ei awr olaf yn awr oran, ei eiriau olaf yn ciriau goran, ei feddyliau elaf yn feddyliau goran. A phan fyddo llewyrch ei lygaid yn methu, a'i dafod yn pallu yn ei fwydd: canniattâ (o Arglwydd) iw enaid allael (gyd a Stephen) ganfod Iefu Grift yn y nefoedd yn barod i'w dderbyn ef : Ac i'th spryd o'i fewn ef wneuthur erfyn trosto ef ag oeheneidiau anrhaethadwy. Dysc ninnau ynddo ef i weled ein diredd ein hunain, a'n marwoldeb. Ac am hynny i fod yn ofalus i'n paratoi ein hunain erbyn ein dyddiau diweddaf, a'n gofod ein hunain mewn trefn a pharodrwydd erbyn yr amfer y gelwych di am danom yn yr vn agwedd. Fel hyn o Arglwydd yr ydym ni yn gorchymmyn ein anwyl frawd

frawd (neu ein chwaer) dy wasanaethydd clwyfus, i'th dragwyddol râd ath drugaredd, yn y weddi a ddyfcodd Crift i ni gan ddywedyd.

Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, &c.

Dy Rad, o Arglwydd Iefa, dy ferch o nefol Dad, dy gymdeithas a'th ddiddanwch o Yspryd fanttaidd, a fyddo gyd a nyni oll, ac yn enwedig gyd a'th wasanaethydd clwyfus hwn, byd y diwedd ac yn y diwedd. Amen.

Darllennant yn fynych i'r claf rai pennodau hynodoi o'r Scrythyrau functaidd: megis,

Y tri phennod cyntaf, ar 14, ar 19, o lyfr

Job.

Y 34 pennod o Deuteronomi. Y Ddau bennod olaf o Iosuah.

Y 17 pennod o'r cyntaf o'r Brenhinoedd.

Yr 2, 4, ar 12, pennodau, or ail llyfr o'r Brenbinoedd.

Y 38, 40, 65, pennodau o Esay.

Histori dioddefaint Crist.

Yr 8 pennod at y Rhufeiniaid.

Y 15 pennod or llythyr cyntaf at y Corin-Buaid.

Y 4 or llythyr cyntaf at y Thesfaloniaid.

Y 5 pennod o ail lythyr Paul at y Corinthi-

Y pennodau cyntaf ar olaf o St. Iaco.

Yr 11, a'r 12 at yr Hebraaid.

Llythyr cyntaf Petr.

Y tri phennod cyntaf, neu y tri olaf o'r Dad-

cuddiad, neu rai o'r rhain.

Ac felly gan athrawiaethu a chynghori y dyn lwyfus i willed ac i ddifgwyl wrth Dduw trwy findd ac ammynedd, nes iddu efe ddanfon am dano; a chan weddio ar yr Arglwydd am roi iddynt gy-

tartod

far

bei

yn

CO

EI

y: dd

ig

do

bo

dd

ew

m

21

47

27 jr

do

yı

ez P

la

farfod llawen yn rhe rnas nefoedd, ac adcyfodiad bendi edig yn y dydd diweddaf: hwy a ailant ymadael pan fynnont yn nhanghneddyt Duw.

Amryw gyssur diddanaidd yn erbyn annioddefgarwch mewn clefyd.

OS yn dy glefyd o herwydd trymder dy boen, y byddi yn annoddeigar, m i ria:

1. Fod dy bechodau yn haeddu poenau vffern, am hynny di a elli trwy fwy ammynedd oddef y

cospedigaethau radol hyn.

ol

d

u

2. Mai y rhain yw gwialenodiau dy Dad nefol, a bod y wialen yn ei law ef. Os dioddefaift di trwy vfydd-dod gerydd dy rieni daiarol pan oeddit yn blentyn; pa faint mwy y dylit ti yr awr hon dy ddaroftwi g dy hun (a thithau yn blentyn i Dduw) i gosp dy Dad nefol; gan weled ei fod er tragwyddol ddaioni i ti?

3. Ddarfod i Grist oddef yn ei enaid a'i gorph boenau mwy gosidus drosot ti: am hynny ti a ddylit sod yn sodlonach i ddioddes ei feidigedig ewyllys er mwyn dy ddaioni dy hun. Am hynny medd Petr, Crist a ddioddesodd drosoch chwi gan adel i chwi siampl, fel y canlynech ei ol es. 1 Petr. 2.
21. A gadewch i ni (medd St. Paul) redeg mewn ammynedd yr yrfa o osodwyd on blaen ni, gan edrych ar Iesu pen tywysog, a phersseith) dd ein stydd ni, yr hwn yn lle y llawenydd a osodwyd o'i slaen a ddioddesodd y groes, &c. Heb. 12. 1. 2.

4. Nad yw y gosidiau yr yd ch chwi yr awrhon yn eu dioddes, ddin ond y crfryw a gyslawnir yn eich brodyr, y rhai ydynt yn y byd, fel y tystiolaetha Petr: 1 Petr. 5.9. Ie cystuddiau Iob oeddynt o lawer yn swy gosidus. Nid ocs yr yn or Sainctiau,

go

fe

ei

21

Si

ef

ch

a

2

10

by

0

WI

ga

gh

2 (

nu

gr

y rhai ydynt yr awrhon yn yr orphywysfa nefol, na oddefodd gymmaint ac yr ydych chwi yn ei oddef, cyn iddynt fyned yno: Ie llawer o honynt a ddioddefodd yn ewyllyscar, yr holl boenau ar dialeddau, ar a allai Ortrechwyr, neu wyr creulon eu gosod arnynt, fel y gallent fyned i r llawenydd nefol, i'r hwn i'ch gelwir chwi'r awrhon. Ac y mae i chwi addewid, y bydd i Dduw pob grâs, wedi i chwi oddef ychydig, eich perffeithio chwi, ach cadarnhau a'ch cryfhau ach sefydlu. Ar Dum hwanw o'i ffyddlondeb, ni âd eich temtio wwch-law yr hin a alloch, eithr gyd a'r temtasiwn y gwna efe ddiang fa fel y galloch ei ddwyn. I Pet. 5. 10. I Cor. 10.

13.

5. Ddarfod i Dduw rag-ddarparu yr amfer y eaiff dy gystudd di ddiben, yn gystal ar amser e'i cafodd ddechreuad. Namyn dwy flmedd deugain oedd wedi ei ordeinio i'r dŷn clwyfus wrth lynn Bethesda. Ioan. 5.5. Dauddengmhlynedd i'r wraig ar diferlif gwaed: Mat. 9. 20. Tri mis i Moses: Exod. 2. 2. deng nhiwrnod o gystudd i'r Angel o Eglwys Smyrna. Dat. 2. 10. Tridian o bla haint i Ddafydd. 2 Sam. 24. 13. Ie y mae rhif dagrau y Duwiol gwedi en rhoi ar lawr yn llyfr Duw, au maintioli yn gadwedig yn ei gostrel ef. Psa'. 56.8. Amser ein blinderau (medd Crist) nid yw ond yehydig: Joan. 16. 16. Nid yw digofaint Duw (medd Dafydd. Pfal. 30. 5.) yn para ond tros amrantyn, ychydig amfer medd yr Arglwydd, ac am hynny nid yw yn galw holl amfer ein blinder, ond awr o gift add. Dad. 6. 11. Ioan. 16. Dafida fydd yn cyffelybu ein cyffudd i gornant, Pfal. 110. 7. 0 ran ei chŵ rned: Ac Athan isius i gawod. Cyffelybwch y trueni hwyaf ar a ddioddefo dŷn yn y byd hwn, i dragwyddol le's y llawenydd nefol, ac nid yw ddim yn ei herwyd l. Ac fel y mae y golvg

golwg ar Fabaenir yn iach ddianaf, yn peri i'r fam anghofio ei llafurus boen o'r blaen: Joan. 16. 21. felly y golwg ar Grist yn y nesoedd, yr hwn a aned er dy fwyn di, a wna i ti anghosio yr holl osidiau angau hyn, sal pe buasent erioed heb sod: Megis Stephan Act. 7. yr hwn cyst gynted ac y gwelodd ese Grist, a anghosiodd ei archollion ei hun, a dychryn y bedd, ac osn y cerrig: ac yn ddiddanus a orchymynnodd ei enaid i ddwylaw ei Iachawdwr. Anghosia dy boen dy hun, meddwl am friwiau Crist: Bydd sfyddlawn hyd farwolaeth, ac ese a rydd i ti goron bywyd tragwyddol. Dad 2. 10.

6. Ych bod chwi yr awrhon wedi eich galw i'ch ail-holi i yscol Grist, i weled pa faint o ffydd, ammynedd, a duwioldeb a ddyscassoch chwi hyd yn hyn: a pha vn a wnewch chwi mal Iob a'i gallel derbyn peth drwg ar law Dduw, yn gystal ac y darfu i chwi hyd yn hyn dderbyn llawer o ddaioni. Iob. 2.

10. Megis gan hynny y gweddiasoch bob amfer, bydded dy ewyllys, felly na fydd yn awr yn anfodlon o herwydd yr hyn y mae ei ewyllys bendigedig yn ei

wneuthur.

0

ł

p

C

9

d

7. Fod pob peth yn cyd-weithio er daioni i'r rhai a garant Dduw; yn gymmaint nad oes nac angau, nac einioes, nac Angelion, na thywysogaethau na galluoedd, &c. A eill ein gwahanu ni oddiwrth gariad Duw, yr hwn sydd Yn Ghrist Iesu ein Harglwydd. Rhuf. 8. 28. 38. 39. Byddwch chwi ddiogel fod pob gwaiwloes yn achub rhag poenau vsfern; a phob yspaid esmwyth yn argoel o'r orphywysfa nefol: a pha gynniser o stynnodiau dybygech chwi a dâl y nesoedd? tel yr oedd eich bywyd yn ddiddanwch i eraill: felly rhowch i'ch cyfeillion siampl gristianogawl i farw, a siommwch y cythraul fel y gwnaeth Iob. Nid yw ond croes Crist wedi ei danson o'r blaen i groeshoelio cariad y bŷd ynot

ti: Megis y gellych di fyned yn dragwyddol i fyw gyd â Christ, yr hwn a groeshoeliwyd trosot ti. Fel yr wyd ti gan hynny yn wir Grift.on cymmer i fynn (mal Simon o Cirene) a'th ddwy law ei groes sanctaidd ef, dwg hi ar ei ol ef, iddo ef; dy boenau ar fyrr a ant heibio, dy lawenydd byth ni -dderfydd.

Cyssuran yn erbyn ofn marwolaeth.

Os byddi di yn dy glefyd yn dy glywed dy hun

yn ofnus gennyt farw; mytyria:

1. Fod hynny yn arwyddoccau meddwl llwfr aruthr, ofni y peth nid ydyw. O blegit yn Eglwys Dauw nid oes un farwolaeth, Efay 25. 7, 8. A phwy bynnac fydd yn fyw, ac yn credu yn Ghrist ni fydd marw byth. Ioan. 11. 26. Gadewch i'r rhai a fyddo byw heb Grist ofni marwolaeth. Cristianogion yn marw, ond pan ryngont fodd Duw, maent hwy (fel Enoch) yn cael eu cymmeryd at Dduw, Gen. 5. 24. Nid yw eu poenau ond cerbydan tanllyd Elias, iw dwyn ir nefoedd: 1 Bren. 2. II. neu megis cornwydydd Lazarus, i'w danfon i fynwes Abraham Luc. 16.23. I fod yn f rr, os wyt ti vn or rheini sydd mai Lazarus yn caru Crist, nid yw dy glefyd byd farwolaeth, ond er gogoniant i Dduw: yr hwn o'i gariad a gyfnewid dy farmolaeth fywiol i fywyd tra wyddol. Ac os darfu i lawer o'r gwyr cenedlig fef, Socrates, Curtius, Seneca, &c. Farw yn ewyllyscar (pryd y gallasent fyw) mewn gobaith o anfarwoldeb yr enaid; a fyddi di wedi cael dy ddygiad i fynu cyhyd yn yfcol Grift, (ac yr awrhon wedi dy alw i w'edd briodas y. bendigedig Oen, Dade. 19. 7.) yn vn o'r gwahoddedigion

o't mi yr.

edi

bor

A Du it yn

ir fy ac

by ca a'ı

aif ha 611

de m G

fy yr ca m

ar ne 00

01 Y i

es

ly ni

ın

fr

75

A

ni

a

W

V,

t

-

.

n

,

u

7

1

,

t.

1

y .

edigion hynny a naccânt ddyfod ir wledd orfoleddus honno? Na atto Duw.

2. Cofia nad ywdy drigfa di yma, ond ail râdd o'th fywyd: o blegit wedi i ti fyw yn gyntaf nawmis ynghroth dy fam, yr oedd yn anghenrhaid dy yrru oddiyno i fyw yma mewn ail-radd ar fywyd. A phan ddarfyddo y rhif or misoedd a osododd Duw i ti i fyw yn y bywyd hwn, y mae 'n rhaid i ti vn ffunyd adel hwn, a myned i'r trydydd radd yn y byd arall, yr hwn ni ddiwedda byth. Yr hwn, i'r rhai fydd yn byw ac yn marw yn yr Arglwydd, fydd yn rhagori cyn belled ar y fath fyd a hwn, ac y mae hwn yn rhagori ar fywyd vn a fai yn byw ynghroth ei fam. I'r bywyd olaf ar godidoccaf hwn, trwy y drws hwn yt acth Crift ei hun, a'r holl Sainctiau a fuont o'th flaen di; ac felly yr aiff y cwbl o'r lleill ar eu hôl hwynt a thithau. Pa ham y dylit ti ofni y peth fydd gyffredin i holi etholedicion Duw? Pa ham y bydd hynny mor anfodlon gennit ti, yr hyn a gafodd groefaw ganddynt hwy oll? Nac ofna farwolaeth, canys fel y mae hi yn Exodus o'r byd drwg, felly y mae hi yn Geness o vn gwell: diwedd yr amserol, ond dechreuad bywyd tragwyddol.

3. Ystyria nad ocs ond tri pheth a eill beri max-wolaeth mor ofnadwy i ti: yn gyntaf, y golled sydd i ti o'i phlegit: yn ail y boen sydd ynddi: yn drydydd, y digwyddiadau echryslon sydd yn canlyn ar ei hol. Nid yw y rhai hyn eu gyd, ond megis gwieichion o dân eliyll, ac ofn diachos. Canys am y cyntaf, os wyt ti yn gadel yma dda darsodedig, y rhai a eill lladron eu lledratta, di gai yn y nescedd wir drysawr, yr hwn ni ellir byth moi ddwyn oddiarnat. Math. 6. 9. 10. Nid oedd y rhai hyn ond benth g i ti, megis i oruchwiliwr dan gyfrif: Y rhai hynny a roddir yn wobr tragwyddol i ti.

Os wytti yn gadel gwraig gariadus, di gai dy briodi â Christ, yr hwn sydd gariadusach. Os wyt ti yn gadel plant a chyfeillion, di gai weled yno dy holl henasiaid duwiol, ar plant a ymadawsant: Ie Crist a'i holl Sainctiau a'i Angelion. a chynifer o'th plant ti ac ydynt blant i Dduw, a ddaw yno ar dy ol di. yr ydwyt ti yn gadel meddiant daiarol, a Thŷ o glai: a thi a gai feddu etifeddiaith nefol, ac eisteddle gogoniant, yr hon a brynwyd, a baratowyd, ac a gadwyd i ti. Ioan. 14. 1. 2 Cor. 5. 1. A pha golled sydd itti? Na, onid yw marwolaeth yn elw i ti? Dos adref, dos adref, a nyni a ganllynwn ar dy ol di.

Yn ail, am y boen ym marwolaeth: y mae ofn marwolaeth yn poeni llawer, yn fwy na gloes angau: Canys y mae llawer Cristion yn marw heb nemawr o gloes na phoen. Planna Angor dy obaith ar y fail gadarn o Air Duw, yr hwn a addawodd berffeithio ei nerth yn dy wendid di, ae ni chynnwys dy demtio di vwchlaw yn hyn a ellych ei ddwyn. 2 Cor.

12.9. 1 Cor. 10. 13.

Yn olaf, am y digwyddiadau echryslon yr rhai a ganlynant ar ôl marwolaeth, nid ydynt yn perthynu i ti yr hwn wyt aelod o Grift: Canys fe ddarfu i Grift trwy ei farwolaeth, dynnu ymmaith golyn Angau i'r flyddlonniaid. Fel nad oes yr awrhon ddim damnedigaeth ir rhai sydd yn Ghrist Icsu.Rhuf. 8. 1. Ac y mae Crift wedi rhag-dyftiolaethu, fod yr hwn a gredo ynddo ef i gael bywyd tragwyddol, ac nad eiff i ddamnedigaeth, eithr ei fyned ef trwodd o farwolaeth i fywyd. Ioan. 5. 24. Ir perwyl hyn, y mae yr yfpryd glân o'r nefoedd yn dywedyd, Bendigedig yw'r meirw yrhai sydd yn marw yn yr Arglwydd: Au bod o hynny allan yn gorphywylo oddiwrth en blinderan; a'n gweithredoedd a'n canlynant. Gan hynny er mwyn y ffyddlonniaid y llyngewyd

ymi mai as) ein at e

llng

corp gwe ei S

a g nid far ôl : obl

ble dy cyt gwi nes

ffac Gri ffu wâs

Wy Sa

1

cle

iodi

yn llor

rift

ant

di.

ai:

0-

ided

ti?

dy

fn

u:

wr

1-

dy

1..

ai

r-

r-

n

m

f.

od 1, d

1,

llngcwyd angau mewn buddingoliaeth, a'i golyn, yr hun ym pechod, a'r cyflog am dano a dynnodd Crift ymmaith yn ollawl. 1 Cor. 15. Oddi yma y gelwir marwolaeth o herwydd ein cyrph ni, yn hun-gwfc, as yn orphywysfa: Efay, 26. Dad. 14. Oherwydd ein eneidiau, ymadamiad mewn heddwch, a myned at ein Tad nefol: symuaiad oddiwrth y corph hwn, ifmed at yr Arglwydd: ymddattodiad yr enaid a'r corph i fed gyd a Christ. 2 Cor. g. Beth a ddwedai? gwerthfawr yngolwg yr Arglwydd yw marwolaeth ei Seinstian ef. Nid yw y poenau hyn iti ond llafur a gwewyr i efcor ar fywyd tragwyddol. A phwy nid a'i trwy vffern i baradwys chwaithach trwy farwolaeth? Nid oes dim fodd raid i ti ei ofni yn ôl marwolaeth: nid rhaid i ti ofni mo'th bechodau, oblegit i Griff dalu dy bridwerth; na'r Barnwr, oblegit efe yw dy Frand cariadol: na 'r bêdd, o blegit gwelf yr Arglwydd yw: Nac vffern, oblegit dy Iachawdwr fydd yn cadw yr agoriadau: nar cythraul, o blegit mae Angelion sanctaidd Duw yn gwersyllu o'th amgylch, ac nid ymadawant â thydi nes dy ddwyn i'r nefoedd. Ni buost erioed negosfach i fywyd tragwyddol; gan hynny gogonedda Grift drwy farwolaeth fendigedig. Dywaid yn gysur-lawn, tyred Arglwydd Iesu, Canys y mae dy was yn dyfod attat : yr wyf yn ewyllyscar, Arglwydd Cynnorthwya fyngwendid.

Saith o feddylian sancteiddiol, ac ocheneidian galarus un claf lesc yn barod i farw.

YR awrhon yn gymmaint a bod Duw o'i anfeidrol drugaredd felly yn tymeru ein poen a'n clefyd, fel nad ydym ni orthrymmedig bob amfer gan eftha gofid; eithr weithiau ynghanol ein trym-

gur

gur a'n cyffudd y mae yn cennadu i ni beth esmwythder a llonyddwch, i'n cyssuro a'n dadebru ein hunain: y mae 'n rhaid i ti gymmeryd prif osal (gan ystyried mor fyrr yw 'r amser sydd i ti, naill a'i i ynnill, a'i i golli y nesoedd yn dragwyddol) i wneuthur y gorau o bob amser a roddo Duw i ti i gymeryd anadl: a thra so yr ychydig amser o esmwythder, i gasclu nerth yn erbyn gosidiau mwy. Gan hynny yn y prydiau hyn o esmwythâad, arser o rai or meddyliau ar ocheneidiau byrrion sydd yn canlyn.

Y meddwl Cyntaf.

An weled fod pob dŷn yn dyfod i'r byd hwn I mewn dagran, yn myned trwyddo mewn chwys, ac yn ei derfynu mewn galar; Oh pa beth fydd ynddo, i beri i ddyn ddymuno byw yn hwy ynddo: Oh pa ynfydrwydd yw, lle mae y Mordwywr yn rhwyfo a'i holl nerth i fyned i'r hafn dymunol, ac lle mae'r ymdeithydd byth heb orphywys nes myned i ben ei daith; ein bod ni yn ofni cael golwg ar yn hafn, ac am hynny yn chwennych bwrw ein llestr yn ol, i gael ei churo gan dymeitloedd beunyddiol? Yr ydym ni yn wylo wrth weled pen ein taith, ac am hynny yn dymuno ein fiwrnai yn hwy, fel y gallem ni fod yn flinach wrth ymdeithio rhyd coeglwybr rhwystrus.

dr

(C

hla

yn mi Cy

We

tre

gw

rh

fer

ac

yn

fe

WI

en

le

Yr ysprydol Ochenaid ar bynny.

ein

ofal naill ol) i

i ti

er o

nwy.

rfer

l yn

ıwn

vys. vdd

lo : yn

ad

ned

yı ftr

ol a

ad

O Arglwydd nid yw y bywyd hwn ond pererindod trafferthus, o ychydig ddyddiau, a llawn drygioni, Gen. 47. 9. Ac yr wyf wedi blino arno o herwydd fy mhechodau. Gâd i mi gan hynny (O Arglwydd) ddeifyfu ar dy Fawrhydi yn fynghlaf wely hwn, fel y gwnaeth Elias dan y ferywen yn ei gyfudd: digon yw O Arglwydd ddarfod i mi fyw cyhyd a hyn, yn y dyffryn hwn o drueni: Cymmer fy enaid i'th law drugarog, canys nid wyf well na'm Tadau. I Bre. 19.4.

Yr ail Feddwl.

Meddwl â pha ryw fath gorph o bechod i'th lwythwyd, Rhn. 7. 24. pa fath ryfel cartrefol a gynnwysir yn y byd bychan; y cnawd yn gwthryfela yn erbyn yr yspryd: anwydau yn erbyn rheswm: daiar yn erbyn y nefoedd, ar fath fyd o'th sewn am y byd o'th amgylch, Iac. 4. 1. Gal. 5. 17. ac heb fod ond vn modd yn vnig i ddibennu yr ymryson hwn, sef marwolaeth; yr hon (yn yr amser a bennododd Duw) a neilldua dy yspryd oddiwrth dy gnawd, yr rhan bur adgenedledig o'th enaid, oddiwrth y rhan sydd amhur a di-adgenedledig.

Tr Ochenaid Jsprydol ar yr ail Feddwl.

Ys truan o ddyn wyf si: pwy am gwared i oddi. wrth gorph y farwolaeth hon? O fy anwyl Iachawdwr Iesu Grist, ti am prynaist i a'th werth-fawr waed: Ac o blegit i ti achub sy enaid rhag pechod; sy llygaid rhag dagran, am traed rhag llithro; yr ydwys yma o eigion synghalon, yn rhoddi yr holl fawl a gogoniant o'm iechydwriaeth i'th vnig râs a'th drugaredd, gan ddywedyd (gyd a'r Apostol Sanctaidd) i Dduw i bo'r diolch yr hwn a roddodd i mi suddugoliaeth trwy Iesu Grist ein Arglwydd. Rhu. 7.14. 1 Petr. 2. Dad. 5. 9. Psal. 116. 8. 1 Cor. 15. 57. Psal. 145. 9.

Y Trydydd meddwl.

Eddwl mor rheidiol i ti fod yn ddiogel, mai eiddaw Crift yw dy enaid: Canys y mae angau wedi cymeryd gwyftlon digonol i w ficcrâu ei hunan o'th corph di, gan weled fod dy holl fynhwyrau yn dechrau marw yn barod, oddieithr yn wnig yfynwyr i glywed poen: eithr gan fod dychreuad dy fylweddiad wedi dechrau mewn poen, rhyfedda lai os dy ddiben a derfyna mewn griddfanau. Ond os yw y cyftuddiau amferol hyn (yr rhai ydynt yn vnig yn dolurio dy gorph) mor boenus: O Arglwydd, pwy a ddichon oddef tân yffol? pwy a eill breffwylio yn y lloscfeydd tragwyddol. Efay. 33. 14.

Tr

dol

WY

A

ag

cyf

wr

dra

arr

ySp

gyr

nef

oba

fyd

hw

yng

Tr Ochenaid ysprydol ar 9 trydydd Meddwl.

O Arglwydd Iesu Grist Mâb y Duw byw, yr hwn wyt yr vnig physygwr a ddichon esimwythâu y dolur ar fynghorph, ac adseru fy enaid i fywyd tragwyddol: gosod dy ddioddefaint, dy Groes, a'th Angan, rhwng fy enaid a'th Farnedigaethau dia a gâd i haeddedigaethau dy vsydd-dod sefyll rhwng cysiawnder dy Dâd am annfydd-dod innau; ac oddiwrth y poenau corphorol hyn, derbyn fy enaid i'th dragwyddol danghneddys: Canys yr wyf yn llefain arnat gyd â Stephen, Arglwydd Iesu derbyn fy yspryd. Act. 7. 59.

3

li

g

d

Y pedwerydd Meddwl.

M Eddwl nad yw yr hyn gwaethaf a eill marwolaeth ei wneuthur, ond anfon dy enaid yn gynt nac y mynnai dy gnawd, at Grift a'i lawenydd nefol: cofia mai 'r hyn gwaethaf hwnw yw dy obaith gorau. Y gwaethaf gan hynny o farwolaeth, fydd yn gynnorthwy yn hytrach nag yn niweid.

Tr Ochenaid ysprydol ar 7 pedwerydd Meddwl.

Arglwydd Iesu Crist, Iachawdwr pawb oll ar â ymddiriedant ynot ti: na thro heibio mor hwn sydd yn rhedeg yn ei drueni, at dy Râs, am ymwared a thrugaredd. O datcan y lleferydd melys ynglustiau sy enaid, yr hyn a adroddaist wrth y lleidr edifeiriol ar y groes: sef, y dydd hwn y byddi gyd â Cc 3 mys

mysi ymmharadwys. Canys yr wysi (gyd a'r A-postol) om henaid yn dywedyd wrthit ti, yr wyf yn deisyf fy ymddattodiad, a bod gyd â Christ. Luc. 23. 43. Phil, 1. 23.

Y pummed Meddwl.

MEddwl (os wyt ti yn ofni marw) nad oes ym mynudd Sion vn farwolaeth: Canys yr hwn fydd yn credu yn Ghrist ni fydd marw byth, Ioan, 11.25. Ac os wyt ti yn dymuno byw, yn ddiammau y mae y bywyd tragwyddol (i'r hwn y mae y farwolaeth hon yn dy ddwyn) yn orau o'r cwbl. Yno y mae yr holl ffyddloniaid a ymadawsant (gwedi gwneuthur diben ar eu trueni) yn byw gydâ Christ mewn hyfrydwch: ac yno yr holl rai duwiol ydynt yn fyw a gant eu casclu allan o'u blinderau, i feddiannu yr orphywysfa dragwyddol gyd a'g ef.

. Tr Ochenaid ysprydol ar y pummed Meddwl,

Arglwydd, ti weli lid a malis Satan, yr hwn nid yw ddigon ganddo megis llew rhuadwy rodio oddiamgylch i geisio ein disa holl ddyddiau a nosweithiau ein bywyd, eithr y mae ef yn ei ddangos ei hun bryssuraf, pan so dy blant ti yn wannaf, ac yn tynnu yn nessaf i'w diben. O Arglwydd cerydda ef, ac ymddissyn fy enaid. Y mae ef yn ceisio fy nychrynu i à marwolaeth, yr hon y mae fy mhechodau yn ei gwbl haeddu. Ond gâd ti i'th Yspryd glân ddiddanu fy enaid â diogelrwydd o fywyd tragwyddol, yr hwn a brynodd dy werthfawr waed. Esmwytha ar fy mhoen, chwanega fy ammynedd,

ac

ac (i

a'r

dy a

o'r

dd

ian

ol

yn

14

23.

yms

wn

an, li-

ae

bl.

nt

â

ol

ı,

ac (os dy fendigedig ewyllys yw) dibenna fy mlinderau: Canys y mae fy enaid yn deisyfu arnat gyd a'r hen Simeon fendigedig: yr awrhon Arglwydd gollwng fi dy wâs i ymadel mewn tanghneddyf yn ôl dy air. Luc. 2. 29.

T chweched Meddwl.

M Eddylia wrthyt dy hun, pa fath fendith a roddodd Duw i ti vwchlaw llawer miloedd o'r bŷd, lle y maent hwy naill ai yn baganiaid, yr rhai nid ydynt yn addoli 'r gwir Dduw, neu yn ddelw-addolwyr y rhai ydynt yn gau-addoli y gwir Dduw: Ty di a fuoft fyw mewn Eglwys wir Griftianogawl, ac a gefaift râd i farw yngwir ffydd Grift, ac i gael dy gladdu ym medd gweision Duw, y rhai oll a wiliant am obaith Israel, cyfodiad eu cnawd yn Adcyfodiad y cysiawn. Act. 26. 6, 7. Luc. 14. 14.

Tr ochenaid ysprydol ar y chweched Meddwl.

O Arglwydd Iesu Grist, yr hwn wyt yr adcyfodiad a'r bywyd, yn yr hwn pwy bynnac a gredo a fydd byw, er iddo farw; yr wyf si yn credu pwy bynnac sydd fyw, ac yn credu ynot ti, na fydd ef byth farw. My si a wn y caf gyfodi yn adcyfodiad y dydd olaf: o ran yr wyf yn ddiogel dy fod di sy Mhrynwr yn fyw: ac er i brysed yn ôl marwolaeth ddifa y corph hwn, etto mi a gaf dy weled ti sy Arglwydd, am Duw yn y cnawd hwn. Canniadhâ gan hynny o Grist, er mwyn dy chwerw angau a'th ddioddefaint, i mi fod y dydd hwnnw yn yn o'r rheini, wrth ba rai yr adroddi di y farn hysryd honno;

Cc4

fef :

sef: Denwch chwi fendigedig blant fy nhad, meddiennwch y deyrnas a barutowyd i chwi cyn seiliad y byd. Mat. 25. 34. Joan. 11. 25, 26. Job. 29. 25, 26.

Y Seithfed Meddwl.

M Eddylia wrthit dy hun, fel y dioddefodd Crift drofot ti farwolaeth felldigedig, a digofaint Duw, yr hyn oedd ddyledus i'th bechodau di: Gal. 3. 13. a pha fath boen ofnadwy, a dialeddau creulon a ddioddefodd yr Apostolion, a'r Merthyron yn ewyllysgar er mwyn ymddislyn stydd Grist, pryd y gallasent gael byw pe buasent yn rhagrithio neu yn ei wadu ef: pa faint mwy ewyllyscar y dylit ti fod i ymadel yn sfydd Grist, gan fod i ti lai o boenau i'th pennydio, a mwy o foddion i'th ddiddanu?

Tr ochenaid ysprydol ar y seithfed Meddwl.

Arglwydd y mae fy mhechodau yn haeddu poenau vsfern, a marwolaeth dragwyddol; chwaithach y cospedigaethau tadol hyn, a'r rhai i'm cystuddi: Eithr o fendigedig Oen Duw yr hwn wyt yn tynnu ymmaith bechodau y byd, trugarha wrthif, a golch ymmaith fy holl anwiredd, ath werthfawroccaf waed, a derbyn fy enaid i'th teyrnas nefol: canys i'th law di (o Dad) yr wyf yn gorchymmyn fy yspryd, a thydi am prynaist i, o Arglwydd, tydi Ddaw y gwirionedd. Joan. 1. 29. Datc. 5. 1. Psal. 31. 5.

yn Du

ddi

wy

ac

rh

10

1.

rh

41

N

77

I

h

dd-

rift

int

li:

au

on

yd

cu

ti

e_

u

1

Tr awrhon fe ddylai y elwyfus ddanfon am ryw Fugail duwiol dyscedig.

R dim ar a fo cofia (os bydd i ti fodd yn y byd) L ddanfon am ryw Fugail duwiol bucheddol, yn gystal i weddio drosot ti yn dy farwolaeth,(canys Duw yn y cyfryw achos a addawodd wrando gweddiau y prophwydi cyfiawn, ac Henuriaid yr Eglmys, Gen. 20. 7. Ier. 18.20. Jag. 5. 14, 15, 16.) ac hefyd ar dy gyffes a'th editeirwch difrifol, i'th rhyddhau di oddiwrth dy bechodau. Canys fel y rhoddes Crist iddo ef alwedigaeth i'th sedyddio di i edifeirwch, er mwyn maddenant pechodan: Mar. 1. 4. Act. 19 4. Felly y rhoes of hefyd iddo alwedigaeth a gallu ac awdurdod ar dy edifeirwch ith rhyddhau di oddiwrth dy bechodau. I Cor. 5. 4. 2 Cor. 10.8. mi a rof i ti agoriadau Teyrnas nefoedd, a pha beth bynnas a rwymech di ar y ddaiar, a fydd yn rhwym yn y nefoedd: a pha beth bynnac aryddaech di ar y ddaiar, aryddbeuir yn y nefoedd. A thachefn, yn wir meddaf i chwi, y peth a rwymoch ar y ddaiar a rwymir yn y nefoedd, a pha beth bynnac a ryddhaoch ar y ddaiar a ryddheuir yn y nefoedd. Mat. 16. 19. ac 18. 18. A trachefn, derbynniwch yr Yspryd glân, pechodau pwy bynnac a ollyngoch a ollyngir, a phechodau pwy bynnac a attalioch a attelir. Ioan. 20. 21. 23. Yr oedd yr athrawiaeth hon cyn hyned yn Eglwys Dduw, ac oedd 70b, canys y mae Elihu yn dywedyd iddo, pan fyddo Duw yn taro dyn â dolur ar ei mely, fel y byddo ei enaid yn neshau i'r bedd, a'i fywyd ir dinistrwyr: os bydd gyd a'g ef gennad a ladmerydd, vno fil i ddangos i ddyn ei vniondeb: yna efe a drugarhâ wrtho, Oc. Job. 33. 23.24. Ac yn cydatteb i hyn medd St. Faco, Os gwnaeth

gwnaeth y claf bechodau (ar ei edifeirwch a gweddi yr Henuriaid) bwy a faddeuir iddo. Jag. 5. 15. T mae ir rhain awdurdod i gan y nefoedd, ac i draddodi (y pechadur aflan di-edifeiriol) i Satan. Datc. 11. 6. 1 Cor. 5. 5. Canys nid yw arfau eu milwriaeth hwynt yn gnawdol, eithr galluog trwy Dduw, i dastu i lawr, &c. Ac i sod a dial mewn parodrwydd yn erbyn anufydd-dod. 2 Cor. 4.6. T mae iddynt yr agoriad i ryddhau, am hynny y gallu

i roddi gollyngdod.

Nid yw yr Escobion, a Bugeiliaid yr Eglwys yn maddeu pechod trwy vnrhyw gyflawn awdurdod o honynt eu hunain, (canys felly yn vnig y mae eu Meistr Crist yn maddau pechodau) eithr yn weinidogawl, megis gweision i Grist a'i oruchwiliwyr, o herwydd ddarfod iw Harglwydd a'i Meistr roddi ei agoriadau yn eu hymddiried ffyddlawn hwynt; a hynny yw, pan fyddont yn mynegi neu yn adrodd, naill a'i yn gyhoeddus, a'i 'n ddirgel trwy air Duw y peth a rwymo, neu y peth a ryddhâo; a thrugareddau Duw i bechaduriaid edifeiriol, neu ei Farn i bechaduriaid styfnig di-edifeiriol: ac felly yn cymhwyso yr addewidion cyffredinol, neu fygythiau, i'r edifeiriol, neu i'r di-edifeiriol. Canys y mae Crist o'r nefoedd trwyddynt hwy (megis trwy ei weinidogion daiarol) yn adrodd pwy y mae ef yn ei ryddhau a'i rwymo, ac i bwy i'r egyr ef byrth y nefoedd, ac yn erbyn pa rai y caua efe hwynt. Ac am hynny nid ydis yn dywedyd, pechodau parai bynnac a arnyddoccaoch chwi eu bod yn cael eu rhyddhau, eithr pechodau yr hwn y ryddhaoch chwi. Y maent hwy gan hynny yn rhyddhau pechodau, oblegit bod Crist trwy eu gweinidogaeth hwynt yn rhyddhau pechodau, megis y darfu i Grift trwy ei ddisgyblion ollwng Lazarus yn rhydd, Ioan. 11, 44. Ac fel na allai vn dwfr arall olchi ymmaith wahanglwyf Naa-

man,

man

mor fyllt

crai

geir wei

wed

git

eu > hwy

gor

wei

wed $\Upsilon f p$

rhy

 $\Upsilon f p$

hw

13

fac

ac dd

fic

ry

Cr

Fe

yn

y :

gi

W tr

A

man, ond dwfr yr Iorddonen, (er bod afonydd eraill mor loiwon) oblegit bod yr addewid wedi ei gysylltu at ddwfr yr Iorddonen, ac nid at afonydd eraill; felly er gallael o ddŷn arall adrodd yr vn geiriau, etto nid oes iddynt mor cyffelib nerth i weithio yn y gydwybod, megis y mae pan fyddont wedi eu hadrodd o enau Gweinidogion Duw: oblegit bod yr addewid gwedi ei gyfylltu at air Duw yn eu genau hwynt: foan 20. 22, 23. Canys hwynt hwy a etholodd efe, a alwodd, ac a neillduodd efe i'r gorchwyl hwn, ac iddynt hwy y gorchymynnodd efe weinidogaeth y Cymmod. Trwy eu sandaidd alwedigaeth, a'u hordeiniad hwy a dderbynniafant yr Ispryd glan, a'r gallu gweinidogawl o rwymo a rhyddhau. Hwynt hwy a ddanfonwyd allan gan yr Tjpryd glan, i'r gorchwyl hwn, i'r hwn y galwyd hwynt. Act. 1. 24. Rhu. 1. 1. 2 Cor. 5. 18. Act. 13. 2. 24. Tit. I. 5.

Ac y mae Crist yn rhoi gallu iw weinidogion i saddeu pechodau i'r ediseiriol, yn yr vnrhyw eiriau ac y mae ese yn dyscu i ni yngweddi yr Arglwydd ddymuno ar Dduw saddeu i ni ein pechodau: i sicerhau holl bechaduriaid ediseriol, sod Duw wrth ryddhâd ei weinidogion, trwy haeddedigaethau Crist yn cyslawn saddeu iddynt eu holl bechodau. Felly pa beth bynnac y mae Crist yn ei osod ar lawr yn y nes, in foro indicij, yn llŷs y farn, yr vn peth y mae ef yn ei adrodd ar y ddaiar, trwy weinidogion ei gymmod in soro panitentia, yn llŷs ediseirwch. megis y cymododd Duw y byd ag ef ei hun trwy Iesu Grist, felly y darfu iddo ef (medd yr Apostol) roddi i ni wenidogaeth y cymmod hwn.

2 Cor. 5.18.

1-

n.

eu vy vn

r

ln

n

0

u i-

0

li

Yr hwn a'i danfonodd hwynt i fedyddio gan ddywedyd: ewch a dyfench yr holl cenedloedd, gan eu bydyddio hwynt, &c. A'i danfonodd hwynt hefyd i ryddhau pechodau, gan ddywedyd, fel y danfonodd fy nhâd fi, felly yr wyf finneu yn eich danfon chwithan: pechodan pwy bynnag a ryddhaoch a ryddheuir iddynt. Ioan. 20. 22. 23. Megis gan hynny na ddichon neb fedyddio (er iddo arfer yr vn dwfr a'r geiriau) ond yn vnig y gweinidog cyfreithlawn, yr hwn a alwodd Crist ir swydd ddwywawl hon, ac y rhoddes iddo awdurdod ynddi: Heb. 5. 4. Felly er gallu o eraill gyffuro a geiriau da, etto ni eill yr vn ryddhau oddiwrth bechod, ond yn unig yr rhai j gorchymynnodd Crist y Weinidogaeth Sanctaidd, a'i air o gymmod idaynt. 2 Cor. 2. 10. ac 5. 18. Ac am ei Absolusion hwynt, y mae Crist yn dywedyd, yr bwn ach gwrandawo chwi am gwrendy innau: Luc. 10.16. Mewn achos amheus di a ofynni gyngor i gyfreithiwr doeth: ymherygl clefyd di a ofynni gyfarwyddyd dy phyfygwr dyfcedig: ac onid oes dim perygl mewn ofn damnedigaeth, i bechadur fod yn farnwr iddo ei hun?

Caluin ddyscedig sydd yn dangos y pwynt hwn yn dra-eglur: Etsi omnes mutuo nos debeamus confolari, &c. Medd ef, er bod in ddyledus ini gyssuro a nerthu y naill y llall yn hyder trugaredd Dduw, etto yr ydymni yn gweled fod y gweinidogion gwedi en gorchymmyn ai hordeinio megis yn dystion, ac yn feichiau i sicrhau ein cydroybodau o faddeuant pechodau: yn gymmaint ac y dywedir eu bod hwy yn rhyddhau pechodau, ac yn gollwng eneidiau yn rhyddion. Cofied pob dŷn ffyddlawn gan hynny, y dylai efe (os bydd efe oddifewn wedi ei orthrymmu a'i gystuddio gan bwys ei bechod) nad esgluso y cymmorth a'r ymwared y mae'r Arglwydd yn ei gynnyg iddo ef, sef yw hynny wneuthur o honaw (er mwyn esmwythau ei gydwybod) gyffes neillduol o'i bechodau wrth ei Fugail a deisyfu ei neillduol gynnorthwy ef, yn gyssur a diddanwech iw enaid: swydd yr hwn

קוץ

10 (y)

ddani

A La

neille

erioe

wiae

yr J

gyffe

diau

haec

dau

ac i

meg

lion

fod

awc

gain

yn.

01

dd

yn

Lu

Go

10

m

Y

yw (yn gyhoeddus ac yn neillduol) weinidogaethu di-

ddanwch Efengylaidd i bobl Daww.

non

d-

fr

n,

ac ly

r

Ç

ł,

r

\$

Y mae Beza yn mawr ganmol yr arfer hon, A Luther yn dywedyd, mai gwell oedd ganddo ef golli miloedd o fydoedd, na chynnwys taflu cyffes neillduol allan or Eglwys. Yr oedd ein Eglwys ni erioed yn llwyr ymddiffyn y gwirionedd o'r athrawiaeth hon; ond yn dra-chyfion a ddiddymmodd yr Anghriftnogawl gamarfer o'r babeidd gluftgyffes, yr hon y maent hwy yn ei gymmell ar eneidian Cristianogion, megis aberth dyhuddol, a thâl haeddedigol am bechod: gan wascu eu cydwybodau i gyffeffu, pryd y byddont heb deimlad o gledi. ac i rifo eu holl bechodau, yr hyn fydd amhoffibl; megis y gallont hwy yn y modd hyn wybod dirgelion pawb, yr hyn yn fynych fydd yn digwydd ei fod yn beryglus, nid yn vnig i'r gwerin, eithr i awdurdodau cyffredinol hefyd. Eithr gwirionedd gair Dow yw, na ddichon vn dŷn a gafas vrddau yn Eglwys Rufain rhyddhau pechadur yn vnion: O blegit agoriadau rhyddhâd neu absolution ydynt ddau: vn ydyw agoriad yr Awdurdod, a hwnnw yn vnig fydd eiddaw Crift; Datc. 2. 7. Marc. 2. 7. Luc. 5. 21. Y llall ydyw agoriad y weinidogaeth, a hwn y mae ef yn ei roddi iw weinidogion ei hun, y thai am hynny a elwir yn weinidogion Crift: Gornchwilmyr Dirgeledigaethau Duw: cennadau y Cymmod, Escobion, Bugeiliaid, Henuriaid, &c. Mat. 16. 19. 1 Cor. 4. 1. 2 Cor. 5. 20. 1 Cor. 12. 10. 1 Ioan. 4. 1. Ier. 25.19. Ivan. 20. Mat. 27. 4. Eithr nid ordeiniodd Duw erioed yn y Teftament newydd, un offeiriadaeth i aberthu, ac nid yw yr enw Hierem yr hyn yn briodol a arwyddocca Sacerdos sef offeiriad i aberthu, wedi ei roi ar vn swyddog i Griff yn yr holl Destament Newydd. Ac nid ydym ni yn darllain am yr yn a gyffeffodd with

.

me

rie

al

gy

Sa

g)

yı

m

fe

y

n

ta

13

6

g

3

wrth offeiriad yn yr holl Destament Newydd, ond vn, a hwnnw oedd Iudas. Ac nid oes yr vn gwir offeiriad yn y Testament Newydd, ond Crist yn Ac nid oes vn rhan oi offeiriadaeth ef iw chwplau ar y ddaiar, ond yr hyn y mae ef yn ei gyflawni yn y nefoedd, trwy wneuthur cyfryngdod trofom ni. Heb.7.15, 24, 27. Heb.8.4. Wrth weled gan hynny nad ordeiniodd (rist vn drefn ar offeiriadau i aberthu: a bod yr offeiriadau pabaidd yn goeg ganddynt gael eu galw yn weinidogion yr Efengyl, i'r rhai yn vnig y gorchymynnodd Crist ei agoriadau, y mae yn digwydd yn angenrheidiol na eill vn offeiriad pabaidd nac escymuno na rhyddbau vn pechadur yn vnion, ac nad oes iddynt ddim cyfiawnder cyfreithlawn i ymmyrryd ag agoriadau Crist. Eithr nid y camarfer Anghristnogawl o'r ordeinhad oruchel hon, a ddylai fwrw i lawr yr arfer gyfreithlawn o honi rhwng Cristianogion a'u Bugeiliaid mewn cyflyrau o gyffudd cydwybod, o herwydd yr hyn yr ordeiniwyd hi yn bennaf.

Ac mewn gwirionedd nid oes vnrhyw foddion mor odiaethol i oftwng calon falch neu i adcyfodi yspryd gostyngedig, ac ydyw yr ymddiddan ysprydol hwn rhwng y Bugeiliaid a'r bobl osodedig tan eu dwylaw hwynt. Os oes gan hynny vn pechod yn pwyso ar dy gydwybod, cyfaddef ef wrth weinidog Duw: gosyn ei gyngor ef, ac os gwir edifarhei, derbyn ei rhyddhâd ef. Ac yno nac ammau in foro conscientia, sef yn llŷs dy gydwybod, na bydd dy bechodau wedi eu maddau yn ollawl ar y ddaiar, cystal a phe bait ti yn clywed Crist ei hun in foro indicij, sef yn llŷs y farn yn adrodd maddeuant am danynt yn y nesoedd. Qui vos audit, me audit; yr hwn ach gwrandamo chwi, am gwrendy i. Luc. 10.16. Prawf hyn, a dywaid i mi oni chei di fwy

essemwythder yn dy gydwybod, nac a ellir ei adrodd mewn geiriau. Pe bai ddynion halogedig yn ystyried Teilyngdod y galwedigaeth tra-vchel hwn, hwy a barchent y galwedigaeth yn fwy, ac a anrhydeddent

y gwyr fydd ynddaw.

ond

gwir 7 yn

fiw

n ei

gdod

eled

eir-

l yn

fen-

i a-

na

ban

CY-

dau

o'r

fer

rei-

er-

ion

odi

y-

an

od

ni-

ei,

70

ly

r,

0

ıt

:

Fe wnai 'r clwyfus yn dda (wedi efmwythhau ei gydwybod, a derbyn ei ryddhad a chael rhif addas o Griftianogion ffyddlawn i yno ag ef) dderbyn y Sacrament fanctaidd o Swpper yr Arglwydd, iw gyssuro ef yn ei stydd, ac i ddigalonni y cythraul yn ei ymgyrchau. O herwydd hyn y mae y gymanfa O Nice yn galw y Sacrament hwn viaticum, sef llyniaeth yr enaid iw daith. Ac er bod Swpper yr Arglwydd yn orchwyl eglwyfig, etto yn gymmaint a darfod i'r Arglwydd (yr ordeinwr cyntaf) ei gyssegru mewn tŷ neillduol, Math. 16.18. a bod St Paul yn galw tâi Cristianogion yn Eglwysi i Grist: a bod Crist ei hun wedi addo fod ynghanol y ffyddlonniaid, lle byddo dan neu driwedi ymgynnall yn ei enw ef. Rhuf. 16. 5. Philem. 2. Mat. 18. 20. Ni welaf fi reswm, O bydd Criftianogion yn deifyfu (pan fyddont mor glaf na allant ddyfod i'r Eglwys) Na allant dderbyn, ac na ddylai y Bugeiliaid weinidogaethu y Sacramentau iddynt gartref. Y mae ef yn dangos mwy o aneallgarwch na gwybodaeth, yr hwn fydd yn tybied fod hyn yn archwaethu o'r offeren neillduol: Canys yr offeren a elwir yn neillduol, nid o ran ei dywedyd mewn tŷ neillduol, ond o blegit (mal y mae Escob Iewel yn dyscu allan o Aquinas) bod yr offeiriad yn derbyn y Sacrament ei hun heb ei gyfrannu i eraill, ac yno y mae yn neillduol, er bod yr holl blwyfolion yn bresennol, ac yn edrych arno. Y mae cymmaint o ragoriaeth rhwng y Cymmun hwn, a'r eulim Anghristnogawl o'r offeren neillduol, ac fydd rhwng nêf ac vifern, Oblegit yn y Cymmun mewn neillduol -

duol deulu ar y cyfryw achos digwyddedig, yr ydir yn dilyn ordinhad Crist: y mae llawer or brodyr flyddlawn yn ymgyfarfod, yn ares y naill am y llall : yr ydis yn cofio marwolaeth Crift, ac yn ei dangos, ac y mae y Gweinidog gyd â'r ffyddionniaid a'r dŷn clwyfus yn Cymmuno. Mae yr athro Caluin yn dywedyd, ei fod efe o ewyllys ei galon yn canniattau rhoddi'r Cymmun ir rhai clwyfus pan fyddo 'r achos yn gofyn. Epist. 51. Ac mewn man arall y mae ef yn dywedyd, fod llawer o ryfymmau trymmion yn ei gymmell ef, fel na allai naccau Swpper yr Arglwydd i'r claf. Epist. 36. Etto mi a ddymunwn ar yr holl Griftianogion ei dderbyn yn fynych yn eu hicchyd, yn enwedig unwaith bob mis efo r holl Eglwys. Canys yno ni fydd rhaid iddynt hwy gasclu eu cyfeillion ar y fath achos, na bod eu hunain mor gythrybledig eifiau y Cymmun. Canys fel y mae 'r Athro Perkins yn dywedyd yn rhagorol, nid yw ffrwyth a nerth y Sacrament i'w rwymo with yr amser y derbynier ef ynddo: eithr y mae yn ymestyn at yr holl amser o fywyd dyn a'r y fo yn ol : nerth yr hwn, pe bai'ddynion yn ei gwbl ddeall, ni byddai raid moi mynych gynghori hwynt iw dderbyn.

Pastores omnes his exoratos vellem, vt in huius controuersia statum penitius introspiciant; nec sideles ex hac vita migrantes, & panem vita petentes, viatico suo fraudari sinant, ne lugubris in ijs adimpleatur lamentatio: Paruuli panem petunt, & non sit qui frangat eis. Lam.4. 4. Admonstio ad pa-

stores.

Yn gymraeg fal hyn: Mi a ddymunwn ar yr holl fugeiliaid edrych yn yffyriol ir ddadl hon, ac na adawont i'r rhai ffyddlon a fyddo yn myned o'r bywyd hwn, ac yn ceisio bara y bywyd, gael eu siommi am eu llyniaeth, rhag ofn i'r galarnad trist bwnnw

gael

gae

far

ma

lyn

dy

wr

D

o b

WY

oed i d

fed

ir

gae

ac fen

chy

yn

ac

ria dy

bee

In.

gael ei gyflawni ynddynt hwy: sef y plant a ofynnant fara, ond nid oedd a dorrei iddynt, Galarn.4.4.

di

lyr

11 :

05,

a't

uin

ni-

ldo

y

73-

rer

y-

n-

fo

nt

u

ys

)-

20

e

1

Ê

8

Felly pan fyddo dŷn o fuchedd drygionus yn marw, fe a eill ddywedyd wrth Angau, mal y dywedoedd Ahab with Eliah, A gefaist ii fio fyngelyn? 2 Bren. 22. 20. Ac o'r tu arall pan fyddis yn dywedyd i'r pechadur edifeiriol fod Angau yn curo wrth ei ddrws, ac yn dechrau cdrych yn ei wyneb; efe a eill ddywedyd am angau mal y dywedodd Dafydd am Ahimaaz, Deled a chroefaw wrtho, o blegit y mae ef yn wr da, ac yn dyfod a newyddion da : efe yw cennad Crift, ac fydd yn dwyn i mi newyddion llawen o fywyd tragwyddol. Ac megis yr oedd y mor coch yn anoddyn i lyngcu yr Aiphtwyr i ddynystr, ac yn llwybr i'r Israeliaid iw tywys i feddiant gwlad Canaan. Felly y mae marwolaeth i'r drygionus yn geuffos i fyned i vffern a damnedigaeth; ond ir duwiol yn borth i fywyd tragwyddol, ac i iechydwriaeth. Ac vn dydd o farwolaeth fendigedig, a wna iawn am holl flinderau bywyd chwerw.

Pan fŷch di gan hynny yn deall fod dy enaid yn ymadel a'th gorph, gweddia a'th tafod os gelli, ac oni elli, gweddia yn dy galon, ath feddwl y geiriau hyn, gan ofod golygon dy enaid ar Iesu Grist dy Iachawdwr.

Gweddi wrth roddi yr Yspryd i fynu.

O Oen Duw, yr hwn trwy dy waed a dynnaist ymmaith bechodau y byd: trugarha wrthyf bechadur, Arglwydd Iesu derbyn fy Yspryd. Amen. Ioan. 1.29. Ast. 7.59.

Pan fyddo y dŷn slwyfus yn ymadel a'r byd, yno eled y ffyddlonniaid a fyddo yn bresennol i lawr ar eu gliniau, i orchymmyn ei enaid i Dduw yn y geiriau hyn, neu'r cyfryw.

Rafufol Dduw a thrugaroccaf Dad, yr hwn wyt yn noddfa a nerth i ni, a chymmerth hawdd ei gael mewn cyfyngder; dercha lewyrch dy wyneb yn gariadol yn hyn o bryd ar dy wâs, yr hwn fydd yn dyfod yr awrhon i ymddangos yn dy wydd: Golch ymmaith Arglwydd daionus, ei holl bechodan ef trwy haeddedigaethan gwaed Crift, fel nas rhodder hwynt fyth yn ei fauch. Chwanega ei ffydd, ymddiffyn a chadw ei enaid yn ddiogel rhag diafol ai holl Angelion diffaith. Diddana ef a'th làn yspryd, pår iddo ef yn awr wybod mai ty di ydyw ei Dad cariadol, ai fod efe yn fab i ti trwy Fabwys a Rhad. Gwared o Grift Iefu, werth dy waed dy hun, a nâd iddo efe fod yn golledig, yr hwn a brynaist di mor werthfawr. Derbyn ei enaid, fel y derbynniaist di y lleidr ediseiriol i'th paradwys nefol. Gad i'th Angelion sanctaidd ei ddwyn ef yno, megis y dygafant enaid Lazarus: a channiadha iddo adcofydiad llawen yn y dydd diwaethaf. O Dâd, eurglyw arnom trofto ef, a chlyw dy Fab dy hun ein vnig Gyfryngwr, yr hwn sydd yn eistedd ar dy ddebenlaw, trosto ef a ninnau oll: er mwyn haeddedigaethau y chwerw angau a'r dioddefaint, yr hyn a oddefodd efe drofom ni. Mewn diogel obaith o'r hyn, ni orchymynnwn ei enaid ef i'rh ddwy law tadol yn y weddi fendigedig, yr hon a ddyscodd ein Jachawdwr yn holl amfer ein trallodau i ddywedyd wrthu.

Ein

N

Tn

Cr

tri

bo

fai

ffy

by

Eg

gic

cy

Io

pa

YΠ

Ein Tad yr hwn, &c.

no

wr ng

wn dd neb dd

d:

io-

ld,

fol

àn

yw

54

dy

y-

ol.

gis

do

id,

un

dg

e-

yr

th

W.

in

d

in

Hyn yma am arfer duwioldeb wrth farw yn yr Arglwydd.

Yma y canlyn yr arfer o dduwioldeb wrth farw tros yr Arglwydd, neu o achos yr Arglwydd.

YR Arfer o dduwioldeb wrth farw tros yr Arglwydd a gyfenwir Merthyrdod.

Merthyrdod ydyw y dystiolaeth, yr hon y mae Cristion yn ei ddwyn i athrawiaeth yr Efengyl, trwy ddioddef pob mâth ar farwolaeth: i wabodd llaweroedd, i nerthu a chyd-ffursio pawb i gosleidio ei gwirionedd. I'r fath ymma a'r farwolaeth y mae Crist yn addo coron: Bydd di syddlon hyd y diwedd ac mi a roddaf i ti goron y bywyd. Datc. 2. 10. Yr addewid hon yr oedd yr Eglwys yn credu iddi gystal, megis y galwasant Ferthyrdod.ei hun yn Goron. A Duw, i annog Cristianogion i fyned yn galonnog am y gynglwyst hon, a synnai trwy ei ragwybodaeth, i Stephen y Merthyr cyntaf gael ei enw allan or gair Coron. [yn Roeg.]

Y Mae tri rhywogaeth ar Ferthyrdod:

1. Sola voluntate, mewn ewyllys yn unig, megis Ioan 3r Efangylwr, yr hwn (wedi ei ferwi mewn pair llawn o olew) a ddaeth allan wedi ei eneinio yn hytrach nai ferwi, ac a fu farw o henaint yn Ephesus.

2. Solo opere, mewn gweithred yn vnig, megis y

nid

we.

tru

20

ou

fry

RI

Di

dd

Rh

yd

du

do

gw

dd

hy

yn

cy

ad

R

yr

na

ne

gwirioniaid o Bethlehem. Mat. 2.

3. Voluntate & opere, yn gyftal mewn ewyllys, a gweithred: Megis yn y Brif-Eglwys, Stephen, Polycarpus, Ignatius, Laurentius, Romanus, Antiochanus, a miloedd. Ac yn ein dyddiau ninnau Cranmer, Latimer, Hooper, Ridley, Farrar, Bradford, Philpot, Sanders, Glouer, Taylor, ac ancirif o rai eraill: zêl cynnes y rhai hynny i wirionedd Duw, a'i dygodd i eiriaf-dân Merthyrdod, i felio ffydd Crift. 1 Pet. 2. 19. Nid creulondeb y farwolaeth, eithr gwiriondeb, dimweidrwydd, a fancteiddrwydd yr achos fydd yn gwneuthur Merthyr. Ac nid yw cydwybod gyfeiliornus yn ddigon o achos i oddef Merthyrdod: oblegit gwybodaeth yng-Air Duw fydd raid i hyfforddi cydwybod ynghalon dyn. Canys yr rhai a laddafant yr Apostolion, yn cu cydwybodau cyfeiliornus oeddynt yn tybied fod yn gwneuthur gwasanaeth da i Dduw. A Phaul o 7el, oedd yn chwythu bygythiau, a chelanedd yn erbyn Seinstiau yr Arglwydd. Ioan. 16. 2. Act. 9. 1. Philip. 3. 6. Yr awrhon pa vn a wna achos ein Offeiriaid a'n Myneich Rhufeiniaidd, a'i bod mor fanctaidd, vnion a diniweidiol, ac y gall ddiofalhau a ficerhau eu cydwybodau, i ddioddef marwolaeth ac î roddi pwys a goglyd eu tragwyddol iechydwriaeth arni: Bydded Epistol St Paul at yr hên Ruseiniaid (eithr yn erbyn ein Rhufeiniaid newyddion Anghriftnogawl) yn farnwr. Ac fe ymddengys yn eglur, fod yr athrawiaeth, yr hon a ddyfcodd St Paul ir hên Eglwys o Rufain, yn vnion yn y gwrthwyneb mewn 26 O fylfaenol byngciau gwir grefydd, i'r hon y mae 'r Eglwys newydd o Rufain yn ei ddyscu a'i maentumio: Canys yr oedd St Paul yn dyfcu y brif Eglwyso Rufain, 1. Mai 1. Mai o râs Duw y mae ein etholedigaeth ni, ac nid ex pranisis operibus, sef o'n gweithredoed rhagweledig. Rhuf. 9. 11. Rhuf. 11. 5. 6.

2. Ein bod ni yn cael ein cyfiawnhau o flaen Duw trwy flydd yn vnig, heb weithredoedd da, Rhuf. 3.

20. 28. Rhuf. 4. 2. &c. Rhuf. 1. 17.

3. Nad yw gweithredoedd da yr adgenedledig ou teilyngdod en hunain yn haeddedigol, fef yn gyfryw ac a ddichon haeddu y nefoedd. Rhuf. 8. 18.

Rhuf. 11.6. Rhuf. 6. 23.

4. Mai y llyfrau hynny jn vnig ydynt ymadroddion Duw, a'r Scrythur Awdurdodol yr rhai a draddodafid i gadwraeth, ac i ymddiried yr Iuddewon. Rhuf. 3. 2. ac 1. 2. ac 16. 16. yr Apochrypha nid ydoedd gyfryw.

5. Fod yr Scrythyrau Sanctaidd gyd a'g Awdurdod Duw. Rhuf. 9. 17. ac 3. 4. ac 11. 32. yn cyttuno â Gal, 3. 22. Am hynny vwchlaw Awdur-

dod yr Eglwys.

7

, 4

ly-

er,

il-

11:

y-

It.

hr

yr

yw

lef

IW

yn.

CII

yn

el,

312

I.

ein

or

au

eth

ia-

fe-

on

yn

St

th-

rc-

yn

ıul

lai

6. Fod yn rhaid i bawb yn gyftal gwyr llŷg a gwyr llên, ar a fynno fod yn gadwedig, fynych ddarllain a gwybod yr Scrythyrau Sanctaidd yn hyfpys, Rhuf. 15. 4. ac 10. 1. 2. 8. ac 16. 26.

7. Fod yr holl Luniau a wneler o'r gwir Dduw, yn ddelwau llygredig. Rhuf. 1. 23. ac 2. 22. iw

cydfynnied.

8. Nad yw plygu y glîn yn grefyddol o flaen delw, neu addoli yn creadur, ond gwir ddelw-addoliaeth, *Rhuf*. 11.4. a gwafanaeth celwyddog.

Rhuf. 1. 25.

9. Na ddylem ni weddio at neb ond at Dduw yn vnig, yn yr hwn yr ydym ni yn Credu. Rhuf. 10.13.14. ac 8.15.27. Am hynny nid at Seinctians nag Angelion.

10. Mai Crift ydyw ein vnig Gyfryngwr yn y

nefoedd, Rhuf, 8, 34. ac 5. 2. ac 16, 27.

Dd 3

11. Nad

11. Nad yw aberth Cristianogion ddim arall, ond ysprydol aberthu eu heneidiau a'i cyrph i wasanaethu Duw mewn sancteiddrwydd, a chyfiawnder. Rhuf. 12. 1. ac 15. 16. Am hynny nid oes wir aberthiad ar Grist yn yr Offeren.

12. Fod yr addoliad duwiol yr hwn a elwir doulia yn gyffal a latria yn perthynu i Dduw yn vnig. Rhuf. 1. 9. ac 12. 11. ac 16. 18. iw cydfyn

nied.

13. Fod yr holl Griftianogicn i weddio at Dduw

yn eu Tafodiaith eu hun Rhuf. 14. 11.

14. Nad oes genym ni o honom ein hunain mewn cyflwr llygredigaeth, ewyllys rhydd at ddaioni. Rhuf. 7. 18. &c. ac 9. 16.

15. Fod trachwant yn yr adgenedledig yn bechod.

Rhuf. 7.7.8.10.

16. Nad yw y Sacramentau yn rhoddi grâs ex opere operato, or gwaith gwneuthuredig, eithr maent yn arwydd ac yn insel fod y grôs wedi ei roddi yn barod i ni. Rhuf. 4. 11. 12. ac 2. 28. 29.

17. Y dichon pob Cristion vnion gredadwy yn y byd hwn fod yn ddiogel o'i iechydwriaeth. Rhuf. 8.

9. 16.35. &c.

18. Na ddichon vn dyn yn y bywyd hwn yn ôl cwymp Adda berffaith gyflawni gorchymynnion Duw. Rhuf. 7. 10. &c. Rhuf. 3. 19. &c. Rhuf. 11. 32.

19. Fod gofod crefydd mewn rhagoriaeth a'r fwydydd reu ddyddiau, yn ddelw-addoliaeth. Rhuf.

14. 3, 5. 6, 17, 23.

20. Mai cyfiawnder cyfrifol Crift, ydyw yr vnig beth fydd yn ein gwneuthyd ni yn gyfiawn o flaen Duw. Rhuf. 4. 9, 17, 23,

21. Fed enand Crist wedi ei wneuthur o hâd Dafydd:

Rhi ac i

DA

1. 7

ac i

ofty

y c rha

ged this

her

râs fell loc

16.

ym Eg

Rh

Ru era dd Ba

nir fly hê

ag tha Dafydd: nid o afarlladen trwy draws-sylweddiad.

Rhuf. 1. 3.

ll,

y-

ny

ir

'n

'n

W

n

i.

i

S

22. Fod yr holl wir Gristianogion yn Seinstiau, ac nid yr rhai y mae'r Pâb yn eu cyssegru, Rhuf. 1. 7. Rhuf. 8. 27.ac 15. 31. ac 16. 2. ar 15.ac 15. 25.

ac nid ipsu hi y Formyn a yssygai ben y Sarph.

Rhuf. 16. 20.

oftyngedig a thalu teyrnged i'r Awdurdodau goruchel, hynny yw i'r fwyddogion yr rhai fydd yn dwyn y cleddyf. Rhuf. 13. 1. 2. &c. Ac am hynny mae'n rhaid ir Pab, ac ir holl Breladiaid, fod yn oftyngedig iw Emerodrwyr, Brenhinoedd, au Pennaethiaid, onis mynnant ddwyn damnedigaeth ar eu heneidiau, megis Bradychwyr, y rhai a wrthwynebant Dduw a'i Ordeinhâd ef. Rhuf. 13. 1.

25. Mai Paul (ac nid Petr) a ordeiniwyd trwy râs Duw i fod yn brif Apostol i'r cenedloedd, ac felly yn ddigwyddedig i Rufain prif Ddinas y cenedloedd: Rhuf. 15.15.16.19. 20. &c. Rhuf. 11. 14. ac

16. 4.

26. Y dichon Eglwys Rufain gyfeiliorni, a chwympo ymmaith oddiwrth y gwirionedd, cyftal ac Eglwys *Ierufalem*, neu vn Eglwys neillduol arall.

Rhuf. 11. 20. 21. 22.

A chan weled fod yr Eglwys newydd-godiad o Rufain, yn yr rhain, ac mewn aneirif o byngciau eraill, yn dyfcu y gwrthwyneb yn vnion ir hyn a ddyfcodd yr Apoftol i'r Eglwys gyntaf o Rufain: Barned Duw ar llythyr hwn rhyngddynt hwy a ninnau, pwy o honom fydd yn fefyll yn y wir hên ffydd Gatholic, yr hon a ddyfcodd yr Apoftol i'r hên Rufeinaid. Ac oni wnaethom ni yn dda ymadel ag hwynt hwy, cyn belled ac y darfu iddynt hwythau ymadel ag athrawiaeth yr Apoftol? A pha

Dd 4

vn orau a'i dychwelyd at wirionedd St Paul, ai aros yn oefdadol yn ymryfufledd Rhufain? ac os yw hyn yn wir, yna cymmered y mynachod a'r offeiriaid pabaidd ofal, ac arfwydant, rhag ofn nad yw hi flydd, ond tynnach, na gwirionedd, ond bradwriaeth, na chrefydd, ond gwrthryfel, (yn dechrau wrth yr afon Tiber, ac yn diweddu wrth y pren teircainge a clwir Tibwrn) yr hyn yw achos eu marwolaeth hwynt. A chwedi eu hanfon o ymryfongar fangre gwrthgiliog, yn hytrach nac o eisteddle Appostolaid tanghneddefus; o ran nas gallant hwy gael eu cynnwys i hudo deiliaid i dorri eu llyfau, a thynnu eu hyfydd-dod oddiwrth eu Brenin, i gyfodi gwrthryfel, i ennyn difrodiaeth, i frathu ac i wenwyno Brenhinefau, i lâdd ac i lofruddio Brenhinoedd, i chwythu i entrych awyr holl Bennaethiaid y deyrnas â Phowdwr gwn: Y maent hwy yn taflu eu cyrph eu hunain, yn ddibris iw crogi, ac iw dihenyddio yn aelodau: (au heneidiau yn gadwedig, os perthynant i Dduw,) yr wyf yn dymuno y cyfryw anrhydedd i holl Seinctiau y neb fydd yn eu hanfon hwynt. Ac y mae i mi achos gyfiawn i ofni,na ddichon gwrthiau dwy Arglwyddes Lypsius, Bachgen Blunston, gwelld Garnet, a phedog danllyd y Morwynion gadw mor gwyr hyn yn ddiangol, ac yn ddi-euog o fod yn llofruddiaid iddynt eu hunain, vn hytrach nac yn Ferthyron i Grift.

A pha fâth ar gydwybod y gall vn pabist alw Garnet yn Ferthyr, pryd yr oedd ei gydwybod ei hun yn ei drechi ese i gyfaddes, mai am fradwriaeth ac nid am grefydd yr cedd ese yn marw? Ond os yw osfeiriadau y fath Esengyl Bowdwr gwn yn Ferrhyron, y mae yn rhyfedd gennys fi pwy a ddichon fod yn llosruddion? Os ydynt hwy yn Seintiau, pwy ydynt Scithiaid? A pha rai ydynt Ganibaliaid, os hwynt hwy ydynt Gatholiccaid?

Ond

i arc

ei w faw

hor

flyc

ac

2.1

dei

thy

try

hir

mod

yn

60

ac

th

yi de

e

ros

nyn aid

hi vri-

au

ren

ır-

ar

lle

u,

1

ne-

y

i,

n

i

d,

Ċ

Ond gan adael yr rhain, os mynnant fod yn fudr, iaros yn ei budreddi yn oesdadol, gadewch i ni (i ffyddlondeb yr rhai y gorchymynnodd yr Arglwydd ei wir flydd, megis depositum, fef tryfawr gwerthfawr, 1 Tim. 6. 20.) weddio ar Dduw, ar allael o honom ni arwain bywyd fanctaidd, cyfattebol i'n flydd fanctaidd, mewn Duwioldeb tu ag at Grift, ac vfydd-dod at ein Brenin: Dibar. 24. 21. I Pet. 2.17. Mal os ein Iachawdwr a'n cyfrif ni fyth yn deilwng o'r anrhydedd honno, i ddioddef Merthyrdod er mwyn yr Efengyl, pa vn bynnac a'i trwy losci yn gyhoeddus, megis yn nyddiau y Frenhines Mari, a'i trwy gael ein llofruddio yn ddirgel, megis yn nhŷ 'r Inquisition sef yr holiad, neu i oddef ein cigyddio yn gelaneddau megis yn y gosper ym Mharis: neu i gael ein chwythu i fynn gan bowdr gwn, megis i'r amcanwyd i lŷs y Parlement: y gallom ni gael y grâs i weddio am gynnorthwy ei lân Yspryd, i nerthu ein gwendid, ac i ymddiffyn ei achos ef: megis y bôm ni yn selio a'n marwolaethau y gwirionedd Efangylaidd, yr hwn yr ydym ni yn ei addef yn ein bywyd. Megis y byddom holl ddyddiau ein bywyd yn fendigedig trwy ei air ef, yn nyddiau ein marwolaeth yn fendigedig yn yr Arglwydd; ac y nydd y farn yn fendigedig gan ei Dad ef, Canniadha hynny Arglwydd Iefu. Amen. Luc. 11.28. Date: 14. 13. Mat. 25. 34. Dad. 22. 20.

Imddiddan hyfryd rhwng yr enaid ai Iachawdwr, ynghylch haeddedigaethau ffrythlawn ei ddiodde-faint cyfuddiol ef.

Yr Enaid.

A Rglwydd pa ham y golchaift di draed dy ddiscyblion?

Crist. I ddyscu i ti pa fodd y mae iti dy baratoi

dy hun i ddyfod i'm Swpper i.

En. Arglwydd pa ham y golchit ti hwynt dy hunan? Ioan. 13.14.

Cri. I dd, scu i ti ostyngeiddrwydd os mynni di

fod yn ddifcybl i mi.

En. Arglwydd pa bam y darfu i ti o flaen dy farwolaeth, ofod allan dy Swpper diwaethaf? Luc. 22.19.

Cri. Fel y gellit ti gosio yn well fy marwolaerh i, a bod yn ddiogel fod yr holl baeddedigaethau a

darddodd o honi yn eiddot ti.

En. Arglwydd pa ham yr a'it ti i'r fath le ac y

gallai Judas gael gafael arnat? Ioan. 18.4.

Cri. Fel y gellych ti wybod fyned o honof fi mor ewyllyfgar i ddioddef am dy bechod di, ac yr aethoft ti erioed i gyfle yn y byd i wneuthur pechod.

En. Arglwydd pa ham y dechreuaist ti dy ddio-

ddefaint mewn Gardd? Ioan. 18.1.

Cri. O Blegid mai mewn Gardd y cafas dy be-

chod ti ei ddechreuad gyntaf. Gen. 3.3.

En. Arglwydd pa ham y darfu i'th tri etholedig discybl gwympo yn eu trwm gwsc, pan oeddit ti yn dechrau myned i'th lychwys ath boen? Mat. 26.

Cri.

orcl

ddi

Ma

hel

(01

40

lloc

lle

30

tra

fai

fia

en

ac

Lyo

fai

bi

yel

od

fe

do

YE

Cri. I ddangos mai fy fi fy hunan a weithredoedd

orchwyl dy Brynedigaeth di. Esa. 63.5.

En. O Arglwydd pa ham yr ydoedd cynifer o ddichellion ac o faglau wedi eu gosod am danat ti? Mat. 26. 4.

Cri. Fel y gallwn i dy waredu di o holl faglau yr

heliwr yfprydol. Pfal. 92. 3.

En. Arglwydd pa ham y gydewit ti i Judas (oedd yn dy fradychu) dy gusanu? Math. 26.

40.

Cri. Megis trwy oddef geiriau gwefusan twyllodrus, y gallwn yno ddechrau talu iawn am bechod, lle y dygasai Satan ef gyntaf i'r byd. Gen. 3. 4, 5.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti dy werthu am

30 o ddarnau arian. Math. 27. 3.

Cri. Fel y gallwn ni dy ryddhau di o gaethiwed tragwyddol.

En. Arglwydd pa ham y gwaeddaist ti trwy y

fath lefain cryf a dagran? Math. 26, 39.

Cri. Fel y gallwn i ddiffoddyd creulondeb cyfiawnder Duw, yr hwn oedd mor danbaid wedi ei ennyn yn dy erbyn di

En. O Arglwydd pa ham yr oeddyt ti mor ofnus, ac ith daflwyd i'r fath chwys o ddefnynnau gwaed-

Lyd?

Cri. Mal gan ddioddef y digofaint dyledus i'th pechodau di, y gellit ti fod yn fwy diofal yn dy farwolaeth, a chael mwy o gyffur yn dy wrthwynebion.

En. Arglwydd pa ham y gweddiaist di mor fynych, ac mor ddifrifol, am fyned or cwppan hwnnw

oddiwrthit? Math. 26. 39, 42, 44.

Cri. Fel y gellit ti ddeall echryssonrhwydd y felldith honno a'r digofaint, yr hon er ei bod yn ddyledus i'th bechodau di,yr oeddwn i y pryd hynny yn ei yfed, ac yn ei oddef trofot. Gal. 3.13.

En.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti ar ol dy ddymuniad, ostwng dy ewyllys dy hun at ewyllys dy Dad?

Cri. I ddyscu i ti pa beth a ddylit ti ei wneuthur yn dy holl slinderau: ac mor fodlon y dylyt ti ymroi i oddef trwy ammynedd y gwrthwyneb, yr hyn a weli di ei fod yn dysod oddiwrth law gysiawn dy Dâd nefol.

En. O Arglwydd i ba beth y chwyfais di ddagrau o ddyfr a gwaed? Luc. 22. 44.

Cri. Fel y gallwn i dy lanhau di oddiwrth dy

feiau duon a'th anafau gwacdlyd.

En. O Arglwydd pa ham y mynnit ti dy ddal, pryd y gallesit ti ddiangc gan dy elynion? Luc. 22.

Cri. Fel na chai dy elynion ysprydol moth ddala di a'th tassu i garchar, i'r tywyllych eithaf. Mat.

5. 25.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti i'th holl ddif-

cyblion dy adael, a ffoi ymaith? Mat. 26. 56.

Cri, Fel y gallwn ni dy gymmodi di â Duw, gan yr hwn yr oeddit tithau yn cael dy adael am dy bechod.

En. Arghwydd pa ham yr oeddyt ti yn sefyll dy

hunan i gael dy ddala? Ioan, 18.8.

Cri. I ddangos 1 ti fod ynghariad i i'th iechydwriaeth di, yn fwy na chariad fy holl ddifcyblion.

En. Arghwydd pa ham y cafas y gwr ienangc ei idal gan y milwyr, ai diose o'i liain: yr hwn a ddaethai oi wely wrth glywed y trwst oedd wrth dy ddala a'th ddwyn at yr Archoffeiriad? Mar. 14. 51, 52.

Cri. I ddangos eu creulondeb hwy yn fy llindagu i, am gallu innau yn gwaredu fy holl ddifcyblion allan o'i dwylaw creulon hwynt, yr rhai oni buafai

hynny,

hy

na

M

dd

Lu

N

dd

yn

fe.

or

le

31

n

di

W

w

h

I

d

fe

hynny, a gawfent eu trin yn waeth ganddynt hwy, nag y triniwyd y gwr ieuangc hwnnw.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti dy rwymo?

Mat. 27. 2.

Cri. Fel y gallwn ddattod rhaffau dy anwire-ddau di.

En. Arglwydd pa ham y gwadodd Petr dy di?

Luc. 22. 57.

Cri. Fel y gallwn dy gyfaddef di o flaen fyn Nhâd, ac fel y geilit ti ddyfcu nad oes dim ymddiried mewn dŷn, a bod iechydwriaeth yn deilliaw yn vnig o'm trugaredd i.

En. Arglwydd pa ham y dygaist di Petr i edi-

feirwch, trwy ganiad y ceiliog? Luc. 22.60.

Cri. Fel na byddai i neb ddirmygu y moddion a ordeiniwyd iw troad, er gwaeled y byddont iw gwcled.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti ar ganiad

J ceiliog droi ac edrych ar Petr? Luc. 22. 62.

Cri. Fel y gellych ti wybod, heb gynnorthwy fyngrâs i, na ddichon vnrhyw foddion droi pechadur at Dduw, wedi iddo ef vnwaith gwympo oddiwrtho ef.

En. Arglwydd pa ham yr oeddyt ti wedi dy 5m-

wisco mewn gwisc o borphor? Ioan. 19. 5.

Cri. Fel y gellych ti ddeall mai fy fi ath lanhâodd di oddiwrth dy bechodau gwaedlyd. Esay,

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti dy goroni â

drain? Math. 27. 29.

Cri. Mal gan wisco drain, blaen ssrwythau y selldith, y byddai yn eglur, mae fy si sydd yn tynnu ymmaith y pechodau a'r felldith o'r byd, ac yn dy goroni di â choron y bywyd a'r gogoniant, Datc. 2.10. 1 Pet. 5.

En. Arglwydd pa ham y rhoddwyd corsen yn dy law di? Mat. 27. 29.

. Cri. Fel y byddai yn eglur na ddaethym i dorri

y gorsen yffig. Mat. 12. 20.

En. Arglwydd pa ham y gwatworwyd dydi gan yr

Iddewon? Mat. 27. 29.

Cri. Fel y gellit ti orfoleddu ar gythreuliaid, y rhai oni bai hynny, a fuafent yn dy watwor di, megis y darfu i'r Philistiaid a Sampson. Barn. 16.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti halogi dy fen-

digedig wyneb a phoer? Mat. 26.67.

Cri. Fel y gallwn lanhau dy wyneb di oddiwrth gywilydd pechod.

En. Arglwydd, pa ham y cuddiwyd dy wyneb di

a gorchguda? Mar. 14.65.

Cri. Fel, gan ddwyn ymmaith dy ddallineb yfprydol di, y gellit ti ganfod wyneb fy Nhâd, yn y nefoedd.

En. Arglwydd pa ham i'th tarawsant di â dyrnau, ac i'th pwyasant di âffynn? Mat. 27. 30.

Cri. Fel y gelit ti fod yn ddiangol oddiwrth ddyrnodiau, a rhwygiadau yr yfprydion vffernol.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti dy gablu? Mat. 27. 39.

Cri. Fei y gallai Dduw adrodd tanghneddyf

wrthit ti trwy ei air a'i yfpryd.

En. Arglwydd pa bam y rhodded cleisiau ar dy wyneb â chernodiau gwaedlyd? Ioan. 19. 3. Esay, 53. 2.

Cri. Fel y tywynnai dy wyneb di yn ogoneddus, megis Angel yn y nefoedd. Mat. 13. 13, ac 22.

30.

En. Arglwydd pa ham y mynnis ti dy fflangellu mor greulon? Joan. 19.1.

Cri.

frå

tra

rh

27

ha

gar

fia

fai

y s

do

Io

Fic

al

13

oll

8

1.

716

ac

17

90

Cri. Fel y gellit ti fod yn ddiangol oddiwrth frâth cydwybod, ac oddiwrth fflangellau poenau tragwyddol.

En. Arglwydd pa ham 3 mynnit ti dy ddwyn yn rhwym i'th gyhuddo ger bron Brawdle Pilat. Math.

27. 12.

r

h

3

F

9

.

ŝ

Cri. Fel y gellyt ti yn y dydd olaf gael dy rydd-

hau ger bron fyngorfeddfainge i.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy gyhuddo ar gam? Luc. 23.2.

Cri. Fel na chait ti moth euog farnu yn gy-

fiawn.

En. Arglwydd pa ham y traddodid tydi i'th enog

farnu gan Farnwr dieithr. Mat. 27.13.

Cri. Fel y gellit ti wedi dy waredu o gaethiwed y gormes deirn vsfernol, gael dy roi yn ol i Dduw, ciddaw yr hwn oeddit o gysfawnder.

En. Pa ham y darfu i ti gydnabod, fod awdurdod i Pilat arnat ti, wedi ei ddodi oddi-uchod?

Ioan. 19. 11.

Cri. Fel na chai yr Anghrist trwy liw o'i fod yn Ficar i mi, ei dderchafu ei hunan vwchlaw pob gallu, a thywysogaethau. Tit. 3. 1. 1 Pet. 2.13. 14. Rhuf. 13. 1.

En. Arglwydd pa ham y dioddefaist di dy archollion dan Pontius Pilatus, yr hwn ydoedd bennaeth g Rufeiniwr dan Casar o Rusain. ? Luc. 23:

1. 2.

Cri. I ddangos mai dichellgar lywodraeth y Cafariaid a'r Escobion o Rufain, a brif erlidai fy Eglwys, ac am croeskoelie i yn fy aelodau. Dad. 11. 8, ac 17, 5, 6, 24.

En. Eithr pa ham O Arglwydd y mynnit ti dy

gondemnio? Ioan. 19. 16. Luc. 23. 23.

Cri. Megis y byddai y gyfraith wedi ei chondemnio demnio ynof fi, mal na ellid mo'th condemnio di

trwyddi hi. Rhuf. 8. 3.

En. Ond pa ham y mynnit ti dy gondemnio, pryd na allent brofi dim yn dy erbyn di? Joan. 19. 6. Math. 27.24.

Cri. Fel y gellit ti wybod nad am fy mai fy hun,

eithr mai trosot ti y dioddefais i.

En. Arglwydd pa ham i'th arweiniwyd ti allan o'r ddinas i ddioddef? Mat. 27.33. Heb. 13.12.

Cri. Fel y gallwn i dy ddwyn di i'r ddinas nefol i

orphywys.

En. Arglwydd, pa ham y darfu ir Iddewon beri i Simon o Cirêne yr hwn oedd yn dyfod o'r maes,

adwyn dy groes di? Luc. 23.26.

Cri. I ddangos y gwendid i'r hwn y darfu i bwys dy bechodau di fy nwyn i: a pha ryw gyflwr fydd i bob Cristion, yr hwn fydd yn myned o faes y bŷd yma tu ag at Ierusalem nefol.

En. Arglwydd pa ham i'th ddinoethwyd o' th

ddillad? Ioan. 19. 23.

Cri. Fel y gellych di weled fel y darfu i mi yma-

del ar cwbl i'th prynu di.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti dy godi ar Groes? Luc. 23.

Cri. Fel y gallwn dy gyfodi di gyd â myfi i'r

nef.

En. Arglwydd pa ham y mynnyt ti dy grogi ar

bren melldigedig ?

Cri. Fel y gallwn dalu iawn am y pechod a wneuthid ti wrth fwyta ffrwyth y pren gwaharddedig: Gen. 2.17.

En. Arglwydd pa ham y mynnyt ti grogi rhwng

dan o ladron? Luc. 23.53.

Cri. Fel y gellit ti (fy anwyl enaid) gael] lle ym mhlith yr Angelion fanctaidd.

En.

ddw

1

I

yn (

Mai

ir r

bais

ang

fine

ofec

fea

ei (

WIL

26

ar

Ma

dy

och

MA

yn 1

rffe

ithr rodi

En. Arglwydd pa ham yr hoeliwyd dy draed ath ddwylaw wrth y groes? Pfal. 22. 16. Joan. 20.25.

I roi rhydd-did i'th ddwylaw di i wneuthur gweithredoedd cyfiawrder, ac i roi dy draed yn rhydd i

rodio mewn tlyrdd tanghneddyf.

En. Arglwydd pa ham y darfu dy groeshoelio yn Golgotha,lle'r oedd pen-glogau y gwyr meirwon. Mat. 27. 33.

Cri. Ith ficerhau di fod fy marwolaeth i yn fywyd

ir marw.

li

0,

n.

n,

n

i

ri

5,

i

r

y

b

-

r

r

En. Arglwydd pa ham na rannai y milwyr dy bais ddi-wniad? Ican. 19. 24.

Cri. I ddangos mai vn yw fy Eglwys heb rwyg

anghydfod.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti archwaethu finegr yn gymmyscedig a bust!? Mat. 27. 24.

Cri. Fel y gellit ti gael bwyta bara Angelion, ac

ofed dwfr y bywyd.

En. Arglwydd pa ham y dywedaist ti ar y groes

fe a'i gorphenwyd? Ioan. 19. 30.

Cri. Fel y gellit ti wybod, fod y gyfraith wedi ei chyflawni trwy fy marwolaeth i, a'th iechydwriaeth dithau wedi ei weithredu. Rhuf. 10. 4. 2 (or. 3.13.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti lefain allan ar y groes, fy Nuw fy Nuw, pahami'm gadewaist?

Math. 27. 46.

Cri. Rhag i ti wedi dy wrthod gan Dduw, gael dy fwrw allan i lefain ym mhoenau vffern, gwae ac och yn dragwyddol.

En. Arglwydd pa ham yr oedd y fath dywyllwch mawr cyffredinol, pryd yr oeddit ti yn dioddef ac

yn llefain ar y groes? Mit. 27. 45.

Cri. Fel y gellit ti weled cyffelybiaeth o'r poenau rffernol, a ddioddefais i i'th waredu di o boenau did-

E e

didrangeedig vflern, ac o gadwynau tywyllwch tragwyddol. 2 Per. 2. 4. Jude. 4.

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti hoelio dy frei-

chiau ar led?

Cri. Fel y gallwn dy gefleidio di yn garediccach,

fy enaid anwyl.

En. Arglwydd pa fodd y darfui'r lleidr ni wnaethai ddaioni erioed o'r blaen, ynnill paradwys ar y cyfryw edifeirwch byrr? Luc. 23.43.

i, yn maddau i'r rhai a edifarhâo, megis na byddo

rhaid i vn pechadur anobaithio.

En. Arglwydd pa ham na chai y lleidr arall, yr hwn oedd yn crogi cyn agossed ac yntau attat, feddiannu yr unrhym drugaredd? Luc. 23. 39.

Cri. Am fy mod i yn gadael yr rhai a fynnwyf fi iw caledu eu hunain yn eu drygioni i ddinistr, fel y byddo i bawb ofni, ac na ryfygo neb. Rhuf. 9. 18,22.

En. Anglwydd pa ham y darfu i ti lefain â'r fath lef wchel, yn rhoddi yr yshryd i fynu? Mat.

26. 50.

Cri. Fel i'r ymddangofai na ddygodd neb mom henioes i oddiarnaf, eithr rhoddi o honof fi hon ar lawr o hon of fy hunan. Ioan. 10. 18.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti orchymmyn dy enaid i ddwylaw dy Dad? Luc. 23. 49. Joan.

13. 1.

Cri. I ddyfcu i tithau pa beth a ddylit ti ei wneuthur wrth ymadel ar bywyd hwn.

En. Arghvydd pa ham y rhwygwyd llenn y deml

yn ddwy wrth dy farwolaeth? Mat. 27. 51.

Cri. I ddangos na chai ddeddf y lefitiaid fod mwyach yn ganolgae terfyn rhwng yr Iddewon a'r cenedloedd: a bod y ffordd i'r nefoedd yr awrhon

yn

yn a

19.

wola

chac

esge

yn c

i W

daf

i'th

12.

gw

goi

gw

ga

yr

ol

ge

ne

al

tr

g

E

E bolla yn agored i bawb a gredant. Eph. 2.14. Hebr. 10.

En. Arglwydd pa ham y crynodd y ddaiar ac ir

holldoed y meini with dy farwolaeth di?

Cri. Ó arfwyd iddi ddal ei Harglwydd iw farwolaeth, ac i annod creulon galedwch calonnau pechaduriaid.

En. Arglwydd pa ham na thorrai y milwyr dy esgeiriau, fel y gwnaethant ir lladron yr rhai oeddynt

yn crogi o'th ddeutu?

Cri. Fel y gellit ti wybod, nad oedd iddynt allu i wneuthur dim ychwaneg i mi, nac a rag-ddywedafai yr Scrythur y gwnaent, ac a ddioddefwn innau, i'th waredu di. Exod. 12. 46. Pfal. 34. 21. Zech. 12. 10.

En. Arglwydd pa ham y gwahanwyd dy yfdlys â

gwaiwffon?

g-

ei-

h,

10-

th

11,

t,

yf

r,

.

13

r

n

.

i

l

Cri. Fel y gellit ti gael ffordd i ddyfod yn negoffach at fy nghalon.

En. Arglwydd i ba beth y rhedodd y dwfr ar

gwaed allan oth fendigedig ystlys? Joan. 19. 34.

Cri. I siccrhau i ti fy lladd i, mewn gwirionedd, gan fod gwaed fynghalon yn ffrydio allan, a'r dwfr yr hwn oedd o amgylch fynghalon yn pistyllio ar ei ol: yr hwn pan y tywallter vnwaith y mae 'n angenrhaid i ddyn farw.

En. Arglwydd, pa ham y rhedodd y gwaed o'r neilltu yn gyntaf ar dwfr a'r ol hynny or neilltu yntau,

allan o'th fendigedig archoll.

Cri. I'th ficcrhau di o ddau beth: 1. mai trwy dywalltiad fyngwaed i, y gweithredwyd cyfiawnhâd a fancteiddiad i th waredu di. 2. mae fy yfpryd i, trwy gydwybodus arfer o'r dwfr yn y Bedydd, ar gwaed yn y Cymmun, a weithreda ynot ti gyfiawnder a fancteiddrwydd, trwy yr hyn y cai di fyngogoneddu i, 1 foan, 5.6.

Ee 2

En. Arglwydd pa ham y darfu i'r beddau agori wrth dy farwolaeth? Mat. 27. 52.

Cri. I arwyddoccau, fod Angau trwy fy marwolaeth i, wedi cael ei friw angauol ai orchfygu.

En. Arghwydd pa ham y mynnyt ti gael dy gla-

ddu? Mat. 27.60.

Cri. Fel na allai dy bechodau di fyth gyfodi i

fynu yn y farn yn dy erbyn di.

En. Arglwydd pa ham y mynnyt ti y fâthddau Hennriaid arrhydeddus, sef, Nicodemus, a Joseph o Arimathea, ith claddu? Joan. 19. 40.

Cri. Fel y byddai y gwirionedd o'm marwolaeth i (yr achos oth f wyd di) yn eglurach yn ym-

ddangos i bawb oll.

En. Arglwydd pa ham i'th claddwyd mewn bedd newydd yn yr hwn ni roddasid dŷn erioed or

blaen? Joan. 19. 41.

Cri. Fel y byddai yn eglur, mai fy fi ac nid neb arall a gyfododd: ac mai trwy fy nerth fy hun, ac nid trwy rinwedd neb arall, mal yr hwn a adfywiodd wrth gyffwrdd ag efcyrn Elisha.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti gyfodi dy

gorph drachefn? Mat. 28. 6.

Cri. Fel y gellit ti fod yn ddiogel o fod dy bechodau gwedi eu rhyddhau, ath fod dithau wedi dy gyfiawnhau. Rhuf. 4. 25.

En. Arglwydd pa ham y darfu i gynifer o gyrph y Sainet yr rhai a hunassent, gyfodi wrth dy

aderfodiad di. Mat. 27. 52.

Cri. I roddi hysbyfrwydd, yr adcyfoda holl gyrph y Sainet, trwy rinwedd fy adcyfodiad i yn y dydd diweddaf. Ast. 17. 31.

En. Arghvydd pa beth a roddaf i ti am dy holl

ddoniau byn? Pfal. 116. 11.

Cri. Câr dy Greawdr, a bydd yn greadur newydd. Gal. 6.17.

Tr

Yr

br

i't

ni

a

ga

if

O

P

i

ra

d

â

m

d

a

a

a

I

d

Tori

ar-

la-

li i

an

ph

0-

n-

vn

or

eb

n,

y-

dy

ly

ly

y

1

Yr

Yr Enaid 3n draserchog with fyfyrio ar ddioddefaint ei Arglwydd yn treuthu wrtho ei hunan.

PA beth a wnaethost di, O fy Iachawdwr hy-fryd, am tra-fendigedig waredydd? pryd y bradychodd Iudas ty di, i'th werthwyd i'r Iddewon, i'th ddaliwyd, megis drwgweithredwr, ac ith arweiniwyd yn rhwym mal Oen i'r lladdfa? Pa ddrygioni a wnaethit ti, y byddai raid i ti fel hyn yn gyhoeddus gael dy farnu, ath cyhuddo ar gam, ath euogfarnu i farw yn anghyfiawn ger bron Annas a Chaiapbas, Osseiriadau Iddewaidd, a cher bron brawdle Pilat Pennaetha Rufeinydd? Pa beth oedd dy fai? neu i bwy crued y cynnygiaist di gam? fel y byddai raid i hyn yn dolturus gael dy guro âfflangellau, dy gama a drain, dy fingammu a gwatworgerdd, dy gablu â geiriau, dy gernodio â dyrnau, dy bwyo â flynn? O Arglwydd pa wedd yr haeddaift di gael dy fendigedig wyneb wedi ei ddif-boiri trofto, ac megis wedi ei guddio â chywilydd? cael rhannu dy ddillad, ath ddwylaw a'th draed wedi eu hoelio wrth y groes? ath cyfodi i fynu ar y pren melldigedig i'th croesboelio ym mhlith lladron, a gwneuthur i ti archwaethu Finegr a bustl? ac yn dy angenoctid ath orthrymder marwol goddef y fath lifeiriant anfeidrawl o ddigllonrhwydd Duw, yr hyn a wnaeth i ti lefain allan megis pe buafit ti ar wrthod gan Dduw dy Dâd? Je i gael dy galen ddiniwaid wedi ei gwanu â gwaiwsfon felldigedig, a thywallt allan dy werthfawr waed o flaen livgaid dy Fam fendigedig? Oh Iachawdwr anwyl, pa fath greulondeb ar gystudd a gefaist di yn goddef hyn oll, gan weled fy modi yn fynnu cyn belled wrth feddwl am dano.

Ec 3

En. Arglwydd pa ham y darfu i'r beddau agori

wrth dy farwolaeth? Mat. 27. 52.

Cri. I arwyddoccau, fod Angau trwy fy marwolaeth i, wedi cael ei friw angauol ai orchfygu.

En. Arghvydd pa ham y mynnyt ti gael dy gla-

dan? Mat. 27.60.

Cri. Fel na allai dy bechodau di fyth gyfodi i

fynu yn y farn yn dy erbyn di.

En. Arplwydd pa ham y mynnyt ti y fath ddau Hennriaid arrhydeddus, sef, Nicodemus, a Joseph o Arimathea, ith claddu? Joan. 19. 40.

Cri. Fel y byddai y gwirionedd o'm marwolaeth i (yr achos oth f wyd di) yn eglurach yn ym-

ddangos i bawb oll.

En. Arglwydd pa ham i'th claddwyd mewn bedd newydd yn yr bwn ni roddasid dyn erioed or

blaen? Joan. 19. 41.

Cri. Fel y byddai yn eglur, mai fy fi ac nid neb arall a gyfododd: ac mai trwy fy nerth fy hun, ac nid trwy rinwedd neb arall, mal yr hwn a adfywiodd wrth gyffwrdd ag escyrn Elisha.

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti gyfodi dy

gorph drachefn ? Mat. 28. 6.

Cri. Fel y gellit ti fod yn ddiogel o fod dy bechodau gwedi eu rhyddhau, ath fod dithau wedi dy gyfiawnhan. Rhuf. 4. 25.

En. Arglwydd pa ham y darfu i gynifer o grph y Saintt yr rhai a hunassent, cyfodi wrth dy

adofodiad di. Mat. 27. 52.

Cri. I roddi hysbyfrwydd, yr adcyfoda holl gyrih y Sainct, trwy rinwedd fy adcyfodiad i yn y dydd diweddat. Att. 17. 31.

En. Arghrydd pa beth a roddaf i ti am dy holl

ddonian byn? Plal. 116. 11.

Cri. Car dy Greawdr, a bydd yn greadur newydd, Gal. 6.17.

Tr

Yr

br:

i'tl

niv

av

gae

i f

O

Pe

il

ra

dy

dy

ât

dy

m

do

ar

at

ai

D

ci

d

d

ori

ır-

a-

ii

223

b

1-

n

r

b

٦,

Yr Enaid 3n draserchog with syspic ar ddioddefaint ei Arglwydd yn treuthu wrtho ei hunan.

PA beth a wnaethost di, O fy Iachawdwr hy-fryd, am tra-fendigedig waredydd? pryd y bradychodd Iudas ty di, i'th werthwyd i'r Iddewon, i'th ddaliwyd, megis drwgweithredwr, ac ith arweiniwyd yn rhwym mal Oen i'r lladdfa? Pa ddrygioni a wnaethit ti, y byddai raid i ti fel hyn yn gyhoeddus gael dy farnu, ath cyhuddo ar gam, ath euogfarnu i farw yn anghyfiawn ger bron Annas a Chaiapbas, Offeiriadau Iddewaidd, a cher bron brawdle Pilat Pennaeth Rufeinydd? Pa beth oedd dy fai? neu i bwy erioed y cynnygiaist di gam? fel y byddai raid i sie hyn yn dolturus gael dy guro âfflangellan, dy gyrom à drain, dy fingammu a gwatworgerdd, dy gablu â geiriau, dy gernodio â dyrnau, dy bwyo â ffynn? O Arglwydd pa wedd yr haeddaift di gael dy fendigedig wyneb wedi ei ddif-hoiri trofto, ac megis wedi ei guddio â chywilydd? cael rhannu dy ddillad, ath ddwylaw a'th draed wedi eu hoelio wrth y grocs? ath cyfodi i fynu ar y pren melldigedig i'th eroeshoclio ym mhlith lladron, a gwneuthur i ti archwaethu Finegr a bust? ac yn dy angenoctid ath orthrymder marwol goddef y fath lifeiriant anfeidrawl o ddigllonrhwydd Duw, yr hyn a wnaeth i ti lefain allan megis pe buasit ti ar wrthod gan Dduw dy Dâd? Je i gael dy galen ddiniwaid wedi ei gwanu a gwaiwffon felldigedig, a thywallt allan dy werthfawr waed o flaen livgaid dy Fam fendigedig? Oh Iachawdwr anwyl, pa fath greulondeb ar gystudd a gefaist di yn goddef hyn oll, gan weled ty modi yn fynnu cyn belled wrth feddwl am dano.

FC :

ch

fuc

dig

fi

Ch

CH

 $\boldsymbol{E}$

ch

Pr O

an

jî.

de

di

m

di

na

w

C

fy

h

d

n

b

Yr wyf fi yn gofyn am dy fai, ac ni fedrai glywed Ion am yr vn ynot ti, na chymmaint a chael twyll yn dy enau. 2 Pet. 2. 22. Yr ydis yn holi dy elynnion, ac ni feiddiodd yr vn o hon int dy arg yoeddi di o bechod: y cyhuddwyr (a gyflogefid) nid oeddynt yn medru cyttuno yn eu tystiolaeth : y Barnwr oedd i'th fwrw, oedd yn egluro dy ddiniweidrwydd ar gyhoedd: yr oedd ei wraig ef wedi danfon gair iddo, ei bod hi wedi cael ei rhybuddio mewn breuddwyd, o'th fod di yn wr vnion; ac am hynny y dylai efe gymmeryd gofal, rhag gwneuthur anghyfiawnder â thydi. Y Canwriad yr hwn oedd i'th ddihenyddin di, oedd yn cyfaddef am wirionedd dy fod ti yn wr c flawn, ac yn wir Fab i Dduw. Yr oedd y lleidr yr hwn oedd yn crogi gyd â thydi, yn dy gyfiawnhau di, gan ddywedyd na wneuthit ti ddim ar

f.ii.

Gan hynny o Arglwydd, pa beth ydyw yr achos o'th wradwydd creulon, a'th ddioddefaint arteithiol? Fy fio Arglwydd, fy fi ydyw yr achos o'th ofidiau hyn: fy mhechodau i a weithredoedd dy gywilvdd, fy anwiredd i oedd yr achofion o'th gammau di, my fi a wneuthum y bai, a thithau a bennydiwyd am y camwedd; fy fi ydwyf euog, a thithau a gyhuddwyd; my fi a wneuthum y pechod, a thithau a ddioddefaist y farwolaeth: my si a wneuthum y bai, a thithau a grogwyd ar y Groes. Oh ddyfnder cariad Duw! O ddull ryfeddol nefol râd! Oh anfesurol fesur o dra-vchel drugaredd! Y mae y drygionus yn trofeddu, ar cyfiairn yn cael ei gospi: yr enog yn diange, ar gwirion yn cael ei fwrw. Y dewgweitbredier yn cael ei ryddhau, ar di-miwaid ei gondemnio: yr hyn yr oedd y dŷn drwg yn ei haeddu, vr oedd y dŷn da yn ei ddioddef: y gwas a wnai 'r camwedd, a'r Meiftr a gai 'r cerydd. Pa beth a ddywedai? Dŷn a bechedd, a Duw a fu farw.

red

oyll

n-

di

nt

wr

dd

ir

d-

lai

er

lis

dr

1-

r

20

-

1

ł

L

O Fab Duw pwy a ddichon gyflawn adrodd dy gariad? neu ganmol dy drugarogrwydd? neu dderchafu dy foliant? yr oeddwn i yn falch, a thithau yn oftyngedig, yr oeddwn i yn anufydd a thithau a fuost vfydd. My fi a swyteiais o'r pren gwaherddedig, a thithau a grogwyd ar y pren melldigedig. My fi a fum ddyn glwth, a thithau a ymprydiaist. Chwant diffaith am arweiniodd i fwyta'r afal melus, a chariad tra-pherffaith a'th tywyfodd di i yfed o'r cwppan chwerw: my fi a brofais flafufaf thrwyth yr aeron, dithau a archwaethaist chwerwdod y bustl. Efa ynfyd oedd yn gwenu, pryd yr oeddwn i yn chwerthin, eithr yr oedd Mair fendigedig yn wylo, pryd yr oedd dy galon di yn gwaedu, ac yn marw. O fy Naw, yma yr wyf yn gweled dy ddaioni di, am drygioni innau: dy gyfiawnder di, am anghyfiawnder innau: anuwioldeb fyngnawd i, a duwioldeb dy anian di. Ac yr awrhon o Arglwydd bendigedig, gan ddarfod i ti ddioddef hyn oll er fy mwyni; pa beth a roddaf i ti am yr holl ddoniau a ganniadhenaist di i mi, enaid truan? mewn gwirionedd Arglwydd, yr wyf yn cyfaddef fy mod i yn dy ddlêd ti yn barod am fynghreadigaeth, yn fwy nag yw boffibl i mi allael ei dalu: Canys o herwydd hynny yr wyf yn rhwymedig a'm holl allu, emyllys, a thraserch, ith garu, a'th anrhydeddu di. Os wyf fi yn fy nylu fy hunan i ti, am i ti fy rhoddi fy hunan i mi vn fyngbreadigaeth; pa beth yr awrhon a roddaf fi i ti, am dy roddi dy hun trofot fi i'r fâth farwolaeth echryflon, er mwyn fy mbrynedigaeth? Mawr cedd y dawn, oedd i ti fyngreu o ddim, ond pa dafod a ddichon ddatcan yn vniawn mawredd y rhâd hwn, ddarfod i ti fy mhrynu am bris mor werthfawr, pryd yr oeddwn i vn waeth me dim? yn wir Arglwydd oni allaf fi dalu y diolch a Ec 4 ddylwn

ddylwn iti; (a phwy a eill dalu i ti, yr hwn wyt yn rhoddi dy radau heb fymied haeddedigaeth nac edrych ar faintiolaeth?) amlder dy fendithiau fydd yn fyngwneuthur i mor ddyledog; mal yr aethum cyn belled oddiwrth allael talu corph yr hawl, mal nad yw bossibl i mi dalu cymmaint a'r

llog o'th gariad.

Eithr o Arglwydd ty-di a wyddoft er pan gollais i dy lun di (o waith codwm fy henafiaid anedwydd) na allaf fi moth garu di am holl allu, ac am holl feddwl, fel y dylwn: Am hynny megis y darfu i ti yn gyntaf daflu dy ferch arnaf fi, pryd yr oeddwn i yn blentyn y digofaint, ac yn delpyn or byd colledig; felly yr awrhon yr wyf yn attolygu i ti dywalld d, gariad trwy dy lân yspryd, i'm holl gynneddfau am ferch, fel er nas gallaf fi fyth dalu i ti yn y fath fefur ar gariad, ac a haeddaift di : etto y gallwyf ymegnio i dalu i ti yn y cyfryw fodd, ac a fyddo yn gymmeradwy gennit ti yn dy drugaredd; fery byddwyf mewn vniondeb calon, i garu fynghymodog er dy fwyn di, a'th caru di vwchlaw pob dim er dy fwyn dy hunan. Na âd i ddim fod yn ddifyr gennif, ond yr hyn a fyddo yn ddifyr ger dy fron di. Ac o Iachawdwr anwyl, na chynnwys i mi syth fod yn golledig, neu wedi fy nhaflu ymmaith. yr hwn a brynaist ti cyn ddrutted a'th werthfawr waed dy hun. O Arglwydd na ad i mi fyth anghefio dy anfefurol gariad hyn, a'th ddawn anrhaethadwy o'm prynedigaeth i heb yr hyn beth, fe fuafai well i mi na buafun erioed, ra chael bod.

A chan weled dy fod ti yn canniadhau i mi gynnerthwy dy lân Yfpryd; Dôd gennad i mi o Dâd refol (yr hwn wyt Dâd yr yfprydau) ynghyfryngdod dy Fab i lefaru ychydig eiriau ynghluffiau fy Arglwydd. Os ydwyt ti o Arglwydd yn fy nir-

mygy

hir

edo

hac

gyı

yno

dy

dig

i d

do

dd

fab

foc

by

Ol

all

dy

dy

im

ef

had

dd

ad

hw

da

yn

01

Λ

bec

ti i

dd

01

ho.

Du

A

G

711

u

r

17

r

is

1)

11

ti

n

-

d

i

0

C

;

b

ņ

y

)

ri

hirmygu am gwrthod am fy anwireddau, fel yr haeddwn, etto bydd drugarog wrthif fi er mwyn haeddedigaethau dy Fab, yr hwn a ddioddefodd gymmaint trofof fi. Beth er nad wyt ti yn gweled ynof fi ddim ond trueni, yr hyn a ddichon ennyn dy ddigter a'th ddigofaint? etto edrych ar haeddedigaethau dy Fab, acti a gai weled digon ith annog i drugaredd a thofturi. Gwêl ddirgelwch ei gnawdoliaeth ef, a gollwng dros gôf drueni fy nrhofeddau i. A chyn fynyched ac y byddo archollion dy fab yn ymddangos yn dy olwg, gâd i mhechodau i fod yn guddiedig oth wydd di. Cyn fynyched ac y byddo cochni ei waed yn difcleirio yn dy olygon: Oh gâd i euogrwydd fy mhechodau,gael ei dynnu allan o'th lyfr di. Afiaeth fy nghnawd i a enynnodd dy ddigofaint ti: Oh gâd i ddiwairdeb ei gnawd ef dy berswadio di i drugarhau: megis ac y darfu im cnawd i fy nenu i bechu, felly y gallo ei gnawd ef fy nhattroi ith ffafr di. Fy anvfydd-dod i a haeddodd ddial mawr, ond ei vfydd-dod ef a haeddai ddau cymmaint o drugaredd: Canys pa gosp a ddichon dŷn ei haeddu, ar nas dichon Duw, yr hwn a wnawd yn ddŷn haeddu cael maddeuant am dani? pan ystyriwys faintiolaeth dy ddioddefaint, yno yr wyf yn gweled wiried y dywedir: Ddyfod o Iesu Grist i'r byd i iachau 'r pechaduriaid pennaf. A teiddi di gan hynny O Cain ddywedyd fod dy bechodan yn fwy nag a ellir eu maddan? Yr wyt ti yn dywedyd celwydd fel Llofruddiwr. Trugareddau yn Crift a ddichon faddau i lonaid yr hollfyd o fath Cain, os credant ac ediferban. Pechodau yr holl bechaduriad ydynt o fewn rhif, trugareddau Duw ydynt ancirif. Am hynny O Dâder mwyn Angau chwerw a dioddefaint gwaedlyd dy Fab Iefu Griff, yr hyn a ddioddefodd trofof fi, y rhai a gofiais

gosiais i yr awrhon wrthit, maddau a phardyna i mi fy holl bechodau, a gwared si oddiwrth y selldith ar dial, y rhai y maent hwy yn ei gysiawn haeddu: a thrwy ei haeddedigaethau ef, gwna si O Arglwydd yn gysrannog o'th drugaredd di. Dy drugaredd di ydyw y peth am yr hwn yr. ydwys si mor ddisrifol yn curo am dano. Ac ni chaiss fy nhaerder ballu a galw, a churo megis y dŷn oedd yn ceisio y torthau ym menthyg, nes i ti godi ac agori pyrth dy râd i mi. Ac oni channiadhei di i mi y torthau, O Arglwydd na nacca mo honof si o friwsion o'th trugaredd, a hynny a gaiss wasanaethu i'th

lawforwyn newynllyd.

A chan weled nad wyt ti yn gofyn dim am dy holl ddoniau, ond i mi dy garu yngwirionedd fynghalon oddifewn (o'r hyn y mae Creadur newydd yn vnionaf tyftiolaeth oddiallan,) a bod cyn hawfed gyd â thydi, fyngwneuthur i yn greadur newydd, a gorchymyn i mi fod yn gyfryw: Crea galon lân ynof o Grift ac adnewydda ysfryd vnion o'm mewn: Ac yno y cei di weled mal (gan farwhau yr hên Adda ai drachwantau llygredig) y gwafanaethaf dydi mal creadur newydd, mewn buchedd newydd, rhyd llwybr newydd, â thafod newydd, a moddion newydd, â geiriau newyddion, â gweithredoedd newyddion, er gogonniant i'th cnw, ac i ynnill eneidiau pechadurus eraill i'th ffydd di, trwy fy fiampl bucheddol.

Cadw fi yn dragywydd o fy Iachawdwr oddiwrth boenau vffern a chreulondeb y cythraul. A phan fyddwyf i ymadel ar bywyd hwn, danfon dy Angelion fanctaidd im dwyn i fel y dygafant enaid Lazarus i'th deyrnas nefol. Derbyn fi y pryd hynny i'th hyfrydol baradwys, yr hwn a addewaift

ti

ti i

tha

dr

y r

ac

ac

ni h

d li

1

u

y

l

1

3

ti i'r lleidr edifeiriol, yr hwn ar ei ddiben diwaethaf ar y groes, oedd mor ddefosionol yn erfyn dy drugaredd, a lle yn dy deyrnas. Canniadha hyn, o Crist, er mwyn dy enw dy hun: I'r hwn megis y mae 'n gysiawn ddyledus, y byddo holl ogoniant, ac anrhydedd, mawl, a brenhiniaeth yr awr hon, ac yn oes oesoedd. Amen.

TERFTN.

P An i'm galwyd i ddiwygio 'r preintiad yma o'r llyfr hwn mi dybiae ar l llyfr hwn mi dybias nad oedd raid imi ond edrych ar iddo gyfatteb yn gywyr i'r llyfrau o'r blaen. Ac felly y dechreuais wueuthur, nes imi wrth fyned ymlaen i holi 'r Copi, ddal fulw fod yn angenrheidiol gyfnewid ynddo lawer o bethau; gan fod y darlleniad a'r yftyr yn dywyll, ac yn anghysfon mewn llawer o fannau, ac heb gyrhaeddyd ergyd yr Awdwr yn y dafodiaith arail: Ac i'r cyfieithydd gamgyweryd bagad o eiriau Ladingaidd a Groegaidd yn y llyfr Saesonaec, ysydd anhawdd eu dirnad, ac allent fagu amryfusfedd; megis yn y ddalen 41 o'r preintiad cyntaf, lle y cymerth y gair site yn lle sight, gan ei gysieithu golwg, yn lle cyflead. Nid yw y fath gamgymcriad mewn rhai geiriau dieithrol achos i feio ar y cyfieithydd a gymerth boen mor llefol iw wlâd yn y gorchwyl hwn, am nad oedd y pryd hynny hyfforddiadiau i gyfieithu mor gyffredin ac ydynt yr awrhon. Ymae gennif barch iw enw ef am y llyfr hwn, ac yn gofus gennif er fy mebyd mor groefawus ydoedd i'r parth lle ganwyd fi. Ond y beiau mwyaf (tebyg cennifi); a ddigwyddafau oddiwrth anghyfarwyddyd y preintwyr Seifnig, y rhai yn gynnefinol a adawant amryw eiriau a liniau hefyd heb eu rhoi i mewn, onid edrychir attynt yn dra-manwl. O herwydd yr achofion rhagddywededig mi roddais gais ar gysfelybu y rhan swyaf o'r llyfr Cymraeg a'r un Saesneg ynghyd, ac iw gwneuthur i gydgordio,gan roddi i mewn a thynnu allan, a chyfnewid a fymud pethau, fal yr oedd yr achos yn gofyn. Wrth gyttundeb rhwng y gweithwyr a'r talwyr, nid oedd dim iw roddi ynghwr dalennau

y

y l

or

cy

hw

eu

lyt

hy

ga

y r

ric

pr

fil

Cy

he

y l

61.

foo

yn

eu

A

hw

dd

y llyfr hwn, mal y, mae yn y lleill. Am hynny fe orfu i mi ofod yr scrythyrau, a shai nodau eraill o fewn y dalennau, a'r oeddent o'r blaen yn eu cyrrau. Er imi gymeryd eryn ofal yn y gwaith hwn, etto trwy ddrwg ewyllys rhyw rai diangodd beiau, ond y cyfryw ac fydd hawdd iti fynnu eu diwygio â phin Scrifennu drwy ofod y naill lythyren yn lle 'r llall. Pa fodd bynnag y cymmerer hyn o orchwyl, fe fydd fynghydwybod im diddanu, gan imi geisio ei wenuthur ef yn y modd goreu ac y medrwn tuag at leshad cyffredinol. Ac annaturiol anafus a fuafai imi wneuthur ym amgenach, pryd y mae Saeson mor garedig a darparu dwy fil a phum cant o'r llyfrau hyn iw rhoddi i dlodion Cymru er mwyn adeiladaeth a diddanwch eu heneidiau. Yn hyn mewn rhan dda y Cyflawnir y brophwydoliaeth am y Cariad a weithia yr efengyl ymmysc estronniaid a gelynion, gan beri i'r blaidd drigo gyd a'r oen, ac ir fuwch a'r arth bori ynghyd. ie i lewod ordeinio porfa i'r praidd llescaf. A chan ini nid yn vnig glywed ond wrth hyn weled fod heppil y Saeson, sel Paul wedi ei droedigaeth, yn hyfforddi 'r ffydd yr bon gynt a anrheithiafau eu henafiaid hwynt, gogeneddwn Dduw ynddynt hwy. A byddwn ddiolchgar i'r Arglwydd, ac iddynt hwythau, drwy vfyddhau i'r gwirionedd duwiol a wneir mor hyspys yn ein plith. Am hynny y gwe ddia dy ewyllyfiwr da

Charles Edwards.

Llundain mis Tachwedd. 1675.

Galarnad Pechadur.

Iw ganu mal y chweched Pfalm.

A thro D' wyneb Arglwydd glân oddiwrth vn truan agwedd Sydd o flaen dy borth yn awr mewn cyffudd mawr yn gorwedd. Yr wyf yn gorwedd wrth dy ddôr attolwg egor imi:

Er bod fym mhuchedd yn ddi rôl rwy'n edifeiriol gweli.

Na alw mono fi gar bron
i roddi vnion gyfrif:
Yr wy 'n cydnabod fy Nuw hael
y bywyd gwael oedd gennif.
Nid rhaid i mi addef chwaith
bob enwir waith fu rydoft,
Y futt ar modd yr oedd fynglwyf,
ac mal yr wyf ti wyddoft.

Ti wyddoft fydd yn awr Dduw cu ar hyn a fu yn fanwl, Ti wyddoft hefyd beth a ddaw mae ar dy law di'r cwbwl. Ti wnaethoft nefoedd yn yn man a dauar tan wybrennau: Ti wyddoft beth fydd wedi hyn a pheth oedd cyn y dechrau.

Felly

Oh

Try

Me

Fel

Sel

Yr

T

Felly fy holl feiau i
byth rhagot ti ni chuddiwyd,
Oh ti gwyddoft hwynt eu gyd
y lle ar pryd y gwnaethbwyd.
Trwy ddeigr hallt y dof am hyn
i erfyn a dymuno,
Megis bachgen a wnai ddrwg
yn ofni gwg iw guro.

i ddifgwyl cymorth ddigon,
Sef dy drugaredd i lanhau
fy holl weliau budron.
Y peth a geifiaf fydd rodd wych
nid rhaid moi mynych henwi,
Yr hon ti gwyddoff fy Nuw gwyn
cyn darfod gofyn itti.

Trugaredd f' Arglwydd heb ddim mwy yw'r cwbl rwy 'n ei geifio, Trugaredd yw fyn newis lwydd, trugaredd f' Arglwydd dyro.

अस्य १ वस्य १ वस्य

Y Pader ar gân.

EIn tad nefol or vchelder
d' enw grafol a fancteiddier,
Bydded d' ewyllys ar ddauaren
fal y mae 'n y nefoedd lawen.
Dyro heddiw wir fehefa
inni ein bennyddiol fara,
Dod faddeuant o'n dyledion,
mal y rhown in cyd-griftnogion.
I demtasiwn paid an twyso,
gwared ni rhag drwg in hudo,
Canys eiddot iw teirnasu,
nerth gogoniant oll a gallu.
Yn oes oesoedd wrth ystyrrio
yn dragywydd felly y byddo.
Amen.

63,60 c 3,60 c 3

LLYTEGELL GENEDLAETHOL CYMRU

